PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 1. SZ. JANUÁR

TARTALOM

Bugár Jánosné: A párt népfrontpolitikája — — — 3
Orbán László: Tanulmányozzuk, ismertessük a pártkongresszus határozatait — — — — — — 11
Az új év kezdetén a népgazdasági tervről — — — 17

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Dajka Feraenc: Kommunisták a szakszervezetekben — 22
Tar Imre: A termelőszövetkezetek önálló, vállalatszerű gazdálkodása — — — — — — — — — 28
Jurmics László: A lakóterületi pártmunkáról — — 34

A KONGRESSZUSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁÉRT

Erősítsük a pártalapszervezetek munkáját *(L. V.)* — — 39
Döntéstől a végrehajtásig *(B. M.)* — — — — — — 44
Egyetemi pártszervezeteink megnövekedett feladatai *(R. I.)* — — — — — — — — — — — 48
Tovább a megkezdett úton *(B. V.)* — — — — — 52
Az eszmék és az írók *(—cs —ó)* — — — — — — 56
Még közelebb a falusi emberekhez *(F. J.)* — — — — 59

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Szabó József: A szocialista demokráciáról — — — 64
Megyeri Károly: A tv politikai tanfolyama — — — 69

M. —K.: Diplomaosztás a Budapesti Pártbizottság Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemén — — — — 72
Az amerikaiak vietnami bűncselekményei — — — 74
Fejes F. István: A tizenharmadik évtized rekordja — — 81

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Cs. I.: Tagságuk kelte: a IX pártkongresszus — — — 82
Kovács Ottó: Gazdaságszervező munka — az alapszervezetben — — — — — — — — — — — 84
Dr. Sik Ottó: A pártellenőrzés és a törvényesség egy üzemben — — — — — — — — — — — 88
Balogh Gyula: Bátran alkalmazzák az újat... — — 92
Sipos Istvánné: A termelőszövetkezeti nőbizottságok munkájáról — — — — — — — — — — 95
Dr. Forgó István: A tanácsi munka eredményei a makói járásban — — — — — — — — — — — 97
A jegyzőkönyvek nyomában — — — — — — — 101

OVASÓINK ÍRJÁK

Koréh Sándor: Dunaújvárosi kezdeményezés — — — 102
Sütő Gyula: Együttműködés — közös haszonnal — — 104

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Joó Ernő: Nagyobb megbecsülést...! — — — — 105
J. L.: Úrhajós korban, villanyról — — — — — — 106

EZT OLVASTUK

Dósa Rudolfné: Sem nemzetiek, sem szocialisták — — 108
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — 111

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V. Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400. 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető minden pártszervezetben, valamint a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél
Terjeszti a Magyar Posta

66.04274/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest, F. v.: Bolgár I.

BUGÁR JÁNOSNÉ,
a Hazafias Népfront Országos Tanácsának
főtitkárhelyettese:

A párt népfrontpolitikája

I

Külföldi érdeklődők a népfront tisztségviselőinek gyakran felteszik a kérdést: „Mi a népfront politikája?" Ez a kérdés magyarok szájából is elhangzik néha. Mi kertelés nélkül megmondjuk: a népfrontnak nincs külön politikája, a pártnak van népfront-politikája. És ez a politika nem taktika, hanem az osztályszövetségnek sajátos, történelmileg meghatározott módja. E politika alkalmazására *szükség* van, megvalósítására a *lehetőségek* is adottak. A szocializmus felépítése nem lehet csupán a párt vagy csupán egyetlen társadalmi osztály ügye. Csak az egész nép közös műveként valósulhat meg. Ezért logikus és szükséges ez a politika. Hazánkban az osztályok, rétegek alapvető érdekei ma társadalmilag azonosak. Ennek az sem mond ellent, hogy egyes csoportok, rétegek érdekei hosszabb-rövidebb ideig ellentmondásba kerülhetnek ugyan egymással, de ezek az ellentmondások politikai és gazdasági elemzés után feloldhatók, s így a társadalmi mozgást, a továbbfejlődést segítik elő.

Magyarországon sajátosan úgy alakult a helyzet, hogy az országban csak egy párt, a munkásosztály forradalmi pártja működik, az vezeti a társadalmat.

> „*Ez a helyzet* — állapította meg az MSZMP Központi Bizottságának kongresszusi beszámolója — *nem csökkenti, hanem növeli a párt felelősségét a tekintetben, hogy a tömegekkel összeforrva dolgozzék és megnyerje közérdekű céljainak megvalósulásához a társadalom különböző osztályainak és rétegeinek képviselőit, azokat is, akiknek egy vagy más politikai kérdésben még fenntartásaik vannak, s akik világnézetünket nem fogadják még el egészében.*"

Egyfelől áll tehát a párt népfront-politikája, mint a szocializmus építésének, az osztályszövetségnek sajátos, történelmileg meghatározott *módja*, másfelől a Hazafias Népfront-mozgalom, mint ennek a politikának megjelenési *formája*. Ez a politika lehetőséget ad a pártnak a demokratizmus fejlesztéséhez, a párt és a tömegek kapcsolatának ápolásához, népünk erkölcsi-politikai egységének erősítéséhez.

„A párt a Hazafias Népfront vezető erejeként — állapította meg ugyancsak a kongresszuson a KB beszámolója — *e mozgalom keretében valósítja meg a különböző foglalkozású és hivatásbeli emberek, a nem hivők és a különböző felekezetekhez tartozó hivők, mindazok állásfoglalását, akik felismerve társadalmunk alapvető és közös érdekeit, ma készek együttműködni a haza felvirágoztatásában. A fontos közjogi funkciókkal is felruházott Hazafias Népfront működésére szükség lesz mindaddig, amíg különböző társadalmi osztályok lesznek, ameddig társadalmunk egésze politikailag és világnézetileg teljesen egységes nem lesz."*

A Hazafias Népfront jelentőségének hangsúlyozása nemcsak a népfront, de a párt és az egész társadalom szempontjából egyaránt fontos. 1948 után a mi pártunkban is erősödtek — és még ma is fellelhetők — azok a nézetek, amelyek a népfrontpolitikát és a népfrontmozgalmat nagyon szűk határok közé szorították. Ezeknek a nézeteknek a hangoztatói úgy vélték, hogy a népfrontmozgalomnak megvolt a maga szerepe és jelentősége annak idején a demokratikus nemzeti feladatok megoldásában, de a szocialista társadalomért folytatott harcban már nincs létjogosultsága. Ma már tudjuk: milyen hibás volt ez a nézet, milyen károsan hatott nemcsak — és nem is elsősorban — a népfrontra, hanem mindenekelőtt a párt tömegkapcsolataira.

A népfront abban az időben csak formálisan működött, csak látszat életet élt, noha a népfrontpolitika társadalmi és gazdasági feltételei akkor is megvoltak. Helytelen volt ez a politika, hiszen következményeként gyengült a párt tekintélye és az alapvető társadalmi osztályok összefogása. Természetesen nem szabad ezt a hatást egyoldalúan szemlélnünk. A tömegkapcsolatok lazulása — kölcsönhatásban a párt politikájával — okozatból okká is vált: erősítette a vezetésben a szektás tendenciákat.

Mivel a népfrontot a párt vezeti, az egész mozgalom szempontjából döntő jelentősége van a párt politikájának. Ha ez helyes, akkor erősödik a nemzeti összefogás, a népfrontmozgalom egészségesen fejlődik. Ha azonban torzulások és törések jelent-

keznek a párt politikájában, a nemzeti egységfront is töredezik, a népfrontmozgalomban is torzulások keletkeznek.

Amikor például 1948 után a párt politikáját befolyásolták a gazdaságpolitikai hibák, a személyi kultusz, a dogmatizmus és a szektás módszerek, eltorzult a népfront tevékenysége is. Amikor pedig 1953 után erősödött a jobboldali, revizionista torzulás, a népfrontban is a kialakuló revizionista csoportosulás vette át a vezető szerepet, s ennek nem kis része volt a politikai élet mérgezésében.

Mint ismeretes, 1956. november 4-ét követően a Magyar Szocialista Munkáspárt a hibák ellen vívott kétfrontos harcban helyes politikai vonalat dolgozott ki és valósított meg. E politika nyomán a „bal"- és jobboldali torzításoktól megtisztult, az alkotó marxista—leninista politika szellemében életre kelt és eredményesen fejlődik a Hazafias Népfront-mozgalom is. *A népfront ma — többek között — pártunk szövetségi politikájának, a társadalmi osztályok összefogásának, a párttagok és pártonkívüliek együttműködésének fontos megtestesítője és eszköze.*

II

A *Hazafias Népfront ma nálunk* a nemzeti egység kerete, a szocialista nemzeti egység fejlődésének fontos letéteményese. A kérdés az, hogy *mennyire tud megfelelni* ennek a feladatának? Ez már a *népfront megítélésétől, kezelésétől függ. Attól, hogy a párt, a kommunisták hogyan ítélik meg, hogyan kezelik a népfrontot,* a párt különböző szintű szervei hogyan alkalmazzák a népfrontpolitikát a napi munkában.

Ha helyesen értelmezzük a népfront jelentőségét és feladatait, látnunk kell, hogy

— *egyfelől lehetőséget nyújt a párt számára,* hogy politikáját a párt kereteinél sokkal szélesebb körben hirdesse, annak igazságáról meggyőzze a különböző foglalkozású és hivatású embereket, pártonkívülieket, ideértve az egyes felekezetekhez tartozó hívő emberek sokaságát is;

— *másfelől lehetőséget biztosít a pártonkívüliek számára,* a különböző osztályok és rétegek olyan tagjai számára, akik egy vagy más politikai, világnézeti kérdésben ugyan nem teljesen értenek egyet velünk, de politikai, társadalmi felelősséget éreznek, hogy hasznos közéleti tevékenységet fejtsenek ki olyan célok elérése érdekében, amelyekben osztják nézeteinket.

Ennek a megállapításnak az igazsága — éppen a párt elvileg és politikailag megalapozott s ezért célravezető népfrontpolitikájának eredményeként — 1957 óta jól nyomon követhető.

A népfront, megtisztítva az ellenséges elemektől, igen jelentős részt vállalt a konszolidációból. Visszaszerezte politikai hitelét és befolyását a volt koalíciós pártokhoz tartozó emberek körében. A nemzetközi tapasztalat tanúsága szerint — ahogyan erről a párt most lezajlott kongresszusa is szólott — a szocializmus elvileg több párt működését is lehetővé teszi. Ezt a tényt, valamint a volt koalíciós pártok működésének felszámolása során elkövetett hibákat igyekezett kihasználni az ellenforradalmi agitáció, amikor a többpártrendszer visszaállítását követelte. A konszolidáció idején a népfront is hozzájárult a maga politikai munkájával, hogy sok becsületes, de megtévesztett ember, viszonylag rövid idő alatt meggyőződött: ez a követelés ellenforradalmi követelés volt. Ezek az újjászerveződő pártok nem a szocializmus érdekében akarták egyesíteni a nemzet erőfeszítéseit, hanem olyan koalíciót kívántak összehozni, amely előbb a munkásosztály hatalmának megosztását, majd megdöntését, végül a burzsoá társadalmi rend restaurálását szolgálta volna.

A hatásos politikai munka eredményeként ezen pártoknak becsületes, egykori tagjai ma már nem úgy tekintenek a népfrontra, mint megszűnt pártjuk valamiféle működési keretére, hanem azt látják benne, ami:

kommunisták vezette politikai tömegmozgalom, amely sokféle lehetőséget biztosít a párttagok és pártonkívüliek erőfeszítéseinek egyesítésére, a hasznos közéleti tevékenységre, amely mindnyájunk közös célját, a szocializmus mielőbbi és teljes felépítését szolgálja.

Hiba volna a népfront jelentőségét azonban csupán a volt koalíciós pártok tagjai szempontjából mérlegelni. A jelen és még inkább a jövő feladatát tekintve legalább olyan jelentőségű, hogy *felnőtt egy nemzedék*, amelynek tagjaiban a közéleti érdeklődés éppen a párt helyes politikája nyomán alakult ki. Véleményük van és tenni is akarnak. Ezek számára tevékenységi területet biztosítani — ez többek között a népfrontmozgalom feladata.

Jelentős lehet a népfrontmozgalom befolyása és aktivizáló ereje a *volt MDP-tagok körében.* Erre a múltban nem fordítottunk elég figyelmet, pedig sok lehetőséget ígér. Az ellenforradalom után megújult pártunk gondosan ügyelt arra, hogy jobban megfeleljen az élcsapat követelményeinek. Ez a szándék szükségszerűen — és helyesen — a taglétszám csökkenéséhez vezetett. Ennek a ténynek, ha jól élünk vele, serkentő hatása lehet — egyebek között — a párt szövetségi politikájára. *Vass* Henrik *„A Magyar Szocialista Munkáspárt szövetségi politikája 1956 és 1962 között"* c. tanulmányában találóan állapítja meg:

„A kisebb taglétszám . . . arra ösztönöz, hogy a kommunisták a munkában jobban támaszkodjanak a tömegszervezetekre, a munkásosztály többségét tömörítő szakszervezetekre, az ifjúsági és nőszervezetekre, a pártonkívüliek politikai aktivitását, társadalmi-állami életünkbe való bekapcsolását szolgáló Hazafias Népfront transzmissziós, közvetítő szerepére."

Ezt a *közvetítő* szerepet figyelembe véve fordít a népfront nagy figyelmet a volt MDP-tagokra, akiknek többsége becsületes, politikailag tisztességes ember, akikre hatással voltak a pártban eltöltött esztendők. „Megfertőzte" őket a politika, s nem is csak egyszerű szimpatizánsai a szocializmus ügyének, hanem *többségükben legközelebb állnak hozzánk a pártonkívüliek közül.* A nemzetközi helyzet egyik vagy másik élesedő periódusában vagy a múlt esztendő elején lezajlott ár- és bérintézkedéseket követő hangulathullámzásban tapasztaltuk, hogy ezeknek az embereknek jelentős része nemcsak szolidáris velünk, hanem politikai feladatok megoldásában is hajlandó részt vállalni.

A népfrontpolitika, mint az osztályszövetség sajátos, történelmileg meghatározott módja, feltételezi a munkásosztály egységén és vezető szerepén alapuló munkás-paraszt szövetséget. Ennek tartalmi, meghatározó jegyei a történelem alakulásának megfelelően változnak, de változatlan feladat az, hogy a népfront (mint mozgalom) időről időre *hatékony politikai munkát fejtsen ki a parasztság körében.* Ennek a feladatának mindig meg is felelt a mozgalom, amikor egészséges működésének politikai és gazdasági feltételei adva voltak. Zavartalanul ilyen a helyzet 1957 óta. Ennek eredményeként tudott széles körű politikai tevékenységet kifejteni a mozgalom a mezőgazdaság szocialista átszervezése és megszilárdítása idején. Kisgyűlések és megbeszélések százait és ezreit szervezte és tartotta a népfront országszerte. Ami pedig a legfőbb, a népfrontbizottságok tagjai jártak elöl jó példával s léptek be elsőkként a termelőszövetkezetekbe. Gyakori eset volt — és nem kis politikai jelentőségű —, hogy a nepfrontbizottság elnökét az új termelőszövetkezet elnökévé választották. Értékesnek ítéli a párt és az ország közvéleménye azokat az akciókat is, amelyeket az utóbbi években szerveztünk és szervezünk a szocialista mezőgazdaság megszilárdulása érdekében. Termelőszövetkezeti bekötőutak építésére, vízrendezésre, rétek és legelők megjavítására szerveztünk és szervezünk akciókat, kezdeményeztük — egyebek között — a mezőgazdasági technikumok falura kihelyezett osztályainak megszervezését. A tanácsokkal együtt mozgósítunk minden fellelhető erőt a községekben, hogy a település egészséges és kulturált otthona legyen a szocializmus útjára

lépett parasztságnak. *Kezdeményezéseinkre* — melynek nemcsak az ország, hanem a szűkebb pátria is hasznát látta — *a parasztság bizalommal válaszol.*

Értékesen működött közre a népfront *az értelmiség* aktív közéleti tevékenységének kialakításában is. Ez nem volt könnyű dolog, hisz a személyi kultuszból, törvénysértésekből fakadó hibák az értelmiségiek között keltettek leginkább kiábrándulást, mint ahogy a revizionistáknak is közöttük sikerült a legnagyobb befolyást elérni. De a kétfrontos harc eredményei és a párt politikája az értelmiség körében is lehetőséget nyújtott a népfrontmunkához. A mozgalom felszabadulás előtti gyakorlatához hasonlóan (csak más céllal) egy-egy körülhatárolt akció lebonyolításához különböző értelmiségiek, szakembercsoportok segítségét kértük. A résztvevők többsége ilyenkor még úgynevezett „nem politizáló" ember volt. Viszont szenvedélyesen szerették hivatásukat, s elképzeléseiket meg is akarták valósítani. Ehhez azonban emberek közé kellett menni, vitatkozni, érvelni az igazuk mellett. A népfront ehhez lehetőséget biztosított, találkozókat szervezett számukra. A szakmai viták — néha szinte észrevétlenül — gazdasági, társadalmi, politikai térre terelődtek. A mi értelmiségi barátaink pedig kénytelenek voltak „fegyvert" cserélni. Sokuk dicséretére szolgál, hogy megtanulták az új fegyver forgatását, közéleti emberekké váltak. Hasonló azoknak az útja, akik csak unszolásra és csak egyetlen feladat megoldására vállalkoztak, de ennek teljesítése közben közel kerültek a termelőszövetkezet, a község, járás, város, az ország problémáihoz, megismerkedtek egy-egy szakterület fejlődésének társadalmi vonatkozásaival, s legközelebb már maguk ajánlkoztak további munkára. Sok ilyen „kívülről" támogató értelmiségi már örömmel vállalta a legutóbbi tanácsválasztás során az emberek megtisztelő bizalmát s a bizalommal járó terheket.

A népfront a párt politikájának megfelelően kialakította kapcsolatait a *kisiparosokkal és kiskereskedőkkel.* A számukra rendezett találkozók ugyancsak módot nyújtanak arra, hogy közvetítsük a párt politikáját, de arra is, hogy község- vagy várospolitikai tevékenységükbe bekapcsolódva, az egész társadalom számára hasznos tevékenységet fejtsenek ki.

Országos Tanácsunk 1957-es ülésén Kádár elvtárs is beszélt arról, hogy milyen a *munkások* közvetlen részvétele a Hazafias Népfrontban. Abból indult ki, hogy ha a társadalom élén a munkásosztály jár, akkor vezető szerephez kell jutnia a társadalmi életben, s szerepének növekednie kell a népfrontban is.

E kérdésben a IX. kongresszus a következőket állapította meg:

„A munkásosztály vezető szerepe mind hatékonyabb módon érvényesül, mégpedig elsősorban abban, hogy a párt útján a munkásosztály kormányoz, gyakorolja a hatalmat, másodszor, hogy ma már a társadalom nagy többsége magáévá tette a munkásosztály forradalmi célját, a szocializmust, s ennek felépítésén dolgozik, végül harmadszor, hogy az állami és társadalmi élet területén mintegy negyedmillió emberével a munkásosztály közvetlenül tölti be a vezető funkciókat."

Mindezek a megállapítások érvényesek a Hazafias Népfront-mozgalomra is. Mégsem vagyunk a helyzettel teljesen elégedettek. Van ugyanis némi ellentmondás abban, hogy a népfront a munkásosztály köré tömörülő nemzeti összefogás kerete, ugyanakkor a népfront választott testületeiben viszonylag *alacsony* a munkások aránya. Igaz, hogy ez az ellentmondás nem elvi, hanem a mai társadalmi adottságokból, a társadalmi szervek elhelyezkedéséből következik, s a munkásosztály pártjának a népfrontban feltétlenül érvényesülő vezetése mellett nem is jelentkezik élesen. Mozgalmunk szervezeti elhelyezkedése olyan, hogy elsősorban a parasztságra, az értelmiségre és a városi kispolgárságra tudja kiterjeszteni hatókörét. A cél is az, hogy főként azt az osztályt és azokat a rétegeket „fogjuk át", amelyek nem rendelkeznek a munkásosztály szakszervezeteihez hasonló politikai tömegszervezettel. Mégis kívánatos, hogy a munkások a jelenleginél *nagyobb számban és közvetlenebbül* vegyenek részt a mozgalom napi, gyakorlati tevékenységében. Nem az arányszámok formális hajszolása a cél, de ahol ez értelmet kap (pl. a városok lakókörzeteiben), ott akcióinkban és választott testületeinkben így igyekszünk növelni a munkások számát. Meggyőződésünk, hogy az a szervezeti szabályzatban megfogalmazott követelmény, amely kötelezővé teszi a párttagoknak a közéletben való tevékenységét, a lakóterületi munkában a munkások részvételével is érezteti majd kedvező hatását.

III

A Magyar Szocialista Munkáspárt elmúlt tíz esztendei tevékenységével félreérthetetlenül igazolta, hogy a népfrontot, a népfrontpolitikát *nem taktikázásnak*, hanem hosszú időre szóló *elvi politikának tekinti.* Erre utalt Kállai Gyula elvtárs is kongresszusi felszólalásában:

„Már többször elmondtuk, de kongresszusunkon ismét hangsúlyozni kívánom: a kommunistáknak a nemzeti

egységért immár három évtizede folytatott harca bizonyítja, hogy számunkra a népfront nem taktika, hanem politikánk szerves része, amelyet nélkülözhetetlennek tartunk az osztálynélküli társadalom megteremtéséért folytatott küzdelemben."

A pártszerveknek és szervezeteknek ezért kell kialakítaniuk a megfelelő kapcsolatot a népfrontmozgalommal, hiszen hosszú időre szóló közös eredményeket hoz ez az együttműködés.

Mit szükséges a közös munka során figyelembe venni? Alapvetően a következőt: Amikor azt mondjuk, hogy pártvezetés nélkül nincs népfront, ez a megállapítás *minden szintre* érvényes. A népfrontmozgalom ugyanis politikailag egységes, de gyakorlati munkája során kettős irányítás alatt dolgozik és fejlődik:

a) A mozgalom központi irányításában a pártvezetés *általában* a párt politikájának érvényesítése útján tölti be szerepét.

b) Ezt az irányítást érvényesítik a helyi pártszervek is, ott azonban a tennivalók már kiegészülnek bizonyos helyi feladatok *közvetlen* meghatározásával.

A helyi irányítás hatásfoka attól függ, *hogy milyen mértékben ismerik fel a mozgalomban rejlő lehetőségeket, mennyire becsülik meg a népfrontban kifejtett pártmunkát, kik a helyi bizottságok tagjai, mennyire élő és konstruktív a kapcsolat a helyi pártszerv és a helyi népfrontbizottság között,* „testre szabottak-e" a feladatok, amelyekkel a párt a mozgalmat megbízza stb.

Az irányításnak ezt a kialakult, kétszintes módszerét a tapasztalatok igazolják, megerősítik. Helyesnek kell tekinteni ugyanis azt az igényt, hogy

— egyfelől az országos népfront-központ a párt általános politikájának, az országos igényeknek megfelelően érvényesítse irányító szerepét, szükség szerint a legalsóbb szintig;

— másfelől a helyi pártszervek ugyancsak irányítsák a népfrontot, és igényeljék a benne rejlő társadalmi erők energiáját.

Pártunk a lenini elveknek megfelelően kialakította a tömegszervezetek és mozgalmak irányításának elveit. Ha minden szinten ezekhez tartjuk magunkat, nagyobb baj nem lehet.

A népfrontmozgalom a párt helyes politikája nyomán olyan politikai erővé vált, amely képes többet és eredményesebben tenni társadalmi céljaink megvalósításáért.

Mozgalmunk minden vezetője és aktivistája bizonnyal büszkeséggel hallgatta, olvasta a Központi Bizottság megállapítását:

„Társadalmunk minden nagy feladatának megoldásában cselekvően részt vett és részt vesz a Hazafias Népfront. Sikerrel valósítja meg a kommunisták és pártonkívü

liek politikai együttműködését és tömöríti mindazokat a hazafiakat, akik készek tettekkel szolgálni a szocializmus felépítésének nagy nemzeti célját."

A párt kongresszusa után és a közelgő választások előtt fokozottan érezzük ennek a megtisztelő bizalomnak a felelősségét. A kongresszus hangsúlyozta, hogy mozgalmunkat a párt és a nép bizalma fontos *közjogi* funkciókkal is felruházza. Ennek a bizalomnak kifejezője az új, egységes választójogi törvény is, amely társadalmi demokratizmusának továbbfejlesztésével egyidőben növeli a Hazafias Népfront szerepét és felelősségét. Népfrontszerveinknek *nagy munkát kell végezniük a jelölőgyűlések megszervezésében és a választások lebonyolításában.*

A népfront bizottságai és aktivistáinak százezrei vállalják a párt által rájuk bízott feladatokat, jelentkezzenek ezek a közeli hetekben, hónapokban vagy az előttünk álló esztendőkben.

A pártszervezetek igényeljenek tehát a népfront-bizottságoktól fokozott és felelősségteljes munkát, saját munkájuk hatékonyságát is növeli ez. A párt népfrontpolitikát folytat. Tegye ugyanezt a maga szintjén minden pártszervezet: igényeljen és bízzon, a nemzeti egység kerete telik meg így gazdagabb tartalommal.

ORBÁN LÁSZLÓ,
a Központi Bizottság tagja, az Agit. Prop. Osztály vezetője

Tanulmányozzuk, ismertessük a pártkongresszus határozatait

A KÖVETKEZŐ ÉVEKBEN politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai munkánk alapját pártunk IX. kongresszusának határozatai képezik. A határozatok végrehajtása mindenekelőtt a párttagság, a dolgozók kezébe van letéve és döntően attól függ, hogy ők mennyire értik meg, milyen erővel és lendülettel dolgoznak érte. Ezért a kongresszusi határozatok végrehajtásáért folyó munkában *most a legfontosabb a kongresszus dokumentumainak sokoldalú tanulmányozása, ismertetése, feldolgozása.*

Ehhez kedvező feltételeket biztosít az a pozitív visszhang, amelyet a kongresszus a párttagságnál és azon túl egész közvéleményünkben

kiváltott. Így a kongresszus anyagai iránt az érdeklődés eleve biztosítva van. Tőlünk, munkánktól, elsősorban propagandistáink munkájától függ, hogy mennyire tudjuk ezt kielégíteni.

Részben nehezíti, részben könnyíti és segíti a kongresszus anyagainak tanulmányozását és ismertetését az, hogy a következő hónapokban sok jelentős feladat áll előttünk és vár megoldásra. Olyanok, mint az országgyűlési és tanácsválasztások, az 1967. évi népgazdasági terv beindítása, a szakszervezetek, a Kommunista Ifjúsági Szövetség és a SZÖVOSZ szerveinek újraválasztása és kongresszusai, a termelőszövetkezetek kongresszusa, az új gazdasági mechanizmus bevezetésének előkészítése és még mások. A program igen zsúfolt és ez bizonyos vonatkozásban nehezíti a kongresszus anyagaival való elmélyült foglalkozást. Ugyanakkor azonban meg is könnyíti, mert lehetővé teszi, hogy *különböző fórumokon, területeken ismertessük és különböző rétegekhez sokféle csatornán át juttassuk el a kongresszus fő mondanivalóját. Elősegíti, hogy a kongresszus anyagait, határozatait ne elvontan, hanem életteli módon, az előttünk álló feladatokkal szorosan összekapcsolva, azok jó megoldását elősegítve ismertessük.*

Aszerint, hogy milyen területről van szó és milyen feladatokkal összefüggésben kerül sor az ismertetésre, továbbá, hogy a feldolgozás milyen formában és milyen keretek között történik, a *kongresszus mondanivalójának más és más oldala kerül előtérbe.* Természetes pl., hogy a választási agitációban mindenekelőtt a közérdekű, az emberek legszélesebb körét érdeklő problémák kapnak nagy hangsúlyt és a párt belső kérdései, vagy a nemzetközi kommunista mozgalom témái itt nem kapnak szerepet. Pártnapokon sincs lehetőség egyes elméleti, elvi kérdések mélyebb elemzésére. Erre viszont megfelelő keretet biztosítanak a pártoktatás különböző formái. *Így lehetséges és szükséges is a kongresszus anyagainak differenciálása, területileg és időben egyaránt.*

ÁLTALÁNOS RECEPTET ADNI a feldolgozásra nem lehet; de talán nem haszontalan néhány gondolattal, tanáccsal segítséget nyújtani a munkához.

A következő időben *politikai tömegmunkánk középpontjában a kongresszus fő mondanivalója álljon.* Itt a kongresszusi anyagokat úgy ismertessük és népszerűsítsük, hogy azok mozgósítsanak az előttünk álló két legfontosabb feladatra: segítsék a *választások* jó előkészítését és lebonyolítását és az *1967-es népgazdasági terv* jó beindítását és eredményes végrehajtását

A választások jó lehetőséget nyújtanak arra, hogy a kongresszus útmutatásainak ismertetésében messze túllépjük a párttagság körét és eljuttassuk azokat a dolgozók legszélesebb rétegeihez, a választópolgárok zöméhez. Az 1967-es népgazdasági terv politikai beindítását és az arra való mozgósítást elősegíti, hogy a kongresszus tanácskozásain

nagy súlyt kaptak a gazdasági feladatok és azzal összefüggő problémák. A közelmúltban napvilágot látott 1967-es népgazdasági tervünk és az országgyűlés sorra kerülő költségvetési vitája megfelelő konkrét tényanyagot biztosít a politikai tömegmunkához.

A pártoktatásban minden szinten: a tömegoktatástól a pártiskoláig, a falusi téli tanfolyamoktól a marxizmus—leninizmus esti egyetemekig — most a kongresszus anyagainak a tanulmányozása és feldolgozása van napirenden. A tömegoktatásban a határozatnak és a referátumnak megfelelően 5 témakörben történik az anyag tanulmányozása.

Minden részkérdést mindenütt és minden oktatási formában természetesen nem lehet egyenlő súllyal tanulmányozni és megvitatni. A kongresszus legfontosabb mondanivalóit azonban mindenütt ismertessük és tanulmányozzuk. Ezek közt kapjon különösen nagy figyelmet az a néhány nagy átfogó kérdés, amelyben a kongresszus utat mutatott, választ adott a társadalmi fejlődés által felvetett új problémákra. A kongresszus különösen e kérdésekkel összefüggően fejlesztette, gazdagította a párt eddig követett és helyesnek bizonyult fő politikai irányvonalát. Pártunk a társadalmi fejlődés követelményeinek felismerésével és a további előrehaladás útjának kijelölésével újból bizonyságát szolgáltatta annak, hogy hivatott vezetője a szocializmust építő társadalomnak és feladata magaslatán áll. Ilyen kérdések: az új gazdasági mechanizmus, az agrárpolitikai intézkedések és a párt vezető szerepének további fejlesztése.

A GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FEJLŐDÉS szempontjából különösen nagy jelentőségű *a gazdasági mechanizmus reformja.* Ez nemcsak gazdasági életünk egészét érinti, hanem kihat a társadalmi és politikai élet legkülönbözőbb területeire. A kongresszus tömören és közérthetően foglalta össze a reform legfőbb célkitűzéseit és lényegét, válaszolt az embereket legjobban foglalkoztató kérdésekre. Ezeknek tanulmányozása elősegíti a reform megértését és a helyenként felmerülő aggályok, helytelen nézetek eloszlatását. Nagy jelentőségűek a kongresszus *agrárpolitikai* határozatai, amelyek előre viszik a falunak a városhoz való közelítését, a szocializmus építésének ezt a nagy történelmi feladatát. Sokoldalúan segítik a falu, a termelőszövetkezetek, az egységes termelőszövetkezeti parasztság fejlődését. Különös figyelmet érdemel a pártoktatásban a *földtulajdon* rendezése, a szövetkezeti földtulajdon létrehozása, amely megszilárdítja a mezőgazdaságban a szocialista termelőviszonyokat, tovább fejleszti termelőszövetkezeteink szocialista jellegét és így nagy elméleti, elvi jelentősége is van. A munkások között értessük meg, hogy az agrárpolitikai intézkedések nem valamiféle parasztpolitikának a megnyilvánulásai, hanem a *munkásosztály következetes érdeke* jut bennük kifejezésre, amely *egyaránt és egyidejűleg szolgálja a parasztságnak is és a mun-*

kásoknak is az érdekeit, a szocialista építés és az egész társadalom fejlődésének ügyét.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetése és a szocialista társadalom teljes felépítésében a párt előtt álló bonyolult feladatok és magasabb követelmények *szükségessé,* ugyanakkor az állami szervek és a tömegszervezetek fejlődése, továbbá a pártszervezetek megerősödése *lehetővé* tették a kongresszus nagy jelentőségű állásfoglalását és határozatát *a párt vezető szerepének továbbfejlesztésére, a pártmunka, a pártirányítás módszereinek, formáinak tökéletesítésére.* Ezeknek tanulmányozása és érvényesítése a gyakorlati pártmunkában tovább erősíti a párt vezető szerepét, a párt erejének és figyelmének koncentrálását a legfőbb feladatokra, a pártmunka hatékonyságát messzemenően fokozza.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG REFERÁTUMÁBAN Kádár elvtárs vitazáró beszédében is visszatért az elmúlt évek sokat vitatott kérdéseire: a *párt, a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése, a szövetségi politika, a szocialista nemzeti egység, a pártonkívüliekhez való viszony, pártonkívüliek funkcióba állítása.* A kongresszus foglalkozott ezekkel, összefüggésben a különböző helytelen nézetekkel. Föltárta azok gyökereit és rámutatott a párt politikájának végrehajtásában helyenként jelentkező olyan torzításokra, amelyek a helytelen nézeteknek és általánosításoknak szolgáltak táptalajául. A kongresszus anyagainak tanulmányozása lehetővé teszi az évek óta vitatott problémák jobb megértését, a viták lezárását, *ezzel a pártegység erősítését és a párt politikájának következetesebb végrehajtását segíti.* A kongresszus *a szocialista demokrácia fejlesztésében* is nemcsak a további feladatokat, a fejlődés útját jelölte meg, hanem rámutatott azokra a tényezőkre és hibás nézetekre, amelyek a jelenlegi keretek és lehetőségek jobb kihasználását akadályozzák és a demokratizmus fejlődésének útjában állnak.

A GAZDASÁGI KÉRDÉSEK között különösen *az életszínvonal emelésével* és az életkörülmények javításával kapcsolatos határozatok váltottak ki a lakosság között — érthetően — kedvező visszhangot! Az emberek látják, hogy van értelme a munkának. Továbbra is *törvény pártunkban,* hogy a gazdasági fejlődéssel együtt az életszínvonalnak is emelkednie kell. Látják, hogy a pártvezetés ismeri a dolgozó emberek problémáit, gondjait és ha arra az anyagi lehetőségek adottak, megoldja azokat. Ezért is indokolt, hogy ezek az intézkedések a feldolgozásnál kellő teret kapjanak. De hiba volna ezeket egyoldalúan kiragadni és elválasztani egyéb gazdasági feladatainktól. Ellenkezőleg, mutassuk meg, hogy ezek a jelentős intézkedések szerves részei gazdasági terveinknek és elválaszthatatlanok azok teljesítésétől.

A pártoktatásban fordítsunk figyelmet a bonyolult elméleti-politikai kérdésekre. Néhány ideológiai kérdés nem véletlenül kapott a

kongresszuson nagy hangsúlyt. Ezek a szocialista építőmunkában, az előttünk álló fő feladatokhoz kapcsolódnak. Ilyen a gazdaság és ideológia mélyebb összefüggésének, *az anyagi érdekeltség, az anyagi ösztönzés és az eszmei-erkölcsi ösztönzők, a szocialista tudatformáló* tevékenység kapcsolata, amely az új gazdasági mechanizmus társadalmi, ideológiai összefüggéseinek, és az ezzel kapcsolatos feladatoknak a megértését segíti. Ilyen *a szocialista hazafiság elmélyítése* és ennek összefüggése a nacionalizmus elleni harccal és a proletár internacionalizmussal, a bátrabb apellálás az emberek hazaszeretetére, amely a még szélesebb nemzeti összefogás megteremtésében, a *szocialista nemzeti egység szilárdabb eszmei megaldpozásában segíthet.* Az anyagok tanulmányozása kulcsot ad *kulturális fejlődésünk* ellentmondásainak jobb megértéséhez is és az egységesebb szemlélet kialakításához kulturális életünk bonyolult jelenségeinek megítélésében.

A NEMZETKÖZI POLITIKA *és a nemzetközi munkásmozgalom kérdései* az elmúlt oktatási évben és az új oktatási év első időszakában is nagy helyet kaptak a pártoktatásban. Ezért ezek közül is a legfontosabb, az új és a bonyolultabb problémákra irányítsuk a feldolgozásnál a figyelmet, amelyeknek megértése alaposabb magyarázatot, több megvitatást igényel. Ilyenek pl.: az *éles imperialistaellenes harcunk és a békés egymás mellett élés politikájának érvényesítése.* Ezek összefüggéseire különösen a vitazáró beszéd adott konkrét példa alapján új érvanyagot. Továbbá: a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért folyó harc új fejleményei, vagy az olyan elméletileg és politikailag is jelentős és bonyolult kérdések, mint az internacionalizmus és a nemzeti érdekek összhangjának lehetősége és szükségessége a kommunista pártok politikájában, kellő helyet kapjanak a kongresszus határozatainak feldolgozásában.

Az egyes területeken indokolt a *helyi munka szempontjából legfontosabb kérdésekre irányítani a figyelmet.* De óvni kell a végletektől, nehogy egyes, a közvetlen munka szempontjából fontos és időszerű kérdések teljesen háttérbe szorítsák a kongresszus fő mondanivalóit. Fel kell erre hívni a figyelmet azért is, mert a múltban nem egy példa volt arra, hogy pl. a falusi téli tanfolyamokon a nemzetközi kérdésekről megindult vita 5 perc múlva már kikötött a tsz belső problémáinál.

Arra is ügyeljünk, hogy ne beszéljük agyon az embereket. A kongresszus anyagának különböző feladatokkal összefüggésben történő ismertetése óhatatlanul magában rejti annak a veszélyét is, hogy egyes helyeken „agyon nyúzzák" a kongresszus témáját. Az érdekes, izgalmas, széles politikai érdeklődésre számottartó gondolatok a sok ismétléssel végül unalmassá, sablonossá válnak. Erre annál inkább indokolt figyelmeztetni, mert van olyan tapasztalat, hogy ilyen nagy jelentőségű párthatározat ismertetésénél „rákapcsolnak" az összes szervek, mind külön-külön programjába iktatja az anyag „feldolgo-

zását". Ez nemegyszer odavezet, hogy az aktivisták egy szűk köre nyolcszor is hallja és megvitatja ugyanazt, míg a dolgozóknak egy szélesebb rétegéhez egyszer sem jut el. Ezért jól koordinálva végezzük ezt a munkát, *s ennek biztosítása mindenekelőtt pártbizottságaink feladata.*

A HATÁROZATOK TANULMÁNYOZÁSÁT *jellemezze az a nyílt, őszinte hang, vitaszellem, a munkában jelentkező problémák, nehézségek bátor feltárása, amely a kongresszus tanácskozásaira rányomta bélyegét.* A vitának ilyen módja segíti a legjobban az eszmei tisztánlátást, a hibás nézetek leküzdését, ez mozgósít a feladatok megoldására, a jobb munkára. Ez párosuljon azzal *a harcos szellemű optimizmussal,* amely a kongresszuson végig vonult és amely nem utolsósorban a megtett út, munkánk nagy eredményeiből és a kongresszus által kitűzött célok reális voltából táplálkozik. Abból a meggyőződésből, hogy jó úton járunk, hogy *a feladatok megoldásához szükséges összes feltételekkel rendelkezünk.*

A feldolgozás munkájának szervezeti kérdései közül a figyelmet *a propagandisták jó felkészítésére kell felhívni.* Nincs központi előírás arra, hogy hogyan, milyen formában történjék az egyes pártszervezeteknél a propagandisták felkészítése. De minden szinten a legfelkészültebb előadókat biztosítsák a kongresszusi tanfolyamok, viták levezetésére, előadások megtartására. Döntő mértékben a propagandisták színvonalától és felkészültségétől függ. hogy az anyagok tanulmányozása és megvitatása élő, alkotó módon és ne mechanikusan, sablonosan, az eleven élet problémáival összekapcsolva harci programként és ne mint valamiféle „kötelező tananyag" elszürkítve és elsekélyesítve történjék.

A kongresszus előtti időszakban, a kongresszusra való felkészülésnél a pártpolitikai munkában nagy fellendülés következett be, a párttagság hosszú idők óta nem látott aktivitása tette elevenné a pártéletet és a pártszervezetek tevékenységét. Most a kongresszus anyagainak tanulmányozása, feldolgozása, a választások politikai előkészítése és azok a sokrétű feladatok, amelyek megoldására a következő hónapokban sor kerül, kedvező lehetőséget nyújtanak arra, hogy ezt *a fellendülést és aktivitást tovább vigyük.* Az elmúlt hónapokhoz hasonlóan politizáljanak sokat, még többet a kommunisták és ragadják magukkal a pártonkívülieket is Így válik a kongresszus eszmei ereje anyagi, mozgató erővé a kongresszusi határozatok végrehajtására irányuló munkában, egész építőmunkánk új lendületének forrásává.

Az új év kezdetén a népgazdasági tervről

Az ember mindig számol, még az is, aki nem nagyon szereti a számokat. A munkás műszak végén megnézi, hogy mit teljesített, a parasztember jegyzi a munkaegységeket. Mire a fizetés ideje elérkezik, nagyjából tudja mire számíthat. S mint ahogy az egyes emberek mérlegre teszik az eredményeket, a vállalat, az ország is számba veszi, mennyiben sikerült valóra váltani a terveket, hogyan teljesítettük az év elején kitűzött célokat. Ez szükséges, hogy helyesen értékeljük munkánkat, s jól szabjuk meg a további feladatokat.

Eredményesen zártuk az elmúlt esztendőt

Különösen érdekes az 1966. évi terv eredménye, hiszen ez a harmadik ötéves terv első, induló éve. Valamelyest tehát azt is jelzi, hogy jól határoztuk-e meg hosszabb távra szóló céljainkat. A számok — bár még csak az előzetes adatok ismertek — világosan mutatják — *eredményesen zártuk az esztendőt*, s következésképpen hosszabb távra szóló céljaink is reális alapokra épülnek. Mind az iparban, mind a mezőgazdaságban, és nem utolsósorban a külkereskedelemben *számottevő a fejlődés.* Az ipari termelés emelkedése meghaladta a tervezettet, az előző évinél körülbelül hét százalékkal magasabb. Pozitív az is, hogy a növekedés nagyobb részt — mintegy 80% — a termelékenységből származik. Ez kedvező volt a létszám-gazdálkodásra: az iparban a tervezettnél kisebb mértékben növekedett a munkaerő száma.

A mezőgazdaságban is kedvezőek a termelés, a gazdálkodás tényei. *A termelés 5—6%-kal haladta meg az előző évit.* Említésre méltó, hogy ismét sikerült saját termésből fedezni az ország kenyérgabona szükségletét. S nem egy terményből — burgo-

nya, cukorrépa, kukorica — a tervezettnél magasabb átlagtermést értünk el.

A tervezettnél jobb ipari, mezőgazdasági eredmények természetszerűleg növelték a nemzeti jövedelmet. Mivel a többletet főleg belföldön használtuk fel, a *fogyasztás is gyorsabban nőtt,* mint előre elterveztük.

Mint ismert, 1966-ban 47 milliárd forintot fordítottunk beruházásra. *A legfontosabb létesítmények a terv előírásának megfelelően elkészültek.* Sőt az is megtörtént — ami a mi gyakorlatunkban elég ritkaság — hogy határidő előtt elkészült egy-egy létesítmény. Ez azonban csupán arra jó, hogy érzékeltessük: lehetséges pontosan, gyorsan dolgozni. Amellett ugyanis, hogy *az építőipar termelése megközelítőleg 7—8%-kal magasabb a tervezettnél,* több, főleg ipari létesítmény befejezése áthúzódik az új esztendőre. *Az év során* viszont *elkészült 51 ezer lakás, 3870 férőhellyel bővítettük az óvodákat, 500 általános iskolai és 230 középiskolai tanterem épült.*

A múlt évben a vártnál nagyobb mértékben emelkedett a lakosság közvetlen, s közvetett jövedelme is. A reálbér, 1,4% helyett 2—3%-kal, a reáljövedelem pedig 3,7% helyett mintegy 5%-kal nőtt. Családi pótlékra egy milliárd forinttal többet fizettünk ki, mint a korábbi években. Az elmúlt évi ár- és bérintézkedések tényleges hatása — annak ellenére, hogy egy sor kérdést még nem oldhatott meg — igazolta célkitűzéseink helyességét, javult a fogyasztás szerkezete és valamelyest jobbak a bérarányok is.

Versenymozgalom az éves terv szolgálatában

A népgazdaság fejlődését mutató lényeges területek tehát a vártnak megfelelően zárták az elmúlt évet. Az alapjában egészséges, pozitív fejlődést, *a tervezettnél jobb gazdasági eredményeket jelentősen befolyásolta a IX. kongresszus tiszteletére indult munkaverseny.* Valamennyi ágazat — az ipar, a mezőgazdaság minden területén — olyan vállalások születtek, amelyek első és legfontosabb célja az éves terv mind teljesebb megvalósítása. A versenymozgalom irányítói, résztvevői helyesen mérték fel a tennivalókat, s ezért az eredmények valóban a tervcélok teljesítését szolgálták. S talán ezért sikerült olyan mértékben, mint még eddig soha, a versenymozgalom mellé állítani a gazdasági, műszaki vezetők többségét. A közös erő, az összefogás szép példái találhatók a legtöbb munkahelyen. Olyan feladatokat oldottak meg egyes üzemi kollektívák, gazdasági egységek, amelyről úgy hittük, hogy megoldhatatlanok. S ezek többsége nemcsak azért nagy jelentőségű, mert néhány akut kérdés végére tett pontot, s a szükséges helyeken növelte, javította a termelés minőségét is. Ezek azért is

fontosak, mert megmutatták, hogy ha helyesen szabunk célt, a küzdelem nem hiábavaló. A politikai erőfeszítések meghozzák az eredményt. Most az a feladat, hogy az értékelésben is kitűnjön: nem a látványosságot, hanem a tényleges és valóban a legjobb eredményeket jutalmazzuk. Ezek a napok-hetek nagyon lényegesek a verseny értékelésében, mert most folynak az érdemi munkák. Mivel az eredmények sem szokványosak, *az az igény, hogy az értékelés is közelítse a valóságot.* Nem könnyű eldönteni, hogy kié legyen a kongresszusi zászló, hiszen többen tűzték ki elnyerését, mint ahány zászló, jelvény van. Így csak akkor lehet igazságos, helyes az értékelés, ha a *legjobbakat* — legyen az csak egy üzem, egy műhely, egy brigád — tüntetjük ki.

Folytatni az eddigi politikát

Az év lezárása természetesen csak képletes, hiszen már hetekkel, hónapokkal ezelőtt készültek üzemeinkben, gyárainkban az újabb tennivalókra. Most pedig ezekben a napokban konkrétan is megismerkedhetnek mindenütt az új év tervével.

Az 1967. évi terv az ipari termelésnek 4—6%-os, a mezőgazdasági termelésnek 2—3%-os növekedésével számol az 1966. évhez viszonyítva.

Az új esztendőben *a mezőgazdaság tervét* mindenekelőtt *az határozza meg, hogy biztosítani kell a lakosság növekvő élelmiszer ellátását, az ipar nyersanyag-szükségletét, s a külkereskedelem igényeit.* A mezőgazdasági export ebben az évben hozzávetőlegesen 6%-kal haladja meg a múlt évi várható színvonalat, vagyis mind a termelés, mind a felvásárlás nagyobb ütemben növekszik. Továbbra is fontos gazdasági-politikai célkitűzés, hogy az ország kenyérgabona szükségletét hazai termésből biztosítsuk. Hasonló fő feladat a vágóállat termelés megfelelő szinten tartása, a tehénállomány csökkenő tendenciájának megállítása, s az egyéb állatfajok számának és valamennyi állatfaj termelékenységének növelése. Célul tűztük ki továbbá a takarmánybázis biztosítását, amelyben nem kis szerepe van a rét- és legelőgazdálkodás fejlesztésének.

A munkások és alkalmazottak reáljövedelme 2,7%-kal, a parasztság reálfogyasztása 3,1%-kal emelkedik. A munkások és alkalmazottak létszámnövekedése 40—45 ezer fő, az átlagbérek növekedése 1,3%. A kiskereskedelmi áruforgalom 3,4%-kal lesz magasabb az 1966. évinél. Az épülő lakások száma 57 ezer, a beruházások összvolumene 48—49 milliárd forint lesz, a nemzeti jövedelem 3,5—4%-kal növekszik.

A terv az iparban a termelékenység növekedésével, a költségszint további csökkenésével számol. A termelés emelkedésé-

nek átlagosan mintegy 80%-át a termelékenység növelésével kell elérni. Továbbra is szigorú takarékosságra van szükség, nemcsak a létszám-, hanem a bér-, az anyag- s pénzgazdálkodásban is.

Pártszervezeteink ma már egyre inkább felismerik, hogy a termelés öncélú túlteljesítése csak növeli a felesleges készleteket, értékes anyagokat és jelentős munkaerőket köt le anélkül, hogy a termelés eredménye az értékesítés útján realizálódna. *Sokkal inkább törekedni kell a fogyasztói igények kielégítésére mind belföldi, mind külkereskedelmi vonatkozásban.* A tervezetten felül is növelni kell a jó minőségű exporttermékek gyártását.

Az *exporttermelés fokozásában különös jelentősége van a gépiparnak,* mert általában másfél, kétszerese a mezőgazdasági termékek kivitelének és közel azonos szinten mozog az Egyesült Államok, Svédország és Svájc kiviteli kvótájával. Gépiparunk 35—36%-os kiviteli kvótájában azonban csak elenyészően csekély, mindössze 3—4% jut a tőkésországok piacaira, mely *műszaki fejlesztésünk meggyorsításának szükségességét elég jól mutatja.*

Pártszervezeteink az anyagi és erkölcsi ösztönzők valamennyi lehetőségét használják fel és a hatáskörükbe tartozó gazdasági szerveket *elsősorban a tőkés export növelésének irányában ösztönözzék.* Támogatni kell minden olyan törekvést és kezdeményezést, mely *a minőség szem előtt tartásával a tőkés importanyagok csökkentésére irányul.* Számos vállalatnál küzdeni kell az olyan helytelen szemlélet ellen, mely indokolatlanul előnyben részesíti a nyugati vásárlásokat a lehetséges szocialista importtal szemben.

A minőség és más fontos feladatok

A mennyiségi mutatókkal ellentétben a minőségi mutatók, a jövedelmezőség minél kedvezőbb alakulására kell törekedni. Ha az üzemekben a költségszint és a nyereség általános vizsgálatán túl az egyes termékek nyereségességét is vizsgáljuk, kézzelfoghatóvá válnak a műszaki fejlesztés, a munkaszervezés és gyártásszervezés megoldandó feladatai — a veszteségek csökkentése és a jövedelmezőség emelése érdekében.

Különösen nagy figyelmet igényel a helyes létszámgazdálkodás megteremtése, a kedvezőtlen létszámösszetétel megváltoztatása. Változatlanul *szigorú létszám és bérgazdálkodást kell folytatni* és valamennyi vállalatnak és intézménynek be kell tartani a felügyeleti szervek által, a tervvel összhangban előírt átlagbért. Sokat segít e tekintetben a normák rendszeres karbantartása, a normázott területek kiszélesítése.

A feladatok teljesítését vállalnunk kell akkor is, ha előre tudjuk, hogy *egy sor területen „kényelmetlenséget" okoz, gondokat szül.* Nehéz politikai feladat például a munkaerő átcsoportosítás.

Egyes gyorsan fejlődő ágazatok nagy munkaerő hiánnyal küzdenek, míg más területeken — például a szénbányászatban — munkaerő-felesleg van. Az átcsoportosítás ezerféle nehézségbe ütközik. Az igény és a felesleg sem szakmai, sem területi szempontból nem egyezik. Ez érthetően magával hozza, hogy az egyik helyen esetleg túlóráznak, vagy más módon küzdenek a tervteljesítésért, míg másutt nem áll rendelkezésünkre elegendő és megfelelő munkahely. Sok gondot kell fordítanunk tehát a szakmai átképzésre, a létszámigények helyes meghatározására.

Aki az új terv számaitól tehát valami rendkívülit várt — az nem talál benne semmi „érdekességet". A népgazdaság fejlődését jelző számok szerények, vagy még inkább reálisak: *az elmúlt év eredményeire, a harmadik ötéves terv célkitűzéseire épülnek.* Lényegében arról van tehát szó, hogy *minden területen folytatni kell mind az 1964., mind az 1965. évi párthatározatok megvalósítását.* Ezek a határozatok, amelyek *a népgazdaság valamennyi területére a minőségi mutatók javítását, a munkafegyelem megszilárdítását, az ésszerű gazdálkodást, a sokoldalú takarékosságot írták elő* — változatlanul érvényesek.

A terv előirányzott számainak valóra váltása mégis bonyolult feladat nemcsak azért, mert az újabb sikereknek, vagy mondjuk úgy, *tovább fejlődésünknek mind több és nehezebb a feltétele,* hanem azért is, mert ebben az évben az eddiginél is jobban ütközik a régi és az új, egy sor változást elő kell készítenünk, lényegében *meg kell ismernünk* — most már részleteiben is — *az új mechanizmust, hogy a lehető legjobb felkészültséggel kezdjük az 1968. évet.* Az ismertetésen túlmenően a pártszervezetek sokat tehetnek az olyan bátor kezdeményezések kibontakozásáért, amelyek a tervfeladatok teljesítésére is ösztönöznek.

Az a tény tehát, hogy az év során már néhány részleges intézkedés történik — többi között az, hogy csökken a tervmutatók köre — nem jelenti, hogy mindent alku tárgyává tegyenek, s aszerint teljesítsék, hogy az tetszik vagy nem tetszik valakinek. Annak ellenére, hogy tudjuk — hiszen azért kell módosítani is — hogy néhány területen a tervezés szubjektív jószándékra, nem pedig a gazdasági törvények számbavételére alapult — nem adhat jogcímet a most megadott tervek latolgatására. *A terv előírásai kötelezőek* — vagyis *be kell tartani, meg kell valósítani.* Az év során nagyon *ügyeljenek pártszervezeteink,* hogy az a légkör érvényesüljön, *az a munka kapjon támogatást, amely a kitűzött tervek, célok mind jobb megvalósítását biztosítja.*

Kommunisták a szakszervezetekben

A szakszervezetek, amelyek a munkásosztály, a bérből és fizetésből élő dolgozók között tevékenykednek, a párt vezetésével kellő aktivitással veszik ki részüket a társadalmi-gazdasági feladatok megoldásából. A párt tehát különösen nagy figyelmet fordít a szakszervezetek munkájára, a szakszervezetbe tömörült dolgozók megnyerésére. A szocialista építés sikere, a dolgozó tömegek eredményesebb mozgósítása nagymértékben azon múlik, hogy a párt vezetőszerepe hogyan érvényesül a szakszervezetekben, *milyen a párt és a szakszervezeti szervek együttműködése.* A IX. kongresszus megerősítette és tovább fejlesztette azokat a lenini elveket, amelyek a szakszervezetek pártirányításának biztosítását szolgálják. Egyben ezek az elvek teszik lehetővé, hogy a szakszervezetek önállóbban, nagyobb felelősséggel tölthessék be megnövekedett társadalmi szerepüket. Az önállóság és a nagyobb felelősség nem jelenti a párt részéről azt, hogy magára hagyja a szakszervezeteket. A pártszervek és szervezetek feladata az tehát, hogy a szakszervezetek pártirányításának elveit minden szinten helyesen, következetesen érvényesítsék. Ez a szakszervezetekben dolgozó kommunistákon keresztül történik. A pártszervek tehát értessék meg a szakszervezeti tisztségeket viselő párttagokkal — legyenek azok bizalmiak, vagy a Szaktanács tagjai — hogy a szakszervezetekben végzett munka igen fontos pártmegbízatás.

Fontos pártmegbízatás

A szakszervezeti mozgalom olyan keretét jelenti a párt és a tömegek együttműködésének, amelyben a munkások, a különböző foglalkozású és képzettségű dolgozók egyéni törekvéseinek reális kielégítésével összhangban, a fő figyelmet a társadalom egészének ügyéért folyó küzdelemre lehet helyezni. *Ez a keret mintegy hárommillió szervezett dolgozó átfogó szervezését és nevelését te-*

szi lehetővé. A szakszervezetben dolgozó kommunisták tehát nagy felelősséget viselnek magukon. Felelősek például azért, hogy a megnövekedett önállósággal a szakszervezet minden szerve úgy gazdálkodjon, hogy annak tagjai a párt politikája szellemében, annak végrehajtásán dolgozzanak. De nem erősíti a párt és a tömegek kapcsolatát csak a kommunisták felelősségének hangsúlyozása, jóllehet ez nagyon szükséges. Még inkább szükséges, hogy ennek a felelősségnek tudatában minél több kommunista dolgozzon a szakszervezetekben. Több ezer párttag visel különböző választott szakszervezeti tisztséget, de számuk mégsem elegendő a többmilliós szakszervezeti tagság között nap mint nap elvégzendő politikai munkához. Ezért mondja ki a IX. kongresszus a határozatában: „... *szorgalmazni kell, hogy minél több párttag folytasson aktív tevékenységet a tömegszervezetekben és mozgalmakban.*" Ennek érdekében a pártszerveknek és szervezeteknek el kell érniök, hogy az üzemekben, hivatalokban és intézményekben *minél több párttag végezzen aktív munkát a szakszervezetben.* Persze nemcsak arról van szó ez esetben, hogy a szakszervezeti tisztségekbe válasszon a tagság minél nagyobb számban párttagokat — bár erről is, ha azok élvezik választóik bizalmát. A határozatot úgy kell felfogni, hogy a párt tagjai a szakszervezeti élet egyéb mindennapi tevékenységébe az eddigieknél aktívabban kapcsolódjanak be; a szakszervezet fórumain fejtsenek ki politikai meggyőző tevékenységet. A párt szervezeti szabályzata szerint: „... *a szakszervezetekben dolgozó kommunisták felelősek a párt politikájának a tömegek meggyőzése útján történő megvalósításáért ...*" Így mind több embert megnyerve és meggyőzve vonhatunk be a társadalmi-gazdasági feladataink végrehajtásába.

Meggyőző érvekkel...

Pártunk IX. kongresszusa olyan célokat tűzött ki, melyek összhangban vannak a dolgozók napi és távlati érdekeivel. Ennek megvalósítása újabb erőfeszítéseket kíván a szakszervezetektől is. Ez növeli a szakszervezetekben dolgozó párttagok munkájának fontosságát. A meglehetősen összetett és bonyolult feladatokat — jórészt a szakszervezetek keretében — nekik kell ismertetni és meggyőzni a tömegeket az egyéni, a helyi és a népgazdasági érdekek összhangjának szükségességéről.

Annak megszervezése, hogy minél több párttag dolgozzon a szakszervezetekben és munkájukat folyamatosan ellenőrizzék, az szükséges, hogy a pártszervek és szervezetek munkamódszere is tovább fejlődjék. Növeli a szakszervezetben végzett pártmunka jelentőségét, ha a megbízatásokat a pártvezetőségek, taggyűlések adják és ezek a pártfórumok végzik az ellenőrzést is. Az időszа-

konkénti számonkérés, a szakszervezetben dolgozó kommunisták munkájának értékelése — nagyban fokozza aktivitásukat. A választott tisztségekben és a szakszervezeti munka egyéb területein dolgozó kommunistáknak munka közben is segíteni kell, hogy politikailag felkészülten, szakmailag hozzáértően képviselhessék a párt politikáját a szervezett dolgozók között.

A vélemények ismerete

A párt nemcsak vezeti a tömegeket, a szakszervezeteket a szocializmusért folyó harcban, hanem tanul is tőlük. Politikájának végrehajtása közben rendszeres tapasztalatokat szerez a tömegek köréből. Éppen ezért az építőmunka eredményein kívül a szakszervezethez tartozó különböző rétegek igényei, s a munka során tapasztalható hiányosságok is feltárulnak. Fontos ebben, hogy nemcsak a munkásosztály, hanem a legkülönbözőbb nézetű dolgozók véleménye is felszínre kerül. A pártnak — minden szinten — elengedhetetlenül szüksége van politikája végrehajtásához a pozitív és negatív tapasztalatokra. A párt szerveinek és szervezeteinek tehát *arra kell törekedniök, hogy a szakszervezetek kivegyék részüket az országos, a helyi politika* kialakításából. Így tehetnek szert a legtöbb tapasztalatra. A szakszervezetek azonban nem önálló erőként vesznek részt a politika kialakításában, hanem *az ott dolgozó kommunistákon keresztül juttatják el a tömegek körében szerzett tapasztalatukat a párthoz,* akik — mint azt a szervezeti szabályzat is rögzíti — *„... felelősek a tömegek körében szerzett tapasztalatok hasznosításáért ...”* Ez nagy felelősséget ró a szakszervezetekben tevékenykedő kommunistákra, különösen a vezető tisztségekben dolgozókra, akiknek tehát kötelességük kellő politikai bátorsággal és felelősségtudattal pártszervük tájékoztatása. Így elkerülhetőek a szélsőségek, lehetővé válik az erők összehangolása, az eredményesebb munka.

A szakszervezetben dolgozó kommunisták természetesen nemcsak a pártnak, a pártszervezeteknek, hanem a saját, demokratikusan választott vezető szerveiknek is felelősséggel tartoznak. Ezekben a szervekben is kezdeményezniök kell a gazdasági, politikai és kulturális feladatok megoldását. Nem szabad megfeledkezniök arról, hogy a politika formálásában való részvételük nem szoríthatja háttérbe a napi érdekvédelmi munkát, az emberek ügyes-bajos gondjai, szocialista törvényeink feletti őrködést. Enélkül formálisnak minősíthető a részvételük minden más munkában, bármennyire is szép nevet adunk annak. Éppen ezért hangsúlyozzuk és hívjuk fel a szakszervezetekben dolgozó kommunisták figyelmét, hogy a párt előtt felelősek a *„... választóik reális igényeinek kielégítéséért ...”*

Az érdekvédelem helyes felfogása

A párt szerveinek és szervezeteinek fel kell lépni minden olyan — még ma is jelentkező — nézet és gyakorlat ellen, amely lebecsüli vagy egyenesen rossz néven veszi a dolgozók jogos igényeinek, panaszainak ismertetését és orvoslását. Egyesek politikai szűklátókörűségükből demagógiának vagy a népgazdaság érdekeivel ellentétesnek minősítik elvtársainknak a párt politikája szellemében végzett munkáját.

Látni kell: ez nem könnyű munka. Sokszor a népgazdaság, az üzem, a kisebb egységek adottságaival is számolva kell küzdeni a szervezett dolgozók általános, máskor pedig az egyes emberek ügyéért. Kommunista felelősségtudattal és bátorsággal kell állást foglalniuk emberi ügyekben és ez gyakran kiváltja a még meglevő bürokrácia ellenállását.

Akadnak jelentős számban persze olyanok is, akik jószándékból vagy olcsó népszerűségre való törekvésből a szakszervezeti tagok nem jogos igényeit ki akarják elégíteni. Az „érdekvédelmet" helytelenül értelmezik, védelmükbe veszik a fegyelemsértőket; nem lépnek fel kellő eréllyel a társadalmi érdekeket, a köztulajdont sértő megnyilvánulások, az egyenlősdi eléggé elterjedt gyakorlatával szemben.

Mint ahogy a pártszerveknek biztatni és bátorítani kell a szakszervezetekben dolgozó párttagokat az általuk képviselt dolgozók érdekeinek védelmére, napi és emberi ügyeik tisztességes elintézésére, ugyanúgy kellő eréllyel fel kell lépni azokkal a párttagokkal szemben, akik nem a párt politikája alapján tevékenykednek. Nem engedhető meg, hogy egyesek elbizakodottságból, felszínességből figyelmen kívül hagyják a dolgozók jogos igényeit, vagy éppen a jogtalan követelések szószólói és patrónusai legyenek. Az ilyen végletek gyengítik a párt és a tömegek kapcsolatát, bármilyen jó szándék is a tett forrása.

A IX. kongresszus útmutatásai alapján a pártszervek és a szakszervezeti szervek viszonyában is változásokra van szükség. Ehhez a Politikai Bizottság 1966. május 10-i határozata útmutatásul szolgál. Természetesen nem lehet egyik napról a másikra elérni, hogy a szakszervezetek a már megnövekedett jogkörük alapján tevékenykedjenek, hiszen annak egy része csak a gazdaságirányítás új rendszerének bevezetésekor válik időszerűvé.

A szakszervezetekben dolgozó kommunisták munkájának jelentősége napjainkban éppen az, hogy segítsék a szakszervezeteket hivatásszerű feladatuk ellátásában. Szorgalmazzák és támogassák a szakszervezeteket abban, hogy önállóbban és bátrabban kezdeményezzenek. A pártszerveknek és szervezeteknek, ahol még

megtalálható, ott fokozatosan meg kell szüntetni a párhuzamos munkát.

Szakszervezeti választások előtt

Januárban elkezdődik a szakszervezeti szervek újjáválasztása. Az elmúlt időszak gyakorlatával szemben májusban kerül sor az össz. szakszervezetek XXI. kongresszusa összehívására és csak ezt követik az iparági szakszervezetek kongresszusai. A szakszervezeti szervek választására kedvező körülmények között kerül sor. Pártunk kongresszusa belátható távon határozta meg az országunk és népünk érdekeit kifejező politikai irányvonalat. A szervezett dolgozók küldöttei ezek ismeretében alakíthatják ki saját kongresszusaikon az iparáguk és tagságuk érdekeinek megfelelő célkitűzéseiket. Lehetőség nyílik arra, hogy megvitassák e célok megoldásának legjobb módszereit is.

A szakszervezeti választások nem szakadhatnak el a napi politikai életünktől. A vezetőségek beszámolóiban — a SZOT Elnöksége irányelveinek megfelelően — nagy figyelmet kell fordítani a IX. kongresszus szakszervezeti munkával összefüggő határozatainak ismertetésére, az idei gazdasági feladatok, a tagság napi érdekeit szolgáló tennivalók megbeszélésére is. A kommunistáknak arra kell törekedniök, hogy a választások növeljék a szakszervezeti munka hatékonyságát, elősegítsék a tagság nevelését és mozgósítását. Éppen ezért a pártszervek és szervezetek megfelelő gondossággal segítsék a szakszervezetekben dolgozó kommunistákat a választások szervezeti és politikai előkészítésében. A pártszervek képviselői vegyenek részt a választásokon s pártunk politikai céljainak ismertetésén kívül felkészülten mondjanak véleményt a szakszervezetben dolgozók munkájáról.

A demokrácia jegyében

A választások széles körű demokrácia jegyében folynak majd le. A megválasztáshoz szükséges kétharmados többség lehetővé teszi a tagság akaratának érvényesülését. A decemberben megválasztott jelölő bizottságok — amelyekben minden bizonnyal a párt több tagját is beválasztották — már megkezdték működésüket. Hazánkban a pártfunkción kívül minden tisztséget betölthetnek a pártonkívüliek, ha azok meggyőződésükkel a munkáshatalom mellett állnak, készek hozzáértően dolgozni céljainkért. A szakszervezeti tisztségekben a párttagok mellett helyük van mindazoknak a párton kívüli dolgozóknak, akik élvezik dolgozó társaik bizalmát, önkéntesen vállalják és a párt politikája alapján hozzáértéssel végzik munkájukat. A pártszervek és szervezetek abban támogas-

sák a jelölő bizottságokban működő és a szakszervezeti választásokat irányító párttagok munkáját, hogy a szervezett dolgozók véleményét elfogadva javasolják megválasztásra az ilyen embereket. Kutassák fel azokat a politikai munkában jártas ifjakat, akik a KISZ-ben vagy más tömegszervezetben aktiv munkát végeztek és ajánlják őket szakszervezeti tisztségekbe. De ne engedjék tisztséghez jutni azokat — akik semmibe veszik a dolgozók jelzéseit, panaszait, elnézik a lazaságokat, fegyelemsértéseket és felelőtlenül ígérgetnek.

A pártszervek és szervezetek olyan párttagokat ajánljanak szakszervezeti tisztségekbe, akik a politikai munkából aktívan kiveszik a részüket, s ezzel kivívták a dolgozók elismerését és bizalmát.

Ha a kommunisták ilyen módon szerezték meg a dolgozók bizalmát, akkor nem kétséges, hogy a szervezett dolgozók a legjobbakat, a politikailag aktív kommunistákat nagy számban választják meg vezetőiknek. Az a természetes és helyes, ha a dolgozók saját akaratuk és elhatározásuk következtében választják meg tisztségviselőnek a párt tagjait. Ezért káros lehet a demokráciát sértő legkisebb megnyilvánulás is. A választások érzékeny műszerei annak is, hogy a párt tagjait és személy szerint egyeseket milyen erős szálak fűznek a dolgozó kollektívákhoz, a tömegekhez. Erősíteni kell ezeket a szálakat a választások előkészítése idején és nap mint nap ezután is, mert a kommunisták munkája nagy hatással van a párt és tömegek kapcsolatára.

Dajka Ferenc,
a KB Párt- és Tomegszervezetek Osztályának
munkatársa

A termelőszövetkezetek önálló vállalatszerű gazdálkodása

A mezőgazdasági termelés és felvásárlás növelése, a lakosság életszínvonalának rendszeres és megalapozott emelése érdekében — a gazdasági reform elvei alapján — lényeges változásokra van szükség a termelőszövetkezetek gazdálkodási rendszerében. E módosítások hatására a termelőszövetkezetek jellegével összhangban kialakulnak, fejlődnek és erősödnek a vállalati gazdálkodás elemei. Az önálló gazdálkodás anyagi és személyi feltételeinek megvalósításával s a vállalati elvek erősödésével egyidejűleg átalakul a gazdálkodás belső rendje is. Ennek az átalakulásnak legfőbb célja és értelme, hogy növelje a szövetkezeti gazdálkodás hatékonyságát, a tagság anyagi érdekeltségét, a gazdálkodás rendszere pedig egyszerűbb, áttekinthetőbb és rugalmasabb legyen.

Ezeknek az elveknek megfelelően, a korábbi gyakorlathoz képest, megváltozik a termelőszövetkezeti tervezés rendje. Természetesen nem olyan módon, hogy csökken a tervszerűség. A termelőszövetkezet, mint az egységes szocialista alapokon nyugvó népgazdaság szerves részeként működő szocialista üzem, nem lehet meg tervszerű gazdálkodás nélkül. A termelési eszközök társadalmi tulajdonából, a szocialista termelési viszonyokból a tervszerű arányos fejlődés követelménye objektíve fakad. Ezért a zavartalan termelés érdekében a tervszerűség nemcsak népgazdasági, hanem üzemi szinten is kötelező. A szocialista nagyüzemeket nem lehet a véletlenekre, a spontaneitásra alapozva vezetni. Ezért a termelőszövetkezetek továbbra is elkészítik éves termelési és pénzügyi terveiket, amelyekben meghatározzák a termelés fejlődésének irányát, arányait, a termelés várható mennyiségét, az éves beruházások összegét, felhasználásának rendjét, a termelt termékek felhasználási formáit, az üzemi pénzbevételeket, a kiadásokat, a jövedelmet és annak felhasználását, a munkadíjazás rendszerét és formáját, a tagok munkadíj színvonalát, a munkadíj fizetésének rend-

jét, az év végi részesedést, a premizálást, a hiteligényeket és a tartalékolást.

Az éves terven kívül, amennyiben a szükséges feltételek erre már megértek, a gazdaságok üzemfejlesztési terveket is készítenek. Ez — a népgazdasági tervekkel összhangban — több évre előre meghatározza az üzem fő tevékenységének irányát, például a termelési szerkezetet, a nagyobb beruházásokat és telepítéseket stb.

A közös gazdaságok terveiket sajátos helyzetük, természeti, közgazdasági adottságaik és a népgazdasági igények figyelembevételével maguk készítik el. A terveket a közgyűlés megvitatja, elfogadja és ezzel határozattá emeli. Az üzemfejlesztési tervet a vezetőség a közgyűlés jóváhagyása előtt megküldi a megyei tanács mezőgazdasági osztályának, hogy ott összehangolják az adott területre vonatkozó fejlesztési elképzelésekkel. (Anyagi, kommunális stb. lehetőségek egyeztetése.) Így a tanács elősegíti, hogy a termelőszövetkezet reális, megvalósítható üzemfejlesztési tervet készíthessen. A megkülönböztetett állami támogatásban — dotációban — részesülő szövetkezetek éves és üzemfejlesztési terveit továbbra is a járási tanács mezőgazdasági osztálya erősíti meg.

Érvényesülnek-e a népgazdasági érdekek?

Gyakran hallani olyan aggályokat, hogy ha a gazdaságok nem kapnak kötelező termelési feladatokat, ha elmarad a tervek tanácsi jóváhagyása és megerősítése, akkor nem érvényesül majd a népgazdaság érdeke és igénye. Ez a feltevés indokolatlan. *A népgazdasági szükségletek kielégítésének sokkal biztosabb és megfelelőbb* eszköze az ár, a hitel, a kamat és a beruházás, mint a kötelező tervfeladat. Ezekkel a közgazdasági eszközökkel valóban ösztönözni és serkenteni lehet a gazdaságokat a több termelésre és a népgazdaság számára szükséges termékek előállítására. A közgazdasági tényezők — helyes alkalmazásuk esetén — termelési kedvet, lendítő erőt jelentenek. A tervszerű gazdálkodásnak itt vázolt rendszere jobban megfelel a termelőszövetkezetek jellegének és hatékonyabban szolgálja a népgazdasági érdekeket. Teljesebben érvényesül így társadalmunk és termelőszövetkezeteink demokratizmusa, mivel ez a gazdálkodási rendszer ösztönzi a dolgozókat, hogy törekedjenek az adottságok és a lehetőségek jobb kihasználására.

A tervezés új rendjének múlt évi tapasztalatai már egyértelműen bizonyítják, hogy alkalmazásának feltételei megértek és hatására nagyobbak is az eredmények. A vetésszerkezetben, az arányokban például alig volt eltérés a központi elképzelésektől. Az eltérések pedig indokoltak voltak, mivel a gazdaságok így jobban

alkalmazkodtak az üzemi adottságokhoz, az árpolitikához és a munkaerő helyzethez. Bizonyítja az új rendszer előnyét az is, hogy a termelőszövetkezetek azokból a termékekből is elegendő mennyiséget tudtak a felvásárló szervek rendelkezésére bocsátani, amelyekből valamivel kevesebbet vetettek az országos előirányzatnál. Cukorrépából például mintegy 20 000 kh-val kevesebb területről 300 ezer tonnával többet takarítottak be a tervezettnél. Ez a kedvező időjárási viszonyok mellett főleg azzal magyarázható, hogy jobb talajba vetették a cukorrépát és biztosították számára a legmegfelelőbb feltételeket. 1966-ban a mezőgazdaság jó termelési eredményeket ért el. Ebben jelentős szerepe volt annak, hogy a termelőszövetkezeti tervezés alapja — a kötelező tervfeladatok helyett — a termeltető és felvásárló vállalatokkal kötött szerződés lett. Ez a kapcsolat megnövelte kölcsönös felelősségüket és elmélyítette egyenjogú gazdasági kapcsolatuk tartalmát. Előzetes számítások szerint a mezőgazdaság teljesíti, sőt túlteljesíti termelési, felvásárlási és export tervét. Hazai termésből biztosította az ország kenyerét. *A mezőgazdaság jó termeséredményei mindenekelőtt a falusi dolgozók szorgalmát dicsérik és igazolják a felvásárlási árak rendezésére és a szövetkezeti tervezés új rendjére hozott intézkedéseket.* A gazdasági mechanizmus elemeinek teljes körű alkalmazásával még tovább növekszik majd a szövetkezeti tervezés pozitív tendenciája.

A tervgazdálkodással egy időben és vele kölcsönhatásban megváltoznak a termelőszövetkezetek önálló gazdálkodásához szükséges anyagi-pénzügyi feltételek. Változik a bevételek felhasználásának rendje is. A gazdasági mechanizmus elveivel összhangban 1966-ban már mintegy 9%-kal növekedett a mezőgazdasági termékek felvásárlási ára, amely lehetővé tette a termelőszövetkezeteknél a gépi amortizáció bevezetését. Ahhoz azonban, hogy céljainkat valóra váltsuk: további ár- és egyéb intézkedéseket kell tenni. Ezeknek az a célja, hogy segítségükkel elérjük: a termelőszövetkezetek döntő többsége bevételeiből fedezhesse kiadásait, *saját erejéből megvalósíthassa a bővített újratermelést* — beleértve az e célra felvett hitelek visszafizetését is — és *tagjai számára biztosítsa a munkásalkalmazotti népességgel arányos személyes jövedelmet.*

Nagyobb termelési, jövedelmi biztonság

A fenti alapelvek megvalósításának fontos feltétele a bevételek felhasználási sorrendjének megváltoztatása is. Az eddigi gyakorlat szerint a gazdaságok bevételeikből először eleget tettek állami és egyéb kötelezettségeiknek, azután feltöltötték a különböző alapokat és végül kifizették a szövetkezeti tagok részesedését. A

bevételek felhasználásának ebben a rendszerében az újratermelés, a szövetkezeti tagok személyes anyagi érdekeltsége nem tudott kibontakozni és kellően érvényesülni. Az ebből fakadó ellentmondások a termelőszövetkezetek megalakulásának és első lépéseinek időszakában nem ütköztek ki nyomban. A feltételek változása következtében azonban mind nagyobb nyomatékkal jelentkezik az, hogy a bevételek felhasználását az újratermelés, mégpedig a bővített újratermelés érdekei határozzák meg.

Ennek megfelelően *a termelőszövetkezeti bevételek felhasználásában az újratermelést meghatározó tárgyi és személyi feltételek — az amortizáció és a munkadíj, mint a termelés költségei — kerülnek az első helyre.* Csak ezt követően fizetik ki az állami és egyéb kötelezettségeket és töltik fel az alapokat. A gazdálkodás anyagi-pénzügyi feltételeinek rendezése és a bevételek felhasználási sorrendjének megváltoztatása teljesen új helyzetet teremt a szövetkezetekben. Fokozatosan kialakulnak az önálló, vállalatszerű gazdálkodás feltételei. Ezt a folyamatot jelentős mértékben elősegíti a *Politikai Bizottság* 1966. október 4-i határozata a termelőszövetkezetek működéséről és gazdálkodásáról. A határozat kimondja: „A termelőszövetkezetek bevételeikből fedezzék a termelés költségeit. Termelési költségként számolják el az amortizációt, a termelésben felhasznált forgóeszközök értékét, valamint a munkadíjat. A termelőszövetkezetek a munkadíjat garantálják és a végzett munka arányában rendszeresen fizessék. A munkadíjazás színvonalát, rendszerét, és formáit a termelőszövetkezetek maguk alakítsák ki és terveikben rögzítsék. Az állami dotációban részesülő termelőszövetkezetek a munkadíj mértékét az állami szervek által megállapított keretek között határozzák meg. A termelési költségek elszámolása után a szövetkezeti bruttó jövedelemből kell fizetni a kötelezettségeket és képezni az alapokat."

Ezek az elvek új alapokra helyezik a termelőszövetkezetek gazdálkodását és tagjaik életviszonyait. *Az eddiginél fokozottabb mértékben valósul meg a termelési és a jövedelmi biztonság, amely feloldja a jelenleg meglevő feszültséget és újabb alkotó erőket szabadít fel.* A termelési költségként elszámolt munkadíj és amortizáció biztosítja az újratermelés folyamatosságát, jövedelmi biztonságot nyújt a tagságnak. Így fokozatosan megvalósulnak az eredményesebb gazdálkodás alapfeltételei.

Különösen nagy jelentősége van a garantált, rendszeresen fizetett munkadíjnak. Ez az eddiginél lényegesen nagyobb anyagi és erkölcsi ösztönzést ad a szövetkezet tagjainak, amely a termelés és a termelékenység növekedésében, a költségek csökkentésében, s a jobb munkaerő ellátottságban fog realizálódni. A gyakorlat már eddig is bebizonyította, hogy a termelőszövetkezeti tagság anyagi érdekeltsége is a garantált és a rendszeresen fizetett

munkadíjhoz kapcsolódik. A *teljesített munkanormák után rendszeresen fizetett munkadíj nincs ellentétben a termelőszövetkezetek jellegével.* A szövetkezeti jellegből ugyanis nem fakad szükségszerűen a maradékból történő részesedés. A csoporttulajdonból a bevételek önálló felhasználása következik, amely lehetővé teszi a munkadíj termelési költségként történő kezelését és rendszeres fizetését. Így a termelőszövetkezeti tag, a népgazdaság más ágaiban dolgozókhoz hasonlóan, rövid idő alatt megkapja munkájának ellenértékét.

A végzett munka után járó munkadíjon túl, a szövetkezeti tagok tulajdonosi minőségben, a gazdálkodás eredményétől függően is részesednek a termelt javakból. Ezzel a munkadíjazási rendszerrel kifejezésre jut a szövetkezetek sajátos jellege, a szövetkezeti tagság dolgozói és tulajdonosi mivolta. Fejlődési tendenciáját tekintve, egyre erősebben dominál a szövetkezeti tag dolgozói jellege és dolgozói jogosultsága, amely a szocialista termelési viszonyok erősítésének szükségszerű követelménye.

A garancia alapja

Az itt kifejtett elvek indokolják mindenekelőtt azt a törekvést, hogy a termelőszövetkezeti tagoknál is jövedelmi biztonságot teremtsünk. Ezt a biztonságot pedig a garancia adja. A garanciát nem az államnak, hanem maguknak a gazdaságoknak kell vállalniok. Tudják-e a termelőszövetkezetek biztosítani a tagság garantált és rendszeres jövedelmét? Igen, tudják, ennek feltételeit a termelőszövetkezetek többségében meg lehet teremteni a tervezett ár- és hitelintézkedésekkel s azzal, hogy a bevételek felhasználásának jelenlegi sorrendjét a Politikai Bizottság határozatának megfelelően megváltoztatjuk. Ennek megfelelően a termelőszövetkezet a bevételekből elsőnek elszámolja termelési költségként az elhasznált álló- és forgóeszközök értékét, valamint a munkadíjat; ezt követően rendezi a kötelezettségeit és feltölti a különböző alapokat. A *bevételek felhasználásának ez a rendszere* — esetenként forgóeszköz-hitel igénybevételével — *a termelőszövetkezetek 75—80 százalékában a jelenlegi feltételek mellett is biztosítja a munkadíj garantálását, rendszeres, legalább havonta történő kifizetését.* A munkadíj termelési költségként való elszámolása nem gyengíti, hanem tovább erősíti a termelőszövetkezetek szövetkezeti jellegét és szocialista vonásait.

A szövetkezetek egy részében az ún. maradék elosztási elv már sok esetben csak formális. Ezt bizonyítja a pénzbeni munkadíjazás terjedése, és a munkaegységet kiegészítő juttatások változatos formái, amelyeknek fő vonása az a törekvés, hogy a munkadíj több, garantált és rendszeresen fizetett legyen. Még a részesművelést is elsősorban a biztonságos jövedelem miatt alkalmazzák.

A termelési költségként elszámolt garantált munkadíj nem jelenti azt — mint ahogy egyesek gondolják —, hogy a termelőszövetkezetek állami gazdaságokká alakulnak át. *A munkadíj színvonalát, rendszerét és formáját továbbra is maguk a gazdaságok határozzák meg.* Ezért például átlagbérrendszer nem alakulhat ki. Mivel a munkadíj színvonalát a szövetkezetek maguk határozzák meg, a gazdaságilag szilárd, erős termelőszövetkezetek ugyanazért a munkáért — munkanormáért — többet fizethetnek, mint a gazdaságilag gyengébbek. Ennek lebonyolítását az állami szervek jól támogathatják központilag kiadott új iránynormákkal és díjtételjavaslatokkal. Egy adott normához három-négy díjtétel javaslatot is lehetne ajánlani. Például: egy adott munkanorma teljesítése esetén ajánlani lehetne 70, 60, 50, 40 stb. forintos díjtételeket, amelyből a szövetkezetek adottságaiknak megfelelően választhatnak. Így továbbra is érvényre jutna az az elv, hogy az eredményesebb munka magasabb díjazásban részesül. Igaz, hogy ez nem teljesen valósítja meg az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét, mert a közgazdasági okok miatt gyenge termelőszövetkezetekben azonos munkáért kevesebb díj jut, mint a jó természeti adottságokkal rendelkező termelőszövetkezetekben, de ez a csoporttulajdon szükséges velejárója.

A szövetkezeti tagok jövedelemszint különbségeit jelentősen befolyásolja az év végi, kiegészítő részesedés is, amely az évi gazdálkodási eredménytől függ. A ledolgozott normák után fizetett munkadíj különbségek és az év végi részesedés eltérései folytán a termelőszövetkezeteknél továbbra is megmarad a differenciáltság, de a jelenlegi nagyfokú aránytalanság csökkenni fog.

Pénzben és terményben

A munkadíjazás új rendszere nem zárja ki, sőt eredményesebbé teszi a jövedelemelosztás és premizálás változatos formáit. Az új rendszer csak azt rögzíti szabályként, hogy a teljesített munka után járó díjat termelési költségként számolják el, garantálni és rendszeresen fizetni kell. A munka díjazásának különböző formái megmaradnak, sőt még jobban érvényesülhetnek. Az természetesen előfordulhat, hogy a részesművelés csökkenni fog, mivel a termelőszövetkezet tagjai inkább dolgoznak a biztosabb és rendszeresen fizetett munkadíjért, mint a kevésbé biztos és csak az év végén realizálható részesedésért. A munkadíj termelési költségként való elszámolása azt sem jelenti, hogy ezt csak pénzben lehet fizetni. A *termelőszövetkezetek ugyanúgy, mint eddig, a végzett munka után fizethetnek pénzzel és terménnyel.* Ez fontos a háztáji gazdálkodás szempontjából is.

A Politikai Bizottság határozatában foglalt munkadíjazási rendszer legfőbb előnyei elsősorban a termelőszövetkezeti tagság

munkakedvének növekedésében s abban fognak megnyilvánulni, hogy hatásaként növekszik a termelés és a munkatermelékenység, valószínűleg több fiatal vállal munkát a termelőszövetkezetekben és jelentősen megerősödik a tagoknak, mint dolgozóknak a helyzete. A munkadíjazás új rendszerében érvényre jut az üzem önállósága és sajátos eltérése az állami vállalatoktól, de egyben kialakulnak a szövetkezeti, vállalatszerű gazdálkodás alapvető feltételei. A termelőszövetkezetek önköltséget számíthatnak, s ez elősegíti a közgazdasági tényezők szerepének növekedését, a nagyüzemi gazdálkodáshoz szükséges vállalati elemek meghonosítását és azok fejlesztését.

dr. Tar Imre
a KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának munkatársa

A SZERKESZTŐSÉG ANKÉTJA

A lakóterületi pártmunkáról

A pártalapszervezetek között különleges helyet foglalnak el a lakóterületi pártszervezetek, amelyek a felszabadulás utáni politikai harcokban, illetve az ellenforradalom utáni konszolidációért vívott küzdelmekben nagy érdemeket szereztek. Az utóbbi években kevesebb szó esett róluk, a politikai munkát inkább a szocialista építés munkaterületein kísértük figyelemmel. Ennek voltak kézzelfogható okai is.

A munkás, paraszt és értelmiségi kommunisták nappal munkahelyeken, szervezett kollektívákban tevékenykednek. Politikai és gazdasági feladataik körülhatároltak, világosak. Az ő területükön gyarapodik a nemzeti érték. A lakóterületen viszont a munkából megérdemelt nyugalomba távozott idős párttagok, az otthon dolgozó asszonyok vagy munkahelyi pártszervezettel nem rendelkező alkalmazottak kollektívái élik — egészségüktől, erejüktől függően — a kommunisták életét. Területük lényegesen szétesőbb, mint egy-egy termelő egység, a körülöttük élő lakosság nehezebben szervezhető, politikai nevelő munkájuk kevésbé mutathat fel látványos eredményeket. És mégis — már csak számuknál fogva is — nagy a jelentőségük. A lakosság hangulatának nem kis részét a lakóterület élete alakítja. Ezekről beszélt vitaindítónak *Szatmári István* elvtárs, a Budapesti Pártbizottság osztályvezetője.

A tagság 12,5%-a lakókörzeti

A Pártélet szerkesztőségében tartott ankét, amelyre meghívtunk több budapesti, kerületi és vidéki (városi) pártmunkást, mintegy 500 körzeti pártszervezet időszerű kérdéseit boncolgatta. Hazánkban ma csaknem másfélmillió lakos 60 évnél idősebb. Közöttük s az otthon élő családtagok között, a lakóterületen található kisüzemek, kereskedelmi hálózat, iskolák stb. körében működnek azok a kommunista tízezrek, akik a párttagságnak mintegy 12,5%-át tömörítik. E pártszervezetek tagsága az emberi életkor növekedésével egyetemben szüntelenül bővül. Csak a VIII. és IX. kongresszus között több mint 23 ezerrel nőtt a nyugdíjas párttagok száma, s velük erősödtek a lakóterületi pártszervezetek.

A növekvő létszámú körzeti pártszervezetek jelentősége szükségessé tette, hogy felülvizsgáljuk a lakóterületi pártmunka tartalmát, irányítását, eszközeit. A munka tartalma az évek során nem változott: szüntelenül növelni kell pártszervezeteink eszmei-politikai egységét, a lakóhelyen is fokozni kell a felvilágosító munkát. Az irányítás e szervezetek jelentőségének felismerésével erősödik, a körzeti pártszervezetek nélkül nem lehet formálni a lakosság hangulatát. A munkából nem régen kivált elvtársaknak, vagy pártszervezettel nem rendelkező kisüzemi dolgozóknak tehát állandó és megfelelő politikai fórumot kell adni, hogy aktivitásukat gyümölcsöztessék, az alkotó élet értelmét érezzék. Az eszközök sorában viszont nem kevés gondot jelent, hogy sok idős elvtársunk régies módszerekhez, gyorsabb sikerekhez és eredményekhez szokott. A hatalomért régen vívott harc eredményeire gondolnak — a békés építőmunka idején. A munkastílus változásai miatt néha okkal-ok nélkül elégedetlenkednek.

Kiss Dezső elvtárs a *Pécs Városi Pártbizottság* osztályvezetője fogalmazta meg, s az ankét résztvevői megerősítették, hogy körzeti párttagjaink nagy része emlékeiben „a munkásmozgalom élő történelmét" hordozza, szívvel, lélekkel ragaszkodik a régi szervezeti élethez, lelkes résztvevője felemelő politikai ünnepeinknek. Helyzetükből adódóan több idejük van arra, hogy magukkal, környezetükkel foglalkozzanak, az ország és világ eseményeivel törődjenek. Részt vesznek a népi ellenőrzés munkájában, sokan tanácstagok vagy aktivisták. Baráti környezetükben sok hasonló korú pártonkívüli van, társadalmi hatásuk tehát igen jelentős.

A lakóterületi pártszervezetek helyiségei az esti órákban általában látogatottak. A taggyűlések, a pártnapok rendszeres tájékoztatást biztosítanak, a párthelyiségek sok helyütt otthont adnak a klubszerű (biliárd, sakk stb.) életnek is. Televíziós készülék szinte mindenütt van. Kezdik felismerni és ez újszerű — mint azt *Sipos József elvtárs, a XXII. kerületi pártbizottság* munka-

társa is közreadta —, hogy a politikai munkára nemcsak az esti órák alkalmasak, sok helyen már a délutáni órákban is benépesednek a pártkörzetek.

Hasznos együttműködés

A lakóterületi munka megnövekedett jelentőségére utal az a tény, hogy a titkárok és vezetőségi tagok között egyre több az üzemi munkás. A főváros 192 körzetében például már 64 párttitkár, az összes vezetőségi tagok 8%-a üzemben dolgozó kommunista. (Voltak a választásoknál persze emiatt itt is, az országban is elégedetlen hangok: *Garami Ottó elvtárs, a Miskolc Városi Pártbizottság* osztályvezetője elmondta, hogy több idős kommunista úgy vélte: „már a vezetést sem merik ránk bízni".)

A lakóterületi pártszervezetek erejére utalnak azok a példák is, amelyeket a tatabányai és kecskeméti pártmunkások ismertettek. *Rigó Pál* osztályvezető elvtárs azt ismertette, hogy a *tatabányai* körzetekben egyre több az aktív termelőmunkát végző körzeti kommunista, az üzemi oktatást a lakóterületi pártszervezetekben oldják meg. Olyan üzemekben viszont, ahol nincs vagy kis létszámú a pártszervezet, a lakókörzet biztosít propagandistát. A termelő munka és a lakóhely szoros kapcsolata nagyon hasznosnak bizonyult *Kecskeméten* is. *Kovács Károly* elvtárs, főelőadó arról számolt be, hogy városuk mintegy 30 üzemében csak pártcsoport működik — a körzet irányítása alatt — s ezek alakulnak át idővel önálló pártalapszervezetté. Miközben a lakóterületeken a tagfelvétel általában szokatlan esemény, itt két év alatt 24 taggal gyarapodott a kommunisták sora. Kézenfekvő a gondolat: a körzetek szinte mindenütt „patronálhatnák" a kislétszámú, szétszórt, de igen fontos hangulat-befolyásoló kereskedő kollektívákat.

A párt és a társadalmi szervezetek szép együttműködésének példájaként a *dunaújvárosi* lakókörzetek kezdeményezéseiről számolt be ankétunkon *Hiller István* osztályvezető elvtárs. Szocialista városunkban a párt, a tanács és a Népfront aktivisták közreműködésével aratott nagy és szemmel látható sikert a „Tiszta, virágos Dunaújvárosért" mozgalom, az osztályfőnöki órák az iskolákban és a dísztrübünök az ünnepségeken, egyaránt az idős kommunisták megbecsüléséről tanúskodnak.

A résztvevők szinte kivétel nélkül beszéltek arról a gondról, hogy a munkából kivált párttagok nehezen illeszkednek be nyugdíjazásuk után a lakóterület életébe, a betegeskedőknek könnyen megszakad kapcsolatuk a párszervezettel. E gondok első felét sok helyen úgy oldják meg, hogy még a nyugdíjba menetel előtt felkészítik az üzemi párttagot az átmenetelre, sőt, nem egyszer már

korábban *helyi megbízatást* adnak neki. *Dobrócsi Sándor* elvtárs, *az újpesti pártbizottság* munkatársa arról számolt be: beteglátogató bizottságok tagjai keresik fel taggyűlés vagy pártnap után a távolmaradt betegeket s elmondják a legfrissebb információkat, tudnivalókat. Ugyanezt vezették be Miskolcon is. Erősödik így a politikai munka is, nem érzi egyetlen idős párttag sem, hogy kapcsolata a tagdíjfizetéssel véget ér.

A megnövekedett, küszöbön álló feladatok

A lakóterületi pártmunka erősítése — ezt mutatja az üzemben dolgozó körzeti pártvezetőségi tagok növekvő aránya — nem korlátozódhat az alapszervezet saját eszközeire, erejére. *A kerületi és városi pártbizottságok, a körzetekben működő nagyüzemek, a lakóterületi tanácsok* nagymértékben gazdagíthatják a politikai munkát. Ankétunk több résztvevője is kifejtette, hogy néha még — főleg egyes üzemekben — lebecsülik a nem termelő alapszervezeteket, noha az üzem, a hivatal és a lakóterület csak *együtt* alakítja ki a társadalom közérzetét, együtt kell működniük.

Jó kezdeményezésekre persze itt is szép számmal akad példa. Van több olyan üzem, amely nyugdíjasai számára néha kirándulást szervez, fürdőbeutalót ad, találkozót rendez a veteránok és a fiatalok között. *Tarján József elvtárs, az orosházi városi pártbizottság* titkára elmondta, hogy kislétszámú körzeti szervezetek pártnapjain tízszeres érdeklődés kíséri a beszámolót, ha azt a város politikai vagy tanácsi, hivatali vezetői tartják. *Szolnokon* — mint azt *Sándor László elvtárs*, osztályvezető ismertette — egy-egy üzem nemcsak patronálja a lakókörzeteket, de szokássá vált, hogy az üzemi végrehajtó bizottság egy-egy tagja személyesen felel a nyugdíjas párttagok átjelentkezéséért, az üzemek és az egyes körzetek kapcsolatáért. Ugyanitt a párt, a tanácsi és tömegszervezeti körzeteket azonos határok között alakították ki, ez módot ad a jobb politikai együttműködésre. *Nyíregyházán* — mint azt *Czakó István* osztályvezető elvtárstól hallottuk — a városi szervek nemcsak szóbeli tájékoztatót adnak a lakókörzetek részére, hanem az onnan érkezett várospolitikai stb. kérdésekre is sűrűn és érdemben válaszolnak.

Az együttműködés fokozására különösen nagy szükség lesz az előttünk álló időszakban. Az 1967-es esztendő bővelkedik olyan eseményekben, amelyek megkívánják az erők összefogását. Közöttük is kiemelkedik a márciusban sorra kerülő *országos képviselő és tanácstag választás.* A pártszervezeteknek, a tanácsi szerveknek és a Hazafias Népfront helyi szervezeteinek összefogva kell eljutniok a választó polgárokhoz, kommunistákhoz és pártonkívüliekhez, idősekhez és fiatalokhoz. A *XVIII. kerületben*

— *Kuti Lajos elvtárs kerületi titkár* közölte — a tanács már kiadta a körzeti pártszervezetek részére a községpolitikai terveket, amely általában is hasznos dolog, de a választási munka közben különösen nélkülözhetetlen. Ugyanezt a módszert a megjelentek szerint máshol is alkalmazzák. A beszámolókon, a jelölő gyűléseken és a választás napján a körzetek akkor tudnak majd hatásos politikai munkát kifejteni, ha *minél több üzemi* (lakóterületen nyilvántartott) *párttag bevonásával* erősödik és szélesedik az aktívahálózat. Ezt minden olyan üzemben jó napirendre tűzni, ahol kialakult, vagy kialakulóban van a patronáló munka.

Az előttünk álló hónapokban — a körzeti pártszervezetek hathatós politikai segítségével — az eddiginél is többet kell elemezni a szocializmus építéséből fakadó, a párt vezető szerepéről szóló, népfrontpolitikát fejtegető gondolatokat, a szövetségi politikát. *Szapu Lászlóné elvtársnő, a Budapesti Pártbizottság munkatársa* ankétunkon arra hívta fel a figyelmet, hogy milyen fontos feladat vár a párt irányításával a KISZ szervezeteire, melyet az első választók között végeznek, s hogy ez a munka is a körzetekben zajlik. Velük együtt minden tömegszervezetnek és mozgalomnak feladata lesz — a pártszervezet irányításával — a különböző társadalmi rétegek közötti munka, a tanácskozások, találkozók szervezese stb.

A felvilágosító, tudatformáló munka csak akkor éri el a kitűzött célt, ha a lakóterületi pártszervezet alaposan átgondolt tervek alapján *összehangolja* a politikai és társadalmi szervek feladatait. Őszintén és bátran kell támaszkodni a tanácsi és népfront-aktivistákra, s velük megosztva a munkát, felosztani azokat a társadalmi rétegeket is, amelyekhez könnyebben elérnek. Az így megnövekedett erő képes lesz arra, hogy a legkülönbözőbb eszközökkel — beszélgetések, kiállítások, filmbemutatók stb. segítségével — értékelje az ország, a megye, a város, a lakóterület fejlődését. Mindez elősegítheti, hogy a választók majd valóban *szívvel-lélekkel jelöljenek és szavazzanak.*

A választási munka idején sok olyan aktív párttagot és pártonkívülit ismerünk majd meg, *akinek munkájára* az élet hétköznapjaiban *is számítani lehet.* A főváros IX. kerületében kialakult módszer, hogy a lakóterületen jól dolgozó üzemi aktívákról levelet írnak a munkahelyre, megdicsérik őket a nyilvánosság előtt is. Ezt a serkentő példát is ajánlhatjuk. Bizonyos azonban, hogy az aktivisták zömének legnagyobb dicsérete a lakóterület jó közérzete, a körzeti pártszervezet növekvő befolyása lesz. Ennek elérését kívánta segíteni szerkesztőségünk és a meghívott kerületi, városi pártmunkások beszélgetése.

Jurmics László

A kongresszusi célok megvalósításáért!

Erősítsük a pártalapszervezetek munkáját

A IX. kongresszus határozatának ismertetéséről, feldolgozásáról és végrehajtásáról beszélgettünk Karakas László elvtárssal, a KB tagjával, a Hajdú-Bihar megyei Pártbizottság első titkárával.

Pártunk IX. kongresszusára való felkészülés igen sok munkát adott a pártszervezeteknek. De ugyanakkor kedvezően befolyásolta a szervezeti életet, a munka tartalmát s a kommunisták aktivitását. A párttagok lelkesedésükkel, kezdeményezésükkel magukkal ragadták a dolgozók zömét. Ezt mutatják többek között a kongresszusi munkaverseny eredményei, a határidő előtt teljesített tervek is.

A kongresszus azonban egy nagy munkának csak az első szakaszát zárta le. *Most következik a munka nehezebb és hosszabb távra szóló része, a határozatok végrehajtása.*

Azt szeretnénk — mondta Karakas elvtárs —, ha azt a lelkesedést, aktivitást, felelősségérzetet a párt és a nép ügye iránt, ami megmutatkozott a kongresszusra való felkészülésben, megtarthatnánk a határozatok végrehajtásánál is. E munkának még csak kezdetén vagyunk. A kongresszusi dokumentumok feldolgozásának és végrehajtásának formáit megyei pártbizottságunk fő vonalaiban megvitatta, az elképzelések és tervek már kezdenek kialakulni.

A megyei végrehajtó bizottság pártszervezeteink munkáját a kongresszusi határozat alapján kívánja továbbfejleszteni és alakítani.

Legelső feladatnak a határozat alapos, színvonalas feldolgozását tartjuk. Vagyis, értsék meg és értelmezzék jól és helyesen a kommunisták, akiken a végrehajtás fő súlya és felelőssége nyugszik.

Meg fogja könnyíteni a kongresszus határozatainak végrehajtását az a munka, amelyet a megyei pártbizottság most végez. Ugyanis a kongresszus határozataiból, a megyei pártértekezlet anyagából, a megye fejlesztésére vonatkozó politikai bizottsági határozatból, valamint megyénk 5 éves tervéből következő, alapvető tennivalókat összesítjük a kongresszusi dokumentumok alapján. Természetesen mindennel, amivel a kong-

resszus foglalkozott, nekünk is foglalkozni kell.

A felsorolt dokumentumok alapjában összhangban vannak — hisz *egyazon politika alapján készültek* —, de bizonyos finomításra, differenciálásra kétségtelenül szükség van. Csak egy példát ragadok ki: a pártszervezetek belső életét és munkamódszerét a kongresszus mélyebb elemzés alá vette, mint ahogy mi azt a megyében tettük. Ezért most nekünk is jobban át kell gondolnunk ezeket a kérdéseket.

A kongresszusi határozatok megismertetésére és népszerűsítésére — mind a párton belül, mind szélesebb körben — jó alkalmat ad egyrészt, hogy a pártoktatásnak is ez az anyaga. Másrészt az előttünk álló nagy kampány munkák, mint az *országgyűlési képviselők és tanácstagok újjáválasztása,* valamint a szakszervezeti, a KISZ, a MESZÖV és a termelőszövetkezetek *kongresszusi* előkészületi munkája szükségessé teszi a tömegekkel való beszélgetést, politizálást, amelynek *tartalmát és programját kétségtelenül az említett határozatok és dokumentumok képezik.* A mi pártbizottságunknak fontos feladata, hogy úgy irányítsuk ezt a munkát, hogy a lehetőségek maximális kihasználásával pártszervezeteink, a kommunisták, a tömegszervezetek eljussanak minél nagyobb társadalmi rétegekhez.

A kongresszus határozatainak feldolgozásához tartozik a végrehajtó bizottság által elhatározott néhány, a megyei vezető szerveket érintő konkrét feladat is. Például:

1. A megyei végrehajtó bizottság tagjai beszélgetést folytatnak a választott testületből valamilyen oknál fogva újra nem választott elvtársakkal és továbbra is megbízzuk őket megfelelő pártmunkával.

2. A megyei pártértekezleten 24 szóban és 21 írásban beküldött hozzászólás hangzott el. Ezt a 45 felszólalást a megyei pártbizottság feldolgozza és január 31-ig minden, a felszólalásban érintett problémára válaszol, intézkedésekről beszámol.

3. Februárban a pártaktívaértekezletek keretében tájékoztatást szeretnénk adni a megye és járási pártértekezleten felvetett javaslatok, észrevételek intézését illetően és arról, hogy a megye kongresszusi küldöttei milyen munkát végeztek és pártbizottságunk a kongresszus határozatait hogyan dolgozza fel.

4. A megyei végrehajtó bizottság tagjai meglátogatják a községi pártszervezeteket, megismerkednek problémáikkal és segítenek azok megoldásában.

A közvetlen feladatokon kívül szeretnék még néhány *hosszabb távra* szóló tennivalót megemlíteni, melyek részben szemléletbeliek, részben munkamódszereinket érintik.

Mindenekelőtt az a gondolat foglalkoztat bennünket, hogy pártszervezeteinket még alkalmasabbá tegyük a kongresszusi határozatok végrehajtásának szervezésére. Ebben az összefüggésben is fontos, hogy az újjáválasztott vezetőségek minden szinten megértsék, hogy *hol a helyük a pártszervezeteknek az üzemek, termelőszövetkezetek és intézmények életében.* Következetes és szívós munkával fel kell készíteni a vezetőségeket arra, hogy a pártszervezetek helyesen éljenek jogaikkal. Üzemi pártszer-

vezeteink már gazdag tapasztalatokkal rendelkeznek e tekintetben.

A hivatali pártszervezeteknél új feladat a hivatali, intézményi vezető beszámoltatása és a hivatali munka ellenőrzése. Ezért a következő időszakban megkülönböztetett segítséget kell adnunk a hivatali, intézményi területen dolgozó pártszervezeteknek, kommunistáknak. Arról van szó, hogy ezeknek a pártszervezeteknek bizonyos mértékig meg kell változtatniuk eddigi munkamódszereiket, munkastílusukat, alkalmazkodva az új követelményekhez.

A pártszervezetek megnövekedett jogaiból következik felelősségük is. Pártunk vállalta a szocializmus építésének vezető, irányító szerepét hazánkban. Annak érdekében, hogy e történelmi feladatnak minden tekintetben eleget tehessünk, *tovább kell javítani a pártalapszervezetekben a szervezeti életet*, politikai munkájuk hatékonyságát.

A kongresszus fontos útmutatása az *érdemi munka előtérbe állítása, a formális elemek kikapcsolása a pártszervezetek munkájából.* Ez itt a megyében is szükséges és aktuális feladat, hisz nem egy esetben találkozhatunk olyan gyakorlattal, amikor pártszervezeteink nem annyira a munka érdemi részével, inkább a felületen jelentkező problémákkal foglalkoztak.

A gazdasági feladatok mellett az emberek nevelése, az új embertípus kialakítása, az elméleti és ideológiai problémák, a fiatalokkal való foglalkozás, a mindennapi életben naponta mind együtt jelentkeznek s ezek megkívánják a tartalmasabb és színvonalában fejlettebb pártmunkát. A politikai munkának ez nehezebb oldala, amelyben az eredményeket nem lehet egzakt pontossággal leméri, sőt esetenként sikertelenséget és újrakezdést is magában hordoz. Azon leszünk, hogy ez a módszer a munkatervekben is tükröződjék, az ilyen témájú napirendek megfelelő arányban szerepeljenek mind a vezetőségi üléseken, mind a taggyűléseken. *A pártszervezetek érdemi munkáját javítja, ha a pártvezetőségek tevékenységük középpontjába saját és a felsőbb szervek határozatainak végrehajtását* állítják. A határozatok végrehajtásának helyi viszonyokra történő alkalmazásának helyes megszervezése biztosítja, hogy elválasszuk a lényegest a lényegtelentől és csökkentsük a formális elemeket. Ez a pártszervezetek vezetőségeitől az elvszerűség keretein belül rugalmasabb vezetést követel. Mindenki a saját területén törekedjék a problémák elintézésére, s vállalja is azért a felelősséget.

A pártalapszervezetek vezetői előtt tehát az a feladat áll, hogy a felsőbb szervek határozatait az üzemi, a termelőszövetkezeti, az intézményi, hivatali életben aprópénzre váltsák. Az alapszervezetek munkája továbbfejlesztésének előfeltétele, hogy az őket irányító szervek is egy-egy fontos kérdést ne az állami, intézményi, gazdasági vezetők útján oldjanak meg, hanem minden esetben a pártvezetőség bevonásával és azok alapos felkészítésével.

A pártalapszervezeti munka fontos területe *a tömegszervezetek pártirányítása. Fontos ennek helyes értelmezése és helyes módszere.* A tömegszervezetek jelentőségét nem szükséges itt kifejteni.

Ezt a párt vezető szervei és a kongresszus határozatai is aláhúzták. Éppen ezek a határozatok, a szocializmus építésének jelenlegi sajátosságai állítanak a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták elé bonyolultabb, differenciáltabb feladatokat. Szeretnénk elérni, hogy pártszervezeteink a kongresszus határozatának megfelelően még sokoldalúbb segítséget nyújtsanak a tömegszervezetek és tömegmozgalmak munkájához. De ennek feltétele, hogy minél több arra alkalmas kommunistát bízzanak meg a tömegszervezetekben végzendő munkával, olyanokat, akiknek már van tapasztalata ezen a területen. A tömegszervezetek és tömegmozgalmak fontosságát, helyüket a szocializmus építésében a kommunisták általában elismerik — megyénkben is jelenleg 170 ezer dolgozót fognak át —, mégis, amikor az itt végzett munkáról van szó, sok esetben idegenkednek tőle. Ezen úgy segíthetünk, ha

pártszervezeteink a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták munkáját rendszeresen értékelik, elemzik, beszámoltatják őket, megfelelő segítséget és tanácsokat adnak nekik.

Ez a segítség azonban ne legyen gyámkodás, mindenképpen biztosítani kell, hogy a tömegszervezetek a saját területükön kezdeményezően és önállóan dolgozzanak.

A kongresszusi határozatok megvalósításának fontos feltétele *a kádermunkával* kapcsolatos útmutatások végrehajtása. Mi most figyelmünket a különböző szinten újonnan megválasztott pártvezetőségekre összpontosítjuk. Segíteni kell őket elméleti, gyakorlati, módszertani vonatkozásban egyaránt. Szeretnénk megértetni a pártalapszervezetekkel, hogy bármilyen vezető kiválasztása körültekintő munkát igényel. Pontosan tanulmányozni kell, hogy kik azok, akik politikai, szakmai felkészültségük és általános emberi magatartásuk alapján a legalkalmasabbak valamilyen funkció betöltésére. Szeretnénk kiküszöbölni a végleteket a káderek kiválasztásánál és megválasztásánál. Hiszen most is gyakran előfordul, hogy ha valakit valamilyen funkcióba ajánlanak, akkor csak a jó tulajdonságait látják, ha viszont le akarják váltani, akkor minden rosszat elmondanak róla.

Elég gyakori még az is, hogy amikor valakit munkába beállítanak, a felsőbb szervek minden segítséget megígérnek neki. De a valóságban az történik, hogy az illetőt „bedobják a vízbe". Vagy megtanul úszni, vagy elmerül. Fontos elvnek kell tekinteni az emberek iránti bizalmat az elvszerűség alapján. Ez kiküszöböli, vagy legalábbis csökkenti a káderek szubjektív megítélését, az elvtelen, baráti alapon történő kiválasztást. Szeretnénk a kongresszus határozatainak szellemében *a kádermunkát a párt életében jelentőségének megfelelő helyre állítani.*

Mindent összevetve nagy súlyt helyezünk a kongresszus útmutatásaiból adódóan a pártalapszervezeti munkára. A kongresszus is hangsúlyozta ennek jelentőségét. Hisz itt dől el a felsőbb szervek határozatának a sorsa is. Ha komolyan vesszük azt az elvet, hogy minden határozat annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle, akkor különösen érthetővé válik az a törekvés, hogy az alapszervezeti pártmunkát meg kell javítani, magasabb szintre kell emelni.

Az új gazdasági mechanizmusból is adódó követelmény ez.

Nálunk eddig is rendszer volt, hogy időnként a felsőbb szervek, a választott testületek képviselői elbeszélgettek az alapszervezeti titkárokkal, a vezetőség tagjaival és aktivistákkal és segítséget nyújtottak gondjaik, problémáik megoldásában. Figyelembe véve a munka bonyolultságát és sokaságát, amelyek jelenleg a pártalapszervezetekre várnak, felvetődik a kérdés, hogy elég-e a hagyományos és szokásos módon segíteni őket? Meggyőződésem, hogy a *jelenleginél több segítségre van szükség*, különösen a gyengébben dolgozó alapszervezetekben. Ezért tovább kell keresnünk ennek új lehetőségeit és formáit.

A segítés előfeltétele az alapszervezetek és járási, városi pártbizottságok közötti szoros kapcsolat. Itt elsősorban a munkakapcsolatot szeretném hangsúlyozni. A választott szervek tagjai és az apparátus dolgozói munkaidejük jelentős részét a területen kell hogy töltsék.

A terület és a problémák, a párttagok véleményének ismerete, mind politikai, mind gazdasági, vagy a szervezeti kérdésekben igen fontos és nélkülözhetetlen a vezetés számára. A kötetlen beszélgetések egy-egy terület, gazdasági egység párt- és gazdasági vezetőivel, igen alkalmasak arra, hogy bírálatot mondjanak a felsőbb szervek munkájáról, őszintén elmondják közös gondjaikat. A felsőbb szervek ezeket megfelelően kamatoztathatják azután a különböző határozatok meghozatalánál. Az ilyen munkakapcsolat hozzájárul ahhoz, hogy az irányító szervek és azokban dolgozók ítélőképessége reális maradjon.

Még egy fontos kérdést szeretnék kiemelni: a bürokratikus vezetési mód és szemlélet elleni harcot. Ez nemcsak azért veszélyes a pártmunkában, mert csupán levelekkel, iratok és különféle papírok gyártásával nem lehet vezetni és ellenőrizni, hanem azért is, mert az embereket az íróasztalhoz köti és elszakítja a gyakorlati pártmunkától.

Sokat segít az alapszervezeteknek az is, ha a jól bevált módszereket szélesebb körben ismertetjük és népszerűsítjük.

Az alapszervezeti munka megjavítását elősegíti, ha nagyobb gondot fordítunk az alapszervezetekben dolgozó vezetőségi tagok elméleti képzésére. Jelenleg az alapszervezeti titkárok és vezetőségi tagok között még nem kielégítő sem a pártiskolai végzettség, sem a rendszeres tanácskozás velük egy-egy elméleti-politikai kérdésről.

A kongresszusból adódó feladatok igen sokrétűek, ezúttal csak néhány, bennünket különösen foglalkoztató kérdést ragadtam ki.

L. V.

Döntéstől a végrehajtásig

Beszélgetés Hévizi Istvánnal, a X. ker. PB első titkárával

A kongresszus egyértelműen megszabta a pártszervezetek helyét, szerepét és azt is rögzítette, hogyan kell dolgozniok. A korábbinál sokkal nagyobb mértékben tisztázódott a gazdaság és politika összefüggése kölcsönhatása, így sokkal következetesebben, egyértelműbben dolgozhatunk. Nagyon lényegesnek tartom, hogy az alapszervezetek is teljesen tisztában legyenek ezzel, mert akarat, bizalom és lelkesedés nélkül máskor sem, de most különösen nem lehet dolgozni.

Az új év feladatainak helyes értelmezése

A legközvetlenebb tennivalónk, hogy a kerület valamennyi üzemében, gyárában megértsék az 1967. évi terveket, célokat. Évek óta sok és nehéz feladatot kell megoldani a gyári vezetőknek, a pártszervezeteknek, az üzemi kollektíváknak. Alighogy befejeztük az egyik nagy munkát, ott a másik, amely a korábbinál még bonyolultabb. Mérlegelni kell tehát: mit, mikor kell elvégezni, hogy az év során ne érjenek meglepetések, hogy ne tornyosuljanak a tennivalók. Üzemeinktől, vállalatainktól — ha nem is mennyiségi értelemben — ebben az évben is többet vár a népgazdaság. A minőségi tényezők javítását, gyarapítását pedig mind nehezebb munkával lehet elérni. A kerületben szinte minden ágazat megtalálható. Ezért különösen fontos, hogy az eddiginél is differenciáltabban szabjuk meg a pártszervezetek ez évi főbb tennivalóit.

A lényeg, hogy minden területen folytatni kell az eddigi politikát. Ezt követeli tőlünk a kongresszus határozata és ugyanezt várják a kerület dolgozói, lakói is. A kongresszust megelőző taggyűléseken ugyanis 5600 felszólaló mondta el, hogy büszkék az eredményekre, mert ezek igen számottevőek, így kell továbbra is dolgozniok, sőt ahol lehet, tovább kell fejleszteni, javítani a munkát. S nem kevesen mondták el azt is, hogy milyen lehetőségei vannak a színvonalasabb, hatékonyabb gazdálkodásnak.

A pártmunka hatékonyságának növelése

A példákat többnyire a termelés területéről említették, de nem egy helyen sürgették ezzel kapcsolatban a pártmunka hatékonyságának növelését is. És ez nem véletlen jelenség. Mi magunk is tapasztaltuk, hogy egyik-másik kérdésben nem olyanok a gazdasági, politikai eredmények, mint amilyeneket a befektetett munka arányában elvárhatunk. Gondolkoztunk, majd tanácskoztunk a végrehajtó bizottság, a pártbizottság tagjaival, üzemi pártmunkásokkal és nagyon kritikusan elemeztük munkamódszereinket. Rájöttünk, hogy az úgynevezett

„általában végzett jó munka" a mai követelményeknek már nem mindenben felel meg.

Nem mondhatjuk, hogy az elemzés nem lenne megfelelő pártszervezeteinkben. A pártbizottságok határozatai is jók. Sőt a témákat minden illetékes fórumon megtárgyaljuk. De azt tapasztaltuk, hogy mindezek ellenére sok kérdést nem tudunk még az emberek ügyévé tenni. Ez a megállapításunk akkor is igaz, ha látszatra úgy tűnik, hogy a pártbizottság mindent megtett. Hányszor, de hányszor elmondtuk például, hogy nagy gondot kell fordítani a vezetők politikai képzésére. Több határozatot is hoztunk erre. Érthető, mert nagyon lényeges szerepe van abban, hogy a gazdasági vezető egyben politikai vezető is legyen. És még sincs minden rendben e téren.

Nemrég beszélgettünk mintegy kétszáz gazdasági vezetővel arról, hogyan értelmezik a politikai munkát. Válaszaik, véleményeik ugyancsak megdöbbentettek. A kommunista gazdasági vezetők egy része (és sajnos nem a kisebbik része), amikor azt kérdeztük, hogy milyen a munkások hangulata, a pártszervezetre hivatkoztak. Amikor pedig a fiatalok problémái iránt érdeklődtünk, a KISZ-t említették. Kiderült ebből a beszélgetésből, hogy a gazdasági vezetők kapcsolata az emberekkel tehát lényegében abból áll, hogy közlik velük: ezt meg azt a gazdasági, termelési feladatot végre kell hajtani. Bár kommunista gazdasági vezetőkről van szó, szemük előtt mégis — tisztelet a kivételnek — csupán az ütemterv, gazdasági feladatok lebegnek.

A példamutatás szükségessége

Könnyű a hibás szemléletet elítélni, mert valóban ezt érdemli. Ezzel azonban még nem sokra megyünk, meg kell fontolni, hogy mit tehetnénk a helyzet javításáért? S nem áll messze a valóságtól, ha azt a következtetést is levonjuk, hogy ezek a gazdasági vezetők ugyanúgy foglalkoznak beosztottjaikkal, munkatársaikkal, mint ahogy mi (vagyis a felső gazdasági vezetők, az üzemi, kerületi pártbizottság) velük. Úgy vélem, hogy eddig éppen az első csatasorba álló gazdasági vezetőknek adtuk a legkevesebbet. Ezért egyik feladatunk, hogy az ő munkájukat jobban segítsük.

A napokban az Egyesült Gyógyszergyár egyik alapszervezetében érdeklődtünk, hogy miben segíthetnénk. Az üzem háromszor nyerte el az MT—SZOT zászlót, a pártszervezet is jól dolgozik. Mégis rengeteg problémát tettek szóvá. Elsőnek itt is a középvezetők helyzetét említették. Az a megállapításuk, hogy egyrészt önállóságot, nagyobb felelősséget, politikai munkát követelünk tőlük, ugyanakkor vagy magukra hagyjuk őket vagy atyáskodunk felettük. És ma már ez egyre kevésbé járható út. Ha valakitől felelős munkát várunk, elemi dolog, hogy megszabjuk, mettől meddig tart a felelőssége, s ennek megfelelően biztosítani kell a jogkört, a lehetőségeket.

Természetesen előfordul, hogy a jog is, a lehetőség is megvan és az önállóság mégsem érvényesül. Tipikusan pártszervezeti feladat, hogy bátorítsuk, segítsük, aki erre érdemes, álljunk mellé, hogy helyes döntései, munkastílusa tért hódítson. De merjük bírálni a tehetetlenséget, a tétlenséget, a

„nem akaromságot". Mindez nem új feladat a pártszervezetek munkájában. Most azonban különösen időszerű, hiszen minden szinten hozzá kell szoktatni a vezetőket, hogy önállóan dolgozzanak, hogy ők egyben politikai tényezők is. Felelősségük nemcsak egy-egy döntésig érvényes, hanem végig vonul a megvalósítás szakaszain is.

Előrelátást a munkában

Sokszor elmondjuk, hogy a pártszervezetek ne regisztrálják az eseményeket, hanem amikor még van értelme, akkor mondják el észrevételeiket. Mégis nem egy alapszervezetünknél egyszerűen tudomásul veszik a tényeket, elkönyvelik a jó és a rossz eredményeket. Arra törekszünk — jobban mint eddig —, hogy megváltozzék az alapszervezetek szemlélete és legyen érzékük arra: hol, mi várható. Az üzemi problémák többsége ugyanis nem egyik napról a másikra jelentkezik. Annak előzményei vannak. Ezekből kell olvasni, ezeket kell meglátni a pártszervezeteknek.

Egyik-másik üzemünkben például tartósan túlóráznak. Többféle oka van ennek, de nem ritka az sem, hogy munkaerő-gondokkal küzdenek. Ez utóbbi — ha mondjuk éppen a konzervgyárban fordul elő — sok kárt okoz nemcsak azért, mert kevesebb konzerv készül és esetleg a gyár nem teljesíti a tervét, hanem azért is, mert gyümölcs, zöldség megy tönkre. Eddig az ilyen tényeket évente megállapították, jelezték. De az új évben, a szezonban minden kezdődött elölről, ismét csak nem volt munkáskéz.

Vagy egy másik, létszámprobléma. Elismert tény, hogy a szükségesnél magasabb az alkalmazotti létszám. Már többször és több helyütt megszavaztuk, hogy ezt csökkenteni kell. A végeredmény mégis ellenkező tendenciájú. Nagyon valószínű, hogy az az oka ennek is, hogy az emberekkel nem tudtuk megértetni az alkalmazotti létszám csökkentésének fontosságát. A feltevésünk nem alaptalan. Bizonyítja ezt az a tény, hogy van olyan munkahely, ahol három ember másodállásban vizsgálja, hogyan lehetne csökkenteni az alkalmazotti létszámot.

Az előrelátás nélkülözhetetlen, nemcsak a gazdasági eredmények, hanem a pártmunka szempontjából is. Ahol ugyanis az utolsó pillanatokban kapkodnak — munkaerőért, anyagért, rendelésért — ott a pártmunka is magán viseli a „tűzoltás" jegyeit. Akar, nem akar — mégis valamelyik gazdasági, műszaki szerv helyett kénytelen dolgozni, a körülmények kényszerítik erre. Éppen ezért arra ösztönözzük pártszervezeteinket, hogy legyenek előrelátóak, tegyék a feladatokat az emberek ügyévé és vigyék végig a határozatokat, döntéseket egészen a megvalósulásig.

Elsőrendű feladat: a határozatok megvalósítása

Ezek az elvek, módszerek természetesen nem ismeretlenek pártszervezeteink előtt. Jónéhány pártbizottságunknál már ilyen szemlélettel végzik a munkát, értékelik a feladatok megoldását. Így az utóbbi időkben több kérdésben sikerült jelentősen előrelépnünk.

Évekkel ezelőtt például célul tűztük az ifjúság politikai nevelésének megjavítását. Azt tapasztal-

tuk ugyanis, hogy a munkásfiataloknak csupán mintegy negyede KISZ-tag. Másrészt a KISZ-ből kevés fiatal — megközelítőleg 14% — lesz párttag. Esztendőről esztendőre megállapítottuk ezeket a tényeket és jobbnál jobb határozatot fogadtunk el. De az eredmény váratott magára. Mi lehet az oka? Beszélgettünk fiatalokkal, idősebbekkel, párttagokkal, pártonkívüliekkel. S a válaszokból kitűnt: az egyetértés megvan, úgy általában és „elvileg", de a cselekvést szinte mindenki mástól várta. Meg kellett tehát értenünk, hogy *a fiatalok politikai nevelése nem KISZ-kérdés csupán,* s azt is, hogy *az ünnepélyes kinyilatkoztatások helyett cselekvő egyetértésre van szükség.*

S ahogy javult a politikai munka — úgy növekedett a KISZ-tagok létszáma. *Április óta ezer fiatallal erősödött a szervezet.* Most már az évekkel korábban kitűzött cél, hogy a KISZ-tagok létszáma haladja meg a párttagságét, egyre inkább valóság lesz: a KISZ kongresszusáig teljesítjük határozatunkat. Hozzátenném, ez nem egyszerű tagtoborzás, hanem a fiatalokkal való sokoldalú foglalkozás, *mindenekelőtt az alapszervezetek politikai munkájának eredménye.*

Saját magunk tapasztaltuk, s a legtöbb helyen elismerik létjogosultságát: *nem jó az a módszer, hogy minden erőt, energiát a határozathozatalra fordítunk.* Szükséges, hogy helyesen határozzuk meg a célt, a feladatokat, de látnunk kell, hogy az érdemi munka ez után következik — most azon kell lennünk minden szinten, hogy a napi gyakorlati élet vezérfonala is ez legyen, ennek megfelelően végezzük munkánkat.

A végrehajtás segítésének hangsúlyozását indokolja többi között az is, hogy a kongresszus hosszú időre irányt mutatott, határozatainak megvalósítása tehát *mindnyájunk fontos feladata, elsőrendű célja.*

B. M.

HELYREIGAZÍTÁS

A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzatának 1966. decemberi számunkban közölt szövegében a II. rész 8. pont második bekezdés első mondata helyesen így hangzik: „A pártbüntetés — az eset súlyosságának megfelelően — dorgálás, megrovás, szigorú megrovás, szigorú megrovás végső figyelmeztetéssel és a pártból való kizárás lehet."

Egyetemi pártszervezetünk feladatai

A Budapesti Műszaki Egyetem egyik legjelentősebb oktatási intézményünk. 11,000 hallgató végzi itt tanulmányait, több mint ezer oktató és tudományos munkatárs irányítása mellett. A magyar műszaki káderképzés, a műszaki tudományos fejlesztés legjelentősebb hazai bázisa. Az egyetemen pártunknak 550 tagja van. A kommunisták az oktató, nevelő és tudományos munka élenjárói, a pártszervezetek a párt politikájának következetes képviselői, az egyetem életének politikai irányítói.

Az egyetem jellegéből, társadalmi, politikai súlyából következik, hogy a kongresszusi határozatok szinte minden vonatkozásban kapcsolatosak munkájukkal. Az egyetemi pártbizottság vezetőivel arról beszélgettünk, hogyan kezdenek hozzá a végrehajtáshoz. Bozsó László elvtárs, a pártbizottság titkára azzal kezdi, hogy a kongresszus hosszú távon megjelölte a feladatokat, határozatainak végrehajtását nem lehet kampány feladatnak tekinteni.

— Mindenekelőtt a kongresszus referátumainak, határozatainak alapos és széles körű tanulmányozására van szükség. A kongresszus sok tekintetben megerősítette pártszervezeteink eddigi munkáját, azt a gyakorlatot, amelyet eddig is és ezután is — még határozottabban — követnünk kell. Ugyanakkor sok tekintetben újszerű feladatokat állít pártszervezeteink, az egyetem elé.

A pártszervezetek ellenőrzési, beszámoltatási szerepe

— Ezek közül meg kell említeni az egyetemi pártszervezetek jogkörének kiszélesítését. Joga és feladata az állami vezetők beszámoltatása, ellenőrzése. Az egyetemen különösen a kommunisták egyetértettek a kongresszusnak ezzel a döntésével, fokozott megbecsülésüket látják benne. Ugyanakkor tisztában vannak az ezzel járó felelősséggel is.

— Az állami vezetéssel való együttműködésben eddig sem voltak különösebb problémák. Eddig is kölcsönösen tájékoztatták egymást, a feladat meghatározása pedig, különösen az egyetem felső vezetésének szintjén, mindig közösen történt. Mindemellett az a véleményünk, hogy a szervezeti szabályzat ezzel kapcsolatos módosításának nagy elvi, politikai jelentősége van. Mindenekelőtt *politikailag* erősíti a pártszervezetek szerepét, súlyát, tekintélyét.

— Gyakorlatilag még több probléma van a karok, tanszékek, illetve az alapszervezetek viszonylatában. Annak érdekében, hogy zavartalan legyen a pártszervezetek beszámoltatási, ellenőrzési tevékenysége és az a vezetés színvonalát, hatékonyságát

erősítse, fontos tennivalói vannak a pártbizottságnak is. Elsősorban minden irányban megfelelő *politikai munkára van szükség.* Kommunista és pártonkívüli állami vezetőkkel meg kell értetni, hogy ez nem jelent semmiféle bizalmatlanságot, megkötöttséget munkájukkal szemben, hanem a párt politikájának, vezető szerepének hatékonyabb érvényesítését szolgálja. A vezetői munka megalapozottabb, átgondoltabb lesz azzal, hogy az ügy legodaadóbb, legaktívabb és politikailag leghozzáértőbb képviselői ilyen felelősségteljes megbízatást kaptak. Ez persze nem csökkentheti az egyszemélyi vezetés felelősségét, nem mentesíti az állami vezetőket beosztottaiknak ellenőrzésétől és beszámoltatásától. De a mi viszonyaink között a pártszervezetek aktív közreműködése és ellenőrzése nélkül szó sem lehet a vezetés demokratizmusának fejlesztéséről.

A beszélgetésnél kiderült, hogy az egyetemen nem egyformán értelmezik a pártszervezetnek ezt a most kibővített jogkörét. Többen úgy tartják, hogy ez a jog a pártcsoportot is megilleti. A Szervezeti Szabályzat félreérthetetlenül a pártszervezetek jogáról és kötelességéről beszél. Ugyanakkor ezzel összhangban minden párttagnak, bármilyen területen, vagy beosztásban dolgozik is, legfőbb kötelessége, hogy teljes odaadással küzdjön a párt politikájának elfogadtatásáért, megvalósításáért. „A kommunisták — mondotta Kádár elvtárs a kongresszusi referátumban — álljanak ki minden fórumon a párt politikája, a rendszer védelmében." A kari és más területen működő alapszervezetek csak a pártcsoportokra támaszkodva tudják az új szerepüket betölteni. Nagy segítséget kaphat a tanszékvezető az oktatási reform tennivalóiban, az oktatás szakmai, világnézeti korszerűsítésének kérdésében. Máris készültek olyan munkatervek, amelyek — az új jogkör szellemében — célul tűzték ki, hogy a pártcsoport személyenként elemzi az adott tanszék kommunista és pártonkívüli oktatóinak személyes korszerűsítési tevékenységét, összesíti a tapasztalatokat s javaslattal fordul a tanszékvezető felé. Ez a munka egyuttal tapasztalatcsere jellegű is, s mint ilyen, óriási segítséget adhat a jó egyéni módszerek elterjesztéséhez.

Egy másik olyan terület, ahol a beszámoltatási és ellenőrzési jogkör fejlesztése nagy segítséget adhat az állami vezetőknek: a gyakorlati oktatás tapasztalatainak elemzése és javaslatok kidolgozása.

E példák is mutatják, hogy a párt által kitűzött alapvető oktatáspolitikai feladatok gyorsabb és jobb megoldásában hol és hogyan használható fel az az erő, amelyet a kommunisták kollektív tapasztalata jelent.

Miután ma az oktató-nevelő munka dandárja a tanszékeken található, ezen a szinten dől el tevékenységünk eredményessége. Ezért meg kell találni azokat a helyes formákat és módszereket, amelyek a Szervezeti Szabályzat szellemében biztosítják a tanszékvezetők és pártcsoportok, pártcsoportbizalmiak megfelelő együttműködését.

Az egyetemi pártbizottság vezetőinek meggyőződése, hogy a pártalapszervezetek és állami vezetők többsége politikailag érett és felkészült a jó együttműködés zavartalan biztosításához. Viták, véle-

ményeltérések — főleg a módszerekben, gyakorlati kérdésekben vannak, mint ahogy eddig is voltak és bizonyára a jövőben is lesznek. Tapasztalni lehet majd egyeseknél rosszul értelmezett presztízst, akadnak majd forrófejűek is. A pártbizottság tagjainak — mondották — egyöntetű véleménye, hogy az elkövetkező időkben az alapszervezetek munkájának segítésére még nagyobb figyelmet kell fordítaniuk. Az eredményes együttműködés nem magától alakul ki. Tudatos és tervszerű munkával érhetik el, hogy az együttműködés a munka *érdemi vonatkozásaira* terjedjen ki és *elvszerűvé váljon.* Ennek feltételei nem egyformák a különböző pártszervezetekben. Ezért a segítésben is differenciálniuk kell. Általánosságban elmondható, hogy az oktatás, a nevelés, a tudományos munka, a politikai felkészültség és az emberi magatartás minden vonatkozásában nagyobbak a követelmények a pártszervezetekkel, különösen a vezetőségekkel szemben.

A kommunista mérnökképzés

— A pártszervezetekkel szemben megnövekedett igény nem öncélú, hanem szükségszerű velejárója a kommunista mérnökképzésnek. Ez az egyetem alapvető feladata és erre jó lehetőségeink is vannak. Az oktatók 30%-a tagja pártunknak, általában megfelelő a párt befolyása a pártonkívüli oktatókra. Kedvező a hallgatók szociális és politikai összetétele. Az egyetem pártbizottsága a KISZ bevonásával most dolgozza ki a nevelőmunka továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatait. E javaslatoknak az a lényege, hogy a korábbi gyakorlattal szemben olyan kis (5—10 fős, esetleg tanulókör nagyságú) csoportokat alakítsanak ki, amelyek alapvető összetartóereje az azonos szakképzés s melyeket a teljes 5 éves képzési idő alatt ugyanaz a szaktárgyi oktató irányít. Tapasztalataink szerint az ilyen körben végzett nevelőmunka (pl. kollégiumi szakcsoportokban) életreszólóan kihat a hallgatók szakmai, világnézeti felkészültségére.

Elgondolások vannak a politikai nevelés javítására is, amikor lehetőleg tanulókörig olyan „kristályosodási gócokat" alakítanánk ki, amelyek a hallgatók egymásra való nevelőhatásának, de pl. a pártépítőmunkának is bázisai lehetnének. A jövőben fokozottabban kívánunk a párttag szülők gyermekeire, sőt szüleik segítségére is támaszkodni.

Mindezek természetesen csak példaként érzékeltetik azokat az elgondolásokat, melyeket a következő félévben, gondos elemzés után emel határozattá az egyetem pártbizottsága. A pártbizottság egyöntetű véleménye, hogy az oktatók zöme alkalmas a kommunista mérnökképzés feladatának megvalósítására. A párttagság, a párthoz való szervezeti tartozás itt sem feltétlen követelmény, de akár a párttagoknál, akár pártonkívülieknél követelmény, hogy szocialista, a rendszerhez való hűség szellemében neveljék a leendő szakembereket. Ez a munka sem azonos színvonalon folyik még oktatóinknál, s ezért jócskán akad tennivaló mind az egyetemi vezetők, mind a pártszervezet számára. Nem ritka egyetemünkön, hogy hallgatóink arra a kérdésre, kik a kommunisták az oktatóik közül, válaszaikkal „mellé találnak".

— Az egyetemi pártbizottság-

nak mindig legfontosabb feladatai közé tartozott a *társadalomtudományi tanszékek munkájával való törődés.* Ez a megkülönböztetett figyelem meg is hozta a gyümölcsét. A marxizmus—leninizmus tudományának oktatása megfelelő tekintélyt vívott ki a hallgatók között. A tanszékek oktatói élenjárnak a nevelő és a tudományos munkában. Az oktatómunka pezsgő légkörében számos hasznos kezdeményezés született, amelyek összhangban állnak a korszerűség követelményével, a társadalmi élet mai problémáinak marxista elemzését, eredményesebb megértését szolgálják. Arra törekszünk, hogy ez a szellem tovább erősödjön és a társadalomtudomány tanszékek átgondoltan, kapkodás nélkül megszilárdítsák és továbbfejlesszék az elért eredményeket.

— Mivel az egyetem iparunk leendő műszaki parancsnoki karának képzésével foglalkozik, érthetően különös jelentősége van a helyes *közgazdasági szemlélet kialakításának és erősítésének.* Nem mondható, hogy eddig ezen a téren semmi nem történt. Amit csináltunk az természetesen alkalmazkodott a korábbi gazdasági mechanizmus igényeihez, szükségleteihez. De az új gazdasági mechanizmus többet követel! Egy sor közgazdasági kategória (piac, érték, ár, haszon stb.) a gyakorlatban is élő, funkcionáló, a műszaki tevékenységet is meghatározó tényezővé válik. A mérnöknek, akinek eddig jóformán semmit nem mondtak ezek a kategóriák, a *jövőben gondolkodása, szemlélete fontos részévé kell hogy váljanak.* Meg kell tanítanunk, hogy mit jelentenek ezek a fogalmak a mérnöki munkában, mit kezdjenek velük a műszaki gyakorlatban.

A pártépítés erősítése a hallgatók között

— A kommunista mérnökképzéssel szervesen összefügg a hallgatók közti tagfelvételi munka. A kongresszusi határozatok e téren is irányt mutatóak az egyetem pártszervezeteinek. Sok olyan hallgatónk van, akik alkalmasak a párttagságra, de csak egy részük nyert felvételt. Ha abból indulunk ki, hogy az egyetemi hallgatók elvileg az ifjúság legjobbjaiból kerülnek ki és az egyetemen rendszeres marxista képzés, intenzív nevelőmunka folyik, s a hallgatók jelentős része kollégiumi környezetben lakik, sokan közülük kommunista szülők gyermeke, továbbá tetemes anyagi támogatásban részesül a munkáshatalomtól — akkor a jelenleginél jóval nagyobb lehet a végzős hallgatók között a párttagok aránya. Nem szabad ezt sem a spontaneitásra bízni. Már az első évtől kezdve tervszerű, tudatos munkát kell végezni, elsősorban a KISZ funkcionáriusok között. Az új szervezeti szabályzat ilyen szempontból is kedvező lehetőségeket nyújt azzal, hogy a KISZ-alapszervezet egyik ajánló lehet. Nem a pártba való belépés készsége hiányzik a hallgatóknál, hanem pártszervezeteink ezzel kapcsolatos munkájában tapasztalható lemaradás. Az egyetemi pártszervezet felismerte ezt s a KISZ bevonásával kidolgozta a szükséges intézkedéseket.

A beszélgetés azt a meggyőződést erősítette, hogy az egyetemi pártbizottságon dolgozó kommunisták értik a kongresszus által megjelölt tennivalókat, világos elképzeléseik vannak. Tisztában vannak vele, hogy csak szorosan együttműködve a pártonkívüliekkel, valósíthatják meg azokat. A kongresszus világos állásfoglalásai, elvileg és politikailag tisztáztak számos korábban vitatott és különbözőképpen értelmezett kérdést. Nem valószínű, hogy most már mindenki egy csapásra, helyesen és egységesen értelmezi ezeket. A kongresszus útmutatásai megkönnyítik, hogy a helyes értelmezés általánosan jellemző legyen. Az egyetemi pártbizottság fő feladatának tekinti, hogy a IX. kongresszus határozatának szellemében szüntelen erősítse az egyetem kommunistáinak egységét és ezen az alapon valamennyi egyetemi dolgozó politikai összefogását.

R. I.

Tovább a megkezdett úton

Elmondta: Szabó Elek,
a Vörös Csillag Traktorgyár pártbizottságának titkára

A nemrég lezajlott pártkongresszuson sokan kértek szót, de nem mindenkire kerülhetett sor. A szerencsés kevesebbek között volt Szabó Elek elvtárs, a Vörös Csillag Traktorgyár küldötte. Felszólalásában a gyár és a pártszervezet munkájával, a kongresszusi munkaverseny eredményeivel ismertette meg a kongresszus résztvevőit, majd röviden foglalkozott a munkásosztály vezető szerepével.

Arra kérjük Szabó elvtársat, mondja el: a kongresszus után is hogyan foglalkoznak a munkások nevelésével, mit tesz a pártszervezet a munkáskollektíva erősítéséért?

— Néhány mondatnyi látszólagos kitérővel kezdeném. A pártkongresszus tiszteletére *gyárunk kollektívája vállalta, hogy terven felül 20 dömpert és 20 UE—28-as traktort gyárt export célokra. Vállalásunkat éppen a kongresszus első napján teljesítettük. Ígéretet tettünk, hogy több mint fél milliárdos export kiszállítási kötelezettségünknek december 25-ére eleget teszünk. Munkásaink nagyszerű kongresszusi munkaversenyének eredménye, hogy december 17-én elkészült az év utolsó export gépe is.*

— Adottságaink nem jobbak, sőt talán kedvezőtlenebbek, mint a többi budapesti üzemé. Köztudott, hogy a munkásosztály összetételét tekintve állandó mozgásban van. Legjobbjai vezetőkké fejlődnek, kikerülnek a termelőmunkából. Ugyanakkor az ipar állandó fejlődése, hatalmas társadalmi átalakulásunk tömegével vonta az iparba,

a munkásosztályba a többnyire szakmailag és politikailag képzetlen, vagy alig képzett tegnapi parasztokat, mezőgazdasági munkásokat, városi kispolgári rétegeket stb. Körülbelül ilyen az országos kép, s annak egy mozaikja, a traktorgyár munkáskollektívája is. Helyi, rossz sajátosságunk még emellett, hogy igen nagymértékű a fluktuáció. Évente 1000—1200 ki-belépő próbált szerencsét — vagy próbáltunk velük mi szerencsét — összesen ötezer embert foglalkoztató gyárunkban. Ha ennek ellenére azt mondhatjuk, hogy a kollektívánkban biztosított a munkásosztály vezető szerepe, az sokrétű munkánk eredménye.

A pártszervezet gyárunkban, összefogva a tömegszervezetekkel, gazdasági vezetőkkel, munkáskollektívánk régi tagjaival, többféle módon segítette a munkásosztály vezető szerepének megvalósulását.

— A legfontosabb a munka. A termelő, gazdasági munka, amely aztán ezernyi féle képpen visszahat az emberre, alakítja, formálja. Valaki bekerül a gyárba, az első napokban magányosan dolgozik. Megcsinálja, amit mondanak, oda megy, ahová küldik. Tapasztalatát, véleményét nem mondja, nem is kérik. Keze alól érték kerül ki; az ember maga mégsem teljes értékű tagja a kollektívának. Pontosabban a munkáskollektívának alig-alig tagja még. De rajtunk, a régieken, kommunista munkatársakon, gazdasági vezetőkön, szakszervezeti aktívákon múlik, hogy mihamarabb azzá válion. A pártszervezet többször s jó eredménnyel kérte az üzem régi munkáskollektíváját, törődjön a hozzánk kerülő új emberekkel. Vezessék be őket a közösségbe, a munkába. Vegyék be valamelyik brigádjukba.

— Nyolcszáz olyan dolgozónk van, aki jószerivel már itt öregedett meg a traktorgyárban, több mint húsz éve dolgozik nálunk. Ezerötszázan 10—20 éve. Ez a több mint kétezer ember képes rá, hogy a többit is idekösse. *Sok szocialista brigád alakult pártalapszervezeteink segítségével.* Ezek a brigádok itt tartottak, munkássá neveltek már olyan embereket, akik később bevallották, maguk sem hitték, hogy „kikötnek" a gyárban. Nemcsak kikötöttek, „lehorgonyoztak". Egyik-másik már művezető, gazdasági vezető, főosztályvezető. S akit semmi pénzért nem lehet elcsalogatni a gépe mellől, az műhelyének vezető egyéniségévé vált. Szava törvény, keze alá osztják be a legtöbb gondot okozó embereket. Az ilyenek a szó jó értelmében vett „karriert csináltak", mert társaik, a pártalapszervezet, a műhelybizottság, s a gazdasági vezetők törődnek velük. Nem tartjuk nagy eredménynek még, amit ebben elértünk. A fluktuáció még magas. *Pártalapszervezeteink minden tagjának, a vezetőségnek, a titkárnak lelkiismereti kötelességévé tesszük, hogy az új dolgozókat, a fiatalokat közös munkával és a közös munka során neveljék a kollektíva aktív és öntudatos tagjaivá.*

— Nem véletlenül került ide az öntudatos szó, nemcsak jelző, hanem egy tudatos, sokrétű tevékenységet is jelent.

— Az új dolgozóknál, fiataloknál emberi öntudatra ébresztést is. *Lássa meg, aki belekerül a munkáskollektívába, hogy itt számítanak rá.* Számítanak a munkájára — tehát nem végezheti „akárhogy" — s mint társra, emberre is. Kíváncsiak a véleményére,

meghallgatják és értékelik. S aztán az öntudat másik, nehezebben formálható része: felébreszteni az igényt, hogy több legyek magamnak és a társadalomnak. *Igyekszünk érzékelni, hogy ki meddig jutott, s onnan serkenteni tovább — talán ez pártalapszervezeteink legnehezebb munkája.*

— Sokaknál sikerült már tisztáznunk a téves nézeteket. Az egyik műhelyben parasztellenességet vettünk észre, a másikban a műszakiakkal volt valami „kibékíthetetlen" ellentétük. A pártalapszervezetek vezetésével megkerestük az egyetlen rossz példát, amiből az általánosítás megszületett, s mellette felhívtuk a figyelmet a sokkal nagyobb számban megtalálható jó példára. *A módszerek változatosak* voltak. Egyszer a négyszemközti beszélgetés segített, máskor a csoportos beszélgetés, munkás-paraszt találkozó vagy munkások-műszakiak „kerekasztal" konferenciája. Ha úgy láttuk, hogy egy-egy meg nem értett, vagy félreértett kérdés alaposabb elemzést igényel, jólképzett előadókkal szabad pártnapot rendeztünk, többször taggyűlésen, termelési tanácskozáson, az egész kollektíva előtt döntöttünk. Taggyűléseink vitaanyagában szerepelt például olyan kérdés, mint a párt vezető szerepének érvényesülése, a munkás-paraszt szövetség aktuális problémái, a népfront politika célja és módszerei. A taggyűléseken széles körű vita bontakozott ki, s ez is segítette a téves nézetek tisztázását, a tisztánlátást.

— *Igényeket ébreszteni! Ebben személyes példamutatást kérünk és várunk kommunistáinktól. Példamutatást a munkában,* hogy ne elégedjenek meg napi hat órai munkával, vagy ne adjanak selejtes darabot ki a kezükből, hogy a termelő munkában a maximumot adják céljaink megvalósításáért s lendületükkel vonják magukkal az egész kollektívát. Ezt elértük, így születtek kongresszusi munkaversenyünk szép eredményei is. *Példamutatás a tanulásban,* művelődésben, hogy ne legyen párttag, akit képtelenség rávenni az általános iskola utolsó két osztályának elvégzésére, se olyan, aki egy évtizede passzív hallgatója a legalacsonyabb pártoktatási formának. Ebben a példamutatásban a *fokozatosságra törekedtünk.* Először a pártbizottság, választott testületek tagjait vettük sorra, aztán az alapszervezetek vezetőségeit: ki, hol, mit tanul, milyen művelődési formához lenne kedve. Az egész párttagságra kiterjedő nagy felmérést végeztünk bizottságaink segítségével. Párttagjaink úgy agitálnak a tanulás, művelődés érdekében, hogy *érvként személyes tapasztalatukat mondhatják el:* mi is tanulunk, napi munkánkban így és így tudjuk hasznosítani. Az eredmény? Aki nagy rábeszéléssel elvégezte az általános iskolát, a technikumba már magától jelentkezik. *Idén háromszáz középiskolásunk van. Párt- és állami oktatásban együttesen 2726 dolgozónk vesz részt.* Párttagjaink, s a pártonkívüliek között is „illővé vált" elvégezni a marxista középiskolát. Az új gazdasági mechanizmus első híreinek hallatára felhívtuk a figyelmet a gazdaságpolitikai szemináriumokra: akinek a szükséges alapképzettsége megvan, erre az oktatásra jelentkezzen, könnyebben tud majd az új gazdasági mechanizmus kérdéseiben eligazodni.

— Látjuk, hogy még sok és nehéz munka vár ránk. Nőnek igényeink, de velünk szemben is növeli igényeit az élet. *Nem türel-*

metlenül, de szüntelenül arra serkentjük munkásainkat, hogy igényesebbek legyenek, ismerjék fel helyesen, hosszabb távon érvényes érdekeiket.

— A régiekről, munkáskollektívánk idősebb tagjairól annyi jót mondtam el, hogy szinte tökéletes, az öntudat legmagasabb fokán álló dolgozónak kellene képzelni valamennyit. Velük — s magamat is ideszámítva, velünk — is vannak olykor problémák, csakhogy mi másban vagyunk elmarasztalhatók, mint a fiatalok, a munkásosztály új tagjai. A mi hibánk sokszor a régihez, a megszokotthoz való makacs ragaszkodás. Az életnek, munkánknak szinte minden területén előforduló jelenség ez. Egyszer abban tör felszínre, hogy nem akar odaállni az új, termelékenyebb gép mellé, mert az átmenetileg talán több munkát követel tőle; másszor meg úgy jelentkezik, hogy pártvezetőségi tag kijelenti „nem bír beleszokni az új módszerekbe, inkább lemond". Igyekszünk, hogy ne legyünk elnézőek saját hibáinkkal szemben sem. Ha kell, magunkat, régi munkásokat, régi párttagokat keményebben megrójuk, hisz tőlünk példát várnak munkatársaink — s nem rossz példát.

— Eddig úgy tűnik, bármilyen témáról beszéltünk is — munka, brigádok, öntudat, ideológiai kérdések tisztázása — végül mindig a nevelésnél, az emberek formálásánál kötöttünk ki. Milyen tényezők biztosítják még a munkásosztály vezető szerepének érvényesülését? Eddig arról beszéltünk, mit kell tenni a munkásoknak, s azok leghaladóbb élcsapatának, a kommunistáknak, hogy osztályunkat a vezető szerepre képessé tegyék. A képességek birtokában hol s hogyan él vezető szerepével a munkások kollektívája?

— Ismét csak a termeléssel kezdem, hisz abból élünk. Hogy az állami tervkötelezettségen belül hogyan határozza meg ez a gyár egy rövidebb időszak feladatait, milyen utakat, módokat választ feladata végrehajtásához, az jórészt a gyár munkáskollektívája is múlik. Az állami terv mellett évek óta van egy „házi" törvényünk is. Hogy mi kerül bele, milyen sorrendben, milyen határidőkkel, abba jelentős beleszólása van a gyár munkáskollektívájának is. Minden üzem, minden műhely megtárgyalja ezt a tervet. Javaslatokat, észrevételeket tesznek. A termelési tanácskozások általában aktívak. Egy sereg javaslat hangzik el. Gondoskodtunk arról, hogy ezek a javaslatok ne vesszenek el. Minden központi osztály, szerv vezetőit köteleztük, hogy *a munkások javaslataival gyorsan és érdemben foglalkozzon,* a célszerű javaslatokat mielőbb bevezesse, a kevésbé sikerülteket pedig beszélje meg a javaslattevővel. *Fontos, hogy egyetlen munkásunk se érezhesse; hogy szava pusztába kiáltott szó, véleményével nem törődnek.* Munkásaink bármilyen fórumon bátran bírálnak, s *nemcsak bírálnak, hanem utána minden segítséget megadnak a hiba kijavításához is.*

— Pártszervezetünk, alapszervezeteink éberen ügyelnek arra, hogy *ez a segítőszándékúan kritikus szemlélet megmaradjon,* erősödjék, senki a jószándékú bírálatot el ne fojthassa. Minden formát és fórumot felhasználunk a demokratizmus erősítésére.

— *Választott szerveinkben,* a tömegszervezetek vezetésében ügyelünk arra, hogy *a munkások aránya megfelelő legyen,* hogy

minden, a gyár életében döntő, fontos fórum összetételén keresztül is erős kapcsolatban legyen a munkásosztállyal. Még egy mód a munkásosztály vezető szerepének érvényesítésére: *a jó kádermunka.* Pártszervezetünk következetesen ragaszkodik ahhoz az elvéhez, hogy vezető utánpótlásunkat ne „szerte az országból" oldjuk meg, hanem magunk neveljük fel legtehetségesebb munkásaink közül a vezetőket. Vannak házikarrier történeteink, amelyekre büszkék vagyunk. Tíz-valahány éve tanulatlan kis parasztgyerek csapódott ide a gyárhoz. Ma érettségizett, műegyetemet végzett főosztályvezető. Mérnöki tehetségét újításai bizonyítják. Vidékről bejáró „kétlaki" munkás néhány osztállyal — a brigád vitte el életében először színházba. Ma művezető és technikus, több választott testület aktív tagja.

— Összefoglalva — ha ugyan össze lehet foglalni ezt a szerteágazó témát: — érvényesül a munkásosztály vezető szerepe egy gyárban, ha érvényesül ott a párt vezető szerepe, ha a párt tagjai munkát, áldozatot, fáradságot vállalnak osztályukért.

— Nem tűzünk ki újabb célokat. A kongresszus jelmondatát követjük: Tovább a megkezdett úton! — csak egy kicsivel jobban dolgozva, mint eddig tettük.

B. V.

Az eszmék és az írók

Garai Gábor Kossuth-díjas költőt, az Írószövetség titkárát, a budapesti kommunisták küldöttét kérdeztük meg: mi tette reá és írótársaira a legmaradandóbb benyomást?

— Főképpen az, hogy a beszámolóban és beszédekben, s az elfogadott határozatban nagy szerepet kapott a türelmes, szocialista tudatformálás elve, s annak fontos eszközeként rendkívül árnyaltan, reálisan tárgyalták a kultúra, az irodalom kérdéseit. Az író- és művésztársadalom meggyőződött: olyan emberek irányítják az országot, akik szeretik a művészetet, örömmel olvassák a jó irodalmat. Nekünk kommunista íróknak külön is nagy erőt adott a IX. kongresszus az eszmei harchoz, a művészi munkához.

— A politikus és a kommunista irodalmár, persze, a tudatformálásban más-más eszközökkel dolgozik. Mégis sok a hasonlóság az élet lényeges vonásainak felismerésében. A párt az elmúlt tíz évben őszinteségével és egyszerűségével érte el munkájának nagy elismerését. A milliók látják, hogy a kommunisták nem félistenek — amilyennek néha ábrázoltak minket —, hanem kétlábon járó emberek, akik problémákkal küzdenek, eredményeket érnek el s ha néha a jó ügyért veszekednek is, alapjában véve optimista a világnézetük.

— *A szocialista irodalomban és újságírásban is hat ez a felismerés. A hajdani csekély hatású sematizmus után valóságos emberközelbe kerültek az eszmék és a témák. Az újságírásban gyorsabb a reagálás, az írói munkában lassabban érvényesül. Néha már egy-egy, a rádióban elhangzó reggeli sajtószemle is a gazdag, bonyolult és előre haladó, gazdasági és politikai fejlődésről számol be mostanában. Mellőzik ezek az írások a rutint, a sablont. Úgy érzem nemcsak a gazdasági élet reformja áll küszöbön, de szárnyakat kap a gondolat, érik egy nagy szellemi megélénkülés is. Az emberek élete, öröme és gondja ott tükröződik az irodalomban is, a közelmúlt több nagysikerű alkotásáról méltó szavak hangzottak el a kongresszuson. Ezek az alkotások nem szenvedtek valamiféle hurrá-optimizmusban, dialektikusan tükröződik bennük a lassan és folytonosan változó világ. Hisznek az emberben, a fejlődésben. Sikerük is ezért nagy. Még nyugati írótársaink is meglepetéssel figyelik, hogy versben és prózában milyen nagy tért hódítottak az olvasók körében a szocialisa alkotások. Műveinket nem kell az olvasóra kényszeríteni, ezért érzésem szerint a kiadók néha még szűkkeblűek is a példányszámokkal. Valahogy úgy vagyunk az olvasóval, mint Arany János egy anekdotájában a parasztasszony: azért tetszett neki a költő írása, mert azt akár ő maga is elmondhatta volna. Ha az olvasó személyes élményeit kapja vissza a nyomtatott szótól, írásainkat magáénak vallja.*

Az ellenforradalom zűrzavara utáni fiatal szocialista költőket az ő „Tűztánc" című verséről elnevezett „csoportként" is szokták emlegetni. Hogyan vélekedik az Írószövetség titkára, az akkori és mai író-költő fiatalokról?

— *Az alig tíz évvel előbb indult csoportban költők, prózaírók, kritikusok tömörültek, s ha voltak is olykor közöttünk túlzó nézetek, vitáinkból és együttműködésünkből szép szocialista, kommunista alkotások születtek. Az idők folyamán sorainkból kiestek néhányan, volt aki nagy ígéretnek indult és elmaradt. A gazdasági-politikai és irodalmi konszolidáció után sok bírálat is ért bennünket; „szektások, dogmatikusok vagytok..." A nem mindig igazságos vádakra ki-ki a maga módján válaszolt. Az egyik, emberi alkatának megfelelően, megértette az új feladatokat, folytatta a hétköznapi munkát, a másik kevésbé, s visszasóvárogta a „harciasabb" időket. A nemzetközi munkásmozgalom jelenkori vitái, a kínai túlzók nyilvánvaló elszigetelődése, úgy érzem, a sértettek és kétkedők közül többeket ismét közelít hozzánk, s a régi csoport legjava alkot, állásfoglalásainak iránya, pártossága ma is a régi. Bolygónk összeszűkül, nem hallgathatunk a hétköznapi közügyekben. Össze kell fogni a tisztességeseknek, s közöttük is a szocialista elhivatottságú íróknak, költőknek.*

— *Hogyan foglalkozzunk a mai fiatalokkal? Számomra ez nyitott, megoldást váró kérdés. Bennünket idősebbeket már nem kell kézen vezetgetni, a párt politikája és kultúrpolitikája segít az eligazodásban. A legfiatalabb, 20—30 év közötti tehetséges írókkal viszont többet és szervezettebben kellene*

foglalkozni. Még mi sem tudjuk felmérni eléggé: mi jeszül bennuk, kik igérnek közülük a legtöbbet a jövő számára. Szervezetlen állapotban dolgoznak, megjelenési fórumuk is kevés. Irásaik mai érzéseket fejeznek ki, de elkotelezettségük sokszor még tisztázatlan. Szamukra természetes világ a szocializmus, de valami téves szemérmességből nemigen merik ábrázolni műveikben. Pedig nem ellenzékiek. Legjobbjaikat ossze kellene fogni, kultúrpolitikusoknak beszelgetni velük politikáról úgy ahogy ezt velünk tették 1957—58-ban a felejthetetlen Bölöni György és társai. A bizalom nekünk is jól esett, művekkel feleltünk reá. Nem voltunk többé magányos harcosok, közéleti felelősségünk megnőtt. Az élet minden területén látható: mihelyt felelősséggel ruházunk fel valakit, akkor tűnik ki, mire képes. Hasonló lenne az eredmény az utánunk jövőknél is. Hiszen ezekről a fiatalokról is szól a kongresszusi határozatnak az a pontja, amely kifejti: milyen szocialista, humanista irodalmat támogat a párt.

— Mi, itt az Írószövetségben a magunk eszközeivel is elő akarjuk segíteni, hogy a fiatal írók ne érezzék magukat feleslegesnek, állásfoglalásaikat kifejthessék. Ezáltal felerősödne közéletiségük, legbensőbb igényeiket megfogalmazhatnák. Arculatuk még nehezen bontakozik ki, a lapok is inkább csak a nagy neveket keresik. A színművészeknek van már szocialista „műhelye" — a Thália Színházra gondolok — nekünk is kell teremtenünk valamiféle „szocialista műhelyt", ahol érdemi és széles körű vitákkal, világnézeti orientálással, sőt publikálással serkenthetnénk a fiatal írók és költők indulását és az idősebbek munkáját. Összegezve: tudjuk, hogy a szocialista írókkal többet kell foglalkozni, s a magunk erejéből ezt el is kezdjük.

— Segíthetnének bennünket a szerkesztőségek is. A sajtónak, az irodalmi lapoknak és az irodalomnak nagy a közvélemény formáló ereje. Tartok tőle, mert van reá kiadói és szerkesztőségi példa, hogy az olvasók rosszul értelmezett kiszolgálása háttérbe szoríthatja a következetesen szocialista és művészileg magas színvonalú törekvéseket. Lapjaink irodalmi rovatai meglehetősen heterogének, a kelleténél és fontosságánál kevesebb teret kap hasábjainkon a szocialista irodalom. Főleg a kritikai rovatoktól várunk több orientáló, türelmes, és hozzáértő, de határozott eligazítást az eszmék harcában. S a kritikai orientálásban, irodalmi tisztulásban, színvonalnövelésben a kiadóknál és szerkesztőségekben dolgozó kommunistáknak, pártszervezeteknek is fontos szerepük van. Nem lenne haszontalan, ha néha-néha találkoznánk és eszmét cserélnénk velük.

Alig tíz éve jelent meg első kötete a „Zsúfolt napok". Azóta több kötetet publikált. József Attila-díjat, majd Kossuth-díjat kapott, a IX. kongresszus pedig a párt Központi Bizottságába választotta. Hogyan tükröződik majd munkájában a megnövekedett politikai és kulturális felelősség?

— Már a kongresszusi felszólalásomban is idéztem nagy elődünket, József Attilát: „Költő vagyok, mit érdekelne engem a költészet

maga...” Nincs szűkebb mesterségem. Szocialista, kommunista elődeinkkel vallom: íróknak, újságíróknak, szociográfusoknak a mindennapi munkával kell mérniük magukat. Jó volna, ha ezután is maradna némi időm az írásra, de nem szeretem a puszta irodalmárkodást. Sok évig végeztem gazdasági munkát s vallom, hogy ez a költőnek is hasznára válhatik. Ma sem kell „kirándulnom az életbe”, hogy megtudjam mi van a világban és hogyan éreznek az emberek. Azért is érzem megtisztelőnek és felelősségteljes megbízatásnak a kongresszus választását, mert úgy vélem, hogy ez elsősorban nem személyemnek, hanem a párttal, a néppel egyet akaró írók képviseletének szól. Tudom, hogy ezzel is gazdagodni fog az életem. Tolmácsolni is szeretnék majd érzéseket, véleményeket, javaslatokat — s tanulni is akarok abból a gyakorlati és elméleti szintézisből, amely a párt széles körű választott szerveinek tevékenységében összegeződik.

(—cs —ő)

Még közelebb a falusi emberekhez

Alig két héttel az ország nagy eseménye után, a IX. pártkongresszus határozatának a végrehajtásáról beszélgetünk a fegyverneki pártbizottságon. A csaknem hétezer lakosú község párttagságának több felelős irányítója ül az asztal körül: Kézsmárki Zoltán, a községi pártbizottság titkára, Bognár Dezső vb.-tag, az Aranykalász Tsz dolgozója, Cseh György, a Kossuth Tsz párttitkára, Kelemen Gyula járási tanácstag, a Vörös Csillag Tsz dolgozója, Soós Gábor vb-tag iskolai igazgató, Vízkeleti Pál, az Aranykalász Tsz párttitkára s Kovács Sándor, a járási pártbizottság agit. prop. osztályának a vezetője.

Hogy a kongresszus mondanivalóját milyen érdeklődéssel várta, s milyen örömmel fogadta a község lakossága — azt elárulja az a néhány epizód is, amit elmesélnek a sok közül.

KÉZSMÁRKI ZOLTÁN. A kongresszusi beszámoló másnapján három idős asszonnyal találkoztam az utcán. Az egyik éppen arról beszélt a többieknek „hogy megjárta” a rádió mellett. „Hallgatom, hallgatom a beszédet — magyarázza — s aztán egyszercsak annyira megtetszett amit hallottam, hogy elkezdtem tapsolni. El is restelltem magam, mert észrevettem, hogy a kongresszuson akkor nem tapsoltak.”

VÍZKELETI PÁL. Mi a mezőgazdasággal kapcsolatos szövegeket frissiben kifüggesztettük a szövetkezeti híradó-táblára s bizony nagyon sok olvasója támadt, csoportosan tárgyalták, értelmezték.

Az első élmények napjai után már a szövetkezetekben is a gazdasági megfontolások, számítgatások tárgya a kongresszusi határozat. Ezt magam is tapasztalhattam, amikor a Vörös Csillag Tsz vezetőivel beszélgettem s amikor kint jártam a majorjukban. Ott ugyanis a 70 esztendős telepgazda, Tatár Jani bácsi, mintha csak a szomszédba üzenne, így kezdte mondandóját: „Ha a központból jött, mondja meg Kádár apánknak..." — s ezután pontos összeget mondott, hogy annyi legyen a magafajta tsz.-tagnak a nyugdíja, aki már tíz éve részt vesz a termelőszövetkezeti mozgalomban. Amilyen közvetlen a modora, olyan mértéktartó volt a javaslata.

Hallassák szavukat...

Itt a pártbizottsági beszélgetésen fő témánk a pártmunka hatékonyságának, a párttagok aktivitásának, helytállásának a fokozása, vagyis: a kongresszusi határozat pártra vonatkozó előírásainak megvalósítása. Hiszen a határozat többi fejezetének is legfontosabb végrehajtási feltétele, hogy a feladatoknak megfelelő lendületű és színvonalú pártmunka folyjék a község mind a hét alapszervezetében.

KOVÁCS SÁNDOR. Tegnap titkári értekezlet volt itt és élénk vita folyt a pártrendezvényekről. Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy a sok értekezlet nem erősíti, inkább gyengíti az aktivitást. A vitában olyan álláspont született, hogy az eddig havonta megtartott taggyűlések és pártcsoport-értekezletek helyett célszerűbb lesz kéthavonként összehívni ezeket. Az egyik hónapban legyen a taggyűlés, a másikban a pártcsoportok beszéljék meg feladataikat. Ebben a községben egyébként a pártélet jellemző vonása — a többi között —, hogy nagy gondot fordítanak a pártmegbízatásokra, a pártcsoportok működésére s már három éve, hogy az aktivisták szervezett családlátogatásokon vesznek részt.

KELEMEN GYULA. A tagság aktivitását szerintem azzal is fokozhatnánk, ha a taggyűlési vitákat jobban előkészítenénk. Egy kicsit biztassuk azokat, akik tartózkodnak a felszólalástól, pedig van mondanivalójuk. Mi kezdeményeztük ezt alapszervezetünkben és van eredménye. Hadd mondjam meg, hogy korábban én is ilyen csendes kommunista voltam és a bátorítás sokat segített.

KÉZSMÁRKI ZOLTÁN. A végrehajtó bizottság több esetben vizsgálta már, hogyan lehetne fokozni a párttagság aktivitását, ezen belül a taggyűlések színvonalát. Úgy véljük, a pártcsoport a taggyűlés egyik legjobb előkészítője. Ha tagjai saját területük feladatait rendszeresen megbeszélik, akkor van témájuk a taggyűlési felszólalásokhoz is. A jó taggyűlési vita egyébként nagyon függ a beszámoló színvonalától is. Mit hogyan vet fel s lényeges, hogy ne zárjon le minden kérdést eleve. Mondjuk meg azt is, a felszólaló néha olyan választ kap észrevételeire, hogy elmegy a kedve az újabb szerepléstől. A vb valamelyik tagja minden taggyűlésen megjelenik s ha ilyen esettel találkozik, kijavítja a hibáit s taggyűlés után elbeszélget a helytelenül válaszoló elvtárssal.

Mitől lesz jobb a taggyűlés?

CSEH GYÖRGY. A novemberi taggyűlésünkön sok szó esett a párttagok helytállásáról. A felszólalók ezzel kapcsolatos véleményét körülbelül így lehetne megfogal-

mazni: „Kedves vezetőink rendszeresen értékeljétek a két taggyűlés közötti pártmunkát. Mondjátok meg, ki hogyan végezte el a reábízott feladatot, s akkor kevesebb probléma lesz az aktivitással."

Úgy látjuk egyébként, hogy alapszervezetünkben is egyik legfontosabb feladat a pártcsoportok tevékenységének erősítése. Szövetkezetünkben újabban ágazatonként szerveztük meg a pártcsoportokat, azaz a gépesítésben, a gyümölcstermesztésben, az állattenyésztésben stb. Most igyekszünk elősegíteni, hogy minél eredményesebben működjenek saját munkaterületükön. Főleg a pártbizalmiakat igyekszünk jól felkészíteni tennivalóikra. Ez nem is olyan egyszerű, sok türelemre, megértésre van szükség. Többször tapasztaltam, hogy a bizalmi mechanikusan tovább adta azt, amit a pártvezetőségtől hallott, anélkül, hogy leszűrte volna abból a pártcsoport sajátos tennivalóit. Amikor szóvá tettem, csak annyit mondott, hogy még ebbe is beleizzadt, könnyebb lett volna kapálni annyi ideig... Alapszervezetünkben hét pártcsoport működik. Héttagú a pártvezetőség is, így valamennyi pártbizalmi munkáját rendszeresen segíti egy-egy vezetőségi tag.

A szemlélet és a változás

KELEMEN GYULA. Minden újtól idegenkednek eleinte az emberek. Szövetkezetünkben valamikor a munkaegységgel is így voltak, s most hasonló a helyzet a pénzben történő munkadíjazás bevezetésével kapcsolatban is. Nálunk a Vörös Csillagban 1966-ban is adottak voltak ennek az anyagi feltételei s a tagság mégis ellene szavazott. Gondolom, ilyen esetekben a tsz alapszervezet egy kissé nyomósabb segítséget is kaphatna a felsőbb pártszervektől.

SOÓS GÁBOR. A pénzbeni munkadíjazás alkalmazása csakugyan megköveteli, hogy formáljuk a parasztság szemléletét. Magam is hallottam ilyen megjegyzést: „Ha én készpénzt kapok, már nem tsz.-gazda vagyok, hanem bérmunkás." Fontos, hogy akik még így gondolkoznak, azokkal is megértessük: nem a jövedelemrészesedés ilyen, vagy olyan formájától függ, hogy gazdái-e a szövetkezetnek.

KÉZSMÁRKI ZOLTÁN. Az biztos, hogy minden új alkalmazása kellő felvilágosítást igényel. Tegyük hozzá, hogy községünk termelőszövetkezetei a munkaegység szerinti elszámolás mellett erősödtek meg annyira, hogy pl. az 1965-ös esztendő zárszámadásakor 18 707 forint volt az egy dolgozó tagra jutó részesedés értéke. A Vörös Csillag termelőszövetkezetben azonban szerintem nem a munkaegységhez való ragaszkodás akadályozta meg a készpénzfizetéses díjazást. Vezetői elkövették azt a hibát, hogy norma-karbantartást és készpénzfizetést akartak egyszerre megvalósítani. Most, hogy az egyiket, a teljesítménynormák rendezését külön elvégezték, szerintem a másikat is könnyebben elérik.

CSEH GYÖRGY. Én úgy látom, hogy ettől az újtól, amit a kongresszus kitűzött, tehát az évközben rendszeresen osztott pénzjövedelemtől nem fél a tsz-tagság, sőt a többsége örül ennek. Olyan megjegyzést én is hallottam, hogy ha évközben több pénzt kapunk majd, többet is költünk s év végén nem jut olyan nagy összeg mint eddig. A megszokottól nem könnyű megválni. De ez is csak azt bizonyítja, hogy a gazdasági vál-

tozások megfelelő politikai előkészítést igényelnek. Pártunk a gazdasági mechanizmus reformjának a gondolatát ezért vitte idejében a közvélemény elé, s ezért juttatta el a pártszervezetekhez a kongresszusi irányelveket. Itt helyileg is meg kell teremtenünk minden változás politikai feltételeit.

A beszélgetések hatására

Hadd mondjam meg, hogy politikai munkánkhoz a IX. kongresszus nemcsak határozatával, útmutatásaival nyújtott nagy segítséget, hanem a tanácskozás jellegével, hangvételével is. Azt mondogatják az emberek, hogy ilyen nyíltan és őszintén talán még nem is beszélt velünk a párt...

VÍZKELETI PÁL. A kongresszusi célkitűzések hatása alapján számíthatunk arra, hogy a most következő családlátogatások során sok kérdésre kell majd válaszolni — továbbá közelednek a zárszámadások és a választások is —, ezért nagyon gondosan válasszuk ki és készítsük fel aktivistáinkat. Tapasztalataink szerint a beszélgetések során feljegyzett fontosabb vélemények, javaslatok igen hasznosak a tervezésben és később a termelési agitációban is.

KÉZSMÁRKI ZOLTÁN. Ezen a télen is mintegy 55—60 — érvekkel jól felkészített — aktivistánk indul a termelőszövetkezeti családok meglátogatására. Elmondhatjuk, hogy amióta folynak ezek a látogatások, mind a pártszervezetek, mind a tsz-vezetők sokkal jobb emberközelségbe kerültek a tsz-tagokkal. Nem tartom véletlennek, hogy ezekben az esztendőkben egyenletesen fejlődtek, erősödtek szövetkezeteink. A szövetkezeten belül is mind gyakoribb beszélgetések révén sikerült áttörni pl. a munkaverseny iránti közömbösséget. A három tsz-ben ma már 944 tag versenyez s közülük 180-an a szocialista címért küzdő brigádokban. Különösen nagy érdeklődés és ellenőrzés kíséri a községi versenybizottság értékelését, amikor a szövetkezetek egymás közötti helyezésének eldöntéséről van szó.

A gyakori beszélgetések hatása jól érezhető az alapszervezeteken belül is. Az egyéni problémák jórészt rendeződnek a személyes beszélgetések alapján, s így a taggyűléseken ezekre kevesebb időt kell fordítani. S így van ez a szövetkezeti, a tanácsi rendezvények esetében is. Javult a tagság, a lakosság ügyes-bajos dolgainak az intézése is és a gyűlések többet foglalkozhatnak a közös ügyekkel.

*

A kongresszusi határozat fegyverneki végrehajtása érdekében más hasznos elgondolások is szóba kerültek ezen a megbeszélésen, amely — s ezért elnézésüket kérjük — törekvéseik ellenére mégis csak szaporította értekezleteik számát. Elhatározásuk, hogy a a pártmunka legyen még szervezettebb és aktívabb községükben is — jól megfelel a kongresszus határozatának, amely a parasztságot érintő téziseivel még szélesebbre nyitja az emberekhez, a tömegekhez vezető útjukat.

F. J.

A propagandisták munkájához

A szocialista demokráciáról

Tudományos ülésszak a Pártfőiskolán

1966. október 12—13-án tudományos tanácskozáson vitatták meg a szocialista demokrácia legfőbb elvi kérdéseit a Pártfőiskolán. *Dr. Orbán László*, az MSZMP KB Agit. Prop. Osztálya vezetőjének megnyitó szavai után *dr. Vészi Béla*, a filozófiai tudományok kandidátusa „A szocialista állam fejlődésének jelenlegi szakasza és a szocialista demokrácia fejlesztésének feladatai" címmel tartott referátumot, amelyet több értékes korreferátum egészített ki.

Az elhangzott előadásokhoz ismert közéleti személyiségek, tudományos kutatók, társadalmi szervezetek és tanácsi szervek képviselői szóltak hozzá. Sikerült érvényesíteni azt a törekvést, hogy a szocialista demokrácia aktuális kérdéseit a filozófia, a jog, a közgazdasági elmélet és a gyakorlati tapasztalatok oldaláról egyidejűleg közelítsük meg. A felszólalások így kiegészítették egymást.

A BEVEZETŐ REFERÁTUM kiindulási alapja a szocialista állam fejlődési szakaszainak újszerű és tudományos megközelítése volt. Érdekes és fontos kérdésként szerepelt, hogy mi legyen az álláspontunk az össznépi államról? Az SZKP XXIII. kongresszusa az általánosabban érvényesülő elméleti kérdések helyett — amelyekkel korábban a XXII. kongresszus foglalkozott, és az azt követő elméleti viták nagyrészt megoldottak, — a kommunista építés gyakorlati problémáira koncentrálta a figyelmet; többek közt a szocialista állam és a szocialista demokrácia fejlesztésének konkrét feladataira. Ezt azonban nem lehet úgy értelmezni, hogy az össznépi államról szóló tételek érvényüket vesztették.

Ami népi demokratikus államunkat illeti — mint ahogy a pártdokumentumok megállapítják — a szocialista állam fejlődésének első szakaszában van. Osztály-, társadalmi tartalma szerint

ez az állam a *proletariátus diktatúrája.* Az egyes szakaszok átmenete azonban nem határolható el élesen, időben nem pontosan meghatározott. A szocializmus alapjainak lerakását követő időben *már fellelhetők azok a vonások, amelyek az össznépi érdekek és akarat kifejezését kívánják meg az állami tevékenység tartalmában és formáiban.* Ez fokozza a szocialista demokrácia fejlesztésének követelményét, de megteremti a fejlesztés feltételeit is. Kibontakoznak a szocialista demokrácia különböző fórumai és szervezetei, ahol a társadalom osztályainak és különböző rétegeinek *érdekeit egyeztetik az össznépi érdekek elsőbbsége* alapján. Ezeken a fórumokon ismertetik a különböző társadalmi csoportok *sajátos érdekeit,* törekvéseit, követeléseit. A keletkezett ellentmondások megoldása közben születnek meg azok a döntések, amelyek a *sajátos érdekeket és törekvéseket a társadalom egésze érdekeinek megsértése, károsodása nélkül megvalósítják.*

A szocialista demokrácia lényeges problémája: megvalósításának intézményei. Az ülésszak vitájában jelentős súllyal szerepelt az a kérdés, hogy elegendő-e, ha jobban kihasználjuk a demokrácia adott kereteit, vagy újakra is szükség van? Ezzel kapcsolatban szó esett két helytelen, végletes álláspontról. Az egyik azt tartja, hogy egész politikai-társadalmi rendszerünk szervezetileg elhibázott, s gyökeresen át kell alakítani. Egyesek szerint a szocialista demokrácia megvalósulásának nélkülözhetetlen feltétele a többpártrendszer. E nézetek képviselői szem elől tévesztik, hogy a társadalomban *ma nálunk nincsenek antagonisztikus érdekű osztályok és rétegek, ezért nincs talajuk az ezt kifejező politikai erőknek, pártoknak.*

A másik hibás szemlélet szerint a szocialista demokrácia nálunk kialakított formarendszerében nincs szükség semmiféle szerkezeti változtatásra. Ez is helytelen. Demokráciánk formarendszeréről valóban joggal megállapíthatjuk, hogy *alapvetően megfelelő,* de indokolt tartalmi s szervezeti továbbfejlesztése. Nem véletlen, hogy a párt határozatot hozott a tanácsrendszer fontos és lényeges területeinek elemző vizsgálatára. A tanácskozás véleménye szerint az *elmúlt évtized szocialista államépítő munkájának alaposabb elemzésével és tapasztalatainak általánosításával — a megváltozott tartalmi igényekhez még inkább igazodó — tökéletesebb formákat kell kialakítani.*

AZ ÜLÉSSZAKON az érdeklődés középpontjába került az állami és a társadalmi szervezetek viszonya, kapcsolatuk a szocialista demokrácia fejlesztésében. Társadalmunk átrétegeződése, a volt kizsákmányoló osztályok felszámolása, a szocialista termelési viszonyok feilődése — egyre inkább előtérbe állítja *társadalmi és politikai életünk mechanizmusának továbbfejlesztését.*

A felszólalók megvitatták, hogy az állami feladatokat a társadalmi szervezeteknek milyen feltételek mellett és milyen úton lehet átadni. Elemezték az eddig megtett intézkedések pozitív, vagy kevésbé sikerült vonásait. Elmondották, hogy a társadalmi szervezetek, tömegszervezetek eddig bizonyos mértékig egyoldalúan töltötték be transzmissziós szerepüket a párt, az állam és a lakosság különböző rétegei között. Ez elhalványította rétegszervezeti szerepüket és képviseleti jellegüket, s a politikai hatalom gyakorlásában bizonyos fokig háttérbe szorultak. A felszólalók hangsúlyozták a társadalmi szervezeteknek azt a funkcióját is, hogy *az egyes rétegek különböző érdekeinek közvetítői is a párt- és az állami vezetés felé.* Főleg a szakszervezetek szerepéről esett ilyen vonatkozásban sok szó.

A társadalmi szervezetek szerepének növelésére alapvetően két út látszik járhatónak. Az egyik: *növelni kell a társadalmi szervezetek önállóságát, fokozni kell érdekképviseleti szerepüket.* Ez egymagában is aktivitást növelő tényező. Ez a módszer az állami és társadalmi szervek különállását veszi alapul, s fokozza a társadalmi szervezetek szerepét az állami tevékenység ellenőrzésében. Már eddig is pozitív eredmény, hogy az alapvetően fontos társadalmi kérdések eldöntésénél kikérik az érdekelt szervezetek véleményét (Szakszervezet, KISZ, Népfront, Termelőszövetkezeti Tanács, Nőtanács stb.). Ugyanakkor e szervezetek munkájában alig találkozni törvénytalkotó-kezdeményezéssel, holott ezzel a képviseleti funkciójukból reájuk háruló érdekek érvényesítése öntevékeny formában is kifejeződne. A másik: *a társadalmasítás kiterjesztése.* Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály állama *növeli a társadalmi szervek szerepét a hatalom gyakorlásában* és ezáltal fokozottabban vonja be a tömegeket az állami feladatok elvégzésébe. A felszólalók abban általában egyetértettek, hogy e folyamat — mármint az állami tevékenység egy részének fokozatos átadása a társadalmi szervezeteknek — szükséges feltétele a szocialista demokrácia fejlesztésének, de hangsúlyozzák, hogy ezzel egyszerűsödnie kell az állami munkának és ez nem növelheti a hivatali apparátust, nem sértheti és nem akadályozhatja a társadalmi szervezeteket mozgalmi feladataik elvégzésében.

MINDKÉT ÚT kiindulópontja tehát a társadalmi szervezetek szerepének növelése. Az egyik az állami tevékenység egy részének *társadalmasításával*, a másik annak fokozottabb *ellenőrzésével* növeli a társadalmi szervezetek szerepét. Nyilvánvaló, hogy mindkét feladat igen jelentős.

Az ülésszak résztvevőinek véleménye szerint a szocialista demokrácia erősítése az államszervezet fejlesztését is igényli. Ennek kulcskérdése a *tanácsszervezet működésének tökéletesítése.*

Vita volt a helyi tanácsok önállóságáról, a kettős alárendelt-

ség elvének alkalmazásáról, a korábbi önkormányzatok tapasztalatainak felhasználásáról, a szakmai hozzáértésről, s a választott szervek tevékenységéről.

A vita leszögezte, hogy a *tanácsok az állami mechanizmusba tartozó, állami típusú képviseleti szervek.* Feladatuk országos, társadalmi érdekek megvalósítása, s ezért működésüket központilag is szabályozni kell. De a község, a város területén élő közösség igényeiből fakadó és helyileg jelentős társadalmi feladatok megoldását a központi állami szerveknek *csak alapelveikben* kell szabályozniok. A megoldás részleteinek kidolgozásában, a legalkalmasabb módszerek megválasztásában messzemenően szükség van a helyi szervek önállóságára. Ide tartozik a *kettős irányítás, illetőleg a kettős alárendeltség elve.* A tanácsi mechanizmus különböző szintű igazgatási szervei horizontálisan saját képviseleti szervüknek, vertikálisan pedig a felettes képviseleti testület megfelelő szervének alárendelten végzik munkájukat. A vitában kiderült, hogy a *kettős irányítás elve nincs kellően kimunkálva.* A kettős alárendeltség elve a szocialista államszervezetben helyes elv, mivel az a demokratikus centralizmus megvalósítását szolgálja. Az alárendeltségi kapcsolat terjedelmét azonban újólag szabályozni kell a helyi képviseleti szervek szerepének feltétlen növelésével.

A szakmai hozzáértés követelményei és a választott szervek tevékenységének összefüggésével kapcsolatban a felszólalók megállapították, hogy a megnövekedett szakmai követelmények feltételezik a kollektív tapasztalatot a választott szervek munkájában.

A TANÁCSKOZÁS nagy figyelmet szentelt a gazdasági demokráciának. A kiinduló álláspont az volt, hogy a szocialista demokrácia gazdasági alapjából és osztálytartalmából következően nemcsak az a fontos, hogy *kik gyakorolják* a hatalmat és *kik ellen,* milyen osztályok és milyen érdekek érdekében, hanem az is döntő, hogy miként, *milyen módon gyakorolják.* A demokrácia terjedelme, hatóköre, érvényességi területe szempontjából a legfőbb ismérv az, hogy a *dolgozó tömegeket érdekeiknek érvényesítésére bevonja a közügyek intézésébe.* A szocialista demokrácia e nagyon fontos ismérve alapján nem lehet vitás, hogy azt nem szabad leszűkíteni a *politikai élet* területére, a demokrácia kiterjed a *gazdasági viszonyok szférájára is.* Sőt, a demokratizmus egyre növekvő igény a gazdasági életben, a szocialista vállalatoknál. A vállalat népgazdaságunk önálló, alapvető láncszeme, ahol közvetlenül eldől a termelés sorsa, ahol az emberek dolgoznak, idejük nagy részét töltik. *A szocialista vállalat (állami vállalat és termelőszövetkezet) ezért a szocialista demokrácia kiteljesedésének egyik legszélesebb és legjelentősebb területe.*

A szocialista demokrácia rendszerében tehát fontos helyet foglal el a gazdasági vagy termelési demokrácia. Ennek fontos tartalmi része a *dolgozók kollektív részvétele a gazdálkodás irányításában és ellenőrzésében, tapasztalataik, véleményük, javaslataik hasznosítása a gazdálkodásban.*

AZ ÜZEMI DEMOKRÁCIA fejlesztésének objektív feltételeivel összefüggésben foglalkoztak a *munkásosztály vezető szerepével.* Hangsúlyozták, hogy a munkásosztály vezető szerepe össztársadalmi méretben vitathatatlanul érvényesül, de az üzemi munkáskollektívákná ez nem mindig kellően tudatos.

A munkásosztály objektíve a termelőeszközök tulajdonosa. A munkások tudatában azonban ez nem tükröződhet megfelelően, ha köztulajdonosi mivoltukat, *csak közvetve* gyakorolhatják. Ahhoz, hogy a munkásosztály „gazdaérzése", a közös tulajdonért érzett felelőssége fokozódjék, köztulajdonosi mivoltát *közvetlen* módon is gyakorolnia kell. A munkások, a dolgozók, az állami vállalatokban kettős szerepet töltenek be. Egyfelől a szocialista állam közvetítésével *tulajdonosok,* másfelől *alkalmazottak. A dolgozók közvetett tulajdonosi és közvetlen alkalmazotti szerepe között bizonyos ellentmondás jelentkezik és ennek demokratikus megoldási módja az üzemi demokrácia fejlesztése,* a vállalatok munkáskollektívájának részvétele és beleszólása a vállalatok irányításába.

Az üzemi demokrácia fejlesztésének objektív feltételei közé tartozik a *dolgozók gazdasági érdekeltsége.* A dolgozók vállalati szintű közvetlen érdekeltsége az alapja az üzemi demokrácia fejlesztésének. Ez a közvetlen érdekeltség annál nagyobb, minél nagyobb hatásköre van az adott termelőegységnek a rendelkezésére bocsátott termelőeszközök felhasználásában, s minél inkább összefügg a dolgozók helyzete, jövedelmének alakulása a vállalat gazdasági eredményeivel.

A referátumok és a felszólalók sokoldalúan foglalkoztak a *gazdasági mechanizmus reformja és a szocialista demokrácia fejlesztésének összefüggésével.*

Az új gazdasági mechanizmusban a nagyobb vállalati önállóság, s a mikroökonomiai döntések decentralizálása egymagában is nagymértékben hozzájárul az üzemi demokrácia fejlesztéséhez, sőt azt igényli is.

A felszólalók részletesen elemezték a vállalati demokrácia tartalmi kérdéseit. Az üzemi demokrácia fejlesztését különböző elméleti és módszertani szempontból lehet megközelíteni:

a) a termelés irányításának két oldala, egyrészt a műszaki-technológiai folyamatok, másrészt a társadalmi-gazdasági folyamatok irányítása szempontjából;

b) a vállalati döntések hatása;

c) a döntési folyamatok fokozatai és azok jellege;

d) a vezetők személyi megítélése a vállalati kollektíva szempontjából.

A vállalati döntésekkel kapcsolatban vannak olyan természetűek, amelyek közvetlenül érintik az egész társadalmat. Ilyen esetekben a vállalati kollektívának csak hozzászólási lehetősége és joga lehet. Viszont ahol a döntés hatása *közvetlenül* a vállalat keretén belül marad, ott a kollektívának széleskörű döntési jogot kell biztosítani. A döntések másik osztályozása:: az elhatározások előkészítése, operatív végrehajtása és ellenőrzése. A döntések előkészítésében és azok végrehajtásának ellenőrzésében igen nagy a kollektíva szerepe.

A LEGTÖBBET VITATOTT PROBLÉMA a *szakértelem és a demokrácia összefüggése* volt. A szocialista gazdaság vezetésében nagyobb szakértelmet, nagyobb műszaki és gazdasági tudást kell elérni, mint amilyennel a tőkés vállalatok vezetői rendelkeztek. *A szocialista társadalom egyik nagy fölénye a kapitalizmussal szemben ugyanakkor az, hogy az embereknek beleszólásuk van a saját sorsuk és a kollektíva sorsának alakításába.*

A demokrácia és a szakszerű vezetés közti kölcsönhatáson belül azonban *ellentmondás is létezik.* Ezen ellentmondás feloldásának többféle útja és módszere van.

A dolgozóknak az irányításba való beleszólási igénye, arra való képessége és alkalmassága is növekszik a képzettségi színvonal emelkedésével. *A modern szocialista vállalat kollektívája mindinkább jólképzett munkásokból, mérnökökből és technikusokból áll. Ez a vállalati kollektíva hatalmas társadalmi erő, amely képes a termelés irányításában való aktív részvételre.*

A demokrácia érvényesülésének és hatékonyságának fontos feltétele, hogy a kollektíva vagy testület megfelelő időben *tájékoztatást kapjon* a megtárgyalandó kérdésekről, döntésekről, az elgondolás alapjairól és kihatásairól. A demokrácia kibontakoztatásához feltételenül szükséges, hogy a vállalat minden fontos kérdéséről tájékoztassák az üzem dolgozóit. Indokolják meg egy-egy intézkedés meghozatalának szükségességét és ismertessék a végrehajtással kapcsolatos feladatokat. *A tájékoztatás rendkívül fontos eleme a demokráciának,* erősíti a dolgozók tulajdonosi érzését, felelősségérzetét, az üzem szeretetét és a munkakedvet.

A korreferátumok és felszólalások foglalkoztak *a munkásdemokrácia érvényesülésének mechanizmusával* is. A munkásdemokrácia nálunk a *párt-* és a *szakszervezet* útján jut érvényre. Kidolgozásra vár még a párt- és a tömegszervezetek közötti gyakorlati viszony tökéletesítése, ésszerű kialakítása.

Foglalkozott az ülésszak a pártszervezetek feladataival a szocialista demokrácia fejlesztésében.

A mi körülményeink között a fontosabb kérdések eldöntésében a pártnak és a szocialista államnak az új mechanizmus körülményei között is *döntő szava* lesz. Az ülésszakon bátran hivatkoztak gazdag tapasztalatainkra és új, nagy lehetőségeinkre. A vállalatok a különböző iparágakban önállóan és saját helyzetük, körülményeik alapján alakítják ki szervezetüket és azok rendjét. Ehhez kell igazodni a gazdasági területen folyó konkrét pártmunkának, szervezetnek és módszereknek is. Ezekre nincsenek kész receptek. Az adottságok megszabják a tennivalókat s ehhez kell alkalmazkodni. Ezzel kapcsolatban emlékeztetek néhány történelmi példára. 1945—46-ban a párt teljesen új helyzet előtt állt, a nagyüzemek államosításakor 1948—49-ben hasonlóan. S hasonló volt részben a helyzet 1956—57-ben. Egyik esetben sem álltak rendelkezésre a pártmunka előre kidolgozott módszerei és a párt mégis minden esetben megtalálta a helyes utat, a pártszervezetek kialakították a megfelelő munkastílust, mert a konkrét helyzethez szabták tennivalóikat.

•

A tudományos ülésszakon a referátumok és a hozzászólások érintettek még más, olyan problémákat is, amelyek a szocialista demokrácia kérdésének komplex vizsgálatához tartoznak. Szó volt a szocialista demokrácia és a szocialista elosztás elvének kapcsolatáról, a szocialista demokrácia és a jog összefüggéseiről, a jelölési és választási rendszerről, az országgyűlés szerepének növeléséről, a szocialista demokrácia fejlesztésének nemzetközi összefüggéseiről stb. stb.

A Pártfőiskola tudományos ülésszaka azt mutatta, hogy nemcsak sok a teendő e téma kidolgozásánál, hanem alkotó kedv is van ehhez a munkához.

Dr. Szabó József

A tv politikai tanfolyama

A januárban induló újabb tv műsorsorozattal, *a tv politikai tanfolyamával* az a szándékunk, hogy segítsünk mindenkit, aki őszinte érdeklődéssel igyekszik tanulmányozni a IX. kongresszus határozatait. Új feladatról van tehát szó, s ilyenkor mindig nagyobb súllyal vetődik fel a — kiknek, miről és hogyan? — kérdés-csoport. Azt hiszem, e kérdésekre megtaláltuk a megfelelő válaszokat, s ez fontos kiindulópontja, ha úgy tetszik, egyik biztosítéka az adott műsor sikerének.

Most azonban — s ezt egyáltalán nem titkolom —, sőt mondanivalóm lényege — más feltétel is szükséges ahhoz, hogy e műsorok

haszna teljesebb legyen. Mert nekünk, akik e műsorokat készítjük, az a célunk — és nem is lehet más —, hogy a tv-nézők megnézzék és szívesen nézzék még sok-sok munkával előkészített adásainkat. S ha ez sikerül, akkor elmondhatjuk, hogy értelmes, eredményes munkát végeztünk. (Kérem, ne vegyék rossznéven, máris hallok ellenvetéseket, kritikai megjegyzéseket. S ezek nem jogtalanok. Hiába — az őszinte szándék még nem minden). Ezúttal azonban nemcsak rajtunk múlik a siker, hanem azokon is, akik elmélyülten akarják tanulmányozni a IX. kongresszus határozatait, megismerni az elhatározások mozgatórugóit.

Nos, e *távolbalátó*, vagy még inkább a távolságot áthidaló együttműködésünk lehetőségeiről szeretnénk néhány gondolatot kifejteni, amelynek mi, a tv, csak egyik pólusa lehetünk.

Nem vadonatúj elképzelés és gyakorlat ez. Volt már példa hasonló együttműködésre. S hadd ragadjak ki saját riporteri tevékenységemből egyetlen példát. A „Ki mit tud" műsorok idején kialakult az a gyakorlat, hogy a nézők állásfoglalása is beleszólt egy-egy döntésbe. A nézők értékes ítélete, véleménye, kritikája tényező volt pl. a továbbjutás dolgában. S hány családban alakult ki szenvedélyes eszmecsere, amikor elemezték és indokolták egy-egy kis amatőr előadóművész teljesítményét, anélkül, hogy ez tudatos törekvésből fakadt volna.

Nos, tulajdonképpen ezúttal sincs másról szó. Ezt szeretnénk elérni most is, a politikai tanfolyam hallgatói körében, a kommunisták ezrei körében. Legyen eszmecsere, vita és elemzés a megtekintett adások kapcsán. Méghozzá tudatos, előre elhatározott szándékkal, ott a tv-készülékek előtt. Ha ez megvalósul, akkor lesz eredményes, teljes ez a tv-s műsorsorozat. Ha számíthatunk ilyen értelmű együttműködésre a kommunisták ezreivel, akkor nagyon jól segítettük egymás törekvéseit.

Úgy gondolom, mindez őszinte és egyértelmű beszéd, sőt egyben kérés, javaslat. És ennek kettős oka van. Az *egyik* az, hogy különösen jelentős politikai adássorozatról van szó, amelynek fő témája a IX. kongresszus határozata. Egyesíti a Téli Politikai Tanfolyam tematikáját, ahhoz szervesen kapcsolódik. A *másik* oka tv-s munkánk tapasztalataiból ered. Az elmúlt időben pártbizottságunk széles körű közvéleménykutatást szervezett kommunisták körében. Közel 100 beszélgetésen 1500 kommunistát kérdeztünk meg, mi a véleményük a tv műsorpolitikájáról. E beszélgetések érintették a tv teljes keresztmetszetét, a politikai műsoroktól a szórakoztatásig. Nos, e gazdag és sokrétű beszélgetéssorozat egyetlen általános vonását szeretném kiragadni. Mégpedig azt, hogy a kommunisták a tv-től még nyíltabb, szókimondóbb politizálást kérnek és várnak, sőt sürgették a politikai oktatást segítő sorozatok rendszerét.

Most tehát, az új sorozat kezdetén, bátran számolunk a kommunisták érdeklődésével, a velük való együttműködés reményében, annál is inkább, mert az előző két év hasonló adássorozatait általában jól hasznosították a pártszervezetek.

A tv politikai tanfolyama szerves része tehát a pártoktatásnak,

mint ahogy ezt már jeleztem, azonban van néhány sajátossága, amelyekről a teljesebb együttműködés érdekében érdemes szólni.

E sajátosságok lényege a tv-s technika lehetőségeiben rejlik. Abban, hogy egyidőben kopogtat be sok százezer otthonba, vagy megfordítva: pillanatok alatt a fél ország lakóit repíti messzi országokba és tájakra és szerez maradandó élményeket. Nemcsak szóban és írásban, hanem képekben cselekményesen tájékoztat, magyaráz, terjeszt, ismertet.

A tv-nek ezek az általános sajátosságai jól szolgálhatják a politikai oktatás rendszerét is. Mégpedig azáltal, hogy kitűnő szakemberek, széles ismeretekkel rendelkező előadók gondolatait, okfejtését ismerhetik meg a néző-hallgatók.

Kihasználjuk e sorozatban azt a lehetőséget is, amelyre tulajdonképpen ilyen mértékben senki másnak nincs alkalma, csak a tv-nek. A szemléltetés, az illusztrálás sokrétű és színes alkalmazását. És e téren is szeretnénk gazdagabbá tenni az idei politikai tanfolyamot. A mi dolgunk, tehát, hogy érdekes adásokkal legyünk e pártoktatási formában résztvevők segítségére. Ez azonban csak egyik feltétele együttműködésünknek. A másik feltételét — amint ezt már említettem — a tv nem vállalhatja. És ez is a tv sajátosságaiból ered. Abból következik, hogy a tv a legszélesebb tömegtájékoztató eszköz. Vagyis: a sorozat egyetlen műsora sem alkalmazkodhat a helyi viszonyokhoz. Nem utalhat a helyi vonatkozásokra.

Ez a feladat csakis a képernyők előtt valósítható meg, jól felkészült vitavezető közreműködése révén. Azt hiszem, kimondható tehát, a legjobban sikerült, legérdekesebb tv-s adás sem helyettesítheti a helyi vitát. Csak segítheti! Az adás riportere például azzal, hogy a nézőket képviselve olyan kérdéseket is feltesz, amelyek általában problémát jelentenek.

A legkézenfekvőbb az, ha a vitavezető előre felkészül, ismeri a soron következő téma lényegét, legfőbb helyi vonatkozásait. Csak így aknázható ki az elmélyült, tartalmas eszmecsere lehetősége.

Nem a humor kedvéért említem meg a tavalyi sorozattal kapcsolatban hallott kritikai megjegyzést: „— jók voltak ezek a tv-s előadások, csak az volt a baj, hogy nem lehetett a tv előadójától kérdezni —". Mi úgy értettük és értelmeztük ezt a megállapítást, mint a vita szükségének, igényének megnyilvánulását. Hiszen az értés, megismerés egyik kitűnő eszköze a gondolatok cseréje. S nem kétséges, hogy ez olyan jelentős téma feldolgozására, mint a IX. kongresszus anyaga — különösen vonatkozik.

Együttműködést kérünk tehát a pártszervezetektől. Kísérjék figyelemmel ezt az oktatási formát. Hasznosítsuk közösen a tv kínálta lehetőséget.

Megyeri Károly

Diplomaosztás a Budapesti Pártbizottság Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemén

Ez év december 15-én osztották ki a Budapesti Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemen az 1965/66-os tanévben végzett és államvizsgázott hallgatóknak — a főiskolai oklevelet.

A diplomaátadás ünnepélyességét emelte, hogy ez évben először került sor a tíz vagy több éve az egyetemen működő tanárok jubileumi kitüntetésére. 19 tanár kapta meg az egyetem vörös diplomáját a marxizmus—leninizmus kiváló oktatásáért. A kitüntetettek között voltak *dr. Kerékgyártó Elemér* és *dr. Szecsődi László* tragikus halált halt filozófusok, az egyetem volt tanárai, akiknek diplomáját özvegyeik vették át.

A kitüntetettek sorában van *Takács Zsuzsanna*, az Esti Egyetem első igazgatója, és *dr. Vészi Béla*, aki az ellenforradalom után volt igazgatója az egyetemnek. A tanárok közül oklevelet kaptak: *Arató Oszkár, dr. Ágoston László, Balló István, Blaskovits János, Buza Márton, Csányi Lászlóné, Erdődi József, dr. Erdős Tibor, dr. Farkas László, dr. Fukász György, Lengyel Magda, Lipkovits Károly, Simon Ferenc, dr. Szabó Bálint, dr. Szathmáry Miklós.*

46 hallgató kapott *főiskolai oklevelet, közülük hárman — Faludi András, dr. Szabó Elemér,* és *Gergely Péterné* — vörös diplomát.

*

Az Esti Egyetem közel 15 éves múltra tekinthet vissza. Az utolsó négy év alatt a *hallgatók száma ötszörösére emelkedett.* Az 1966/67-es oktatási évben közel 10 ezren tanulnak a különböző tagozatokon. Az egyetem iránti érdeklődés növekedését mutatja a számokon túl az is, hogy 1957-ben főiskolát, egyetemet végzett hallgató mindössze 140, 1966-ban már 821 iratkozott be. 1957-ben 116, 1966-ban 1617 fő volt a beiratkozottak közül, aki érettségivel rendelkezik. Műszaki értelmiségi 1957-ben mindössze 33, 1966-ban közel ezer volt. 1957-ben egy orvos jelentkezett, 1965-ben már több mint 220. Jelentősen növekedett a hallgatók között a pedagógusok, gazdasági vezetők, párt- és tömegszervezeti vezetők száma. Az utóbbi években egyre több a korban fiatal hallgató, s a kerületi tagozatok kiépítésével megjelentek — ha még nem is túl nagy számban — a fizikai dolgozók is.

Budapesten tizenegy kerületi tagozat jött létre az elmúlt 4 év alatt, ezzel lehetővé vált több ezer ember számára, hogy a marxizmus—leninizmust szabad idejében, egyetemi színvonalon tanulmányozza. A felvételre jelentkezők közül, helyhiány miatt sokat nem tud az egyetem felvenni. Megnőtt azoknak a hallgatóknak is a száma, akik a pártbizottságok iskoláztatási terve alapján kerültek az egyetemre.

Az Esti Egyetem népszerű és megbecsült oktatási intézmény Budapesten. A kerületi és üzemi

küldöttértekezleteken sok elismerő szó hangzott el munkájáról. A küldöttértekezletek mandátumvizsgáló bizottságai jelentésükben arról számoltak be, hogy a küldöttek között sokan végezték el az Esti Egyetemet. A megválasztott pártbizottsági tagok egy része is az Esti Egyetemen tanult, vagy tanul.

Gyakran hangzik el az a kérdés, hogy miben lehet mérni egy oktatási forma hatékonyságát, hol realizálódik az a sok fáradság, anyagi áldozat, amit pártunk a marxista propaganda érdekében kifejt? *Annál kézzelfoghatóbb az egyetem munkájának eredménye, minél többen vesznek részt a hallgatók közül a párt előtt álló feladatok megvalósításában.* Van olyan tapasztalat is, hogy a pártonkívüli hallgatók egy része a pártszervezetek felvilágosító munkája mellett, a tanultak alapján kérte felvételét a pártba.

Az elért eredmények úgy születtek, hogy közben tartalmi, módszertani tekintetben az Esti Egyetem sokat fejlődött. Négy évvel ezelőtt még csak elképzelések voltak a tartalmi munka színvonalának emelésére. Ma már minden tagozatnak konkrétan kidolgozott programja, tematikája, irodalomjegyzéke van. Elkészültek és immár harmadik javított kiadásban állnak a hallgatók rendelkezésére az Esti Egyetem tankönyvei és olvasókönyvei.

A színvonalas oktatáshoz szükséges tananyagok elkészítése fáradságos, nagy munka eredménye. Csak a hároméves hagyományos tagozat részére 6 különféle tananyag készül. Tartalmi színvonaluk minden évben javul. Rendszeresen, a tantárgy legkiválóbb oktatói — a hallgatók és a tanárok észrevételeit figyelembe véve — javítják és módosítják. Nő az érdeklődés az egyetem tananyagai iránt más oktatási intézményeknél is. Az állami egyetemek, főiskolák is szívesen használják.

Az Esti Egyetem gyorsütemű fejlődésében *kiemelkedő szerepük van az egyetem tanárainak.* E tekintetben az egyetem kedvező helyzetben van, mert Budapesten a marxizmust oktatók, a tudományos intézetek kutatói, a függetlenített pártmunkások között uralkodó az a nézet, hogy az Esti Egyetemen tanítani megtisztelő pártmunka. A több mint 300 tanár között van több ismert egyetemi tanár, docens, a tudomány doktora, kandidátus, Budapest egyetemeinek csaknem valamennyi marxizmus—leninizmust oktató tanszékvezetője és legjobb tanára. Így az egyetemen a marxizmus oktatásának egy sajátos centruma alakult ki.

Az eredmények elérésében nagy szerepük van a hallgatóknak is. Többségük nagy élet- és mozgalmi tapasztalattal, magas általános műveltséggel rendelkezik. Színvonalasak a viták, melyek egy-egy tananyag körül kialakulnak. A szemináriumokon a hallgatók is hozzájárulnak a tananyag elemző elsajátításához. Nemcsak tanulnak, hanem tanítanak is. Több tanár elmondta, azért tanít szívesen az egyetemen, mert komoly erőfeszítésre kényszeríti, sokat tanul a hallgatóktól, a szemináriumok számára is gondolatébresztőek.

A Budapesti Párt-végrehajtóbizottság 1966 novemberében tárgyalta meg az Esti Egyetem jelentését az 1965/66-os oktatási évről. Hasonlóan, mint a kerü-

leti pártbizottságok, a Budapesti Párt-végrehajtóbizottság is kedvezően ítélte meg az eddigi eredményeket és emelte határozattá azokat az elképzeléseket, hogy az eddigi tagozatok további, elsősorban tartalmi fejlesztése mellett, a párt előtt álló legfontosabb feladatokat figyelembe véve, az Esti Egyetem magas színvonalú speciális kurzusokat hozzon létre. E tanfolyamok célja, hogy megfelelő marxista műveltséggel rendelkező pártmunkásokat, felsőfokú propagandista és agitációs munkára készítsen fel.

A Budapesti Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem jól bevált oktatási formája a Budapesti Pártbizottságnak. További fejlődése és fejlesztése — éppen a növekvő érdeklődés miatt szükséges.

M.—K.

Az amerikaiak vietnami bűncselekményei*

A vizsgálati bizottság jelentése az amerikai imperialisták Vietnamban elkövetett háborús bűncselekményeiről (1966 október)

Az Amerikai Egyesült Államoktól 13 ezer kilométer távolságra Dél-Vietnamban, 320 ezer főnyi amerikai expedíciós hadsereg a mintegy 40 ezer dél-koreai, ausztráliai, új-zélandi, fülöpszigeti és thaiföldi katona segítségével, 3400 repülőgéppel és helikopterrel, 2 ezer nehéztüzérségi fegyverrel és sokezer harckocsival folytatja hadműveleteit. Az amerikai repülőgépek a 7. flotta anyahajóiról, dél-vietnami és thaiföldi támaszpontokról éjjel-nappal bombázzák Észak- és Dél-Vietnamot. A történelemben soha egyetlen nagyhatalom nem folytatott még ennyire brutális, ilyen cinikus agressziót egy kis ország ellen. Soha még háborút nem viseltek ilyen ádázul. Egyedül a hitleri bűnökhöz hasonlítható mindez.

I

A polgári lakosság legyilkolása

McNamara amerikai hadügyminiszter 1966 áprilisában az amerikai kongresszus előtt — a szenátoroknak arra a kérdésére, hogy megfelel-e az amerikai bombagyártás üteme a követelmé-

* Megjelent a Le Courrier du Vietnam mellékleteként. (Kivonat.)

nyeknek — kijelentette, hogy a legyártott bombák mennyisége 1966-ban eléri az egymillió tonnát, s ebből 638 ezer tonnát dobnak le Vietnamra. 1966 júniusában 61 ezer, júliusban 91 ezer tonna súlyú bomba hullott Vietnamra. Az AP amerikai hírügynökség szerint McNamara kijelentette, hogy 1966 második félévében a Vietnamra havi átlagban ledobott bombák mennyisége meghaladja azt, amit az amerikai légierő a második világháborúban egy hónap alatt Európára és Afrikára ledobott.

A Reuter 1966. február 2-i jelentése szerint az amerikai csapatok egyetlen hónap alatt kilőttek Dél-Vietnamban egymilliárd különféle kaliberű lövedéket; repülőgépről 88 millió gépfegyverlövedéket, 10 millió ágyúgolyót, és 4,8 millió rakétát. Külön említést érdemelnek a B—52-es szuperbombázók, amelyek Guam szigetéről felszállva gépenként 20 tonna bombát dobnak le „szőnyegszerűen" azokra a helységekre, amelyeket teljesen el akarnak pusztítani a föld színéről. Az UPI amerikai hírügynökség szerint, a B—52-esek 1966. szeptember 14-ig 5 ezer bevetést hajtottak végre, ami megfelel mintegy 100 ezer tonna bombatehernek. Valamennyi nyugati sajtótudósító, aki a helyszínen figyelemmel kísérte az eseményeket, egyetért abban, hogy a hadviselés elsősorban a civil lakosságot sújtja. A Paris Match tudósítója például 1965. október 2-án közölte egy misszionárius, Currien atya beszámolóját. A pap a Duc Co dél-vietnami fennsíkon 17 ezer katolikus menekült istápolásával foglalkozik: „Már nem voltak mások a faluban, csak asszonyok, gyermekek és öregek. Most már ők sem maradtak meg, mindenki elpusztult. Láttam híveimet elszenesedni a napalm tüzében. Láttam gyermekek és asszonyok megcsonkított hulláit, láttam, ahogy falvainkat mind tönkretették."

Nyilvánvaló, hogy az amerikai megszállók részére mindegyik dél-vietnami falu veszélyt jelent, hiszen az ellenség — maga a vietnami nép! De még az amerikaiak ellenőrzése alatt álló területen élő polgári lakosság is rettenetesen szenved. A legádázabb elnyomás alatt él, miközben folynak a kényszer-áttelepítések azokba a koncentrációs táborokba, amelyeket Diem idejében még „stratégiai falvaknak" neveztek, ma pedig „az új élet falvai" néven ismeretesek!

Dél-Vietnamban mindenki tudja, hogy milyen a helyzet „az új élet falvaiban". A parasztokat szőges drótok mögé zárják, nem léphetnek ki, háromnál több ember nem csoportosulhat, a hatóságok elkobozzák az élelmiszerkészleteket és csak naponta adják ki az adagokat, a legszigorúbban ellenőrzik az emberek minden mozdulatát, mindennapi teendőit. A szabadságharcosok hősi erőfeszítései nyomán a legtöbb „stratégiai falut" sikerült felszabadítani, de az amerikaiak ádázul bombázzák a felszabadított falvakat.

Az áldozatok száma 1954-től 1965-ig: 170 ezer halott, 800 ezer sebesült és nyomorékká kínzott ember, 400 ezer börtönben sínylődő rab, 5 millió koncentrációs táborba áttelepített személy.

II

A vegyi háború

Az amerikai hadvezetőség 1961 óta napról napra fokozódó mértékben folytatja a vegyi háborút. Hivatalosan úgynevezett „lombtalanítót" használnak, amelytől lehullanak a fák levelei, de sok amerikai lap már 1961 óta leleplezte, hogy a bevetett vegyszerek „megsárgítják a rizsföldeket, lábon pusztítják el az egész termést", (Newsweek, 1961. november 27.) és „nagy szerepük van abban, hogy a kommunisták élelmiszerellátása megszűnjék" (New York Times, 1962. január 22.).

1965-ben már 150 ezer dél-vietnami szenvedett különféle mérgezésekben e hadviselés nyomán. A New York Times 1966. szeptember 9-én megírta, hogy az új C—123-as gépeket felszerelték a vegyi fegyverek bevetésére.

A háború egyik legirtózatosabb fegyvere a mérgesgáz. Ezt első ízben nagy méretekben 1965. január 25-én vetettek be az amerikaiak a Phu Jen tartománybeli Phu Lac falu ellen. A falut robbanó és napalm bombákkal árasztották el, s a mérgesgázt arra használták, hogy a földalatti fedezékbe menekülteket kihajtsák a szabadba. A légibombázások mérgesgázokkal való kombinálása nyomán a megtámadott faluban egyetlen ember sem maradt életben.

A példátlan barbárság igazolására a washingtoni hivatalos körök arra hivatkoznak, hogy az amerikai szenátus nem ratifikálta az 1925. évi genfi jegyzőkönyvet, amely megtiltja a gáznak mint háborús eszköznek használatát.

Az amerikai hadvezetőség méreggel teszi használhatatlanná az élelmiszerkészleteket, a sót és az ivóvizet azokon a területeken, amelyeket képtelen ellenőrzése alá hajtani.

III

A kísérleti hadviselés

A különféle fegyvereket és mérgező anyagokat kísérleti célból is alkalmazzák Vietnamban. Az amerikaiak állandóan arra törekszenek, hogy fokozzák a bombázók teljesítményét, kidolgozzák a legjobb kétéltű harckocsimodellt, kipróbáljanak egész sor sugár-

hajtású repülőgépet, helikoptert, repülőcsónakot, automata fegyvert stb.

Külön figyelmet szentelnek a vegyszereknek, növényirtószereknek és harcigázoknak. Japánból Dél-Vietnamba telepítették át a 406-os számú laboratóriumot, amely kizárólag bakteriológiai és vegyi fegyverek kidolgozásával foglalkozik. Azt is tervbe vették, hogy a nyugatnémet hadsereg különleges egységeinek segítségével tökéletesítik a vegyifegyverek előállítását és alkalmazását Dél-Vietnamban.

Kísérleteikre jellemző az úgynevezett „golyós bomba". 1965-ben ez a fegyver szárnyacskákkal felszerelt 800 gr súlyú fazékhoz hasonlított, amelybe több száz apró acélgolyót zártak. Robbanáskor a „fazékból" 25 méteres körzetben szétrepülnek az acélgolyók és a testbe fúródva végeznek az áldozattal. Sebészi eltávolításuk lehetetlen. 1966-ban ezt a fegyverfajtát tökéletesítették, a tartály súlya most már csak 400 gramm, de ugyanannyi, sőt több acélgolyót tartalmaz. Ezek a miniatűr bombák katonai létesítményekkel szemben teljesen hatástalanok, de egy falura, piacra, iskolára ledobva, számtalan áldozatot követelnek.

IV

Észak-Vietnam elleni bűncselekmények

A 7. amerikai flotta gépei 1964. augusztus 5-én bombázták először a VDK partmenti városait; 1965. február 7-e óta a légitámadások jóformán mindennaposak, sőt napról napra hevesebbek. Az amerikai légierő Észak-Vietnamban eddig elpusztított 294 iskolát, 74 kórházat és szülőotthont, 80 templomot és 30 pagodát.

Az amerikai vezetők romboló szándéka a legvilágosabban talán akkor nyilvánul meg, amikor a VDK gátjait és duzzasztó műveit bombázzák. A Vörös folyó és más vizek áradásainak megakadályozására több mint 2 ezer kilométeres gáthálózat épült Eszak-Vietnamban. A gátak átszakadása magas vízállás esetén egész tartományokat juttathat víz alá, elpusztíthatja a termést és éhínséget okozhat. A száraz évszakban az esőzés hiánya veszélyezteti a termést, ezért kellett duzzasztókat és víztárolókat építeni. Ezeknek a vízgazdálkodási létesítményeknek megépítése az északvietnami néptől óriási erőfeszítéseket követelt. Az amerikai repülők több száz támadást intéztek a gátak és duzzasztók elle. Csak a gátak szilárdságának, a VDK kormánya és népe önfeláldozó, fáradhatatlan munkájának köszönhető, hogy az 1965. évi esős időszakban a támadások nem okoztak katasztrófát. Washington pedig nap mint nap megismétli a fenyegetést: „Csak akkor szüntetjük be a bombázásokat, ha elfogadják a békefeltételeket".

Az 1957. évi genfi egyezmények ünnepélyesen elismerik Vietnam függetlenségét, szuverenitását, egységét és területi integritását, megtiltanak minden külső beavatkozást a vietnami nép belügyeibe, idegen csapatok és katonai támaszpontok létesítését Vietnam területén. Az Amerikai Egyesült Államok kormánya kötelezte magát, hogy tiszteletben tartja az 1954. évi genfi egyezményeket, mégis állandóan megszegi azokat.

A nemzetközi egyezmények — kezdve az 1868. évi szentpétervári-tól, az 1899. és 1907. évi hágai egyezményeken keresztül, a Népszövetség számos határozatáig és az 1949. évi genfi egyezményig — tiltják a polgári lakosság, a kulturális célpontok, kórházak, iskolák, templomok, városok, falvak és minden védtelen létesítmény támadását háborúban. Tiltják a tömegpusztító eszközök alkalmazását. Az 1922. évi washingtoni szerződés és az 1925. évi genfi jegyzőkönyv tiltja mérgező vegyszerek és bakteriológiai fegyverek bevetését. Roosevelt elnök 1943-ban ünnepélyesen kijelentette, hogy az Amerikai Egyesült Államok sohasem fog elsőként gázt alkalmazni.

A második világháború után a náci bűncselekmények hallatlan felhördülést okoztak és a világ közvéleménye követelte a bűnösök megbüntetését. A nürnbergi nemzetközi bíróság világosan meghatározta a háborús bűncselekmények és az emberiség ellen elkövetett bűncselekmények jellegét. A nürnbergi bíróság különös nyomatékkal hangsúlyozta az állami vezetők felelősségét.

Az amerikai kormány a Vietnam elleni agressziós háborúban a legcinikusabb és legvisszataszítóbb módon megszegte az összes nemzetközi egyezményeket. Könyörtelenül, a legkülönfélébb és legádázabb eszközökkel irtja egy kis ország népét: pusztító fegyvereit nap mint nap tökéletesíteni igyekszik, hogy majd másutt is alkalmazhassa azokat. A világ közvéleménye egyre világosabban felismeri a bűncselekményt és ma már az amerikai közvélemény egy részét is nyugtalanítják az események.

A vietnami konfliktusban az amerikai imperializmus szemben áll egy függetlenségéért és szabadságáért harcoló néppel. Ez a harc szerves része annak a nagyszabású nemzeti felszabadító mozgalomnak, amely minden földrészt érint. Washington nem is titkolja, hogy a Vietnamban kikísérletezett fegyvereket és módszereket más országokban is fel akarja használni.

Nincs a földön nép, amelyet ez ne érintene. Túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy Ázsia, Afrika és Latin-Amerika népeinek sorsa dől el Vietnamban. Az amerikai bűnök szigorú és egyértelmű elítélése ugyanúgy múlhatatlanul szükséges, mint ahogyan szükség volt a nürnbergi ítéletre a náci vezetők ellen.

A főbűnösök *Lyndon Johnson*, az Amerikai Egyesült Államok elnöke, *McNamara* hadügyminiszter, *Dean Rusk* külügyminisz-

ter, *Westmoreland* tábornok, a Vietnamban harcoló amerikai csapatok főparancsnoka.

El kell ítélni őket, valamennyi közvetlen munkatársukkal együtt.

V

A DNFF, a dél-vietnami nép harca

1960. december 20-án alakult meg a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front annak az erős sodrású forradalmi mozgalomnak küzdelme nyomán, amelyet a dél-vietnami nép vív elszántan az amerikai imperialisták és kiszolgálóik szennyes és bűnös agressziója ellen. A Front megalakulása fontos történelmi esemény volt, ez az egyik tényező, amely biztosítja a dél-vietnami nép nemzeti felszabadító harcának győzelmét.

Hat év igen rövid időszak, a DNFF mégis gigászi munkát végzett. Vezetésével a dél-vietnami nép harca győzelemről győzelemre halad. Jelenleg majdnem az egész hegyvidékre és a falvak többségére kiterjeszti fennhatóságát, szakadatlan offenzívában van. Védekezésre kényszeríti az amerikai imperialistákat és kiszolgálóikat. A DNFF nemcsak a felszabadított területen gyakorolja hatalmát, tevékenységének hatása egyre inkább az ideiglenesen megszállt városokban is érezhető. A Felszabadítási Front tekintélye az országban és szerte a világon gyorsan növekszik. A 14 milliós dél-vietnami nép joggal tekinti törvényes és egyetlen képviselőjének a DNFF-t.

A DNFF a vérző és lángba borult országban már a megalakulása idején meghatározta politikáját, amely megfelel a dél-vietnami nép alapvető törekvéseinek. A Felszabadítási Front 1960. évi Kiáltványa ezt szögezte le: „Nem engedhetjük, hogy hazánk sötétségbe, gyászba süllyedjen. Elszántak vagyunk a rablánc széttörésére, a függetlenségért, a szabadságért vívott harcra." A Front állásfoglalása hangsúlyozza, hogy „egyesíteni kell minden népréteget, minden társadalmi osztályt, minden nemzetiséget, minden pártot, minden tömegszervezetet, minden vallási szektát, minden dél-vietnami hazafit, tekintet nélkül politikai nézetre, az amerikai imperialisták Dél-Vietnamban uralkodó elnyomó rendszerének megbuktatásáért, a függetlenség, a demokrácia megvalósításáért, a nép életének megjavításáért, a haza békés egyesítéséért harcolva".

Egy évvel a Front megalakulása után már több mint 30 párt, politikai, katonai, nemzetiségi, vallási szervezet csatlakozott a Felszabadítási Fronthoz. A nép alapvető rétegei saját szerveze-

tüknek tekintik a DNFF-t; a közép-rétegek is megtalálták elképzeléseiket programjában, egyre jobban helyeslik a békének és a semlegességnek a Front által hirdetett jelszavát.

A dél-vietnami nép rendíthetetlen forradalmi elszántsággal, a Front vezetésével el volt szánva, hogy meghiúsítsa az amerikai imperialisták „különleges háborúját". Csaknem puszta kézzel kezdték a harcot. Az ellenségtől zsákmányolt fegyverekkel partizánháborút indítottak mindenhol, erősítették a politikai harcot.

Az 1964. év végéig a dél-vietnami nép és a hadserege meghiúsította az amerikai imperialisták „különleges háborújának" minden agressziós tervét. Több mint 500 000 Diem-katona megsemmisült, több mint 6000 stratégiai falu elpusztult vagy harci falvakká változott, a bábrendszer a tucatnyi puccs után bomló hulla lett.

1965 novemberétől 1966 márciusáig a dél-vietnami nemzeti felszabadító hadsereg és a nép 114 000 ellenséges katonát semmisített meg, közülük 43 000 amerikait; 30 zászlóaljat teljesen megsemmisítettek, közülük 14 amerikai gyalogos zászlóaljat, 7 páncélos zászlóaljat, 1440 repülőgépet lőttek le, 1330 katonai járművet, köztük 330 páncélkocsit pusztítottak el. A megsemmisített amerikai katonák száma elérte az amerikai expedíciós csapatok ötödrészét. A lelőtt és elpusztított repülőgépek száma 1964-hez képest háromszorosra növekedett, és túlhaladta az 1965-ben megsemmisített gépek számát.

Az amerikai imperialisták a legnagyobb mértékben elszigetelt helyzetben vannak: sehol, még Saigonban sincsenek biztonságban. Akárhol jelenjen meg az amerikai katona, ott mindjárt kirobban a „Kutassuk fel és semmisítsük meg az amerikai agresszort" mozgalom.

A száraz időszak alatt elszenvedett nagy vereség után az amerikai expedíciós seregekre még nagyobb csapást mértek az esős évszakban a DNFF csapatai. 1966 első 9 hónapjában 200 000 ellenséges katona semmisült meg, közöttük 70 000 amerikai. Teljesen megsemmisült 48 zászlóalj, köztük 16 amerikai; 196 század semmisült meg, közöttük 26 amerikai, 1651 repülőgép, 2570 katonai jármű zuhant le, illetve pusztult el.

A katonai győzelmek során a felszabadított terület bővül és erősödik. A felszabadított terület a Ben-hai folyótól a Nyugati Felvidéken át a Nambo síkságig terjed, Dél-Vietnam területének négyötöd részét foglalja el. 10 millió lakos már maga dönt sorsa felől. Több mint 2 millió hektár földet osztottak szét a nincstelen szegényparasztok között. A lakosság nagy lendülettel termel, harci falvakat épít, ugyanakkor partizánharcot folytat. Emellett a DNFF feileszti a kultúrát, a művelődést, az egészségügyet, felajánlja emberi és anyagi erejét a haza védelméért vívott harc

céljaira. A dél-vietnami nép az amerikai imperialisták elleni harc szilárd hátországa.

A Front nemzeti függetlenségért, demokráciáért, békéért lobogó zászlaja a fáklya, nemcsak a felszabadított területek, hanem az ideiglenesen megszállt városok lakossága számára is.

A Front katonai és politikai területen 6 év alatt aratott győzelmei növelik tekintélyét a világ szemében. A világ igazság- és békeszerető népei egyre inkább rokonszenveznek a dél-vietnami nép igazságos harcával és támogatják azt, a Frontot a dél-vietnami nép törvényes és egyetlen képviselőjének tekintik. A DNFF 1965. március 22-i Nyilatkozatában kifejtett álláspontját a világ közvéleménye a vietnami kérdés rendezése egyetlen helyes útjának tekinti.

A tizenharmadik évtized rekordja

Októberben tartották az ózdi gyárrészlegek a küldöttválasztó értekezleteket. A finomhengerműi kommunisták tanácskozásán Dobró Béla, a hengerészek második műszakjának alapszervezeti titkára javaslatot terjesztett elő: vizsgálják felül, hogy a gyárrészleg nem tudja-e megemelni korábbi kongresszusi vállalását, amely szerint 8500 tonna hengerelt árut gyártanak terven felül. Megtanácskozták a dolgot a gyárrészlegek dolgozóival és a finomhengermű közölte: tizenkétezer tonna túlteljesítést vállal. Követték a példát a többi üzemek is, és ahol reális alapja volt, újabb vállalások születtek.

A negyedév végén, a gyár műszaki-gazdasági vezetőinek szokásos tanácskozásán Tóth Sándor, az acélmű kommunista gyárrészlegvezetője újabb ötletet vetett fel: a november legyen a kongresszus tiszteletére „kongresszusi hónap". Ésszerűnek találta a gondolatot a gyár munkás-, műszaki és adminisztratív gárdája és a termelési tanácskozásokon úgy döntöttek, hogy csatlakoznak a martinászok javaslatához.

Szó szót, tett tettet követett és amikor a kongresszus első napján összeült a kongresszusi hónap szervezésének operatív bizottsága, kiderült, hogy a finomhengerműben aznap reggelre teljesítették a tizenkétezer tonnás vállalást, a martinászok is huszonnyolcezer tonnával termeltek többet, mint amennyit a tervük előírt. Mindent egybevetve: több mint negyedmilliárd forint értékű áru készült terven felül az Ózdi Kohászati Üzemekben.

Tizenharmadik évtizede termelnek Ózdon vasat, de ilyen eredmény nem volt még. Ennyire egységes, ennyire céltudatos, ennyire lendületes munkaverseny még nem bontakozott ki. Műszakonként kétszáz öntecset hengereltek ki.

A teljes igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a gyár dolgozói bizonyítani akartak. Bizonyítani, hogy a Munka Vörös Zászló Érdemrend kitüntetés nem tette elbizakodottá őket.

Fejes F. István

Tagságuk kelte: a IX. pártkongresszus

Pártunk szervezeti szabályzatának a IX. kongresszus által elfogadott módosításai közül a tagjelöltség megszüntetése nemcsak az egyik legjelentősebb, hanem — következményeiben az egyik legátfogóbb is. Nagyon kevés olyan alapszervezet működik országszerte, amelyben ne tartanának számon tagjelölteket, ahol tehát a kongresszus döntése szerint ne kerülne napirendre a jelenlegi tagjelöltek tagfelvétele.

Ám, ami az alapszervezetekben csak egy-két embert jelent, az országos méretekben mintegy 40 000 tagot számlál. És ez nem kis szám. Vannak nálunk megyeszékhelyek, melyeknek összes lakossága nincs ennyi. Negyvenezer ember katonai értelemben is óriási erő. És a mi pártunk a most következő taggyűléseken ennyi emberrel fog gyarapodni s ennyi ember még a párttagság egészének is jelentékeny része lesz. Úgy is mondhatnánk, hogy új sereggel gazdagodik a közvetlenül következő időszakban a párt.

Érdemes néhány szót ejteni ennek az új seregnek bizonyos jellemzőiről. Egyik legfontosabb: hogy általában fiatalok, tehát erős, lendületes, aktív emberek, akiknek túlnyomó többségét a gazdagodó közéleti gondolkodás, és az őszinte elvi-világnézeti meggyőződés vonta mind közelebb a párthoz. Jellemzőjük, hogy általános műveltségük általában magas, hiszen többségükben már élvezhették mindazokat a lehetőségeket, amelyeket számukra is nyújtott a felszabadult ország, a párt vezette nép. És ami az előzőekből is következik: jellemzőjük, hogy nagyon otthonosan és természetesen érzik magukat a mi világunkban, a szocializmus építésének mégoly bonyolult viszonyai között is. Nagy részük ebben a rendszerben született vagy már ebben a rendszerben járt iskolába; de egyformán áll e negyvenezres sereg talán minden tagjára, hogy a mi világunkban tanult meg igazán gondolkozni, dolgozni és felelősséget vállalni is.

Ez a negyvenezres sereg áll most a képzeletbeli küszöbön, a párt nyitott ajtaja előtt. Önkéntes elhatározásból jutottak idáig, természetes hát, hogy mindannyian szeretnének mielőbb egyenjogú harcosok lenni a többiekkel, a régebbi, az idősebb, a tapasztaltabb harcosokkal, esetleg éppen azok-

kal, akiknek személyes példája, becsületes elvhűsége is vonzotta őket.

Az alapszervezetek országszerte taggyűléseken döntenek arról, hogy a mostani mintegy negyvenezer tagjelöltből végül is hány lehet a párt tagja. Minden okunk megvan a feltételezésre, hogy nem lesz sok azoknak a tagjelölteknek a száma, akiket egyelőre nem vesznek a kommunisták tagjai sorába. Hiszen ezek a kommunista kollektívák már akkor is jól ismerték őket, amikor tagjelöltfelvételükről érdemben döntöttek. Többnyire olyan tagjelöltjei vannak a mi pártunknak, akik évek óta tanulnak, dolgoznak mindnyájunk szeme előtt, akiknek tehát tehetségből, képességből, elvi szilárdságból, a párt és a nép iránti felelősségérzetből nem kell külön vizsgázniuk. Mindebből a legtöbben vizsgáztak, minderről a legtöbben tanúságot tettek már évek során.

Ha e népes sereg ilyen emberekből áll — már pedig ha az alapszervezetek országszerte felelősséggel végezték a pártépítési feladatokat a IX. kongresszus előtt is, akkor ilyenekből áll —, értelmetlen lenne valamiféle felhígulási veszélytől tartani. Hiszen akkor világos, hogy pártunk számszerű növekedése nem hígulást, hanem erősödést jelent egy olyan történelmi helyzetben, amelyben megértek a tagjelöltség megszüntetésének feltételei.

A IX. pártkongresszuson Biszku Béla elvtárs beszéde tartalmazta a Központi Bizottságnak a szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó javaslatait s ezekkel kapcsolatosan a javasolt határidőt is: 1967. január 31-ét. Eddig az időpontig fogják az alapszervezetek taggyűlésén egyéni elbírálás szerint eldönteni, hogy a jelenlegi tagjelöltek közül ki alkalmas a párttagságra. A párttagság keltét — állapította meg a beszéd — a IX. kongresszus időpontjától kell számítani.

Van ebben a javaslatban s a benne foglalt gesztusban valami mélyértelmű szépség, ami felemelő és elgondolkodtató. A főváros fontos állami intézményében s egy országszéli falu termelőszövetkezetében egyaránt, iparban, mezőgazdaságban, a kultúra legkülönbözőbb területein szinte egyszerre, szinte észrevétlenül „beáll" a sorba negyvenezer olyan ember, akik egymást talán nem is ismerik, de akiknek párttagságuk kelte közös lesz. És ahogyan a szóhasználat számon tart például vagy „felszabadulás előtti" párttagokat, „45-ös párttagokat", vagy „57-es párttagokat", talán nemsokára kialakul a mindennapi gyakorlatban a „IX. kongresszusi" párttagság fogalma is.

Így e negyvenezres sereg harcbaállása pártunk fejlődésének fontos szakaszát is jelzi, amint azt a IX. pártkongresszus is megállapította.

Kívánatos, hogy a következő taggyűléseken a kommunisták különösen óvakodjanak a szokványosságtól, a formalitásoktól. Szükséges, hogy ezeknek a taggyűléseknek egész légköre alkalmazkodjon a feladathoz, a tagfelvétel felelősségteljes funkcióját a kommunisták közössége valódi ünnepélyességgel, az őszinte örömből fakadó melegséggel tegye felejthetetlenné. A felvételkor a párt új tagjában egy életre szóló nagy elhatározás születik, s az ünnepélyes aktus valóban megerősíti,

hogy a fiatal párttag elvtársi, harci közösségbe került. Olyan kollektívába, amely szigorú és nemes szabályok szerint ítél, magas mércéket állít, és nemcsak harcba küld, hanem a jó ügyért vívott harcban meg is véd.

Tisztelet és elismerés illeti a negyvenezer új harcos nevelőit, s a legőszintébb bizalom, örömteli várakozás fordul az új elvtársaink felé, akiknek emlékezetes lesz tagságuk kelte: a IX. pártkongresszus . . .!

Cs. I.

Gazdaságszervező munka — az alapszervezetben

Valamennyi pártszervben és pártszervezetben egyik fő beszédtéma a gazdasági mechanizmus reformja, s ezzel összefüggésben az a kérdés, hogyan alakul majd a pártszervezetek munkája. Természetes jelenség ez, s az is, hogy nem egy helyen „felsőbb" utasítás nélkül már gyakorlati lépéseket is tettek. Mindemellett sok még az aggály, a meg nem értés, abban például: hogyan alakul majd a különböző pártszervek hatásköre; milyen legyen a kádermunka gyakorlata; hogyan lehet jobban „az ember oldaláról" megközelíteni a termelés kérdéseit; hogyan lesz megoldva az igényesebb közgazdasági propaganda . . . stb.?

A párt vezető szerepe és az alapszervezet munkája

Az aggodalmak többnyire abból fakadnak, hogy sok helyütt nem látják elég világosan a reform bevezetése után a párt vezető szerepét.

A pártvezetés érvényesülésének egyik ismérve: *érvényre jut-e a párt politikája az adott területen.* Mivel az új mechanizmusban csökkennie kell a gazdasági vezetés helyetti „ügyintézésnek", az „operatív" munkának, megnövekszik az az idő, energia és szellemi kapacitás, amely a helyes gazdaságpolitika érvényre jutását segíti elő. Továbbá a reform a gazdasági döntések egy jelentős részét az üzemek hatáskörébe utalja. Ez önmagában is nagyobb felelősséget és feladatokat ró a pártalapszervezetekre. Mindez egyben azt is jelenti, hogy a területi pártbizottságok részéről is kevesebb „konkrét" segítséget kaphatnak az üzemi pártbizottságok és alapszervezetek. Vagyis növekednie kell az önállóságnak, az öntevékenységnek. A reform bevezetése tehát objektíven is növeli a párt vezető szerepét.

Az alapszervezetek munkáját, helyét, szerepét annak ellenére, hogy állandóan hangsúlyozzuk jelentőségét, több helyen akarva-akaratlanul is lebecsülik. Kifejezésre jut ez többi között abban, hogy a legaktívabb párttagokat

„kiemelik" az alapszervezetből és elküldik más területre dolgozni, vagy a felsőbb pártszervezetek megbízottai az alapszervezetek vezetőségeinek a megkerülésével tárgyalnak a helyi gazdasági vezetőkkel; s nem utolsó sorban, hogy több állami és gazdasági vezető nem vesz részt az alapszervezet tevékenységében, mert a felsőbb pártszervekkel van kapcsolatban. Holott minden párttagnak kötelessége, hogy részt vállaljon alapszervezete munkájából. Ezt a Szervezeti Szabályzat is rögzíti. A párttagok az alapszervezeti munka során érvényesíthetik jogaikat és teljesíthetik a reájuk háruló nagyszerű feladatokat. Ez a titka az öntevékeny, alkotó munkának. Így és csakis így lehet a „hiba jelző" alapszervezetből „harci" szervezet, amely képes végig vinni a párt politikájának hiánytalan megvalósítását.

A megvalósításra kerülő reform — mint már említettük — a pártalapszervezetek számára is szélesebb teret nyit a politikai munkához. Ez az eddigiektől is nagyobb önállóságot kíván tőlük. A nagyobb önállósággal együtt jár a nagyobb felelősség. Ez pedig nagyobb hozzáértést követel. Tehát *minden párttag és minden pártszerv fontos feladata az alapszervezetek munkájának további javítása.* A területi és az üzemi pártbizottságoknak például az eddigihez képest többet és rendszeresebben kell foglalkozniuk az alapszervezeti vezetőségek pártiskolai és iskolán kívüli képzésével. Helyes gyakorlat, hogy egyes pártbizottságok differenciált — azonos területen dolgozó — titkári értekezleteket is tartanak. Gondolkodni lehetne arról is, hogy helyes-e minden feladatot az alapszervezeti titkáron keresztül eljuttatni a pártszervezetekhez. Nem lenne-e célszerű időközönként az alapszervezeti vezetőségek reszortfelelőseit is összehívni? Meggondolandó lehet az is, hogy végrehajtó bizottsági ülést egy adott alapszervezet munkájáról, az alapszervezet vezetőségével együtt tartsanak meg. Javítani kell a területi pártbizottságok instruktorainak a munkáját is. Az az igény, hogy ne csak a napi operatív feladatok végrehajtása után érdeklődjenek, vagy ehhez adjanak segítséget. Ennél többre van szükség, s többet várnak az alapszervezetek vezetői is: hasznos, jó tanácsokat a vezetés politikai, szervezeti és sokszor még a technikai mesterfogásairól is.

A reform és a gazdaságszervező munka

Fontos feladatnak kell tartani a gazdaságszervező munka helyes módszerének meghatározását. És ebben nem azt kell lényegnek tartani: mit ne tegyen az alapszervezet, mert ez az esetek többségében tétlenségre ösztönöz. Sokkal pozitívabb és valóban eredményes segítés, ha ahhoz adunk tanácsot: mit, hogyan oldjanak meg. Tapasztalataink szerint ugyanis nem az általános kérdések, hanem sokkal inkább azok helyi alkalmazása okoz gondot, kelt nemegyszer ádáz vitát.

A helyes gyakorlat megköveteli, hogy kerüljünk minden végletet, minden „abszolút" megfogalmazást. Általában nem volt helyes a gazdaságszervező munkában a „túlzott operativitás", de a jövőben sem lehet elképzelni a pártmunkát olyannak, amely hátat fordít a gazdasági kérdéseknek és „csak politizál". Viszont épp olyan hibás — végletes gyakorlat lenne, ha az eredményekre hivatkozva

eddigi munkánkat minden vonatkozásban kritika nélkül folytatnánk. Elismerésre méltó eredmények sem adhatnak ugyanis minden módszernek „menlevelet". Amikor tehát a gazdaságszervező munka új követelményeiről van szó, nem azt kell érteni, *hogy az eddigi gyakorlathoz képest merőben új, „gyökeres fordulatra" van szükség, hanem a változó életnek, az időszerű feladatoknak megfelelőbb módszerek kialakítására, a gazdaságszervező munka javítására, tökéletesítésére.*

Szükséges az is, hogy *a politikai munka eszközeivel segítsük a munkások szemléletének, gondolkodásmódjának fejlesztését.* Mert bár tény, hogy az alapvető politikai célkitűzéssel — a szocializmus teljes felépítésével — a társadalom nagy többsége egyetért, azt is látnunk kell, hogy a gyakorlati gazdasági munkában ez még nem jut hiánytalanul kifejezésre. Találkozunk még: az egyéni, a vállalati, a népgazdasági érdekek szembeállításával; laza munkafegyelemmel és pazarlással; helytelenül értelmezett anyagi ösztönzéssel; hibás személyzeti munkával stb. Sőt, mivel az új mechanizmusban nagy szerepe lesz például a piacnak, a nyereségnek stb., ezek mechanikus, hibás alkalmazása károsan befolyásolhatja mind az üzemi vezetők, mind pedig a dolgozók gondolkodását. Mindez *fokozottabb ideológiai, politikai munkát igényel pártszervezeteinktől.*

Az üzemi tervek szerepe egyre jelentősebb lesz. Ez a pártszervezetektől legalább kettős politikai feladat megoldását követeli: először a gazdasági vezetőket tanácsokkal kell segíteniük, hogy az üzemi terv maximálisan szolgálja a párt és a kormány gazdaságpolitikáját, másodszor pontosan ismerniük kell — még a tervezés előtt — a dolgozók véleményét, javaslatait és a reális elképzeléseket érvényre kell juttatni a tervezéskor. Mindez csak látszatra egyszerű! Ne felejtsük, hogy az adott pártszervezet vezetésére nemcsak a felsőbb pártszerv, hanem a saját, az „üzemi" környezetük is hatással van. Ezért nagyfokú politikai tisztánlátást, elvi szilárdságot követel az ilyen irányú munka.

Az üzemekben a pártszervezeteknek olyan légkört kell kialakítaniuk, amely ösztönzi a munkásokat, műszakiakat az új bevezetésére. Persze megtörténhet, hogy egy új termék gyártása, vagy a régi — de jó — termék fejlettebb technológiai előállítása kezdetben esetleg nem hozza meg a kívánt gazdasági eredményeket, mégis gyártani kell, mert később megtérül a réven, ami elveszett a vámon.

A pártszervezeteknek a termelést irányító párttagok között olyan politikai munkát kell folytatniuk, hogy megértsék: *nem a gazdaságot, a termelést képviselik a pártszervezetben, hanem a gazdasági munka területén, a termelésben képviselik a pártot, hajtják végre a párt politikáját.* Vigyázni kell azonban arra is, hogy ne minősítsünk mindent politikai kérdésnek. A normakarbantartás, a műszaki fejlesztés, az anyagbeszerzés, a rendelés biztosítása bármennyire is nehéz feladat esetenként, a gazdasági, műszaki vezetés nem mondhatja: — „ezek politikai feladatok, oldja meg a pártszervezet". S ha mégis adódik ilyen helyzet — mint ahogy a valóságban igen sok akad —, szükséges, hogy lássuk: ilyenkor a gazdasági-műszaki vezetés tehetetlenségével ál-

lunk szemben. A következtetés természetszerűleg nem lehet az, hogy megoldjuk a nehéz feladatokat, hanem olyan irányú munkát kell végezni, hogy a gazdasági-műszaki vezetés *képes legyen* feladatai ellátására.

Együtt a dolgozókkal

Mivel a pártszervezetek legfőbb feladata mégis a termelés segítése marad, amely egyre nagyobb műszaki, közgazdasági, politikai és vezetési feladatot jelent, szükséges a munka jó elosztása, illetve a hatáskörök pontosabb meghatározása. *Ezért a pártszervek és a pártszervezetek egyik alapvető feladata összefogni, egybehangolni a különböző erőket az adott területen.*

A pártvezetés helyes értelmezése az erők összefogásában, a feladatok végrehajtásának irányításában, összehangolásában is kifejezést nyer. Ez befolyásolja, hogy az adott kérdésben és területen a pártonkívüliek kisebb vagy nagyobb csoportja követi-e a kommunistákat. Ezért nemcsak a munkatervek egyeztetésére és az időközönkénti együttes vezetői megbeszélésekre van szükség. Ha indokolt, káderek, aktívák átadásával is segíteni kell a tömegszervezeteket a hatékonyabb munka érdekében. Adott — nagyobb jelentőségű — feladatnál is célszerű a munkát megosztani. A munkafegyelem vizsgálatánál például az üzemvezetők a munka műszaki és tárgyi előkészítettségét vizsgálhatják meg, a szakszervezet felmérheti a munkakörülményeket, a szakmai képzettség színvonalát, a bérügyi kérdéseket; a KISZ vizsgálatot végezhet a fiatalok körében: a pártszervezet pedig a politikai nevelő munkát teheti mérlegre. Ilyen összesített, sokoldalú vizsgálatok után lehet megfelelő intézkedéseket tenni a munkafegyelem erősítésére. Más esetekben lehet közös párt-, szakszervezeti és KISZ-bizalmi értekezleteket tartani, amelyet csoportos beszélgetések követhetnek. A különböző erők összefogása nemcsak a gyáron belül szükséges. Ha az üzem közfogyasztási cikket termel, például helyes, ha a forgalomba hozó kereskedelmi szerv pártszervezetével is van kapcsolata a pártszervezetnek. Fontos annak megértése, hogy *a legjobb mechanizmus sem old meg önmagától semmit sem a gazdasági, sem a pártéletben.*

A pártszervezetek arra is ügyeljenek, hogy a tömegszervezetekkel való szorosabb együttműködés ne jelentsen rosszértelmű „egynyelven beszélést". A különböző feladatok végrehajtásának módját, formáját a szervezetek önállóan alakítsák ki, hiszen minél változatosabbak a formák, annál színesebb a munka és nagyobb tömegeket vonz.

Mindennek előfeltétele, hogy a pártszervezeteknek szakítaniuk kell azzal a szemlélettel, hogy „csak az van, amit mi csinálunk meg, — tehát inkább megcsináljuk, mintsem magyarázgassunk".

A munkamódszerek állandó fejlesztése

Ahhoz, hogy a helyi viszonyokhoz jobban igazodó munkastílus alakulhasson ki, szükséges a pártvezetőség és a párttagság állandó, megbízható informálása mind az országos, mind a helyi politikai és gazdasági ügyekben. Ennek formái lehetnek a taggyűlések, pártbizalmi- és a párttitkári értekezletek. E „hagyományos" formák mellett fel kellene újítani az elfelejtett régi formákat is. Ilyenek

például a munkásgyűlések, „agitációs fórum" az aktívák számára, ahol előadás és rögtönzött kérdezz—felelek párbeszédet lehet szervezni. Természetesen *nemcsak tájékoztatni kell, hanem tájékozódni is!* Jobban kell a dolgozók véleményére, javaslatára figyelni.

Azt is biztosítani kell, hogy a feladatok *végrehajtása utáni értékelést inkább a feladatok végrehajtása közbeni segítség váltsa fel.* Ez egyik előfeltétele az élő, elevenebb munkastílus kialakulásának. Szükséges persze az egyes feladatok végrehajtásának az értékelése is. Ha azonban megelégszünk az egyes jelenségek leírásával és nem keressük a jelenségeket kiváltó okot, az azok közötti összefüggést, nem sokra megyünk a „kiértékeléssel".

Minden pártszervezetnek ki kell tudni választani saját munkaterületéről néhány fontos kérdést, s aztán erre kell a fő figyelmet fordítania. Nem lehet mindent egyidőben, egyforma intenzitással figyelemmel kísérni és végrehajtani.

Ahhoz, hogy a helyzethez igazodó pártmunka honosodjon meg, szükséges, hogy minden párttag aktív legyen. Ezt leginkább a pártmegbízatások biztosítják.

A pártmegbízatások köre szinte korlátlan. Természetesen ez nem jelentheti azt, hogy minden egyes feladatra a pártmegbízatás pecsétjét kell ütni. *A pártmegbízatás jelentsen valami pluszt, amelynek elvégzése a párt politikájának jobb, hatékonyabb megvalósítását jelenti.* A pártmegbízatás lehet hosszabb vagy rövidebb időre szóló. Lehet a termeléssel, neveléssel, pártépítéssel stb. összefüggő megbízatás. A fontos az, hogy *minden párttagnak* — még a kommunista igazgatónak is — *legyen megbízatása és azt számon kérjék.* Ahogy ma már a pártmunka gyakorlatában természetessé vált a gazdasági vezetők beszámoltatása, ilyen kell legyen a *párttagok beszámoltatása is.*

Kovács Ottó,
az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezeti Osztályának munkatársa

A pártellenőrzés és a törvényesség egy üzemben

A pártszervezeteknek kötelességük, hogy a kommunisták és pártonkívüli dolgozók körében a pártmunka eszközeivel erősítsék a törvényességet, fellépjenek mindenfajta törvénysértéssel szemben.

Olyan légkört kell teremteniök, hogy minden dolgozó bátran, félelem nélkül felléphessen munkahelyén, környezetében a törvénysértőkkel szemben a társadalmi tulajdon védelmében, az állami és munkafegyelem megsértői ellen, tekintet nélkül személyekre és beosztásokra.

Sajnos előfordul, hogy egyes alapszervi pártvezetőségek nem tésznek eleget a törvényesség védelmében rájuk háruló feladatoknak.

Erről tanúskodnak a Dunai Vasmű Lemezfeldolgozó Gyár

részlegénél történtek is. A részleg három dolgozója bejelentést tett a Dunaújvárosi Népi Ellenőrzési Bizottságnál, mivel tűrhetetlennek tartották az üzemben levő rendellenességeket, gazdasági visszaéléseket, a vezetésben mutatkozó súlyos hiányosságokat. Előzőleg az üzemi pártvezetőséghez fordultak, de a hibák, fogyatékosságok felszámolására intézkedések nem történtek, sőt a bejelentések után hátrányos helyzetbe kerültek. A szakmai vezetők éreztették velük nemtetszésüket a bíráló megjegyzések miatt.

A bejelentés alapján lefolytatott népi ellenőrzési vizsgálat tarthatatlan állapotokat talált az üzemben. Megállapították, hogy a gyárrészleg vezetőinek irányító munkája nem megfelelő, sérti a szocialista vállalatvezetés elvét, a Munkatörvénykönyv több rendelkezését.

Nem érvényesült az egyszemélyi vezetés mellett az irányításban a dolgozók kollektív részvételének elve. Ugyanakkor a munka szervezetlen volt, műszaki problémáikat a dolgozóknak maguknak kellett megoldani. A vezetők több esetben olyan feladatok elvégzését rendelték el, amelynek sem a munka-, sem a bérfeltételei nem voltak rendezve. Az üzemben nem volt megfelelő a raktározás, az anyagkivételezés utalványozása, a felhasznált anyag bizonylatolása és ellenőrizhetősége. Ezek a fogyatékosságok lehetőséget nyújtottak a visszaélésekre, a társadalmi tulajdon megkárosítására.

Az ellenőrzés feltárta, hogy a nem megfelelő irányítómunka mellett súlyos magatartásbeli hibák is tapasztalhatók voltak néhány helyi vezetőnél. Célprémiumokat vettek fel olyan munkákért például, amelyekben nem vettek részt, hanem azt másokkal végeztették el. Egyes vezetők a baráti körükbe tartozó, vagy nekik szimpatikus dolgozókkal kivételes bánásmódot alkalmaztak. Jobb munkával látták el őket, amely magasabb jövedelmet biztosított. Rendszeresen jutalmakban, prémiumokban részesítették őket. Elnézték, hogy munkaidőben csellengtek, magánügyeiket intézték, fusimunkát végeztek, vagy elkéstek. Ugyanakkor más dolgozókkal szemben ezek a vezetők durva hangot használtak, cinikus, sértő megjegyzéseket tettek, jogos személyi kérésüket nem teljesítették. Rendszeresen nehéz és kedvezőtlen munkafeladatokkal bízták meg őket. Nem részesítették őket prémiumban, még akkor sem, amikor célfeladatot végeztek el határidőre, jó eredménnyel.

A kedvezményben való részesülés feltételeként bizonyos vezetőket szolgai módon ki kellett szolgálni. Személyi feladatokat végeztek részükre (kukoricatörés, építési munkák, szállítás, magáncélra munkadarabok gyártása.) Sok dolgozónak az lett a jelszava: „ne szólj szám, nem fáj fejem" — nem szabad mindent észrevenni. Ugyanis aki jogos panaszát szóvá tette, azt megfélemlítették, igyekeztek hibát keresni munkájában, magatartásában és a legelső alkalommal a törvényesség látszatát megőrizve — megszabadultak tőle áthelyezéssel, vagy létszámleépítéssel, esetleg az illető kérte kilépését, hogy megmeneküljön tűrhetetlen helyzetéből.

Az üzemi baleseteknél azt a szokást vezették be, hogy a sérülést szenvedett dolgozót rábeszél-

ték, ne menjen betegállományba, majd könnyebb munkával bízzák meg. Mivel a termelő munkában nem vett részt, de illetményét így számfejtették, a többi dolgozónak kellett helyette dolgozni. Ez nagyon rossz hatást váltott ki közöttük.

A laza munkamorált mélyítette egyes vezetőknek az a szemlélete, hogy csak azt tekintették fegyelemsértésnek, ami már rendőrségi üggyé nőtt. Ez a légkör biztatott a fegyelmezetlenségek, visszaélések elkövetésére. A városi rendőrkapitányságnak több esetben kellett büntetőeljárást indítani lopás, a társadalmi tulajdon hűtlen kezelése miatt. A nyomozás során azt tapasztalták, hogy az üzemben az ellenőrzés hiányos, ennek következménye, hogy a vétségek, bűnös cselekmények felfedezése hosszú ideig elhúzódik. Megállapították, hogy néhány vezető között elvtelen baráti kapcsolat van, „én nem bántlak téged, te se bántsál engem" nézet alapján. Ennek következménye volt, hogy súlyos mulasztásokért a felelősségre vonás elmaradt, a hibákat a felső vezetők előtt takargatták.

A városi Népi Ellenőrzési Bizottság mindezeket az üzemi gazdasági párt- és szakszervezeti vezetők előtt feltárta.

A gyárrészleg vezetői a vizsgálati jelentést taggyűlésen vitára bocsátották, de nem foglaltak állást, hogy a megállapításokkal egyetértenek-e, vagy sem, kik felelősek a hibákért, és hogy mik a tennivalók a fogyatékosságok felszámolása érdekében.

A gyűlés hangulatát a mulasztásokat elkövetők irányították és befolyásolták, főleg ők beszéltek, a hibákat elkendőzték. Vádolták azokat, akik feltárták a vétségeket, úgy mintha a kollektívát árulták volna el.

A gyárrészleg vezetői ezután olyan levelet küldtek a Népi Ellenőrző Bizottságnak, amelyben a hibákat objektív okokkal magyarázták, elismerték két-három személy elítélendő magatartását, azzal a megjegyzéssel, hogy a pártszervezet majd fegyelmi büntetésben részesíti őket. A felelősségre vonást azonban később eltussolták. Mivel a rendőrség nem indított büntető eljárást, ezért sem párt-, sem vállalati fegyelmi büntetést nem szabtak ki.

A volt pártvezetőség liberalizmusát jól bizonyítja, hogy akadt olyan párttag, aki kétszer is követhetett el bűncselekményt. Először mint raktáros 2200 kg színesfémet lopott, ezért szigorú megrovás, végső figyelmeztetésben részesítették. Büntetőeljárás is folyt ellene, de cselekménye az amnesztiarendelet alapján mentesült az ítélet végrehajtása alól. Később, mint szállítási csoportvezető göngyöleget tulajdonított el, amiért a bíróság 6 hónapi javító-nevelő munkára ítélte. Pártvonalon: előző pártbüntetésének meghosszabításával sújtották. *A pártszervezet ugyanakkor nem lépett fel a közérdekű bejelentők védelmében a gazdasági vezetőkkel szemben.* A bejelentők közül az egyiket a vezetők műhelysöpréssel bízták meg, annak ellenére, hogy jó szakmunkás, újító, magas órabére van. A másikat szintén kedvezőtlen munkakörbe helyezték. A harmadikat állandóan zaklatták. Az üzem vezetői a NEB közbelépésére sem szüntették meg a hátrányos intézkedéseket, hiába hivatkozott a NEB az 1957. évi IV. törvény 67—

68 §-ra, amely védelmet biztosít a közérdekű bejelentőknek.

Ekkor került sor az MSZMP KB Irodájának közbelépésére. Meggyőződtünk róla, hogy az üzemben súlyos hiányosságok vannak. Javaslatunkra

a Dunai Vasmű Párt-végrehajtóbizottsága új vizsgálatot rendelt el, amelynek eredménye egyezett a NEB megállapításaival, sőt újabb fogyatékosságokat állapítottak meg.

Kiderült, hogy szervezetlenség uralkodik az üzemben. A munkafeladatok teljesítése közben egyes vezetők kétes érdemeket szereztek és ennek birtokában meg nem engedhető előnyöket élveztek, kiváltságos helyzetet teremtettek maguknak és környezetük számára. A vezetés alsó szintjén elvtelen összefonódás, egyéni érdekhajszolás, a felső szinten kapkodás, eredményhajszolás, a hibák takargatása volt a jellemző.

A volt pártvezetőség tevékenysége lényegében a taggyűlések összehívására, a felsőbb pártbizottságok által kiadott szervezeti és politikai instrukciók sematikus továbbítására korlátozódott. Nem ellenőrizte az üzemre vonatkozó párt-, állami- és kormányhatározatok végrehajtását. A gazdasági vezetőket nem számoltatta be a termelőmunkáról, a gyárrészleggel kapcsolatos politikai, káder és szakmai kérdésekről. Ezért nem volt képes áttekinteni sem az üzem gazdasági tevékenységét, sem bírálni a hibákat és javaslatokat tenni azok felszámolására. Az alapszervezetben a politikai felvilágosító munka is alacsony színvonalú volt. Nem figyeltek fel a dolgozók jelzéseire, jogos sérelmeiket nem orvosolták. Az üzemben nem érvényesült a kommunisták példamutatása, a szavak és tettek egysége, a jó munka megbecsülése, a szabad kritikai légkör. A végrehajtó bizottság elmarasztalta a gyárrészleg párt, szakszervezeti és szakmai vezetését. Határozatot hozott, hogy pártfegyelmi eljárást kell lefolytatni azokkal szemben, akik kommunistához méltatlanul viselkedtek. Javasolta a vezérigazgatónak, hogy folytassson le fegyelmi eljárást mindazokkal szemben, akik súlyos hibákat, mulasztásokat követtek el, a munkaviszonyukkal kapcsolatos kötelességüket megszegték és beosztásukhoz nem méltóan viselkedtek. A szakmai felkészületlenség, jellembeli hibák, vagy egyéb okok miatt alkalmatlan vezetőket pedig váltsa le.

A fegyelmi eljárás során a végrehajtó bizottság több párttagot szigorú pártbüntetésben részesített, egyet a pártból kizártak. Az alapszervezet titkárát a vezetőségválasztó taggyűlésen nem választották újra meg. 7 gazdasági vezetőt leváltottak és fegyelmi büntetésben részesítettek. A három bejelentőt sújtó hátrányos megkülönböztetést megszüntették, ismét képességüknek megfelelő beosztásba kerültek.

Ez az ügy több szempontból elgondolkoztató s intő példa pártszervezeteink, különösen pártvezetőségeink számára. Az egyik tanulság, hogy a törvényesség fölötti őrködés sem pusztán ellenőrzést, hanem főleg nevelő, tudatformáló munkát igényel pártszervezeteinktől. A leváltott gazdasági vezetők magatartásbeli fogyatékosságainak rendszeres bírálatával, a közöttük levő „kéz kezet mos" szemlélet ellen határozott fellépéssel

sok későbbi bonyodalmat megelőzhetett volna a pártvezetőség.

Az elvtelen és korrupt személyi kapcsolatok elburjánzása a gazdasági élet felelős helyein — a számokkal kifejezhető veszteségeken túl — hallatlan károkat okoz. Ilyen körülmények mellett a szervezetlenség, kapkodás a termelőeszközök rossz kihasználáshoz vezet. S ami ennél is nagyobb hiba:

a dolgozók mindebből s az őket személyesen is sújtó méltatlanságokból nemcsak a hibás gazdasági vezetőkre, hanem a pártszervezetre, sőt a szocialista gazdálkodásra nézve is elmarasztaló következtetéseket vonnak le,

Ahhoz, hogy a pártvezetőség a gazdasági vezetők magatartását, szemléletét előnyösen formálhassa, lényeges feltétel, hogy a pártvezetőségen belül is eleven bíráló szellem érvényesüljön, a vezetőségi tagok egymás munkáját is segítsék, magatartását formálják. A Lemezfeldolgozó Gyár volt pártvezetősége a tények szerint erre nem sok gondot fordított. A pártélet, a kollektív vezetés alapvető normáinak megsértéséből egyenesen következett, hogy a pártvezetőség nem tölthette be az üzem felelős politikai tényezőjének szerepét.

Törvényeink a termelés és az emberi kapcsolatok szocialista rendjét szolgálják. Ám ezt a rendet minden pártszervezetünknek saját soraiban kell elsősorban elmélyíteni ahhoz, hogy azt minden téren érvényesíthesse.

Ahol gyenge a pártfegyelem, ott milyen alapról erősítik a munkafegyelmet? Ahol a párton belül sincs építő bírálat, ott hogyan karolják fel a pártonkívüli dolgozók észrevételeit? A sort folytathatnánk, de egy a lényeg és ezt ajánljuk a Lemezfeldolgozó Gyár újonnan megválasztott pártvezetőségének figyelmébe is. Csak a pártélet bevált szabályai, normái szerint működő pártszervezet küzdhet eredményesen a szocialista törvényességért is.

Dr. Sik Ottó
a KB Iroda alosztályvezetője

Falusi pártmunkánk módszerei

Bátran alkalmazzák az újat...

A Nógrád megyei rétsági járásban mintegy másfél éve bátran szakítottak a pártmunkában a sablonnal és kutatják, alkalmazzák annak új, hatékonyabb módszereit.

Egy nap — egy alapszervezet

A járási pártbizottság munkáját mindinkább az alapszervezetek irányítására összpontosítja. Az eddig bevált módszerek (pl. a titkári

értekezlet stb.) színvonalának emelése mellett újakat is meghonosítottak. Úgy döntöttek, hogy *az alapszervezeti titkárokat legalább háromhavonként a helyszínen felkeresik.* Az ilyen találkozások általában fél, vagy egész napot vesznek igénybe. A járási pártapparátus munkatársa ez alkalommal tájékoztatja az alapszervezet titkárát, esetenként a vezetőségi tagokat is a felsőbb és a járási pártszervek határozatairól, és megbeszélik a végrehajtás módját. Tájékozódik a korábban hozott határozatok végrehajtásáról, összegyűjti az alapszervezetben dolgozó elvtársak javaslatait, problémáit és a megfelelő szervekhez továbbítja azokat intézkedés végett.

Ezzel a módszerrel jobban figyelembe lehet venni az egyes községek sajátosságait. Hatékonyabbá válik a járási intézkedések helyességének, hatásának ellenőrzése. Alaposabban meggyőződhetnek arról, hogy a párttagság, az egyes vezetők helyesen értelmezik, illetve hajtják végre a határozatokat. Jobban bátoríthatják a helyi kezdeményezéseket, segíthetik az alapszervezetek önállóbb munkáját.

Egész napos megbeszélésre kerül sor akkor is, ha az adott pártszervezet hangulata, gazdasági, vagy más jellegű problémák indokolttá teszik azt. Évente legalább egyszer minden alapszervezet munkáját tanulmányozzák, értékelik. Az évi munka korábbi tapasztalatait, valamint az egész napos helyszíni tájékozódás tanulságait azonnal összegezik és a pártvezetőséggel ismertetik. A közösen kialakított álláspont alapján születnek azután a helyileg és a járási szinten szükséges intézkedések.

A helyszíni tanácskozások alkalmával sok párttaggal s pártonkívüli dolgozóval is elbeszélgetnek. Ebben a munkában részt vesznek a pártbizottság helyben dolgozó tagjai, a VB-tagok, az osztályvezetők és az apparátus munkatársai.

Ezeket a módszereket még további intézkedésekkel párosították. *A pártbizottság tagjai mind aktívabb tevékenységet fejtenek ki lakóhelyükön, vagy az ahhoz közeli alapszervezetben.* A végrehajtó bizottság tagjai a pártbizottsági tagok egy csoportját — 4—5 elvtársat — rendszeresen tájékoztatják a felsőbb pártszervek és a Járási VB határozatairól, intézkedéseiről. Emellett felülvizsgálták korábbi határozatait, rendezték, hogy egy kérdésben csak egy határozat legyen érvényben. Ezzel fokozták a pártmunka célirányosságát.

A hatáskörök világos megjelölése

A járási pártbizottság segít abban, hogy az alapszervezetek ne foglalkozzanak más szervekre tartozó kérdésekkel. A pártbizottság megjelölte azokat a legfontosabb, alapvető feladatokat, amelyek az alapszervezetre tartoznak és teljesítésükkel nem csorbítják más szervek önállóságát. Ezekről és a pártmunka néhány módszerbeli kérdéséről a pártapparátus tagjai rendszeres megbeszélést folytattak a párttitkárokkal, esetenként a vezetőség egyes tagjaival.

A pártbizottság a többi között tisztázta, hogy mi az alapszervezetek hatásköre, feladata a politikai, termelési és káderügyekben. Ahol erre szükség volt, a község, illetve a termelőszövetkezet vezetőit is meghívták azokra a tanácskozásokra, amelyeken ezekről a témákról beszéltek. A hatáskörök és a felelősség világosabb el-

határolása már eddig is jobb együttműködésre és az egyszemélyi felelősség növekedésére vezetett.

Fokozottabban megkövetelik és ellenőrzik újabban azt is, hogy *az alapszervezet határozatát megfelelő intézkedések kövessék* az állami, gazdasági és tömegszervezeti vezetők részéről. Ez hozzájárul annak a felfogásnak az erősítéséhez, hogy a pártszervezet döntése a munka, a megvalósítás kezdetét jelentse. A határozat alapján az állami és gazdasági vezetők önállóan, személyes felelősséggel dolgozzák ki és valósítják meg intézkedéseiket. Ez erősíti a különböző szervek együttműködését. A gépies végrehajtás helyett több elemző munkát, igényességet, a helyzet jobb ismeretét kívánja meg az állami és gazdasági vezetőktől. Már valamennyi tszben kidolgozták például az ügyrendet, amely a munkakörök pontosabb elhatárolásának alapja. Az illetékes szervek többi között megvizsgálták és intézkedéseket hoztak a közös gazdaságokban az önköltség csökkentésére. Ez is hozzájárult, hogy a járás szövetkezetei az elmúlt években a megyei átlagot is meghaladó ütemben fejlődtek.

Megkülönböztetett figyelmet fordít a járási pártbizottság arra, hogy *az alapszervezetekben nyílt, őszinte légkör alakuljon ki.* Biztató tapasztalatok jelzik, hogy fontosabb kérdésekben a pártvezetőségek már felismerik a helytelen nézeteket és meggyőző szóval lépnek fel ellenük. A párttagok jobban megbecsülik egymást és az alkotó bírálatot is. Ehhez hozzájárult, hogy a járási pártbizottság a különböző fórumokon állandóan napirenden tart olyan fontos kérdéseket, mint a kollektív vezetés, a taggyűlések előkészítése, a szövetkezeti demokrácia.

Hatékonyabb a járási irányítás

Az alapszervezetek irányításában, segítésében elért eredmények kedvező hatásúak a járási pártbizottság, a pártapparátus munkájára is. Kevesebb a kapkodás, a futó ellenőrzés, szinte minden vonatkozásban megalapozottabb az irányítás. Az egyes alapszervezetek tevékenységének értékelése is jobban lehetővé válik. *A helyszíni segítés nyomán nem egy olyan párttagra figyeltek fel, akit képességei, szorgalma vezetői tisztség betöltésére is alkalmassá tesznek.* Néhány esetben viszont fordított a helyzet. A választott testületek tanácskozásainak színvonala, a témaválasztás is jobb, mint korábban. Tartalmasabb a vita és az élet követelményeinek jobban megfelelnek a döntések. A leglényegesebb eredmény, hogy a járás életében a pártbizottság, az alapszervezetek mind hatékonyabban betöltik vezetői, irányító szerepüket.

Természetesen ez az egészséges folyamat nem mentes a régi, a megszokott elleni harctól. Az apparátus egyes tagjainál is megtalálható még a régi munkamódszerekhez való ragaszkodás. Az elavult, megcsontosodott szemléletek elleni harc is elvtársi légkörben, a vezetési képesség fejlesztésével történik.

Balogh Gyula

A termelőszövetkezeti nőbizottságok munkájáról

A megalakult termelőszövetkezetek gazdasági megszilárdításának a tiszalöki járásban is fontos feltétele volt az asszonyok bekapcsolódása a közös munkába. Mivel községeinkben általában 3—5, sőt Tiszavasváriban 9 tsz alakult, a nőmozgalom új helyzettel találta szembe magát. Nyilvánvalóvá vált, hogy egyetlen községi nőtanács több tsz asszonyainak ügyeivel, a tsz-ek egymástól eltérő körülményei és adottságai miatt nem képes eredményesen foglalkozni.

Az Országos Nőtanács ebben az időben javasolta, hogy ahol egy községben több tsz van, ott alakuljanak termelőszövetkezeti nőbizottságok. Ennek alapján 1961—1962-ben a járás 23 tsz-e közül 18-ban megalakítottuk az 5—7 tagú nőbizottságokat, további 5 helyen pedig tanyai nőtanácsok töltötték be ezt a szerepet.

Az előítéletek ellen

A nőbizottságok megalakítása során sokat kellett küzdenünk a maradi gondolkodás, a bizalmatlanság, a nők társadalmi szerepének lebecsülése ellen, amely számos helyen megnyilvánult a tsz-ekben dolgozó férfiak, sőt több vezető részéről is.

Ugyanakkor bátorítani, lelkesíteni kellett az asszonyokat is, mert az ő gondolkozásukban, szemléletükben is voltak előítéletek részint a közös gazdálkodás, részint a közügyekben való részvétel tekintetében.

A tsz nőbizottságok megalakulásuktól kezdve arra törekedtek, hogy mozgósítsák, szervezzék a nőket mind nagyobb számban a közös munkára. Meg kellett győzni őket, hogy ne bedolgozó családtagokként, hanem munkájuk alapján jogokkal rendelkező tsztagokként dolgozzanak. Ez persze, a nőbizottságok tevékenységének egyik része volt. A munkára szervezés mellett elismerést, megbecsülést kellett szerezni a nőknek a tsz-ekben. Le kellett küzdeni az előítéleteket, elérni, hogy a nőket egyenrangú munkatársuknak tekintsék és becsüljék a tsz-ekben. És a nőbizottságok nem kevésbé fontos feladata volt a tsz-asszonyok tudatának, gondolkodásának formálása, világnézeti nevelésük.

A tsz nőbizottságok következetes szószólói voltak az olyan munkaszervezés kialakításának, amelyben a családos anyák számára is lehetőség nyílott a közös munkára. A járás párt- és állami vezetői is segítették törekvésüket, mert a tsz-ek érdekei megkívánták ezt. A járási pártbizottság, a járási tanács, a pártszervezetek jelentős munkát végeztek annak érdekében, hogy a tsz nőbizottságok munkáját a tsz-ekben elismerjék.

A női munka megkönnyítéséért

A nőbizottságok és a járási szervek ilyen irányú munkája eredményes volt. A tsz-ek egymás után rátértek arra, hogy a munkaterületet tagoknak művelésre kiadják. Így a nők, a családos anyák ma már rendszeresen és jelentős számban dolgoznak a növénytermesztésben. A tsz-ekben jelenleg

2286 női tag van. Közülük 862 nyugdíjas vagy tsz-járulékos. A közös munkákban rendszeresen 1768 nő vesz részt, tehát számos nyugdíjas és járulékos is dolgozik a közösben, mint besegítő családtag.

Igen lelkes szószólói voltak a tsz nőbizottságok a nagyüzemi baromfitenyésztésnek és a háztáji baromfitenyésztés fejlesztésének is.

Napjainkban a tsz nőbizottságok egy-egy nagyobb munkakampány előtt nőgyűléseket szerveznek és ott a tsz vezetői, szakemberei ismertetik az asszonyokkal a gazdasági feladatokat. Az asszonyok viszont elmondják javaslataikat és azokat a problémákat, amelyek gátolják bekapcsolódásukat a közös munkába. A háztartási munkák megkönnyítésére például mosógépek vásárlását kérték a tsz-vezetőségtől, amit minden tsz-ben meg is valósítottak. A nők munkarendjét úgy állapították meg, hogy szombati napokon otthon maradnak a házi munka elvégzésére.

A nőbizottságok küzdenek az idős tsz tagok iránti közömbösség ellen, amellyel a kezdeti időkben gyakran találkoztunk. A tsz-ek szociális bizottságaiban 46 nő vesz részt, és áldozatos munkájukkal *segítik az öreg és beteg tsz-tagok gondjainak megoldását, könnyítését.* A téli hónapokat felhasználják ismeretterjesztő előadások tartására. A járási Nőtanács irányítása mellett orvosok, jogászok, tanárok bevonásával számos előadást szerveztek a nők jogi, egészségügyi és egyéb ismereteinek bővítésére.

A pártszervezetek is mind nagyobb számban vonják be a tsz-asszonyokat a pártoktatásba. Jelenleg 328 nő vesz részt pártoktatásban, ez a hallgatók közel 20 százaléka. Az elmúlt évi Téli Falusi Tanfolyamokat mintegy 800 nő végezte el. A tsz-asszonyok pártnapokon is jelentős számban megjelennek. Az ősz folyamán pedig nőgyűléseken tárgyalták meg harmadik 5 éves tervünk célkitűzéseit és azokat a feladatokat, amelyeket a saját munkaterületükön kell teljesíteniük.

Kivívták az elismerést

A nőbizottságok sokrétű tevékenysége hozzájárult ahhoz, hogy a tsz-ekben dolgozó nőknek egymáshoz, a közös és társadalmi ügyekhez való viszonya igen sokat fejlődött. Ma már a tsz-vezetők elismeréssel nyilatkoznak a nők munkájáról, bizalommal fordulnak a nőbizottságokhoz, ha olyan feladatok kerülnek sorra, amelyek teljesítéséhez szükség van a nők mozgósítására. A tsz-ekben már gyakorlattá vált, hogy a nőbizottság vezetőjét meghívják a vezetőségi ülésekre, a pártvezetőség tanácskozásaira, ha olyan ügyeket, feladatokat tárgyalnak, amelyek megoldásában jelentős szerep vár a női tagokra. Munkájukat értékelik, elismerik még olyan tsz-ekben is, ahol 2—3 évvel ezelőtt hallani sem akartak a tsz vezetői arról, hogy a nőbizottsággal együttműködjenek. *Jelenleg a tsz-vezetőségekben 40, a különböző bizottságokban pedig 60 női tag tevékenykedik.*

Több tsz-ben a nőbizottság volt a kezdeményezője a szocialista brigádmozgalom kibontakoztatásának. A szocialista brigádokban a nők jó eredményeket érnek el. A tiszalöki Petőfi Tsz zöldségkertészeti brigádja pl., amelyben 3 férfi és 18 nő dolgozik: 1966 évi termelési tervét 200 000 forinttal túlteljesítette. A tiszavasvári Rákóczi Tsz dohánytermelő brigádja a

többieket megelőzve, egy héttel hamarabb végzett az őszi betakarítási munkákkal.

A termelési sikerek mellett jó eredményeket érnek el ezek a szocialista brigádok a közösségi élet fejlesztésében is. Országjáró kirándulást szerveznek, a csoportos mozi- és színházlátogatás is igen gyakori programjukban. Ők tartják kézben az öregek napjának megrendezését, elvégzik a brigádok megbetegedett tagjainak a munkáját stb.

A járási Nőtanács nagy gondot fordít a tsz-nőbizottságok irányítására. Negyedévenkénti ülésére minden esetben meghívja a tsz nőbizottsági elnököket. A Nőtanács ilyenkor értékeli egy-egy község tsz nőbizottságának a munkáját. Évente rendszeresen háromnapos továbbképzést tartanak a tsz nőbizottsági elnökök és a községi nőtanács elnökök részére.

A járás tsz nőbizottságainak eddigi eredményei elismerésre méltóak. Azonban még sok a tennivalójuk a tsz-asszonyok munkájának, társadalmi tudatának emelésében. Az MSZMP Politikai Bizottságának 1964. november 3-i határozata a nőmozgalom fő feladataként a falusi nők közötti politikai, szervező és tudatformáló munkát jelölte meg. A járási Nőtanács a határozat szellemében továbbra is legfontosabb feladatának a tsz-nőbizottságok munkájának irányítását, segítését tartja.

Sipos Istvánné
a járási Nőtanács titkára
Tiszalök

A tanácsi munka eredményei a makói járásban

A legutóbbi választások alkalmával járásunkban 24 ezer állampolgár gyakorolta alapvető polgári jogait, s ezek közül mintegy kétezer választópolgár vállalt politikai, szervező munkát, felelősséget a választás sikeréért. A testületi szervekben 536 tanácstagot választottunk, akik azóta tevékenyen

részt vesznek az állami munkában.

A pártirányítás elsősorban a tanácsokban dolgozó 299 kommunista (42,3 százalék) tanácstagon keresztül érvényesül. A kommunista tanácstagok közül 121 termelőszövetkezeti, 73 községi, 12 üzemi, 15 községen kívüli (munkahelyi), hat hivatali vagy honvédségi alapszervezethez tartozik. Kommunista tanácstagjaink ott élnek, tevékenykednek a községekben, valamennyi alapszervezetben. A tanácstagi kommunista csoportok viszont még formálisan sem működnek, a pártirányítás inkább az egyéni példamutatáson keresztül érvényesül.

A tanácsok tagjai közül 47

munkás, 278 termelőszövetkezeti tag, 48 értelmiségi, 101 alkalmazott és 62 egyéb foglalkozású. A párt vezető szerepe érvényesül az általuk kifejtett agitációban, alkotó munkájukban egyaránt. A tanácstagok nemek szerinti megoszlása nem a legkedvezőbb: 453 férfi és 83 nő. Ez az arány azt mutatja, hogy a soron következő választáson több nőt és különösen több fiatalt kell majd javasolni tanácstagnak.

A tanácsok a testületi üléseiken — a választások óta — 5356 napirenden levő kérdést tárgyaltak meg. Közülük 44,8 százalék gazdasági, 18,9 százalék kulturális, egészségügyi, szociális és 36,3 százalék egyéb kérdés volt. Ezen belül került napirendre a tanács saját bizottságainak, a szakigazgatási szerveknek és társszerveknek a munkája. Az elhangzott viták, a határozatok jelentős hatással voltak járásunk utóbbi négy évi eredményeire.

A járás területén 50 állandó bizottság dolgozik. Az állandó bizottságok 2122 javaslatot terjesztettek elő és 1293 esetben végeztek ellenőrzést. Az állandó bizottságok mellé szervezett 52 albizottság 900 aktívája segítette az államigazgatási munkát.

Erősödött a tanácsok tömegkapcsolata,

amit bizonyít, hogy a tanácstagok beszámolóin 6220 javaslat hangzott el. A sok hasznos észrevétel, kritika és javaslat hatékonyabbá tette az irányító ellenőrző tevékenységet, a tanácsok ezek segítségével magasabb színvonalon látják el hatósági és államigazgatási feladataikat. Javult testületi tevékenységük is, munkájukat a lakossággal való törődés, a kommunális, kulturális és egészségügyi igények jobb kielégítésére való törekvés jellemzi.

A járáshoz tartozó tanácsok négy év alatt 257 millió forinttal gazdálkodtak. Így lehetőségük volt az ellátási színvonal javítására, a szociális, egészségügyi és kulturális intézmények jobb elhelyezésére, szélesebbkörű karbantartásra és felújításra, valamint a szakfelszerelések kiegészítésére. Az MSZMP Központi Bizottsága 1964. december 10-i határozatának végrehajtása során a tanácsok közel egymillió forintot takarítottak meg.

A községpolitikában elérendő célokat 1963 márciusában a járási pártbizottság hagyta jóvá. A helyi pártszervezetek a járási és községi tanácsok, a Hazafias Népfront helyi bizottságai a községfejlesztési munka irányítását, szervezését fontos feladatuknak tekintették és gyakran megtárgyalták üléseiken.

Javult községeink kommunális helyzete. A tanácsok a rendelkezésükre álló pénzügyi alapok segítségével új létesítményeket adtak át. Több mint 100 termelőszövetkezeti, valamint állami létesítmény és több mint 500 lakás magánerőből történő építését segítették elő.

Az élet egyik legfontosabb eleme a jó víz, lakosságunk ezért állandóan sürgette a vízellátás megoldását. Nemcsak kevés volt a kutak száma, hanem ráadásul

az ásott kutak 75 százalékának vize fertőzött volt. Így merült fel a vízművesítés gondolata, amely a lakosság körében kedvező visszhangra talált, a tanácstagok pedig örömmel szervezték a munkát. Járásunk ennek következtében rövidesen az első, teljesen vízművesített járása lesz hazánknak. Tizennégy vízmű már működik, kettő pedig az előkészítés szakaszában van.) A vízművesítés a tanácsok számára igen sok és nehéz szervezési feladatot jelentett, de ezekkel sikeresen megküzdöttek, mert

a párt és a tömegszervezetek

eredményesen segítették munkájukat.

A járás három év alatt 39 788 fm járda-beruházással és felújítással gazdagodott, 3420 fm villannyal bővült a hálózat s a bővítés mellett korszerűsödött a közvilágítás is. Mintegy kétezer közvilágítási lámpából eddig Kiszomboron, Földeákon és Csanádpalota községben 205 higanygőzlámpát és 10 db neoncső lámpát szereltettünk fel. A lakások túlnyomó része már villamosított, s ennek következtében a járás energiafogyasztása nagymértékben emelkedett. A községek szépítését bizonyítja, hogy az elmúlt három év alatt mintegy 14 300 m^2 új parkterület létesült s 30 000 tő rózsát ültettek közterületre.

A lakosság fokozott aktivitással vesz részt a községpolitikában. Jól jelzi ezt, hogy csupán az 1964. évben 1175 tanács, javaslat, hozzászólás hangzott el ez ügyben. Négy év alatt 30 000 ember vett részt a községfejlesztő munkában, melynek eredménye 12 millió forint értékű társadalmi munka volt. Sikerrel szerveztük meg ez évben „a szépítő szombat"-ot, amelynek keretében csaknem 8000 személy 400 000 forint értékű társadalmi munkát végzett. Ennek a mozgalomnak *politikai célja* is volt: kíváncsiak voltunk, hogy vajon a jelenlegi községi vezetés képes-e adott időben mozgósítani egy egész települést valamely probléma megoldására, s a lakosság hogyan fogadja a felsőbb vezetés kezdeményezéseit. Más volt a *gazdasági cél:* anyagi eszközeink forrásainak bővítése, a kommunális feladatok gyorsabb megoldása. Ez sikerrel járt. Földeákon például 1500 fő, Csanádpalotán 1268 fő, Apátfalván 940 fő, Magyarcsanádon 834 fő, Királyhegyesen 263 fő dolgozott ezen a napon. Ezek a közös akciók a tanácsokban dolgozó

kommunisták kezdeményezései alapján

indultak el. Célszerűnek véljük ezt továbbra is támogatni és tovább fejleszteni.

A járási pártbizottság 1965 novemberében foglalkozott a szociálpolitika kérdésével — mint az emberekről való gondoskodás eszközével. Megállapította, hogy a párt, a tanácsi és tömegszervezetek, gazdasági szervek állandóan törekszenek a szociálpolitikai helyzet javítására, de sok olyan szociális probléma van még, melyeknek megoldása főleg a tanácsokra hárul. A nagy nehézségek ellenére mégis tapasztalható előrehaladás. Járásunkban három „öregek napközi ott-

honát" szerveztünk, melyekről az ott élő idős emberek a legjobb véleményt alkotják.

Az apparátus a hatalmi szerveket támogató és kiszolgáló tevékenységével nagy erőforrást jelent. Sajátossága, hogy a párt irányításával működik és a proletariátus diktatúrájának apparátusa. Feladatai között jelentős helyet foglal el a szakigazgatási munka; ide sorolhatók azok az ügyviteli teendők is, amelyek a tanács és szervei működésével kapcsolatosak.

Annak idején Lenin igen élesen bírálta az államapparátusban tapasztalt bürokratizmust és aktatologatást, hangsúlyozva, hogy ez ellen állandóan harcolni kell. A mi tanácsaink elég nagy számú ügyféllel dolgoznak, a legutóbbi választás óta 156 000 ügyiratot intéztek el. Ennek során még előfordult aktatologatás, bürokratikus intézkedés is, és ezen változtatni kell. De kétségtelenül megállapítható, hogy van előrehaladás. A kereskedelmi és felvásárlási ágazatok kivételével csupán az utóbbi egy évben 17 százalékkal

csökkent az ügyiratok száma.

Ugyanakkor megnőtt az igazgatási jellegű igazolások száma. Jelentős erőfeszítések történtek az igazgatási munka színvonalának emelésére. Mindezek eredményeként az utóbbi években a szakigazgatási munka jelentős mértékben fejlődött. Ennek ellenére — figyelembe véve a mai követelményeket — az apparátus munkájának színvonalát még mindig javítani lehet.

Az egyik jelenlegi veszély még most is az, hogy vannak, akik viszolyognak a feladatok végrehajtásának konkrét ellenőrzésétől, a vezető testületek és szervek utasításait papiros-rendelkezésekké próbálják változtatni, amelyeknek semmi közük az élethez.

A járási párt-végrehajtóbizottság legutóbb napirendre tűzte a

tanácsi kádermunka kérdéseit.

Megállapította, hogy az utóbbi időben az apparátus számos feladatot eredményesen oldott meg. Az elért eredmények a káderek politikai öntudatát, szilárdságát tükrözik. A tanácsi dolgozók kiválasztása, elosztása általában megfelel a párt káderpolitikájának. A vezetők egyre nagyobb gonddal, körültekintéssel foglalkoznak az utánpótlás biztosításával, eszmeileg, politikailag, esztétikailag és szakmailag nevelik munkatársaikat.

A tanácsoknak 657 dolgozójuk van, akiknek 17,6 százaléka párttag. A szűkebb, 192 fős tanácsapparátusnak 28,6 százaléka, a községi vezetőknek 83 százaléka, a járási vezetőknek 100 százaléka párttag. Pártszervezetileg egyrészt a járási tanács hivatali, másrészt a községek pártalapszerveihez tartoznak. A csoportvezetők, előadók között nagy számban helyet kaptak pártonkívüliek is. A személyi állomány több mint 50 százaléka tíz évnél régebbi, 11 százaléka felszabadulás előtti idők óta dolgozik az államigazgatásban. A szakszervezetnek kevés kivétellel minden dolgozó tagja. A nők ará-

nya 44,5 százalék. Az ügyviteli munkát kizárólag nők látják el.

A káderállomány képes ellátni feladatát, munkájukban érvényre jut a párt és a kormány politikája, célkitűzése. Legtöbbje munkáját hivatásszeretetből végzi. Igyekeznek képezni magukat, a dolgozók 64 százaléka vesz részt politikai oktatásban. A végrehajtó bizottság felhívta a figyelmet a megoldandó problémákra is. Vannak, ahol összpontosulnak olyan emberek, akik lebeszélik egymást a tanulásról, s ilyen helyeken — esetenként — a legtehetetlenebbre hallgatnak. Holott az apparátusban ma már élesen kiütközik, kik azok, akiknek nincs meg a képzettségük. Tükröződik ez jelentéseik és javaslataik alacsony színvonalában. Ezzel végeredményben nehezítik a területek munkáját, csökkentik a hivatali munka hatásfokát. Minden szakma, így az államigazgatás is felkészülést és továbbtanulást igényel.

A pártszervezetek és a tanácsok kapcsolata elvileg és gyakorlatilag kielégítő. Jó a párt- és a tanácsszervek közötti kapcsolat, a pártbizottság rendszeresen gondoskodik a tanács vezetőinek tájékoztatásáról. A tanácsban dolgozó kommunisták informálják az illetékes pártszervezeteket, a pártszervek pedig beszámoltatják a tanácsi vezetőket. Az együttműködésnek hasznát látja és bizonyítja az egész járás lakossága.

dr. Forgó István
vb-elnök

A jegyzőkönyvek nyomában

A vezetőségválasztó taggyűlések idején sok olyan kérdés elhangzott, amelyeket tanulmányozni kell, s érdemi válasszal vagy intézkedéssel szükséges lezárni. A szeghalmi járásban — a pártbizottság kezdeményezésére — három bizottság vizsgálja az ilyen felszólalásokat. A taggyűléseken, községi pártértekezleteken elhangzott kérdések közül külön választották a gazdasági, ideológiai-kulturális, valamint a mozgalmi élet területére vonatkozó problémákat. Ha szükséges a felszólalótól bővebb felvilágosítást kérnek, s az érdemi válaszokat vagy intézkedéseket a következő hónapok taggyűlésein ismertetik a kommunistákkal.

Olvasóink írják

Dunaújvárosi kezdeményezés

Hozzászólás „A gazdasági vezetők képzésé"-hez

A Pártélet novemberi számában Szili Géza elvtárs a gazdasági vezetők képzéséről írt cikket. Abból indult ki, hogy „szocialista társadalmunk valamennyi területén, különösen a gazdasági életben mind sürgetőbb az az igény, hogy a vezetés színvonalát emeljük, egyrészt azáltal, hogy olyan gazdasági mechanizmust alkalmazzunk, amely fokozottabban érdekeltté teszi a vezetőket a korszerű vezetésben, másrészt, hogy tudományosan megalapozzuk és szervezettebb keretek között biztosítsuk a vezetők képzését és továbbképzését". Anélkül, hogy igazolni vagy indokolni kellene a cikkíró megállapításait a vezetők továbbképzésének sürgető szükségéről, ezzel kapcsolatosan egyetlen egy dologról, a megoldás módjáról szeretnék néhány gondolatot kifejteni. Miután az elkövetkezendő évek egyik nagy feladatát az általános vezetőképzés megteremtése jelenti.

Nemrég Budapesten mintegy 600 szakember részvételével lezajlott a vezetés-tudományi konferencia, melyet a MTESZ Központi Ipargazdasági Bizottsága hívott össze. A konferencia meghatározta, hogy hol tart és milyen feladatok előtt áll jelenleg a vezetéstudomány hazánkban, méreteiben is megjelölte azt a feladatot, amely már 1967-ben mintegy 1500, a harmadik ötéves terv végére pedig 9—10 ezer vezető továbbképzését jelenti.

Kétségtelen, hogy a vezetők létszámára vonatkoztatott feladat differenciált, miután az ország gazdasági életében tevékenykedő vezetők mindegyikét érinti. Ugyanakkor közös alapot is jelent, mert megvalósításában *a leglényegesebbnek azt kell tartanunk, hogy a vezetőkben kialakuljon a gazdasági reform végrehajtásához nélkülözhetetlen új szemlélet.* S mindez igaz azzal együtt, hogy „az új gazdasági-irányítási rendszer bevezetéséig a reális lehetőségeinken belül a legfontosabb termelő egységek (jelentős ipari vállalatok, trösztök) vezetőit, függetlenített pártbizottsági titkárait kell felkészítenünk, miután valóban az ő munkájukban jelentkeznek elsősorban az újszerű tennivalók."

Az új gazdaságirányítási rendszer sikeres megvalósítása függ attól is, hogy a vezetés minden szintjén tevékenykedőket mennyire tudjuk az új szemlélet birtokosává tenni. És ha ezt elfogadjuk, adódik a kér-

dés; hogyan lehet eleget tenni e feladatnak a rendelkezésre álló rövid idő alatt?

Kétségtelen, hogy a folyamatos vezetőképzés egységes rendszere egyidejűleg jelent szervezési, oktatási és kutatási feladatokat. A megvalósításhoz elengedhetetlenül szükséges a szervezőkből, matematikusokból, pszichológusokból stb. álló, országos igényekre tervezett oktató-apparátus, s ezek kiképzéséről is ugyancsak a közeljövőben kell gondoskodni. Addig viszont, míg ezeket a feltételeket megteremtjük, nem várhatunk, hanem *a már rendelkezésre álló erőkkel* meg kell kezdeni a feladat végrehajtását.

Kézenfekvőnek látszik tehát, hogy a jelenlegi oktató-apparátus első lépésként valójában a nagy szervezetek, trösztök és vállalatok vezetőit képezze ki, lehetőleg intézményes formában. Azzal a céllal, hogy néhány év múlva a mai vezetők legyenek a szocialista vezetéselmélet terjesztői, tapasztalat-átadói, kikísérletezői és oktatói. Tehát ők tanítsák meg munkatársaikat, beosztottaikat mindarra, amit saját továbbképzésük során megismertek. S máris létjogosultságot kap az öntevékeny kezdeményezés. Több vezetőképző tanfolyam, amelyeket a pártszervezetek és a pártbizottságok hoztak létre már viszonylag eredményesen működik.

A megoldás útja — a vezető-továbbképző tanfolyamok szervezésében — a már megkezdett lehet: nagyvállalati, városi, esetleg megyei szinteken kell azt tartani, mivel e területeken levő állami és társadalmi szervek megfelelő elvi, politikai irányítás mellett a vezetőképző tanfolyamok megrendezésére képesek. A vezetőképzésnek ez a sajátosan szervezett jellege a helyi iparvállalati igényeknek megfelel. Még akkor is, ha nem jut olyan magas szintű képzési fokra, mint a már funkcionáló vagy majd megszervezendő intézményes vezetőképző iskolák. Arról van szó ugyanis, hogy az így szervezett képzési forma *a középszintű vezetők nagylétszámú koncentrálására épülhet*, vagyis egyszerre sok vezető átlagos szintű képzését biztosíthatja. Nemrégiben az egyik tv-adás során, ahol ugyancsak a mai magyar vezetőképzés kérdésének nyilvános vitája zajlott le, a téma egyik fáradhatatlan művelője a következőket mondta: „... Hazánkban, a magyar valóságnak megfelelő vezetőképzés szükséges..." A kérdéssel kapcsolatos mai magyar valósághoz hozzátartozik az is, hogy igen nagylétszámú gazdasági és politikai vezető vezetéselméleti és módszertani kiképzéséről kell gondoskodni, viszonylag rövid idő alatt. S hogy ez sikerüljön, ahhoz igen megfontoltan — a központi szervektől a vállalatokig bezárólag — fel kell mérni lehetőségeinket, meg kell határozni tennivalóinkat. Úgy is mondhatnánk, hogy megkésett intézkedéseket kell pótolnunk, de azzal az önigényességgel, hogy amit tenni akarunk, annak már látnunk kell realizálható eredményét is.

Dunaújvárosban az MSZMP Városi Bizottságának kezdeményezésével már 1965 óta folyik a helyi iparvállalati vezetők továbbképzése. Tavaly 242 fő látogatta rendszeresen a Vezetők Szabadegyetemét. Ma már 450 főre emelkedett ez a szám. Eljutottunk addig, hogy az idén a vállalati felsőszintű vezetők — 56 fő — (igazgatók, főmérnökök és főkönyvelők) külön tematika szerint, konzultációs lehetőségek igénybevételével képezhetik magukat. A középszintű vezetők tanfolyamán —

csaknem négyszáz fő — részére (osztály- és üzemvezetők, továbbá párt- és tömegszervezeti funkcionáriusok) előadásos rendszert honosítottunk meg. Mindaz, amit eddig tettünk, a fokozódó igények, a vezetők részéről jelentkező sürgetések miatt történt. *Igaz* tehát, hogy a *vezetők maguk is érzik a továbbképzés szükségességét*, hiszen róluk, tevékenységük eredményesebbé tételéről van szó. Ezt bizonyítja az a tény, hogy a Dunaújvárosi Vezetők Szabadegyetemének látogatottsága a mostani oktatási évben több mint 90%-os.

A továbbképzés középpontjába mi is az új gazdaságirányítási rendszer alapelveinek és követelményeinek ismeretét helyeztük. Ehhez kapcsolódnak a korszerű vállalatvezetés és szervezés kérdései.

Kóréh Sándor
az MSZMP
Dunaújvárosi Bizottságának
társadalmi munkatársa

Együttműködés — közös haszonnal

Hazánkban egyedül a debreceni Biogal Gyógyszergyárban állítanak elő penicillint. A hajdani sárga csoda fiolákba forrasztva vagy v-penicillinként, vegacillin tablettában élő szervezetbe jut, súlyos betegek egészségét adja vissza. Az országos hírű vállalat kollektívája már 1966. január 1-től az új gazdasági mechanizmus egyes elemeit alkalmazta — sikerrel. Bizonyság erre, hogy jelentős, új exportrendeléseknek is eredményesen tett eleget. A magyar penicillin eljutott a KGST-tagországokba és több nyugati államba. A sikeres munka eredményeként december közepére éves előirányzatuknak eleget tettek és már tavaly az új esztendő célkitűzésein dolgozhattak.

Része volt ebben a Kémia I. üzemnek is. Ez a vállalat kulcsüzeme. Vezetője, Buzna Árpád, kommunista. Kötelességének tartotta, hogy önállóságának gyümölcsöztetésében az üzem valamennyi dolgozójára építsen. Az eredményesebb munkához szükség volt a feldolgozó részleg korszerűsítésére, amely 13 éve azonos módszerrel dolgozott. Az üzem vezetősége kidolgozott egy elképzelést és aztán azt a pártcsoportok, a szocialista brigádok elé tárta. Segítségüket kérte: oldják meg együtt a korszerűsítést. A kérdést így tették fel minden egyes dolgozónak: mit tenne ő, ha üzemvezető volna?

A válasz, a megoldás izgalmas, érdekes volt. Jakab László és Harl Béla szocialista brigádja, Martinkó József és Schmidt József, a két kommunista szakmunkás egyaránt nagy lelkesedéssel dolgozott, hogy minél sikeresebbet alkossanak. Műszaki vezetők és segédmunkások egyaránt szót kaptak az elképzelések kidolgozásában. A két szocialista brigád versenyre is kelt, melyiküknek ad használhatóbb elgondolást. Az átszervezésre két makettet készítettek.

Eredmény: a kapacitás, évi átlagot véve alapul, 30 százalékkal növekedett, új gépek munkábaállítása nélkül, tökéletesebb, ésszerűbb elrendezéssel, a csővezetékek hasznosabb szerelésével. A „boszorkánykonyhát" még nagyobb teljesítményre szorította az üzem munkássága. Évente öt tonnával több vegacillin előállítására nyílt lehetőség. A Kémia I. üzem fizikai munkásainak átlagkeresete havonta több mint kétszáz forinttal növekedett. A Kémia I. ma már 24 óránként 150 milliárd egység kristályos penicillint készít. **Sütő Gyula**

Nagyobb megbecsülést...!

A csarnokban 30 Celzius-fokot mutat a hőmérő, a műanyag prések, mint egy-egy fűtőtest forralják a levegőt. Az egyik présgép előtt egy asszony áll, gyakorlott, ügyes mozdulatokkal kezeli a gépet, amely beszabályozott pontossággal adogatja vissza a kész idomokat. Nemrégen tért vissza...

(Kulcsárné közel 20 éve dolgozott már ebben az üzemben. Munkatársai szerették, különösen az asszonyok, akik a munka szünetében szívesen beszélgettek vele, véleményét kérték otthoni gondjaik megoldásához. Kulcsárné ugyanis tanácstag. Négy gyermek anyja, kettő még iskolás, a harmadik most kezdett dolgozni, a negyedik már családot alapított, kis unoka is van, a nagymama szemefénye. A XXII. kerület munkásnegyedében, általában mindenki ismeri egymást és őt a kommunista asszonyt úgy ismerik, aki a más gondját is odateszi a magáé mellé és elsősorban másokon igyekszik segíteni. Ezért választották meg tanácstagnak és az állandó bizottságban a gyámügyekkel foglalkozik. A tanácstagi beszámolók nála mindig népesek, ez is mutatja, hogy a lakosság ragaszkodik hozzá, bíznak benne.)

Egy időre kilépett az üzemből, mert a következő szokatlan dolog történt. Tanácsülésre készült, művezetője viszont rászólt.

— Vegye tudomásul, hogy itt én dirigálok és maga nem megy sehová! Meg lesz a tanácsülés maga nélkül is!

Úgy érezte magát, mint akit fejbe kólintottak, de azért megkockáztatta azt a megjegyzést, hogy a tanácstörvény biztosítja a jogot a tanácstagnak... A művezető viszont végig sem engedte mondani.

— A terv a törvény, nem az ülésezgetés — vágott vissza — megmondtam, hogy nem mehet el, ehhez tartsa magát!

A tanácsülés valóban megvolt Kulcsárné nélkül is, de mivel a pártszervezetnél panaszt tett, egy idő után a művezető minden jelentéktelen dolog miatt belekötött.

A következő tanácsülés olyan hétre esett, amikor éjszakás volt. Műszak után az üzemből ment tanácsülésre. Nagyon fárasztó volt, de legalább nem kellett vitatkozni. Harmadik alkalommal viszont délelőttös műszakra esett a tanácsülés. Megint szólni kellett. Nem sokkal később egy másik gépre tették, ahol keveset lehetett ke-

resni. Bement végül a munkaügyi osztályra és kikérte a munkakönyvét.

Elhelyezkedett egy másik üzemben, továbbra is három műszakban, és tanácstagi munkáját csak szabad idejében végezte. Körülbelül hat hónap múlva a régi munkatársak felkeresték. Rögtön azzal az újsággal rukkoltak elő, hogy a művezetőt elhelyezték. Hívták, hogy jöjjön vissza régi helyére. Érvek, ellenérvek . . . végül is győzött a kis kollektíva.

Mikor belépett a gyárba, a munkatársak örömmel üdvözölték, alig győzött kérdéseikre válaszolni. Elfoglalta helyét a megszokott gépnél, letörölgette a port és olajfoltokat. Úgy érezte magát, mint aki hosszú, fárasztó út végén visszakerül a megszokott környezetbe.

Ma már nincs akadálya a tanácstagi munkának, lelkesen és szorgalmasan dolgozik tovább. Mindinkább halványodik az a kérdés, miért kellett ennek így történnie?!

Kulcsárné esetét azért mondtam el, mert számos elvtárs tevékenykedik a közéletben, mint tanácstag. Lelkes, áldozatkész munkájukkal segítik, erősítik az államhatalmi testület tevékenységét, felelősségteljesen teljesítik a választók részéről kapott megbízatásokat. Munkájuk tehát elismerést érdemel, erre utal az új szervezeti szabályzat is. A pártszervezetek tehát kísérjék jobban figyelemmel a közélet területén, vagy a tömegszervezetben dolgozó elvtársak munkáját. Szerezzenek nagyobb megbecsülést a társadalmi élet egyes területein dolgozó kommunisták munkájának.

Joó Ernő

Űrhajós korban, villanyról

Röviden hírt adtunk arról, hogy a magyar családok egyharmadánál, csaknem egymillió lakásban televíziós készülék nyit ablakot országra-világra. Nem sokkal később levelet kaptunk Erdős Béláné pártbizalmitól, aki keserűen panaszolta, hogy „a fővárostól 27 kmre Erdőkertes egy részén még villany sincs . . .” Meghökkentő lenne a párhuzam, ha nem lenne ott a két tényben a fejlődés igazsága: ami eredményt elérünk és felmutatunk, az mindig a mélypontról indul.

A kapitalizmus 1888-ban kezdte meg a falvak villamosítását. A felszabaduláskor — tehát 57 év után — 1259 faluban égett a villany, elvileg. Mert az országra, s a falusi házak többségére is a petroleumlámpa volt a jellemző. A népi demokrácia 1963-ra — tehát 18 év alatt — befejezte a községek energiaellátását, 3200-nál több helységben ég már a villany, szól a rádió, egyre több helyen világít a televízió. Örömünk persze még nem teljes. A lakott külterületek és a szétszórt tanyák még sok helyen bekötésre, villanyoszlopra várnak. Erre vár Erdőkertes egy része is, miközben hazánkban kétszeresére nőtt a háztartások áramfogyasztása.

„Munkatársaim mosógépről, te-

levízióról beszélnek, én még mindig kézzel mosok és mi is szeretnénk esténként tv-t nézni... mondják el az illetékeseknek, hogy vannak családok, akik a mai űrhajós korszakban villanyról álmodoznak...” szól a levél az erdőkertesi Forradalom utca 1-ből. S írójának, aki a világosságot szolgáló Egyesült Izzóban dolgozik, nagyon igaza van. Még akkor is, ha példája — ahogy mondani szokták — az érem másik oldalát ábrázolja.

Mert az érem egyik oldala nagyon szép fejlődésről tanúskodik. Erdőkertesen 10 év alatt gyorsuló ütemben emelkedett a térképen piros kockával jelzett, villannyal ellátott házak száma. Tizenhatról száztizenhatra nőtt a közvilágítási lámpák hálózata, 5 kilométerrel bővült a villanyoszlopok sora. Tanácsházát, orvosi rendelőt, egészségházat, művelődési otthont teremtettek — az állam segítségével. S az iskolában, pártházban, klubszobában már sokan nézik a tv adásait, miközben a több mint 600 lakóház egyharmadában — s ez is megfelel az országos átlagnak — saját televíziós készülék teszi hangulatossá az estét.

Igaz, mintegy 200 távoleső épület még villanyra vár. A csaknem 700 holdas külterület homokos utcáin elszórtan állnak a házak, gondosan mérlegelni kell, hol gazdaságosabb a szerelés folytatása. Mikor az őszön a villamos beruházók bejárták a külterületi lakott helyeket, elsősorban azt vizsgálták, hol lehet majd a villanybekötés utáni időkben csatlakoztatni a többi házat. Nos, az új esztendőben további 500 méterrel nő a világosság Erdőkertesen, s a házak között újabb lámpák teszik biztonságosabbá az esti közlekedést.

A négy-öt házból álló Forradalom utca sajnos még ebben az évben sem kap villanyt. De már bekúszik az oszlopsor a szomszédos Vereckei utcába és — úgy mint nem sokkal odébb a Béke utcában, s a Proletár utcában — itt is megjelennek majd a házakon a tv-antennák.

Persze lehetne a fejlődést gyorsítani. Kevés községfejlesztési járulékot fizetnek az erdőkertesi lakók, hiszen túlnyomó többségük az iparban dolgozik. E nélkül pedig lassabban gazdagodik a község. A jelentős állami segítség nem nélkülözheti a lakosság hozzájárulását. Kívánatos lenne, hogy az új esztendőben vitassák meg a község vezetői, hogyan lehetne majd a lakók összefogásával és aktív hozzájárulásával közelebb hozni a Forradalom utcát a mosógéphez, a tv-hez — az űrhajós korhoz.

J. L.

Sem nemzetiek, sem szocialisták

Lackó Miklós:
Nyilasok, nemzetiszocialisták (1935—1944)
(Kossuth Könyvkiadó)

E könyv a magyar fasiszta mozgalmak erőteljes leleplezése. Azt is írhattuk volna az ismertetés elé: izgalmas politikai krimi. Ez persze nem műfaja. A könyv tudományos munka, a hazai fasiszta pártok harmincas évekbeli történetének első jelentősebb és átfogóbb feldolgozása. A kortársak és az ifjabb generáció számára egyaránt fontos és tanulságos.

Sokféle oka van annak, hogy miért él a közvélemény egy részében még ma is hamisan enyhébb ítélet a magyarországi fasizmusról. Ez az állásfoglalás megveti a Szálasi-uralmat, megértő a magyar uralkodó osztályok politikája iránt. A Horthy-kormányzat politikáját a nemzetiszocialista pártoktól *merőben eltérőnek tartja*. Ezt a felfogást maguk a horthysta politikusok kezdték terjeszteni már a háború végén és ma is folytatják az emigrációban. Minden felelősséget külső kényszerre, illetve a nyilasokra hárítanak. E felfogásnak másik forrása, hogy a kortársak közül sokan nem láthattak az ellenforradalmi kormányzat szövevényes kulisszatitkai mögé és a fasizmust csupán a „zöldingeselkben" látták.

A felszabadulás utáni ideológiai munkánk sem oszlatta el teljesen ezt a hamis képet. Igaza van a szerzőnek, amikor megállapítja, hogy a fasiszta ideológia egyes elemei többek között azért léteznek (rejtetten, a felszín alatt), mert jó ideig „szemérmes" hallgatás leplezte. Propagandánk nem segítette kellőképpen az összefonódottság felismerését, a hivatalos nacionalista, irredenta, antiszemita, antikommunista ellenforradalmi ideológiai és a nemzeti-szocialista pártok eszmei programja között. Lackó könyve éppen ezt az ellenforradalmi társadalmi-ideológiai talajt mutatja be szélesen, amelyben a nyilasmozgalom gyökeredzett, felnőtt és amelyen bukott. A szerző határozott mértéktartással koncentrál a jobboldalon belül a nyilaskeresztes és a vele egynemű nemzetiszocialista irányzatok történetére, az olvasó mégis *átfogó politikai korrajzot kap a Horthy-rendszerről.*

1935—44 az a korszak, amikor a szélsőjobboldal frakcióinak korábbi reménye, hogy felülről (Gömbös segítségével) jut hatalmi pozíciókba, már meghiúsult. Ugyanakkor a Hitlerrel kapcsolatban álló nemzetiszocialista pártok túl voltak az első szárnypróbálgatásokon. 1936 után, mint ellenzék, aktivizálódott a szélsőjobboldal számos csoportja. *Ez a korszak versenyfutás a kormányzat és az ellenzék között a jobboldaliságban.* Harc a hatalomért és a hitleri Németország kegyeiért. A könyv részletes elemzést ad arról a belső küzdelemről, amely egyrészt a fasizálás foka, üteme és formái körül, másrészt a mozgalmon belül a hegemóniáért folyt. De elvileg nem szembenálló alternatívák harca volt ez!

A horthysta irodalom szerette volna elhatárolni magát Szálasitól, a leleplezett nyilas vezérektől. ezért csak a köztük levő személyi és szemléleti differenciákra hivatkozott, az őket összekötő eszmei, politikai, szervezeti, személyi kapcsolatokat elhallgatta.

Valójában — mint a most megjelent mű gazdagon bizonyítja — a nemzetiszocialista mozgalom eszméit, kádereit, módszereit eredetileg az 1919-es fajvédő garnitúra tárházából merítette. A nemzetiszocialista pártok vezetői — többségükben — ugyanazokból a rétegekből kerültek ki, mint a kormánypárt „úri" fasiszta szervezeteinek irányítói. Ugyanolyan, a hatalomért mindenre kapható, soviniszta katonatiszti elemek, deklasszált arisztokraták, dzsentri eredetű államhivatalnokok, kispolgári törtetők, kalandorok. A nyilasmozgalom szélesedésével „alsóbb" rétegekkel bővült a táboruk. S az úri vezetők mögött türelmetlenül lázadoztak a kispolgári és főleg lumpen elemekből álló kielégítetlen „hűséggyűrűsök", rohamosztagvezetők. Hogy a fasiszták néhány jellegzetes figuráját említsük, az olvasó megismeri a nyilas grófokat: gróf Pálffy Fidélt, gróf Festetics Sándort, gróf Széchenyi Lajost, gróf Serényi Miklóst..., a volt fehérterrorista csendőr- és katonatiszteket, mint Baky László, Endre László, Taby Árpád, Ruszkay Jenő, Kovarcz Emil, Meskó Zoltán, Rátz Kálmán... a sajtóvezéreket, mint Hubay Kálmán, Fiala Ferenc, Rupprecht Olivér, Málnási Ödön; néhány renegát munkásképviselőt és a jobboldali fiatalok képviselőit, mint Kéméri Nagy Imre, Dücső Jánosné, Csia Sándor, Gera József, Balthazár Ferenc, Nesz Károly, Kassai-Schallmayer Ferenc, Maczák János, Omelka Ferenc, Wirth Károly, Gruber Lajos stb. Sok újat ad a könyv a nyilaskeresztes mozgalmon belül jelentkező radikális ellenzéki elemek, terrorcsoportok, Németországba, Ausztriába szököttek és a korabeli disszidensek működéséről. *A mozgalom egész útját a bomlás és a folytonos egyesülési kísérlet jellemzi.*

Eredeti források alapján tárja elénk a szerző a magyar nemzetiszocialisták *hazaáruló* tevékenységét. A könyv bemutatja az SS-szel és Gestapóval való kapcsolataikat. A szerző felhasználja Sombor-Schweinitzer Józsefnek, a budapesti rendőrkapitányság korabeli politikai osztályvezetőjének kéziratait, amelyek kritikai felhasználhatóságuk mellett, önmagukban is igen érdekesek. E forrásból származik a nyilaspárt tisztségviselőiről készült bűnügyi statisztikai kimutatás. amely szerint 1941 tavaszán a megvizsgált 4292 nyilas aktivistának egynegyede közönséges bűnöző volt. (Kár, hogy

a szerző nem használta fel Schweinitzer leleplező adatait abban a vonatkozásban, hogy miként jutalmazta meg a német kormány nagy jövedelmű állásokkal a nyilasvezéreket.)

Szálasi a totális fasiszta rendszerváltozást végig a „Legfőbb Hadúrral", azaz Horthyval az élen képzelte. A nyilaspártot uralomra juttató rendszerváltozásra azonban az utolsó pillanatig nem volt szükség, mert a magyar uralkodó osztályokat képviselő kormányok — ha ingadozásokkal is —, de mindig jobbra mentek, ezzel feleslegessé tették a fordulatot. Ez Hitlerék számára is kényelmesebb megoldás volt.

A nemzetiszocialista mozgalmak szociális ígéretekben, antikapitalista földreform demagógiában és a szocializmus fogalmának kijátszásában eltértek a hivatalos nacionalista ellenforradalmi propagandától. E szociális demagógiát jórészt a német és az olasz fasizmus programjaiból kölcsönözték. Terjesztése egybeesett az anschluss után kibontakozott átmeneti hadikonjunktúrával, jobboldali politikai hullámmal és annak szervezeti növekedésével. Szabó Dezső 1938-ban találóan jellemezte a hungarizmus ideológiáját: „... úgy toporzékolni nacionalizmust, hogy az minden célkitűzésével, beidegződésével a hódító, idegen nacionalizmusnak csináljon utat; felkavarni kalandortömegek legszennyesebb szenvedélyeit, hirdetve az erőszak, a több ököl, a minden morális szempontot elvető baromi eltaposás vállalását, Magyarországon minél egyetemesebb káoszt teremteni, hogy a minden életerejében megtámadott magyarság védtelenül hulljon az idegen hódító lába elé ..."

A nyilasmozgalom 1938—39-ben fénykorát élte. Lackó Miklós könyve részletes adatokkal ismerteti az 1939-es választásokat, amikor megtévesztett dolgozók is nagy számban adták szavazatukat az ígéretekben bővelkedő nyilaspártokra. Szemléletesek azok a fejezetek, amelyek a rövid fénykort követő bomlást, a tömegbázis elvesztését, a beváltatlan ígéretek miatti gyors kiábrándulást ábrázolják. E folyamat következménye: a hungarista mozgalom terrorcsapattá szűkül. Mire a hőn óhajtott hatalomátvétel 1944 októberében bekövetkezett, Szálasi bűnözőkvezette terrorbandákra, s az olyan kompromittált alvezérekre támaszkodhatott, akik addigra minden hidat felégettek maguk mögött. Szálasi rémuralma idején tehát már nincs mögötte nagy erő, de mint a műben olvashatjuk, kihasználhatta „szélesebb rétegek reakciós fertőzöttségét, s a nagy dolgozó tömegek passzivitását".

A könyv a Szálasi-puccsig vezeti el az olvasót. Felkelti azonban azt a kívánságot, hogy egyszer együtt is meg kellene írni a nyilasmozgalom kifejlődését, a Szálasi-uralom történetét. banditizmusát, hogy a magyar fasiszta pártok iránti jogos lenéző megvetést szenvedélyes és ma is időszerű antifasiszta felháborodás váltsa fel.

Szakemberek, történelemtanárok, pártpropagandisták számára további részletekben is sok újat ad a mű, pl. a nyilaskeresztesek és Imrédy mozgalma közötti kapcsolatokról, nyilasok elleni perekről, pénzügyi manővereikről s nem utolsósorban a munkásmozgalom elleni akcióikról. Lackó Miklós könyve érdekes olvasmány és jelentős hozzájárulás a magyarországi fasizmus leleplezéséhez.

Dósa Rudolfné

Fontosabb cikkek jegyzéke

1966. november 11-től december 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Komócsin Zoltán elvtárs felszólalása a Vas megyei pártértekezleten (XI. 11.); Rényi Péter: Elvek és arányok (XI. 13. A párt szövetségi politikájával foglalkozó cikk); A tsz-pártszervezetek tapasztalatairól tartott szerkesztőségi ankétről készült összefoglaló (XI. 15.); Pécsi Ferenc: Függőség és demokrácia (XI. 19.); Faragó Jenő: Több beleszólás — több kötelezettség (XI. 20.); Pintér István: A fiatalok és a pártkongresszus (XI. 24.); A Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusáról közölt beszámolók (XI. 29—XII. 4.); Kállai Gyula elvtárs kongresszusi megnyitó beszéde (XI. 29.); Kádár János elvtárs előadói beszéde a kongresszuson (XI. 29.); Biszku Béla elvtárs előadói beszéde a kongresszuson a szervezeti szabályzat módosításáról (XI. 30.); Brezsnyev elvtárs felszólalása a kongresszuson és az SZKP Központi Bizottságának üzenete (XI. 30.); A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Revíziós Bizottságának jelentése (XI. 30.); A Központi Ellenőrző Bizottság jelentése (XI. 30.); Kádár János elvtárs kongresszusi vitazáró beszéde (XII. 4.); A Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusának határozata (XII. 4.); Tovább a lenini úton (XII. 6. A IX. kongresszus eredményeit és a további feladatokat összegező cikk.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nyers Rezső: A haladás, a béke, a szocializmus kongresszusa (12.); Berger Antalné: A pártgazdasági munka tapasztalatai a Pamutnyomóipari Vállalat Kelenföldi Textilgyárában (12.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Kjell E. Johanson — Urban Karlsson — Wide Svensson: A svéd ifjúság és a kommunisták (11.); Gunnar Öhman: A svéd kommunisták sikere (11. A választások eredményével foglalkozó cikk).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Az országgyűlés ülésszakáról közölt beszámoló (XI. 12.); Szabó László: Az új törvény (XI. 13. Az új választójogi törvénnyel foglalkozó cikk); Kállai Gyula elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 1.); Todor Zsivkov elvtárs és Apró Antal elvtárs felszólalása a Nyergesújfaluban tartott barátsági nagygyűlésen (XII. 1.); Brezsnyev elvtárs és Komócsin Zoltán elvtárs felszólalása a Beloiannisz-gyárban tartott magyar—szovjet barátsági gyűlésen (XII. 2.); Czinege Lajos honvédelmi miniszter elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 3.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Láng György: Reálbér, reáljövedelem (XI. 12.); A Moszkvában tartott kerekasztal-beszélgetés szovjet közgazdászokkal a tervteljesítésről és a gazdasági reformról (XI. 13.); dr. Soós Gábor: A műszaki fejlesztés szerepe a mezőgazdaságban (XI. 16.); Beckl Sándor: Erkölcsi ösztönzők és az új mechanizmus (XI. 17.); Bíró József külkereskedelmi miniszter elvtárs nyilatkozata az 1967. évi szovjet—magyar kölcsönös áruforgalomról (XI. 23.); Varga György: Népi ellenőrzés az új gazdasági mechanizmusban (XI. 23.); Galla László: Az állóeszköz-gazdálkodás új rendjének tapasztalatai (XI. 23.); Almási István: A tsz-ek és vállalatok önállósága (XI. 24.); Csapó László: Tervgazdálkodás és központi irányítás az új mechanizmusban (XI. 26.); Fock Jenő elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 1.); Gáspár Sándor elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 2.); Fehér Lajos elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 3.);

NÉPSZAVA — Interjú Somoskői

Gábor elvtárssal, a Szaktanács titkárával az új mechanizmussal kapcsolatos bővülő szakszervezeti hatáskörről (XI. 20.).

FIGYELŐ — Dr. Wilcsek Jenő: Felelősség és kockázat (XII. 7.); Varga Gyula: A háztáji gazdaságok árutermelése (XII. 7.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Szurdi István: Gazdasági fejlődésünk és a párt IX. kongresszusa (11.); Bitay Kálmán — Székely Attila: Vegyiparunk fejlesztése és problémái (11.); Pallós László: A kedvezőtlen termőhelyi adottságú termelőszövetkezetek támogatási rendszeréről (11.); Ádám Kálmán: A beruházások egyedi tervezésének korszerűsítése (11.).

VALÓSÁG — Sugár Tamás: Gépipar és külkereskedelem (11.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Siegberth Kahn: Az Egyesült Államok magántőke-kivitele (12.); A fejlődő országok (12. Gazdasági szemle).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Népművelés és társadalom (XI. 19.); Tóth László: Hol tart az iskolareform? (XI. 26.); Szirmai István elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 2.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Köpeczi Béla: Pártosság, elkötelezettség, dekadencia (12.).

NÉPMŰVELÉS — Dr. Köpeczi Béla: Kulturális életünk tízéves fejlődéséről (11.); Nagy Richárd: Közösség és művelődés (11.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Todor Zsivkov elvtárs előadói beszéde a Bolgár Kommunista Párt VIII. kongresszusán (XI. 15.); Leonyid Brezsnyev elvtárs és Komócsin Zoltán elvtárs felszólalása a Bolgár KP VIII. kongresszusán (XI. 16.); Podgornij elvtárs beszéde a bécsi Hofburgban (XI. 16.); Szabó L. István: Amerika mai realitásai (XI. 17.); Podgornij elvtárs beszéde a Jonas osztrák elnök tiszteletére adott vacsorán (XI. 18.); Mód Péter elvtárs felszólalása az ENSZben (XI. 18.); Szántó György: Az imperialisták közötti ellentétekről (XI. 19.); A szovjet—osztrák közös közlemény (XI. 22.); Nemes János: Európai remények és gondok (XI. 26.); Péter János külügyminiszter elvtárs felszólalása az MSZMP IX. kongresszusán (XII. 2.); A Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusának nyilatkozata az Egyesült Államok vietnami agressziójáról (XII. 3.); A kínai eseményekről (XII. 8—9. A Pravda szerkesztőségi cikke); Koszigin elvtárs beszéde a francia televízióban (XII. 9.); A szovjet—francia közös nyilatkozat (XII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Polgár Dénes: Egy korszak csődje (12. A nyugatnémet politika csődjével foglalkozó cikk); Szabó L. István: A Johnson-doktrína (12.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Péter János külügyminiszter elvtárs felszólalása az ENSZ-közgyűlés XXI. ülésszakán, október 18-án (12.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A szocialista demokráciáról a Pártfőiskolán tartott vita összefoglalója (XI. 17.); A kommunista világmozgalom egységéről (XI. 23. A Pravda cikkének ismertetése); Mód Aladárné: Társadalmi rétegek — társadalmi különbségek (XII. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Szabó József: A gazdasági demokráciáról (12.); Csizmadia Ernő—Zsarnóczai Sándor: A munkás-paraszt szövetség néhány mai problémája (12.); Zsilák András: Tudományos tanácskozás fejlődésünk tíz évének történetéről (12.); Történelemszemléletünk néhány ideológiai kérdéséről (12. Zárszó a történészek vitájához).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — G. Batal—C. Davagszurem—P. Motta Lima: Október és a haladás (11.); Rem Belouszov: Terv és piac a szocialista gazdaságban (11.);

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Molnár Ferenc: Az imperializmus lenini elméletének néhány problémája és a mai kapitalizmus (11.).

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 2. SZ. FEBRUÁR

TARTALOM

Nyers Rezső: Népgazdasági szemlélet és gazdaságpolitikánk — — — — — — — — — — — 3
Kékesdi Gyula: A nemzetközi nőnap előtt — — — 11
Dr. Molnár Imre: A termelőszövetkezeti vezetés fejlesztése — — — — — — — — — — — 17

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Szamos Rudolf: A tanácsi munka: a dolgozó nép szolgálata — — — — — — — — — — — 26
Papp János: A gazdasági és politikai feladatok egysége 32
Bartolák Mihály: A földművesszövetkezeti tanácskozások — — — — — — — — — — — 38
Kornidesz Mihály: A pályaválasztásról — — — — 43
Csicsay Iván: Meggyőző érvek a felvilágosító munkához 47

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Puja Frigyes: Néhány ellentmondásos nemzetközi kérdés — — — — — — — — — — — — 52
Révész Ferenc: Tudományos konferencia a történelmi materializmus oktatásáról — — — — — — 59
Szántó Lajos: Egy új tudományág — — — — — 67

Nebehaj Ferenc: A marxista—leninista középiskolák Győr megyei tapasztalatai — — — — — — 70
Dr. Beszteri Béla: A televízió politikai tanfolyama — 72

PÁRTSZERVEZETEINK TÁJÉKOZTATÁSÁRA

Az ifjúság a szocialista mezőgazdaságban *(F. J.)* — — 73
Non György: A Kossuth Könyvkiadó 1967-es tervéről 79
Ballai László: A munkaidő-csökkentésről — — — 82

AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI

Az alapszervezet, a vezetőség és a titkár *(L. V.)* — — 86

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Vélemények a komplex intézkedési tervről *(B. M.)* — 93
Csonka György: Pártfórumon az iskolai nevelés — — 98
Horváth Antal: Agitáció a mezőgazdasági gépjavító állomáson — — — — — — — — — — — 99
Kalocsai Tibor: Előkészületek az új gazdasági mechanizmusra — — — — — — — — — — — 102
Rácz Pál: Nevelőmunka a vidékről bejáró dolgozók között — — — — — — — — — — — 104
Mendly Gyula: A falusi könyvtár: a tudatformálás eszköze — — — — — — — — — — — 107

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Kászon József: A képviselő hagyatéka — — — — 109
Együtt örülünk velük *(F. J.)* — — — — — — 111

Borítón: Horváth László csoportvezető, a kiskunhalasi gépjavító-állomás pártvezetőségi tagja és Koltai András raktáros. (Foto: Dolezsál)

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V. Széchenyi rakpart 19 — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal Budapest, VI., Revai u. 16. Telefon 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 060, közületi 61 066, vagy átutalás a MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.00094/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest, F. v.: Bolgár Imre

NYERS REZSŐ,
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

Népgazdasági szemlélet és gazdaságpolitikánk

Valószínű, hogy manapság egyáltalán nem is létezik olyan kommunista, aki lebecsülné a gazdasági kérdések politikai jelentőségét. A gazdasági kérdésektől elkülönült politikai gondolkodásmód egyébként pártunkban sohasem tudott komolyan tért hódítani, mert a marxisták sohasem becsülték le a gazdasági életet, sohasem tekintették azt politikánkívüli területnek. Nem szükséges tehát, hogy egyáltalán szót emeljünk a gazdasági feladatok fontossága érdekében, hiszen a pártkongresszus, a taggyűlések és pártértekezletek bizonyították, hogy nyitott kaput döngetnénk, mert a gazdasági témák mindenütt kellő helyet foglalnak el a politikai közgondolkodásban.

Mégis, a gazdasági kérdések tárgyalására nem jellemző, hogy rövid tanácskozások lennének a témában, amelyek minden nehézség nélkül megegyezéssel végződnének. Inkább az a helyzet, hogy a legtöbb tanácskozáson csak beható, néha hosszadalmas vitában tisztázódnak a problémák, és az sem ritka, hogy nem könnyen jön létre közmegegyezés, hogy csak többszöri nekifutással sikerül ezt elérni. Mi ennek az oka? Az, hogy a gazdasági jelenségek nagy része egyszerűnek látszik és szorosan véve az is, de ugyanakkor mihelyt általános következtetésekre törekszünk, többnyire bonyolult összefüggésekre bukkanunk. Mindennapi életünk gazdasági jelenségei általában megítélhetőek azzal a mércével, amit józan észnek nevezünk. Ez legtöbbször elegendő is ahhoz, hogy az egyes jelenségről pozitív vagy negatív véleményt mondhassunk. De más a helyzet az országos méretű gazdasági jelenségekkel, *sokkal nehezebb a gazdasági teljesítmények és lehetőségek közgazdasági összevetése.* Ez utóbbihoz már kevés csupán a gyakorlatias józan ész. Ehhez többre bizonyos közgazdasági tájékozottságra, továbbá a jelenségek olyan nézőpontból való megközelítésére van szükség, amit legtalálóbban a népgazdasági szemlélet fogalmával nevezhetünk nevén.

Fel kell tennünk magunknak a kérdést, hogy vajon a közgazdasági fogalmak és jelenségek olyannyira bonyolultak lennének, hogy a népgazdasági szemlélet magaslatára csupán a magasabbfokú iskolázottsággal rendelkező értelmiségiek jutnának el? Köztudott, hogy pártunk mindenkor a leghatározottabban elutasította az ilyesfajta felfogást, mint ami nem igaz, mert mélységesen antidemokratikus. *A közgazdasági tájékozottság éppen pártunk kezdeményezése alapján immár két évtizede fokozatosan terjed a nagy tömegek körében.* A munkások és parasztok között is mindinkább terjed és elmélyül a népgazdasági szemlélet. Nem ringatózhatunk persze abban az illúzióban, hogy a lehető legjobban megy minden, hogy semmi sem gátolja társadalmunk tudati fejlődését. Azt sem képzelhetjük, hogy a kommunisták népgazdasági szemlélete mindenütt és mindenkor kielégítő lenne, különösen a tekintetben, hogy a gazdasági körülmények változása mindig helyesen tükröződik-e párttagságunk egészének szemléletében. A legutóbbi pártkongresszus nem alaptalanul hívta fel figyelmünket arra, hogy nem szűnhet és nem csökkenhet erre irányuló erőfeszítésünk.

Milyen jellegzetes gazdasági szemléletmódokkal találkozhatunk a gyakorlati életben, amelyek eltérnek a népgazdasági szemlélettől? Talán elsőnek említhetjük meg az olyasfajta nézetet, mely csupán részjelenségek sokaságának számbavételében merül ki és nem jut el a valóságos szintézisig. E szemlélet képviselői egyes spontánul összeszedett példákból mondanak ki szűklátókörű „igazságokat", és közben jellegzetesen semmibeveszik az összesítő elemzéseket, a statisztikát. Az ilyen fölfogásnak létezik egy nem kevésbé helytelen ikerpárja is, az elvont bürokratikus szemlélet, mely viszont megreked az általános tényeknél, a statisztikai átlagoknál, s alig vesz tudomást a mindennapi élet konkrét jelenségeiről. Tény továbbá, hogy főleg gyakorlati gazdasági emberek körében — ahol persze a népgazdasági szemléletnek mélyebbnek és tartalmasabbnak kell lenni az átlagosnál — sajnos, még nem ritka a partikuláris szemlélet, melynek képviselői vagy egy adott vállalat, vagy csupán egy adott gazdasági ágazat keretében látnak, gondolkodnak és cselekednek, nem helyezik be saját környezetüket a népgazdasági összfolyamatba. Tény az is, hogy falun is, városban is találkozhatunk még olyanokkal, akiknek gazdasági szemléletében szembeütközően megvannak még az osztályelfogultság maradványai. Munkásoknál és parasztoknál ez egymás iránt is, az értelmiség iránt is főként az életszínvonallal összefüggésben nyilvánul meg, míg az értelmiségiek részéről inkább a kétkezi dolgozók egyenjogúságának és demokrácia-képességének lebecsülésében. Az eddigieken túlmenően nem túlságosan ritka az olyan fölfogás sem, mely a gazdasági életet nem a

termelés-fogyasztás kölcsönhatásában, egymással való összefüggésében szemléli, hanem külön-külön, egymástól elszakítva látja és értékeli a termelést, valamint a fogyasztást. Végül helytelenként kell számbavennünk a gazdasági folyamatok olyan szemléletét, mely gazdasági kérdésekről csupán, vagy döntően erkölcsi szempontok alapján ítél, amelyben nincs helye, vagy csak mellékszerepe van az objektív, tudatunktól független gazdasági törvényeknek, amelyben csupán elvont eszményi követelmények uralkodnak.

Fenti felsorolás hosszúságából egyáltalán nem következik, hogy az egyoldalú, helytelen szemléletű emberek többségben lennének országunkban, vagy pláne pártunkban. Nincsenek többségben, de kétségtelenül vannak ilyenek. Az sem következik mindebből, hogy a felsorolt helytelen szemléletek mindig kristálytisztán mutatkoznának, hogy azonnal és könnyen felismerhetők. *Ezek nézettípusok, nem pedig ember-típusok.* Minden embert, minden vitában csakis önálló, egyedi jelenségnek tekinthetünk, nézeteit nem szabad sémák alapján megítélnünk. És persze az sem következik, hogy akinek a szemlélete bizonyos dolgokban hibás, vagy fogyatékos, annak soha semmiben sem lehet igaza.

Milyen gazdasági kérdésekben szükséges jelenleg a népgazdasági szemlélet terjesztése? Először is talán népgazdaságunk mostani fejlődési ütemének megítélésében. Másodszor a gazdasági mechanizmus reformjának helyes megértésében. Harmadszor az ipar és a mezőgazdaság hazai kölcsönös összefüggésének, egymásrahatásának felismerésében. Negyedszer a termelékenység—foglalkoztatottság—személyi jövedelmek alakulásának összefüggésében.

Hogyan értékeljük népgazdaságunk jelenlegi fejlődési ütemét? Az egyik fő szempont lehet, hogy lépést tartunk-e a világ többi részével, a másik pedig az, hogy kellőképpen kihasználjuk-e adott lehetőségeinket. Mindkét szempontból az 1961-től 1965-ig terjedő öt esztendő teljesítménye szolgálhat értékelési alapul, mert ez az időszak egybeesik második ötéves tervünk időszakával és nemzetközileg is összemérhető az ez időbeni fejlődés. *Ha a gazdasági fejlődést kifejező legáltalánosabb mutató, a nemzeti jövedelem alapján értékeljük a helyzetet, megállapítható, hogy nemzetközi síkon lépést tartunk a világgal.* 1960—65 között, öt év alatt ugyanis az egy főre jutó nemzeti jövedelem a fejlett tőkés országokban kb. 20 százalékkal, a KGST-ben egyesült szocialista országokban pedig mintegy 25 százalékkal növekedett, ugyanakkor hazánkban a növekedés 24 százalékos volt. Ha az ipari termelés növekedését vizsgáljuk, hasonló képet látunk. Öt év alatt a fejlett tőkés országokban 32 százalékos volt a növekedés, a KGST-országokban pedig 49 százalékos, ugyanakkor Magyaror-

szágon 45 százalékos. A munka termelékenységének növekedésében is gyorsabb volt a fejlődés üteme a szocialista világban (hazánkban is), mint a tőkés világban. Végeredményben *az európai szocialista országok részesedése a világ ipari termeléséből öt év alatt 28,8 százalékról 31,8 százalékra emelkedett,* a fejlett tőkésországok részesedése ugyanakkor 63,5 százalékról 60,0 százalékra csökkent

De vajon mondhatjuk-e, hogy a jelenlegi fejlődési ütem gazdasági lehetőségeink optimális kihasználásának eredménye, hogy — mint nemzet — erre vagyunk képesek és nem többre? Nem lenne helyes így vélekednünk. *Gyorsabb fejlődési ütemre van lehetőségünk, mint a jelenlegi.* A termelés, a forgalom, az értékesítés gyorsabb ütemű növelésére, s ezzel párhuzamosan a beruházások és a fogyasztás energikusabb növelésére megvannak adottságaink. De mindez az eddigi gazdaságirányítási rendszerben nem lehetséges. Az eddigi rendszerünk ugyanis kevéssé számol a piac objektív létével. Márpedig *a gyorsabb gazdasági növekedés érdekében éppen bizonyos piaci korlátokat, kell leküzdenünk,* mégpedig külső és belső piaci korlátokat. Ez pedig csakis akkor lehetséges, ha a szocialista gazdaság termékeinek 100 százaléka szükségletet, piaci igényt elégít majd ki, mégpedig úgy, hogy növekszik az igény a gazdaságosan eladható termékeink iránt idehaza és külföldön. Ehhez az szükséges, hogy szocialista vállalataink és az állami irányításban dolgozók úgy gondolkodjanak a tervcélokról, mint piaci viszonyok közepette megvalósítható célokról. Igaz, hogy nem egynemű piacról van szó a mi esetünkben, hanem két külön piacról. Egyfelől a hazai szocialista piacról és a szocialista világpiacról, másfelől a tőkés világpiacról. A két piac eltérő jellege sok szempontból más-más módszereket igényel a termelésben is, a kereskedelemben is. *Ha termelésünk jobban alkalmazkodik majd a belső és külső piaci követelményekhez, ha versenyképessége növekszik, úgy gazdasági növekedésünk üteme is gyorsabb lesz a jövőben.* Mindehhez gyorsabb műszaki haladásra, céltudatosabb vállalati szervezésre, termelékenyebb munkára van szükség. Éppen ezt van hivatott szolgálni a gazdasági reform útján kialakítandó új gazdasági mechanizmus. Ezért joggal mondhatjuk, hogy a reform a gazdasági fejlődés ütemének jövőbeni gyorsítását célzó nagyszabású befektetés.

Sokakban felmerül a kérdés, hogy ha szocialista piaci viszonyoknak tudatosan teret engedünk népgazdaságunkban, ezzel elszakítjuk-e a vállalati tevékenységet a központi gazdaságpolitikai céloktól? Ha a vállalatok nem kapnak kötelező tervszámokat az államtól, akkor megszűnik-e az állami terv és a vállalati terv között minden „transzmisszió", minden összekötő kapocs? Nos, ez nem így lesz. Az állami tervnek meghatározó sze-

repe lesz a jövőben is. *Az állam és a vállalatok közötti transzmisszió funkcióját azonban nem az eléggé önkényesen megállapított különböző tervmutató-számok töltik majd be, hanem közgazdasági szabályok.* Ezek éppoly hatékonyan képesek szabályozni a termelés összvolumenét, a foglalkoztatottság mértékét, a személyi jövedelmek tervszerű növekedését, mint a tervmutatók, noha sohasem csupán egyes vállalatokra szabottak lesznek, és mindig hosszabb időre szólnak, nem pedig január 1-ével „potytyannak le az égből", mint a tervmutató-számok. Éppen ezért fő előnyük lesz, hogy az állami gazdaságpolitika irányvonalába terelik a vállalatokat, de ugyanakkor *nem kötik meg a vállalati vezetés kezét a termelési eszközök kihasználásának módjában, hosszabb távra szóló gondolkodásra szorítják a vállalati vezetőket és a kollektívát.* Aligha remélhető persze, hogy az új mechanizmus nem teremtene semmiféle nehézséget, és egész biztos, hogy az új viszonyok között is bekövetkezhet majd ideig-óráig egy-egy vállalatnál a rossz gazdálkodás. De kevésbé, mint az eddigi irányítási rendszerben. A tervszerű, ütemes fejlődésre kedvezőbb lehetőségeket teremt a változás és ez megéri, hogy esetleges átmeneti nehézségeket is vállaljunk az eredmény reményében. Az bizonyos, hogy a mechanizmus-reform célját és lényegét csak népgazdasági szemlélettel lehet igazán helyesen megérteni és méginkább: megvalósítani. Ha valamiben erősíteni kell a népgazdasági érdek ismeretét, a pártos és ugyanakkor széleslátókörű szemléletet, úgy ebben aztán igazán szükséges és van mit erősíteni.

Mennyiben változik majd az új mechanizmusban a vállalati-üzemi pártszervezetek feladata? Milyen gazdaságszervező feladatokat helyes végezniök a jövőben a pártszervezeteknek? A változások lényege abban jelölhető meg, hogy *amilyen mértékű önállósággal rendelkeznek majd a vállalatok a gazdaság irányítási rendszerében, olyan mértékű önállósággal kell dolgozniok a pártszervezeteknek a párt gazdaságpolitikájának helyi képviseletében.* Mit tud a párt központilag a helyi pártszervezetek rendelkezésére bocsátani, amit iránytűként és mérceként használhatnak helyi tevékenységükben? Miután a kötelező terv-mutatószámok rendszere megszűnik, az eddig leggyakrabban használt iránytű és mérce is megszűnik. A jövő iránytűje és mércéje kevésbé konkrét és kevésbé egyedi lesz az eddiginél, de politikailag sokkal tartalmasabb. Ez iránytű és mérce szerepét a jövőben a párt gazdaságpolitikai határozatai töltik be, amelyek megtestesülnek az állami tevékenységben is, az országgyűlés és a kormány határozataiban. E gazdaságpolitika szemszögéből kell foglalkozniok a pártszervezeteknek a gazdasági kérdésekkel. Ennek megvalósulását ellenőrizzék, ennek érdekében kezdeményezzenek, javasoljanak, szervezzenek és agitáljanak. Ha gazdaságpolitikánk előtérben álló cél-

jait és elveit vesszük sorjába, a következőket jelölhetjük meg, melyek a helyi pártszervezetek tevékenységére vonatkozóan is iránymutatóak — melyeket tanulmányozniok, ellenőrizniök és értékelniök kell.

— A termelékenység és a jövedelmezőség kellő mértékben növekszik-e? Célszerűen használja-e ki a vállalat a rendelkezésére bocsátott termelőeszközöket? Kellő színvonalú-e a munka szervezettsége?

— Megfelelően használja-e fel a vállalat a műszaki fejlesztés céljára rendelkezésre álló anyagi lehetőségeket? Fejlődik-e a gyártás technológiája, a gyártmányok korszerűsége, és lépést tart-e a piaci igényekkel? A dolgozók szakképzettsége növekszik-e, lépést tart-e a követelményekkel?

— Kihasználja-e lehetőségeit a vállalat a társadalmi szintű foglalkoztatottság magas színvonala érdekében oly módon, hogy dolgozóit termelékenyen és gazdaságosan foglalkoztatja?

— Kellőképpen alkalmazkodik-e a vállalat a belső és külső piaci igények változásához? Számításba veszi-e több éves távlatban a piaci igények várható alakulását? Felkészül-e időben a termelés vagy szolgáltatás struktúrájának rugalmas változására?

— Helyes és eredményes vezetési módszerek érvényesülnek-e a vállalat irányításának különböző szintjein? A vállalat belső gazdasági mechanizmusa biztosítja-e a munka jó hatékonyságát, bürokráciamentességét?

— Helyes elveket és helyes módszereket érvényesítenek-e a vállalaton belül a vezető munakörökbe kerülő káderek kiválasztásánál? Kielégítő-e a vezető káderek szaktudása, politikai magatartása és a dolgozó emberekkel való kapcsolata?

A **felsorolás terjedelméből** is látható, a gazdaságpolitika helyes képviselete nagyon sok feladatot ró a helyi pártszervezetekre. Ennek érdekében szervező munkát is, propagandamunkát is sokat kell végezniök. Minden pártszervezetnek önállóan kell elhatároznia, hogy munkájában mely kérdésekkel kíván különösen behatóan foglalkozni. A párt és a pártszervezet természetesen sohasem kerülheti meg munkájában a kis kérdéseket sem, az egyének problémáit és az egyedi ügyekben való állásfoglalást sem, de mégis *mindig a gazdaságpolitikai fontosságú ügyeknek kell dominálniok, mert azok az össz-társadalom szempontjából a legfontosabbak, s a népgazdasági szemléletben mindenkor azok számára kell az elsőbbséget biztosítani.*

A helyes népgazdasági szemlélet szempontjából alapvető jelentősége van hazánkban annak, hogy széles körökben felismerjék az ipar és a mezőgazdaság egyidejű fejlesztésének a fontosságát. Hazánk az iparosításban az elmúlt évtizedekben és még a II. ötéves terv időszakában is nagy lépéseket tett előre, és az ipar a népgazdaságnak ma már kétségtelenül vezető ágazata. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a mezőgazdaságot háttérbe szoríthatnánk. *A magyar népgazdaság csakis úgy fejlődhet egészségesen, ha mindenkor két lábon álló gazdaság lesz.* Az egyik láb szerepét az ipar, a másik láb szerepét a mezőgazdaság tölti be, s mindkettőnek fejlődnie kell. Hazánkban 1965-ben az összes keresők 32 százalékát tették ki a mezőgazdasági dolgozók. A mezőgazdaság fontossága ugyanakkor nemcsak a népesség 32 százalékának eltartásában van, hanem abban is, hogy a népesség további 68 százalékának élelmezését is biztosítania kell.

Sokan úgy vélik mostanában, hogy gazdaságpolitikai intézkedéseink túlzottan a mezőgazdaság vagy a parasztság javát szolgálják. Felületesen nézve ez kétségtelenül így is van, de ha mélyebben vizsgáljuk a dolgot, azt kell mondanunk, hogy a jelenlegi intézkedésekben egy korábbi időszak negatív következményeit — a kisparaszti mezőgazdaság másfél évtizedes lassú fejlődésének hatását — kell ellensúlyoznunk. Ennek az ellensúlyozásnak a mezőgazdasági beruházások ösztönzésében, a mezőgazdasági dolgozók jövedelmi színvonalának fokozatos kiegyenlítésében kell megnyilvánulnia. Csak így érhetjük el, hogy gazdaságunk egészének színvonala fokozatosan közeledjen a fejlett országok színvonalához. Hogy ez mennyire igényli a mezőgazdaság megkülönböztetett fejlesztését, azt mi sem mutatja jobban, minthogy *míg ipari termelésünk a tőkés országokénál gyorsabban, addig mezőgazdasági termelésünk jelenleg még lassabban növekszik, mint a fejlett tőkés országoké.* Az 1961—65-ös években Magyarországon a mezőgazdasági termelés 10 százalékkal növekedett az előző öt évhez viszonyítva, a fejlett tőkés országokban ugyanakkor 13 százalékkal. Ebből az is látható, hogy ma már nem nagy a mezőgazdasági termelés növekedési ütemében a különbség, fokozatosan felzárkózunk a fejlett országokhoz, de azért az eredmény még nem az, amit elvárhatunk. *Még tovább kell szorgalmaznunk a mezőgazdaság fejlesztését — s ha így van, nem szabad szűkkeblűeknek lennünk az eszközök biztosításában sem. Ez ugyanúgy munkásérdek, mint paraszt-érdek és mindenképpen egész népünk érdeke.*

A **népgazdaság** helyes szemléletében egyre nagyobb szerepet kell betöltenie annak a felismerésnek, hogy a termelékenység, a foglalkoztatottság és a személyi jövedelmek a gazdasági életnek egymással szorosan összefüggő kategóriái. A termelékenység színvonala a különböző országokban meglehetősen szo-

ros kapcsolatban van az adott országban érvényesülő bérszínvonallal. Ha az előbbi alacsonyabb, mint más országokban, az utóbbi is szükségképpen alacsonyabb. Igaz, hogy hazánkban a szocialista jövedelem-elosztás révén a fejlett tőkés országokhoz viszonyítva, a jövedelmi színvonalban kisebb a különbség, mint a termelékenység tekintetében, de azért csodákat a szocializmusban sem vagyunk képesek végrehajtani. *A termelékenység gyorsabb növekedése biztosíthatja a nemzeti jövedelem gyorsabb növekedését, és a jövőt illetően csakis ez lehet a forrása a jövedelmi színvonal energikusabb emelkedésének.* Magyarország korábbi ipari elmaradottsága folytán, egy évszázados félgyarmati függő helyzete következtében az ipari fejlődésben is elmaradt a fejlett tőkés országokhoz képest, s ennek következményei a termelékenység és a jövedelmi színvonal terén természetesen ma is megvannak. A szocialista tervgazdálkodás lehetővé teszi, hogy történelmi elmaradottságunkat gyorsabban hozzuk be. Még a szocializmus sem jelenthet számunkra azonban olyan csodaszert, hogy annak révén a közepesen fejlett országok sorából egycsapásra a fejlett országok közé kerülhetnénk. A szocializmus biztosítja ehhez a lehetőségeket, de a lehetőséget már magunknak kell valóra váltanunk munkáscélként és nemzeti célként egyaránt. A termelékenység növekedését ugyanakkor szocialista módon valósíthatjuk meg, vagyis *a teljes foglalkoztatottsági színvonal fenntartásával,* s nem pedig úgy, mint a kapitalista országok, hogy közben munkanélküli tartalékseregek képződését eltűrnénk. Ez így persze bizonyos szempontból nehezebb, de csakis így biztosíthatjuk egyszerre a szocialista elvek szigorú betartását, a termelékenység gyors növekedését a teljes foglalkoztatottság fenntartása mellett. Mindezek a körülmények indokolják, hogy pártunk gazdaságpolitikájában az utóbbi években olyan nagy szerepet kap a termelékenység növekedése. Kívánatos, hogy a népgazdasági szemlélet terjedésével a nagy tömegek gondolkodásában is egyre inkább fontosságának megfelelően foglaljon helyet ez a kategória.

Pártunk kongresszusai nem véletlenül szentelnek olyan nagy figyelmet a gazdasági fejlődés kérdéseinek. Ezt megköveteli tőlünk a gyakorlati élet, a tömegek érdeke. De ezzel eleget teszünk a marxista—leninista elméletnek is. Hiszen a marxizmus filozófiai, társadalomépítő eszméiben mindig centrális helyet foglalt el a társadalom alapjának, a gazdaságnak és a gazdasági viszonyok fejlesztésének a kérdése. *Ha mi a mai kor jó — hogy úgy mondjuk, korszerű — marxistái kívánunk lenni, akkor korszerű tudással kell rendelkeznünk a mai gazdasági viszonyokról és hagyományos következetességünkkel kell előrehaladnunk a felismert igazságok útján.*

KÉKESDI GYULA:

A nemzetközi nőnap előtt

Mit is kellene a nemzetközi nőnap alkalmából a mi országunk asszonyairól elsősorban elmondani? Talán azt, hogy mindenütt ott vannak az élet sodrában. Gyerekeket nevelnek, s a termelő munkában az új világ hűséges építői. Nemcsak alkotásokra lelkesítenek, hanem közöttük is mind több az alkotó, a teremtő ember, aki szebbé, jobbá formálja a világot.

Jóleső érzéssel mondhatjuk el, hogy a mi világunkban a nő nem csupán a családi életben, mint élettárs egyenlő rangú a férfival, mindinkább egyenlő a politikai, a társadalmi életben is, s amikor közvéleményünk megvonja a tettek mérlegét, különösen meleg szeretettel foglalkozik a nők helytállásával. Pártunk, országunk vezetői is újabb és újabb intézkedésekkel iparkodnak helyzetüket jobbá, könnyebbé tenni. Így történt a IX. kongresszuson is, ahol a Központi Bizottság beszámolója örömmel állapította meg: „Nálunk a nők egyenjogúsága törvény és társadalmi szerepük állandóan növekszik. A népgazdaságban dolgozók száma 1949 óta összesen több mint 900 000-rel növekedett, s ugyanezen idő alatt a foglalkoztatottak között 30 százalékról 39-re nőtt a nők aránya. A létszám növekedése főként az addig háztartásban foglalkoztatottak közül adódott. Örvendetes, hogy a múlttal szemben a női dolgozók között növekedett a képzettek, a szakmunkások, a tanárok, az ápolók, az orvosok száma és részaránya. A pártnak a jövőben is állhatatosan kell dolgozni azért, hogy a nők egyenjogúsága mind valóságosabb, a társadalomban ténylegesen érvényesülő egyenjogúság legyen. Részben ezért is szükségesek további intézkedések, melyek a nőt, mint anyát és a háztartásban nagyobb terhet viselő családtagot segítik és védelmezik."

S hogy nagyobb nyomatékot adjon a jószándéknak, a kongresszus határozatot is hozott, eszerint az alkotó munkát végző anyák számára a jövőben lehetőség nyílik, hogy gyermekei-

ket két és fél éves korig havi 600 forintos segélyt élvezve maguk neveljék. Égető szükség volt erre a rendelkezésre. Azért is, mert a bölcsődei férőhelyek száma a csecsemők alig egyötödének részére elegendő. Az az anya, aki gyereke számára nem tud bölcsődei helyet biztosítani, s akinek a sok terhet vállaló nagymama sincs kéznél, a legnagyobb gondok között él. Kire bízza a gyereket? Hogyan rohanjon haza táplálni, tisztába tenni? De ha bölcsődében van a gyerek, akkor is marad elég gond. Korán kelni, sietni a bölcsődébe, majd rohanni tovább a munkahelyre. Munkaidő után haza, gyerekkel foglalkozni, elvégezni a házimunkát. S mi van, ha beteg a gyerek, s hányszor beteg csecsemőkorban? S hány munkahelyen félnek a gyereket váró nőtől, gyerekét ápolgató anyától, aki betegség idején bizony gyakran kénytelen táppénzes állományba menni. Egyszóval ez a rendelkezés nagyon emberséges, igazán a szocializmus jegyében fogant.

De még ez sem elég, tovább kell törnünk a fejünket, hogyan foglalkozhatnának a termelő munkában dolgozó nők mind többet és többet gyerekeikkel, családjukkal. Hagyják ott munkahelyüket, térjenek vissza a háztartásba és legyenek „csak" anyák? Nem ez a megoldás, különösen nem azoknál, akik hivatásból, olyan életpályán dolgoznak, mely életük másik fő értelmét jelenti. Persze az ilyeneknek is meg kell találniuk a módot arra, hogy az anya szerepében is hivatásuk magaslatán álljanak. De sok olyan dolgozó nő is van, akit csak a kenyérkereset visz el a gyárba vagy a hivatalba, s lelkének fele vagy talán több is állandóan otthon van, alig várja, hogy leteljen a munkaidő, s rohanhasson haza. Az ilyen asszonyok bizonyára örülnek az ugyancsak a kongresszuson elhangzott javaslatnak, mely szerint a nők, különösen az anyák számára a lehetőségekhez képest mind több 4—6 órás munkaalkalmat kell teremteni. Jó elképzelés, hiszen így a nyilvánvalóan szükséges keresettől sem esnek el a rászorulók, s anyai hivatásuknak is jobban megfelelhetnek.

Anyai hivatás! Erről nem árt mind többször szót ejteni. Sok jel vall arra (pedagógusok mondják, és szomorú, de az igazságügyi szervek is sűrűn hangoztatják), hogy az anyai gondoskodás hiánya nagyon meglátszik gyerekeink egy hányadán. A korán reggel elsiető mama, az este fáradtan, idegesen kapkodó mama, a vasárnap is egész nap takarító, mosó, vasaló, főző mama nem áraszt annyi meleget, mely feltölthetné a gyereket azokkal a magabiztos jó érzésekkel, a hovatartozásnak azzal a szükséges varázsával, melynek birtokában könnyebb szembeszállni a különféle csábító kísértésekkel. Kell a család melege, mely úgy betölti az ember életét, hogy nem hagy helyet haszontalan, káros célok kergetésére. S ezen nekünk, férfiaknak is gondolkodni, sőt cselekedni kell!

Mert vitathatatlan: nem csupán a társadalom dolga ezt a szorító gondot megoldani, az otthon is sokkal többet tehetne az igazságosabb munkamegosztás érdekében, mely az anyának több időt biztosítana a gyermekekkel való törődésre. Jó néhány családban a kényelmes férfi álláspont szabja meg az otthoni élet rendjét: „Én már kidolgoztam magam, tessék kiszolgálni." S az asszony, aki ugyanannyit dolgozott, végezheti az otthoni munkát is, rohanhat a bölcsődébe, az óvodába is, vagy az utcán csatangoló gyerekei után, nehogy azok valami vásott kalandba keveredjenek. Sajnos, a magukra hagyott, a szüleiket ritkán látó, a család meleg fegyelmét csak időnként érző gyerekek között igen nagy a csínytevések, sőt a különféle súlyosabb vétségek kísértése is.

Sokat lehetne még az anyák helyzetén meditálni, még akkor is, ha úgy érezzük, hogy erőnkhöz képest nem keveset tettünk értük, s társadalmunk magas felelősségérzettel iparkodik megkönnyíteni a nők helyzetét. Jóleső érzéssel mondhatjuk el, hogy nálunk sok ezer nő dolgozik, épít, a férfiakkal egyenlő öntudattal különféle munkaposztokon. Tudósok és művészek, pedagógusok és bírók, orvosok és egyéb egészségügyi dolgozók, ügyes, hozzáértő ipari munkások egész ármádiája került ki lányaink, asszonyaink közül. Különösen nagy öröm látni a különféle szocialista brigádokban dolgozó nőket, akik szervezettség, felelősségtudat, szorgalom dolgában sokszor felülmúlják a férfiakat is. A Május 1 Ruhagyár, a Kőbányai Gyógyszerárugyár, a KISTEXT vezetői tudnák igazán elmondani, milyen nagyszerű munkát végeznek az asszonyok.

Hát még falun, ott látni csak igazán, milyen hatalmas fejlődés történt a nők életében a felszabadulás két évtizede alatt. A szűklátókörű, robotra, kuporgatásra, az „enyém" görcsös féltésére nevelt, páriasorban élő falusi nők helyzetében valóban forradalmi a fordulat — különösen a falu szocialista átszervezése óta.

Emlékezhetünk, hogy még 1959—60-ban is az asszonyok ellenezték leginkább a közöst. A férfi már belépett volna, de asszonya körme szakadtáig ragaszkodott a kis egyéni világ minden porcikájához. S mégis mi történt azóta? Ma már igen sok helyen az asszonyok a legodaadóbb hívei a szövetkezetnek. A falvak sokaságát lehetne sorolni, ahol kevés az otthon dolgozó férfi, mégis jól megy a munka. A szatmári Vállaj község szövetkezetét például asszonyok művelik. És hogyan? Példát vehetnek róluk sokan. A vállaji tsz-asszonyok szántani, vetni, aratni is készek, nemcsak kapálnak, gyomlálnak, nemcsak a jószágot gondozzák példamutatóan, hanem a cséplőgépen is ott találjuk őket, ha arra kerül a sor. Nem éppen jó dolog, hogy ilyen nehéz terheket viselnek, idővel meg is

kell szabadítani őket az ilyen munkától, de annyi szent igaz, hogy zokszó nélkül teszik, szép rendben és olyan szorgalommal, hogy csak az elismerés hangján szólhatunk róluk.

S éppen ezek az asszonyok mondták el, hogy mi az, ami őket az új világ feltétlen híveivé nevelte. Nem valamiféle elvi meggondolás, bár már gondolataikban, érzéseikben is otthonra lelt a közös. Egyelőre azonban inkább a praktikus oldaláról nézik az új világot. Igaz, hogy a közösben is sok a munka, de mégis van eleje és vége is a napnak. Az egyéniben hajnaltól késő estig végeszakadatlan tartott a robot, éjjel meg a gond emésztette az embert, hogy mi lesz holnap. A közösben a szocialista hazát építő, munkásember magabiztosságát érzik: jól dolgoztam, nem érhet semmi kellemetlen meglepetés. És élnek végre. A pénzt, amit a jó munka megteremt, nem kell földre, vagyon gyarapítására kuporgatnia. A nagy spórolást ugyanis az asszony érezte meg leginkább. A férfi pálinkája és dohánya a múltban is inkább megkerült, mint az asszony által megkívánt néhány holmi. Most nincsenek ilyen gondok. Telik ruhára, új bútorra, arra is van mód, hogy nyaralni járjanak: országot, világot lássanak, s főként van szabad idejük is. Élvezhetik az otthont, este rádiót hallgatnak, televíziót néznek, könyvet, újságot vesznek a kezükbe. Egyszóval emberi életet élnek a régi hajsza, gürcölés helyett.

Az új élet az asszonyok között is kitermelte a vezetésre, közös gondra egyaránt érett, kiművelt emberfők sorát. Jó példa volt erre az ófehértóiaknak a IX. kongresszuson felszólaló elnökasszonya, aki paraszti sorból, tanulás, egyetemi vizsgák után jutott el odáig, hogy az ország legmagasabb fórumán is figyelmet keltő, felelősségtől átitatott észrevételeket tegyen életünk eredményeiről, gondjairól. S az ófehértói elnökasszony nem az egyetlen nő, aki a magasszintű feladatok elvégzéséhez is új módon, a kor színvonalán képes nekifogni.

De azt is látni kell, hogy az ilyen kiemelkedő példák felsorolásából még nem bontakozhatna ki a nők helyzetének reális képe. Még nem fenékig tejfel a sokat emlegetett női egyenjogúság sem, akad ezen a téren jónéhány tennivaló. Azt is észre kell venni például, hogy a vállalati tsz-hez hasonló munkahelyen is, ahol a dolog oroszlánrésze a nőké, a vezetés jórészt a férfiak dolga. Kevés az olyan munkaközösség, amely a végzett munka arányában biztosítana beleszólási, irányítási jogot az asszonyoknak, pedig számtalan példa bizonyítja, hogy a nők többsége él ezekkel a jogokkal, nemcsak a munkát szervezi célszerűen, eredményesen, hanem az otthon melegét is beviszi az általa szervezett, irányított közösségbe.

Ezek ellenére sem az a legnagyobb asszonyi panasz, hogy nem egy helyen, kevés helyet szánnak nekik a vezetésben. Még olyan munkahely is szép számmal akad, ahol egyszerűen le-

becsülik a női munkaerőt. Kevesebb értékűnek tartják a férfiénál, nem szívesen állítják egész embert kívánó posztokra, ugyanazért a munkáért alacsonyabb bért állapítanak meg a nőknek, mondván, a férfiak mégis csak jobban elvégzik a munkát. Máshol viszont nem veszik figyelembe, hogy a nő mégis csak nő. Biológiai adottságai is mások, mint a férfiaké, a súlyos fizikai megterhelések a női szervezetet előbb kikezdik, mint a férfiét. Pedig közérdek, hogy ezeket a szempontokat mindenütt, mind lelkiismeretesebben figyelembe vegyék, s emberséges, valóban szocialista szellemben a nőket olyan munkaposztokon dolgoztassák, mely nekik való, mely nem haladja meg fizikai erejüket.

Egyszóval a sok szép eredmény ellenére is van még tennivaló a női egyenjogúság teljes érvényrejuttatásában. A társadalmi életben viszont — és ezt örömmel állapíthatjuk meg — mind hangosabban hallatják szavukat asszonyaink. Nincs a belpolitikai életnek egyetlen olyan rezdülése sem, mely a nők figyelmét elkerülné. Érzékenyen reagálnak minden jelenségre, legyen az életünket gazdagabbá, tartalmasabbá tevő rendelkezés, vagy átmeneti, a fejlődés szülte megszorítás. S nyugodtan megállapíthatjuk, hogy az asszonyaink és a szocializmus viszonya ma már rendkívül meleg, családias. A nagyobb darab kenyér, a biztos lét, a szorongás nélkül várt holnap mégis csak a család gondját érző anya, feleség számára a legmegnyugtatóbb. Van munka, van kereset, jut ruhára, cipőre, nem fenyeget a rongyoskodás, a betevő falat is biztosítva van.

Senki a világon nem képes úgy megbecsülni az ilyen rendet, mint az az asszony, aki gyereket nevel, aki kisebb vagy nagyobb család mindennapi ellátásának gondját a szívén és a vállán viseli.

S talán éppen ezért, a mi asszonyaink nemcsak jó családanyák, nem csupán a munkában állnak helyt, hanem megtanultak és jól tudnak politizálni is. Véleményt mondani, küzdeni, vitatkozni a közélet porondján. Mind több az olyan nők száma, akik nem csupán a nálunk minden felnőtt dolgozó embert megillető állampolgári jogokkal élnek következetesen, hanem a mindennapi élet állandó formálásának, a kritikának, a tanácsadásnak a jogával is. Olyan közéleti tennivalókat vállalnak magukra, melyek nemcsak önmaguk, hanem az egész közösség javát szolgálják.

A mi asszonyaink nagyon büszkék arra, hogy jómódú, demokratikus berendezkedésükre büszke, tőkésországok asszonyait messze megelőzve, a férfiakkal egyenlő jogon vesznek részt az ország ügyeinek intézésében Ott ülnek a pártvezetőségekben. a kongresszusokon, gyűléseken éppen úgy, mint az ország parlamentjé-

ben, ahol részt vesznek a törvényhozásban, a jelen és a jövendő dolgainak közös elrendezésében.

S milyen forrón reagálnak a mi asszonyaink, ha valahol a nagyvilágban valamiféle igazságtalanság, embertelenség sújt egyszerű, békés embereket. Az amerikai négerek elnyomása és jogfosztottsága épp úgy az érzések viharát váltja ki bennük, mint gyarmati sorban élő társaik szenvedése, nyomora, vagy a vietnami szennyes háború, melyet az agresszív Amerikai Egyesült Államok folytat védtelen nők és gyerekek ellen is.

A nemzetközi nőnapról, nemzetközi gondokról beszélgettem asszonyokkal a minap. Megható és felemelő volt tőlük hallani, hogy mennyire átérzik sok ezer kilométer távolságból a vietnami anyák mai életét. Tudják és hangoztatják, hogy ott ma az anyai hivatás és a haza védelme egybefolyik, házat és gyermeket védeni egyet jelent. Világosan látják, hogy a helytállás és az egyenrangúság az agresszorral szembeni harcban ölt testet, hogy e tekintetben a munkamegosztás is valóban teljes. S elmondták, sokkal több tájékoztatást várnak arról: hogyan élnek, dolgoznak, harcolnak a világ más részein a munkások és parasztok asszonyai. Mert ők ezekkel érzik magukat egy vonalban, csatasorban — a hazai békés építőmunkában is.

Egyáltalán nem véletlen, hogy asszonyaink elszántsága, politizáló szenvedélye éppen a békeharc porondján a leghatásosabb. Az idősebb generáció átélte a második világháború minden szenvedését. Az apa, férj vagy fiú elvesztése, a feldúlt vagy elárvult otthon szörnyű élménye talán az asszony, az anya számára a legborzalmasabb. Az asszonyok és anyák számára egyetlen közeg biztosíthat nyugodt, kiegyensúlyozott életet: a béke. A kenyeret termő, munkától, gyereknevelléstől hangos béke, az asszonyok igazi világa.

A nemzetközi nőnap alkalmából nem kívánhatunk szebbet és jobbat asszonyainknak, lányainknak és a világ minden táján dolgozó, jobb világért küzdő nőknek, mint áldásos, termékeny békét, mely egyedüli záloga a családok és az egész emberiség nyugodt, fejlődő életének.

Dr. Molnár Imre:

A termelőszövetkezeti vezetés fejlesztése

A gazdasági mechanizmus új rendszerében megnövekszik a termelőszövetkezeti vezetés jelentősége. A termelőszövetkezetek gazdasági és szervezeti önállóságának kibontakozásával bővül a közvetlen vezetők jogköre és az ezzel járó kockázatviselés folytán fokozódik felelősségük. Megszűnik az államigazgatási szerveknek és a vállalatoknak a termelőszövetkezetek termelését és gazdálkodását közvetlenül irányító funkciója, s az állami támogatás sem lesz felhasználható a vezetésben elkövetett hibák korrigálására. A termelőszövetkezeti vezetőségeknek az adottságok és a gazdasági ösztönzők hatásának mérlegelése alapján önállóan kell dönteniük arról, hogy miként alakítják ki üzemük tevékenységi körét, termelési szerkezetét, értékesítésének és beszerzésének irányait, jövedelmének felhasználását stb. Ilyen körülmények között a vezetés nagyfokú önállóságot és rugalmasságot kíván.

Ezeknek a követelményeknek a termelőszövetkezeti vezetés jelenlegi, törvényben szabályozott rendszere korántsem felel meg. Azt még a tömeges átszervezés befejezése előtt alakították ki és az állami irányítás akkori módszerei, a termelőszövetkezetek gazdasági gyengesége, a vezetőknek a nagyüzemi gazdálkodásban való járatlansága, a gazdálkodás és a működés egy sor kérdésének tisztázatlansága és nem utolsósorban a kezdeti nehézségek túlbecsülése alapján határozták meg. A körülmények az évek során megváltoztak. A tapasztalatok igazolták a termelőszövetkezeti gazdálkodás előnyeit, s bebizonyosodott az is, hogy ezeket az előnyöket még nem aknáztuk ki megfelelően.

Idejétmúlt megkötöttségek

Az elmúlt években nem sikerült kialakítani olyan *vezetési rendszert, amely a termelőszövetkezet nagyüzemi és társadalmi jellegének megfelelő követelményeket egyaránt kielégítené.* Ellent-

mondásos helyzet állt elő: miközben csaknem minden kérdésben a közgyűlés döntése szükséges, a tulajdonos tagság érdekei és tényleges vezetési jogai mégsem érvényesülhetnek kellően. Egyrészt a legfontosabb kérdéseket az állami irányítás kialakult rendszere és a termelőszövetkezetek konkrét gazdasági helyzete eleve eldöntötte, s így a közgyűlés határozata sok esetben formális volt. Másrészt az operatív gazdaságvezetési ügyek is a közgyűlés hatáskörébe tartoznak, s ez megnehezíti a gazdálkodás folyamatosságát és elmossa a vezetők felelősségét. Az egyik baj azonban rendszerint szülte a másikat. A termelőszövetkezet vezetői, látva ezt a helyzetet, a közgyűlés összehívása helyett inkább a tagság megkerülésével intézkedtek, s ez csak még jobban eltávolította a tagságot a termelőszövetkezettől. A vezetőknek ez a lépése bizonyos mértékig szükségszerű volt, mert csak ilyen szabálytalanság árán jutottak abba a helyzetbe, hogy a folyamatos gazdálkodás szükségletei szerint önállóan intézkedjenek. Törvényesen ugyanis sem a vezetőség, sem az egyszemélyi vezetők nem rendelkeznek elegendő jogkörrel.

Napjainkban a gyakorlat már igyekszik áttörni ezeket a mesterségesen felállított korlátokat. De ezzel a vezetők rendszeresen megsértik a törvényeket. Mindenképpen hátrányosak a következményei ennek: a tagok panaszokkal árasztják el a különböző szerveket. Ha a hatóságok a panaszoknak helyt adnak, a termelőszövetkezetet hozzák nehéz helyzetbe, s ha elutasítják azokat, a tagoknak a törvényességbe vetett bizalmát rendítik meg. A vezetőknek vállalniuk kell a törvénysértés következményeit (anyagi, büntetőjogi felelősségrevonás stb.), ugyanakkor a termelőszövetkezetet is számtalan hátrány fenyegeti (eleshet kedvezményektől stb.).

Nyilvánvaló tehát, hogy ezen a helyzeten változtatni kell. A változtatás feltételei már korábban megértek. A termelőszövetkezeti vezetés rendszerének továbbfejlesztése főként az alábbi három területen teszi szükségessé az eddigi szabályok megváltoztatását.

1. A termelőszövetkezetek *mezőgazdasági nagyüzemi* (vállalatszerűen gazdálkodó) és egyben *társadalmi jellege* a vezetésnek más szervezetekben nem feltétlenül szükségszerű rendszerét igényli. A jelenlegi szabályok erősen eltúlozzák és ezzel formálissá teszik a vezetés szövetkezeti vonásait. Ennek alapján olyan vezetési rendszer formálódott, amelyet szinte agyonnyomnak a sok bonyodalmat okozó kötöttségek. A demokratizmus formális értelmezése és érvényesítése a tagságot nem bevonta, hanem kirekesztette a vezetésből. A gazdasági mechanizmus reformjának előkészítése során más megfogalmazású, de azonos következményekkel járó vezetési módot is javasoltak. Többen úgy vélik, hogy a termelőszövetkezetek vállalatszerű gazdálkodásának erősödése meg-

kívánja a vállalati jellegű vezetést is. Vagyis a közgyűlésnek pusztán társadalmi-politikai szerepe, az elnöknek (vagy a „termelési igazgatónak") és a többi vezetőnek pedig a vállalati igazgatót és helyetteseit megillető jogköre legyen.

Az említett nézetek képviselői nem számolnak a realitásokkal. Az elsőről, az idealizált szövetkezeti sémáról a gyakorlatban már bebizonyosodott, hogy tarthatatlan. A másik (a vállalati konstrukció) viszont, mint elképzelés még nagy erővel jelentkezik. Helyenként már gyakorolják is a vállalati jellegű vezetést. A tapasztalatok szerint azonban nem könnyíti meg a termelőszövetkezet működését. Ez nem jelent tehát megoldást, sőt a tagságot inkább szembeállítja a vezetőkkel.

A tulajdonosi önigazgatás sajátosságai

A vezetés csak akkor lehet hatékony, ha alkalmazkodik a termelőszövetkezet kettős — nagyüzemi és társadalmi — funkciójához. Az első meghatározó tényező az, hogy a termelőszövetkezetet — mint annak tulajdonosa —, *közvetlenül a tagság vezeti.* A tagságnak létérdeke, hogy a termelőszövetkezet megfelelően gazdálkodjon. A tagságot az összes tulajdonosi jogok megilletik. Legfontosabb ezek között a vezetés és a belső (személyi és dologi) igazgatás joga. Vezetési jogaikat azonban a tagok nem egyénileg gyakorolják, hanem közvetlenül a közgyűlésen és közvetve az általuk választott vezetőség és a megbízott vezetők útján. Ennek a vezetési rendszernek jellegzetessége, hogy az operatív vezető szerveket maga a tagság választja. Ezek a szervek a tagságnak felelősséggel tartoznak, de ugyanakkor a tagság — a konkrét termelési feladatok végrehajtásában — alá is van rendelve ezeknek a szerveknek. A termelőszövetkezeti vezetésnek ez az a lényeges sajátossága, amellyel a hagyományos sémákhoz szokott gondolkodás nehezen tud megbarátkozni.

A termelőszövetkezeti vezetés gazdasági és politikai szerepe egymástól elválaszthatatlan. A termelés és a gazdálkodás megszervezésére fordított erőfeszítések csak akkor járnak kellő eredménnyel, ha a vezetők egyben gondoskodnak a tagság társadalmi-politikai szervezéséről és neveléséről, kulturális igényeinek kielégítéséről. Mindezek teljesítése közvetlenül előmozdítja egy új társadalmi (a termelőszövetkezeti paraszti) osztály megszületését. E kettős feladat egységéből adódik, hogy a „vállalati" és a „szövetkezeti" vezetés szervezetileg sem válhat ketté.

Termelőszövetkezeti pártszervezeteink szerepe és feladata semmivel sem csökken a gazdasági vezetőség politikai funkciójának erősítésével. Sőt, elsősorban a pártszervezet tudja elősegíteni, hogy a gazdasági vezetők intézkedéseikkel, irányítási módsze-

reikkel a társadalmi-politikai követelményeknek is minél inkább eleget tegyenek. Ennek megvalósításával azonban a pártmunkának s a pártszervezet fejlődésének nem rosszabb, hanem jobb feltételei alakulnak ki. A tagság véleményének fokozott megszívlelése, a szövetkezeti demokrácia elmélyítése például egyik fő biztosítéka a gazdasági vezetők helyes intézkedéseinek. Ám a szövetkezeti demokrácia egyben a tagság közösségi szellemét és munkakedvét is javítja. (A politikai és a gazdasági hatás tehát együtt jelentkezik.) S tegyük hozzá: a szövetkezeti demokrácia gyakorlásának minden formája — akár egyéni, akár csoportos eszmecserékre nyújt lehetőséget — a párttagok meggyőző, felvilágosító munkájához is jó alkalmat teremt. Ide kívánkozik még az is, hogy a pártonkívüli gazdasági vezetők odaadóbb politikai nevelése „jól kamatozik" a párttagság számszerű gyarapodásában is.

Fontos jellemzője a termelőszövetkezeti vezetésnek a vezetők és a tagság egysége. Ez az egység a vezetők és a tagság érdekazonosságán alapszik. Nem lehet tehát a dolgot úgy felfogni, hogy egyik oldalon a termelőszövetkezet és annak képviselőjeként a vezetőség vagy az elnök áll, a másik oldalon pedig a tagság. A termelőszövetkezet és a tag a köztük fennálló viszonyban még csak nem is szerződő partnerek („felek"), mint ahogyan ez vállalatoknál a munkaszerződés vonatkozásában természetes. A tagok mindegyike egyenlő részese a termelőszövetkezet tulajdonának, s ez a tulajdonosi tagság önmaga vezeti saját termelőszövetkezetét. Az ilyen típusú vezetésnek (a tulajdoni önigazgatásnak) a kollektív vezetés elve felel meg. A kollektivitást legmagasabb fokon a tulajdonosokból álló közgyűlés valósítja meg. De az operatív vezetés is kollektív testület, a tagok által választott vezetőség kezében van. A kollektív vezetés elve azonban a termelőszövetkezetben sem zárja ki az egyszemélyi vezetést azokban az ügyekben, amelyekhez nem kell testületi döntés. Az egyszemélyi vezetés szükségességének felismerése és a vezetési rendszerbe való beillesztése, egyik jelentős tényezője az újszerű termelőszövetkezeti vezetésnek. Ezzel a szakvezetők és a szervezeti egységek vezetői, valamint az ezekbe beosztott tagok az operatív vezetésnek részeseivé válnak.

A hatáskörök helyes megállapítása

2 A tagság vezetési jogai érvényesítésének, valamint a kollektív és az egyszemélyi vezetés hatékonyságának legfontosabb feltétele a *vezetési jogkörök* (hatáskörök) *ésszerű megosztása* a közgyűlés, a vezetőség és a vezetők között. A hatáskörök megosztásánál alapvető követelmény, hogy intézkedésre (döntésre) az a szerv legyen jogosult, amely az adott kérdésben

formalitásoktól mentesen, s a legnagyobb tájékozottsággal, kellő körültekintéssel és gyorsasággal tud határozni. Ebből egyenesen következik az az elv, hogy minden szövetkezeti vezető csak a részére megállapított hataskörben intézkedhet. Ennek hangsúlyozása két szempontból is fontos. Egyrészt, mert a jelenlegi szabályozás szerint a közgyűlés bármely ügynek az eldöntését magának tarthatja fenn, s ezzel az operatív ügyintézés a legjobb szándék ellenére is meghiúsulhat. Másrészt, ha nincs meg az intézkedéseknek ez a stabil rendje, ellentétes döntések születhetnek, s óhatatlanul elmosódik a felelősség.

Alapvető fontosságú a közgyűlés hatáskörének megállapítása. A tagság ugyanis a tulajdonosi helyzetéből fakadó vezetési jogait elsősorban a közgyűlésen gyakorolja. A közgyűlés azonban — nagy létszámú testület lévén —, nem töltheti be az operatív vezetés funkcióját. Ám a tagság tulajdonosi jogait sem lehet csorbítani. E kétirányú követelménynek úgy lehet érvényt szerezni, ha a szövetkezeti élet legfontosabb kérdéseinek eldöntése a közgyűlés hatáskörébe tartozik, s határozatai jól kifejezik a tagság érdekeit és akaratát.

Ennek a fontos elvnek a figyelembe vételével — nem érintve természetesen a termelőszövetkezet megalakulására, egyesülésére és megszűnésére vonatkozó döntést — célszerű, ha a közgyűlés dönt:

a) *A gazdálkodás alapvető kérdéseiben.* Ide tartozik az üzemi termelési és pénzügyi tervek főbb mutatóinak megállapítása, a zárszámadás jóváhagyása és a jövedelemrészesedés módjának meghatározása.

b) *A működés rendjének meghatározása.* Tehát az alapszabály megállapítása, a vezetőség és az ellenőrző bizottság megválasztása, felelősségre vonása, új tagok felvétele, illetve a tagsági viszony megszüntetése.

c) *Szervezeti kapcsolatok létesítése.* A termelőszövetkezeteknek lehetőségük nyílik egymással közös és más szervekkel vegyes vállalat létesítésére. A vállalatalapítás — mint a tulajdonosok elhatározása — a közgyűlés hatáskörébe tartozik. A területi szövetség megalakításához (az ahhoz való csatlakozás és kiválás), a küldöttek megválasztásához ugyancsak a közgyűlés állásfoglalása szükséges.

Lényegében ezek azok a kérdések, amelyekben a közgyűlésnek kell döntenie. Olyan kérdések ezek, amelyekben nem kell egyik napról a másikra dönteni. Nem állhat elő tehát az a ma eléggé gyakori helyzet, hogy sürgősen dönteni kellene, de a közgyűlést éppen nem lehet összehívni, vagy a tagok nem jelentek meg határozatképes számban.

Hogyan szabályozzuk a közgyűlés határozatképességét?

A hatáskörök fentiek szerinti rendezése mellett egy sor más intézkedésre is szükség van ahhoz, hogy a közgyűlés valóban betölthesse a termelőszövetkezet legfőbb vezető szervének feladatát.

A legfontosabb, hogy megvalósuljon a tagság érdekeltsége. A tagságnak éreznie kell, hogy a közgyűlés döntései a közös gazdaság fejlődésére és saját életviszonyaikra kihatással vannak. Ennek gazdasági feltételeit az új gazdasági mechanizmus — az ár, adó, hitel, beruházási rendszer stb. átalakításával — megteremti. De van ennek szubjektív feltétele is, mégpedig az, hogy a tagságot valóban a termelőszövetkezet gazdájának tekintsék. Küzdjünk az olyan szemlélet ellen, hogy az elnök és a többi tisztségviselő a szövetkezetet saját vállalkozásának, a tagságot pedig csupán munkaerőnek nézze.

Fontos továbbá a közgyűlés határozatképességének biztosítása is. A közgyűlés merev működési szabályainak feloldására is szükség van. A jelenlegi szabályok szerint a közgyűlés akkor határozatképes, ha az összes tagoknak legalább kétharmada jelen van. Ezt a feltételt úgyszólván egyetlen termelőszövetkezet sem tudja teljesíteni, mert igen magas az idős és az ún. formális tagok aránya. A nyugdíjas és a járadékos tagoktól nem lehet elvárni például, hogy a közgyűlések sokszor éjszakába nyúló tanácskozásain részt vegyenek. Szükséges tehát, hogy az ilyen és hasonló okból távol maradt tagokat a határozatképesség megállapításánál figyelmen kívül lehessen hagyni. Célszerű, ha a határozatképességet a tagság 50 százalékának megjelenéséhez kötjük, és ha a döntéshez egyszerű szótöbbség szükséges. A minősített (kétharmados) szótöbbséget csak néhány legfontosabb kérdésre célszerű korlátozni.

A szavazati jog a termelőszövetkezet minden tagját egyenlően megilleti. Ezzel azonban gyakran visszaélnek azok, akik kötelezettségeiket nem teljesítik, főként, akik a közösben nem kielégítően dolgoznak. Érdekük nyilánvalóan nem azonos a dolgozó tagokéval. Indokolt tehát az ilyen tagok szavazati jogának korlátozása. De a szavazati jogot csak fegyelmi büntetésként, legfeljebb egy évre lehet majd felfüggeszteni.

Termelőszövetkezeteink jelentős részében nincsenek meg a közgyűlés megtartásának technikai feltételei (nem áll rendelkezésre az egész tagságot befogadó helyiség, a tagok tanyákon nagy távolságra laknak stb.). Ennek áthidalására jelenleg is lehetőség van küldöttgyűlés összehívására. A küldöttgyűlés intézménye azonban általában nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel ilyenkor a tagság kis hányada dönt az egész tagság nevében. Küldöttgyűlés helyett (vagy esetleg amellett) indokolt a köz-

gyűlést részlegenként megtartani. A részközgyűlés nemcsak formálisan, de a valóságban is gyakorolja a közgyűlés jogkörét anélkül, hogy a teljes tagság jogai csorbát szenvednének.

A vezetőség és az egyszemélyi vezetők jogköre

A közgyűlés hatáskörének és működésének ilyen megváltozása még jobban kiemeli a vezetőség szerepét. A vezetőség hatásköre és ezzel felelőssége is jelentősen megnövekszik. A jelenlegivel ellentétben nem az lesz a szerepe, hogy a két közgyűlés közötti időszakban a közgyűlés nevében intézze a termelőszövetkezet ügyeit. A vezetőség a termelőszövetkezet operatív vezetésének testületi szerve, más szóval a termelőszövetkezet általános hatáskörű igazgatási szerve lesz, s mint ilyen önállóan dönt és intézkedik mindazokban az ügyekben, amelyek nincsenek fenntartva a közgyűlés számára és nincsenek a vezetők személyes hatáskörébe utalva. *A vezetőség tehát nem átruházott hatáskörben, hanem saját önálló jogköre alapján intézkedik. Ez fontos elvi jelentőségű változás lesz a jelenlegihez képest.* A termelőszövetkezetekben minden más igazgatási szerv közvetlenül a vezetőségnek lesz alárendelve.

A vezetőség hatásköre tehát erősen kiszélesedik. Gondoskodnia kell a termelőszövetkezet gazdálkodásának megszervezéséről. A vezetőségnek kell dönteni a munkaszervezet kialakításáról, a közös munkák elvégzéséről, a szakvezetők, a szervezeti egységvezetők kijelöléséről, a munkanormák és a díjtételek megállapításáról. A vezetőség feladata a közgyűlés előkészítése, összehívása, határozatainak végrehajtása, a munkarend, az ügyrend megállapítása, a számvitel megszervezése és irányítása, bizonyos esetekben a fegyelmi jogkör első és másodfokú gyakorlása, meghatározott vitás ügyek eldöntése. Végül a vezetőségnek kell gondoskodnia a tagok jóléti, szociális, kulturális szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos feladatok ellátásáról.

A termelőszövetkezet vezetési rendszerében fontos helyet foglalnak el az *egyszemélyi vezetők*. Ezek közé tartoznak a szakvezetők, akiknek hatásköre az üzem egészére kiterjed, és a termelési egységek vezetői. A szakvezetők közvetlenül a vezetőségnek vannak alárendelve és munkájukat a vezetőség (az elnök) irányításával végzik. A szervezeti egységek vezetői pedig a szakvezetők irányításával működnek. Az egyszemélyi vezetők feladatkörét (hatáskörét) a jogszabály és az alapszabály állapítja meg. A főmezőgazdász pl. a termelés, a főkönyvelő a pénz- és hitelgazdálkodás felelős szakmai vezetője; *munkaterületükön — az elnökkel egyetértésben — önállóan intézkednek.* A szervezeti egységek vezetői a termelőszövetkezetben kialakított rend szerint önállóan

gazdálkodnak a rájuk bízott vagyonnal és szervezik a munkát. S mindezeken felül az egyszemélyi vezetők meghatározott körű fegyelmi jogot gyakorolnak a tagok felett és döntenek egyes vitás ügyekben. Intézkedésük ellen másodfokon a vezetőség jár el. Az egyszemélyi vezetők ezzel valóságos jogokat kapnak feladatuk ellátáshoz, másfelől a közgyűlés mentesül a vitás ügyekben való (formális) döntés kötelezettsége alól.

3 A vezetőség és az egyszemélyi vezetők hatáskörének kibővülése növeli felelősségüket is. Az első és a legfontosabb követelmény a tagság és vezetők kölcsönös függőségének megteremtése, illetőleg reális alapokra helyezése. A gazdasági reform ennek anyagi feltételeit megteremti. Ez azonban a kérdésnek, bár alapvető, de csak egyik oldala. Ki kell alakítani az olyan rendszert, amelyben a kölcsönös függőség gyakorlatilag is realizálható.

A termelőszövetkezet vezetésének fontos sajátossága, hogy a vezetők mindig kollektív testülettől kapják megbízatásukat. Így a vezetőséget és az ellenőrző bizottságot (esetleg más bizottságokat is) a közgyűlés választja meghatározott időre a termelőszövetkezet tagjai közül. *A tagegyenlőség elvéből következik, hogy a vezetőség tagjainak sem lehet több személyi joga, mint a termelőszövetkezet többi tagjának* (nekik is a munkarend szerint kell dolgozniok, munkájukat a többiekével azonos elv alapján kell díjazni, háztáji gazdaságuk keretei is azonosak stb.). *Ez a legfőbb személyi biztosítéka annak, hogy az érdekazonosság nem bomlik meg a vezetőség és a tagság között.* Ezen túlmenően azonban a vezetőség (és az ellenőrző bizottság) szervezetileg is alá van rendelve a közgyűlésnek; határozatait köteles végrehajtani, beszámolási kötelezettség terheli és tevékenységéért felelősséggel tartozik. Ennek megfelelően a *közgyűlés a vezetőséget (az ellenőrző bizottságot) vagy annak egyes tagjait, bármikor visszahívhatja, ha feladatukat nem megfelelően látják el. Ha pedig fegyelmi vétséget követtek el, fegyelmi büntetésként elmozdíthatja, s ha tevékenységükkel kárt okoztak, a kár megtérítésére kötelezheti őket.* (A jogorvoslat lehetősége természetesen fennáll.)

Az egyszemélyi vezetőket szintén a tagság bízza meg, de már csak közvetve s nem választás, hanem kijelölés vagy megbízás útján. Megbízásukról (kijelölésükről, alkalmazásukról) nem a közgyűlés, hanem a vezetőség dönt. Ez a jelenlegitől eltérő változás azért látszik szükségesnek, hogy a vezetőség önállósága ezzel is erősödjék, s az egyszemélyi vezetők és a vezetőség közötti viszony — az operatív feladatok zökkenőmentes ellátása érdekében — szorosabb legyen. *Az egyszemélyi vezetők a tagság (a közgyűlés) képviseletében eljáró vezetőségnek tartoznak felelősséggel.* Fele-

lősségük rendszere megegyezik a vezetőség és az ellenőrző bizottság felelősségével.

A fokozott vezetői felelősség rendszere népgazdaságunk egészében érvényesül. Különösen vonatkozik ez az anyagi (kártérítési) felelősségre. Sokáig vitatott volt a fokozott vezetői felelősség módja a termelőszövetkezeti vezetők esetében. Úgy tűnik, az új termelőszövetkezeti törvény előkészítése során sikerült ezt a módot megtalálni. Ennek lényege a következő: egyrészt magasabb lesz a kártérítés összege; gondatlan károkozás esetén a vezető két hónapi keresete erejéig felel. A nem vezető beosztású tagok kártérítése a havi kereset 50%-áig terjedhet, szándékosság esetén pedig mindenki megfizeti a tényleges kár teljes összegét. A vezető testületek (vezetőség, ellenőrző bizottság) tagjai akkor mentesülnek e testületek által okozott károkért fennálló felelősség alól, ha a kárt előidéző határozat vagy intézkedés meghozatalában bizonyíthatóan nem vettek részt, vagy részt vettek ugyan, de a határozat ellen szavaztak vagy ellene tiltakoztak.

A fentiekben csak rövid áttekintést adhattunk a termelőszövetkezeti vezetési rendszer továbbfejlesztésének irányáról. Számos idetartozó kérdést még csak nem is érintettünk. Úgy vélem azonban, hogy a fejlesztés legfontosabb — főként elvi jelentőségű — kérdéseit kiemeltük, s ebből a vezetési rendszer átalakítása legalábbis fő vonalaiban megítélhető.

Aktíva-értekezlettől a választásig

A dunaújvárosi kommunisták aktívaértekezleten készültek fel a IX. kongresszus utáni szorgos építőmunkára. A kongresszus legfőbb tanulságait Dr. Tapolczai Jenő városi tanácselnök ismertette. Behatóan foglalkozott az országgyűlési és tanácsválasztásokkal is, amelynek során 86 városi tanácstagot, 7 megyei tanácstagot s 2 országgyűlési képviselőt választanak. A városban elkészültek a névjegyzékek: több mint 23 ezer választópolgár készül állampolgári jogai gyakorlására. Közöttük máris 500 népfront-aktivista tevékenykedik, akik beszélgetnek a választókkal.

A tanácsi munka:
a dolgozó nép szolgálata

Az országgyűlés legutóbbi — novemberi — ülésén törvénybe iktatta az új választójogi törvényjavaslatot. Röviddel az országgyűlés ülése után az MSZMP IX. kongresszusa is állást foglalt, és kimondotta: *„a szocialista demokrácia továbbfejlesztésének fontos eleme a helyi szervek jogkörének kiszélesítése... Szükséges a tanácsok szerepének, hatáskörének pontosabb meghatározása..."* Az elmúlt évtized bebizonyította, hogy a szocialista állam — egyéb funkciói mellett — egyre inkább a társadalom gazdasági és kulturális szervezésének feladatkörét tölti be. Az a hatalmas méretű gazdasági és szellemi emelkedés — változás, amely a magyar társadalomban végbement, a tömegek gondolkodásában is mérhető fejlődést hozott. Az átalakulásban jelentős szerepet játszottak a dolgozók igazgatási és hatalmi szervei, a tanácsok, amelyek — mint azt a párt IX. kongresszusa megállapította — *eredményesen működtek, az erősödő demokrácia jegyében jól szolgálták a nép alapvető érdekeit.*

A legutóbbi tanácstag- és képviselőválasztás óta közel négy év telt el. Egy hónap múlva lejár az 1963-ban választott tanácstagok és képviselők mandátuma. Ezzel kapcsolatban néhány kérdésre kértünk választ *dr. Dallos Ferenctől*, a Minisztertanács Tanácsszervek Osztályának vezetőjétől.

— Hogyan fejlődött a tanácsok munkája az elmúlt négy évben?

— A demokráciát sosem a szólamok, hanem a népnek az állam ügyeibe való tényleges beleszólási joga határozza meg. 1963-ban például az akkori választásokat megelőző jelölőgyűléseken 244 000 közérdekű javaslat hangzott el. Ez azt jelentette, hogy a választók, amikor tanácstagjukat jelölték, mintegy útravalóul megoldandó közérdekű feladattal is megbízták. Ha most témák szerint vizsgáljuk a javaslatokat, akkor kitűnik, hogy 135 000, az adott község és város *fejlesztésének* kérdéseit tárgyalta. Az emberek — a felszólalók 42%-a utat, járdát, 20%-a pedig kutat, víz-

művet kért. S hogy ez a nagyszámú javaslat a választás után bekerült a tanácsok évi terveibe, mi sem bizonyítja jobban: *a jelenlegi ciklus során csak a tanácsok 5000 kilométer hosszú járdát, 800 kilométernyi lakóterületi útburkolatot, 1400 kilométernyi vízvezetéket, 120 törpevízművet és 400 pedagógus lakást építettek* — hogy csak a legkiemelkedőbb adatokat idézzük ... Hogy mennyiben váltak be az államhatalom szervei, a tanácsok a gyakorlatban, menynyiben lettek az adott terület gazdái a gazdasági szervezésben, szintén tények bizonyítják. Elég egy összehasonlító szám: amíg *a tanácsok 1951-ben* — tehát alig kétéves korukban —, *mindössze 2,8 milliárd forinttal gazdálkodtak önállóan, addig 1965-ben ez az összeg már túlhaladta a 22 milliárdot.*

— Mennyiben változtak az igények?

— A szövetkezeti átalakulás előtt egy olyan gazdag községben, mint Soltvadkert, amely annak idején megyei tanácstagi választókörzetem volt, az volt az egyik probléma, hogy a gazdag község „szegény" tanácsa, hogyan javíttassa ki az elromlott utcai húzóskutakat... Ma pedig, alig néhány évvel később már vízmű szolgáltatja a vizet és a vezetéket a szőlőkig építették ki.

— A tanácsok hatalma reális hatalom. Egy községi vezetőnek ma van mire támaszkodnia politikailag és gazdaságilag is. Egyre inkább az a követelmény, hogy a községi vezetőnek *legyen alkotó fantáziája,* legyenek hosszú távra szóló tervei, amelyek elérésére mozgósítani lehet az adott községek lakóit. Annál is inkább, mert a kormány törekvése, hogy a helyi tanácsokkal egyre jobban megossza az irányítás és a gazdasági vezetés mindennapi munkáját. Ezt szolgálja az egyre kiterjedtebb *tanácsi rendeletalkotói és hatósági jogkör is.*

— Ez a reális hatalom azzal is mérhető, hogy a 360 ezer közszolgálati alkalmazott közül 250 ezer közvetlenül a tanácsok felügyelete alatt, sőt alkalmazásában dolgozik. Így például 90 ezer pedagógus, 10 ezer orvos és 40 ezer egyéb egészségügyi dolgozó is.

— A nagyobb önállóság és jogkör mit jelent a gyakorlatban?

— Itt mindenekelőtt a következő elvet kell tiszteletben tartani: a közigazgatási egység területén nem lehet semmilyen szerv, amely bizonyos tekintetben kivonja magát a tanács hatásköre alól. Somogy megyében nemrég a községi tanácsok szerepéről tartottam előadást. Erre meghívták a községi tanácselnököket, párttitkárokat és tsz-elnököket. Az előadás végén az egyik községi vezető a következő kérdést tette fel: ki hát az első számú vezető a községben, a tanácselnök vagy a tsz-elnök? Elég gyakori ez a kérdés mos-

tanában, különösen a helyi tanácsok jogkörének bővülése miatt, és ha sok helyütt nem is fogalmazzák meg ilyen világosan, mint azon a somogyi értekezleten, de minden hasonló kérdésre csak a párt és a kormány véleményét adhatjuk válaszul: *„A tanács — még a legkisebb községi tanács is — mint az egységes és oszthatatlan állam szerves része, a hatalom hordozója."* Ennélfogva igenis beleszólhat, sőt kötelessége beleszólni a területén működő más intézmények dolgaiba, ha azok például alapszabály- vagy törvényellenesen működnek, ha bármilyen módon megsértik a törvényességet, a szocialista erkölcsi normákat. Természetesen a beleszólás joga nem a termelési kérdésekbe való közvetlen beavatkozást jelenti, de jelenti az állami ellenőrzés gyakorlását.

— Az elmúlt ciklus idején erősödött-e a lakosság és a tanácsok kapcsolata?

— Csak egy példát: 105 ezer tanácstag *közvetlenül* részt vett az állami munkában, de jóval nagyobb azok száma, akik társadalmi *aktivaként tevékenykednek* a tanácsok egyes állandó vagy ideiglenes bizottságaiban.

— S hogyan alakult a lakosság kapcsolata a tanácsokkal?

— 1965-ben 400 millió forint értékű *társadalmi munka* elvégzésére tudták mozgósítani a tanácsok saját területükön a lakosságot. És ha valaki a tanács felhívására kezébe vette az ásót és lapátot, hogy az utcán árkot, csatornát ásson vagy járdát építsen, ez már egymagában is politikai tett volt, *kiállás a saját maga választotta tanács mellett.* Hiszen milliók vettek így részt községük, városuk csinosításában, a korszerűbb települési körülmények megteremtéséért folytatott munkában, támogatva a tanács célkitűzéseit. Természetesen a helyi tanácsok tekintélyét nagymértékben növeli, hogy újabban véleményt nyilvánítanak területük iparfejlesztési és kommunális kérdéseiben.

— Ezzel kapcsolatban elgondolkodtató a gyöngyösi városi tanács példája. Gyöngyös város tanácsa kiállt azért, hogy az épülő visontai kombinát összes kommunális, kulturális beruházásait a városi tanáccsal egyetértésben, a város területén létesítsék. Így a tanács az *egész lakosság,* köztük a Visontai Erőmű és külszíni fejtés dolgozóinak hasznára is korszerűsítheti, építheti a legmegfelelőbb módon az új városnegyedet, csatornát, utat, mozit, színházat. Erősíti ezt a DCM negatív példája is. Az üzemi dolgozó nem a munkahelyén kíván szórakozni, így hiába épült Vácról távol az üzem mellett egy nagy kultúrház, kihasználatlan, míg bent, Vácott

olyan új kulturális beruházásokat kell a tanácsnak megoldani, amelyek az új üzem megjelenése miatt külön terhelik...

— Az eredmények mellett, sok még a panasz a tanácsi bürokráciára. Ezt hogyan ítéli meg a Tanácsszervek osztálya?

— A vitathatatlan eredmények mellett sok még a munkában a formális és bürokratikus vonás. Ez főleg a nagyobb városok *egyes osztályaira* áll. Sok az aktatologatás, a hatósági-bizonyítványkérés, amellyel a tanácsi tisztviselők a határozott és gyors intézkedés nyomán keletkező felelősséget akarják elkerülni. Természetesen nem ilyen jelenségekből kell a tanácsokat megítélni. Nyugodtan állapíthatjuk meg, hogy *a tanácsok mint a hatalom és az igazgatás helyi szervei, sok és nehéz feladatot oldottak és oldanak meg,* és általában törvényesen dolgoznak. A tanácsok által intézett évi több millió ügynek mindössze 3%-át fellebbezik meg a felek, és a fellebbezések töredéke az, amikor a felsőbb szerveknek egy törvénysértő határozatot meg kell változtatni.

— A tanácsi apparátus erkölcsi tekintélye is jelentős politikai kérdés. Egy-egy korrupciós eset sokat árt a tanács tekintélyének. Ha áttekintjük helyzetünket, azt találjuk, hogy 1965-ben a 30 ezer közvetlen tanácsi alkalmazott és tisztviselő 4,2%-a ellen kellett fegyelmit indítani. Ebből 93 esetben bűncselekmény — vesztegetés, korrupció, sikkasztás — miatt. Mindez azt bizonyítja, hogy erősödik a demokratizmus, nő a társadalom ellenőrző szerepe, a korrupt elemek mind jobban kiszorulnak a tanácsi apparátusból.

— Milyen területen és milyen jogköröket kívánnak a helyi tanácsoknál növelni?

— A községhálózat és az önállóság fejlesztése *szoros függvénye az adott települési szerkezetnek.* Hazánkban ugyanis az elmúlt két évtized során végbement változások nagymértékben változtatták a falun és városon élők arányán. Bár az iparosítás hatására rohamosan csökkent a faluban vagy a kisközségben élők száma, de még így is *Magyarország lakosságának 57,2%-a községben él.* Ez magában foglalja a mezőgazdasági lakosság 88,1 és az ipari népesség 42,2 százalékát. Tehát az ipari munkásság közel fele nem városban, hanem falusi jellegű településeken él. Ez a települési hálózat is egyenetlen. A Dunántúlon és az északi országrészen sok a sűrűn települt kisközség, míg az Alföldön ritkábban települt, de nagy lélekszámú falvak találhatók. Az egyes községek átlagos határa 4500 kh, ám ezen belül is hatalmas szélsőségek vannak. Pl. a legkisebb a határa — 70 kh — a Baranya megyei Pusztakisfalunak, míg a legnagyobb Hortobágynak — 50 000 kh! Amíg a köz-

ségek átlagos népessége 1872 fő, addig a legkisebb Nemesnedves (Vas megye) 59, a legnagyobb Érd 23 ezer lakossal rendelkezik. *A községi lakosságnak a fele 1000—2000 lakos körüli kisközségben él.* Ehhez tartozik még, hogy a külterületi lakosság száma, bár az elmúlt évtizedekben negyedmillióval csökkent, még mindig közel egymillió. A legújabb felmérések szerint, bár a községek természetes szaporulata nagyobb mint a városoké, a községek lakossága csökkent. 1949—1964 között *640 000 fő vándorolt el a községekből.* Az Alföld és Dél-Dunántúl lakossága fogy (a Dunántúlon kivéve Baranya megyét). Az elvándorlók 60%-a Budapestre, a többi az észak-dunántúli iparvidékre vándorolt. Itt figyelembe kell még venni mintegy 600 000 „ingázó" dolgozót, akik a községen kívül dolgoznak, de a községekben laknak.

— A társadalom nemcsak átrétegződik, hanem területileg is úgy helyezkedik el, hogy minél kényelmesebben találja meg létalapját. Az átcsoportosulás nálunk nem volt a legtervszerűbb, és ma ebből erednek az egyes vidékek közötti aránytalanságok. Az a tény, hogy Pest megye lakossága közel kilencszázezer főre nőtt, Budapest pedig megközelítette a kétmilliót, mutatja a legkirívóbban ezeket az aránytalanságokat.

— Nyilván az ilyen településszerkezet *hátráltatja az ország egészének arányos fejlődését,* de a települések tervszerű fejlesztését is. Az is nyilvánvaló, hogy a kisebb lélekszámú települések kevesebb anyagi lehetőséggel rendelkeznek saját községük korszerűsítésére, mint a nagyok. Ezért vált indokolttá, hogy a *kisközségek társulását és ahol ez megérett, közös tanácsokba való szervezését szorgalmazzuk.* Így terveink szerint 1975-ig a jelenlegi közel 3300 önálló tanácsú kisközség helyett mintegy 1200 önálló és 700 közös tanácsba szervezett nagyobb települési egységet kívánunk kialakítani. (Érdemes megjegyezni, hogy 1937-ben 1790 községnek volt önálló igazgatási szervezete.) A községek városiasodását csak az ilyen *nagyobb és gazdaságilag is erős egységek* kialakításával lehet elérni. A szakemberek számításai szerint ugyanis 2500—3000 lakos szükséges ahhoz, hogy valamely község teljes alapfokú közintézmény hálózattal gazdaságosan ellátható legyen.

Mindezek figyelembevételével növekedik majd a tanácsok hatásköre is. Először természetesen a városok és a városias jellegű nagyközségek jutnak nagyobb önállósághoz, mégpedig a kommunális, lakásépítés szervezés, szolgáltatás fejlesztés, nagyobb igazgatási jogkörök. koordinációs jog, működési engedélyek kiadása terén (tsz-ek, KTSZ-ek stb.). A helyi tanácsoknak *joguk lesz eldönteni, hogy a területükön működő, bármilyen szervhez tartozó vállalat, intézmény milyen mértékben köteles a fejlesztési terhek viselésére* — olyan arányban, amilyen mértékben a városi vagy köz-

ségi szolgáltatásokat (út, mozi, járda, csatorna, víz stb.) igénybe veszik; hogy az illető vállalatnak hány munkása lakik abban a városban vagy községben. Így természetesen minél magasabb szintű feladatok ellátására képes egy-egy helyi tanács, annak mértékében juthat a nagyobb jogkörökhöz. E cél minél előbbi elérésében segítene többek között az is, ha *a közigazgatási színvonal növelése érdekében a tanácstitkári funkciót egy életre választott, főhivatású tisztviselő látná el,* akit csak alkalmatlansága vagy fegyelmi vétség esetén lehetne elbocsátani.

— Az újraválasztás után, hogyan lehetne a demokratizmust és a tanácsok munkájának hatékonyságát tovább növelni, és a tanácsok tagjainak, aktivistáinak munkáját, az önállóságot magasabb szintre emelni?

— Itt elsősorban mechanizmusbeli kérdésekről van szó. Véleményünk szerint a választott testületek döntsenek minden fontos kérdésben, és az apparátus azt gyorsan, huzavona nélkül hajtsa végre. *Csökkenteni kell a formális elemeket,* a formális ülésezéseket. A terv az, hogy a jövőben a községekben *kéthavonta* legyen tanácsülés. További községekben javasoljuk szüneteltetni a végrehajtó bizottságok működését. Eddig 400, egyenként ezer lakoson aluli községben vezettük ezt be. Az új választás során *célszerű lenne csökkenteni a tanácstagok számát is.* Viszont a tanácsokra kell bízni, hány és milyen állandó bizottságot szerveznek. Célszerűnek tartanánk azonban, ha a sok esetben formálisan működő állandó bizottság helyett a tanácsok egy-egy feladat megoldására *ideiglenes bizottságokat* szerveznének.

Az itt elmondott elvek szellemében új tanácstörvényt készítünk elő, amely abban is különbözni fog a jelenlegitől, hogy szintenként határozza meg a hatásköröket, és ezeket azután nem vonhatja el senki. Az egyre terebélyesedő önállóságnak ez lesz az alapja. Természetesen a most következő választásokon a párt- és a tömegszervezetek segítségével *gondosan kell ügyelni arra, hogy a legtekintélyesebb, köztiszteletben álló, az állami munkára is fogékony dolgozókat jelöljék.* Az apparátus színvonalát pedig úgy kell emelni, hogy szinte „köztudottá" váljon: milyen nagyjelentőségű bizalom eredménye a tanácsokban dolgozni, a lakosság ügyeit intézni. Hiszen évente sok millió ügyfél kerül kapcsolatba a tanácsokkal, és *nem közömbös, hogy az emberek milliói jó szívvel, megnyugvással gondolnak-e vissza az ügyintézővel való találkozásra vagy sem.* A mindennapi munkában állandóan érvényesíteni kell Lenin mondását: A tanácsok és apparátusuk nem uralkodásra, hanem *a dolgozó nép érdekeinek szolgálatára alakultak.*

Szamos Rudolf

A gazdasági és politikai feladatok egysége

Pártunk IX. kongresszusának határozata megállapítja, hogy az ideológiai irányelvek ráirányították a figyelmet a politikai, eszmei munkára, segítettek leküzdeni azt a prakticista szemléletet, amely a gazdasági szervező feladatokat elválasztotta a politikai munkától, és helyenként a pártélet és a párttagság aktivitásának csökkenésére vezetett. Egy-egy pártbizottsági ülés, vagy taggyűlés, ahol gazdasági kérdésekről tárgyaltak, néhány évvel ezelőtt Veszprém megyében is inkább termelési értekezletre emlékeztetett, mint politikai tanácskozásra.

Az ideológiai irányelvek megjelenése óta a megyei pártbizottság behatóbban foglalkozik eszmei kérdésekkel. Pártbizottsági ülések és a taggyűlések vitáin előtérbe kerültek a politikai feladatok. Megyeszerte megnövekedett a párttagság érdeklődése az elméleti kérdések iránt, a pártszervezetekben aktívabb politizálás folyik, mint korábban. Az ideológiai munka, mint a pártmunka szerves része, egyre inkább megkapja az őt megillető helyet. Megyénkben a kongresszus előkészítése során lezajlott taggyűlések és pártértekezletek egyik nagyon örvendetes jellemzője — többek között — az volt, hogy mindenütt fokozott figyelmet fordítottak az ideológiai és politikai kérdésekre.

A szocializmus építése bonyolult gazdasági feladatok megoldását követeli. Ezért szükséges a marxista közgazdasági szemlélet terjesztése, a szocializmus objektív gazdasági törvényeinek mélyebb megismerése és hozzáértő alkalmazása. *Elengedhetetlen a gazdaságirányítás és szervezés állandó tökéletesítése, valamint a dolgozó tömegek alkotó kezdeményezése, felelősségvállalása és fegyelmezett munkája. Ezért az ideológiai fejlődés, a szocialista tudatosság növekedése gazdasági feladataink megoldásának egyik fontos előfeltétele.*

Ugyanakkor az emberek szocialista tudatát erősíti a gazdaságos termelés, a munkafegyelem javítása, a termelékenység növelése, vagy a jó munkaszervezés érdekében végzett munka. Bebizonyosodott, hogy a *szocialista emberréválás legjobb kohója a termelő üzem,* a szocialista munkaverseny. Egyre több pozitív példán mérhető le a szocialista tudatosság erősödése, különösen a szocialista brigádmozgalomnak egy-egy üzem kollektívájára gya-

korolt hatásában. Gyorsabb előrehaladásunk tehát csakis a gazdasági és a politikai munka együttes javításával lehetséges.

A szemlélet korszerűsítése

A gazdasági és politikai feladatok egysége a gazdaságirányítás reformjával szorosan összefügg. Hisz ez a reform a gondolkodás reformját is megköveteli. Azt várjuk az emberektől, hogy szakadjanak el a sémáktól, kezdeményezzenek és vállaljanak felelősséget. Az új gazdaságirányítási rendszer nem az emberektől függetlenül, hanem általuk, mindennapos közreműködésükkel válik valósággá. Az embereket — legyen az felelős vezető, vagy egyszerű munkás — fel kell készíteni politikai, közgazdasági és szakmai értelemben egyaránt. A tudatformálás, a szemlélet korszerűsítése hosszú és kitartó politikai munkát követel a kommunistáktól. Elsősorban rájuk hárul a feladat, hogy megmagyarázzák a gazdaságirányítási reform lényegét, megmutassák a tervezett intézkedések hátterét és perspektíváit, tisztázzák az egyes ember és a kollektíva új, megnövekedett szerepét.

Propagandamunkánkban a legutóbbi időben egyre inkább arra törekedtünk, hogy erősítsük a marxista közgazdasági szemléletet. A gazdaságirányítás reformjának széles körű ismertetését azonban még csak elkezdtük. Sok téves nézet van még, amelynek leküzdése hosszabb időt igénylő, rendszeres ideológiai munkát követel. Ismételten és félreérthetetlenül le kell szögeznünk, hogy *az új mechanizmus bevezetésével a pártszervezetek gazdaságszervező munkája tovább növekszik.* A kérdés meg nem értését mutatja, hogy egyes elvtársak úgy vélik: a pártszervezeteknek minden kérdésben közvetlenül kell dönteniök, minden részfeladatot meg kell határozniok. Ezért vetik fel ezek az emberek, a gazdasági mechanizmus reformjával kapcsolatban azt az aggodalmukat, hogy a reform a párt vezetőszerepét csorbítja. Pedig ennek éppen az ellenkezője az igaz.

Természetes dolog viszont, hogy a párt vezetőszerepének erősítése az üzemi pártszervezetekben is szükségessé teszi, hogy a pártmunka stílusát az új igényekhez alkalmazzák.

A mezőgazdaság szocialista átszervezését követő első években például szükség volt arra, hogy a pártszervezetek sokoldalúan foglalkozzanak a megszilárdulást elősegítő operatív kérdésekkel. Akkor a termelőszövetkezetek gazdálkodása még kiforratlan volt és ezért szükségesnek mutatkozott, hogy a helyi, járási pártszervek, esetenként a megyei pártbizottság is közvetlenül foglalkozzon az operatív termelési feladatokkal. Hasonló alkalom volt például az 1963. évi kenyérgabona-vetés biztosítása. A gyakorlat azt igazolta, hogy abban az időben ez volt a helyes megoldás.

A megváltozott körülmények ma más munkamódszert követelnek. Az elmúlt években sokat fejlődött megyénkben a tanácsok termelést szervező és irányító tevékenysége, előtérbe került a közgazdasági elemző munka. Tanácsaink alapjában eredményesen megoldották a termeléssel kapcsolatos feladataikat. *Ma a járási tanácsok munkáját elsősorban a termelés személyi és anyagi feltételeinek biztosítására, a helyes gazdaságpolitikai elvek gyakorlati megvalósítására és ellenőrzésére összpontosítjuk.*

Az átszervezést követő években Veszprém megyében több száz, arra érdemes szövetkezeti gazda került vezető pozícióba a tagság bizalmából. Az évek során ezek a vezetők felnőttek feladataikhoz, megszerezték a szükséges ismereteket, gyakorlatot és ennek eredményeként egyre jobban irányítják gazdaságukat.

Mai helyzetünkben ezért a legfontosabb termelespolitikai kérdések, vagyis a mezőgazdasági termelés fejlesztésének fő irányai és arányai állnak pártmunkánk középpontjában. *Közös gazdaságaink megszilárdulása olyan helyzetet teremtett, hogy az aprólékos, közvetlen beavatkozásra már nincs szükség, az nem segítené elő a munkát, hanem csökkenti a gazdasági vezetők önállóságát, elmossa a felelősség határait.*

A közvetlen gazdasági irányítás helyett

Egy-egy kérdésben a pártvezetőségek, az alapszervezetek döntő többsége a beavatkozás mértékét a körülményeknek megfelelően helyesen határozza meg. Ehhez jelentős segítséget adnak a felsőbb pártszervek irányelvei, határozatai. A járási pártbizottságok közvetlen segítséget is nyújtanak az alapszervezeteknek a gazdaságszervező munkához.

Gazdaságszervező munkánk egyik fő területe a mezőgazdaság fejlesztési irányainak meghatározása. Megyénkben is a párt kezdeményezte olyan fontos fejlesztési tervek, tanulmányok kidolgozását, mint a Balaton-part szőlőtelepítési programja, a megye vízrendezése, a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztése, a gazdaságilag meg nem erősödött termelőszövetkezetek újrendszerű állami támogatása stb.

Az elmúlt években pártszervezeteink sokat foglalkoztak a termelőszövetkezetek jövedelemelosztási rendszerével, az ösztönzőbb jövedelemelosztási formák elterjesztésével. Ennek eredményeként a tagok nagyobb kedvvel dolgoznak, sokat javult a munkafegyelem, végső soron erősödött a termelőszövetkezet gazdasága, politikai egysége is.

Járási pártbizottságaink rendszeresen foglalkoznak a termelőszövetkezeti vezetőkkel, a káderek kiválasztásával, továbbképzésével, a vezetés színvonalának javítására törekedve. Így

segítik elő a gazdaságszervező munka hatékonyságának növelését, a közvetlen gazdasági beavatkozás helyett az elvi irányítás érvényesülését. *De tsz pártszervezeteink többsége még mindig szívesebben foglalkozik közvetlenül termelési kérdésekkel, mivel ezekben az eredmények kézzelfoghatóbbak, a gondok egyszerűbben jelentkeznek.* Az ideológiai munka, a pártépítés nagyobb, széles körű eszmei, politikai felkészültséget igényel, az eredmény is lassabban jelentkezik. A gazdasági feladatokkal több vezető, gazdasági szakember foglalkozik, ezzel szemben az ideológiai munka, a pártépítés, különösen a kis létszámú, gyenge pártszervezetekben, a párttitkárra marad. Ilyen helyzetben különösen szükség van arra, hogy megszűnjön egy-egy feladat „tisztán" gazdasági, vagy „tisztán" politikai értelmezése. Lényeges, hogy a gazdasági vezetők világosan lássák: intézkedéseikkel, magatartásukkal nemcsak a termelésre, hanem az emberekre is hatást gyakorolnak. Intézkedéseiknek, mondanivalójuknak tehát nemcsak szakmai, hanem közösségi, politikai hatásával is számolniuk kell, ha azt akarják, hogy azok kellő eredménnyel járjanak. Ez viszont a termelőszövetkezeti vezetők ideológiai, politikai felkészültségének javítását követeli meg. Ezen a téren még nagyon szerényeknek mondhatók eredményeink.

Áttérve az iparban folyó gazdaságszervező munkára, megállapíthatjuk, hogy üzemi pártszervezeteink komoly politikai erőt képeznek. Mind hozzáértőbben foglalkoznak a fő gazdasági kérdések megjelölésével, végrehajtásukra való mozgósítással és az ellenőrzéssel. 1964-ben a vezetőségválasztáskor és most legutóbb is az üzemi pártszervezetek vezetőségébe sok új fiatal tag került, akik magasabb politikai, szakmai és általános ismereteikkel lendületet adtak az alapszervezeti pártmunkához.

A párt gazdaságszervező munkája ipari üzemeinkben a VIII. kongresszus óta fokozatosan javult, koncentráltabb, célratörőbb lett.

A decemberi határozatok után vállalataink gazdasági és politikai vezetői közösen készítették el intézkedési terveiket. Persze az együttműködés nem ment mindenütt ilyen egyszerűen. Kezdetben voltak olyan esetek is, hogy a gazdasági vezetők és a pártszervezet ugyanazzal a tartalommal, de más-más felelősökkel és határidőkkel külön-külön készítették el feladattervüket. Ezt a helyzetet azonban rövidesen megszüntettük.

Hol kezdődik a politikai munka?

Széles körű vita folyt korábban arról, hogy a vállalati terv előkészítésekor, vagy lebontásakor kezdődik-e a politikai munka, a gazdasági tennivalót és a pártmunkát megosszák-e, vagy a feladat gazdasági, illetve politikai részét keressék. A viták során tisz-

tázódott, hogy a politikai munka már akkor megkezdődik, amikor a terület, vagy vállalat fejlesztésének terve szóba kerül.

A termelés során a politikai munka arra irányul, hogy az agitáció és a propaganda eszközeivel, továbbá ellenőrzéssel és beszámoltatással elősegítse, hogy gazdaságosan és határidőre termelje meg a vállalat, amit tőle a népgazdaság vár. Az újítási észszerűsítés, a jobb munkaszervezés ösztönzése, a gazdasági és politikai tájékoztatás, mind-mind fontos feltételei az alkotókedv erősödésének.

Gazdaságszervező tevékenységünk során arra törekedtünk, hogy pártszervezeteink ne az ügyek operatív intézésével, a szakmai hiányosságok aprólékos kutatásával foglalkozzanak, hanem *keressék azokat a politikai feladatokat, amelyek végrehajtása elősegíti a gazdasági feladatok megoldását.*

Fő feladatnak tartottuk például, hogy támogassuk a vállalatok gazdasági, műszaki vezetőinek helyes fejlesztési elképzeléseit. Így értük el megyénk bányászatában azt a nagy műszaki fejlesztést, amely országosan is figyelemre méltó; ezen az alapon valósul meg a Péti üzem teljes rekonstrukciója. A helyesen összehangolt tevékenységnek és eredményes politikai munkának talán legjobb példája a timföldgyártás és alumíniumkohászat. Az ilyen fejlesztési kérdésekben úgy jelöltük meg a feladatot pártszervezeteinknek, hogy egyrészt részletesen ismertettük velük az elképzelést, az elérendő célokat, másrészt feladatul szabtuk, hogy minden politikai eszközzel támogassák a célok elérését, *a lehető legjobb politikai légkört teremtsék meg az adott munkahelyen.*

Az ipari pártszervezetek hatáskörébe tartozó káderek közel 70 százaléka közép- és főiskolai végzettséggel rendelkezik. Hiányoljuk, azonban, hogy gazdasági, műszaki vezetőink nem fordítanak megfelelő gondot politikai ismereteik növelésére. A gazdasági területen dolgozó vezető káderekнek csak 26 százaléka végzett pártiskolát. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy számos műszaki vezető nem segíti, nem becsüli eléggé a politikai munkát. Sokak szemében csak a szakma a fontos, „nem a marxista tudást, hanem a szakmai felkészültséget fizetik meg" — mondják egyesek. A gazdasági reform is megköveteli, hogy politikai és gazdasági vezetőink növeljék marxista tudásukat, mert e nélkül nem lehet teljesíteni a korábbinál nagyobb feladatokat.

Úgy véljük, hogy az igazgató önállóságának fokozása a helyi pártszervezet nagyobb önállóságát is igényli, az igazgató nagyobb felelőssége a helyi pártszervezet nagyobb felelősségét is jelenti. Ezt a kiterjesztett önállóságot és felelősséget sem a gazdasági, műszaki vezetők, sem a pártszervezet nem tudják egymással szemben megvalósítani, ez feltételezi, szükségessé teszi a szoros együttműködést.

A gazdasági vezetők kötelessége, hogy a párt politikájának szellemében vezessenek. Tevékenységükért felelősséggel tartoznak annak a szervnek, amelytől megbízatásukat kapták, ugyanakkor politikailag felelősek a pártszervezetnek és az egész pártnak, amelynek bizalma fontos előfeltétele eredményes munkájuknak.

A vezetési módszerek fejlesztése

A megyei pártértekezlet pártszervezeteink és az állami, gazdasági vezetők feladatát úgy jelölte meg, hogy a párt gazdaságpolitikáját a mindennapi cselekvésben helyesen értelmezzék és alkalmazzák az adott területre, gazdasági egységre.

A pártmunkában és a gazdasági életben is központi helyre kell állítanunk az emberekkel való foglalkozást. Gazdaságvezető munkánk homlokterében — mint a legfontosabb termelőerő — az ember álljon. A helyzet elemzése olyan tanulságul szolgál, hogy gazdaságvezető munkánkban nagyobb figyelmet kell fordítani az anyagi és erkölcsi ösztönzők együttes és valóban hatékony alkalmazására, a felelősség növelésére, a jó üzemi légkör megteremtésére.

Pártszervezeteinknek többet kell törődniök a vezetési módszerekkel és a vezetők munkastílusával. Olyan munkaterület ez, amelyet éppen a helyi pártszervezetek látnak legközelebbről. Pártszervezeteink alkalmasak arra, hogy a dolgozó kollektíva véleményének ismeretében helyesen ítéljék meg egy-egy vezető alkalmasságát és a különböző tisztségek betöltésénél ezt érvényre is juttassák.

A bonyolultabb körülmények között végzett, nehezebb és sokrétűbb feladatok azt is igénylik pártszervezeteinktől, hogy a tennivalók általános meghatározása mellett tényleges feladatokat is adjanak a kommunistáknak. Csak így tudnak felelősen őrködni a célkitűzések helyes végrehajtásán, számonkérni az egyes párttagoktól a pártmegbízatás teljesítését.

Propagandamunkánkban nagy erőfeszítéseket teszünk arra, hogy a pártszervezetek vezetőit és az egyes kommunistákat alkalmassá tegyük az előttük álló feladatok eredményes megoldására. Elméleti, politikai felkészültségük növelésével, a helyi tények, adatok, feladatok alapos elemzésének elősegítésével kívánjuk elérni, hogy megyénk kommunistái a politikai meggyőzés és személyes példa erejével harcoljanak gazdasági célkitűzéseink megvalósításáért.

Papp János
a Veszprém megyei Pártbizottság
első titkára

A földművesszövetkezeti tanácskozások

„A szocialista demokrácia kiterjesztésében alapvető a dolgozó tömegek politikai tudatának fejlesztése, a rendszeres, sokoldalú tájékoztatás és olyan politikai légkör megteremtése, amelyben kötelességüknek érzik, hogy mint az ország gazdái, részt vegyenek minden fontos kérdés eldöntésében" — olvashatjuk az MSZMP IX. kongresszusának határozatában.

Ezt az útmutatást követte az Országos Földművesszövetkezeti Tanács 1966 decemberi ülése, amikor elhatározta a SZÖVOSZ VI. kongresszusának 1967 májusában történő összehívását. Felhívta a szövetkezeti szervek figyelmét: a kongresszust olyan politikai szervező és felvilágosító munkával készítsék elő, hogy hatására a több mint kétmilliót számláló tagság fokozottabban bekapcsolódjon a földművesszövetkezetek előtt álló feladatok megvalósításába, és erősödjék a szövetkezeti demokrácia.

A SZÖVOSZ kongresszusát megelőzően a földművesszövetkezetek, valamint a SZÖVOSZ irányítása alá tartozó egyéb szövetkezetek (a takarék- és lakásszövetkezetek, a szőlő- és gyümölcstermelő szakszövetkezetek és a földművesszövetkezeteken belül működő mezőgazdasági társulások) megtárgyalják, hogyan valósították meg a SZÖVOSZ V. kongresszusán hozott határozatokat és mit kell tenni a szövetkezetek munkájának továbbfejlesztése érdekében.

Az Országos Földművesszövetkezeti Tanács a gyűlések politikai előkészítése céljából feladatul tűzte ki, hogy a szövetkezeti szervek — a választott vezetőségi tagok, a szövetkezeti küldöttek és aktívák igénybevételével — keressenek fel lehetőleg minden egyes fmsz-tagot, kérjék ki véleményüket a szövetkezetek eddigi munkájáról és tájékoztassák őket a SZÖVOSZ-kongresszus irányelveiről. Fordítsanak külön figyelmet a földművesszövetkezetek tagértekezleteire és a közgyűlésekre. A szövetkezeti demokrácia erősítése érdekében fontos feladatként jelölte meg a határozat azt is, hogy a gyűlésen elhangzott észrevételek ügyében a szövetkezeti szervek kötelesek 30 napon belül intézkedni és arról a felszólalót tájékoztatni. A magasabb szintű döntéseket

kívánó javaslatokat pedig a SZÖVOSZ kongresszusa elé kell terjeszteni.

A SZÖVOSZ VI. kongresszusa tehát kiterjedt társadalmi bázisra, minden községben és városban megtartott szövetkezeti gyűlések állásfoglalásaira, sok ezer javaslatra és bírálatra támaszkodva végzi majd munkáját. Mindez kiemeli a szövetkezeti mozgalom sajátos fontosságát, azt, hogy a szövetkezéssel a tömegek bevonhatók a szocialista társadalom építésébe, a szövetkezés a társadalmi önigazgatás megvalósításának egyik formája.

A SZÖVOSZ-kongresszus munkáját meghatározzák az elmúlt években hazánkban végbement társadalmi és gazdasági változások és azok a célkitűzések, amelyeket egész népünk további felemelkedése érdekében a párt IX. kongresszusa határozott el. Ezért a SZÖVOSZ-kongresszust és az azt megelőző szövetkezeti taggyűléseket nem szabad valamiféle, csak a szövetkezetek gazdasági tevékenységével foglalkozó tanácskozásoknak tekinteni. A földművesszövetkezetek kettős jellegéből (gazdasági vállalatok és egyben a lakosság nagy tömegeit egyesítő tömegszervezetek) fakad, hogy ezeken a gyűléseken jelentős tömegekkel lehet majd szót érteni a legfontosabb politikai és gazdasági kérdésekről is.

A földművesszövetkezeti szervezet eddig is törekedett arra, hogy *ismertesse a tömegek körében a párt politikáját* és biztosítsa a szocialista fejlődés feladatainak megvalósítását. A felszabadulást követő években a földművesszövetkezetek elősegítették a földreform végrehajtását, a földhöz juttatottak gazdasági helyzetének megszilárdítását és a parasztság demokratikus nevelését. A fordulat évében a földművesszövetkezet a szövetkezeti mozgalom alapvető szervezeti formája lett, s ez is része volt a szocializmus erői általános győzelmének. Ezt követően tevékenyen kivették részüket a szocialista építőmunka feladataiból. Elősegítették a termelőszövetkezetek megalakulását és megerősödését, majd a tsz-mozgalom teljes győzelmét. Kereskedelmi tevékenységük növelésével minőségi változást értek el a falusi lakosság ellátásában. Hozzájárultak a gazdasági és kulturális életszínvonal emelkedéséhez. Felvásárló és termelésszervezési munkájukkal segítették és ösztönözték a mezőgazdaság fejlődését.

Napjainkban a SZÖVOSZ VI. kongresszusa és a földművesszövetkezeti szervek helyi, körzeti és megyei gyűlései akkor töltik be szerepüket, ha kellően tudatosítják az MSZMP IX. kongresszusának határozatait, a harmadik ötéves terv, valamint az új gazdasági mechanizmus cél-

kitűzéseit. Határozataikban olyan feladatokat szabjanak meg, amelyek teljesítésével a földművesszövetkezeti mozgalom eredményesen kiveheti részét a szocialista társadalom teljes felépítéséből.

Az MSZMP IX. kongresszusa a gazdasági építőmunka feladatairól szólva célul tűzte ki, hogy tovább kell javítani a lakosság életkörülményeit, szociális és kulturális ellátottságát, és tovább kell hogy növekedjék a fogyasztás. Mindennek fontos előfeltétele a kereskedelem munkájának megjavítása. *A következő években a földművesszövetkezetek is tekintsék tehát alapvető feladatuknak kiskereskedelmi és vendéglátóipari tevékenységük továbbfejlesztését.* A tanácskozások fordítsanak különös figyelmet az ezekkel kapcsolatos feladatokra. A lakosság életszínvonalának növelését elő kell segíteni a háztartás és háztáji gazdálkodás szükségleteit kielégítő földművesszövetkezeti *szolgáltatási üzemágak munkájának további kiszélesítésével, valamint a helyi árualapokat hasznosító ipari termelési tevékenység fokozásával is.* Az életkörülmények rendszeres javításában emellett *jelentős szerepet kap a takarék- és lakásszövetkezetek munkájának továbbfejlesztése is.* Az új gazdasági mechanizmus kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy a szövetkezeti kereskedelem forgalomnövelési célkitűzéseit úgy teljesítse, hogy közben ésszerűen továbbfejlessze a kereskedelmi hálózatot.

A hatáskörök növelése, a nagyobb önállóság fokozza a szövetkezetek öntevékenységét, kezdeményezőkészségét. Az új gazdasági mechanizmus ugyanakkor — az ellátási feladatok területelhatárolására vonatkozó kötöttségek feloldásával — lehetővé teszi azt is, hogy a földművesszövetkezetek a falusi lakosság mellett hatékonyabban képviselhessék a városokban lakó szövetkezeti tagok érdekeit is.

A tanácskozások fontos témái azok a megnövekedett feladatok is, amelyeket a földművesszövetkezeteknek a harmadik ötéves terv időszakában a felvásárlási és értékesítő kereskedelemben kell megoldaniuk. Nagy felelősséget ró a szövetkezetekre, hogy e tevékenység szervezésében (amelyre a piaci viszonyok és a verseny hatása leginkább érvényesül) olyan megoldásokat alkalmazzanak, amelyek biztosítják a helyes összhangot az össz-társadalmi és a csoport-, valamint egyéni érdek, illetve a termelés és a fogyasztás érdekei között. A termelési adottságokhoz és a piaci helyzethez rugalmasan alkalmazkodó intézkedésekre van tehát szükség. Fontos előfeltétele ennek a felvásárló és értékesítő kereskedelem technikai színvonalának fejlesztése is.

A földművesszövetkezeti szervek gyűlései fordítsanak nagy figyelmet arra is, hogyan segíthetik sajátos eszközeikkel a tsz-ek

gazdasági munkáját. Népgazdasági érdek, hogy a szövetkezetek eredményesen tevékenykedjenek a házkörüli kertgazdaságok szőlőinek és gyümölcsöseinek rekonstrukciójában, a termelési tevékenységet elősegítő szolgáltatások szervezésében.

A földművesszövetkezetek támogassanak minden olyan társulási és szövetkezési kezdeményezést, amely a háztáji gazdálkodásban rejlő termelési lehetőségek jobb kihasználásával vagy egyes sajátos termelési ágazatok fejlesztésével segíti a mezőgazdasági termelés növekedését. A szövetkezeteknek fontos mezőgazdaságfejlesztési feladatuk az is, hogy javítsák a termeléshez szükséges eszközök és anyagok kereskedelmét. Szélesítsék a felvásárlási és termelésszervezési feladatokhoz kapcsolódó szakpropagandát és tanácsadást.

A SZÖVOSZ VI. kongresszusának irányelvei a gazdálkodás színvonalának emelését, a jövedelmezőség fokozását, az anyagi ösztönzők mozgósító erejének jobb kihasználását és a gazdasági vezetés megjavítását állították a szövetkezeti szervek munkájának középpontjába. E követelményeket természetesen a földművesszövetkezeti mozgalom általános célkitűzéseivel összhangban kell érvényre juttatni. Az új gazdasági mechanizmus helytelen értelmezése lenne például, ha egy szövetkezeti vezető elhanyagolná a forgalom vagy a nyereség alakulása szempontjából kis volument jelentő tanyai boltok fejlesztését. Vagy ha nem fordítana kellő figyelmet olyan, a tagság érdekeit szolgáló, de gyakran alig jövedelmező tevékenységi ágakra, mint a szolgáltatások, a növényvédelmi munka vagy a falusi könyvterjesztés.

A szövetkezeti gyűléseken a gazdasági feladatok megtárgyalása és a szövetkezeti demokrácia erősítése nem jelent két különálló kérdést. A szövetkezeti demokrácia alapvető követelménye, hogy a választott vezetőségek a munka tényleges irányítói és ellenőrzői legyenek. Ne fordulhasson elő, hogy a szövetkezet irányításában főként a hivatali vezetőknek van szavuk, a választott vezetőségek egyetlen feladata pedig a vezetők döntéseinek utólagos jóváhagyása.

A szövetkezeti demokráciát erősíti a vezetőségek újjáválasztása. Az Országos Földművesszövetkezeti Tanács határozatában arra hívta fel a földművesszövetkezeti szerveket, hogy a választási munka hatékonyságának fokozására már a gyűlések előtt alakítsanak előkészítő bizottságokat. Ezek a bizottságok kérjék ki a szövetkezeti tagok és helyi társadalmi fórumok véleményét. Javaslataikkal segítsék elő, hogy *a vezető szervekben megbecsült, a szocializmus ügyéért tettrekész, politikailag szilárd és a vezetés*

feladataira rátermett szövetkezeti tagok kapjanak helyet. A határozat hangsúlyozza, hogy a jelölésekben jussanak érvényre a falu társadalmi és gazdasági életében bekövetkezett változások is. A régi, sok éves vagy évtizedes gyakorlattal rendelkező szövetkezeti tagok mellett erősítsék ezeket a testületeket minél több rátermett női vezetővel, fiatal szakemberrel.

Az Országos Földművesszövetkezeti Tanács felhívta a figyelmet arra is, hogy nagy gondot kell fordítani azoknak a szövetkezeti munkában sok érdemet szerzett régi vezetőknek erkölcsi megbecsülésére, érdemeik elismerésére, akik most, idős koruk miatt, kimaradnak a vezetésből.

A szövetkezeti gyűlések gondos előkészítése és eredményes lebonyolítása megnövekedett feladatok elé állítja a földművesszövetkezeti szervek minden vezetőjét és dolgozóját. Különösen nagy felelősség hárul a községi és a földművesszövetkezeti pártszervezetekre és a szövetkezeti szervekben tevékenykedő kommunistákra, hogy e célkitűzések megvalósításával is hozzájáruljanak szocialista társadalmunk teljes felépítéséhez.

Bartolák Mihály,
a SZÖVOSZ elnokhelyettese

Ahol igénylik a bírálatot

A járási pártbizottságok a közelmúltban Zala megye 28 községében ankétokon vitatták a párt megyei lapjának tevékenységét. Az utóbbi időben ugyanis több ezerrel emelkedett a Zalai Hírlap falusi olvasóinak száma.

Az ankétokon mintegy ezer ember vett részt, s valamennyi megbeszélés igen aktív volt. Több helyen irodalmi műsorral színesítették a beszélgetést. A szerkesztőség munkatársai beszámoltak a lapkészítés problémáiról, módszereiről, elvi és technikai körülményeiről. Az ankéton elhangzott észrevételeket, javaslatokat a szerkesztőség most dolgozza fel.

Ezek közül azonban egyet külön is érdemes megemlíteni. A novai epizód — érzékeltet valamit a mai falu arculatából. Itt működik a megye egyik legjobb termelőszövetkezete, a lap tehát sűrűbben ír róluk. A tsz-elnök, majd több tsz-tag viszont azért bírálta a szerkesztőséget, mert — méltató cikkek mellett — keveset szólnak a közös gazdaság hiányosságairól. „Ha sok a dicséret, végül magunk is azt hisszük, minden jól megy . . . De végül, már a szomszéd községek sem hisznek nekünk, úgy vélik, jóban vagyunk az újsággal . . .”

A dicséret tehát egy bizonyos határon túl már nem ösztönöz. A parasztságot nagyon érdeklik a a termelőszövetkezetek életét tárgyaló cikkek, riportok. S mint a fenti példa mutatja, figyelemmel kísérik egymás munkáját is, a szomszédos gazdaságok példáiból — örömeiből és hiányosságaiból is — tanulni akarnak.

H. S.

A pályaválasztásról...

A pályaválasztás — az egyetemi, főiskolai, középiskolai és szakmunkásképző-intézeti jelentkezés — fontos társadalompolitikai kérdés.

A társadalmi érdek és az egyéni törekvések összhangja

A döntés általában nem könnyű. Mérlegelni kell, hogy mire látszik alkalmasnak a fiatal. Melyik az a foglalkozás, amelyhez hajlama van, amelynek ellátásához, az ottani követelményekhez tehetsége van, amelyre hivatottságot érez. *A döntésnek azonban ez csak az egyik összetevője, az egyéni oldala.* A másik a *társadalmi oldal*, amelynek szintén jól megfogalmazott és indokolt érdekei vannak: a társadalmi munkamegosztás jelenlegi állapota és fejlődésének perspektívái, vagyis a jövő *szakemberszükséglete.*

A két érdek *átmenetileg* szembekerülhet egymással. A gyerek óhaja, a szülők kívánsága nem mindig egyezik a társadalmi igénnyel. Ez a szembenállás — bármennyire kellemetlen is, ha a jelentkezőt akár megfelelő felkészültség, akár pedig hely hiányában nem veszik fel — elkerülhetetlen. A konfliktust lehet szűkebb körre szorítani, enyhíteni, de teljes mértékben még hosszú ideig nem lehet kiküszöbölni. Nagyon találó az a hasonlat, amely egy, a továbbtanulásról szóló megbeszélésen hangzott el. Bizonyos korban minden gyerek szeretne hajós lenni és lehetőleg kapitány. De egy hajón csak egy kapitány van, tehát nem lehet mindenki kapitány. Komolyra fordítva a szót, jelenleg a szellemi munkaterületek felé a szükségesnél jóval nagyobb az orientáció. A társadalmi munkamegosztásban a szellemi munkát végzők aránya csak mintegy 20—25%-os. Ezért a társadalom két alternatíva közül választhat. Vagy a szellemi és a fizikai munkakörök arányának megfelelő számban biztosítja a továbbtanulást, és ekkor sok jelentkező számára nemet kell mondjon, vagy mindenkinek lehetővé teszi, hogy kívánságainak megfelelő iskolatípusban tanulhasson tovább. Az utóbbi esetben azonban vállalni kell, hogy bizonyos munkakörök betöltetlenek lesznek, vagy csak utólagos kiképzéssel lényeges többletköltséggel biztosítható munkaerőellátásuk. Az utóbbi egyben azzal is járna, hogy különböző, magasfokú képzettséget igénylő munkakörökre kiképzett fiatal szakembereknek szakképzettségüknek nem megfelelően, alacsonyabban kvalifikált munkakörben, csalódottan kell elhelyezkedniök.

A két választási lehetőség közül az elsőnél kell maradni, még akkor is, ha pillanatnyilag az a népszerűtlenebb. Mindenkinek érdekében cselekszünk, amikor a „nem" a pályválasztásnál és nem a kiválasztott pályára való felkészülés után hangzik el. Az indokok között nemcsak az a jól felfogott egyéni érdek szerepel, hogy a tanulás végén, a munkábalépéskor ne okozzunk csalódást a fiataloknak. hanem az is, hogy a társadalom szakemberképzésre fordított nem csekély anyagi eszközeit (egy-egy felsőfokú végzettségű szakember képzése évenként

mintegy 25 ezer forintba kerül és ebben az összegben még az az érték, amelyet dolgozóként termelhetne, nem is szerepel), a nemzeti jövedelem fogyasztásra kerülő részéből fedezzük, és az indokolatlanul megemelt összegek a népjólét szintjének emelkedését gátolnák.

A továbbtanulni szándékozók egy részénél a társadalmi és az egyéni érdek szembekerülhet egymással, de ez az ellentét csak átmeneti. Akkor lenne tartós, ha a társadalmi érdek az egyéni boldogulást akadályozná. A helyzet nem így áll. Az egyéni boldogulás ma már nem kizárólag és nem is elsősorban foglalkozáshoz kötött.

Társadalmunk egyformán becsüli a szellemi és a fizikai típusú munkát és az ezt ellátó embereket. Hazánkban az emberek értékét nem az határozza meg, hogy mi a foglalkozásuk, hanem az, hogy munkájukat hogyan végzik el. Társadalmi és anyagi megbecsülésük munkavégzésük függvénye. Jól tudjuk, hogy ennek az elvnek érvényesítése nem töretlen. S vannak, akik még másként vélekednek, de ez a régi viszonyok és gondolkodás maradványait jelzi és általában nem társadalmi gyakorlatunk és felfogásunk valóságos tendenciáját tükrözi. A fizikai munka megbecsült foglalkozás, amely mind több és több szellemi erőfeszítést és ennek megfelelően általános műveltséget, elméleti és szakmai tudást igényel. Társadalmi, politikai rendszerünk jellegéből következik az a törekvés, hogy a fizikai munka társadalmi megbecsülését állandóan fokozza.

Minden szülő azt kívánja, hogy boldog ember legyen a gyermeke, művelődési lehetőséget akar biztosítani számára, arra törekszik, hogy lehetőleg nagyobb tudást kapjon, mint amire neki lehetősége volt. Ez természetes. Társadalmunk ezt általában lehetővé is teszi. De előfordulhat és elő is fordul, hogy értelmiségi szülő gyermekéből nem lesz szellemi foglalkozású. Ez nem tragédia, annak ellenére, hogy az ilyen családok egy része annak tekinti. E gyerekek egyéni sorsa, boldogulása sem foglalkozáshoz kötött, hanem attól függ, hogyan sajátítják el szakmájukat, hogyan tanulnak meg dolgozni. Ebben nem kis szerepe van annak a légkörnek, amely a gyerekek körül a szülői házban, a rokonok és barátok között kialakul.

A társadalmi összetétel

Pályaválasztási feladataink visszatérő témája a továbbtanulók társadalmi összetétele. Hazánkban a társadalmi struktúra a felszabadulás óta alapvetően megváltozott. Nincsenek első és másodrangú állampolgárok. De az emberek, az élet különböző területén nem rendelkeznek egyenlő feltételekkel. Gyerekeink — bár a korábbihoz képest óriási a változás — még mindig nem egyenlő feltételek között folytatják tanulmányaikat. Az egyik családban több feltétel van adva a művelődésre, (családi légkör, sok könyv, a családban mindenki olvas, tanul, az iskola, ahová a gyerek jár jó feltételekkel rendelkezik stb.), másutt ezek kevésbé vannak meg.

A továbbtanulás szempontjából a fizikai dolgozók gyermekeinek jelentős része kedvezőtlenebb feltételek között él. Ezért az iskola feladata, hogy a kedvezőtlenebb körülményeket amennyire lehetséges

ellensúlyozza. Természetesen nem adminisztratív eszközökkel, hanem tanulmányi feltételeik jobb biztosításával. Nem állítjuk, hogy e területen már mindent megtettünk. A szükséges intézkedések zöme még hátra van. Anyagi eszközeink céltudatosabb felhasználásával is megfelelőbb tárgyi feltételeket teremthetünk. A tanulmányi támogatás szükségességének és fontosságának megértésére is a korábbiaknál nagyobb gondot kell fordítanunk. Mindkettőre feltétlenül szükség van, mert a továbbtanulók megfelelő társadalmi összetételét csak így biztosíthatjuk. Ez több oknál fogva fontos. A társadalmi igazsághoz hozzátartozik, hogy az egyes osztályok és rétegek az értelmiség kialakításában társadalmi helyüknek, szerepüknek megfelelően vegyenek részt. Társadalmunk vezető ereje a munkásosztály. Politikai szerepe igényli, hogy nemcsak a mai értelmiségen belül — ahol a munkás- és parasztszármazásúak aránya túlhaladja az 50 százalékot —, hanem a felnövekvő értelmiségen belül is megfelelő arányban képviseltesse magát.

A felsőfokú oktatásban továbbtanulók

A továbbtanulók összetételéről — különösen a felsőoktatásban — sok a vita. A fizikai dolgozók gyermekeinek aránya évek óta 45 százalék körül mozog. Ehhez, ha hozzászámítjuk a ma már más munkakörben dolgozó munkások és parasztok gyermekeit, az arány még kedvezőbb. A vitát inkább az váltja ki, hogy *egyes egyetemeken ez az arány az átlagnál alacsonyabb.* Ezen változtatni kell. A változtatás fő módszere továbbra is a fizikai dolgozók tanulmányi segítése és a felvételi vizsgák módszereinek javítása. Ez nem a régi adminisztratív módszerek visszatértét jelenti. A *felvételi vizsgák módszereinek továbbfejlesztése és tökéletesítése a tehetség, a rátermettség biztosabb megállapítását célozza.* Annak ugyanis, hogy valaki az adott szakmában tehetséges-e nem kizárólagos mércéje a vizsgán mutatott felkészültség. Ez nem mindig rejt maga mögött tényleges tehetséget és nem biztos, hogy az árnyalattal gyengébb felkészülés a tehetség hiányát jelzi. A valóságos tehetséget és rátermettséget csak egyénileg lehet eldönteni. Köztudott, hogy a fizikai dolgozók gyermekeinek jelentős része olyan környezetből kerül ki, ahol a felkészülés körülményei, lehetőségei az átlagosnál rosszabbak. Ha a pillanatnyi felkészültség emiatt gyengébb, akkor olyan hátránnyal állunk szemben, amely objektív ugyan, *de jó feltételek között behozható, sőt felvételkor a korábbi jobb körülmények miatt előnyben levők egy része le is hagyható.* Itt tehát nem valami igazságtalanságról van szó, hanem a *szakmai tehetség kiválogatásának jobb módszeréről.*

A továbbtanulás irányainak befolyásolását a művelődéssel, munkaerőgazdálkodással foglalkozó szerveink az utóbbi években mind jobban felismerték. Egyre több és több ismertető, tájékoztató jelenik meg az általános iskolát végzők és a középiskolások számára. Pl. Szakmák a mezőgazdaságban; Esztergályos, marós, gyalus; Építők (az építőipar szakmái); Pályaválasztási útmutató gimnazistáknak c. Ezek az útmutatók sok hasznos tájékoztatást nyújtanak szülőknek, gyerekeknek és nagyon jól felhasználhatják pedagógusaink.

Különösen hasznos a tavalyi III. osztályos középiskolásoknak továbbtanulási törekvéseit összesítő kiadvány, amely az az évi várható jelentkezés mértékét és a felvételhez előreláthatóan szükséges szintet jelzi. A kiadvány tartalma, természetesen feltételezett, hiszen a harmadik osztály végén készült és közben eltelt egy félév. Pályaválasztási felmérés a középiskolákban címet viselő kiadvány azért is figyelemre méltó, mert a pályaválasztási munka néhány tanulságos vonását is összefoglalja. A felmérésekből ugyanis kiderült, hogy a megkérdezett 52 164 fiatal közül 9412, kereken 18 százalék, júniusban még nem határozta el, hogy továbbtanuljon-e vagy munkát vállaljon és a továbbtanulni szándékozók jelentős része (mintegy 2500 fő) elképzeléseit még nem tudta konkrétan megfogalmazni. Mindez arra int, hogy e munka hatásfokát, a pályaválasztás tudatosságát növelni kell.

A felmérés világosan megmutatta, hogy ez évben is aránytalanul sokan kívánnak egyetemre, főiskolára jelentkezni. A jelentkezés felvételi keretekhez viszonyított mértéke a 0,47-től 5,56-ig terjed. A felsőfokú ipari technikumokba pl. még abban az esetben is, ha minden jelentkezőt felvesznek a helyek 70 százaléka tölthető csak be, míg pl. az óvónőképzőbe a felvehető létszámnál ötször, a bölcsészkarokra három és félszer többen jelentkeztek. Jelentős különbség van egyetemenként az azonos szakra való jelentkezés esetében is. Amíg pl. a matematika-fizika szakra Budapesten és Szegeden előreláthatóan nehéz lesz bejutni, addig ugyanerre a szakra Debrecenben lényegesen jobb eséllyel jelentkezhetnek a fiatalok. A tájékoztató nagy érdeme, hogy e helyzetet bemutatja és ennek alapján a végső döntés előtt mindenkit elgondolkodtat.

E kiadványok pedagógusaink kezében vannak. Pártszervezeteinken is múlik, hogy a pályaválasztás előtt állók hogyan használják fel tanulságos útmutatásaikat. A segítségükkel végzett munka ha nem is oldja meg a pályaválasztás valamennyi problémáját, de enyhítheti azokat, sokak számára elfogadható megoldáshoz nyújt támaszt.

Kornidesz Mihály
a KB Közoktatási Osztályának munkatársa

Kommunista asszonyok tanácskozása

A dombóvári és a paksi járási pártbizottságok külön tanácskoztak a párt nő-tagjaival. A beszélgetés főként a termelőszövetkezetekben, a szocialista brigádokban, a társadalmi munkában való fokozottabb részvételt kívánta segíteni. A kommunista asszonyok a tanácskozáson elmondták: saját példájukkal magyarázzák a pártonkívüli nőknek, hogy a családon belüli munkamegosztással, a szabad idő jobb felhasználásával aktívabban tevékenykedhetnek a termelőegységek és lakóterületek társadalmi életében.

(B. E.)

Meggyőző érvek a felvilágosító munkához

A párt vezetőszerveinek megválasztása után újabb választásra készülünk. Néhány hét múlva a szavazóképes állampolgárok leadják szavazatukat nemcsak az országgyűlési képviselő- s a különböző szintű tanácstag-jelöltekre, hanem elsősorban arra a politikára, amelyet pártunk a nép szolgálatában eddig is folytatott és amelyet a IX. kongresszus által/megerősítve az elkövetkező években is folytatni fog.

Mint társadalmunk minden döntő kérdésének megoldásában, a szocialista demokratizmus fejlesztésében és ennek most napirenden levő feladatának az országgyűlési képviselő- és tanácstagválasztások előkészítésében is elsősorban a pártszervezeteknek, a kommunistáknak kell példát mutatni.

Az új választási rendszer fokozott és differenciált politikai előkészítést igényel. Két tényező is bonyolultabbá teszi munkánkat. Az országgyűlési választások korábbi lajstromos rendszeréből fakadt, hogy a helyi eredmények, problémák legfeljebb megyei, illetve budapesti szinten szerepeltek. Most pedig az egyéni választókerületenként történő lebonyolítás nemcsak lehetővé, de szükségessé is teszi, hogy a választókerület helyi eredményei, még megoldatlan feladatai, konkrét és reális elképzelései ott szerepeljenek az agitációs munkában. Másrészt bonyolultabb a politikai munka azért is, mert a HNF programjának, az országos és helyi politikának ismertetése, magyarázása mellett népszerűsíteni kell és a választókkal el kell fogadtatni a népfront jelöltjét is.

A párttagság aktivitásának növelése, példamutatása elengedhetetlenül szükséges a pártonkívüli tömegek mozgósításához. A tömegek megnyeréséért a párt minden egyes tagjának nap mint nap harcolnia kell. Ezért párttagságunkat úgy kell felkészíteni a választási munkára, hogy *„... a kommunisták bátran hirdessék a párt politikáját, végrehajtásáért aktívan tevékenykedjenek."* (Biszku Béla elvtárs előadói beszéde a IX. kongresszuson.) A párttagság példamutató aktivitása, a pártonkívüli aktivák széles körű részvétele a választási politikai munkában, segíti a dolgozó nép mozgósítását politikai céljaink megvalósítására. újabb lépést jelent a szocialista nemzeti egység megteremtésének útján.

A választási politikai munka egyik legfontosabb szakasza a jelölőgyűlések lebonyolítása. A jelölőgyűlések megszervezése, a lakosság mozgósítása, a politikai aktivitás biztosítása azt követeli

minden egyes kommunistától, hogy ne csak munkahelyén végezze példamutatóan munkáját, hanem a lakóterületen is segítse a konkrét választási feladatok megoldását. A kongresszusi beszámoló szavaival élve: *„Minden párttagnak — bármilyen területen vagy beosztásban dolgozik is — legfőbb kötelessége, hogy teljes odaadással küzdjön a párt politikájának elfogadásáért, megvalósításáért. A kommunisták álljanak ki minden fórumon a párt politikája, a rendszer védelmében."*

Nem kisebb feladatot jelent a pártszerveknek, szervezeteknek és a kommunistáknak a választási nagygyűlések, gyűlések, csoportos beszélgetések szervezése, eredményességének biztosítása.

A politikai munkában a meggyőzés és a felvilágosítás minden eszközét alkalmaznunk kell és törekednünk kell a változatosságra. Mozgósítsuk a legjobb előadókat, a párt- az állami és gazdasági életben vezető funkciót betöltő elvtársakat: töltsenek minél több időt a választók között, az élő szó varázsával és a tények erejével, vitatkozva agitáljanak.

*

A választási politikai munkában az agitátorok és propagandisták százezreit a tények meggyőző erejével kell felvértezni — hogy valóban érvelve tudjanak vitatkozni. Ehhez nyújt segítséget a Kossuth Könyvkiadó, amikor — tényeket, adatokat, érveket tartalmazó — írásos kiadványokat jelentetett meg viszonylag nagy példányszámban.

A *Választási Zsebkönyv* tartalmazza a néphatalom évtizedeinek leglényegesebb eredményeit, összehasonlító adatokat, a második világháború előtti, illetve az újjáépítés befejezése utáni évekre. Meghökkentő adatokat, tényeket közöl még azok számára is, akik életük egy részét a Horthy fasizmusban élték le és elgondolkoztatja azokat, akiknek számára a kapitalizmus már csak történelem. Kit nem döbbent meg a visszaemlékezés (vagy megismerés), hogy egy mezőgazdasági munkás napszámbére sok esetben 20 vagy 40 fillér volt, hogy egy gyári munkás *1926-ban* átlag 280 napot dolgozhatott és az évi keresményből 4,92 pengő hetibér jutott, hogy *1920-ban* 1 090 215 analfabéta volt, hogy *1938-ban* a társadalombiztosítottak taglétszáma 569 000 fő volt és a parasztság milliói teljesen ki voltak zárva a betegségbiztosításból.

Ezekhez a tényekhez viszonyítva még inkább erősödhet jogos büszkeségünk olyan adatok olvasása közben, hogy 1965-ben a bérből és fizetésből élők reálbére 70%-kal volt magasabb, mint 1950-ben, hogy a középiskolákban tanulók száma az 1938 évinek négy és félszerese, hogy államunk kisiskolás kortól a diplomáig csaknem 120 000 forintot költ egy-egy fiatal taníttatására, hogy 1966-ban már a lakosság 96%-a részesült társadalombiztosításban, hogy

az átlagéletkor 1938-hoz viszonyítva a férfiaknál 48,7 évről 67 évre, a nőknél 51,8 évről 71,4 évre emelkedett.

A zsebkönyv nemcsak a közel- és távolmúlt tényeit, érveit sorolja fel hasznos csoportosításban, hanem tartalmazza a harmadik ötéves terv legfontosabb célkitűzéseire, nemzetközi gazdasági kapcsolatainkra, a szocialista világrendszer erőinek növekedésére, az amerikaiak vietnami agressziójára vonatkozó adatokat.

*

A „Tények és érvek"-sorozatban az alábbi kiadványok jelentek meg:

„Gazdasági helyzetünkről és további feladatainkról" című kiadvány az 1967. évi terv és az új gazdasági mechanizmus kapcsolatát elemzi. Közérthető stílusban, olyan közgazdasági problémákat tárgyal, amelyekkel a párt és tömegszervezeti aktivisták tíz- és tízezrei naponta szembekerülnek és a pártonkívüli dolgozók tőlük várnak választ kérdéseikre. A párt általános politikájának és gazdaságpolitikájának szoros összefüggéséből kiindulva magyarázza gazdaságpolitikánk főbb céljait, elveit, ismerteti az 1966. év eredményeit és az 1967-es esztendő feladatait. Eközben válaszol olyan kérdésekre: mikor hasznos a többtermelés, mit kell érteni a szükségleteket kielégítő termelésen stb.

Kiemelten foglalkozik a füzet a külkereskedelem jelentőségével, amely a szocialista országok között — éppen a nyersanyag-szegénység miatt — Magyarországon a legnagyobb, hiszen a nemzeti jövedelem több mint egyharmada cserélődik a külkereskedelemben és ez az arány állandóan növekszik. Tényekkel bizonyítja, hogy a termelékenység alakulásában — több évi stagnálás után — *1966-ban* lényeges fejlődés következett be, mert a kétharmadnál is jobb volt az arány. A termelés növekedésének már mintegy 80%-a származik termelékenységből. Foglalkozik a mezőgazdasági befektetések eredményeivel, az életszínvonal alakulásával, az 1965. decemberi párthatározatban foglalt intézkedések hatásaival. Jelentős helyet foglal el a kiadványban az 1967-es év főbb gazdasági feladatainak ismertetése a gazdaságirányítási rendszer 1968. évi bevezetésének előkészítésével összefüggésben. Sok hasznos adatot, illetve tényt tartalmaz a nemzeti jövedelem és a beruházások alakulásáról, a termelés fejlődési ütemének feltételeiről, a munkaerőszükséglet mértékéről, a nők, fiatalok és csökkent munkaképességűek foglalkoztatási problémáiról.

Jelentőségének megfelelően foglalkozik a füzet a mezőgazdaság tervezett fejlődésével, kiemelve Kádár elvtárs kongresszuson elhangzott beszédéből, hogy az *„ipar növekedése hazánkban reálisan csak a mezőgazdaság egyidejű fejlesztése mellett lehetséges."* A növénytermesztés és állattenyésztés feladatai mellett foglalkozik

az 1967-ben végrehajtandó hitelrendezés kérdéseivel is. Befejezésül pedig részletesen ismerteti a lakosság életszínvonalának alakulásával összefüggő 1967. évi célkitűzéseket és a IX. kongresszusnak a lakáshelyzetre, a gyermekgondozási segélyre és a munkaidőcsökkentésre vonatkozó határozatait.

*

„A tsz-tagok munkadíjazásáról és szociális ellátásáról" című füzet mondanivalója a „mindent a dolgozó emberért" elvét illusztrálja tényekkel és érvekkel. Az általános életszínvonal emelkedésén belül bemutatja a parasztság személyi jövedelmének és társadalmi juttatásainak alakulását. Részletesen foglalkozik azokkal az okokkal, amelyek a jövedelmek termelőszövetkezetenkénti, illetve azon belüli eltérését előidézik.

Őszintén tárgyalja a tsz-tagok jövedelmének elmaradását a bérből és fizetésből élők keresetétől, amely hátráltatja a mezőgazdaság fejlődését. Az egy főre jutó havi átlagkereset 1965-ben az állami iparban 1766,— Ft, a mezőgazdaság állami szektorában 1500,— Ft, az egy tsz-tagra jutó közösből és háztájiból származó — együttes jövedelem pedig havi 1329,— Ft volt. Ugyanakkor a mezőgazdaság — amely az összes keresők 30%-át foglalkoztatja — a nemzeti jövedelemnek 35%-át — adja. A tsz-tagok jövedelmének emelése gazdaságpolitikánk fontos célkitűzése, ennek megfelelően különösen nagy a jelentősége a garantált, rendszeres munkadíjazás bevezetésének. Ennek feltételeit, biztosítékait részletezi a kiadvány.

Bőven ismertetik a szerzők a tsz-tagok társadalmi juttatásainak — a nyugdíj, betegségi segély, anyasági segély, családi pótlék — feltételeit, összegszerűségét és a tsz-tagok által fizetendő nyugdíjjárulék mértékét. A kiadvány egész tartalma tükrözi pártunk politikájának azt a célkitűzését, amit a IX. kongresszuson Kádár elvtárs így fogalmazott meg: „Az a célunk, hogy végső fokon ne legyen különbség a város és a falu között."

*

„Az új választójogi törvény" címmel választási rendszerünk demokratizmusáról, az új törvény leglényegesebb vonásairól kaptunk tájékoztatást. Különösen hasznos segédanyag e füzet a választási szervekben működő aktivisták számára. Érdekes párhuzamot von a felszabadulás előtti, a tőkésállamok jelenlegi és a mi választási rendszerünk között. Hazánkban 1938-ig a nyílt választás volt a domináló, a nők többségét és az egész fiatalságot kizárták a választásból, egyeseknek ugyanakkor többszöri szavazati jogot biztosítottak. Ezzel szemben a mi választási rendszerünk a demokratizmus legszélesebb körű érvényesülését biztosítja és lehetővé teszi,

hogy a választópolgárok szabadon választhatják meg képviselőiket. A füzet részletesen ismerteti az új törvény fontosabb intézkedéseit: az országgyűlési képviselők és tanácstagok választásának egységes szabályozásáról, a választójog általános, egyenlő, közvetlen és titkos jellegéről, az egyéni választókerületi rendszerről, a képviselők és tanácstagok beszámolási kötelezettségéről, a választások lebonyolítási rendjéről. Hasznos tudnivalókat tartalmaz a jelölésekkel, jelölőgyűlésekkel, a szavazás lebonyolításával kapcsolatban.

Az ismertetett kiadványokon kívül képes agitációs füzetek és rajzos, grafikonos leporellók megjelentetésével kapnak újabb érveket és adatokat a választási munkában részt vállaló aktivisták.

*

A választási munka sikeres megvívásához minden objektív feltétel biztosított, mert pártunknak az egész nép érdekeit szolgáló, a dolgozók által helyeslően támogatott politikája népszerű. Most már minden a végrehajtáson múlik. Ismerve párttagságunk példamutató lelkesedését, az eredmény sem fog elmaradni. Ehhez nyújt segítséget ismertetett anyagaival a Kossuth Kiadó.

Csicsay Iván,
a KB agit.-prop. osztályának munkatársa

Az Alföld felemelkedéséről

Három hírt olvastam egyidőben: Kecskeméten, Békéscsabán, Nyíregyházán vitatkoztak és határoztak a fejlődés újabb állomásairól...!

A kecskeméti hírben az a nagyszerű, hogy a megyei pártbizottság egyik határozatának végrehajtásáról tudósít: fokozzák a nagyközségek iparosítását. Kunszentmiklós, Jánoshalma, Kiskunmajsa intenzíven fejleszti a vas- és faipart, munkát ad sokszáz dolgozónak. Baján a cementipar fejlődik, Kalocsán a műanyag- és a textiles munkahelyek száma...

Békés megyében — ahol már csaknem 30 ezer tv-készülék segíti a művelődést — mind több helységben folyik szakközépiskolai oktatás. A fejlődésnek megfelelően bővül a hálózat: az eddigi mezőgazdasági, egészségügyi, nyomdai stb. szakágak mellé most felsorakoznak a bányászati és híradásipari szakiskolák is.

Nyíregyházán — Szabolcs megye székhelyén — az ipar több száz millió forintos beruházásokkal bővül. A gumigyári, konzervgyári, hűtőházi fejlesztésen túl hamarosan új szálloda épül, általános- és középiskolai kollégiumokkal gazdagodik a város. Új, szélesvásznú filmszínház és több ezer új lakás jelzi a megyeszékhely fejlődését.

A nagy magyar író, Móricz Zsigmond 1940-ben Szatmárban, Bácsban, Békésben munkanélküliséget, talajvíztől összedőlt házakat, sötétséget talált. „Nálunk egy olyan állam kellene — írta —, aki a polgárok helyett gondolkodik, értük még aludni sem tud, hogy reggel új és jobb rendeleteket adhasson ki...” Ő nem érhette meg a felemelkedést...

(J. L.)

A propagandisták munkájához

Néhány ellentmondásos nemzetközi kérdés

Pártunk IX. kongresszusa bizakodva ítélte meg a jövő kilátásait: nem lehet kétséges, hogy a szocializmus, a haladás és a béke erői végül is meghiúsítják az imperializmus agresszív, háborús terveit, s újabb sikereket érnek. el. Ugyanakkor a kongresszus megállapította, hogy a sikerekhez vezető út bonyolult, ellentmondásos folyamatokon, átmeneti nehézségek, sőt visszaesések leküzdésén át vezet.

Hogyan ítéljük meg az úgynevezett harmadik világ országaiban végbemenő társadalmi, politikai, folyamatokat?

Az utóbbi években gyakran hallottunk riasztó híreket az úgynevezett harmadik világból, Afrika, Ázsia, Latin-Amerika országaiból. Az imperialista országok — mindenekelőtt az Egyesült Államok — szövetkezve a földbirtokos oligarchiával és a komprádor burzsoáziával, a reakciós főtisztekkel, ezekben az országokban is megkísérlik visszafelé rángatni a történelem szekerét. Az utóbbi 5—6 évben Latin-Amerikában az imperialisták több mint egy tucat katonai puccsot hajtottak végre, Afrikában megdöntötték a nem kapitalista úton járt Nkrumah-rezsimet, benne van a kezük a kongói, a közép-afrikai és az indonéziai eseményekben.

Miként beszélhetünk a szocializmus, a haladás, a nemzeti felszabadító mozgalom előrehaladásáról, amikor az imperialisták és a helyi reakció ilyen sikereket ér el?

A kommunista és munkáspártok már korábban rámutattak, hogy az úgynevezett harmadik világ országaiban a fejlődés fő iránya a haladás, a szocialista irányú fejlődés. *Semmiféle korrekció nem szükséges ezen a megállapításon.* Nem a kommunista és munkáspártok tévedtek, inkább arról van szó, hogy ezen országokat illetően többeknél bizonyos illúziók keletkeztek, s ezek

eloszlása után csalódást éreznek. Egyesek azt hitték, hogy a fejlődő országok szocialista útra térése *rövid idő kérdése*, hogy ezen országok *mindegyike* szilárd tagja lesz az antiimperialista frontnak. Csakhogy az élet bonyolultabbnak, ellentmondásosabbnak bizonyult a sémáknál.

A fejlődő országokban végbemenő folyamatokban bizonyos differenciálódást figyelhetünk meg. A *Kubai Köztársaság* népe fegyverrel vívta ki országa függetlenségét, s győzelemre juttatta *a szocialista forradalmat*. Az országoknak egy csoportja, az *Egyesült Arab Köztársaság, Szíria, Algéria, Guinea, Mali, Brazzaville-Kongó* és *Burma* a társadalmi fejlődés *nem kapitalista útjára* lépett, államosításokat hajtott végre, megvalósította vagy megvalósítja a földreformot, harcot hirdet az imperializmus és neokolonializmus minden formája és a kapitalizálódás ellen. Más országokban is megindult a *progresszív irányú fejlődés*, de lelassult vagy megrekedt. Ismét más országokban *kapitalista irányú* fejlődés van kibontakozóban.

Ebben a képletben a legjelentősebb mozzanat vitathatatlanul az, hogy az úgynevezett harmadik világ egy országa a szocialista, hét pedig a nem kapitalista fejlődés útját választotta. A nem kapitalista út *még* nem jelent szocialista fejlődést, *de* kellő politikai következetesség mellett ahhoz vezethet. Remény van arra, hogy mind több fejlődő ország választja majd ezt az utat, mert csak ily módon biztosíthatja politikai és gazdasági függetlenségét, akadályozhatja meg a neokolonializmus sikereit, biztosíthatja népe boldogulását.

Az úgynevezett harmadik világban végbemenő folyamatok másik lényeges mozzanata a *nemzeti felszabadító mozgalmak fellendülése* a még gyarmati vagy félgyarmati uralom alatt sínylődő területeken. *Angolában, Portugál-Guineában, Mozambique-ban* és más gyarmati területeken a nép mind szélesebb tömegei kapcsolódnak be a harcba, s a felszabadító mozgalom egyre inkább radikalizálódik. A *latin-amerikai* antiimperialista, felszabadító mozgalom mind nagyobb arányokat ölt, s e világrész több országában a kommunisták vezetésével fegyveres harcok folynak.

Ebbe az általános képbe illesztve szabad csak vizsgálni az imperialista hatalmak és belső szövetségeseik átmeneti sikereit, a haladó erők előnyomulásának helyenkénti megállítását, s itt-ott visszavetését.

Bár az imperialisták manővereinek, átmeneti sikereiknek kellő figyelmet kell szentelni, ezek jelentőségét és várható következményeit eltúlozni nem szabad. A reakciós katonai puccsok és fordulatok korántsem az imperialisták erejét, ellenkezőleg, gyengeségét bizonyítják, ez az imperializmus és a helyi hatalmasságok végső eszköze, amihez azért nyúlnak, mert válságba, kiúttalan

helyzetbe jutottak. A reakciós katonai puccsok azonban nem oldhatják meg az adott országok egyetlen fontos társadalmi problémáját sem. Néhány áruló katonatiszt előtérbe tolása még nem szünteti meg az adott ország politikai és gazdasági nehézségeit. Ellenkezőleg, a reakciós katonai puccsok rendszerint még inkább elmélyítik az országok belső és külső ellentmondásait, s *előbb-utóbb újabb robbanáshoz vezetnek.* Nézzünk két példát.

— Amikor Szíriában a Baath-Párt jobboldali szárnyának katonai puccs útján sikerült kezébe kaparintani a hatalmat, voltak, akik azzal számoltak, hogy Szíriában tartósan a reakciós belpolitika és imperialistabarát külpolitika fog uralkodni. Nem így történt. A jobboldali politikusokat rövidesen eltávolították, Szíriában pozitív irányú belső társadalmi átalakulás indult meg, az ország külpolitikája pedig imperialistaellenessé, a szocialista országok iránt barátivá változott.

— A Kongói Demokratikus Köztársaságban (Kinshasa) a függetlenség elnyerése után hatalmas népmozgalom bontakozott ki az imperialista hatalmak politikai és gazdasági uralmának végleges lerázásáért. Lumumba, a nép vezére állt e mozgalom élére. A belga imperialisták megölették Lumumbát, s az annak nyomában támadt partizánmozgalmat egy mindenre kapható zsoldos, Csombe vezetésével elfojtották. A fejlődés törvényszerű logikája azonban a történelem szemétdombjára vetette Csombét és társait, s úgy tűnik, hogy a Kongói Demokratikus Köztársaság lépéseket tesz a reálisabb kül- és belpolitika útján.

Ezekből a példákból is világos, hogy *a reakciós katonai puccsok és más reakciós fordulatok ideig-óráig feltartóztathatják ugyan a haladást a fejlődő országokban, de véglegesen nem állíthatják meg.* Ezek újabb, még nagyobb arányú válságok előjelei. Ezen országok égető társadalmi, gazdasági, politikai problémáinak megoldására teljes sikerrel csak a szocializmus vállalkozhat. Egyik fejlődő ország előbb tér rá erre az útra, a másik később, de végső fokon mindegyik kikerülhetetlenül rátér.

Egyesek hajlamosak arra, hogy egy-egy reakciós fordulat *hatása alá kerüljenek,* és szem elől tévesszék a talán csendben végbemenő, de nagy jelentőségű változásokat. Mialatt a világ a *Ghanában* végbement reakciós fordulattal, a néhány *közép-afrikai* országban végrehajtott katonai puccsal foglalkozott, az *Eufrátesz mellett és a Kongó jobb partján két újabb ország elindult a nem kapitalista fejlődés útján.* Az sem helyes, ha valamennyi, katonai erővel végrehajtott fordulatnak *egyaránt* reakciós jelleget tulajdonítanak. Nyilvánvaló, hogy a *Szíriában* és *Algériában* katonai erővel végrehajtott fordulatot nem lehet egy napon emlegetni a *Ghanában* vagy a *latin-amerikai országokban* végrehajtott katonai puccsokkal.

Összefoglalva: az úgynevezett harmadik világban végbemenő folyamatokat a maguk ellentmondásosságában, bonyolultságában kell szemlélni, ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni e folyamatok fő irányát, a szocialista fejlődést. Az imperializmus, mindenekelőtt az amerikai imperializmus kísérletei ellen fellépő népi-nemzeti erőket harcukban támogatja az antiimperialista erők nemzetközi frontja, elsősorban a szocialista világrendszer. Ez a támogatás nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a fejlődő országok népi-nemzeti erői érvényre juttathassák hazájukban a szocialista irányú fejlődést.

E nagyarányú küzdelemben természetesen előfordulhatnak visszaesések, átmeneti vereségek, de ha az összes pluszokat és mínuszokat egymás mellé állítjuk, nincs okunk az elkeseredésre.

A kommunista világmozgalom egysége és a szakadárok elleni harc

Az utóbbi néhány évben bonyolultabbá, ellentmondásosabbá vált a nemzetközi kommunista mozgalom helyzete is. Amellett, hogy a kommunista és munkáspártok többsége kitart a kommunista mozgalom 1957-ben és 1960-ban kidolgozott fő irányvonala mellett, téves irányzatok is keletkeztek.

A legveszélyesebb napjainkban a *Mao Ce-tung és csoportjának irányvonalát követő dogmatikus-szakadár irányzat.* Látszólagos elvhűségük, és antiimperializmusuk, álforradalmi frázisaik eleinte és átmenetileg megtévesztettek bizonyos pártvezetőket és politikusokat.

A nemzetközi kommunista mozgalomban az utóbbi években másfajta nehézségek is keletkeztek. Miközben kemény harc folyt a „baloldali" szakadárság ellen, *egyes kommunista pártokban, ennek mintegy ellenpólusaként, jobboldali, revizionista jelenségek ütötték fel a fejüket.*

Mind a „baloldali", mind a jobboldali elhajlásnak közös a *társadalmi bázisa: a kispolgárság.* Mindkettő meghátrálást jelent a szocializmus építésében és a hatalomért folyó harcban felbukkanó nehézségek előtt, mindkettőt jellemzi a nacionalizmus, a *nemzetközi proletariátus érdekeinek alárendelése az úgynevezett nemzeti érdekeknek, a szovjetellenesség, a szakadárságra való hajlam.*

Az utóbbi években a fentiek mellett a nemzetközi kommunista mozgalomban találkozunk egy harmadik — politikai szempontból téves — irányzattal, az *úgynevezett semleges irányzattal is.* Ezeknek képviselői a fő elvi kérdésekben általában egyetértenek a közös irányvonalat követő pártokkal, de egyes taktikai kérdésekben nem, azaz konkrétabban: semleges álláspontot foglalnak el a közös és a szakadár irányvonalat követő pártok vitájában.

Ez a vázlatos kép is mutatja, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban valóban bonyolult helyzet alakult ki. A szakadár Mao Ce-tung-i irányvonal jelentkezésének következményeképp megbomlott a nemzetközi kommunista mozgalom egysége, növekedtek a mozgalomban a divergáló tényezők. *Ez két irányban is negatívan hatott: egyrészt gátolta az erőviszonyok még nagyobb arányú eltolódását a haladás, a szocializmus javára, másrészt ezt a helyzetet az imperialisták kihasználták és kihasználják céljaik elérésére.*

A nemzetközi kommunista mozgalomban e kétségtelenül meglevő negatív tényezők mellett kirajzolódott néhány olyan tendencia, amelynek a jövőbeni fejlődés szempontjából nagy jelentősége van.

A kommunista és munkáspártok közös fő irányvonala, amelyet a kommunista és munkáspártok 1957-ben és 1960-ban megtartott moszkvai értekezletén dolgoztak ki, a gyakorlatban bizonyította be életképességét, és az ezt követő pártok nagy sikereket értek el.

Az élet bebizonyította, hogy az antimarxista és antileninista Mao Ce-tung-i politika szemben áll a szocializmus érdekeivel, s elkerülhetetlenül súlyos kudarcokhoz vezet. A kudarcok következtében ez az irányvonal elszigetelődött a nemzetközi kommunista mozgalomban, követői polarizálódtak s erjedés indult meg a Kínai Kommunista Párt vezető köreiben is. Még az autentikus kínai források is beismerik, a kínai vezetők „szűk csoportja" Mao Ce-tung kalandor irányvonalával szembeállította a maga „burzsoá-revizionista" irányvonalát. Az élet könyörtelenül leszedte a dicsfényt a Mao Ce-tung-i eszmékről.

Mindezek következményeként a nemzetközi kommunista mozgalomban erősödött az egység helyreállítására irányuló törekvés. Ez megnyilvánul olyan tényekben, hogy — kevés kivételtől eltekintve — a kommunista és munkáspártok túlnyomó többsége egyetért az egység helyreállításának célkitűzésével. Nagy többségük hitet tesz a kommunista és munkáspártok *nagy nemzetközi tanácskozása,* mint az egység helyreállításának fontos eszköze mellett.

A kommunista mozgalomban egyre inkább erősödnek az akcióegység megvalósításának feltételei. Erre szükség van az imperializmus elleni közös fellépés, különösen a vietnami nép hatékony, maximális segítése érdekében.

A kommunista és munkáspártok egységének helyreállítása lehetséges és időszerű feladat. Bármilyen nézeteltérések is legyenek a kommunista pártok között a világforradalmi folyamatok megítélésében, egyik vagy másik részkérdésben, amennyiben po-

litikájuk marxista—leninista alapokon nyugszik, kialakítható az egységes fellépés és a közös cselekvés.

Egység nem lehetséges a különböző téves irányzatok — mindenekelőtt a baloldali szakadárság és a revizionizmus elleni szüntelen harc nélkül. Egyesek szóvá teszik: hogyan lehet kiadni az egység helyreállításának jelszavát, amikor harcot hirdetünk a téves irányzatok ellen. Ámde a vita, a harc és az egység nem kizárják, hanem feltételezik egymást. Az alapvető kérdésekben kialakítandó szilárd, elvi egység azonban feltételezi az elvi-politikai vitát és a téves nézetek elleni harcot. Az egység pedig a közös ellenség elleni harcot kell hogy szolgálja.

Lehetséges-e a békés egymás mellett élés és az imperialista agresszió elleni harc politikájának egyidejű alkalmazása?

Éppen pártunk IX. kongresszusának megnyitása napján adták hírül a nemzetközi hírszolgálati irodák, hogy a Magyar Népköztársaság, illetve a Bolgár Népköztársaság és az Egyesült Államok kormánya követségeiket kölcsönösen nagykövetségi szintre emelik.

Akadtak olyan emberek, akik a hír hallatán feltették a kérdést: hogyan egyeztethető össze a békés egymás mellett élés politikája és gyakorlata az imperialista agresszió elleni harccal, még konkrétabban: megbélyegezzük, elítéljük az Egyesült Államok vietnami agresszióját s minden módon segítjük a vietnami nép harcát, és ugyanakkor készek vagyunk normális államközi kapcsolatokat létesíteni az Egyesült Államokkal is.

A szocialista országok — így a Magyar Népköztársaság — az Egyesült Államokhoz való viszonyában is a békés egymás mellett élés politikájának megvalósítására törekszenek, s az a céljuk, hogy az Egyesült Államok minden szocialista országgal szemben kénytelen legyen betartani a békés egymás mellett élés követelményeit, lemondjon a háborúról, mint a vitás nemzetközi kérdések megoldásának eszközéről, ne avatkozzék a szocialista országok belső ügyeibe, ismerje el a népek önrendelkezésének elvét stb. Ennek a politikának az a jellegzetessége, hogy *miközben keményen megbélyegzi, leleplezi és visszaveri az amerikai imperializmus agresszív törekvéseit, minden módon segíti az agresszió áldozatait, jelen esetben a hős vietnami népet,* nem zárkózik el az államközi kapcsolatok ésszerű fejlesztésétől, kész az imperialista hatalmakkal tárgyalni a vitás kérdések megoldásáról, s kész megállapodások létesítésére is. Végeredményben, a *lényeget tekintve ez is harc, hiszen ennek is az a célja, mint a szocialista országok egyéb irányú tevékenységének: a béke megvédése, a*

világháború elhárítása, az agresszor megfékezése, a haladás, a szocializmus előnyomulásának elősegítése a Földön.

A Magyar Népköztársaság és az Egyesült Államok követségeinek nagykövetségi szintre emelése jottányi változást sem jelent a magyar kormány eddigi politikájában. Kormányunk mindenkor kész volt erre a lépésre, nem rajta múlt, hogy mindeddig ez nem történt meg. Ezzel a lépéssel az amerikai kormány tulajdonképpen a Magyar Népköztársaság ellen 10 éven át folytatott hidegháborús politikájának csődjét ismerte be. Országaink követségeinek nagykövetségi szintre emelése nem akadályozza, ellenkezőleg elősegíti a Magyar Népköztársaság harcát a béke megvédéséért, a háború elhárításáért.

Az ellentmondás tehát csak látszólagos, nincs semmiféle ellentét kormányunk e diplomáciai lépése és a Magyar Népköztársaság imperialistaellenes harca között, ellenkezőleg, ez is elősegítheti az imperializmus elleni harcot.

*

E három kérdés vázlatos megvilágítása is megmutatja a nemzetközi folyamatok bonyolultságát, összetettségét. De ebből is kiderül, hogy az út előre vezet. Optimisták lehetünk, mert irányvonalunk helyes, sikereket ér el, mert a szocializmusé, a kommunizmusé a jövő.

Puja Frigyes
a KB Külügyi Osztályának vezetője

Tudományos konferencia a történelmi materializmus oktatásáról

A társadalmi valóság fejlődése újabb és újabb feladatok elé állítja mind a marxista filozófia kutatóit és oktatóit, mind más társadalomtudományok művelőit. Nem kis feladat eleget tenni azoknak a követelményeknek, amelyet a marxista filozófusoktól joggal elvárnak.

Mi sem természetesebb, hogy pezsdülő ideológiai életünkben a marxizmus — ezen belül a marxista filozófia — egyetemeken és főiskolákon, párt- és tömegszervezeti keretekben történő oktatása is megújulásra vár. Megújulásra abban az értelemben, hogy koncepciójában és részleteiben is végiggondoljuk az oktatott anyagot és szemléletünket, amelynek alapján oktatunk. Egy ilyen átalakuláshoz érkeztünk el, ennek jelei érződnek. A tudományos kutatás hazai és nemzetközi eredményei fokozatosan, *de nem egyenletesen,* helyet kapnak az oktatásban is. Sok vitára, elemző munkára, *de leginkább tudományos eredményekre* van és lesz szükség ahhoz, hogy kimunkáljuk a filozófiai-világnézeti oktatás legmegfelelőbb formáit és megállapodjunk annak tartalmában is.

Jelentős állomása volt ennek az 1966 novemberében, Debrecenben megtartott országos történelmi materializmus konferencia. Mint ahogy a folyóiratokban kialakult viták középpontjában is a társadalomfilozófiai kérdések állanak, úgy az egyetemi filozófia oktatásban is ezek jelentik a legfőbb problémát. A konferencia referátumai ezt hűen tükrözték.

A történelmi materializmus filozófiai és szociológiai jellege

Két referátum hangzott el a történelmi materializmus programjának belső struktúrájáról. Az elsőt *Molnár László,* a debreceni Orvostudományi Egyetem tanszékvezető docense tartotta. Vitaindítójában a *történelmi materializmus filozófiai és szociológiai jellegével foglalkozott.* Véleménye szerint a történetileg változó szükségletektől, a gyakorlati élet követelményeitől függ, hogy egy tudományág tartalmából — különösen annak oktatásakor — milyen kérdések kerülnek előtérbe vagy szorulnak háttérbe. A marxizmus kialakulásakor a történetfilozófiai oldala állt előtérben. A hatalomért vívott küzdelem idején szükségképpen az osztályharccal, a politikával összefüggő társadalomfilozófiai kérdések domináltak. *A hatalom meghódítása után a társadalom tudatos szocialista épí-*

tése megköveteli a korábban háttérbe szorult szociológiai aspektus kimunkálását és oktatását. Olyan kérdésekről van itt szó, mint pl. a társadalom rétegstruktúrája és ennek dinamikája vagy a személyiség problémája.

Bírálta az oktatási gyakorlat — helyenként még ma is meglevő — hibáit, mert a társadalmi mozgás törvényszerűségeinek magyarázatánál *egyáltalán nem, vagy nem valóságos súlyának, szerepének megfelelően szólnak az emberről.* A történelmi materializmus elemi kiindulópontja az ember, annak reális társadalmi viszonyai, az emberi tevékenység, amely az objektív és szubjektív elemek kölcsönhatásában fejeződik ki. Azonban ezen a dialektikus kapcsolaton belül *végső soron* az objektív faktorok az alapvetőek.

A referátum felhívta a figyelmet arra, hogy a jövőben oktatnunk kell a *társadalmi folyamatok megismerésének filozófiai alapproblémáit is.* E témakörbe tartozó főbb kérdések: a társadalmi megismerés fokozatai, lényeg és látszat, a társadalmi gyakorlat, mint a megismerés kritériuma, kísérlet a társadalomban, a társadalmi folyamatok irányítása, a társadalmi jelenségek mérése, adatgyűjtés és feldolgozás. E problémák oktatásával fel lehet tárni a társadalmi megismerés filozófiai specifikumait, és ezzel a hallgatóságot *marxista társadalomszemléletre lehet nevelni.*

Abban a vitában, hogy foglalkozzunk a történelmi materializmus oktatásában olyan kategóriákkal, mint a termelőerők, termelési viszonyok, osztályok, forradalom, állam stb., azt az álláspontot képviselte, hogy ezeket a kategóriákat filozófiai aspektusból kell vizsgálni, mivel ezekkel más tudományok is foglalkoznak — a saját tárgyuknak megfelelően. A kérdés tehát nem az, hogy ezeket a kategóriákat oktassuk-e, hanem *mit jelentenek konkrétan a filozófiai vonatkozásaik.* A politikai gazdaságtan például, a termelőerők és termelési viszonyok belső immanens törvényszerűségeit tárja fel, a történetfilozófia pedig azt, hogy a termelési mód mint objektív tényező, milyen hatást gyakorol a felépítményre, milyen szerepet tölt be a társadalmi haladásban. A tudományos szocializmus az osztályok politikai cselekvését, valamint az állam kérdését a társadalom politikai mozgásának összefüggésében vizsgálja. A történetfilozófia pedig, mint felépítmény jelenséget, amelyen keresztül objektiválódik az emberi tevékenység. A szociológia viszont azt vizsgálja, hogy miként befolyásolja az emberi cselekvést, mint intézmény és szervezet.

Az előadó — másokkal szemben — hangsúlyozta, hogy a történelmi materializmus — mint ahogy azt Lenin is meghatározta — a marxizmus általános szociológiája. Következésképpen a történelmi materializmus oktatásában kell megoldani az általános szociológia tanítását is. A szociológiai kutatás módszereinek, technikájának oktatása — ott, ahol erre szükség van — külön kollé-

glumok feladata. A szociológiai kutatások fellendülése az utóbbi időben megfelelő mennyiségű anyagot bocsát az oktatás rendelkezésére. A jövőben a társadalom strukturális vizsgálatának, a társadalmi élet különböző szférái közötti kölcsönhatásnak kutatási eredményeit várjuk elsősorban.

Az általános szociológia központi kérdése a társadalom struktúrája, vagyis az emberi tevékenység különböző oldalai, szintjei és tárgyiasult formái közötti kapcsolat. Ezen belül foglal helyet a társadalom csoport-struktúrája, ami a társadalmi csoportok kapcsolatait és mozgástörvényeit vizsgálja. Ennek alapján megkülönböztethetők: a) természeti alapokra épülő társadalmi csoportok, b) *gazdasági alapokon* nyugvó társadalmi csoportok, mint *alapvetők* és *meghatározók* a társadalom csoport-struktúrájában, c) szociális csoportok, d) politikai csoportok, e) kulturális csoportok. Ma még a fentebb felsorolt területekről, ezek kapcsolatáról és mozgásáról megfelelően kidolgozott ismereteink nincsenek. De éppen a szociológiai kutatás eredményei adhatnak általánosításra alkalmas anyagot s ezáltal pontosabb társadalmi valóságképet.

Molnár elvtárs a fentiek alapján a történelmi materializmus új programjára dolgozott ki javaslatot, amely tartalmazza a történelemfilozófiai és szociológiai oldalt is.

A vitában több felszólaló éles határvonalat vont a filozófia és a szociológia közé, helytelenítették azt a szemléletet, amely a történetfilozófia és a szociológiai aspektus egységének fogja fel a történelmi materializmust. Szerintük ez a szemlélet abból táplálkozik, hogy megnőtt az igény egy részletesebb és erőteljesebb társadalomkép iránt. Megoldásként e vitázók javasolták: ki kell dolgozni a marxista szociológia tematikáját s ezzel tehermentesíteni kell a történelmi materializmust, hogy az valóban a társadalom filozófiai kérdéseivel foglalkozzék.

Úgy vélem, hogy ebben a vitában egyik álláspont mellett sem hangzott el annyi meggyőző érv, bizonyíték, amennyi elégséges lenne egy tudományosan is elfogadható állásfoglalás kialakításához, ehhez még további kutatásra, tudományos munkára van szükség. Gyakorlati-oktatási szempontból azonban azt a felfogást kell támogatni, hogy *a történelmi materializmus oktatásának teljesebb, a szociológiai aspektust is magában foglaló programját alakítsuk ki.* Az általános szociológia fejlődése jelenleg — bármennyire gyors ütemű is — nem tart ott, hogy megbízható társadalomképet adjon. Azok az eredmények, amelyekről eddig tanulmányokban, könyvekben olvashattunk, egyrészt problematikusak, másrészt nem fogják át a társadalom egészét. A szociológia eredményei, amennyiben társadalmunk problémáinak vitákban tisztázódott, valósághű képletét jelentik, a történelmi materializmus oktatását életközelbe viszik, segítenek megszüntetni elvontságát. Ez az állásfoglalás nem

jelenti azt, hogy a vitát végérvényesen lezártuk, sőt időt nyerünk teljesebb, megalapozottabb kidolgozásához.

Az ember helye a materialista társadalomfelfogásban

A másik referátumot *Az ember helye a materialista társadalomfelfogásban* címmel Balogh József, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Filozófiai Tanszékének adjunktusa tartotta. Felhívta a figyelmet arra, hogy az oktatásban *tegyük teljesebbé a marxizmus emberképét*. Bírálta a történelmi materializmus sztálini felfogása alapján kialakult vulgáris szemléletet, amelyben az ember *pusztán* eszköz, a történelmi szükségszerűség az embertől függetlenül megy végbe.

Balogh elvtárs kísérletet tett arra, hogy kifejtse a marxizmus materialista emberfelfogását. Vizsgálódásának fókuszába az emberi tevékenységet állította. A marxizmus számára az ember nem egyszerűen individuum. Az ember marxi felfogása nem más, mint a társadalmiság kifejezője. Ugyanakkor (mivel nem egyszerűen a konkrét individuum), nem is valami örök, társadalom felett álló lény, mint a polgári antropológia sok képviselője ezt értelmezi. Marx nem az örök, változatlan emberi vonásokat keresi, számára az ember a természeti és társadalom-történeti körülmények terméke. A konkrét individuum és az absztrakt ember — mint szélsőségek — között ott áll az ember, *mint a körülmények által determinált kollektívum*. Ehhez az emberképhez hozzátartozik s tőle elidegeníthetetlen a tevékenység. Vagyis csak tevékeny ember létezik. Mindezt Balogh elvtárs azokkal szemben hansúlyozta, akik a társadalmi viszonyokat, termelőerőket, intézményeket stb. az embertől függetlenül szemlélik.

A további fejtegetésében arra a következtetésre jutott, hogy akár társadalmi-történeti környezetről, akár termelésről, akár politikáról, akár családról vagy kultúráról legyen is szó, ezek mind emberi tevékenységek. Nem találunk sehol mást, csak emberi tevékenységet, következésképp emberi tevékenység hat az emberi tevékenységre. Ebből a tételből valóban az következik, amit a referátum ki is mond: „Az általunk vázolt elvi alapokon a társadalmi fejlődés az emberi tevékenység története."

Többen bírálták Balogh elvtárs felfogását, mindenekelőtt *egyoldalúságáért*. Elismerték azt a jogos törekvést, hogy az oktatásban teljesebb emberképet kell adnunk, hogy a társadalom mozgásának tudományos magyarázata megköveteli az emberi tevékenység és azok formáinak alaposabb elemzését. Azonban érvelésében maga is egyoldalúságba esett. Mert igaz ugyan, hogy az emberi tevékenység objektiválódott formái dologi tárgyak, dologi viszonyok és e *megjelenési formák* emberi tevékenységet tartalmaz-

nak, de ugyanakkor *mégiscsak viszonylagos önállósággal bírnak és meghatározóak az emberi tevékenység összfolyamatában.* Ha a termelőerők adott fejlettségi szintje, a termelési viszonyok meghatározzák az emberi tevékenységet, akkor még a valóságos kölcsönhatás esetében sem mondhatjuk, hogy ezek az oldalak egyenrangúak, hogy az előbbinek nincs primátusa az utóbbival szemben. A munkaeszközök és azok mai modern formái emberi tevékenység eredményei, de miután létrejöttek — mondotta az egyik felszólaló —, maguk is megszabják a munkafolyamat szervezettségét, azt a kvalifikációs követelményt, amelyet a munkásoknak, mérnököknek el kell érni, hogy a munkafolyamatban e nagyteljesítményű technikai eszközöket működésbe hozhassák. Igaz, az emberi tevékenységben összefonódnak a szubjektív és objektív mozzanatok, hogy a köztük létrejövő határvonalak rugalmasak, de mégis: a gyakorlati tevékenység objektivációi, akár dologi viszonyok megjelenési formáiról van szó, viszonylag elkülönült, önálló sajátos jelentőséggel bírnak, amelyet *meg kell különböztetni az emberi tevékenység szubjektív mozzanataitól.*

Ennek következtében nem lehet egyetérteni azzal az állásponttal sem, hogy a társadalmi fejlődés az emberi tevékenység története. Mindenekelőtt azért nem, mert ez annyira általános, hogy nem mond semmit, továbbá azért sem, mert ez tautológia. A konferencián az az álláspont alakult ki, hogy *az emberi tevékenységet, és annak objektiválódott és eleven formáit, ezek kapcsolatát alaposabban és világosabban kell az oktatásban megmagyarázni, vigyázva arra, hogy a társadalmi tevékenység általános fogalmával el ne mossuk azokat a fontos történetfilozófiai kategóriákat, amelyekkel a társadalmi valóság fő folyamata megragadható.*

A társadalmi struktúra vitája

A konferencia második részében konkrétabb témáról volt szó. *Kósa Erzsébet* aspiráns tartott vitaindítót a társadalmi struktúra kérdéséről. Miután erről vita folyt a „Valóság" hasábjain, úgy tekinthető ez, mint annak folytatása. A vita középpontjában két, alapvető fontosságú kérdés szerepelt.

1. *milyen kapcsolat van a tulajdonviszonyok és a munkamegosztási viszonyok között, illetve ezek milyen viszonyban állanak a társadalmi struktúra különböző csoportelemeivel;*

2. *a szocializmus építésének mai körülményei között alapjában osztályjellegű vagy nem osztályjellegű csoportviszonyokkal lehet magyarázni a társadalom struktúráját (értve ezen a csoportstruktúrát).*

Az első kérdéssel kapcsolatban felmerült, hogy korábban — egyoldalúság, leegyszerűsítés következtében — elhanyagoltuk és

nem foglalkoztunk *a technikai munkamegosztással.* A munkamegosztás problematikája csak mint *társadalmi munkamegosztás* (tulajdonviszonyok alapján tehát osztályok közötti munkamegosztás) szerepelt. Tehát az *egyoldalúság* felszámolása jogos követelmény. De hibás az ellenkező véglet is, ti. *a tulajdonviszonyokat nem szabad beolvasztani a technikai munkamegosztási viszonyokba, vagy a tulajdonviszonyokat másodlagossá, jelentéktelenné degradálni.*

A második kérdéssel kapcsolatban a referátum abból indult ki, hogy a szocializmus átmeneti jellegű társadalom a kapitalizmus és a kommunizmus között, ezért fel kell tételeznünk, hogy a szocializmusban a társadalmi csoportok lényeges különbségeinek eredete már nem olyan egyértelműen osztályjellegű, illetve nem olyan egyértelműen a tulajdonviszonyokban gyökerező. Kósa elvtársnő szerint a társadalom átmeneti jellege kettősséget hoz létre, ezt a Statisztikai Hivatal egy felmérésének adataival illusztrálta. Az adatokból arra is következtetett, hogy jelenleg még megvan az osztálytípusú struktúra, de ez már egyre kevésbé jellemző. Mind erőteljesebben jellemzi a helyzetet egy munkamegosztás alapján kibontakozó strukturális szerkezet. Ennek a felfogásnak az alapján egyet ért azzal — hangsúlyozta —, hogy a társadalom strukturális vizsgálatánál több szempontból is kiindulópontot képeznek a tulajdonviszonyok, illetve osztályviszonyok, mert végeredményben a szocializmus egészében véve kiindulópontjában egyértelműen az osztálystruktúrával rendelkező kapitalizmushoz kapcsolódik, ebből fejlődik ki. A kiindulópont tehát de facto is az, következésképpen elméletileg is az. De — mondotta — ha tudomásul vesszük az osztályokról, hogy megszűnésük folyamat, akkor a kiindulópontból még nem következik, hogy a szocialista társadalom struktúrájának elméleti középpontja ma feltétlenül az osztályszerkezet.

A vitában felszólalók a tulajdonviszonyokról mint rétegképző tényezőkről szólva hangsúlyozták: *nem szabad azokat egyszerűen csak e viszonyok jogi formájával azonosítani.* A közgazdasági értelemben vett tulajdon sokkal bonyolultabb, magában foglalja az anyagi javak elsajátításának mennyiségi meghatározottságát, színvonalát, struktúráját.

A felszólalók egyetértettek abban, hogy a szocializmus olyan átmeneti korszak, ahol az osztályok megszűnésének folyamatáról van szó, ebből a perspektívából kell szemlélni a társadalmi struktúra alakulását és fejlődését. Ez az egyik sajátosság. A másik probléma viszont az, hogy ennek a fejlődésnek és a fejlődés jelenlegi konkrét fokának milyen fázisában vagyunk, hogyan ítéljük meg a jelenlegi helyzetet. Ez gyakorlati kérdés is, amelynek eldöntése konkrét vizsgálatokat követel, ami azonban nem egyszerűen, *nem kizárólag társadalom-statisztikai vizsgálat, hanem az egész társa-*

dalmi folyamatnak sokoldalú, többek között gazdasági és politikai elemzését jelenti.

A konferencián — a vita tartalmi jellegéből adódott — nagy hangsúlyt kapott az a kérdés: vannak-e ma társadalmunkban olyan karakterisztikus jegyekkel rendelkező szociális erők, osztályok, amelyek a társadalom fejlődésének irányát meghatározzák, amelyeknek döntő szerepük van az alternatív lehetőségeknek a realizálásában, amelyekkel számolni kell az össztársadalmi folyamat tudatos irányításában, a politikában. *Ez az alapvető kérdés, amelynek nagyon fontos politikai konzekvenciái vannak.* Többek között ettől a kérdéstől függ, hogy a munkásosztály vagy a munkásosztály vezető szerepe és szövetségi politikánk, a szövetségi politika rendszere, ezen belül a munkás-paraszt szövetség politikai fikció-e, amelynek nincs szociológiai tartalma, vagy pedig reális szociológiai tartalom, amely lehetővé teszi a politika tudományos megalapozását. *Ebben a kérdésben — társadalmunk fejlődésének mai szakaszában — a marxizmus—leninizmus egyértelműen igenlő választ ad.*

A marxizmus, amikor a társadalmi struktúra problémáját vizsgálja, alapvetően a társadalmi haladásért folyó proletár osztályharc, a munkásosztály objektív érdekeinek szempontjából teszi azt. A fejlődés jelen szakaszában *a munkásosztály és vezető szerepe, a munkás-paraszt szövetség és ezen az alapon kibontakozó szocialista nemzeti egység olyan reális szociológiai tartalmak, amelyek meghatározzák társadalmi fejlődésünk irányát és egész politikai tevékenységünk objektív alapját képezik.* A marxizmus—leninizmus propagandistái ennek az álláspontnak az alapján végezhetik eredményesen oktató-nevelő munkájukat, ezzel segítik a párt politikáját.

Ugyanakkor a konferencián fontos és szükséges feladatként jelölték meg a technikai munkamegosztásból fakadó és az egyéb típusú rétegképződések vizsgálatát. Ezek a rétegeződések hozzátartoznak a társadalmi valósághoz, azonban lényeges kérdés az, hogy itt nem lehet egyenlőségi jelet tenni a két különböző típusú rétegződések között.

*

A konferencia utolsó vitatémájáról, a társadalmi tudat szerkezetéről és a társadalom szellemi életéről *Huszár Tibor*, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Filozófiai Tanszékének docense tartott referátumot. Az előadás azzal foglalkozott, hogy a szellemi élet tudományos materialista vizsgálatának nélkülözhetetlen kiinduló pontja a társadalmi lét és társadalmi tudat viszonyainak ismeretelméleti jellemzése. A társadalmi lét elsődlegességének és meghatározó szerepének bizonyítása. Azonban ez önmagában nem ele-

gendő a társadalom szellemi élete az emberi tevékenység egyik sajátos formája is, amely sajátos működési törvényekkel rendelkezik. A társadalmi tudat aktív jellege ontológiailag a tudati tevékenység tárgyiasulásában, a tudat és a lét szüntelen átmenetében nyilvánul meg. Hangsúlyozta az előadó, hogy a társadalmi tudat bonyolult struktúrával rendelkezik s a legkülönbözőbb szellemi komponenseket foglalja magában, amelyek sokrétű viszonyban állnak egymással. Éppen ezért a társadalmi tudat vizsgálatának különböző aspektusai lehetségesek: vannak felépítmény és nem-felépítmény elemei, a visszatükrözés lehet adekvát és inadekvát. Nem kevésbé fontos — hangsúlyozta — a társadalmi tudat szintjének megkülönböztetése és vizsgálata mint pl. a köznapi és a teoretikus tudat. Ez a referátum, gondolatgazdagságával hasznos segítséget adott az oktatási munkához. Sajnos, az idő rövidsége miatt megvitatására érdemben nem került sor.

*

A konferencia jelentős állomás a filozófiai oktatás színvonalának és hatékonyságának fokozásáért folytatott munkában. Tanulságos keresztmetszetet adott sok szempontból az egyetemi filozófiai oktatás helyzetéről, elsősorban az oktatók felkészültségéről. A konferencián szerepelt valamennyi gondolat, felfogás ismertetésére egy rövid cikk keretében nincs lehetőség. Az elhangzott vélemények, álláspontok között természetesen sok a vitatnivaló, ami még további kutatást, elmélyült elemzést igényel. A konferencia egyik eredménye, hogy segített azoknak a követelményeknek a teljesítésében, ami az egyetemi oktatástól joggal elvárható. Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy ilyen és hasonló konferenciák, tudományos vitaülések — ha megvannak az arra alkalmas érett állapotban levő vitakérdések — rendezése szükséges és hasznos, mert serkentik a kutatás és az oktatás fejlődését.

Révész Ferenc
a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa

Egy új tudományág

Néhány éve mind a szak-, mind a napi sajtóban gyakorta olvashatunk tanulmányokat, cikkeket a tudomány egyre növekvő társadalmi, politikai, gazdasági szerepéről, belső fejlődése folyamatáról, s ezzel összefüggésben a kutatómunka tervezéséről, szervezéséről, a tudományos élet működésének mechanizmusáról. A szocialista és a fejlett tőkés országokban ezekkel a témákkal kormányszervek, akadémiák, tudományos testületek foglalkoznak. De nem kevés azoknak a tudósoknak, kutatóknak a száma sem, akik saját szaktudományuk művelésén túl figyelemre méltó vizsgálatokat végeznek a tudományok fejlődése törvényszerűségének felismerésére és megfogalmazására.

A tudományok megnövekedett társadalmi, politikai és gazdasági jelentősége ma már nem szorul bizonyításra. Többé-kevésbé mindenki érti és tapasztalja, hogy korunk tudománya, a kutatómunka eredményei döntő hatással vannak az anyagi javak termelésére, az életkörülmények alakulására. Tudott dolog, hogy a tudományos ismeretek befolyásolják a társadalom arculatát, szervezettségét, az egyén gondolkodását, világnézetét, s nem utolsósorban a tudomány vívmányai a nemzetközi politika alakításában is számottevő tényezőként jelentkeznek. *Kevésbé ismert azonban a tudományok belső fejlődésének folyamata, működésének mechanizmusa, és még kevésbé feltártak azok a törvényszerűségek és szabályok, amelyek ezt a fejlődést meghatározzák.*

Mindezek az izgalmas és még csak részben megválaszolt kérdések az elmúlt néhány évtized fejlődésének termékeként jelentkeznek. A tudomány az elmúlt néhány évtizedben vált lényegében az egyes emberek szenvedélyéből a társadalmi munkamegosztás olyan ágává, amelyet ma már a dolgozó népesség százalékban kifejezhető hányada művel, és amelyre mind a szocialista, mind a fejlett tőkés országokban a nemzeti jövedelem rohamosan növekvő részét fordítják.

Napjainkban gomba módra szaporodnak a világon a különböző típusú és rendeltetésű kutatóintézetek, a tudomány munkásainak szakmai szervezetei, és a nemzetközi tudományos kapcsolatok képezik a különböző országok közötti érintkezés egyik fő vonását. A rohamos ütemű növekedésre jellemző a tudományos írásművek számának alakulása. Egy ENSZ—UNESCO felmérés szerint az időszakos tudományos kiadványok száma 1960-ban már megközelítette a százezret, s ha a növekedés mai üteme állandósul, a századfordulóra egymillió körül lesz.

Mindezek az adatok és tendenciák azt bizonyítják, hogy a tudomány — társadalmi szükségletből fakadó — rohamos növekedése, iparági méreteket elért szintje olyan új problémákat vet fel, amelyeket a tudományról alkotott hagyományos fogalmainkkal nem lehet megérteni, még kevésbé megoldani. *Ezeknek a mennyiségileg és minőségileg is új problémáknak a kezelésére van kialakulóban a tudo-*

mányok fejlődésével foglalkozó tudomány, elterjedt kifejezéssel a „tudományok tudománya".

A legutóbbi évtizedben az új fogalmazás széles körben tért hódított. Az ENSZ és az UNESCO szerveiben éppúgy megtalálhatók a témával foglalkozó speciális bizottsagok és intézmények, mint a szocialista és a fejlett tőkésországokban működő testületek és kutatóműhelyek, amelyek hivatásuknak tekintik a kibontakozó új tudományág művelését. Három évvel ezelőtt Angliában a kérdés beható tanulmányozására világhírű tudósokból álló testület, a „Science of Science Foundation" alakult. Fő célkitűzésük a nemzeti és nemzetközi tudománypolitika, a tudomány és technológia és a társadalom kölcsönhatásának kutatása. Az alapítvány kiadványokat jelentet meg, havonta szemináriumokat tart, amelyeken az egesz világból részt vesznek a kérdés iránt érdeklődő szakemberek.

Három fő irány keretében körvonalazható ennek a tudományágnak a fejlődése.

Az első fő irány a társadalom, a politika és a tudományok komplex kapcsolatait tekinti a vizsgálat céljának. E vonatkozásban nem kisebb kérdésekről van szó, minthogy a társadalmi háttér, a társadalmi környezet, a különböző osztályviszonyok milyen lehetőséget teremtenek a tudományok fejlődése számára, s a tudományok pedig az adott társadalmi, politikai közegben miként hatnak. Természetes, hogy a fő irány kutatási körében a szocialista és a kapitalista társadalmi rend alapvetően eltérő jellege miatt a kérdések is eltérő módon jelentkeznek, és a feltárt törvényszerűségek értelmezése és társadalmi hasznosítása sem hozható közös nevezőre. A társadalom a politika és a tudományok komplex kapcsolatát vizsgáló fő irány tekinti témájának: a társadalom és a tudós viszonyának tanulmányozását, a tudomány szabadságát az adott társadalomban és nem utolsósorban a tudós felelősségét az emberiség jövőjéért.

A második fő irány a tudományok gazdaságtana kifejezéssel jellemezhető. E kérdéskörben folyó vizsgálatok érintik az anyagi javak termelő folyamata és a tudomány kapcsolatát, társadalmi termelőerővé válásának problematikáját, általában a kutatás gazdasági hasznosságát és hatékonyságát.

A *kutatás makroökonómiája* kifejezéssel foglalják össze azokat a vizsgálódásokat, amelyek a kutató tevékenységnek, illetve a vele kapcsolatos anyagi és munkaerő-ráfordításoknak a termelési és műszaki színvonalra, a nemzeti jövedelemre gyakorolt kihatásait, a kutatási ráfordítások tudományágak és termelési ágazatok közötti megoszlási arányait, általában a kutatásnak mint a társadalmi, gazdasági tevékenység egyik ágának ökonómiai funkcióit elemzik.

A *kutatások mikroökonómiája* körébe sorolják egy-egy tudományágazat, intézmény, intézet hatékony működése és eredményessége szempontjából a kutató tevékenység ökonómiai feltételeit, továbbá egyes kutatási típusok (alap-, alkalmazott- és fejlesztési kutatások), kutató vállalkozások, kutatási eredmények közvetett és közvetlen gazdasági hasznosíthatóságát.

Végül a *kutatás üzemgazdaságtana* körébe sorolják azokat a vizs-

gálódásokat, amelyek a kutatómunkának, a kutató intézmények létesítéséhek és gazdasági jellemzőinek problémáival foglalkoznak.

A „tudományok tudományá"-nak *harmadik* — talán leginkább a fogalom körébe tartozó — fő irányát rendkívül nehéz összefoglaló jelzővel illetni. E *fő irány körébe csoportosíthatók mindazok a kérdések, amelyek a tudományok belső fejlődésével, működési mechanizmusával kapcsolatosak*, orvosi kifejezéssel élve felölelik a tudományok anatómiáját, biológiáját és genetikáját. Izgalmas kérdésként vitatják — e harmadik fő irány vonatkozásában — a szakemberek a tudományokban tapasztalható differenciálódás és integrálódás mértékét, hatását, a tudományok osztályozását, rendszertanát stb.

A harmadik fő irány körében talán legizgalmasabb probléma a tudományok általános fejlődési görbéjének leírása. Ismereteink szerint a tudományok eddigi fejlődése egy exponenciális görbe szabályainak tesz eleget, és joggal teszi fel több szakember a kérdést, hogy ez a tendencia az idő függvényében meddig lehet igaz az összes anyagi, társadalmi és személyi konzekvenciákkal együtt. Ez a kérdés egyébként felfogható a tudományfejlődés prognózisaként, beleértve azt is, hogy a tudományok *néhány tíz év távlatában milyen eredményekkel kecsegtetnek a természet és a társadalom még mélyrehatóbb megismerése és formálása érdekében.*

A „tudományok tudományá"-ról a közelmúltban a magyar sajtó hasábjain terminológiai vita folyt. A tudományok tudománya kifejezés az angol „Science of Science"-ből szószerinti fordítás után honosodott meg, és e szóhasználat helyességét illetően eltérnek a vélemények. Egyesek a kifejezést helyesnek és nagyon is találónak tartják, mások használatát ideológiailag félrevezetőnek tekintik.

Hazánkban az elmúlt években a „tudományok tudománya" művelése terén szép eredmények, s még több, reményekkel kecsegtető terv született. Hazai tudományos életünk egy vonatkozásban azonban le van maradva. Több baráti szocialista, és fejlett tőkés országban a „tudományok tudományá"-nak van főhivatású kutatóműhelye, és a legtöbb esetben a kutatóműhely irányítására valamilyen tudományos testületi szerv is működik. Nálunk ez még csak a tervezés stádiumában van.

A közeljövő egyik legfontosabb feladata a kutatási témák és a vizsgálati módszerek helyes megválasztása lesz. Itt is, mint minden más tudományágban, a megismerés tartománya végtelen, és ha eredményeket akarunk elérni, jól kell kijelölni a tennivalókat. Társadalmi és gazdasági célkitűzéseink azt jelölik meg feladatul, hogy *a tudományos alkotómunka a szocializmus anyagi, műszaki bázisának megteremtését, a marxizmus—leninizmus világnézetének térhódítását szolgálja*, és a „tudományok tudománya" is ehhez a feladathoz kell, hogy felsorakozzon.

Szántó Lajos
az MSZMP KB munkatársa

A marxista—leninista esti középiskolák Győr megyei tapasztalatai

Győr megyében az elmúlt négy év alatt a marxista—leninista esti középfokú iskola az alsóbbfokú káderképzés fontos eszköze lett. Gyors ütemben megoldja a pártalapszervezeti titkárok, vezetőségi tagok, tömegszervezeti vezetők, művezetők, tsz-elnökök, agronómusok középfokú marxista képzését.

Azok a hallgatók, akik — mintegy 15—20% — tovább tanulnak a marxizmus—leninizmus esti egyetemen, jó alapot kapnak. Ezen túlmenően az alsóbb fokú párt-, KISZ- és szakszervezeti propagandista képzésre is felhasználjuk a középfokú iskolát. E tanulási forma népszerűsége évről-évre nő. Ezt mutatja a hallgatók számának növekedése is. Míg 1963—64-ben 448-an végeztek, addig az 1966—67-es évben 709-en tanulnak ezen a fokon.

Nagy gondot fordítunk az összetétel javítására. A hallgatók 64%-a egyetemet vagy középiskolát végzett, 82%-a pedig pártiskolán vagy a pártoktatás valamilyen tanfolyamán az előző években már bizonyos elméleti-politikai ismereteket szerzett. A hallgatóknak 68%-a párttag. Életkorukat tekintve 63%-uk 20—40 éves. Kiválasztásuk a káderfejlesztési tervek alapján történik.

A megye 33 osztálya közül 25 osztályt 537 fővel közvetlenül az üzemben, állami gazdaságban, vagy községben szerveztünk. Így a munkások és műszakiak száma jelentősen emelkedett, arányuk 40%-os. Az elkövetkező oktatási évben a tsz-ek vezetői közül nagyobb számban kell hallgatókat kiválasztani. Az iskolákat a megyei pártbizottság propaganda- és művelődési osztályának támogatásával a járási és városi pártbizottságok szervezték meg. Biztosították az oktatás feltételeit, kiválogatták a hallgatókat és propagandistákat, elkészítették a tematika tervet. Ez bizonyos értelemben ösztönzi a járási-városi pártbizottságokat arra is, hogy rendszeresen foglalkozzanak elméleti kérdésekkel. Ez évben a pártbizottságok jobban készítették elő az iskolát. A kiadott tankönyv is megfelelőbb és a követelmények is reálisabbak.

A színvonalban még jelentős eltérések vannak. Egy dolgot megértettek a hallgatók és a propagandisták, hogy komoly munkára vállalkoztak és nagy szorgalommal kell tanulni. Az első foglalkozásokon, a hallgatók egy részénél nehézséget okozott, hogy az előadás, a tankönyv és a vita anyaga nem „fedte" *teljesen* egymást, ami természetes is. Ezért a propagandisták a tanulást módszertanilag is segítették.

A világnézeti alapkérdések tanulmányozása nagy erőpróbája volt a hallgatóknak. Sok alapfogalmat és azok pontos tudományos jelentését kellett megtanulniok. A hallgatóknak meg kellett szokni az elvontabb elméleti gondolkodást. Jelentős helyet kaptak a vitában a napi politikai kérdé-

sek is. Egyes osztályoknál és különösen egyes hallgatóknál volt olyan törekvés, hogy a napi politikai eseményekkel foglalkozó fejtegetéssel próbálták helyettesíteni az elméleti összefüggéseket.

A pártbizottságok igyekeztek megértetni a propagandistákkal, hogy e tanfolyamok fő feladata, a világnézeti oktatás és nevelés, mégis egyes osztályokban ezen túlmenve, kellő megalapozottság nélkül a fogalmak túlméretezett logikai elemzésével foglalkoztak. Egyes helyeken a tankönyvet megtoldották, s az így tartott előadás felért a marxizmus—leninizmus esti egyetem anyagával. Ez a maximalizmus akadályozta az oktató-nevelő munka hatékonyságát. Tapasztalható volt egyes helyeken a vulgarizálás, a leegyszerűsítés is.

Az említett nehézségek és fogyatékosságok ellenére sikerült a világnézeti kérdéseket alapjaiban megértetni a hallgatókkal. Többségük mindjobban felismeri tevékenységük világnézeti kapcsolatát.

A vitáknál a propagandisták olyan példákkal érveltek, amelyek a hallgatók számára a legismertebbek voltak. Ezért rövid idő alatt olyan légkör alakult ki, hogy mindenki bátran, szabadon elmondta gondolatait, ellenvetéseit. Az eredményekhez nagy mértékben hozzájárult az is, hogy a megye legjobb propagandistái tartják az előadásokat és vezetik a vitákat. A középiskolák propagandistái között vannak az esti egyetem, a megyei pártiskola, az egyetem és főiskola marxista tanszékének tanárai, a járási-városi pártbizottságok titkárai, osztályvezetői, tömegszervezetek vezetői, igazgatók és műszaki vezetők. Rajtuk kívül még más területeken dolgozó, képzett elvtársak is tevékenyen részt vesznek a középiskolák munkájában. Több propagandista bevonásával igyekszünk a munkát megosztani, a túlterhelést elkerülni, ugyanakkor biztosítjuk, hogy az adott szakágak legjobb művelői segítsék az iskolák munkáját.

A tanulmányi rend hasonlít a marxizmus—leninizmus esti egyeteméhez. Az oktatás módszereiben ellenben jelentős eltérés van. A propagandisták figyelembe veszik a hallgatók felkészültségét. Egy részének kevés konkrét elméleti ismerete van, más részük több ismerettel rendelkezik ugyan, de ez nem eléggé rendszerezett, és nem minden tekintetben pontos. Azzal is számolnak, hogy a hallgatók többsége olyan politikai és élettapasztalattal rendelkezik, amire a propagandista már nyugodtan támaszkodhat.

Megyénkben az eddigi tapasztalatok alapján a marxizmus—leninizmus esti középiskolák munkája eredményes, a hiányzás minimális, ezt is legtöbb helyen igazolják és beszámoltatással pótolják.

Nebehaj Ferenc
az MSZMP Győr-Sopron megyei Bizottságának politikai munkatársa

A televízió politikai tanfolyama

Tíz éve sugározza műsorait a televízió. Adásai nemcsak az ismeretterjesztésre, a szórakoztatásra nyújtanak lehetőséget, *de sajátos eszközeivel a politikai ismeretközlést, sőt — közvetett eszközein túl — a politikai oktatást közvetlenül is segítheti.*

Ebből a meggondolásból indult a televízió politikai tanfolyama. Az első év adásai még tükrözték az új feladattal szükségképpen együttjáró tapasztalatlanságot. Kevésbé tudták kihasználni a televízió adta sajátos lehetőségeket. Az előadás nem volt elég érdekfeszítő, a szemléltetésül alkalmazott adatok, grafikonok gyakran nem voltak elég érthetőek az átlag tv-néző számára. Hiányzott a kellő propaganda is. A műsorban szereplő címekből nemigen lehetett érzékelni, kik számára és milyen jellegű adást sugároznak. Nem tisztázódott még egészen, milyen oktatási formák segítésére alkalmas a tv politikai tanfolyama.

A tv politikai tanfolyamok elsősorban a falunak szólnak, a falusi téli tanfolyamoknak és a falun folyó pártoktatáshoz adnak segítséget. Egyben pedig jó fórumot szolgáltatnak arra, hogy az üzemekbe bejáró, de falun lakó munkások részére is biztosítsák a politikai oktatást.

Az idei adásokban már az egyhangú előadás helyett több előadóval vagy beszélgetés formájában történik az adás. Így színesebb, élénkebb és aktuális, a közvéleményt foglalkoztató kérdések is jobban napirendre kerülnek. Jónak tartjuk, hogy „tv-szerűvé" is váltak az adások: a lejátszott filmbetétekkel, szemléltetéssel, adatok közérthetőbb bemutatásával.

Sikeres az idei témaválasztás is. Idén a IX. kongresszus tanácskozásainak fő kérdései kerülnek műsorra. Veszprém megyében a tv politikai tanfolyamokat széles körben propagáltuk. Az előadásokat elsősorban a falusi téli tanfolyamokon hasznosítjuk. Közel 250 tanfolyamot szerveztünk és a tv-adásokat kombináljuk az előadásos formával. Mivel nálunk a foglalkozásokat januárban tartjuk heti három alkalommal, a tv tanfolyam négy előadását közvetlenül tudtuk hasznosítani. A téli tanfolyamok esti előadását a televíziós programmal kapcsoltuk össze. Sok helyen — főleg a veszprémi járásban — jelentős számban vesznek részt a tanfolyamon a falun lakó ipari munkások is. Felhívtuk a pártszervezetek figyelmét arra, hogy a téli tanfolyamok befejezése után is szervezzék meg az adások csoportos hallgatását.

A pártoktatás egyéb formáit is kombinálják a falvakban a tv-tanfolyamok műsorának megvitatásával. Néhány helyen önálló oktatási formaként is szerveztek tv-köröket.

A tv politikai tanfolyam eddig sorra került idei adásainak pozitív a visszhangja, nemcsak az oktatásban részt vevők, hanem pártmunkások, propagandisták körében is. Azt várjuk a további adásoktól, hogy az eddigiekhez hasonlóan vonzó formában, színesen magyarázzák a kongresszus útmutatásait, használják fel a televíziós forma lehetőségeit a jó, közérthető szemléltetésre.

Dr. Beszteri Béla
a Veszprém megyei PB munkatársa

Az ifjúság a szocialista mezőgazdaságban

PÁRTSZERVEZETEINK az elmúlt hetekben kapták kézhez a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának irányelveit a mezőgazdaságban dolgozó fiatalokról. Igaz, ezen a télen elég sok tanulmányozásra, végrehajtásra váró dokumentum, határozat jutott el falusi kommunistáinkhoz s közöttük természetesen első helyen áll a pártkongresszus anyaga. Az irányelvek gondos tanulmányozása során azonban kiderül, hogy ez a dokumentum a falusi ifjúság helyzetének beható elemzésével, mondanivalójával éppen a kongresszusi célok — a harmadik ötéves terv s a gazdaságirányítás új rendszerének — falusi valóra váltásához nyújt hasznos segítséget pártszervezeteinknek.

A KISZ pártirányításában, a falusi fiatalok nevelésében, életük, munkájuk segítésében közreműködő elvtársainkat jóleső érzéssel töltheti el és biztosan további lelkes munkára serkenti az elért fejlődés bemutatása. Az irányelvek megállapítják, hogy a fiatalok többsége becsületes munkával kivívta a társadalom elismerését.

A gazdasági eredmények és a szemlélet alakulásának hatására mind többen ismerik fel az egyén és a közösség érdekeinek összefüggéseit. Az öt évvel ezelőtti 35 ezerrel szemben jelenleg több mint százezer falusi fiatal vesz részt a szocialista munkaversenyben.

A KISZ VI. kongresszusa még csak 300 szocialista brigádot üdvözölhetett a mezőgazdaságban, 1966-ban pedig már ezer ifjúsági brigád küzdött a szocialista cím elnyeréséért. Mindez jelentősen segíti az egész mezőgazdaságra kiterjedő szocialista munkaverseny és brigádmozgalom elterjedését, fellendülését. Nőtt az ifjúság felelőssége a szövetkezet vagyonáért, a reábízott feladatokért. A falusi KISZ-szervezetek az úttörőkkel, a munkás- és diákfiatalok-

kal együtt jelentős segítséget adtak az őszi betakarításban, a rétek és legelők tisztításában, a községfejlesztési tervek végrehajtásában. A KISZ-szervezetek többségükben falun is a politikai, kulturális élet jelentős tényezőivé váltak.

AZ IRÁNYELVEKBEN az elért eredmények mellett részletesebben a mezőgazdaság és a falusi ifjúság mai helyzetéből következő időszerű feladatokat találjuk meg. Ezen belül pusztán az alapos helyzetelemzés is rengeteg olyan tanulságot nyújt, amelyek nélkül jelenleg szinte mozdulni sem lehet az ifjúság közötti munkában.

Szocialista mezőgazdaságunk egészséges továbbfejlődésének egyik leglényegesebb feltétele, hogy mind több fiatal dolgozó lépjen az idősebbek mellé. Az elmúlt két évben csökkent az elvándorlás faluról, az első ízben munkába lépő fiatalok közül azonban még mindig a szükségesnél kevesebben választják a mezőgazdaságot élethivatásnak.

Pártszervezeteink a mezőgazdasági életpálya elfogadása, illetve megszerettetése érdekében végzett politikai munkájukhoz igen jó érveket és gondolatébresztő tényeket találnak az irányelvekben.

A FALUSI IFJÚSÁG mezőgazdaságban maradását mindinkább meghatározza az a tény, hogy a népgazdaság intenzív fejlesztésének időszakában nincs már lehetőség a mezőgazdaságon kívüli munkahelyek számának tömeges növelésére. Csökken az ipar elszívó hatása; pártunk helyes agrárpolitikája, dolgozó népünk áldozatos munkája nyomán a mezőgazdasági életpálya választásának mind kedvezőbb gazdasági és társadalmi feltételei alakulnak ki. A termelőszövetkezetekben például ma már a fiatalok a tervezett jövedelem nagyobbik részét havonta megkapják. Valamennyi újonnan belépett fiatal termelőszövetkezeti tag kaphat háztáji földet. A fizetett szabadság, nyugdíj, családi pótlék, szülési és betegségi segély, a bővülő SZTK-ellátás, az OTP-hitelakciók rendezése stb. mind a mezőgazdasági munka vonzását erősítik.

Lényeges, hogy mindezeket a tényeket okosan, meggyőzően hasznosítsuk a politikai munkában. Az irányelvek azonban jól összefoglalják azokat a negatív tényezőket is, amelyek egyelőre még nehezítik a mezőgazdasági pályaválasztást. Ezek leküzdése vagy ellensúlyozása sok erőfeszítést igényel, s mindenekelőtt azt, hogy számításba vegyük valamennyit. Közülük itt csak néhányat sorolunk fel az irányelvekből.

A termelőszövetkezetekben, az állami gazdaságokban és a gépjavító állomásokon dolgozó fiatalok élet- és munkakörülmé-

nyei a fejlődés ellenére elmaradnak a népgazdaság más területén dolgozókéhoz viszonyítva. A mezőgazdasági munka jelentős részben idénymunka. A fiatalok többsége egy évben csak 6—8 hónapot dolgozhat a növénytermesztésben, főleg a munkacsúcsok, vetés, növényápolás és betakarítás idején.

A gépesítés fokozódása, a kisegítő üzemágak és a szolgáltató tevékenység fejlődése révén bővült ugyan az állandó foglalkoztatás lehetősége, általában azonban még csak a fiatalok kisebb hányadának jut rendszeres jövedelmet adó, folyamatos munka.

Ennek következményeképpen jövedelmük nagysága és folyamatossága nemcsak az állami gazdaságokban és a termelőszövetkezetekben, hanem az egyes gazdaságokban is eltérő. Ezek az aránytalanságok károsan befolyásolják a fiatalok fejlődését, sokan hátrányos társadalmi megkülönböztetésként fogják fel.

A termelőszövetkezeti ifjúság évi 6—7000 forint átlagos keresete arra hívja fel a figyelmet, hogy javítani kell az elosztási viszonyokat és a gazdaságok lehetőségeinek jobb felhasználásával rendszeresebb munkalehetőséget kell teremteni. Az ifjúság határozott igénye a folyamatos foglalkoztatás. Ezt nem is lehet vitatni, mivel egyrészt tükrözi a más népgazdasági ágakban dolgozók rendszeres munkájának, jobb életviszonyainak, fejlettebb szociális kedvezményeinek hatását, másrészt a mezőgazdaságban dolgozó ifjúság élet- és munkakörülményeinek javítását, szociális ellátottságának növelését is csak a rendszeres munkájukra alapozva lehet megoldani.

ELGONDOLKODTATÓ KÖRÜLMÉNY, hogy a termelőszövetkezeti fiatalok a más népgazdasági ágakban dolgozók jobb keresetével ott a faluban, sőt a családon belül összehasonlíthatják a sajátjukat. A falu társadalmi szerkezete átalakult, a kisüzemi gazdálkodás feladataira szerveződött családközösség, mint termelési egység felbomlott, a mai falusi családok zömére a több irányú foglalkoztatottság jellemző. Becsült adatok szerint — olvashatjuk az irányelvekben —

mintegy 700 000 fiatal él falun, közülük több mint 300 000 dolgozik a mezőgazdaságban. A falusi ifjúság korántsem azonos tehát a mezőgazdaságban dolgozó ifjúsággal.

A jobb keresetű fiatalok hatása mellett vegyük számításba: a mezőgazdaságban dolgozó fiatal a szocialista nagyüzemi gazdálkodást is elsősorban annak alapján ítéli meg, hogy mennyire biztosítja egyéni boldogulását. Ezekből, s hasonló jellegű megállapí-

tásokból világosan kitetszik, hogy e fiatalok életkörülményeinek javítása végett nagyon jól ki kell aknázni mind az országos, mind a helyi, az üzemi lehetőségeket.

A gondoskodás azonban nemcsak az anyagiak biztosítását jelenti, hanem azt is, hogy a fiatalok megfelelő társadalmi szerephez jussanak gazdaságukban, községükben. Szocialista nevelésük, az irántuk támasztott követelmények s a rájuk váró feladatok nagyszerűségének a megértetése is sokkal könnyebb, ha rátermettségük szerint közreműködhetnek az üzem irányításában, ha a tsz gazdáinak érezhetik magukat.

Az irányelvek egyébként megfogalmazzák a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok iránti követelményeket, ám hivatásuk nagyszerűségét is. A szocializmus teljes felépítése falun, a mezőgazdaságban ma élő ifjú nemzedék feladata is. Az ifjúság folytatója annak, amit az idősebbek elkezdtek, neki jutott az a nagyszerű történelmi hivatás, hogy 1 200 000 elmaradott kisparaszti gazdaság, Európa egyik legkorszerűtlenebb mezőgazdasága helyén szocialista nagyüzemi mezőgazdaságot építsen fel, része legyen az egységes, szocialista szövetkezeti parasztosztálynak. A mezőgazdaságban az anyagi és szellemi felemelkedés, a biztos jövő távlatai nyíltak meg az ifjúság előtt.

HOGYAN LESZNEK KÉPESEK a fiatalok hivatásuk teljesítésére? A gondos, türelmes tudatformálás mellett a közös munka a fiatalok kommunista nevelésének egyik legfontosabb eszköze.

A kollektív munkában fejlődik ki a fiatalok helyes viszonya embertársaikhoz, a szocialista tulajdonhoz, felelősségük, odaadásuk a szocialista haza, a társadalom iránt.

A kommunista erkölcs többi tulajdonságai is főképpen a derekas munkában alakulnak ki. A mezőgazdaságban a műszaki és biológiai forradalom az új és a régi módszerek, szokások közötti harcban nyilvánul meg. A fiatalok legyenek élharcosai e törvényszerű folyamatnak! Segítsék elő az ellentmondások feloldását, a tudomány behatolását a termelésbe! Ennek elengedhetetlen feltétele a helyes üzemi, népgazdasági és közgazdasági szemlélet, amelynek olyan fiatalok lehetnek csak hordozói, akik ismerik gazdaságuk céljait, fejlődésének távlatait, fel tudják ismerni saját munkájuk és az egész szocialista építés összefüggéseit.

A falusi ifjúság kommunista nevelésének, képességei fejlesztésének másik nagy műhelye, kohója a KISZ-szervezet. Az irányelvek részletesen elemzik az ifjúsági szövetség helyzetét, tömegbefolyását és feladatát falun, a mezőgazdasági nagyüzemekben. Megállapítják, hogy a KISZ tevékeny részese falun a szocialista átalakulásnak, mozgósítja az ifjúságot a párt politikájának megvalósítására. A KISZ-szervezetek többségükben falun is a politi-

kai, kulturális élet jelentős tényezőivé váltak. A KISZ szervezeti fejlődését a gazdasági egységekhez kapcsolódó szervezetek számának növekedése, a területi szervezetek számának csökkenése jellemzi. *Csaknem valamennyi mezőgazdasági üzemben működik KISZ-szervezet.* A mezőgazdaságban dolgozó fiatalok mintegy 30%-a tagja az ifjúsági szövetségnek. A VI. kongresszus óta az alapszervezetek tervezésének új rendszere: az akcióprogram-készítés növelte az öntevékenységet. *A gazdasági feladatok segítése mellett fejlődött a politikai oktatás, megélénkült a szervezetek politikai tevékenysége.* Jelentős részt vállalt a KISZ a mezőgazdasági szakmunkásképzés tömegesítésében, a fiatal szakmunkások nevelésében. Szélesedett a kulturális tevékenység, az öntevékeny művészeti munka, a klubmozgalom, az olvasómozgalom, és az ismeretterjesztés. Sok ezer fiatal vált a KISZ-szervezetek elismert vezetőjévé. Fejlődött a megyei, járási bizottságok irányító, segítő tevékenysége, szélesedett a mozgalmi munka társadalmasítása.

A FEJLŐDÉS TÉNYEI *mellett alapos elemzést találunk a szervezeti élet fogyatékosságairól is.* Az alapszervezetek jelentős részében a fejlődés ellenére is — elmaradás van a lehetőségektől és a követelményektől. Alacsony a KISZ szervezettsége a termelőszövetkezeti családtagok, állami gazdasági idénymunkások, a tanyai fiatalok, a leányok és a húsz éven felüliek körében — olvashatjuk. A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek egy része összetételében, programjában nem fejezi ki jellegét. Sok alapszervezet élén nem a községben dolgozó, a gazdaság problémáit nem ismerő, kevés élettapasztalattal rendelkező vezető áll. A termelési mozgalmak mellett nem sikerült az igényeknek megfelelően a kulturális és a sportmunkát fellendíteni, az alapszervezetek életét vonzóvá tenni. A KISZ általános határozatait sok esetben nem alkalmaztuk a falusi ifjúság sajátosságainak megfelelően. A falut a mezőgazdasággal azonos fogalomként kezeltük. Nem kaptak kellő figyelmet az ott élő nagy létszámú ifjúsági rétegek igényei.

Az irányelvek felvázolják az agitáció, a KISZ-munka továbbfejlesztésének legfontosabb feladatait. Közöttük szerepel, hogy a KISZ-szervezetek segítsék a fiatalok nagyüzemi szemléletének, közösségi gondolkodásának erősítését, a termelőszövetkezeti tagságra való felkészítését, a mezőgazdaságot még lebecsülő társadalmi szemlélet megváltoztatását, az általános iskolát befejező fiatalok mezőgazdaság felé irányítását.

Az agitációban kerüljön középpontba a párt- és kormányhatározatoknak a megismertetése, amelyek a mezőgazdasági dolgozók jövedelmét, szociális juttatásait, élet- és munkaviszonyait hivatottak tovább javítani.

A KISZ-szervezetek ismertessék a fiatalokkal, hogy az említett kedvezmények a szövetkezeti tagokra vonatkoznak. A családtagként dolgozó fiatalok csak akkor jogosultak a kedvezményekre, ha belépnek a szövetkezetbe. A KISZ-szervezetek az úttörő csapatokkal együtt növeljék az általános iskolákban a mezőgazdasági szakkörök számát, ismertessék meg a tanulókkal a szövetkezet, a falu jövőjét, hogy minél többen válasszák élethivatásul a mezőgazdasági pályát.

A KISZ BIZOTTSÁGAI, alapszervezetei munkálkodjanak az ifjúság érdekeinek védelmében, jogos igényeinek kielégítésében. A fiatalok érdekeit az üzemek, községek vezetőivel együtt a társadalmi és az egyéni érdekek alapján kell képviselni.

Ott érvényesül leghatékonyabban a KISZ érdekvédelme, ahol a gazdasági vezetők a fiatalokat érintő kérdésekben előre kikérik és figyelembe is veszik a KISZ véleményét.

A KISZ-szervezetek tanúsítsanak nagyobb politikai bátorságot, lépjenek fel a nemtörődömség, a fiatalok érdekeinek megsértése, a konzervativizmus, a jogtalan követelések ellen. Az érdekvédelem legyen mindig konkrét, aktuális, következetes és megoldásába vonják be a fiatalokat is.

Csak ízelítőt adhattunk itt az irányelvek teljes anyagából. A felsoroltak is meggyőzően bizonyítják azonban, hogy pártszervezeteink a falusi KISZ-szervezetek pártirányításában értékes segítséghez jutottak. A KISZ-ben dolgozó elvtársaink széles körű felmérés, vizsgálódás, viták, eszmecserék alapján pártunk politikájának szellemében munkálták ki az irányelvek mondanivalóját. Gyakorlati megvalósítása, a KISZ-szervezetek ennek megfelelő segítése már közös feladatunk. Falusi pártszervezeteink ezért alaposan ismerjék meg, hogy jól alkalmazhassák a helyi körülményekre s minél hamarabb *konkrét pártmegbízatások, meggyőző érvek és helyes intézkedések fakadjanak belőle.*

F. J.

A Kossuth Könyvkiadó 1967-es tervéről

A IX. kongresszus határozatai szellemében kiadónknak is tovább kell szolgálnia a marxizmus—leninizmus térhódítását, alkalmazását a mai és a magyar viszonyokra. A kongresszus ugyanakkor fölhívta figyelmünket az elméleti művekben jelentkező elvontságra, vulgarizálásra, bátortalanságra. Nekünk is segítenünk kell abban, hogy a tudomány, azon belül a társadalomtudomány jobban segítse az ideológiai, politikai, gazdasági, kulturális feladatokat.

Jelképnek is, indulásnak is jó, hogy az évet a *Magyar Szocialista Munkáspárt IX. kongresszusáról szóló legfontosabb dokumentummal* kezdtük. Ez a kiadványunk félmillió példányban került az olvasók kezébe. A kongresszus részletes jegyzőkönyve márciusban jelenik meg.

A fenti két kongresszusi kiadvány megjelentetésével természetesen nem érnek véget pártunk e fontos eseményével kapcsolatos feladataink. A IX. kongresszus határozatai alapját képezik kiadói tevékenységünknek, segítséget nyújtanak tématervünk kiegészítéséhez, távlati tervünk gazdagítására ösztönöznek bennünket.

A kongresszus a legközvetlenebb segítséget *a választásra tervezett kiadványainkhoz* nyújtotta. Január végére jelenik meg a Választási zsebkönyv.

Természetesen e nélkülözhetetlen választási kislexikon mellett megjelentetünk olyan színes, érdekes, agitációs füzeteket is, melyek közvetlenül a választókhoz szólnak, figyelembe véve a különböző olvasó rétegek sajátos érdeklődési körét.

A kongresszus feladatul tűzte ki a szocialista közgazdasági gondolkozás kialakításának segítését, különösen a szocializmus teljes felépítésének, *az új gazdasági mechanizmus* sikerének érdekében. Eddig is minden lehetőt megtettünk, hogy az új mechanizmust tárgyaló anyagok eljussanak minél több olvasóhoz. Tervünkben jelentős helyet foglalnak el e témakörrel foglalkozó művek, amelyekből az alábbiakat emeljük ki: *Szita János:* Magyarország gazdasági kapcsolatai a fejlődő országokkal; *Jávorka Edit:* A fogyasztói árak és a dotációk; *Csizmadia Ernő:* A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság: *Stark Antal:* A népgazdaság tervezése az új mechanizmusban. S egy könyv az új gazdasági mechanizmus és a vállalati szervezés kapcsolatáról.

A felsorolás nem teljes. Kiegészítésül fel szeretnénk hívni a figyelmet három népszerű kiadványsorozatunkra, melyeknek azt a feladatot szántuk, hogy a szélesebb olvasórétegeket is megismertessék gazdaságpolitikánk és a gazdasági építőmunka legidőszerűbb kérdéseivel. Ezeket tárgyalják a *Gazdasági életünk kiskönyvtára,* a *Tsz-tagok kiskönyvtára* és a *Tények és érvek* sorozatainak több tízezres példányszámú kiadványai.

1967. évi kiadói tevékenységünkben kiemelkedő helyet foglalnak el a *Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára* készülő művek. Arra törekszünk, hogy a jubiláris könyvek méltóak legyenek a nagy eseményhez és híven szolgálják a proletárforradalom nemes eszméit, a Szovjetunió népszerűsítését és a magyar—szovjet barátságot. A tervezett kiadványok egy része a világtörténelem e fordulópontját vetíti majd az olvasók elé. Ilyenek lesznek a *Nagy Forradalom krónikája* című színes összeállítás és *John Reed: Tíz nap, amely megrengette a világot.* Ezt a híres könyvet újra kiadjuk. A magyar internacionalistáknak az Októberi Forradalomban játszott dicső szerepéről dokumentumgyűjteményt és egy népszerű feldolgozást jelentetünk meg, valamint egy visszaemlékezést, szerzője a volt vörös huszárparancsnok, *Garasin Rudolf.* Évfordulós kiadványaink egy másik csoportja a *Szovjetunió fejlődését és mai eredményeit* mutatja be. Az egyik könyv magyar közéleti férfiak, írók, művészek élménye alapján tájékoztatja az olvasót a mai szovjet életről. A másik — címe Atomvárostól csillagvárosig — a szovjet tudomány és technika új eredményeit ismerteti. Akit a számok, adatok érdekelnek, elolvashatják majd a legújabb statisztikai anyagokat feldolgozó kiadványainkat, melyek A Szovjetunió a számok tükrében, illetve A Szovjetunió népei címmel jelennek meg.

Az idén fokozott ütemben folytatjuk *a klasszikusok műveinek* kiadását, mindenekelőtt — Marx—Engels és Lenin Művei sorozatokat. Két gyűjteményes kötetet adunk ki a klasszikusoktól. Egyiket a történelmi materializmusról, a másikat pedig a nőkérdésről és a családról. A Tőke kiadásának 100. évfordulójára a Helikon bibliofil kiadásában jelentetjük meg a mű első kötetét. Ugyanilyen díszes kivitelben adjuk ki Lenin Állam és forradalom című művét. E klasszikus művek megjelentetésével nem ér véget a Kiadó feladata. A pártszervezetekkel, főleg a propagandistákkal karöltve további erőfeszítéseket kell tennünk a klasszikusok műveinek népszerűsítésére, jobb felhasználására.

A kongresszus legfontosabb feladataink közé sorolta világnézetünk fokozott térhódításának szolgálatát. Ebben a szellemben folytatjuk *filozófiai* tevékenységünket. A nem marxista eszmékkel szembeni polémiát úgy kívánjuk folytatni, hogy műveink az érzelmeket ne sértsék és a marxista tanításokat a korszerű tudományos vívmányokat elemezve, ismertetve fejtsék ki. Olvasóink nagy érdeklődéssel várják két kislexikonunkat. Az egyik az etika, a másik az esztétika alapfogalmait ismerteti e tudományok legújabb eredményei alapján. Ugyancsak régi adósságunkat kívánjuk törleszteni a szocialista hazafiságról kiadandó füzetsorozatunkkal, amit Társadalomtudományi Intézetünk munkatársai készítenek és egy világnézeti sorozattal, melynek címe: A világ a materialista szemével. Az utóbbit főleg fiatal olvasóinknak szánjuk.

A kongresszus megerősítette azon törekvésünket, hogy esztétikai kiadványainkkal mindenekelőtt a szocialista realizmus térhódítását szolgáljuk. Ez évi tervünkben többek között ott szerepelnek József Attila válogatott

esztétikai írásai, Révai József irodalmi tanulmányai is.

Eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy sikeres kiadványaink jelentős része *a történelem* témaköréből merítette tárgyát. A siker titka a legtöbbször az volt, hogy a könyv a múltnak olyan eseményét ragadta meg, melynek ma is jelentősége van, és segít eligazodni a mai bonyolult viszonyok között. Ezt a tapasztalatot szem előtt tartva igyekeztünk kialakítani ez évi történelmi tématervünket. A kiadandó művek között ott szerepel a Magyar forradalmi munkásmozgalom történetének második kötete, mely az 1919—1945 közötti időszakot dolgozza fel. Dokumentumkötetben jelentetjük meg az MKP és az SZDP kongresszusainak, konferenciáinak, központi vezetőségeinek határozatait, valamint azokat a dokumentumokat, amelyeket a két munkáspárt a Függetlenségi Front pártjaival közösen adott ki. Megjelenik a Magyar Szocialista Munkáspárt dokumentumainak és határozatainak második kötete, mely az 1963—66 közötti időszak legfontosabb anyagait tartalmazza. Történelmi monográfiáink az 1867-es kiegyezés *(Galántai József)*, a felszabadulás utáni koalíciós időszak *(Ságvári Ágnes)*, az 1956-os ellenforradalmi lázadás *(Hollós Ervin)* témáit dolgozzák fel. Folytatjuk népszerű történelmi sorozatunkat az első magyar köztársasági mozgalomról *(Vágvölgyi Tibor)*, az első világháborút kiváltó okokról *(Hanák Péter)*, a Szovjetunió elleni 1941-ben megindított fasiszta orvtámadásról *(Nyekrics)* és más fontos témákról jelentetünk meg hasznos és érdekes ismeretterjesztő műveket.

Nemzetközi tématervünkbe olyan műveket igyekeztünk felvenni, melyek sokoldalúan világítják meg *a nemzetközi munkásmozgalom* kérdéseit, a békéért, a szabadságért és a szocializmusért folyó világméretű harcot. Ilyenek *Puja Frigyes* könyve a békés egymás mellett élés problémáiról, *Szántó György* műve a kommunista világmozgalom fejlődéséről, *W. Burchett* riportjai Vietnam hősi küzdelméről. Más könyvek az egyes országokba vezetik az olvasót (NDK, NSZK, Korea, USA, Görögország, Svédország stb.). hogy az ottani viszonyokat a szemtanú tapasztalatai alapján bemutatva szélesítsék látókörét.

Pártoktatási és pártépítési kiadványaink is döntően a kongresszus határozataira épülnek, annak anyagait magyarázzák, népszerűsítik. Nagy erőfeszítéseket kell kifejtenünk, hogy a pártoktatás tananyagai időben a tanulók kezébe kerüljenek. Reméljük, hogy ebben az évben az új Szervezeti Szabályzat alapján elkészül és kiadásra kerül a Pártmunkások Kézikönyve, mely a pártmunka elvi és gyakorlati kérdéseinek tömör összefoglalásával hasznos módszerbeli segítséget ad majd aktivistáinknak, az alapszervezetek és a pártbizottságok vezetőinek.

Hogy a politika iránt kevés érdeklődést mutató olvasóhoz is eljussanak politikánkat és világnézetünket szolgáló könyvek, kiadunk ez évben is *regényeket, Tarka könyveket, szatíra-kötetéket, kalendáriumot* stb.

Egyben újból kiadjuk nagy sikerű politikai-gazdasági-földrajzi lexikonunkat a Nemzetközi Almanachot, mely a világ összes országaira vonatkozó legfontosabb adatokat tartalmazza.

Non György

A munkaidő csökkentéséről

Az MSZMP IX. kongresszusának határozata értelmében „1970 végéig fokozatosan az *összes ipari dolgozó* munkaidejét átlagosan heti 44 órára kell csökkenteni". Ezzel szocialista építésünk eredményeként alapvető társadalmi célunk, az életszínvonal rendszeres emelésében teszünk újabb lépést előre. Az utóbbi időkben hasonló hírek érkeznek hozzánk más — főleg a szocialista — országokból is. Lényegében tehát a munkaidő további csökkentése tendenciájának vagyunk szemtanúi, illetve hazánkban résztvevői és alakítói. A munkaidő rövidítése *az életszínvonal emelésének közvetlen útja*, amelynek alapja az általános gazdasági fejlődés, a technikai színvonal emelkedése. Mivel a rövidebb munkaidőért ugyanannyi bért fizetünk ki, mint korábban a hosszabbért — feltételezve a teljesítmények azonosságát is — a munkaidő csökkentése legalábbis kezdetben, nem csupán vállalati ráfordításokat igényel, hanem központiakat is.

Szocialista országokban, ahol a dolgozók érdekeinek szem előtt tartása és védelme állami feladat is, a törvényes munkaidő meghatározása, illetve annak megváltoztatása központi intézkedést igényel. A törvényes munkaidőt a vállalatok az új gazdasági mechanizmusban sem változtathatják meg maguktól. A vállalatoknak arra lesz nagyobb lehetőségük, hogy a törvényes munkaidő keretein belül a vállalati munkára ható összes körülményt figyelembe véve *a legalkalmasabb munkarendet* vezessék be.

A munkaidőcsökkentés elhatározása, illetve végrehajtása előtt sok körülményt kellett mérlegelni: hol mutatkozik legszükségesebbnek, hol hozhatók létre legelőbb a feltételei, a központi anyagi és egyéb források ilyen célra milyen mértékben állnak rendelkezésre stb.? Az eddigi vizsgálatok szerint az összes körülményt mérlegelve: a munkaidőcsökkentést egyelőre az iparban lehet célul kitűzni.

Az iparban dolgozók munkája — néhány iparág kivételével — az egész éven át tartó folyamatos foglalkoztatás, erőkifejtés következtében átlagosan nehezebb, mint a népgazdaság többi ágazatában.

Az ipari dolgozók előnyben részesítése a munkaidőrövidítés során egyedül ezért is indokolt. Van azonban más ok is. Az iparban a munkaidőcsökkentés feltételei hamarabb megteremthetők. Az iparban vállalatonként, üzemenként az eddigi teljesítményt és munkabért biztosítva lehet áttérni a 44 órás munkahétre. Ez azt jelenti, hogy rövidebb ledolgozott időre is jár az eddigi bér, de a jelenlegi teljesítményt is rövidebb idő alatt kell elérni, tehát termelékenyebben kell dolgozni. Az *iparágak, az iparvállalatok többségében* a meglevő állóeszközök jobb kihasználásának megszervezésével *többlet beruházások nélkül*, a rendelkezésre álló munkaerők munkájának szervezettebbé tételével *plusz létszám beállítása nélkül*, a gyártástechnológia tökéletesítésével és a gyártásszervezés

javításával *a termelékenység növekedése révén tudják csökkenteni a munkaidőt.* A munkaidő rövidítése tehát nem egyszerűen központi elhatározásokon múlik, hanem azon is, hogy ennek feltételei miként jönnek létre a vállalatoknál és üzemeknél, hogy ez utóbbiak főként a gyártásszervezésben és a munkaszervezésben megteszik-e és mikorra a változáshoz szükséges intézkedéseket. Egy-két iparágban, vagy vállalatnál — pl. a textiliparban —, ahol különböző okok miatt már eddig is „rákényszerültek" a belső tartalékok feltárására: a munkaidőcsökkentés többlet-beruházást és létszámot, illetve béralapot is igényel, amelyet ki is kell elégíteni. Ez azonban nem jellemző az ipar egészére.

A népgazdaság többi területén a műszaki, a technikai színvonal, az eszközök, a munkahelyek, a munkaerő koncentrációjának foka alacsonyabb. Mindezek következtében *a szervezettség* kisebb, mint az iparban, ezért a termelékenység, *a teljesítmény emelésének feltételei is korlátozottabbak,* illetve mások. Ezekben az ágazatokban a rövidebb munkaidőre való áttérés általában csak többlet beruházási ráfordítások (pl. közlekedésben a rakodáshoz), illetve új munkaerők beállítása — tehát több béralap ráfordítások (pl. a kereskedelem, az egészségügyi ellátás területein) —, vagy egészen speciális szervezési intézkedések mellett hajtható végre. Mivel

az iparon kívüli területek munkaidőcsökkentéséhez szükséges beruházások, valamint többlet béralap még nem állnak rendelkezésre, az általános munkaidőcsökkentés meghirdetése irreális volna.

Népgazdaságunk 1966 végén kereken 4,9 millió embert foglalkoztatott. Ha eltekintünk a több mint 1 millió mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagtól, akik más munkaszervezésben és más munkarendben dolgoznak mint az alkalmazottak, akkor a IX. kongresszuson elhatározott összipari dolgozóra kiterjedő munkaidőcsökkentés *a munkások és alkalmazottak csaknem felét érinti,* tehát nagy jelentőségű intézkedés végrehajtása előtt állunk. Ezt támogatni, ennek mielőbbi megvalósítását elősegíteni azoknak is érdeke, akiket a határozat most közvetlenül nem érintett, de közvetve igen, mert az ipari eredmények javulása, az iparban létrejövő nagyobb nemzeti jövedelem *jelentős mértékben segíti a többi ágazatban is a gyorsabb fejlődést,* a munkaidőcsökkentés feltételeinek létrejöttét is.

A gazdasági technikai színvonalnak meghatározó szerepe van a munkaidő mérséklésében, de a szabad idő meghosszabbítását társadalmi szükségszerűség is indokolja. A különböző országokban érvényben levő törvényes munkaidő értékelése és összehasonlítása során mind a publikációkban, mind a különböző szóbeli vitákban gyakran találkozunk leegyszerűsítéssel. Figyelmen kívül maradnak az egyes országok törvényes munkaidejének meghatározásakor szerepet játszó gazdasági és társadalmi körülmények. E helyütt nincs lehetőségünk ezek részletes kifejtésére, néhány megjegyzéssel csupán érzékeltetni szeretnénk a problémákat. *A munkaidőcsökkentés céljai, feltételei és okai a kapitalista és a szocialista országokban nem azonosak.*

A fejlett tőkésországokban a heti 48 óránál rövidebb törvényes

munkaidő bevezetésére csak igen magas gazdasági-technikai színvonal elérése után és csak a munkásosztály szervezett harca eredményeként kerül sor. Ez utóbbinak, a munkásosztály forradalmi harcának nagyobb a súlya, szerepe mint a burzsoá kormányoknak, akik csak akkor engedtek, amikor a tőkésosztály helyzete vált nehézzé. Jól példázza ezt az, hogy az USA-ban, Franciaországban, az NSZK-ban és más tőkésországban az 1929—33-as gazdasági válság, illetve közvetlenül a második világháború után csökkentették a munkaidőt.

A fejlett tőkésországok munkaidő-csökkentésének a társadalmi tömegnyomás következtében van a munkanélküliséget enyhítő célja is. Érdemes felfigyelni arra is, hogy ezekben az országokban az utóbbi 20—30 évben a törvényes napi és heti munkaidő gyakorlatilag nem változott. A tőkés statisztikákból ismeretes, hogy a tőkésországokban igen *gyakori a túlórázás* — ami azzal függ össze, hogy a munkarend szervezése a tőkés termelés céljához, a profithoz igazodik és nem a törvényes munkaidőhöz és ezekkel együtt *a tényleges munkaidő eléri, néha meg is haladja a heti 48 órát.* Végezetül a tőkésországokban igen magas, embert-nyomorító intenzitással dolgoztatnak.

A szocialista országokban a munkaidőcsökkentésre korábban, a gazdasági-technikai színvonal alacsonyabb fokán, teljes foglalkoztatottság mellett, központi párt- és kormányzati elhatározások alapján kerül sor. *A dolgozók szabadidejének növelését társadalmi szükségszerűség követeli meg* és a munkaidő rövidítése e követelmény gyakorlati realizálása. A munkaidő rövidítése nemcsak eredménye, hanem elősegítője is a fejlődésnek. A gazdasági növekedés fontos követelménye a termékegységre jutó munkaráfordítás csökkentése, amely hatékonyabb és intenzívebb munkát feltételez. A hatékonyabb munkához pedig *nemcsak több pihenés, szórakozás kell, hanem hosszabb felkészülési, előzetes gondolkodási, tanulási idő szükséges.* Ezekhez a lehetőségeket a szocialista állam szervezetten és folyamatosan biztosítja.

Az egyes országok kialakult munkaidejének értékelésekor tehát nemcsak a termelőerők állapotát, munkatermelékenységét kell vizsgálni, hanem a társadalmi viszonyokat, a konkrét történelmi körülményeket, a különböző hagyományokat is.

Nem problémamentes a munkaidőcsökkentés megvalósításának módszere sem. Egységesen és általánosan alkalmazható formát igen nehéz kialakítani. Hogy melyik forma: a napi, heti vagy évi munkaidőcsökkentés valósítható-e meg könnyebben, azt csak gondos mérlegelés alapján lehet eldönteni. Kizárólagosan legalkalmasabbnak sem egyik, sem másik formát nem helyes kinyilvánítani. Kádár elvtárs a IX. kongresszuson mondott vitazáró beszédében rámutatott arra, hogy

„általános törekvésünk a napi munkaidő csökkentése. Ezen belül az iparágak speciális jellegétől függően egyes területeken lehetővé válik, hogy kéthetenként kettős szünnap legyen, másutt más megoldást találnak".

Az egyes formák alkalmazhatóságát több objektív és szubjektív té-

nyező határozza meg. Ezek között a legfontosabbak: a termelés kialakult rendje (egy-, többműszakos vagy folytonos technológiájú termelés), a munkaidőcsökkentés termelékenységre gyakorolt hatása, a munkahely megközelítésének módja, a dolgozók szabadidő igénye.

Az iparban a dolgozók egyharmada folyamatos munkaidőrendszerben végzi munkáját. Miután *ezekben az üzemekben* — de a többi üzemben is — a népgazdaságnak alapvető érdeke fűződik az állóeszközök teljes kihasználásához, *a napi munkaidőcsökkentés útja valószínűleg nem járható*, még akkor sem, ha a dolgozók bizonyos körének érdeke ezt kívánná meg.

A termelékenységre, a dolgozók egészségére, illetve fizikai és szellemi állapotának egyenletes fenntartására a napi munkaidőcsökkentés kedvezően hat. Az ipari munkások több mint 40%-a *egyműszakos munkarendben* dolgozik. Munkaszervezési okoknál e területeken a napi munkaidő rövidítésnek *nincs akadalya.* Viszont feltétlenül vizsgálni kell, hogy a munkaidőcsökkentés miatt kieső üzemidő ezekben az üzemekben miként pótolható, továbbá, hogy a közlekedésnek a menetrendekben milyen változtatásokat kell eszközölnie.

A dolgozók jelentős része szívesebben fogadná a többlet szabadnapok biztosítását, ugyanakkor mások kedvezőbben vennék a napi munkaidő rövidítését. A többlet szabadnapok rendszerének bevezetése

nemcsak a közlekedésben tesz szükségessé jelentős változtatásokat, hanem a kereskedelemben, a vendéglátásban, a művelődési intézményekben stb., tehát ez utóbbi területek dolgozóinak érdekeire is.

A munkaidőcsökkentési program megvalósítása, gazdasági, politikai hatásának helyes felmérése megfelelően átgondolt előkészítést, az érdekeltek széles körű bevonását, e feladatok más — az ötéves tervből, a gazdasági mechanizmusból, a IX. kongresszus határozataiból adódó — tennivalókkal együtt történő végrehajtását teszi szükségessé mind a vállalatoknál, mind az irányító szerveknél. Ezen belül az irányító szervek munkaidőcsökkentéssel kapcsolatos fő feladata a végrehajtáshoz nélkülözhetetlen program kidolgozása, az alapvető kérdések koordinálása, a végrehajtás menetközbeni ellenőrzése. Ideértve azt is, hogy a vállalatok megteremtették-e a bevezetés minden szükséges előfeltételét, gondoskodtak-e a tartalékok feltárásáról, megtették-e a szervezési intézkedéseket? A vállalatoknál a tartalékok feltárását, a szervezési változtatásokat célzó munkákon kívül vizsgálni kell a munkaidő és üzemidő közötti kapcsolatok legésszerűbb formáit, a munkaidőcsökkentés munkaerőhelyzetre, termelékenységre gyakorolt hatását, más vállalatokkal, ágazatokkal való kapcsolatokat stb.

A pártszervezetek legfőbb feladata e program legcélszerűbb végrehajtásának ellenőrzése mellett és annak érdekében: a dolgozók politikai felvilágosítása és mozgósítása, továbbá, hogy a szakszervezetekkel együttműködve elősegítsék a dolgozók javaslatainak szervezett felhasználását.

BALLAI LÁSZLÓ
a KB Gazdaságpolitikai Osztályának munkatársa

Az alapszervezet, a vezetőség és a titkár*

Pártunk IX. kongresszusa ismételten hangsúlyozta:

„A párt vezető szerepének hatékony érvényesítése a szocializmus felépítésének egész időszakában történelmi szükségszerűség" továbbá, hogy *„a párt vezető szerepe akkor növekszik valójában, ha szervezetei öntevékenyek, tagjai aktívak; helyesen képviselik és következetesen végrehajtják a párt politikájából adódó feladatokat."*

Az alapszervezetek fokozott jelentősége

E feltételek megvalósítása nagymértékben a pártalapszervezetektől függ. Az alapszervezetek a pártpolitika végrehajtásának letéteményesei. Pártunknak 18 700-nál több alapszervezete jelenleg mintegy 585 ezer tagot tömörít. Lényegében nincs már egyetlen területe sem a termelésnek, a szolgáltatásnak és a népgazdaság igazgatásának, ahol ne működnének alapszervezetek, amelyek *a párttagok aktivizálásának, nevelésének, politikai edzésének, aktív kommunista harcosokká formálásának közvetlen szervei.* S egyben legfőbb *összekötő láncszemek a párt és a tömegek között.* Rajtuk keresztül, velük valósul meg a dolgozók érdekeinek védelme és megszervezésük, mozgósításuk a szocializmus felépítésére.

De a pártalapszervezetek emellett egy-egy kollektíva politikai magját is képezik, tagjai a termelő munka, a társadalmi harcok első vonalában küzdenek. Ott működnek, ahol az alkotás közvetlen folyamata végbemegy, együtt élnek és dolgoznak a pártonkívüliek millióival. Közvetlenül érzékelik a dolgozók igényeit, észrevételeit,

* A kongresszus után sokhelyütt előadásokon, tanfolyamokon készítik fel az új pártvezetőségeket a jobb munkára. Szerkesztőségünk induló cikksorozata is ezt kívánja segíteni.

véleményüket, a megoldandó problémákat a társadalmi élet különböző területein.

A demokratikus centralizmus szervezeti rendszerében a pártalapszervezetek a pártakarat megvalósításának, a vezetők és vezetettek szoros kapcsolatának leghatékonyabb eszközei. Végső fokon a párt politikájának megvalósítása alapszervezeti szinten dől el, ott, ahol a javakat termelik. Éppen ezért a pártmunkának ez a területe nemcsak a legtartalmasabb, de formáiban is a leggazdagabb. *Az alapszervezeti pártmunka nem tűr semmi sablont és kész receptet.* Ami helyes és célravezető az egyik helyen, nem biztos, hogy eredményre vezet a másikon is. Itt különösen érvényes az az igazság, hogy az adott viszonyokból, a helyi körülmények sajátosságaiból kell kiindulni és a feladatokat megoldani. Az élet gazdagsága, sok bonyolult és egyszerű összefüggései a formák gazdagságát és sokszínűségét is adja, s ezen alapszik az alapszervezeti pártmunka elevensége, soha meg nem szűnő változatossága.

A legnagyobb hiba és veszély lenne az alapszervezeti pártmunka elszürkítése, másolasa, rutinmunkává süllyesztése. Ide érvényesek Lenin szavai: az egységet az alapvető, a fontos, a lényeges kérdésekben biztosítja a változatosság a részletekben, a helyi sajátosságokban, az ügyek kezelésének módszereiben. Az alapszervezetek pártunk legérzékenyebb műszerei is, amelyek nap mint nap jelzik politikánk helyességét, célkitűzéseink érettségét és közérthetőségét, a dolgozók politikai tudatának színvonalát.

Az alapszervezet megnövekedett szerepe

Ezeknek az általánosan meghatározó elveknek és tényezőknek vannak speciális, a jelenlegi helyzetből adódó kiegészítői is, melyekre a kongresszus különösen nagy figyelmet fordított. Szólni kell erről annál inkább is, mert ezekből együttesen tevődik össze az alapszervezetek megnövekedett szerepe és jelentősége a jelenlegi pártéletben.

S itt ismét a kongresszusra térünk vissza.

> *„A párt történelmi küldetése azt követeli, hogy világosan meghatározzuk a szocializmus teljes felépítését szolgáló soron levő feladatokat; tovább fejlesszük, hatékonyabbá tegyük a párt elvi, politikai irányító és gyakorlati szervező munkáját a gazdaságirányítás reformjának bevezetése nyomán kialakuló új körülmények között. Szükséges, hogy a pártot alkalmasabbá tegyük a megnövekedett, sokrétűbbé vált, nagyobb felkészültséget igénylő munkára." „Az alapszervezetek megnövekedett jogai jelentik majd az egyik legfontosabb biztosítékát an-*

nak, hogy a megnövekedett önállóság a szocializmus érdekeit szolgálja. Továbbá, hogy a párt politikájával összhangban álló helyi döntések szülessenek és megvalósuljon a politika végrehajtásának hatékony, közvetlen, a dolgozók véleményét is figyelembe vevő ellenőrzése."

Szükséges tehát, hogy az alapszervezetek a pártvezetés módszereinek, formáinak, a szervező és nevelő munkának a társadalmi fejlődéssel összhangban álló tökéletesítését megoldják, a fő feladatokkal való érdemi foglalkozást, a tudományos elemzést, az elvi-politikai irányítás és ellenőrzés színvonalát, hatékonyságát javítsák.

Mivel nagyobb teret kap a helyi önállóság, az elhatározások, döntések hatását, várható következményeit helyileg kell felelősen mérlegelni. Ilyen körülmények között nem könnyű és nem ellentmondás-mentes a helyi és a társadalmi érdekek összhangjának biztosítása. Ehhez minden esetben az érdekek helyes felismerése, szilárd elviség s a dolgozókkal való szoros kapcsolat szükséges.

Növekvő felelősség hárul továbbá a pártalapszervezetekre a kádermunkában is. Az új körülmények között még inkább *törekedniök kell az önállóan gondolkodó, kezdeményezni tudó szervező és vezetői tulajdonságokkal rendelkező káderek kiválasztására* és a meglevőknek ebben az irányban való fejlesztésére.

Összefoglalva tehát: a párt politikájának következetes végrehajtása érdekében minden szinten nagyobb szerepet kap a pártszervezetek ellenőrző munkája, a személyi, politikai és erkölcsi felelősség érvényesítése.

A pártvezetőség kollektivitása

Azt, hogy a pártszervezet alkalmas-e a fenti feladatok betöltésére, sok tényező határozza meg. Ezek közül talán a legfontosabb az, hogy kik irányítják a párttagok kollektíváját, kikből áll az alapszervezet vezetősége.

A pártvezetőség kollektív testület, ami azt jelenti, hogy együttesen vitatja meg az alapszervezet életét és munkáját illető valamennyi kérdést és határozatait is együttesen hozza. *A vezetőség tagjai egyenjogúak.* Észrevételeik, nézeteik egyformán esnek latba. A vezetőségben uralkodó jó légkör lehetővé teszi a vezetőségi tagok sokszínű, gazdag tapasztalatainak hasznosítását. Az egyes kérdések megítélésénél a vezetőség minden tagja saját tapasztalatait mondja el, abból indul ki s így a vitában az egyes kérdéseket különböző oldalról, összefüggéseiben lehet vizsgálni. A vezetőség tagjai különböző tapasztalatokkal rendelkeznek, a kollektív vezetés révén ezek kiegészítik egymást és hozzájárulnak az

alkotó határozat, vélemény kialakulásához. Ez egyik legfontosabb feltétele az egyoldalú döntések megakadályozásának. Az egész választott szerv felelős a párttagságnak. S mivel közös a felelősség, közös a döntés joga is.

A vezetőségben meghonosodott jó légkör előfeltétele és biztosítéka annak, hogy a pártszervezetben és azon keresztül a munkahelyen is elvtársias légkör uralkodjék, amelyben mindenki, aki becsületesen dolgozik, nyíltan elmondhatja véleményét. Ez megkönnyíti a pártszervezet számára, hogy megismerje a dolgozók hangulatát, véleményüket, és lehetővé teszi, hogy megfelelően reagáljon rá.

A kollektív vezetéshez hozzátartozik az is, hogy *minden vezetőségi tag személyileg felelős a rábízott munkáért.* Hiszen a legjobb határozat sem ér semmit, ha nem világos, hogy kinek, mit kell tenni a végrehajtásért. Ezért a vezetőség a munka jobb elvégzése céljából területenként elosztja a tennivalókat. Ez feltételezi a vezetőségi tagok jó együttműködését és egyben egyéni felelősségük növelését is szolgálja. A vezetőség munkaképessége nagyrészt függ tagjainak aktivitásától.

A vezetőségi funkciók kijelölésénél gondosan figyelembe kell venni a pártszervezet sajátosságait és létszámát. A funkciókat nem lehet sablonosan szétosztani. Helyes, ha a munkát és a reszortokat a vezetőségi tagok képességeinek és hajlamának megfelelően osztják el. A kötelezettségek megosztása nem jelenti azonban azt, hogy ezek a területek kizárólag egy-egy személynek vannak „bérbe adva". Mindenkinek be kell számolnia időnként munkájáról a vezetőség előtt, de saját reszortját tanulmányozva a reszortfelelősnek kell felelősen felvetni a vezetőség előtt az aktuális kérdéseket és megoldásukra javaslatot előterjeszteni.

A vezetőség dönt arról, hogyan tudja jobban megszervezni munkáját. A munkamegosztás a választott szerv belső ügye. De a sokéves tapasztalatok alapján kialakult már bizonyos gyakorlat. A kis létszámú pártszervezetekben, amelyek taglétszáma nem éri el a tízet, a választott titkár látja el a pártvezetőség feladatait. Tíz párttagon felül a tagság létszámának megfelelő 3—5—7—9 tagú vezetőséget választanak. Elsőnek a vezetőség kulcsfontosságú tagja, a titkár munkájáról beszélünk.

Legfontosabb a titkár szerepe

Legutóbb a vezetőségek újjáválasztásánál a párttagság külön választotta a titkárt. Ezzel is aláhúzta e funkció fontosságát. Ugyanis a titkár személyétől, vezetési rátermettségétől, képzettségétől, emberi és politikai érettségétől — attól, hogy miképpen tud másokkal együtt dolgozni, figyelni az emberekre és hatni rájuk —, nagymértékben függ az egész vezetőség, sőt az alapszervezet mun-

kája. A titkári funkció a vezetés fontos láncszeme. *A titkár első a megválasztott kollektív vezetőszerv egyenlő tagjai között.* A párttitkár hozzáértő irányításától, kezdeményező készségétől, energiájától sok minden függ. Neki kell biztosítani a vezetőség munkáját, az ülések tartalmasságát.

A párttitkár közvetlen megválasztásából a taggyűlésen következik kettős felelőssége: felelős a vezetőség munkájáért az egész kommunista kollektíva (taggyűlés) előtt és felelős a vezetőségnek, a két vezetőségi ülés közötti munkáért és a vezetőség határozatainak végrehajtásáért.

Ezzel azt hangsúlyozzuk, hogy a párttitkár, kulcsszerepe ellenére sem áll a pártszervezet vagy a pártvezetőség felett. Reá is kötelező az az elv, hogy a vezetőségi ülések között a vezetőség és a taggyűlés határozata szellemében kell dolgoznia és a vezetőség álláspontját képviselnie.

A pártszervezetet érintő lényeges kérdésekről ő egymaga nem dönthet, ki kell kérnie a vezetőségi tagok véleményét is. A vezetőségi tagoknak viszont tudni kell, hogy a titkár tekintélye, segítése és támogatása fontos előfeltétele az eredményes munkának. De ez a támogatás és tekintélytisztelet sem lépheti túl az elvszerű határokat; vagyis nem jelent kritikátlanságot, hallgatást vagy feltétlen mások véleményéhez való igazodást, ellenkezőleg: érdemi hozzászólásokat, egészséges eszmecserét és a tényleges fegyelmezett munkát!

A titkárnak így vagy úgy mindazzal foglalkozni kell, ami *a pártszervezetre tartozik.* Jelenleg elmondhatjuk, szinte minden pártszervezet munkájában döntő helyet foglal el a termelés vagy a hivatali vezetést segítő és ellenőrző munka. Ezért a titkár munkájának is fontos része ezekkel a kérdésekkel való foglalkozás, a pártszervezet és a dolgozók figyelmének ezekre a legfontosabb kérdésekre való irányítása és azok megvalósítására való mozgósítás. *E munkának szorosan össze kell fonódni az emberek nevelésével.* Azt is mondhatnánk, hogy a titkárnak kell biztosítani a szervező és ideológiai munka egységét.

A titkár alapvető feladata *összefogni a vezetőséget*, segíteni, ellenőrizni a vezetőségi tagokra háruló feladatok végrehajtását. Nem véletlen, hogy általában olyan elvtársakat választanak titkárnak, akik nemcsak emberi tulajdonságaikkal, politikai felkészültségükkel, hanem szervezőkészségükkel is kitűnnek. Általában az a helyes, ha a titkárnak külön reszortbeosztása nincs.

A titkár emellett személyesen is *végrehajt konkrét feladatokat.* Foglalkozik a hozzáfordulókkal, segít problémájuk elintézésében, s ez egyaránt vonatkozik párttagokra és pártonkívüliekre. A párttitkár ajtója senki előtt sem lehet zárva. Meg kell hallgasson minden javaslatot, minden az ő címére intézett bírálatot, megjegyzést, még ha az néha kellemetlen is. Ez alatt nem

azt értjük, hogy minden apró-cseprő ügyben ő járjon el, hanem figyelmeztesse és kötelezze az illetékes szerveket, hogy azok a jogos problémákat felelősen oldják meg. Ne tévesszük szem elől, hogy egy-egy ember ügye lehet, hogy a titkár vagy a szervek számára egy a sok közül, de az illetőnek az egyetlen. Törekednie kell a valóság megismerésére, a szükséges objektivitásra és mindenkinek egyenesen a szemébe kell mondania az igazságot.

Kulcskérdés az együttműködés

Fontos feladata továbbá az *együttműködés megszervezése az adott gazdasági egység vagy hivatal vezetőivel.* A gazdasági vezetők és a párttitkár elvtársi, egymást kölcsönösen segítő munkája csak elvi alapon valósítható meg. Az elvszerűség itt is fontos, mert sokszor előfordul, hogy a gazdasági vezető helyzeténél fogva időnként szem elől téveszti az általános érdekeket, az üzem vagy a kollektíva rosszul értelmezett helyi „érdekei" miatt. A pártszervezet és a titkár feladata ilyen esetekben annak elősegítése és szorgalmazása, hogy a dolgok a közös érdeknek megfelően dőljenek el. Sok függ attól, hogy a titkár milyen módon tudja megközelíteni a vitás kérdéseket. Gyakran tapasztalható két véglet: vagy elvtelenség, bólogatás mindenre, amit a gazdasági vagy hivatali vezetők tesznek, vagy vég nélküli személyeskedésbe fulladó viták és torzsalkodások jelentkeznek. Mindkét eset a munka rovására megy, nem segíti elő sem az intézmény, sem a pártszervezet feladatainak megoldását. A pártszervezet egyik leglényegesebb tennivalója, miben fontos szerepe van a párttitkárnak, hogy segítsen olyan légkört kialakítani a gazdasági és mozgalmi szervek között, amelyben *kölcsönös bizalom, szoros együttműködés fejlődik ki.* Ez nem jelenthet elvtelen megalkuvást. Ha kell, legyenek éles viták, de elvtársi alapon és ezek segítsék elő a népgazdaság érdekeinek érvényesülését, a párthatározatok és a kormányrendeletek helyes végrehajtását. Ahol hiúság vagy presztízs határozza meg a kölcsönös viszonyt, ott nem megy előre az ügy. A párttitkárnak nagy a felelőssége, hogy a pártszervezet biztosítsa és segítse a gazdasági vezetők egyszemélyi felelősségének érvényesülését. Itt nem valamiféle munkamegosztásról van szó és egymás mellé rendelésről sem. A gazdasági vezető a maga területén önállóan és felelősen rendelkezik, nem szükséges, de nem is helyes, hogy az operatív döntésekben a pártszervezet részt vegyen, hogy szinte árnyként kövesse a gazdasági vezetést. Eleve abból kell kiindulni, hogy a gazdasági vezetés döntései a párthatározatok szellemében kell, hogy történjenek, a pártszervezet egyik alapvető feladata éppen ennek ellenőrzése és elősegítése. A pártszervezet viszont politikai vezetője az egész üzemnek vagy intézménynek és ennyiben a gazdasági és hivatali vezetőknek is.

Különösen az utóbbi időben gyakran előfordult, hogy a pártmunka operatív jellegét rosszul értelmezték a pártszervezet funkcióit összekeverték a gazdasági, állami szervek feladataival. A párttitkár sokszor olyan kérdéssel foglalkozott, amely nem az ő feladata volt, már nem is beszélve arról a végletről, amikor a titkár a munka tárgyi feltételeinek biztosítását végezte. Ennek következménye lett, hogy elmaradt a politikai tennivalók kimunkálása, a pártszervezet és a kommunisták feladatainak meghatározása. Holott *a párt politikai szervezet, munkáját az emberek között politikai és szervező munka eszközeivel kell végeznie.*

A titkár fontos feladatai közé tartozik, hogy *helyesen hangolja össze a mozgalmi szervek munkáját*, az érvényes határozatok alapján. Ha betartja a tömegszervezetek és társadalmi szervek pártirányításának helyes elveit és módszereit, hasznos tanácsokat is tud adni. Ha támogatja a helyes kezdeményezéseket és segít kifejleszteni ezen szervekben dolgozó kommunisták önállóságát, akkor a tömegszervezetek helyesen fejlődnek és nagy segítséget jelentenek a dolgozók között végzett munkában. De a parancsolgatás, a türelmetlenség vagy a helyettük végzett munka sokat árthat és elsorvaszthatja ezeket a szervezeteket.

Szervezni és irányítani

Gyakran a vezetőségben a titkár vállára nehezedik szinte az egész munka. Nemegyszer előfordul, hogy ha a titkár beteg, vagy más okból távol van, nem tartanak még taggyűlést sem. Ennek oka lehet a vezetőségi tagok gyenge munkája, aktivitásának hiánya, esetleg alkalmatlansága. Többnyire azonban a párttitkár fogyatékos munkastílusának köszönhető az ilyen helyzet, hisz rajta múlik, hogy *megszervezze és megkövetelje mind a vezetőség tagjaitól, mind a párttagoktól a rájuk bízott feladatok elvégzését.* Nem kevés olyan párttitkár akad még ma is, aki mindent maga akar elvégezni. Úgy érzi, hogy ahol ő nincs jelen, ott nem megy a munka. Ilyen esetben természetesen elvész a részletekben és nem marad sem ideje sem ereje a fontos kérdésekre. Ritkábban ugyan, de még mindig található olyan párttitkár, aki magát mindenkinél tapasztaltabbnak, hozzáértőbbnek képzeli s nem veszi figyelembe munkatársainak, a vezetőség többi tagjainak véleményét. Számára csak saját véleménye a fontos. Legföljebb még az igazgató vagy a felsőbb szerv képviselőjének észrevételeit hajlandó meghallgatni. Ez a felfogás rendszerint a szubjektív döntések melegágya.

A párttitkár feladata továbbá, a titkári értekezleteken kapott *tájékoztatók és a felsőbb szervek határozatainak* ismertetése. Ezt a munkát is úgy kell elvégezni, hogy az általános feladatok mel-

lett megbeszéljék az ezekből adódó helyi tennivalókat, illetve meghatározzák a vezetőség *egyes* tagjainak feladatát.

A titkár szervezi és irányítja a *taggyűlési beszámoló és a vezetőségi ülések napirendjének előkészítését.* Fontos, hogy a napirendre tűzött témákhoz maga is szerezzen személyes tapasztalatot és törekedjen arra, hogy ezek a fórumok ne csak általános megállapításokat tegyenek, hanem kialakítsák a konkrét tennivalókat a felelősök megjelölésével. Nagy gondot kell fordítani arra, hogy a titkár visszatérjen a két ülés között elvégzett feladatokra és beszámoljon azokról.

A párttitkár legyen kezdeményezője annak, hogy a tagság elé vigyék a vezetőség gondjait, ne féljen beszélni a nehézségekről, a „kényes" kérdésekről. Ez elősegíti a tagság felelősségének növekedését és segítő készségét.

Hiba lenne, ha a párttitkár a fentről kapott tennivalók és előre megtervezett feladatok mellett nem figyelne fel azokra a jelenségekre, amelyek a munka folyamán keletkeznek. Ezt azonban csak úgy tudja megvalósítani, ha *jó, közvetlen emberi kapcsolatok fűzik munkatársaihoz, a párttagokhoz és a pártonkívüliekhez.* Évek során bebizonyosodott, hogy az olyan titkár munkája eredményes és elismert, akinek képességei helyes emberi tulajdonságokkal párosulnak. Tévednek akik azt hiszik, hogy az emberi kapcsolatok együtt járnak az elnéző, a mindenkinek igazat adó stílussal. A lazaságokkal, a fegyelmezetlenségekkel a hanyagságok ellen fellépő, azok ellen harcoló vezető inkább megnyeri az emberek támogatását.

Nagy jelentősége van a párttitkár *személyes példamutatásának.* A legszebb szavak és a legjobb szervező munka sem tudja ellensúlyozni, ha a vezető nem mutat példát. Jó munkája, bátor kiállása, erkölcsi élete, helyes szemlélete alapján ismerik el és követik. Az ilyen típusú embernek van sikere és tud eredményt elérni nehéz kérdésekben is. És csak ezzel a magatartással képes a vezetőség többi tagjai és mások elé is a megfelelő követelményt állítani. A pártszervezet titkára különösen nem tévesztheti szem elől — még amikor a legnagyobb eredményeket érik is el —, hogy pártunk munkája az egész nép mindennapos ellenőrzése alatt áll. Ez nagy felelősséget és követelményeket állít a párt politikája, munkastílusa és a vezetők tevékenysége elé. A titkárnak nagy a szerepe abban, hogy olyan légkör érvényesüljön a kommunisták helyének és szerepének megítélésében, ahogy Lenin megfogalmazta:

> *„Az üzemek kommunistáinak nincsenek semmiféle kiváltságai a többi munkással szemben, csupán fokozottabb kötelezettségeik vannak. A vállalat mindennapi életében mindegyikük legyen a pontosság, a megbízhatóság és a szorgalom mintaképe."*

Nem lehet eleget hangsúlyozni a párttitkár fontos feladatát abban, hogy *a határozatok végrehajtását gondosan megszervezze és folyamatosan ellenőrizze.* A végrehajtás ellenőrzése az eddigieknél nagyobb súllyal kell hogy szerepeljen a titkárok munkájában. A határozatok végrehajtása és ellenőrzése során természetesen nem mindent magának kell elvégeznie, de ő a munka motorja, aki munkatársai segítségével *megszervezi* és ellenőrzi sok, olykor több száz kommunista munkáját.

A titkár fontos szerepe *a felsőbb szervek tájékoztatása.* Gyakran készít jelentést, vagy szóbeli beszámolót a felsőbb szervek számára politikai problémákról, a feladatok végrehajtásáról, esetenként a hivatali, gazdasági munkáról is. A felsőbb szervek személyes tapasztalataik mellett leggyakrabban messzemenően figyelembe veszik a párttitkárok beszámolóit, jelzéseit. Ezért nagyon fontos a valósághű, felelősségteljes véleménynyilvánítás.

Mindebből látható, hogy egy alapszervezeti párttitkárnak nehéz feladatot kell megoldani. Munkája áldozatot igényel, hisz többségük nem függetlenített pártmunkás, hanem gazdasági termelő munkája mellett végzi ezt a megtisztelő, de igazán nem könnyű megbízatást. S emellett állandóan képeznie kell magát, tájékozódnia a politikai munkájához nélkülözhetetlen kérdésekben. Természetesen ahhoz, hogy ezeket a feladatokat megoldhassa, segítséget kell kapnia a felsőbb pártszervektől. De segítséget jelent számára a sajtó és pártfolyóiratok is.

Az egyes vezetőségi tagok reszortbeosztásáról és munkájáról, valamint a vezetőségi ülésekről a következő cikkünkben írunk.

L. V.

PÁRTSZERVEZETEINK életéből

Vélemények a komplex intézkedési tervről

A Budapesti Pártbizottság javaslatára évek óta komplex intézkedési tervek készülnek az üzemekben. Ez lényegében azt jelenti, hogy a pártszervezetek és a gazdasági vezetők együttesen kialakítják azokat a legfontosabb gazdasági, politikai feladatokat, amelyeket az év során a gyárnak, üzemnek meg kell valósítania.

Mint minden módszernek, a komplex intézkedési terveknek is vannak pártfogói és ellenzői. Az érvek igen sokrétűek: egyesek szerint teljesen felesleges, mások viszont mellette szavaznak, szükségesnek tartják. Mi a véleménye erről Budapest egyik nagy ipari kerületének? — ezt kérdezzük *Bihari László* elvtárstól, a III. ker. PB első titkárától.

Nem a különböző tervek összesítője

— Ha röviden kell összefoglalni a véleményemet, akkor azt mondhatom: mi a komplex intézkedési tervek mellett vagyunk. De miután igen eltérőek ezzel kapcsolatban az álláspontok — amelyek főként abból erednek, hogy különböző módon fogják fel célját, szerepét —, szükséges, hogy indokoljam: miért tartjuk mi hasznosnak.

— Az üzemekben valóban sok terv — műszaki intézkedési terv, önköltség-csökkentési terv, létszámterv stb. — van. Ezek a különböző munkaterületek feladatait határozzák meg. Ha a komplex intézkedési terv ezek összesítése csupán, akkor nyilvánvaló, hogy teljesen felesleges, formai tevékenység. Az üzemekben az összesítésnek ugyanis még az általános előnyei sem „szükségesek", hiszen a tervfeladat egyesítése helyett éppen ellenkező tendencia a helyes, minél jobban felbontani, hogy minden egység, terület tudja milyen értékeket, mennyiséget kell teljesítenie. A komplex intézkedési terv tehát nem egyszerűen a sok terv összesítője. Azokat a tennivalókat rögzíti, amelyek elősegíthetik, eredményesebbé tehetik az irányító szervek által megadott tervfeladatok teljesítését, azokat a plusz tevékenységeket rögzítik, amelyeket nem lenne helyes „tervesíteni".

Hosszú idő óta azt hangsúlyozzuk: előrelátást a vezetésben. S

úgy véljük, ennek egyik eszköze a komplex intézkedési terv, mert hiszen egész évre — hol pontosan, hol csak megközelítőleg —, de rögzíti: a gyár gazdasági, politikai vezetői miként látják a legfontosabb feladatot, melyik szervnek mit kell tennie ezek megvalósításáért.

Ilyen értelemben viszont nemcsak, hogy nem avult el a komplex intézkedési terv módszere, hanem sokkal nagyobb az igény iránta — mint korábban. Mire gondolok? Új tervezési rendszer alakul a közeljövőben, melyben megnő a vállalatok önállósága, nagyobb szerepet kapnak a piaci viszonyok stb., vagyis eltérünk az eddigi megszokott vezetési stílustól. Ez a helyzet azonban nem likvidálja, hanem egyenesen megkívánja, hogy nagyon pontosan határozzuk meg a különböző szervek, területek tennivalóit. Különben a várt vagy remélt eredmény akár ellenkező előjellel is jelentkezhet. Az új mechanizmus végsősoron azt szolgálja, hogy a helyi vezetők, minden mesterkélt megkötöttség nélkül gazdálkodjanak, hogy lehetőleg minél nagyobb jövedelmezőséget érjenek el. Lehet-e ezt előrelátás nélkül megoldani? Nyilvárvaló, hogy nem, — a „tűzoltómunka" a vezetésben már végérvényesen „veszélyes": kárát közvetlenül ott érzik majd, ahol eltűrik az ilyen színtű vezetést. Oda jutottunk tehát, hogy előrelátás, tervszerűség nélkül még a mechanizmus sem hoz „csodákat" (mint ahogy egyesek talán gondolják). A gyárvezetőknek, a párt-, a szakszervezeti és a KISZ-vezetőknek tehát változatlanul közös nevezőre kell jutniok, hogy milyen kérdésekkel foglalkozzanak, miben segítsék egymást.

A gazdasági munka segítésének eszköze

A lényeg tehát azon van, hogy a vezetők magas színvonalon végezzék munkájukat, időben tegyék meg a szükséges intézkedéseket, menetközben befolyásolják az eseményeket, ha esetleg azok irányt tévesztenének. Vagyis, nem a komplex intézkedési tervet követeljük, hanem az előrelátást a vezetésben! És ez nagy különbség. Történetesen a cél és eszköz helyes megítéléséről van szó.

Ebből kiindulva mi azt tartjuk, hogy a komplex intézkedési terv elkészítése nem kötelező, a vállalatok párt- és gazdasági vezetésére bízzuk annak eldöntését, készítenek-e vagy sem ilyen tervet. De semennyit sem engedünk abból, hogy a vezetés színvonalasan irányítsa az üzemek munkáját. S hogy ezt ilyen vagy esetleg más, jobb módszerrel akarják megoldani? Teljesen mindegy. A pártmunkában ugyanis bőven vannak eszközök, úgyannyira, hogy szinte szegénységi bizonyítvány, ha csupán egyet tartunk követendőnek. Arról nem is szólva, milyen káros, ha egy-egy módszer mindenhatóságát valljuk. Minden módszer ott és addig jó, amíg hozzásegít a feladatok megoldásához, amíg előre viszi munkánkat.

— A komplex intézkedési terv készítése tehát nem kötelező a kerület üzemeire, gyáraira, mégis készülnek ilyen tervek ebben az évben is. Ennek egyik magyarázata talán éppen az, hogy nem egyszerűen kötelező. A hozzáállás tehát nem azzal kezdődik, hogyan lehetne ettől, a ki tudja hányadik feladattól megszabadulni, és így

minden rossz címkével ellátni, hanem azzal, használ-e, ésszerű-e, segíti-e a munkát? Ennek során jutottak el arra az elhatározásra; szükséges, hogy tervbe foglalják a gyár, az üzem legfontosabb tennivalóit, amelyet mind az idei terv, mind a következő évekre való felkészülés érdekében kell megtenniök.

Ehhez tartozik még, hogy maga a módszer is változott. Tisztázódott, hogyan értékeljük a komplex tervet, a benne vállalt feladatok teljesítését, illetve az igéretektől való elmaradást.

Volt kísérlet nálunk is, hogy ezt a vállalat belső munkáját javító, tartalékát mozgósító tervet a kötelező állami tervvel azonosítsák. Elbírálása is ennek alapján történt. Így megesett, hogy olyan vállalatokat, amelyek több százezer forintos megtakarítást értek el, mert törekedtek, hogy a minőség javuljon, a veszteség csökkenjen, elmarasztalták. Azokat viszont, amelyek semmi pluszt sem értek el, a jók között emlegették. Ez úgy történhetett meg, hogy a vállalat egy-egy intézkedéstől például nagyobb gazdasági eredményt várt, mint az valójában eredményezett. Ennek következtében az intézkedési tervhez képest elmaradtak. Az értékelésnél tehát ezt nézték: vállalta, — nem teljesítette. De hogy amit elért az is többlet, hogy azért is dícséret vagy legalábbis elismerés jár? — ezt már a papírok nem tükrözték.

Következésképpen nem csoda, hogy helyenként felvetődött: miért tegyék ki magukat ilyen bírálatnak? Ha nem készítenek tervet, ha nem adják írásba elképzeléseiket, akkor még jobb elbírálásban részesülhetnek.

Feltettük tehát a kérdést: mi a cél? Mit értékelünk? a pontokat, vagy az eredményt? Ennek következtében megváltozott az értékelés szemlélete is. Nem azt nézzük csupán, hogy 100 pont közül hány valósult meg, hanem milyen volt a munka, az eredményesség, s ha csak 80-at sikerült megvalósítani, az is haszon.

Az ilyen fajta értékelés természetesen nehezebb, mert nagy helyi ismeretet, tapasztalatot követel, de nem vitás ez az igazságos, ez a célravezető — tehát ezt javasoltuk üzemi pártszervezeteinknek.

Magunknak készítjük...

És egy másik tanulság. Két-három éve, hogy az üzemek ilyen jellegű munkát végeznek. Sokszor elmondtuk a komplex terv célját — de talán nem eléggé jól, vagy méginkább nem elég türelemmel. Ezért csak most értették meg valódi célját. Kezdik azt is látni, hogy ez nem a pártizottság tervét helyettesíti, hogy nemcsak ebből áll az egész vállalati politikai tevékenység.

S a tervkészítésben is most érződik a tapasztaltság. Most már nem azon folyik a vita: ki mit ért a komplex intézkedési terven, meg hogy ki készítse el az igazgató, vagy a párttitkár; egybe legyen a műszaki és a politikai feladat, vagy külön-külön készítsék. És egyáltalán nem alku tárgya, hogy milyen legyen a terjedelem — 100 oldal vagy elég tíz is.

Megtaláltuk tehát a helyét: nem kiállításra. hanem saját magunk számára készítjük, s olyan formában, ahogy az nekünk a legmegfelelőbb

Tulajdonképpen arról van szó, hogy most jöttünk rá: hogyan lehet úgy elkészíteni, hogy ne csak a tervkészítésben legyen meg az együttműködés, ne ezzel kezdődjék és végződjék a munka, hanem a fő dolog a végrehajtás megszervezése, segítése, ellenőrzése.

Üzemeinkben tehát azért tartják jónak a komplex tervet, mert megértik: maguknak készítik, hogy könnyítsék a munkájukat, hogy tisztában legyenek mit akarnak elérni egy-egy évben. S számon is tartják, hogy meddig jutottak. Ebből következik — ha menetközben úgy látják, hogy egyik-másik elképzelésük módosításra szorul, minden különösebb következmény nélkül végrehajtják. Sőt ez már nemcsak, hogy megengedett cselekedet, hanem egyenesen követelmény is. Egy olyan vállalatnál például ahol több mint 25 ezer ember dolgozik, de ott is, ahol csak néhány százan tevékenykednek szinte elképzelhetetlen, hogy mindent előre számszerűsítve „megjósoljanak". S ha ez így van az is nyilvánvaló, hogy a komplex terv sem lehet szentírás.

Az 1967. évi komplex intézkedési tervet a legtöbb üzemben már el is készítették. Hogy megértették a módszer valódi értelmét, mutatja az a néhány válasz, amelyet az egyes gyárak pártbizottságától, gazdasági vezetésétől kaptam: „Természetes, hogy készítünk!... Előrelátás nélkül nem lehet dolgozni". Vagy: jól bevált a múlt évben, most is segíteni fogja a munkát.

A komplex intézkedési terv tehát egy eszköze, és jó eszköz arra, hogy a kommunisták célratörően vegyenek részt a vállalat, üzem, gyár legfontosabb feladatainak megvalósításában.

(B. M.)

Pártfórumon az iskolai nevelés kérdése

A Vas megyei párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban megvitatta az oktatásügy néhány problémáját, köztük a nevelőtestületek politikai felkészültségét. Megállapította, hogy a pedagógusok többsége a népi hatalom őszinte híve, ebben a szellemben nevelik a fiatalokat, ezt példázza a magánéletük. A pedagógusok munkakedvét erősítette a legutóbbi bérrendezés, a második ötéves terv idején felépített csaknem száz szolgálati lakás, s a részükre juttatott lakásépítési hitelakció.

Az igazgatók többsége ideológiailag-szakmailag képzett, az iskolák tanulmányi eredményei jók. Az igazgatók mintegy fele esti egyetemet végzett. A tantestületi munka viszont magasabb pedagógiai felkészültséget kíván, ezért a végrehajtó bizottság a jelenlegi önképzés helyett az igazgatók tudatosabb vezetői felkészítését javasolta.

A megye több mint 2500 pedagógusa közül csaknem 1900 elvégezte az Országos Pedagógiai Intézet hároméves ideológiai tanfolyamát, s több mint 300-an fejezték be — vagy tanulnak jelenleg — az esti egyetemen.

Ennek ellenére sem egységes még a pedagógusok világnézeti arculata. Ezért nagy szükség van a közöttük tevékenykedő több mint 500 párttag, 18 pártalapszervezet felvilágosító munkájára. Reájuk számít az egyszemélyi vezetés csorbítása nélkül a több helyen működő iskolatanács, amelyekben az igazgatók jelentős segítséget kapnak a neveléshez.

Csonka György

Agitáció a mezőgazdasági gépjavító állomáson

A Kiskunhalasi Mezőgazdasági Gépjavító Állomás figyelemre méltó eredményeket ért el az utóbbi esztendőkben. 1962-ben elnyerte a VIII. pártkongresszus versenyzászlaját. A II. ötéves terv ideje alatt háromszor vívta ki az „Élüzem" címet. Őrizte már a SZOT vándorzászlaját, háromszor a megyei pártbizottságét, ezt tavaly véglegesen is elnyerte. Ifjúsági traktoros brigádja 1965-ben megnyerte a megyei versenyt s ennek során elérte, hogy a gépek 80 százaléka két műszakban dolgozott. Az 1966-os kongresszusi versenyben SZ 100-as traktoraik 90 százaléka (32 db). szintén két műszakos volt. A gépjavító állomás dolgozói a IX. pártkongresszus tiszteletére tett 2 732 000 forint értékű vállalásaikat 3 563 000 forintra teljesítették. 1966. évi termelési tervüket túlteljesítették.

A gépjavító állomás dolgozóinak helytállása a többi között azért is nagyon jelentős, mert a megyében az összes UE 28-as és a D/4 K traktorok javítását és valamennyi állattenyésztési gép szervízszolgálatát ők látják el. A gépjavítások mellett traktoraikkal igen sok talajmunkát is elvégeznek, tavaly például 121 ezer normálholdnyi' teljesítettek.

Hogyan segíti a gépjavító állomás pártszervezete az eredmények elérését? A tapasztalatok itt is meggyőzően bizonyítják, hogy a gazdasági feladat sikeréhez annak politikai csatáját is meg kell vívni. Így volt ez korábban, amikor feladatuk volt, hogy a falusi emberekkel a gépi munkát, majd a közös gazdálkodást megszerettessék. És szükség volt az agitációra akkor is, amikor a gépállomást gépjavító állomássá szervezték át s ez nagyfokú bizonytalanságot keltett a dolgozók körében.

Nagy gondot fordítanak a pártélet, a pártmunka szervezettségére. A taggyűlések, pártvezetőségi ülések rendszeres megtartása mellett a pártcsoportok működésével is törődnek. Kiterjed a figyelmük arra is, hogy lehetőleg minden brigádban. műhelyben dolgozzanak kommunisták. A pártvezetőség tapasztalatból tudja, mennyire jelentős például, hogy a pártcsoportok vagy az egyes kommunisták révén *gyorsan tájékozódjék a dolgozók hangulatáról, problémáiról.* Az elmúlt évben nehezen haladt az aprómagcséplés. Az esős időjárás miatt a normák teljesítése nehezebbé vált s ez rontotta a dolgozók munkakedvét. A brigádban dolgozó kommunisták felhívták erre a pártvezetőség figyelmét s javaslatára a gazdasági vezetők hamarosan megtárgyalták a dolgozókkal, miként rendezzék a normákat. A hangulat megváltozott, s a brigád munkája lényegesen meggyorsult.

Mitől erősödött a munkaverseny?

A szocialista munkaversenyben elért eredményeikre joggal büszkék a gépjavító állomás dolgozói. Azonban erre a színvonalra is csak szívós küzdelemmel jutottak el s jelenleg is szükség van a mindennapi agitációra. Négy-öt évvel ezelőtt még a műszaki vezetők s a dolgozók jelentős része is szükséges rossznak tekintette a versenyt. A kommunisták egyéni és csopor-

tos beszélgetései, valamint a helyesen alkalmazott anyagi ösztönzők segítségével sikerült a maradi szemléletet lépésről lépésre lekuzdeni. Ebben különösen jó munkát végeztek a pártcsoportok. Jól felkészítették az egyes kommunistákat, hogy megmagyarázzák a munkaversenynek a termelésre, a minőség javítására, a dolgozók keresetére, emberi, közösségi magatartására gyakorolt jó hatását. Közben persze viták is kerekedtek, de az eredménye végül is az lett, hogy mind többen bekapcsolódtak a versenybe.

A pártszervezet hamar felismerte, hogy a versenyszellem fejlesztése és ébrentartása végett nagyon jelentős a rendszeres értékelés, valamint az eredmények ismertetése faliújságon, üzemi híradón. Meg kell jegyezni, hogy bár a fiatalok is szép eredményeket értek el a munkaversenyben a KISZ-szervezet irányításával, náluk most visszaesés tapasztalható. Ezért a pártszervezet azt tervezi, hogy fiatal párttagokat küld a KISZ segítségére.

A munkahelyi légkör

A gépjavító állomás kommunistái évek óta olyan légkör kialakításán fáradoznak, amelyben mind a dolgozók, mind a vezetők kezdeményező készsége kibontakozhat. Nem mindig könnyű a bírálatok jogosságát és a javaslatok hasznosságát lemérni, de a tapasztalatok szerint ez megéri a figyelmet, a fáradságot. Ennek is köszönhetik, hogy több olyan újítást valósítottak meg, amelyek eredményesen szolgálják a mezőgazdasági termelés fejlesztését. A traktorosok téli foglalkoztatása céljából berendezkedtek egyes alkatrészek legyártására.

A termelőszövetkezeti gépek javításával igyekeznek minél jobban kielégíteni a közös gazdaságok igényeit. Ezért munkaszervezetüket úgy alakították ki, hogy egy műhelyük a rendkívüli géphibák gyors javításával foglalkozik. *Így a szövetkezetek gépeinek csökkent az állásideje.* Ennek haszna különösen az őszi munkák idején mutatkozott meg.

Taggyűléseken, pártvezetőségi üléseken gyakran napirendre tűzik a dolgozók anyagi ösztönzésének kérdését. Most a vállalati önállóság megnövekedésével összefüggésben keresik az ösztönzés újabb lehetőségeit. Jól bevált az egyes időszaki feladatok teljesítésére kitűzött célprémium. Az aratás idejére például 10 300 forint célprémiumot tűztek ki. Ezen felül a terv túlteljesítése esetén 5 forint járt minden kat. hold után. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a traktorosok tavaly az aratást alacsony szemveszteséggel, idejében elvégezték s a tervezett munkákat 130 százalékra teljesítették. A javítóüzemi munkák egész évi célprémiuma mintegy 40 000 forint volt. Az egyes műszakokban, műhelyekben legjobb eredményt elérők számára negyedévenként osztják ki a jutalmakat.

A traktorosok közötti agitáció elég sok nehézséggel jár. Az SZ 100-asokkal például a megye, sőt az ország különböző vidékein dolgoznak s így ritkán lehet velük kapcsolatot teremteni. Eléggé nehéz számukra megfelelő lakást, pihenési lehetőséget, ellátást, meleg ételt biztosítani. Igen nagy szükség van közöttük a kommunisták személyes példamutatására és a pártcsoport körültekintő működésére. A kommunista példamutatásban — a többi között — érdemes feljegyezni Müller Imre

elvtárs nevét, aki az aratás, cséplés és az őszi munkák idején műhelygépkocsival járta a határt és lelkiismeretes, odaadó munkája magával ragadta a pártonkívüli dolgozókat is.

A dolgozók és a vezetők együttműködése

A gépállomás javító állomássá történt átszervezése után előtérbe került a műszaki fejlesztés ügye. A dolgozók száma is gyarapodott. A pártszervezet ezért fokozott figyelmet fordított a törzsgárda kialakítására. A kommunisták a dolgozók között gyakran szóvá tették szakmai képzettségük növelésének jelentőségét. *A pártcsoportok beszélgetéseket, vitákat kezdeményeztek a munkaszervezéssel, munkaellátással kapcsolatos nehézségek leküzdésére.* A javaslatokra, véleményekre a gazdasági, műszaki vezetők nyomban válaszoltak, együtt latolgatták, hogy mi lenne a legjobb megoldás. A beszélgetések hatására a dolgozók más ügyes-bajos dolgaikkal, gondjaikkal is bizalommal fordulnak a pártszervezethez, a gazdasági vezetőkhöz és a szakszervezeti bizottsághoz. Jelenleg a dolgozóknak mintegy 40 százalékát számítják a törzsgárdához.

A létszám növekedésével szükségessé vált egy 150 személyes, mosdóval, fürdővel ellátott öltöző, valamint egy 240 személyes, kulturális célokra is hasznosítható ebédlő megépítése. A vállalat vezetői úgy tervezték, hogy ezt a 3,6 millió forintos beruházást saját építő brigáddal valósítják meg. Ezt a tervet sokan kétkedve fogadták, hangoztatták, hogy nem lesz abból semmi. A pártszervezet kezdeményezésére műhelygyűléseket tartottak, ahol megbeszélték a lehetőségeket és a nehézségeket, valamint azt is, hogy a dolgozók milyen segítséget tudnak adni. A hangulat megváltozott, a tervezett létesítmény nemsokára teljesen elkészül.

A gépjavító állomás 350 dolgozójának 10—12 százaléka vesz részt állami oktatásban. Ezek többsége fizikai dolgozó. Az üzemen belül rendszeresen szerveznek tanfolyamokat a műszaki ismeretek továbbfejlesztésére. Minden évben megszervezik a kombájnvezetők tanfolyamát, amelyen a gépjavító állomás dolgozói mellett a szövetkezetek kombájnvezetői is részt vesznek. Ezeken a tanfolyamokon a műszaki ismeretek mellett gazdaságpolitikai kérdéseket is tanulmányoznak.

A pártoktatást, a gépjavító állomás sajátos helyzetéhez alkalmazkodva, a szokásosnál rövidebb idő alatt bonyolítják le. Decemberben kezdik és márciusban befejezik. Most a pártvezetőség arra törekszik, hogy *a IX. pártkongresszus anyagainak elmélyült tanulmányozásával a kommunisták alaposan felkészüljenek az előttük álló agitációs feladatokra.*

Horváth Antal,
a Bács megyei Pártbizottság
politikai munkatársa

Ganz Villamossági Művek

Előkészületek az új gazdasági mechanizmusra

Még tavaly november végén vitatta meg a gyári párt-végrehajtóbizottság a gazdasági vezetés előterjesztését, amely általános irányelveket szabott meg. Ezt követően az igazgató tanács részletesen kidolgozta a teendőket, hogy lehetőleg 1967 első félévében már az új vonások is érvényesüljenek a vállalat munkájában.

Az összefüggő és bonyolult kérdéskomplexumból csak néhányat emelünk ki, amelyek a helyi, gyáregységi, társadalmi szervek tevékenységét a leginkább „megváltoztatják".

1 Január 1-től a gyáregységek munkáját nem aszerint ítélik meg, hogy miként teljesítik a termelési programot, hanem a *szállítási szerződésben foglaltak megvalósítása a tervteljesítés alapja.* Ez a lényeges változás a korábbiakkal szemben. Eddig ugyanis, ha a gyáregységek legyártották a programozott tételeket és a MÉO átvette azokat, akkor a tervet lényegében teljesítették. Most viszont a szállítási fuvarlevél a program-teljesítési „dokumentum", s át kell adni a rendelőnek a szerződésben foglalt esetleges tartozékokat is. Ezzel a *gyáregység nem csupán abban érdekelt, hogy a termékeket* (alkatrészeket) „elkészítse", hanem abban is, *hogy azokat kereskedelmileg átvegyék,* a szerződésben foglalt feltételek szerint.

És ezzel elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amelyben talán a legnehezebb lesz új felfogást kialakítani a termelésirányítási gazdasági vezetők, szakemberek között. Eddig a kereskedelmi tevékenység az „arra kijelölt" szervek, személyek szerepe volt csupán. A termelési szakemberek ebben nem voltak érdekeltek. Számukra kizárólag a programok voltak fontosak, csupán „millió" forintokban mérték tevékenységüket és ha a tervben megjelölt forintösszeget sikerült elérni, akkor úgy gondolták — jól munkálkodtak.

Most a gyáregységek vezetőinek munkája nehezebbé, szigorúbbá válik: a vállalati felelősség megosztása, a szállítási szerződés előtérbehelyezése — merőben újat jelent. A „jól dolgoztunk" vagy „rosszul dolgoztunk" mondat tartalma is megváltozik.

2 Mint a Ganz Villamossági Műveknél mondják: speciális körülmények között dolgoznak, az önálló külkereskedelmi tevékenység nem érdekük, nincs is erre apparátusuk. Arra törekszenek tehát, hogy érdekeltségük a külkereskedelmi vállalattal mindinkább azonos legyen. A Transzelektro Külkereskedelmi Vállalattal, valamint a Láng Gépgyárral olyan egyesülést kívánnak létrehozni, amelyben a vállalatok megtartják önállóságukat, ugyanakkor az üzletkötés eredményeiből, a közös igazgatótanács határozatai alapján részesülnek.

A gyárban a rendelésállomány 1967-re — a kapacitáshoz mérten telített. Gyártmánycsoportonként azonban eltérő. Jobb lenne, ha

több rendelésük volna a nagy forgógépekből. Hiszen míg az egyedi transzformátor 1—2 millió forintos üzlet, addig egy turbógenerátor, nagyságtól függően, 4—5 milliótól egészen 30 millióig terjed.

Eddig a külkereskedelemben az a felfogás volt hallható a gyártó cégek tevékenységének megítélésével kapcsolatban, hogy „tessék korszerű, olyan minőségű terméket gyártani, amely versenyképes a világpiacon". Ez az igény általában jogos. Hozzá kell tenni azonban: mindig olyan pontokat (piacokat) kell „megcélozni", amelyek elérhetők számunkra. Az adottságokat természetesen úgy szükséges felfogni, hogy fejleszthetők. Lényeges az is, hogy a közös érdekeltség a gyártó cég és külkereskedelmi vállalat között mind a kereskedelmi tevékenységet, mind a műszaki fejlesztést serkenti.

3 Az anyagi ösztönzés helyes formájának, mértékének megtalálása talán a legnehezebb feladat. Nem túlzás még azt sem mondani, hogy olyan ösztönzést, amely (a mennyiségre, a minőségre, a gazdaságosságra) egyformán hat, vagy legalábbis minden irányban pozitív, nehéz találni, éppen a sok és különféle érdekek miatt.

Szerkesztőmérnökök például, ha elkészítették a rajzokat, akkor már megkapták a prémiumot. Azon természetesen lehet gondolkodni, hogy a rajzok elkészítése után folyósítsanak előleget, de az „igazi" megoldás az lenne, ha a teljes összeget csak a használhatóság ellenőrzése után kapnák meg. A vélemények lehetnek eltérőek, de nyilván senki sem tagadhatja: a rajz még csak elképzelés és számos tapasztalat a bizonyíték, hogy az elvileg jónak tartott dokumentáció után a legyártott termék nem feltétlenül váltja be a hozzá fűzött reményeket. De az sem valószínűtlen, hogy az elvileg és előre kimutatott gazdasági eredményesség a valóságban jelentősen növekszik.

A munkások bérezése még összetettebb probléma. A Ganz Villamossági Műveknél jelenleg bonyolult bérezési rendszer van, amelyet — ahol erre megvannak a lehetőségek — az egyszerűbb, áttekinthetőbb darabbérre akarnak felcserélni. Más területeken viszont — ahol a munka jellege így kívánja — a teljesítménybért akarják megszüntetni. Vagyis arra törekszenek, hogy a bérezés a minőséget és a mennyiséget is a lehető legjobban szolgálja.

Lényegesnek tartják azt az elvet is, hogy a *bérezés kellően differenciált legyen.* A gyárban úgy ítélik meg, hogy a jelenlegi bérezésben a valóságos különbségek nem fejeződnek ki, amely egyrészt az egyenlősdihez vezet, másrészt nem serkent eléggé a jobb munkára, a magasabb felkészültség elsajátítására. A bérezésben nagyon nehéz elérni a kellő differenciáltságot, de ha valamelyest is sikerül, hatása feltétlen kedvező lesz.

E néhány elképzelés felvázolása is azt mutatja, hogy az új gazdasági mechanizmus szellemében cselekedni, vezetni egyáltalán nem könnyű. Hosszú évekig beidegződött szokásoktól kell megszabadulniuk mind a vezetőknek, mind a munkásoknak. A piaci igények, mozgások más feltételeket szabnak, mint a merev központi utasítások.

Az új gazdasági mechanizmusra való áttérés legfontosabb kérdéseiben most dolgozzák ki a központi rendelkezéseket. Ezek mindenekelőtt a népgazdaság és a vállalatok közti kapcsolatokat, viszonyokat szabályozzák. Azt célozzák, hogy a népgazdasági érdekek a vállalati érdekek útján fejeződjenek ki. A belső vállalati munkát viszont helyileg kell kialakítani, ezt a gyári vezetők helyett senki nem fogja megcsinálni.

Mindezt sokszor át kell gondolni. A Ganz Villamossági Művekben ezt megtették, és bizonyára számos vita, tapasztalás vár még rájuk. Az idő gyorsan múlik, és 1968-ban azok a vállalatok lesznek előnyben, amelyek tudtak és mertek kísérletezni, vállalták az ezzel járó kockázatot.

Kalocsai Tibor

Nevelőmunka a vidékről bejáró dolgozók között

A GANZ-MÁVAG PÁRTBIZOTTSÁGÁNAK az ideológiai irányelvekkel kapcsolatos határozata részletesen foglalkozik a vidékről bejáró dolgozók politikai és kulturális nevelésének problémáival.

Fontos ez a kérdés, mivel a *Ganz-MÁVAG összes dolgozóinak kb. 26%-a — mintegy ötezren — vidékről, a környező falvakból, községekből* — Nagykátáról, Vecsésről 500—500-an, Monorról 450-en, Albertirsáról 350-en, Pécelről 250-en — *járnak be dolgozni.*

Nyilvánvaló, hogy ezeknek a dolgozóknak életkörülményei, kulturális helyzete más, bizonyos értelemben eltér a többi dolgozókétól. Ezzel kapcsolatban a vidékről bejárók két jelentős rétegét különböztethetjük meg. Egyrészük politikailag, kulturális szempontból fejlettebb. Ez a réteg gyárunk törzsgárdájához tartozik, 10—30 éve dolgoznak az üzemben, legtöbbjük szakmunkás. Közülük szép számmal végeznek társadalmi munkát, s különböző tisztségeket is betöltenek. A szakszervezeti aktíváknak kb. 25%-a például vidékről bejáró dolgozó. Jelentős számmal vannak közöttük műhelybizottsági tagok is. Taggyűléseken, termelési tanácskozásokon mintegy 50%-uk vesz részt.

A BEJÁRÓ DOLGOZÓK másik, és az előzőnél létszámban nagyobb rétege betanított és segédmunkás. Közöttük egyaránt vannak fiatalok és idősebbek. Őket kevesebb szál fűzi az üzemhez, náluk gyakori a munkahelyváltoztatás. Vannak közöttük szép számmal, akik háztájival is rendelkeznek és ismét mások, akik idényjellegű mezőgazdasági munkát is végeznek.

Nehéz összehasonlítani a városi és az ingázó dolgozók élet- és kulturális körülményeit befolyásoló összes tényezőket. Nehéz lenne megállapítani például, hogy az üzemben, azonos munka végzése alapján, azonos fizetés mellett a vidékről bejáró dolgozók otthon milyen túlmunkát végeznek, és

ezért milyen mellékjövedelemhez jutnak (kert, baromfitartás stb.) továbbá, milyen a családtagok jövedelmi aránya, milyen a részesedésük a szociális juttatásokban (üzemi étkeztetés, kedvezményes üdülés). Az viszont megállapítható, hogy az azonos egészségügyi ellátás mellett a bejárók között a táppénzes állományú betegek aránya — pl. a téli hónapokban — szinte minimális, pedig az utazás következtében a bejáró dolgozók inkább ki vannak téve a megbetegedésnek.

A bejáró dolgozók problémáinak — különösen ami kulturális és politikai helyzetüket illeti — a párt- és szakszervezeti szervek, kultúrmunkások több felmérést végeztek. Egyéni és csoportos megbeszélést tartottak a bejáró dolgozókkal, a gyáregységek különböző vezetőivel, az illetékes községek tanácsainak vezetőivel, a helyi kultúrházak igazgatóival stb.

ÍGY ALAKULT KI az a vélemény, hogy az elmúlt két évben jelentősen javult a községek ruházati, műszaki, élelmiszer és tüzelő ellátottsága. Közelebb került hozzájuk a kultúra is, különösen a tv elterjedésével, de alig történt javulás a közlekedésben.

Az egyik probléma — különösen télen —, hogy a közlekedés több mint 3 óra. Általában nagy a zsúfoltság, gyakori a késés, sok vonat fűtése nem kielégítő. Mindez kihatással van a termelésre, de a dolgozók szabad idejére is.

A vidékről bejáró dolgozók körülményeinek felmérésén kívül — a párt, a szakszervezeti és a KISZ-szervek, aktivisták felvilágosító és szervező munkát is végeztek. Ennek nyomán 1966-ban 3%-kal több ingázót sikerült a tanulásba bevonni, míg a helyben lakók közül a tanulók száma csak 1%-kal nőtt.

A tanfolyamok, iskolák szervezésénél figyelembe kellett venni a vidéki dolgozók műszak beosztását, utazási körülményeit. Mindenesetre sikerült a három legtöbb vidéki dolgozót foglalkoztató gyáregységben — az Acélműben, az Öntödében és a Vagongyárban a Politikai Akadémiát megszervezni. Az Acélműben 84, az Öntödében 80, a Vagongyárban 60 vidéki dolgozó vett részt az előadásokon. Az előadásoknál tekintettel voltak a vonatok indulására. A nagykátai és ceglédi vonalon lakók részére például külön szervezték meg a politikai akadémiát.

A SZAKMAI TUDÁS növelését segíti elő a Műszaki Akadémia, mely minden gyáregységben működött. Ennek előadásaira is sikerült sok ingázó dolgozót bevonni. Az 1965/66. oktatási évben 870 hallgató közül 280 volt a vidékről bejáró.

Jelentős a szakszervezeti politikai iskolákon is az ingázók részvétele, az elmúlt oktatási évben 742 hallgató közül 245 volt vidéki.

A könyvtári olvasók megoszlása:

	1963-ban	1966-ban
budapesti dolgozók közül	31,1%	32,3%
vidékről bejáró dolgozók közül	20,2%	25,5%

Az aktívák jelentősen elősegítették a vidéki dolgozók könyvellátását: kiépítették a gyári fiók-könyvtári hálózatot; a két Kőbányai úti kapunál, ahol a vidéki dolgozók közlekednek, ugyancsak

létesítettek egy könyvtárat; letéti könyvtárat adtak a vidéki dolgozókból alakult szocialista brigádoknak, a szakszervezet „Jó utazást" címmel ajánló katalógust készített a vidéki dolgozóknak. A vidékre kihelyezett letéti könyvtárak közül legforgalmasabb a vecsési. Nemcsak a dolgozók, hanem a családtagjaik is igénybe vehetik a könyvtárakat.

A tv tulajdonosok megoszlása:

	1963-ban	*1966-ban*
budapesti dolgozók közül	25%	28%
vidékről bejáró dolgozók közül	19%	23%

A tv-nek igen jelentős, sok esetben szinte szuggesztív hatású és gyakran nagy vitákat kiváltó kulturális szerepe van. Emellett pártszervezeteink várják a tv politikai előadássorozatát. Ezzel kapcsolatban az a terv, hogy az előadást követő napon egy-egy pártvezetőségi tag vezetésével vitát tartunk a vidékről bejáró dolgozók részére.

A VIDÉKRŐL BEJÁRÓK között végzett politikai és kulturális munkánkkal kapcsolatban levontunk bizonyos következtetéseket további tevékenységünkre vonatkozólag.

Számolnunk kell azzal, hogy az ingázók tudatát gyakran nemcsak a falusi életmód kapcsán öröklött gátlások befolyásolják károsan, hanem az utazás közben ért reakciós hatások is. Szükséges tehát, hogy a bel- és külpolitikai eseményeket rendszeresen ismertessük velük. Ezek a témák az 1966/67-es oktatási évadban már szerepelnek a politikai akadémián.

Visszahúzó tényező az idealista nézet, a vallásos hagyományok. Fokozottan kell terjeszteni a természettudományos irodalmat az ingázók között és a vallásosságot figyelembe kell venni a Műszaki Akadémia tematikájának kialakításánál is.

A szocialista ember erkölcsi tulajdonságainak kialakítása végett igen fontosak a szocialista brigádok és az, hogy a brigádoknak minél több vidékről bejáró dolgozó tagja legyen. A szocialista brigádok részére ebben az oktatási évben hároméves szabadegyetemet szerveztünk.

TOVÁBBI FELADAT a pártbizottság határozata alapján, hogy a Ganz-MÁVAG kössön szocialista szerződést Nagykáta és Vecsés községek tanácsaival a vidékről bejáró dolgozók kulturális nevelése érdekében. Ennek keretében a szakszervezeti bizottság például termelési tanácskozást tart Nagykátán, közös akadémiai előadásokat és kulturális ünnepségeket rendeznek, a Ganz-MÁVAG az ottani letéti könyvtárakat felfrissíti, zenei, irodalmi esteket rendeznek, a vecsési kultúrházban Ganz-MÁVAG politikai akadémia indul stb.

Vállalatunk bejáró dolgozóinak politikai és kulturális nevelésében vannak tehát eredmények. Az eddigi tapasztalatok biztatóak. A további sikerekhez az kell, hogy e nagy jelentőségű feladatot rendszeresen figyelemmel kísérjük, elemezzük és további erőfeszítéseket tegyünk.

Rácz Pál

A falusi könyvtár: a tudatformálás eszköze

A jól irányított könyvtári munkában az ideológiai nevelésre nagy lehetőségek várnak.

Veszprém megyében falun 60 000 könyvtári olvasó van. Ez a falusi lakosság 21%-a (az utóbbi 5 év alatt közel 50%-kal nőtt az arányuk). Az olvasók 43%-a felnőtt. Ugyanakkor a 14—18 éves korosztály 45%-a olvas. Falusi olvasóink 32%-a 6 elemit, 47%-a 8 általánost végzett. A könyvtári tagok fele nő. A falun lakó ipari munkások 17%-a, a mezőgazdasági fizikai dolgozók 14%-a könyvtári tag a lakóterületén.

A Veszprém megyei falvak és községek 296 könyvtárában 390 000 kötet könyv áll az olvasók rendelkezésére. Falusi könyvtáraink állományának 28,5%-a ismeretterjesztő mű. Ebből a társadalomtudományi könyvek aránya 7,5%, a természettudományi könyveké 3,2%. Ugyanakkor az ilyen könyvek olvasottsága mégsem megfelelő. Az ilyen művek a könyvkölcsönzések 16,6%-át adják. Jelentős mindenesetre, hogy az ismeretterjesztő irodalom olvasottsága 1,7-szer gyorsabb ütemben nő, mint a könyvtári tagok száma általában. Ez annyit jelent, hogy a valamikor csak szépirodalmat vagy útleírást olvasók már jobban igénylik a társadalomtudományi műveket.

Eredményeink tehát jók, de a világnézeti nevelőmunka falusi könyvtáraink zömében még nem kielégítő. Növelni kell az ismeretterjesztő művek olvasottságát. Különösen alacsony a politikai művek olvasottsága. A régebbi, megfontolás nélküli ügynöki munka eredményeként a könyvtárakban sok olyan világnézeti, politikai könyv van, amelyek gyakorlatilag nem segítik a világnézeti nevelést. Emellett a könyvtárosok jelentős része nem ismeri, így ajánlani sem tudja a politikai irodalmat.

A községi pártszervezetek jelentős része nem ismerte még fel, hogy milyen segítséget jelenthet a könyvtár. A falu lakosságának legalább egyharmada rendszeresen elérhető lenne, ha több gondot fordítanánk a könyvtárakra, a könyvtárosokra és rendezvényeikre. A falusi lakosságnak kisebb százaléka olvas, mint a városi. Több a „kezdő olvasó". De nincs külön kezdő olvasó és külön politikai irodalmat kezdő olvasó. Az olvasók jelentős része a magyar klasszikusok után kézbe vesz egy-egy világnézeti vagy természettudományos könyvet. A jó könyvtáros tudja, hogy kik azok, akiket így hozhat közelebb a kornak megfelelő tudományos világnézethez. Viszont a társadalomtudományi, természettudományi könyvet olvasók jelentős része (elsősorban a fiatalabb korosztályok), nem járja végig ezt az utat. A fiatalság inkább keresi a háborúval, antifasizmussal, ateizmussal kapcsolatos irodalmat. Megfelelő munkával az ilyen könyveknek 6—8%-os kölcsönzési arányát lényegesen fel lehetne emelni. Természetesen ehhez is a pártszervezetek ellenőrző, mozgósító tevékenységére van szükség.

A járási pártbizottságok és a járási könyvtárak közös feladata lenne a könyvtárosok ilyen jellegű irányítása, továbbképzése. A járásonkénti több napos továbbképzést tartom a legalkalmasabbnak arra, hogy pártbizott-

ságaink felhívják a figyelmet az ismeretterjesztő könyvek propagálására. (Gyakorlati módszereket adhatnánk ilyenkor.) Ebbe a politikai és szakmai nevelőmunkába a megyei könyvtári szervezetet is be kellene vonni.

Második és nem kevésbé fontos feladatunk az is, hogy a községben új alapokra helyezzük a könyvtár és a pártalapszervezet kapcsolatát. Ennek első lépéseként el kellene érnünk, hogy az alapszervezet titkára és a tagság nagyobb része rendszeres olvasója legyen a könyvtárnak. Így az alapszervezet mintegy „belülről" támaszthatna igényt a könyvtáros nevelő, ajánló munkájával szemben.

A községben felállított könyvkirakatokban a szépirodalmi alkotások mellé rendszeresen el kell helyezni ismeretterjesztő műveket is. A szabadpolc a könyvtáros munkáját nem könnyítette meg, sőt a válogatás közben fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy ki mit kölcsönöz. Különösen fontos a társadalomtudományi művek megfelelő ajánlása. Egyes politikai előadásokra a könyvtárosok jelentős része elviszi a témához kapcsolódó könyveit. A pártoktatásról azonban — kevés kivételtől eltekintve — még hiányoznak ezek a kiadványok. Pedig még az előadók is találhatnak témájukhoz jó könyveket. Ahol pedig a könyvtár alkalmas összejövetelekre, ott érdemes ezt rendszeresen szervezni, mert az ilyen megbeszélések elsősorban a természet és társadalomtudományi könyvek olvasottságát növelik.

A szépirodalom és főleg az ifjúsági irodalom iránt megnyilvánuló nagy igény egyoldalúan befolyásolja a könyvtárosokat. Újabb könyvvásárlásaikkal elsősorban ezt az igényt igyekeznek kielégíteni. E jogos törekvést figyelembe is vesszük. De a világnézeti nevelésben is előre akarunk lépni. Ezért a legtöbb helyen már kialakítottunk egy 25—30 kötetből álló kisebb kézikönyvtárat, amely a marxizmus klasszikusaiból és néhány mai témájú politikai könyvből áll. Ezt megyeileg irányítottan újabb kiadványokkal folyamatosan bővítjük. Célul tűztük ki, hogy könyvtáraink állományának 30%-a ismeretterjesztő mű legyen. Ezt 1966-ban el is értük.

A könyvtárak jelentős részét pedagógusaink vezetik. A megye falusi könyvtárosainak közel 60%-a pedagógus. Irányításukkal és segítségükkel a járási tanácsok egyre több községben tudják a művelődési otthonok, kultúrcsoportok, szakkörök életét összekötni a könyvtári munkával. Ahol ezt a helyiség lehetővé teszi, ott éppen a könyvtári munka fogja össze a klubéletet és ad annak valóságos tartalmat.

A párt nevelőmunkájának nagy tartaléka a községi könyvtár. A helyi pártszervezeteknek — járási és megyei segítséggel, a jó tapasztalatok általánosításával és elterjesztésével — módjukban áll ezt az eszközt is bevonni a felvilágosító tevékenységbe. A megfelelően szervezett kölcsönzések, ankétok, író—olvasó találkozók, ismeretterjesztő és pártoktatási rendezvények egyaránt hozzájárulhatnak a helyi lakosság kulturális és marxista műveltségének növeléséhez.

Mendly Gyula
a Veszprém megyei Pártbizottság munkatársa

A képviselő hagyatéka

A bővízű Karasica patak, mielőtt kiérne a délbaranyai síkságra, beszorul a kátolyi völgybe. A falu végén kettémetszi az utat, amelyen az átívelő hídtól nem messze egy gránitból épített emlékmű áll. Rajta két márványtábla. Magyarul, horvátul: „Kaszapovics András Kossuth díjas tsz-elnök, országgyűlési képviselő, szocialista építésünk fáradhatatlan harcosának emlékére."

Nagy utat tett meg a tsz-elnökségig Kaszapovics András. Summás szülők félárva gyerekéből földbirtokos cselédje lett. Itt, a Karasica völgyében váltogatta cselédhelyeit, reménykedve, hátha egyszer sorsán kedvezőbbet fordíthat. Önerőből nem sikerült. A fordulatot a vöröscsillagos katonák hozták. Ettől kezdve Kaszapovics András élete különös módon megiramodott. Ott volt, mikor a volt földesúri birtokból számára is kimértek kilenc holdat és valószínű, hogy akkor fogamzott meg benne a gondolat: meg kell mutatni, hogyan tud bánni a föld lel a volt cseléd.

1946-ot mutatott a naptár. Hazánk akkori washingtoni nagykövete látogatta meg. Egy dobozban néhány szem kukoricát nyújtott át; „próbáld ki, ez nagyhozamú fajta". Ebből lett néhány cső, majd elegendő vetőmag és első változatban 35 mázsás holdankénti csöves termés. Ekkor még a 20—25 mázsa is rekordnak számított. A külföldi fajtát hazaival hibridizálta és amikorra országos híre lett az aranyözön kukoricának, 52 mázsás holdankénti átlagról tudtak számot adni a kátolyi kukorica-ankéton. Az optimisták lelkesedtek, a kétkedők tudni vélték, hogy „csak Kátolyban terem enynyi..." A haladóbb egyéni gazdák és a fiatal állami gazdaságok szétkapkodták az arany-vetőmagot. Az eredmény nem maradt el. Kaszapovics András az elsők között Kossuth-díjat kapott. Ettől kezdve lett példakép.

1949-ben megalakult a termelőszövetkezet, amelynek elnökévé választották. A kukoricatermelés nagyüzemi méretekben folytatódott és hatása már a másik ágon, az állattenyésztésben kamatozott. Gyarapodni kezdett az addig szegénynek tartott falu. A nagymennyiségű takarmány fejlett állattenyésztéshez, a bel-

terjes gazdálkodás növekvő jövedelemhez vezetett. Ez a gazdálkodás vitte 1959-ben az egész falut a termelőszövetkezetbe.

*

Sokszor mondták neki: „Te András! Olyan vagy, mint az ördög, mindenhol felbukkansz." Állítják, annyira ismerte az embereket, hogy az elvégzett kapálás után megmondta, ki és meddig kapálta a földet. Akadt, akinek újra kellett kapálni. Éjszaka? Hol az istállóban, hol a baromfihizlalóban, hol pedig a gépműhelyben bukkant fel. Azt is bizonygatják, hogy ahány tolvajlás történt a termelőszövetkezetben, azt mind ő fedte fel. Máig sem értik, hogy miként csinálta, de tény, nem kellett vagyonőr. Igaz, később rájöttek az érintettek, hogy értelmetlen dolog eltulajdonítani a sajátot. Akadt olyan traktoros, akinek ekevasát egyetlen éjszaka három alkalommal mélyebbre állította. Az meg többet akart keresni és negyedszer is feljebb vonta. Amit kapott, azt megérdemelte. A traktorossal szembe a közvéleményt állította. Ilyen és hasonló emlékek elevenednek meg a beszélgetések során. De ez nem minden...

A volt cseléd, aki a falusi iskola hatodik osztályáig alig jutott el, felmérte a szomorú múlt örökségét, hogy a magyarországi horvátoknak nincs értelmiségük. Elkezdte biztatni a falubeli szülőket, hogy akinek gyermeke jó tanuló, gondoljon a továbbtanulásra. Nem ment könnyen, mert itt is élt az a nézet, hogy „én nem akarok urat nevelni a gyerekemből". Mondják, nem múlott el találkozás, összejövetel, gyűlés, hogy Kaszapovics András szóba ne hozta volna ezt a tévhitet. Járt a többi horvát nemzetiségi községekben is. Ott is szólt, vitatkozott. Egyszer aztán elindult a folyamat.

Ma hosszú névsora van a magasabb iskolát végzett kátolyiaknak, környező községbelieknek. Többségükben tanárok, akik közül több párt- és állami tisztviselő került ki, később pedig már sok szakértelmiségi is nevelődött. Szép az a benső öröm, ahogyan a falusi szülők ránéznek tanult gyermekeikre. Többségük a szülőfalujában él vagy a szomszéd községben, és ha kissé távolabb, akkor sűrűn hazajár a szépülő-épülő Kátolyba, Versendre és a többi faluba. Ha valaki ma azt kérdezi, hogy van-e értelmisége a Baranyában élő mintegy 15 ezer szerb—horvát nemzetiségnek, akkor ez a válasz: igen!

Tíz, tizenöt éve a válasz ez lett volna: Nincs, de lesz.

*

Az András? — kérdeznek vissza a kátolyiak, amikor szóba kerül, hogy még mi mindenre terjedt ki az energiája.

Mesélik, egyszer valaki szóvá tette, hogy Kátolyban kevés az építkezés, nincs annyi új ház, mint másutt. „Talán rajta ülnek a pénzen?" — hangzott a csipkelődő kérdés. Nem ültek rajta — de tervezgettek, s képviselőjük és tsz-elnökük irányításával gyarapították a közöst. Kaszapovics András az igényeket növelte bennük. S amikor könnyebb lett az építőanyag beszerzése, kinyílott a zsilip. Csak 1965-ben 30 új ház épült, illetve került alapos átalakításra. Jónéhány villának is beillik.

Ide igazodik a történet: a délbaranyai Ilocskáról autóbusszal érkezik Kátolyba a régi falubeli. Megkéri a

gépkocsivezetőt, szóljon, ha úticéljához ér. Teljesült a kérés és az utas így méltatlankodik: „Ne vezessen félre! Ez nem Kátoly. Én tudom, mert idevalósi vagyok". Igaza volt, de húsz évvel azelőttről. Akkor járt otthon utoljára.

Ha Kátoly víz lenne, akkor a kommunista Kaszapovics András volt a szél, amely mozgásba hozta helyi erővel is. Motor, üzemanyag, energia volt ő egyszemélyben. Jól választott annak idején a község, a járás.

— Olyan ember volt, aki mozgásba hozta a falut, sokat tett érte, hogy messziről indulva gyorsan érhessen a jelenhez és a jövő felé is biztonsággal mehessen. — Így gondol rá ma is a közvélemény.

*

Legendák maradtak fenn arról, hogyan szoktatta szorgalmas munkához a tespedőket, hogyan szoktatta a kisgazdálkodókat a nagyüzemhez. Míg élt, a parlamentben is annak szószólója volt.

A falu halad. Azóta szövetkezete a környező gyengébb községek egyesülésével ötezer holdas lett. Fejlődik a kátolyi vidék. A jól működő és gázdaságilag erős termelőszövetkezetből még jobbat akarnak csinálni. Nem vágnak bele meggondolatlanul újdonságokba. Marad a kipróbált takarmánytermelés, az állattenyésztés, de az előbbihez már öntözés is jár.

— Az öntözési víztárolóba „beleloptunk" némi halat is, ami azelőtt nem volt. Miért maradt volna kihasználatlanul e lehetőség? — mondják.

*

Ilyen az élet. Kátolyban ma elégedetten, törekvően élnek olyanok, akik valaha Kaszapovics Andrást okolták, amiért „be kell lépni a téeszcsébe". E Karasicamenti faluban élnek és boldogulnak olyanok, akik Andrást (ők is így mondják) túl szigorúnak tartották, de jónak. Ezért becsülték, mint képviselőt is. Mikor rágondolnak: kétszeres szigorúságot is elviselnének a vezetőségtől, de olyan emberséget is követelnek, mint amilyen az övé volt. Őhozzá mérik a vezetés mai jellemvonásait.

*

Áll egy gránitból emelt emlékmű Kátolyban, nem messze a Karasica partjától. Egy képviselő nyugszik a tövében — aki két választás között eltávozott, de életében történelmet formált.

Kászon József

Együtt örülünk velük

A pártkongresszus egyik leggyorsabban beérett célkitűzése, a termelőszövetkezeti parasztok nyugdíjának rendezése. Az idén már több pénzt továbbít a posta a falusi öregeknek.

A szocialista mezőgazdaságnak ez az örvendetes eseménye, a falu és a város közeledésének ez az újabb jelentős lépése különösen jóleső melegséggel tölti el azokat, akik annak idején — a párt poli-

tikájának megfelelően — érvekkel bizonyították a szövetkezeti összefogás előnyeit. Az akkori érvek mellé felsorakoznak a mai nagyszerű tények. Egyebek között: a kisparcellás gazdálkodás idején soha meg sem közelített országos termésátlagok, az emberi, paraszti munkát megkönnyítő gépek tízezrei, a társadalombiztosítási juttatások kiterjesztése s most a nyugdíjasok, járadékosok juttatásainak megemelése.

Nekünk, kommunistáknak, nagyon lényeges hivatásbeli kérdés az érvek és a tények összhangja, hiszen érveinkkel a párt marxista—leninista politikája válik anyagi erővé. A helyes politika adja az érvek erejét, s az elért eredmények emelik a politika és az érvek hitelét. S nagyon lényeges az is: bármilyen eredmények állnak is mögöttünk —, a meggyőzést, az érveket soha nem helyezhetjük nyugállományba.

A termelőszövetkezeti nyugdíjak rendezése is részint megkönnyíti a falusi politikai munkát, részint új agitációs feladatokat ad. Megkönnyíti, hogy mind több fiatal válassza élethivatásul a mezőgazdasági munkát, s erre igen nagy szükség van, hiszen az egymilliónyi tsz-tag közül 443 ezer 60 éven felüli.

A tsz-nyugdíjak összegének megállapítása ezután — az ipari dolgozókéhoz, az alkalmazottakéhoz hasonlóan — az elért eredményekhez igazodik. Ez önmagában is munkára serkenti a tagokat, hozzájárul a munkafegyelem erősítéséhez. Viszont ezzel tovább erősödik a folyamatos foglalkoztatás igénye s mind a gazdasági vezetőknek, mind a pártszervezeteknek nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük, hogy ennek lehetőségeit megteremtsék, illetve kiaknázzák.

A nyugdíj mértékének a keresethez történt igazítása megszünteti az egyenlősdit. Bizonyos, hogy akiknek munkájuk után most kevesebb jut, mint a többieknek, azok között lesznek, akik ezt igazságtalannak tartják. Sok türelemre, okos érvekre van szükség, hogy ezek az idős tagok is megértsék: a munka szerinti elosztás szocialista elve érvényesül a nyugdíjak ilyen rendezésében.

A jó munka és a közös vagyon megbecsülését erősíthetjük ha rávilágítunk, hogy nagyrészt a közösben elért eredmények, a mezőgazdaságnak a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulása tette lehetővé a jelenlegi nyugdíjemelést és csak a még jobb gazdálkodás teremt alapot arra, hogy a jövőben ismét emelkedjék.

S ez az, amit érdemes a figyelmébe ajánlani azoknak, akik azt hiszik, hogy az ő rovásukra emelkedtek a paraszti nyugdíjak. Mondjuk meg nekik azt is, hogy ugyanúgy, mint az ő üzemük vagy hivataluk: a termelőszövetkezet is saját maga fizeti be a nyugdíjjárulékot, ott gazdálkodják ki a földeken.

Lám az eredmények is csak szaporítják a kommunisták munkáját. De hát minden eredmény csak egy állomása a fejlődés folyamatának, amelyben az eredménytelenség mindig több munkát okoz és semmi örömet nem hoz... Ezért együtt örülünk a termelőszövetkezeti tagokkal a régi paraszti álom, a nyugdíjas öregkor fokozottabb beteljesülésén és szívesen vállaljuk az ebből fakadó újabb felvilágosító munkát.

F. J.

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPART
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 3. SZ. MÁRCIUS

TARTALOM

Katona István: Március 19: választunk! — — — — 3
Eck Gyula: A huszonkettedik évforduló — — — — 7

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Szabó János: Kongresszusra készül a KISZ — — — 11
Klenczner András: Mezőgazdaságunk idei feladatai — 16

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJÁRA

Az MSZMP KB 1967. február 15-i határozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünnepléséről — — — — — — — 21
Dolmányos István: Az 1917 évi februári oroszországi forradalom — — — — — — — — — — 25

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Háy László: Negatív jelenségek a tőkésországok gazdaságában — — — — — — — — — — 30
Kovács Ferenc: A kispolgáriságról — — — — — 35
Pozsgay Imre: A propagandista a pártoktatás kulcsembere — — — — — — — — — — 42
Sárközi Andor: A beszédműveltségről — — — — 47

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Verók Istvánné: A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa — — — — — — — — — 49
Dr. Szatmári Miklós: A gazdasági reform propagandájának tapasztalatai Csehszlovákiában — — — 56

AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI

Külön és együttesen *(J. L.)* — — — — — — — 59

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Kovács Béla: A párttagság bírálatának hasznosítása 66
Somlói Ferenc—Kulcsár Sándor: A falusi értelmiség társadalmi jelentősége — — — — — — — — 69
Dr. Pünkösti Árpád: Túl a hullámvölgyön — — — 72
Karalyos László: A párt és a szakszervezet együttműködése — a Csőszerelőipari Vállalatnál — — 76
Szávai Ferenc: A fiatal mezőgazdasági szakemberek nevelése — — — — — — — — — — — 79
Lencsés József: Versenymozgalom a Dunai Vasműben 81
Nagy Antal: Szocialista munkaverseny az Agárdi Állami Gazdaságban — — — — — — — — 83
Mede Szilárd: A munkaidő-veszteség csökkentése — 87
Dr. Méhész József—Mezei György: Vélemények a komplex intézkedési tervekről — — — — — 90
Dr. Beszteri Béla: A gazdasági reform propagandája Veszprém megyében — — — — — — — 94

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Hári Sándor: A pártmunkás programja — — — — 97
Sz. M.: „Nem szabad belefáradni!" — — — — — 98
Révai István: A törvényhozásban is megállja a helyét . . . 100
K. E.: „Veszteségidő . . ." — — — — — — — — 102

EZT OLVASTUK

Kiss György: Ember és történelem — — — — — 103
Liptai Ervinné: Osztályok és pártok a Bethlen-konszolidáció időszakában — — — — — — — 106
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — 109

Borítón: Jelölőgyűlés Dány községben
(Foto: MTI — Bereth)

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal, Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás a MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.00745/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár Imre

KATONA ISTVÁN
A KB agit. prop. osztályának alosztályvezetője

Március 19: választunk!

Két hét múlva hétmillió választó élhet állampolgári jogával: négy évre megválaszthatja követeit a tanácsokba és az országgyűlésbe.

Nem kényszerű hivatalos aktusra készülünk, amelyet időnként le kell tudni. A választás alkalom a beszélgetésre és elgondolkodásra közös ügyeinkről. A választás országos méretű számvetés. A közös dolgaink iránt érdeklődő lakosság 85 ezer jelölőgyűlésen és választási gyűléseken vitatta meg megbízottai négyéves munkáját, ellenőrizte, hogy képviselői hogyan dolgoztak, felmérte, hogy meddig jutottunk, mit csináltunk jól, mit kellett volna jobban. Ilyen beszélgetésekre nemcsak a hivatalos gyűléseken, hanem otthon is, a baráti körben is, a munkahelyen is gyakran sor kerül.

Ilyenkor az egész ország politizál. Nemcsak mint választó és választott, hanem mint a választások előkészítője és lebonyolítója is. Legalább félmillióra tehető azoknak a száma, akik különböző bizottságokban, különböző tisztségeket és tisztség nélküli munkát vállalva dolgoznak a közösségért. Sok új ember tűnik fel, s amikor a választások utáni „csendesebb időszakban" sor kerül az aprómunkára, sokan közülük tovább is részt vesznek a közéletben. Érdemes is bevonni őket a közösségi munkába, hasznos a lendületet hétköznapi feladatoknál is kihasználni.

Ez a pezsgő közéleti munka önmagáért beszél. Bizonyítja egyfelől rendszerünk demokratikus lehetőségeit, másfelől, hogy milyen sokan élnek vele. A mostani választás ismételten annak is bizonyítéka, hogy pártunk igazi marxista párthoz méltóan kezeli közéleti kérdéseinket és nagyon komolyan törekszik a demokratizmus növelésére. Miközben megfontolt elhatározása, hogy erősíti társadalmunk fejlődésének változtatásra nem szoruló elemeit, állandóan keresi, kutatja, hogy mi benne a túlhaladott, mi

szorul korszerűsítésre. Így jutott arra az elhatározásra is, hogy javasolja a kormánynak, az pedig az országgyűlésnek eddigi választási rendszerünk felülvizsgálását és új körülményeinkhez való igazítását. Nem azért, mintha az eddigi rossz lett volna. Az eddig alkalmazott lajstromos választási rendszerünk megfelelt egy korábbi politikai korszaknak, megfelelt a koalíciós éveknek és még azt követően sokáig. Demokratikusabb volt, mint bármelyik választási törvény országunkban annak előtte. Ma már azonban, amikor egyszer és mindenkorra felszámoltuk a kizsákmányoló osztályokat, és a szocializmus teljes felépítése van napirenden, korszerűbb, fejlettebb, jobban megfelelő választási rendszerre van szükség.

Két hét múlva lezajló választásokon már nem hosszú lajstromokra szavaznak a választók, hanem a saját maguk által választott helyi jelöltekre. A választókörzetek kialakítása, több jelölt állításának lehetősége tovább növeli a megválasztottak felelősségét és a választópolgárok jogait. A képviselő és a tanácstag tudja, hova, kikhez tartozik, kiktől kapta megbízatását. A szó szoros értelmében megismerkedik saját választóival, azok pedig jobban figyelemmel kísérhetik munkájukat. Meggyőződhetnek arról, hogy jól választottak-e és adott körülmények között visszavonhatják bizalmukat.

Új választási rendszerünk a gyakorlatban bizonyítja, hogy a demokráciának nem ismérve az, hogy több párt van-e, vagy sem. A demokrácia abban az országban igazi, ahol néphatalom van, ahol politikailag, jogilag egyenlőek az emberek, gazdaságilag alapvetően azonos a helyzetük, ahol senkit sem zárnak ki a közéletből faja, hite és bőrének színe miatt, ahol voltaképpen minden felnőtt ember nemcsak választó, hanem választható is, ahol valóban a tömegek választják ki a képviselőiket. Ilyen az igazi demokrácia országa, a mi hazánk ilyen ország.

Az elmúlt négy év alatt sokat dolgoztunk. Teljesítettük a második ötéves tervet, nagyot lendítettünk az iparon és a mezőgazdaságon. Anyagiakban és szellemiekben tovább gyarapodott hazánk és vele együtt mi magunk is. Tovább növekedett a munkás és alkalmazotti réteg aránya. Tanulmányok készülnek arról, hogy a lakosság műveltségi színvonala, iskolázottsága milyen nagy mértékben emelkedik, ami nemcsak népünk mind nagyobb műveltségének, hanem országunk modernizálódásának is egyik csalhatatlan bizonyítéka. Hazánk gazdaságpolitikai térképe is meggyőzően bizonyítja, hogy milyen nagy mértékben iparosodik és vele együtt városiasodik a vidék. Több milliárd forinttal emelkedett a kifizetett nyugdíjak összege, több tízmillió forinttal a családi pótléké. A lakosság 12 százaléka, 1 millió 200 ezer ember

kap már nyugdíjat. Milliárdokat költ államunk az egészségügyre és az oktatásra. Nem statisztikai játék ez a számokkal, hanem tény, hogy ugrásszerűen megnőtt a vásárlási igény a korszerű háztartásban nélkülözhetetlen hűtőgépek, mosógépek, porszívók iránt, ami a kulturáltabb életkörülményeket jelzi.

Eredményeinket nem érhettük volna el, ha nem szabadítjuk fel a nemzet minden alkotó erejét, nem hívtunk volna munkába mindenkit és ha nem fogadja el népünk a hívó szót. Helyénvaló, és az alkalom miatt illik is beszélni róla, hogy a négy évvel ezelőtt választott képviselőink és tanácstagjaink sokat dolgoztak mindazért, ami megvalósult, a munkáját most befejező országgyűlés és tanácstaghálózat betöltötte hivatását.

Egy hónap óta ismerkedik a lakosság a Hazafias Népfront választásra szólító programjával. Amit mond, a kommunisták számára nem új. Alapvetőbb gondolatait pártunk IX. kongresszusa fogadta el. Így természetes ez, hiszen pártunk ihlető és szervező: programja a népé is. Világos a célkitűzés: építsük fel a szocializmust Magyarországon, a munkában vegyen részt a haza minden igaz híve. Nem ígér sem többet, sem kevesebbet, csak annyit, amennyit összefogva, szorgalmas, okos munkával el is érhetünk. Pártunk immár tíz éves, megfontolt, következetes politikája fejeződik ki benne. Olyan programot ajánl a választóknak, amelyet bárki elfogadhat, aki szereti hazáját, maga és családja boldogulását a szocialista Magyarországon keresi.

Pártunk IX. kongresszusának határozatai képezik választási propagandánk alapját. Ezért nem hetvenkedő, hanem józan, megfontolt, nem korteskedő, hanem meggyőző, nem választócsalogató, hanem a tények erejével döntésre késztető. „Építsük fel a szocializmust hazánkban... Erősítsük a munkásosztály vezetését... Fűzzük szorosabbra a két nagy dolgozó osztály, a munkásság és a parasztság szövetségét... Becsüljük meg az értelmiségiek és a városi és a falusi kispolgárok munkáját... Kovácsoljuk szilárddá a szocialista nemzeti egységet... Védjük hazánk békéjét." Mind megannyi feladat! Megvalósításuk nemcsak osztályérdek, hanem össznépi is. És még mennyi más tennivaló vár ránk. A harmadik ötéves terv végrehajtása; a gazdasági irányítás reformjának bevezetése; a munkások és a parasztok életkörülményei közötti különbségek további csökkentése erőnkhöz mérten, a sokgyermekes édesanyák, az öregek és más rászorultak gondjainak enyhítése; a népesedési probléma megoldása; a lakáshelyzet javítása. Felsorolni is, olvasni is sok és nehéz, hát még megcsinálni. De vállaljuk, végrehajtjuk!

Népünk meggyőződéssel és jó szívvel szavazhat a Hazafias Népfront, a párt programjára, mert van-e hatásosabb érv az

ajánlott program mellett, mint az, hogy a kongresszusi határozatokon még szinte meg sem száradt a nyomdafesték, és máris megkezdődött végrehajtásuk. A kongresszus küldöttei talán még el sem jutottak minden alapszervezetbe, hogy elbeszéljék, mit végeztek a tanácskozáson, a kongresszusi határozatok nyomán már fontos kormányintézkedések születtek. Megjelent a termelőszövetkezeti parasztok nyugdíját rendező kormányhatározat, és ezt követően a gyermeknevelési pótlékról szóló intézkedés. Van valami szép és elgondolkodtató abban, hogy a sok tennivaló között a párt elsősorban az édesanyákra, a gyermekekre és az öregekre gondolt. A legtöbbet adtuk, amit most adhatunk. Jut még majd többre is. De arra, amit most adtunk, legyünk büszkék, mert egész népünk megdolgozott érte.

Amire most szavazunk, azért is nekünk kell megdolgoznunk, állhatatosan, szorgalmasan és okosan. Még így sem tudunk idevarázsolni tejjel-mézzel folyó Kánaánt, ilyen ábrándokat nem is kergetünk, de jócskán előbbre fogunk jutni azon az úton, amely népünk nagyobb jólétéhez, szép és művelt életéhez, boldogságához vezet. Erre az útra hív mindenkit a párt és a Hazafias Népfront, és ezt az utat járja mindenki, aki március 19-én a Hazafias Népfront programjára szavaz.

ECK GYULA:

A huszonkettedik évforduló

AZ ELSŐ TAVASZI napsugarakkal egyidőben érkezik az ünnep: szabadságunk születésnapja. Immár a huszonkettedik. Friss és új, mint a tavasz virágai, amelyek mindig ugyanazok, mégis mások. Érzéseink is maradandóak. Történelmünk legnagyobb napjának tartjuk április negyedikét, s mindig ugyanazzal a múlhatatlan hálával gondolunk azokra, akik kivívták népünknek az új életet.

És ha érzéseink nem is változnak, azért friss impulzusokkal gazdagodnak rohanó életünk új áramlataiból. Hiszen alig volt olyan tavaszunk, amely ne hozott volna valami újat, lelkesítő feladatot, felemelő eredményt vagy izgalmas reményt. Ez érthető is. A világ a változás korát éli. Most érnek október eszméi és utat törnek maguknak olyan kontinenseken is, ahol korábban a teljes sötétség volt az úr. Ha itt-ott felül is kerekedik néha a régi, az csak ideig-óráig tartó átmenet. A történelem menetét nem lehet megállítani.

Mint ahogy nálunk sem lehetett. Szabadságunk 1945-ben született, de bölcsőjét már korábban, éppen ötven esztendeje kezdték faragni. A Nagy Októberi Forradalom nyomán létrejött 1919-es Magyar Tanácsköztársaságot legyőzte ugyan az úri rend, de a magyar nép szabadsága, függetlensége végül is valóság lett, visszavonhatatlanul és örökké.

Ez teljesen megváltoztatta sorsunkat. Találó tömörséggel utal erre pártunk Központi Bizottságának február 15-i határozata: „Függetlenségünk, önálló nemzeti létünk sokszor forgott veszélyben történelmünk során. A felszabadulás után a szocializmusban, az Októberi Forradalom által feltárt útban megtaláltuk a nemzeti függetlenség megszilárdításának, népünk felemelkedésének, anyagiakban és kultúrában gazdag élete megteremtésének útját."

Ha ennek az új életnek a gyökerei a távolabbi múltba is nyúlnak vissza, azért szocialista fejlődésünk kiindulópontja mégis április negyedike, történelmünk legjelentősebb állomása. Ez adta meg a „kezdő-

sebességét" annak a lendületnek, amellyel a gazdasági, politikai és kulturális változásainkat elértük.

MILYEN NEHÉZ VOLT az indulás, és milyen szép. Jóformán a semmiből teremtettük meg gazdaságunk alapjait, és kemény, állhatatos politikai küzdelemmel szilárdítottuk a munkás-paraszt hatalmat, társadalmi rendszerünk alapját.

Szocialista fejlődésünk gyorsan ívelt felfelé. Az ötvenes évek elején elkövetett hibák mellett és ezek ellenére is, a dolgozó emberek nagyszerű alkotásokat hoztak létre. Olyanokat, amelyekre ma is büszkék az alkotók. Amit akkor megalapoztunk gazdasági rendszerünkben, az képessé tette az országot, hogy eljusson a fejlődés mai, magasabb szintjére. Sok mindent persze ma már nem tartunk helyénvalónak, célszerűnek és megfelelőnek. A maga idejében azonban minden az előrehaladást szolgálta és segítette.

Gazdasági életünk kezdeti és későbbi irányát is objektív körülmények határozták meg. Hiszen sohasem szakadhattunk el attól, ami társadalmunkban, gazdasági helyzetünkben adva volt, sőt attól a hatástól sem, amit a külvilág gyakorolt ránk.

Amikor elkezdtük a talpraállást, mindenre szükségünk volt: gépre és élelemre, építőanyagra és ruhára, járműre és gyógyszerre. Annyit nem tudtunk semmiből sem gyártani, hogy elég legyen. „Hiánycikk" volt minden. Ki tudott akkor olyasmit forgalomba hozni, aminek ne lett volna piaca az országban?! Külkereskedelmünk alig volt, de minek is lett volna, amikor belső szükségleteinket sem tudtuk kielégíteni...

A külkereskedelem csak később kezdett kibontakozni, amikor bekapcsolódtunk a szocialista népek nagy családjának gazdasági vérkeringésébe. Ez nagy lendületet adott fejlődésünknek. Különösen a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatainkból eredt igen jelentős előny. Országunk legnagyobb problémája volt mindig, hogy nyersanyagokban rendkívül szegények vagyunk. A Szovjetunióval kötött szerződések ezért olyan források, amelyek népgazdaságunk alapvető szükségleteit biztosítják. A vasércet, gyapotot, olajat, és sok más nyersanyagot a Szovjetunió szállítja iparunknak, kész termékek fejében.

A többi szocialista országgal folytatott gazdasági együttműködésünk ugyancsak jelentősen hozzájárult gyorsabb fejlődésünkhöz. A Központi Bizottság kongresszusi beszámolója hangsúlyozta, hogy „a szocialista országok hosszú lejáratú szerződéseken alapuló, biztonságot adó és növekvő áruforgalma népgazdaságunk fejlődésének nélkülözhetetlen eleme, ezenkívül van közös olajvezetékünk, energiarendszerünk, vagonparkunk, működik a Közös Bank".

ILYEN KÖZÖSSÉGEN BELÜL népgazdaságunk sikeresen oldotta meg a legfontosabb feladatait, kibontakoztatta alkotó erőinket. Ha csak a második ötéves terv teljesítésének számadatait nézzük, az is megmutatja gazdasági rendünk erejét. Öt év alatt iparunk 47 százalékkal,

mezőgazdaságunk pedig 10 százalékkal növelte termelését az előző öt esztendő átlagához képest. Nemzeti jövedelmünket 25 százalékkal sikerült emelni, ami lehetővé tette a fogyasztási alap 22 százalékos növelését.

A párt határozatainak megfelelően, az ötéves terv időszakában eredményesen folytatódott az iparosítás munkája, amely felszabadulásunk óta egyfolytában előtérben áll. Ebben az öt esztendőben elsősorban a vidék iparosítása kapott nagy hangsúlyt. Az összes ipari beruházások mintegy háromnegyed részét vidéken alkottuk meg. Különösen a nagyvárosok: Győr, Székesfehérvár, Miskolc, Szeged, Debrecen és Pécs ipara terebélyesedett.

Sok még a problémánk e körül; egyes megyék ipara még mindig fejletlen, de azért a vidék arculata jelentősen megváltozott. Tájaink képét jelentősen átformálta a mezőgazdaság fejlődése. Szocialista nagyüzemeink jó része korszerű gazdálkodást folytat, új, modern épületei, gépei, szépen megművelt táblái, gyümölcsösei egy egészen más mezőgazdaságot tárnak az ember elé, mint amilyen a régi mezőgazdaság volt.

A falu szocialista átalakítása a felszabadulás óta folyó nagy gazdasági és társadalmi fejlődés egyik legjelentősebb állomása volt. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy társadalmunk mélyrehatóan átalakult, és népünk életkörülményei számottevően javultak. Hogy másra ne is hivatkozzunk, 1965-ben a tsz-ek termelése 27 százalékkal volt magasabb, mint 1961-ben, a szocialista átszervezés befejezésének évében. Pedig abban a négy esztendőben az időjárás egyáltalán nem kedvezett a parasztembereknek, sőt néhol egészen tetemes károkat is okozott. Ráadásul a nagyüzemi gazdálkodás kezdeti nehézségei is akadályozták a fejlődést. Mégis, noha a gondokat még távolról sem tudtuk száműzni, az elért eredmények megbecsülést érdemelnek.

A FELSZABADULÁS KORI LELKESEDÉS, amely szabadságunk első időszakában elindította fejlődésünket, lám milyen messzire elvitte népünket, országunkat.

Most azonban megint új feladatok előtt állunk, ami a szocialista fejlődés törvényszerű velejárója. Hiszen soha sem állhatunk meg, mert alapvető célunk szüntelenül emelni a nép életszínvonalát, gyarapítani, gazdagítani az országot — az ember érdekében. Ezzel indultak el 1945-ben a kommunisták és a társadalmi haladás más hívei. És máig eljutottunk odáig, hogy sikeresen leraktuk a szocializmus alapjait, egy cél érdekében forrott össze az ország minden jó szándékú állampolgára, új alkotások ezrei és tízezrei születtek: gyárak, lakások, erőművek, kulturális létesítmények, vízrendszerek és kórházak.

De a fejlődés nemcsak sikereket hoz, hanem kialakítja a maga új és új problémáit, nehézségeit. Pártunk Központi Bizottsága a legutóbbi két kongresszus között átfogóan és kritikailag elemezte gazdasági fejlődésünket. Ennek során megmutatkoztak népgazdaságunk életerős

alapjai, de ugyanakkor feltárultak komoly fogyatékosságok is. A gazdasági munka főbb gyengéi abban foglalhatók össze — mint a IX. kongresszus megállapította —, hogy az ország rendelkezésére álló erőforrások kihasználásának hatékonysága elmaradt a lehetőségektől. Gazdasági növekedésünk üteme így a korábbi évekhez képest lassúbbodott.

Ennek oka a korábban, más körülmények között kialakult gazdaságirányítási rendszerben és gazdasági mechanizmusban gyökerezik. Ezért hozott pártunk olyan határozatot, amely a gazdasági irányítás reformjának megvalósítását javasolja népünknek, az országnak. A reform célja megőrizni és fejleszteni gazdasági életünk jónak és időtállónak bizonyult elemeit és felszámolni mindazt, ami elavult.

Milyen egyszerű is ezt leírni, mégis milyen óriási feladat. Hiszen megvalósításához nem elég szervezni, rendeleteket hozni, anyagot mozgatni. Emberek szemléletében, megszokott munkastílusában is jelentős változásra van szükség. Nem könnyű ez, mégis — huszonkét esztendő tapasztalatai alapján — bízhatunk abban, hogy sikerült ezt is megoldani.

EZÉRT FÁRADOZNI ÉRDEMES, sőt létfontosságú is. Ma már egészen mások a lehetőségeink és szükségleteink. Korszerűen, gazdaságosan, célszerűen kell termelnünk, messze vagyunk már attól, hogy az egyedüli cél az áruk mennyiségének növelése legyen. Ma már egész más igényeket támaszt a belföldi piac és a külkereskedelem. És az utóbbinál nem tévesztjük szem elől azt a tényt, hogy nemzeti jövedelmünk több mint egyharmada a külkereskedelmi forgalomban realizálódik.

Sok minden összefügg a küszöbön álló nagy változással, kezdve a gazdálkodás magasabb szintjének kialakításától egészen a demokratizmus kiszélesítéséig. És mindez együtt a további előrehaladást, a szocializmus teljes felépítését, a nép életkörülményeinek jelentős javítását szolgálja.

Ilyenek azok a feladatok, lelkesítő tennivalók, célok és népünket foglalkoztató gondolatok, amelyek gazdagítják, frissítik érzéseinket a haza nagy ünnepén, szabadságunk születésnapján. Ez a huszonkettedik, tehát megérkeztünk már a „felnőtt korba". Nemcsak azért, mert előrehalad az idő, az évek sora, hanem, mert számottevő eredményeket értünk el a szabadság fényében. Hazánk tekintélyes tényező lett a nemzetközi méretű haladás áramlatában. És, ha az ünnepen egy pillanatra meg is állunk, sikereinkre emlékezve, azért mégis csak előre tekintünk.

Kongresszusra készül a KISZ

Négy hónap múlva összeül a KISZ VII. kongresszusa, hogy a magyar kommunista ifjúsági mozgalom újjászervezésének tizedik esztendejében elemezze a megtett út tanulságait és meghatározza a továbbfejlődés irányát. A kongresszus összehívásának híre érthető érdeklődést váltott ki a pártszervezetek vezetőinél, mert természetesnek tartják, hogy tevékenyen közreműködjenek a párt ifjúsági szervezetének kongresszusi előkészületeiben. Az érdeklődés több olyan kérdést hozott felszínre, amelyre az időközben kézhez kapott 1967. évi KISZ-akcióprogram sem adott kielégítő választ.

Az első ilyen kérdés, hogy *miért most tartjuk a kongresszust, miért nem várjuk meg a Szervezeti Szabályzat előírásai szerint a négy esztendőt?* A KISZ VI. kongresszusa óta valóban alig több mint két év telt el. A párt IX.-kongresszusa azonban olyan nagyjelentőségű gazdasági, társadalmi és politikai kérdésekkel foglalkozott, amelyek alapvetően befolyásolják a KISZ tevékenységét is. A harmadik ötéves terv célkitűzései, de különösen a gazdasági mechanizmus reformja, a szocialista demokrácia szélesítése, a párt és a munkásosztály vezető szerepének fejlesztése, a tömegszervezetek önállóságának növelése és tevékenységének szélesítése sok tekintetben új követelményeket támaszt az ifjúsági mozgalommal szemben. Már a IX. pártkongresszusi felkészülés idején több olyan időszerű társadalmi, politikai kérdés vetődött fel, amely kongresszusi döntést igényel, ezért nehéz lenne még egy, vagy másfél évet várni a kongresszus összehívásával. Egyébként is kívánatos, hogy a jövőben a párt ifjúsági szövetségének kongresszusai mindig rövid időn belül kövessék a párt kongresszusát, mert így jobban biztosítható, hogy a KISZ időben felkészüljön a pártkongresszusi határozatok érvényesítésére az ifjúsági mozgalomban.

A másik kérdés abban foglalható össze: *mit várunk a KISZ VII. kongresszusától?* Mint minden kongresszusnak, a KISZ VII. kongresszusának is hagyományos feladata, hogy elbírálja a választott vezető testületek végzett munkáját, meghatározza a KISZ további tevékenységének politikai irányvonalát és újjáválassza a vezető szerveket. A hagyományos kongresszusi feladatok elvégzése — éppen a nagy

társadalmi követelmények miatt — jelentős és igényes feladatot hárít a KISZ VII. kongresszusára. Ahhoz, hogy a kongresszus választ adjon a társadalom fejlődésében felmerült új kérdésekre, elemeznie kell mind a KISZ tíz éves történetének tanulságait, mind a VI. kongresszuson elfogadott határozatok végrehajtásának eredményeit. Egyben a pártkongresszus határozatai, valamint a gazdasági mechanizmus reformja által támasztott követelmények szerint ki kell dolgoznia az ifjúsági szövetség tevékenységének további feladatait, módosítania kell a szervezeti szabályzatot.

A KISZ VII. kongresszusára vár, hogy a mai helyzetnek minden tekintetben megfelelő, ösztönző és világos, minden ifjúsági réteget egyaránt gyakorlati cselekvésre serkentő programot adjon a KISZ-szervezeteknek és a KISZ-tagoknak. Olyan programra van szükség, amely megfelel mind az ifjúság sajátosságainak, mind a társadalom előtt álló feladatoknak.

A programnak világosan meg kell mutatnia, milyen feladatok várnak az ifjúságra és a KISZ-re a népgazdaság és a társadalom fejlődését meghatározó pártkongresszusi határozat végrehajtásában. A kongresszusi program akkor lesz jó, akkor lesz képes a KISZ tevékenységét a jelenlegi társadalmi követelményekhez igazítani, ha előtérbe helyezi a fiatalok egyik legjellemzőbb tulajdonságát: *az új iránti vonzalmat*; és ezt összhangbá hozza gazdasági, politikai fejlődésünk lényeges elemeivel: *a korszerű* gazdaságért, technikáért, tudományért, életszemléletért és életmódért vívott harccal. A párt politikája e lényeges pontokon is találkozik az ifjúság sajátosságaival és érdekeivel, ezért a KISZ programja olyan társadalmi perspektívát mutathat a fiataloknak, amely — a lehetőségek határain belül — egyúttal egyéni életcélt is nyújt.

A VII. kongresszus feladata lesz, hogy a KISZ tömegszervezeti vonásainak további erősítésével, a politikai és a szervezőmunka arányainak javításával, módszereinek tökéletesítésével alkalmassá tegye az ifjúsági szövetséget programjának teljesítésére.

Az utóbbi hónapok politikai akcióinak és vitáinak egyik fontos tanulsága, hogy a KISZ-tagok túlnyomó többsége szívesen teljesít magasabb társadalmi, politikai követelményeket, szívesen él jogaival, „szót kér" a társadalmi, politikai, gazdasági kérdések eldöntésében, ha *lehetőséget* kap rá, s ha *értelmét* látja. Az igény természetesen magában foglalja azt is, hogy a magasabb politikai követelmény *jellege* és teljesítésének *módja, formája* összhangban legyen a KISZ-tagok életkori és réteg sajátosságaival, általában műveltségük színvonalával. Ebben az értelemben tagjaink többségének igénye egybeesik a KISZ Központi Bizottsága törekvéseivel, tömegbázist teremt munkánk fogyatékosságainak kritikájához, de nyomatékosan felhívja a figyelmet arra is, hogy sokkal nagyobb figyelmet kell fordítanunk az egész magyar ifjúság 40 százalékát alkotó KISZ-tagság politikai cselekvőkészségének

fejlesztésére, kommunista meggyőződésének és tulajdonságainak formálására.

Csak így nyerhet reális tartalmat egyrészt az a helyes elv, amely a KISZ tömegszervezeti jellegének sarkköve, hogy a fiatalokat a *KISZ-ben* kell ifjúkommunistává nevelni; másrészt az első országos értekezletnek az a ma is aktuális jelszava, hogy a KISZ haladjon *„Együtt az ifjúság tömegeivel,* (azaz: mozgósítsa, szervezze, vigye magával az ifjúság tömegeit) *a szocialista Magyarországért!"*

Mindebből természetesen több lényeges tanulság következik, melyek levonása a kongresszus feladata lesz, de — a teljesség igénye nélkül — kettőt itt is meg kell említenünk.

Először: nagyobb politikai jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a KISZ-tagok *ismerjék, teljesítsék* és *teljesíthessék* a szervezeti szabályzatban foglalt kötelességeiket, hogy *éljenek* és *élhessenek* jogaikkal. Politikai kérdésnek kell tekinteni, hogy a fokozatosan növekvő követelmények *minden KISZ-tag* számára évenként *értékelt,* önként vállalt *megbízatásokban* és érdeklődésének, képességének megfelelő tevékenységben jussanak kifejezésre. Ezért tartjuk rendkívül fontos és hasznos módszernek a két éve meghonosodott akcióprogramok készítésének, teljesítésének és értékelésének rendszerét, amely a szocialista munkaverseny sokféle formájától a szabad idő célszerű eltöltésének számtalan lehetőségéig magában foglal sok mindent, ami *értelmet, célt* és *cselekvési lehetőséget* biztosít a KISZ-tagoknak aktivitásuk kifejtéséhez.

Ezen belül is nagy jelentőségűek a KISZ-t körülvevő különféle tevékenységi formák, melyek lehetőséget nyújtanak ahhoz, hogy KISZ-tagok és KISZ-en kívüliek *együtt* tevékenykedjenek, igényük és érdeklődésük szerint, de meghatározott ideológiai, erkölcsi, politikai, esztétikai célok érdekében. (Munkabrigádok, építőtáborok, Ifjú Gárda, különféle klubok, szakkörök stb.) Ez természetesen megkívánja a társadalom különféle szerveinek rendelkezésére álló lehetőségek *koncentráltabb felhasználását* az ifjúság nevelése érdekében, szükségessé teszi a KISZ, az állami és társadalmi szervek együttműködésének magasabb színvonalra emelését, a pártszervezetek koordináló tevékenységének javítását.

Másodszor: a KISZ-tagok és a szervezeten kívüli fiatalok mindennapi politikai foglalkoztatásának és meggyőzésének elengedhetetlen feltétele: *a sokoldalú politikai agitáció fejlesztése.* A politikai agitáció akkor lehet eredményes, ha a szocializmus ellen ható erők és tényezők mindennapi leleplezése párosul a párt politikájának — gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális feladatainak az ismertetésével. A mindennapi konkrét agitáció alapján a KISZ munkájának jellemző vonásává kell tenni a fiatalok politikai aktivitását és társadalmi cselekvőkészségét fejlesztő, jól megválasztott jelszavakhoz kapcsolódó akciókat. A *„Vádoljuk az imperializmust"* politikai akció tapasztalatai alapján törekedni kell arra, hogy az akciók változatosak és érdekesek legyenek, mind mélyebben, mind szélesebben áthassák a fiatalok sokirányú tevékenységét, növeljék kezdeményezőkészségét, tegyék a konkrét társadalmi, politikai harc részeseivé őket.

Miközben folytatjuk ezt a nagysikerű akciót, a hazánk sorsának alakulásában jelentős szerepet játszó tavaszi történelmi évfordulók (március 15., március 21., április 4.) idején *Forradalmi Ifjúsági Napokat* tartunk, hogy az eseménysorozattal történelmileg igazságos egyensúlyt teremtsünk 1948, 1919 és 1945 méltó megünneplésében; hogy a *forradalmi hagyományok ápolásával* mai országépítő feladataink megoldására mozgósítsuk az ifjúságot. A Forradalmi Ifjúsági Napok idején várhatóan megélénkülő politikai aktivitást akarjuk továbbfejleszteni egyrészt

a VII. kongresszus tömegpolitikai előkészítése, másrészt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplése érdekében.

Már ebből a rövid, és az ismertetés természeténél fogva rendkívül hiányos áttekintésből is nyilvánvaló, hogy nagyigényű feladat elvégzését vállalja a KISZ VII. kongresszusa. Teljesen érthető tehát a harmadik kérdés is, amely a párt- és KISZ-vezetőket foglalkoztatja: *hogyan készítjük elő a kongresszust?*

A kongresszus előkészítése lényegében már tavaly nyáron elkezdődött a Központi Bizottság júliusi „állásfoglalásának" vitára bocsátásával. A KISZ munkájának néhány időszerű kérdéséről folytatott széles körű eszmecserék — melyekben a KISZ-vezetőkkel együtt résztvettek a párt-végrehajtóbizottságok tagjai, az állami és társadalmi szervek vezető testületei, pedagógusok, úttörővezetők és sokan mások — elérték alapvető céljukat:

hozzájárultak ahhoz, hogy egységesebb vélemény alakuljon ki az ifjúságról és a KISZ tevékenységéről; felhívták a figyelmet az ifjúsági szövetség fejlődésének időszerű problémáira és feladataira; mozgósították a társadalom erőit az ifjúság szocialista nevelésében való hatékony közreműködésre.

Az eszmecserék tovább folynak. Ezért az Intéző Bizottság szükségtelennek tartja, hogy az „állásfoglalás" mellett új dokumentumot — kongresszusi irányelveket — bocsásson vitára.

A kongresszust készítik elő az egyes ifjúsági rétegek helyzetét és KISZ-szervezeteik tevékenységét elemző központi bizottsági ülések. Az *egyetemi* és a *mezőgazdasági* KISZ-szervezetek tevékenységének fejlesztését szolgáló irányelvek — melyeket a Központi Bizottság tavaly szeptemberben, illetve decemberben fogadott el — már figyelembe veszik az „állásfoglalás" vitáinak néhány lényeges tanulságát és hasznosan hozzájárulnak ahhoz, hogy a VII. kongresszus programja megfeleljen az érintett ifjúsági rétegek igényének. Hasonló funkciót töltenek majd be *az üzemi, a középiskolai és a szakmunkástanuló intézeti* KISZ-szervezetek helyzetét és feladatait tárgyaló központi bizottsági ülések, valamint az *Úttörővezetők II. Országos Konferenciája* is. A legfontosabb ifjúsági rétegek helyzetének vizsgálatánál az a meggyőződés vezeti a központi bizottságunkat, melyet az „állásfoglalás" így fogalmaz: *„Ifjúsági szövetségünk akkor képes hivatását mind magasabb színvonalon betölteni, ha az akciók és programok kialakításában, a szervezeti életben és a vezetési módszerek megválasztásában*

figyelembe veszi az ifjúság különféle korosztályainak és rétegeinek sajátos helyzetét, élet-, munka- és tanulási körülményeit, eltérő tapasztalatát és igényét."

A csaknem egy éve folyó tartalmi előkészítés lassan utolsó szakaszába ér, s ezzel együtt megkezdődik a kongresszus szervezeti előkészítése is. Március első napjaiban valamennyi KISZ-szervezetben megválasztják a jelölő bizottságot (a tíz tagnál kisebb létszámú szervezetekben a vezetőségválasztó taggyűlés elnökét), melynek hivatása lesz, hogy a KISZ-tagok, valamint az illetékes pártszervezetek véleménye alapján javaslatot tegyen a taggyűlésnek az új vezetőség tagjaira és a titkár személyére. A vezetőségválasztó taggyűlések április 5. és május 5. között — a pártban honos módszerek szerint — titkosan választják meg az összes tisztségviselőket. Hasonlóképpen titkosan választanak a küldöttértekezleten, a kongresszuson és a bizottsági üléseken is. A jelölőbizottságok korábbi megválasztásával és a titkos szavazás általánossá tételével növelni akarjuk a szervezetek önállóságát.

A kongresszus előkészítése szervesen összefügg a pártvezetőségek által is ismert *1967. évi akcióprogramok* végrehajtásával. A IX. pártkongresszus határozatainak ismertetése; a SZOT elnökségével együtt meghirdetett 1967. évi szocialista munkaverseny szervezése; a hagyományos ifjúsági termelési és társadalmi munkamozgalmak fejlesztése; a KISZ-szervezetek és úttörőcsapatok részvétele az országgyűlési és tanácsválasztások lebonyolításában; a Forradalmi Ifjúsági Napok megrendezése; a Vörös Zászló hőseinek útján elnevezésű úttörőakció célkitűzéseinek teljesítése; a KISZ VII. kongresszusát megelőző vezetőségválasztó taggyűlések és küldöttértekezletek lebonyolítása; valamint a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója megünneplésének előkészítése mind olyan feladat, amelynek jó végrehajtása nem választható el a VII. kongresszus tartalmi és szervezeti előkészítésétől.

Minél tevékenyebb az ifjúsági szövetség a társadalom előtt álló feladatok megoldásában, annál nagyobb tapasztalatokat szerez további célkitűzéseinek kialakításához, annál nagyobb tekintélyt vív ki magának — szavainak és tetteinek — a társadalomban.

A magyar kommunista ifjúsági mozgalom újjászervezése óta eltelt évtized gazdag tapasztalatai bizonyítják, hogy a KISZ-szervezetek ott érnek el figyelemre méltó eredményeket, ahol teljes mértékben élvezik a pártszervezetek figyelmét és megértő támogatását. Ifjúsági szövetségünk, mint eddig minden alkalommal, most is számít a *pártszervezetek és pártvezetőségek hatékony támogatására.* Az 1967. évi akcióprogramok kialakításánál, a kongresszus tartalmi és szervezeti előkészítésének tervezésénél — ha szabad úgy mondani — eleve számításba vettük idősebb elvtársaink tapasztalatát, megértését és önzetlen közreműködését. A kommunisták idősebb és fiatalabb nemzedékeinek együttes erőfeszítései szükségesek ahhoz, hogy a párt ifjúsági szervezete a jövőben mind jobban betöltse hivatását a magyar ifjúság kommunista nevelésében, a párt utánpótlásának biztosításában.

Szabó János,
a KISZ KB titkára

Mezőgazdaságunk idei feladatai

A mezőgazdasági üzemek az elmúlt évet — a viszonylag kedvezőtlen 1965. év után — mintegy 5—6%-kal jobb termelési eredményekkel zárták, bár 1966-ban is eléggé súlyos ár- és belvíz károk keletkeztek.

A kenyérgabona termésátlaga jó volt és kiemelkedőnek mondható a kapás növények, a kukorica, cukorrépa és burgonya termése. Az állattenyésztés eredményei is kedvezőek. A szarvasmarhatartás anyagi ösztönzését célzó intézkedések — a vágómarha és a tejtermelés, illetve felvásárlás terén —, már éreztették hatásukat. Sajnos a közös gazdaságok szarvasmarha-állományának növekedése így sem tudta ellensúlyozni a háztáji gazdaságokban bekövetkezett csökkenést. Ennek oka elsősorban az volt, hogy a szüségesnél kevesebb nagyüzemi férőhely állt rendelkezésre.

Javult a mezőgazdaság technikai ellátottsága. A kereskedelmi vállalatok mindinkább figyelembe vették a mezőgazdasági üzemek gépigényeit és azokat a fontosabb mezőgazdasági gépekből csaknem teljesen kielégítették. Megvásároltak — többek között 5 600 traktort, 7 500 mezőgazdasági pótkocsit, 1 550 gabonakombájnt. Több gép megrendeléseit azonban még az elmúlt évben sem lehetett teljesíteni. (Pl. rakodógépek. bálázók, személy- és tehergépkocsik.)

A termelőszövetkezeti tervezésben a különböző adminisztratív kötöttségek megszüntetése nem okozott zökkenőt a népgazdasági igények kielégítésénél. Igazolja ezt. hogy az 1966. évi előirányzatokra a termelőszövetkezetek lényegében leszerződtek és a *népgazdasági célkitűzések.* — tervutasítás nélkül, az önállóan döntő termelőüzemek és az érdekelt vállalatok kapcsolatára alapozva — szinte teljes mértékben *megvalósultak.*

A tervkötelezettség és egyéb kényszerítő hatások megszüntetésével *jelentős mértékben nőtt a termelőszövetkezetek önállósága, felelőssége a termelési célkitűzések kialakításában és végrehajtásában.* Javult a termeltető és felvásárló vállalatok, valamint a termelők kapcsolata.

Mindezeken túl az új tervezési és szerződéskötési módszer lényegesen hozzásegített ahhoz, hogy tisztán lássuk a gazdasági helyzetet. Kiderültek azok a problémák, amelyeket a korábbi évek adminisztratív módszerei elkendőztek.

A tavaly bevezetett gép- és berendezés amortizáció ugyancsak tovább növelte az üzemek önállóságát. de egyben felelősségüket is a gépberuházások megvalósításában. A rendelkezésükre álló anyagi eszközök célszerűbb felhasználására törekedve sokkal jobban megfontolják, milyen gépeket vásároljanak.

A felsorolt intézkedéseknek jelentős szerepük volt abban, hogy a mezőgazdaság 1966. évi előirányzatait teljesítette.

A mezőgazdasággal szemben támasztott követelmények azonban 1967-ben sem kisebbek. Alapvető igény az ország élelmiszer-szükségletének biztosítása, a feldolgozó ipar ellátása nyersanyaggal és a mezőgazdasági export további növelése. Ezeket a célkitűzéseket csak akkor tudjuk megvalósítani, ha a mezőgazdasági termelés az előző évinél 2,3%-kal, a felvásárlás 3,0%-kal növekszik.

Ezeken az általános célkitűzéseken túl továbbra is követelmény a kenyérgabona-szükséglet hazai termelésből történő biztosítása. Ezt jól szolgálja, hogy *mezőgazdasági üzemeink 1966 őszén az előirányzottnál valamivel nagyobb területen, 2 322 000 kat. holdon vetettek el kenyérgabonát.* Ehhez nyújt segítséget a nagyobb arányú kombájn-behozatal is.

A különböző ipari növények, szálastakarmányok, gazdasági és kertimagvak szükségletét, a tavalyival azonos területen valamivel nagyobb termésátlaggal, biztosítani lehet. Ez komoly feladat, hiszen az elmúlt évben ezekből a növényekből jó termést takarítottunk be.

A fokozódó belföldi szükséglet és az exportigények kielégítése céljából a mezőgazdasági üzemek zöldségterületét mintegy 12 000 kat. holddal szükséges megnövelni.

Kedvezően fogja éreztetni hatását az ellátásban 1967-ben a második ötéves terv idején telepített és most termőre forduló mintegy 21 000 kat. hold szőlő és ugyanannyi gyümölcsös.

Továbbra is igen fontos az állatállomány létszámának és hozamának növelése, mivel állati termékekből sem a belföldi, sem az export igényeket nem tudjuk egyelőre teljesen kielégíteni. Nagy figyelmet kell fordítani a szarvasmarha-állomány — elsősorban a tehénállomány — létszámának növelésére. A tehénlétszám növelés költségeinek csökkentését szolgálja az a kormányintézkedés, amely szerint 1967. január 1-től a 4000 Ft-os üszőkedvezményen túl minden született borjú után további 1000 Ft állami támogatást kapnak a termelőszövetkezetek.

Az elmúlt évben csökkent a kocaállomány a közös gazdaságokban. Ezért nagy szükség van arra, hogy a termelőszövetkezetek a viszonylag kedvező múlt évi takarmánytermelést kihasználva, pótolják és tovább növeljék a kocalétszámot. Törekedjenek arra, hogy az elmúlt évinél is több hízottsertést értékesítsenek. Mivel kevés a hízóállomány, célszerű, hogy az értékesítésnél nagyobb átlagsúlyra hízlaljanak, lehetőleg 110 kg-on alul ne adjanak el hízottsertést.

A termelés növelésében számolni kell a háztáji állattartás lehetőségeivel. A termelőszövetkezeteknek az árutermelési feladatok mellett, a tagok ellátásáról, jövedelmének fokozásáról is gondoskodniuk kell. Sok helyen ezt szavakban elismerik, de nem sokat tesznek a több tízezer üres háztáji állatférőhely kihasználására, a munkaerő foglalkoztatására. A közös gazdaság szerves kiegészítője a háztáji gazdaság, tehát a szövetkezeti termelés növelésének ezt a lehetőségét is hasznosítani kell.

2 Az idei előirányzatok teljesítése érdekében a műtrágya-ellátás 20%-kal növekszik. 1 kh művelt területre számítva előreláthatóan eléri a 210 kg-ot. A termelőüzemek a műtrágya időbeni beszerzésével és kiszórásával növelhetik a felhasznált műtrágya hatékonyságát.

A mezőgazdasági munkák gépesítésének fejlesztéséhez a kereskedelmi vállalat (AGROTRÖSZT) az idei 10%-kal több gép eladására készült fel. *Gabonakombájnból 2000 db kerül forgalomba, traktorokból 6800—7000 db-ot vásárolhatnak a gazdaságok.* A lánctalpas traktorok kivételével, a mezőgazdasági üzemek gépigényét ki lehet elégíteni.

Az NDK-ból az idén 100 db burgonyabetakarító kombájnt, valamint a hozzá szükséges ültetőgépeket, 100 garnitúra komplex cukorrépabetakarító gépsort kapnak a gazdaságok. Az igények azonban e két utóbbi növény betakarításához szükséges gépekből jóval nagyobbak, ezért törekedni kell a behozatal további növelésére.

A mezőgazdaság jelenleg mintegy 6—700 féle nagy és kis munkagépet használ. A várható kereslet nagyobb részét a kereskedelem már képes kielégíteni. A mezőgazdasági gépkereskedelemben az elmúlt esztendő kedvező fordulatot hozott. Növekedett a termelőszövetkezetek saját alapja, amelynek felhasználásakor az üzemek fokozott követelményeket állítanak a gépek minőségével, alkalmasságával szemben. Sajnos az üzemi igényeknek megfelelő gépbeszerzést — bármennyire is biztosítva van annak pénzügyi fedezete az üzemekben —, teljes mértékben még 1967-ben sem lehet megvalósítani.

A termelőszövetkezetek gépamortizációs alapképzése többek között azt a célt is szolgálta, hogy a mezőgazdasági üzemek gépbeszerzésében kereskedelmi módszerek terjedjenek el. Ezzel az üzemek vezetői messzemenően egyetértenek. E módszer alkalmazásának azonban egyik feltétele, hogy a gépek az igényeknek megfelelően álljanak rendelkezésre. A mezőgazdasági gépgyártó vállalatoknak gyorsabban kellene reagálniuk az üzemi igényekre és a mezőgazdasági munkák gépesítéséhez újabb és jobb műszaki megoldású gépeket kellene ajánlaniuk. Általában a nem eléggé keresett gépekből készletek halmozódnak fel a kereskedelemben, a termelést elősegítő. a munka termelékenységét növelő gépekből, eszközökből pedig hiány van. Mezőgazdasági gépgyártó vállalatainknak mindinkább figyelembe kellene venniük, hogy legnagyobb piacuk — az export mellett — elsősorban a hazai mezőgazdaság. Jó példát mutatnak ezen a téren a vegyipari üzemek. Mind a műtrágya, mind a növényvédőszer igényeket gyorsan kielégítik, és hatásos vegyszereket ajánlanak a különböző mezőgazdasági kórokozók ellen.

3 Az 1965. és 66. évi tavaszi ár- és belvizek arra figyelmeztetnek, hogy a mezőgazdasági üzemekben sokkal nagyobb gondot kell fordítani azok megelőzésére. Mindkét évben több mint félmillió kat. hold megművelése maradt el belvíz miatt, de az idei kilátások is hasonlók.

Az üzemek vezetői tapasztalatból tudják, hogy a tavaszi és nyári esőzések idején a belvíz levezetésének elhanyagolása milyen nagy kárt okozhat a lábon álló kultúrákban is. Sokat tehetnek a mezőgazdasági üzemek, ha idejében gondoskodnak a vízlevezetők megépítéséről, és

karbantartásáról. Az állam a 3004/9-es számú kormányrendelettel a vízrendezési munkák végzéséhez továbbra is jelentős támogatást nyújt a termelőszövetkezeteknek. A víztelenítési munkálatokra fordított beruházás — csatornák, átereszek megépítése, tisztántartása —, a mezőgazdasági üzemekben sok esetben egy év alatt megtérül. A vízrendezési munkák fontosságát felismerve, a kormány az idei költségvetésben további összegeket biztosított erre a célra.

4 1967-ben a termelőszövetkezetek közel 30 000 tehénhely, 10 000 növendékmarha- és 47 000 sertéshizlaló-férőhely, 290 bekötőút, 5,5 ezer vagon magtár- és gyümölcstároló építését fejezik be.

A termelőszövetkezetek vezetői az ez évi beruházások megvalósításáról még az elmúlt évben döntöttek. Hiszen tudott dolog, hogy a gyors és biztonságos építkezés előfeltétele az idejében és megfelelően előkészített munka.

A mezőgazdasági üzemek az építkezések meggyorsításáért azonban még az ez évi tervek készítésekor is sokat tehetnek például az anyagok kellő idejű szállításával, az egyes munkák saját kivitelezésű megoldásával. A mezőgazdasági építkezésekben jelentős szerep jut a termelőszövetkezetek közös és házi építési vállalkozásainak. A gazdasági mechanizmus reformjáról szóló központi bizottsági határozat ennek fontosságát külön kiemeli. A házi építési brigádok és a termelőszövetkezeti önálló, közös építővállalkozások továbbfejlesztését eddig végzett munkájuk indokolja. Az új építkezések többsége a házi brigádokra vár, ők látják el a meglevő épületek karbantartását, felújítását is. De az építkezési munkák meggyorsítása, a termelékenység növelése, technológiai és műszaki igényessége sok esetben a házi építési brigádok lehetőségeit meghaladó követelményeket jelent. Ilyenkor célszerű a termelőszövetkezeti önálló közös vállalkozások szervezése.

5 Ismeretes, hogy az építési beruházások többsége nem az adott év termelési célkitűzését szolgálja. Ezért igen fontos, hogy a több millió Ft értéket kitevő építkezések a gazdaságok távlati termelésfejlesztésével összhangban valósuljanak meg, hiszen egy-egy épület több évre előre meghatározza az üzem termelési lehetőségeit.

A termelésfejlesztés és az építkezések összhangjának biztosításához segítséget nyújt a termelőszövetkezeteknek az üzemfejlesztési terv, kidolgozásához sok termelőszövetkezetben már az elmúlt év őszén hozzáfogtak. Az üzemfejlesztési terv keretében fel lehet mérni a termeléshez és a termelés fejlesztéséhez szükséges anyagi eszközöket, valamint a saját erőforrások adta pénzügyi lehetőségeket akár előre több évre is. Az üzemfejlesztési terv azonban csak akkor tölti be szerepét, ha reálisan az üzem adottságaira, lehetőségeire épül és figyelembe veszi a gazdaság erőforrásait. Az adottságoknak ez a meghatározása természetszerűen kihat a szövetkezet jövedelmére. Éppen ezért szükséges az egyes fejlesztési elképzeléseket — különösen azokat, amelyek megvalósításához nagyobb összegű beruházások szükségesek —, alapos számításokkal megvizsgálni, az üzem többi termelési ágával összhangba hozni és a fejlesztési célkitűzéseket az üzemfejlesztési tervben összefoglalni.

6 Amikor a termelőszövetkezetek, adottságaik figyelembevételével, éves üzemtervüket összeállítják, számolniuk kell azokkal az anyagi — műtrágya, gépbeszerzés stb. — lehetőségekkel, amelyek a termelésüket megalapozzák, valamint azokkal a gazdaságpolitikai változásokkal, amelyek gazdálkodásukat befolyásolhatják.

Az ideiglenes tervkészítés is igazolja: *indokolatlan az olyan félelem, hogy a mezőgazdasági üzemek önállóságának növelése mellett nem lehet biztosítani a népgazdasági szükségleteket.* Néhány növény kivételével a tavalyival azonos, vagy annál nagyobb árumennyiségre kötötték a szerződéseket.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek önállósága a termelési feladatok meghatározásában, a saját pénzügyi alapok megteremtése az eszközök beszerzésében — megfontolt számításokat igényel az üzemvezetéstől. Az elmúlt évi gazdálkodás eredményei azt mutatják, hogy a szövetkezeti vezetők — élve a lehetőségekkel — bátran haladnak ezen az úton, egy-egy gazdálkodási elhatározást alapos megfontolások, számítások előznek meg. *Helyes azonban, ha ezt a munkát nem csupán a szűkebb vezetőség végzi, hanem bevonják abba a termelőszövetkezeti tagokat is.* Az elmúlt években azok a termelőszövetkezeti vezetők tudtak eredményesen megbirkózni a feladatokkal, akik a tagsággal együtt döntöttek a közös gazdaságot érintő legfontosabb ügyekben.

A tervben kitűzött feladat végrehajtásának is fontos feltétele, hogy a tagság jól megismerje. Ajánlatos tehát a feladatokat munkaterületenként meghatározni, és megtárgyalni a tagsággal. Ez terjedjen ki a munkavégzés módjára, a díjazásra, a bevonható családtagok létszámára. A termelőszövetkezeti tagok új nyugdíjrendszerére vonatkozó kormányhatározat előnyösen hat a helybeli munkaerő foglalkoztatására. Többségében megszűntek azok a tényezők is, amelyek az alkalmazotti munkát indokolták. Helyes, ha a termelőszövetkezeti kommunisták agitációjukban ezt hasznosítják.

7 A mezőgazdasági termelőszövetkezetekben mindinkább terjed a szocialista munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom. Az MSZMP IX. kongresszusa előtti munkaverseny jelentős gazdálkodási eredményt hozott. E versenymozgalomban a termelőszövetkezeti tagok tömegesen vettek részt. A IX. kongresszus tiszteletére kialakult versenymozgalmat a termelőszövetkezetekben helyes továbbra is fenntartani, sőt tovább fejleszteni. Gondoskodni kell a megfelelő versenyfeltételek, formák kialakításáról, a teljesítmények körültekintő értékeléséről, továbbá az erkölcsi és anyagi ösztönzés megteremtéséről. Helyes, ha a szocialista versenymozgalom célkitűzéseit jól összehangolják a termelőszövetkezeti üzemtervben lefektetett feladatokkal.

Klenczner András
földművelésügyi miniszterhelyettes

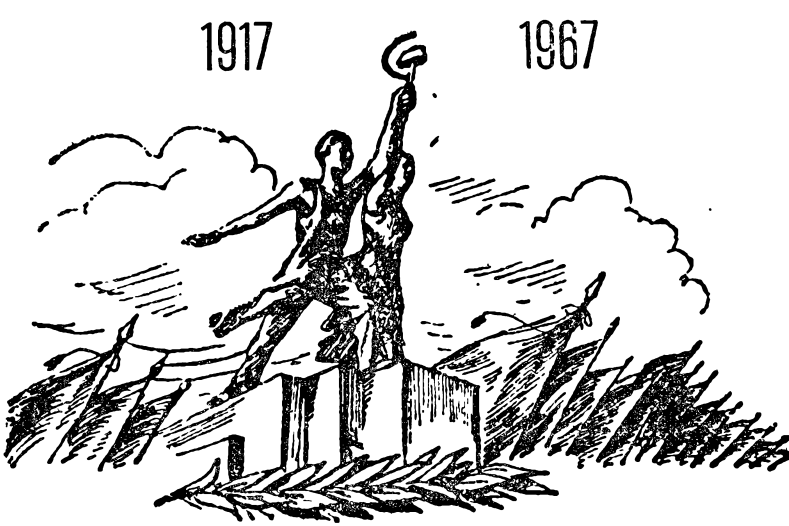

Az MSZMP KB 1967. február 15-i határozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünnepléséről

I

Fél évszázaddal ezelőtt, 1917. november 7-én győzött a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, létrejött a világ első munkás-paraszt állama, a Szovjet Szocialista Köztársaság, és ezzel megkezdődött az elnyomás és kizsákmányolás világuralmának alkonya.

Az első győztes proletárforradalommal a marxizmus—leninizmus elmélete, a munkásosztály ideológiája gyakorlattá vált. Megszületett a világ első munkáshatalma, a munkásosztály forradalmi pártjának, a nagy Leninnek vezetésével létrehozta a proletárdiktatúrát, a szocialista forradalom államhatalmát. A marxizmus eszméi, amelyek háromnegyed évszázaddal azelőtt még „kísértetként járták be Európát", a világ egyhatodán élő valósággá, világot formáló erővé váltak.

Az Októberi Forradalom az emberiség eddigi történelmének legnagyobb fordulata. Megkezdődött a kizsákmányolás több ezer éves uralmának felszámolása, elkezdődött az emberiség legújabbkori történelme. Fél évszázad alatt megváltozott a világ arculata.

Az Októberi Forradalom megmutatta az emberiség legégetőbb problémáinak megoldását, a világforradalmi folyamat azóta feltartóztathatatlanul halad előre. A Szovjetunió léte, harca és forradalmasító

példája nyomán már tizenhárom ország népei vívták meg sikerrel harcukat a néphatalom megteremtéséért.

A Szovjetunió a második világháborúban a háború fő terhét viselve szétzúzta az imperializmus rohamcsapatát, az állig felfegyverzett náci fasizmust. Győzelme világszerte új lendületet adott a társadalmi haladásért és a nemzeti függetlenségért folyó harcnak. Az elmúlt két évtizedben létrejött a szocialista világrendszer, amely ma a világtörténelem alakulásának döntő tényezője. Példátlanul gyors történelmi fejlődésében a szocializmus életereje és fölénye fejeződik ki.

Az Októberi Forradalom, majd a szocialista világrendszer létrejötte és támogatása lehetővé tette, hogy a népek szabadságharcának csapásai szétzúzzák a szégyenletes gyarmati rendszert. Újabb és újabb népek léptek és lépnek a függetlenség útjára. Önálló fejlődésükért vívott harcuk legfőbb támasza ma a Szovjetunió és a szocialista világrendszer.

A Nagy Októberi Forradalom, a szocializmus eszméi uralják korunkat, és mind több ember agyát és szívét hódítják meg. A Szovjetunió és a szocialista világrendszer az imperializmus, a kizsákmányolás ellen nemzetközi méretekben folyó osztályharc legfontosabb bázisa. Harca, eredményei az egész emberiséget szolgálják. A valósággá vált szocializmussal az imperializmus minden vonatkozásában számolni kénytelen és ez kedvező feltételeket teremt a kapitalista világ dolgozóinak politikai jogaikért, gazdasági helyzetük javításáért, a békéért és a társadalmi haladásért vívott harcához.

A Szovjetunió népei hatalmas áldozatokat vállalnak a világimperializmus elleni küzdelemben és a hazájuk felvirágoztatásáért folyó óriási építőmunkában. A megvalósult leghaladóbb társadalmi rend a forradalom előtti elmaradott országból szocialista nagyhatalmat teremtett, amely a földkerekség egyik legfejlettebb országa és egy sor alapvető területen első helyen áll a világon. Termelése a modern tudomány és technika vívmányainak segítségével viharos gyorsasággal fejlődik.

A világ első szocialista országa az emberiség békéjének legfőbb, legbiztosabb támasza. Hadserege, amely a legerősebb a világon, őrködik a béke fenntartásán, hatalmas ereje visszarettenti az agresszorokat.

Az imperializmus minden erejét arra összpontosítja, hogy megállítsa a szocializmus előretörését, visszaszerezze elvesztett pozícióit. A profitért és a világuralomért folyó esztelen hajsza az emberiség létét, fennmaradását fenyegető atomháborúba is belesodorhatja a világot. Az imperializmus agresszív köreit csak a népek harca, az emberiség békeakarata és mindenekelőtt a Szovjetunió és a szocialista világrendszer ereje fékezheti meg.

A Szovjetunió az emberi haladásért, a demokráciáért és a szocializmusért küzdő erők példaképe és legfőbb támasza. A függetlenné vált, vagy függetlenségükért harcoló ázsiai, afrikai, latin-amerikai népeket a történelem tényei győzik meg egyre inkább arról, hogy önzetlen segítséget a Szovjetuniótól és a szocialista országoktól várhatnak.

Ma, amikor kibékíthetetlen harcban állnak egymással a szocializmus és az imperializmus erői, nemcsak a kommunisták hatalmas serege sorakozik fel a Szovjetunió mellett, hanem ott áll száz- és százmillió olyan becsületes ember is, akinek drága a béke, a haladás és a nemzeti függetlenség ügye. Kialakulóban van és egyre szilárdul az emberiség legjava, kommunisták és nem kommunisták összefogása a béke, a haladás és a nemzeti függetlenség védelmében.

II

A magyar dolgozó nép élete, küzdelmeinek láncolata az elmúlt fél évszázadban elszakíthatatlanul összeforrt a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal. A magyar dolgozó nép meghallotta Október szavát, megértette, hogy a forradalom minden ország dolgozóinak utat mutat. Jogosan lehetünk büszkék arra, hogy a szocialista forradalom Oroszország után az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság létrejöttével a mi hazánkban győzött először, és hogy az Októberi Foradalom oroszországi harcaiban százezernyi magyar internacionalista harcos vett részt.

Függetlenségünk, önálló nemzeti létünk sokszor forgott veszélyben történelmünk során. A felszabadulás után a szocializmusban, az Októberi Forradalom által feltárt útban megtaláltuk a nemzeti függetlenség megszilárdításának, népünk felemelkedésének, anyagiakban és kultúrában gazdag élete megteremtésének útját.

Testvéri barátságunk és szövetségünk a Szovjetunióval szilárd és megbonthatatlan, mert a proletár internacionalizmus elvi alapján áll és összhangban van népünk létérdekeivel. Céljaink, elveink közösek és hazánk felvirágoztatásának, szocialista vívmányaink erősítésének, terveink valóra váltásának záloga a további szoros testvéri barátság, a politikai, gazdasági, tudományos, kulturális és katonai együttműködés a világ első szocialista országával, az ötvenesztendős Szovjetunióval.

A világ, az emberiség sorsa a két világrendszer között folyó nagy történelmi küzdelemben dől el. Ebben a harcban tanúi lehetünk a forradalmi mozgalom nagy fellendüléseinek, győzelmeinek, de ideiglenes visszaeséseknek is. A harc végső kimenetele azonban nem kétséges. A Nagy Október óta eltelt fél évszázad, mely alapvetően megváltoztatta a világ arculatát, világosan, félreérthetetlenül felrajzolta a jövő perspektíváját is: a szocializmus győzelmét az egész világon. A harc a jövőben sem lesz könnyű, további nagy erőfeszítésekre lesz szükség, de megvalósítjuk az emberiség legjobbjainak álmát: a boldog, békés szocialista világot

III

A Központi Bizottság, az illetékes állami, társadalmi szervek megfelelő központi rendezvényekkel gondoskodnak arról, hogy hazánkban is méltóképpen ünnepeljük a Nagy Októberi Szocialista Forradalom

győzelmének 50. évfordulóját. Az 50. évfordulóra készülve az országos szervek rendezzenek kiállításokat a Szovjetunió fejlődéséről. Adjanak ki tudományos, népszerű ismertető és irodalmi műveket. Mutassák be a kiemelkedő szovjet filmeket, színpadi alkotásokat és zeneműveket. A sajtó, a rádió és a televízió méltóképpen emlékezzék meg az évfordulóról.

A Központi Bizottság felhívja a párt-, állami, társadalmi és tömegszervezeteket, mozgalmakat, hogy a központi ünnepségekbe bekapcsolódva, működésük területén emlékezzenek meg ünnepélyesen a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról.

Ismertessék meg minél több emberrel a Szovjetunió életét, politikai, gazdasági, kulturális vívmányait és azt a szerepet, amelyet a világ első szocialista országa ma betölt a világban. Ismertessék közös céljainkat, közös harcunkat a békéért és a szocializmusért, mutassák be a magyar—szovjet kapcsolatok alakulását, fejlődését és szerepét népünk életében.

A Központi Bizottság felhívja a magyar dolgozó népet: induljon „jubileumi munkaverseny" a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére. A munkaverseny sikerei újabb nagy hozzájárulást jelentenek hazánk felvirágoztatásához, az Októberi Forradalom eszméinek, a béke, a haladás és a szocializmus eszméinek diadalához. Az egész magyar nép — az alkotó munka jegyében is — együtt ünnepli majd a Szovjetunió népeivel és a világ haladó erőivel a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóját.

Az 1917. évi februári oroszországi forradalom

Az orosz forradalmak minden I. Péter után következő cár szobrát ledöntötték, egyet kivéve: III. Sándorét. A szobor nemcsak csúnyasága miatt kapott kegyelmet. A közfelfogás III. Sándor cárt némileg enyhébben bírálta el, mint apját, II. Sándort, akit a narodnyikok 1881-ben megöltek, vagy III. Sándor fiát, a később kivégzett II. Miklóst.

III. Sándor másfél évtizedes uralkodása alatt Oroszország nem viselt háborút. A drámai előzmények után hatalomra került uralkodó itt-ott engedékenynek mutatkozott. Megtiltotta például, hogy felszámolják a birodalomhoz tartozó Finnország önkormányzatát.

Ezek a körülmények „a jó uralkodó" képéhez nyújtottak illuzórikus alapot. A mai polgári történetírás több képviselője ennek alapján kívánja teljesen tisztára mosni az utolsóelőtti orosz cár emlékét.

Ez a kísérlet aligha sikerülhet. Az emberi haladás hívei nem felejthetik el III. Sándornak a forradalmi narodnyikok tömeges legyilkolását; azt, hogy Pobedonoszcevnek, a pravoszláv egyházat irányító Szent Szinódus főügyészének sugalmazására a nyolcvanas évek elején az államélet meghatározott területein szabadjára engedte a szélsőséges konzervatizmust: nevéhez fűződik az ún. „ellenreformok kora". A háborúzást III. Sándor inkább a világpolitikai helyzet alakulása és korai halála miatt kerülte el. Ami pedig a nemzetiségi politikát illeti, az erőszakos elnyomás rendszere az ő idején sem szűnt meg.

Ha tagadjuk is, hogy III. Sándor és fia II. Miklós uralkodása között minőségi különbség volt, azt el kell ismernünk, hogy

a két cár tevékenysége

árnyalati eltéréseket mutat. Egyéniségük és jellemük nem hasonlított egymásra. Az 1894-ben megkoronázott II. Miklós az államférfiúi és emberi hibák megtestesülése volt. Uralkodásának egyre válságosabbra forduló éveiben közömbösségbe hajló derűlátással, az optimizmus egy beteges válfajával kezelte az államügyeket. Még a huszadik század elején is meg volt győződve az önkényuralom jövőjéről. Békésebb időkben is alkalmatlan lett volna az uralkodásra. Anyja — Mária Fjodorovna özvegy cárné, az egykori Dagmar dán hercegnő — bizalmas beszélgetései során nyíltan megmondotta, hogy a cárnak se akarata, se jelleme. A huszonhat éves korában trónra került ifjú kezdetben az idős hercegeket állította előtérbe, (ebben persze a nagyhercegeknek is volt némi szerepük!), majd ötletszerűen megválasztott kegyencekkel kormányzott. II. Miklós az államigazgatás egyik ágában sem rendelkezett szakismeretekkel. Ha tanácsadói szakkérdést érintettek, a cár sér-

tődöttséget mutatott és azonnal elzárkózott.

Az uralkodói döntések kialakításában mind nagyobb szerepet játszott a cár felesége, Alekszandra Fjodorovna cárné, eredeti nevén Alice hessen-darmstadti hercegnő. Alice már Németországban ismert volt akaratosságáról és kótyagos csodavárásáról. Tüneményes gyorsasággal lett protestánsból buzgó pravoszlávvá, németből orosszá. Megragadták a pravoszláv egyház különösen díszes szertartásai és belevetette magát a Szent-Pétervárott divatos vallásos — misztikus, már-már a pogánysággal kacérkodó szektás — mozgalmakba. II. Katalin óta nő nem összpontosított kezében Oroszországban akkora hatalmat, mint Alekszandra Fjodorovna, aki szinte egész életét a betegágyban és az imazsámolyon töltötte el. Oroszország anyjának neveztette magát, de csak mostohaanyának bizonyult. Minden erejével arra biztatta a cárt, hogy esorbitatlanul őrizze meg despotikus egyeduralmát. Ilyen házaspár uralma alatt nem csoda, ha egyre többen dicsérték III. Sándor emlékét. A sokasodó bajok láttán Vitte gróf egy ízben III. Sándor arcképére mutatott és fájdalmasan így kiáltott fel: „Legalább három hónapra támasszátok fel őt!"

S ez volt Vitte és még annyi más udvaronc politikus alapvető tévedése. Ők azt hitték, hogy a cári rendszer nehézségei elsősorban az uralkodó egyénisége miatt szaporodnak. Pedig *maga a rendszer volt az, amely törvényszerűen zsákutcába jutott.* Ez a feudális és ázsiai színezetű zsarnokság az imperializmus viszonyai között természetesen csak még agresszívabb lehetett.

Egy magát rég túlélt politikai rendszer

kapkodása és a modern finánctőkés mohóság olvadt össze II. Miklós külpolitikai programjában. A cárizmus mindenekelőtt Ázsia letiprásáról álmodott, és ehhez hozzá is kezdett. Az események szükségszerűen vezettek a nagy véráldozattal és szégyenletes vereséggel végződő 1904—1905-ös orosz—japán háborúhoz.

A cári nemzetiségi politika a századfordulón mindenütt a durvább eszközökhöz nyúlt. Megsemmisítették például Finnország alkotmányos önkormányzatát.

A szűkebb értelemben vett *orosz belpolitikában* is önmaga ellen uszított a rövidlátó konzervativizmus. II. Miklós teljes értetlenséggel szemlélte, majd üldözni kezdte a liberális burzsoá körök mérsékelt reformmozgalmát. Illegalitásba szorította a lojális, forradalomellenes reformirányzatokat. Például a Felszabadulás Szövetségét, a későbbi Miljukov történész professzor által vezetett, alkotmányos demokrata párt magját (orosz kezdőbetűinek összevonásával e pártot *kadet pártnak* nevezték).

Ezek után világos, hogy a forradalmi pártok számára a cárizmus csak puskagolyót és súlyos rendőri megtorlást tartogatott. A forradalmi pártok táborába tartozott Csernov irányzata, a társadalmi forradalmárok pártja (rövidített orosz nevén *eszer párt)* is, amely ha nem is a régi tisztasággal és radikalizmussal, de a narodnyikok forradalmi demokratizmusát képviselte, s felújította a merényletek taktikáját. Pleve, Szipjagin és más cári miniszterek egymás után haltak meg az amatőr terroristák csapásai alatt. A

terroristák a legtöbb esetben ekkor is tiszta szándékú, önfeláldozóan gondolkodó diákok voltak. „Olyan ártatlan szemekkel nézett rám, és úgy megijedt, amikor pisztolya elsült" — mesélte Dubaszov főkormányzó arról a merénylőről, aki rálőtt. Az eszer párt szervezkedésének a nagyszabású parasztmozgalmak adtak fenyegető hátteret.

A forradalmi tábor balszárnyán

a szociáldemokrata párt foglalt helyet, de tulajdonképpen két pártra oszlott. Az 1898-ban megalakult Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt 1903-ban lezajlott II. kongresszusán már két irányzat jött létre: a többségiek, vagyis a *bolsevikok csoportja* és a kisebbségek, a *mensevikek frakciója*. A mensevikek legismertebb vezetője Plehanov és Martov volt, a bolsevikoké — amint ez közismert — Lenin. Ő már 1895-ben híressé tette magát a Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására nevű forradalmi szervezet megalakításával.

A mensevikek az önkényuralom megdöntéséért szálltak síkra, de azt hangoztatták, hogy ebben a forradalomban a burzsoáziának kell elöljárnia, mert Oroszország hosszú ideig nem érett még a szocialista forradalomra. Ez a felfogás és politikai gyakorlat igen következetlenné tette a mensevikek forradalmiságát.

Lenin és a bolsevikok világosan látták, hogy a napirenden levő átalakulása olyan demokratikus forradalom lesz, amelyben a polgárság következetlensége miatt már a munkásság, a szocialista mozgalom jár az élen. A bolsevikok szocialista forradalommá kívánták átfejleszteni a polgári demokratikus forradalmat. Lenin a mensevikektől eltérően nagy jelentőséget tulajdonított a munkásság és a parasztság forradalmi szövetségének. A két szociáldemokrata irányzat a vita eldöntését a közben kirobbant első orosz forradalomtól remélte.

1905-ben az események Lenint igazolták. A cárellenes forradalmi fegyveres küzdelem élén a munkásosztály haladt. A munkástanácsok, az ún. szovjetek megteremtése pedig már egy új, szocialista jellegű hatalom felé mutatott. 1906-tól azonban az ellenforradalom fokozatosan felülkerekedett. A Sztolipin miniszterelnök nevéhez fűződő megtorló hadjárat tömegével szedte áldozatait.

De a forradalom, amelyet 1905-ben levertek, tovább érlelődött. A kiváltó okok mind fennmaradtak, sőt újakkal szaporodva még inkább kiélezték az oroszországi társadalmi ellentmondásokat. Újra forradalmi helyzet alakult ki, az önkényuralom elleni front lépésről lépésre újra termelődött. Az 1914-ben kirobbant világháború átmenetileg visszavethette ezt a folyamatot, de 1916-ra ismét, s most már sokkal erőteljesebben hangzott a jelszó: „Így tovább nem lehet élni!"

Ebben az esztendőben a forradalom szinte a levegőben lógott. Akár az Ochrana, a cári titkosrendőrség akkori jelentéseibe pillantunk, akár a bolsevikok szép számmal kiadott röpiratait olvassuk, az értékelések a forradalom rendkívüli közelségét illetően megegyeztek. A vélemények eme ritka találkozását látva, még inkább rövidlátónak tűnik a cári politika, amely még az uralkodó osztályok táborában is inkább szította, semmint tompította az ellentéteket. Szemléltetően mutatja ezt a fo-

lyamatot az Állami Duma polgári, ellenzéki pártjainak fokozatos balratolódása. E pártok szövetsége, az ún. haladó blokk, alkotmányos engedmények fejében hajlandó lett volna a cárizmus további kiszolgálására. II. Miklós és tanácsadói köre azonban hallani sem akart engedményekről.

Az elégedetlenség és nyugtalanság a hadsereg vezető köreire is átterjedt, amelyek korábban hűen és feltétel nélkül szolgálták az önkényuralmi rendszert.

A burzsoázia a maga részéről dinasztikus államcsínyre készülődött. Ennek gondolatát az angol és a francia követ is támogatta. A polgári államcsíny előkészítői II. Miklós lemondatása után testvérét, Mihályt kívánták az újonnan létrehozott alkotmányos monarchia trónjára ültetni. Azt tervezték, hogy Mihály polgári minisztériuma a háborút a „győzelmes befejezésig" folytatja és közben a burzsoázia teljes támogatásával leszámolt volna a forradalmi mozgalommal. A forradalom ellen tehát

két összeesküvést készítettek elő.

A cárizmus a Duma megrendszabályozásával és különbékével, a burzsoázia pedig dinasztikus államcsínnyel akarta elejét venni a forradalomnak. Mielőtt azonban az összesküvők megvalósíthatták volna tervüket, *teljes erővel kirobbant az oroszországi munkásosztály és parasztság elemi erejű forradalma.*

A februári forradalom spontán módon tört ki, a szónak abban az értelmében, hogy időpontját nem határozta meg előre valamely forradalmi szervezet. Mégsem lehet előkészítetlennek nevezni. E nagy átalakulást évtizedeken keresztül tudatos munkával szolgálta az oroszországi forradalmi mozgalom. Az utolsó években pedig a bolsevik párt végzett óriási munkát a tömegek forradalmi megedzése és tettre serkentése terén. Lenin az imperialista háború egyedulállóan következetes és határozott elítélésével nagymértékben hozzájárult a népmilliók felrázásához. E harc közben a pártnak sok áldozatot kellett hoznia. Vezetőit, neves agitátorait százával börtönözték be, küldték számüzetésbe, vagy kényszerítették emigrációba. Világszerte ismertté vált a Duma bolsevik képviselőinek esete, akiket háborúellenes tiltakozásuk miatt a törvényhozás házában tartóztattak le és hurcoltak el. A párt vezérkarának megritkulását és a párttagság megtizedelését azonban jórészt ellensúlyozta az a körülmény, hogy egyre növekedett a tömegek fogékonysága a bolsevik eszmék iránt. A hátországban és a fronton újabb befolyásos bolsevik vezetők egész sora tűnt fel. Sokszor közvetlen központi irányítás nélkül is helyesen tudták alkalmazni a párt programját. Így történt ez március 11—12-én (az akkori orosz időszámítás szerint február 26—27-én) lezajlott petrográdi népfelkelés idején, amikor a Központi Bizottság Oroszországi Bizottságának néhány tagja és a viborgi körzet pártszervezete gyorsan feltalálta magát és céltudatos fellépésével továbblendítette a tömegek mozgalmát.

A forradalom népi jellegét a

történelmi tények

tanúsítják. Utólag még Miljukov is elismerte emlékirataiban, hogy a Duma pártjainak tulajdonképpen nem volt közük a fegyveres harc megindításához.

A forradalom döntő feladatainak megoldására, a régi kormány megdöntésére és letartóztatására, a politikai foglyok kiszabadítására különösen nagy tömegek összpontosították erőiket.

A felkelés népi hatalmi szerve a petrográdi szovjet volt, amely az 1905. évi orosz forradalomban létrejött tanácsok mintájára alakult meg. Az ijedtségükből felocsúdó polgári pártok ezzel szemben megalakították a Duma Ideiglenes Bizottságát, majd elsősorban ennek képviselőiből, az Ideiglenes Kormányt. A forradalom során kettős hatalom jött létre. A petrográdi Szovjet ugyanis jórészt kezében tartotta a forradalom segítségére siető hadsereg irányítását. Lvov herceg, az Ideiglenes Kormány kadet párti miniszterelnöke ezekben a napokban érdekes formulával jellemezte a kialakult helyzetet: „az Ideiglenes Kormány hatalom, erő nélkül, a Szovjet pedig erő, hatalom nélkül".

Ez az erőtlen kormány azonban elsősorban a Szovjet többségének határozatlansága és tévedései miatt komoly hatalommá válhatott. A kistermelők tízmillióinál a cárizmus igája alól történt gyors felszabadulás és a polgári szabadságjogok kivívása a megalkuvás hangulatát tette uralkodóvá. A Szovjet küldötteinek többsége még nehezén igazodott el a politikai helyzet bonyodalmai között. Ezért sikerült elfogadtatni velük azt a határozatot, hogy a Szovjet megosztja hatalmát az Ideiglenes Kormánnyal.

A kettőshatalom érvényesült akkor is, amikor a nép követelésére az Ideiglenes Kormánynak jóvá kellett hagynia a cári család letartóztatását. A következő hónapokban a cári családot Carszkoje Szeloban viszonylag kedvező körülmények között tartották fogva.

Egy frissen kiszabadult forradalmár újságcikkében gúnyosan emlékezett meg erről: „Valóságos tündérmese ez, hogy egy szempillantás alatt minden megváltozott! Csakugyan Oroszország mesébe illő módon meggazdagodott. Vegyük például a foglyok helyzetét régen és most; Romanov Miklós most fogoly. Én is voltam fogoly. De micsoda különbség!"

Az Ideiglenes Kormány húzta-halasztotta a köztársaság kikiáltását. Folytatta az imperialista háborút. A tömegek legégetőbb szociális követeléseit sem elégítette ki. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy a forradalmasodás folyamata tovább erősödjön.

A februári polgári demokratikus forradalom így is óriási eredményt ért el: *megdöntötte a cárizmust*. A második orosz forradalom és annak győzelme nyilvánvalóvá tette — amit az első vereséggel végződő forradalom után esetleg még vitatni lehetett —, hogy az oroszországi munkásosztály, amely „felborította a Romanov monarchia vérrel és szennyel borított rozzant szekerét" (Lenin), aktivitását tekintve kétségtelenül a nemzetközi munkásmozgalom élcsapata.

Ma, kereken ötven évvel később, a februári forradalom legfőbb tanulságát abban látjuk, hogy a történelmi haladás kérlelhetetlenül elsöpri útjából a konzervatív népellenes despotizmust. Minél makacsabbul és önfejűbben támad, annál nagyobb robbanást készít elő önmaga ellen.

Dolmányos István,
egyetemi docens,
a történettudományok kandidátusa

A propagandisták kézikönyvéhez

Negatív jelenségek a tőkésországok gazdaságában

A fejlett tőkésországokban az utóbbi években általában jó volt az üzletmenet. Ennek ellenére növekvő gazdasági nehézségeket figyelhettünk meg, amelynek fő megnyilvánulásai a következők voltak:

— Nőtt a kihasználatlan ipari kapacitás,
— szaporodtak a hasznosítás szempontjából kétes beruházások,
— fizetési mérlegek zavarai,
— inflációs jelenségek,
— a spekuláció növekedése, áremelkedések.

Az egyes országokban ezek a bajok különböző mértékben és változatban jelentkeztek, de csaknem mindenütt hasonló rendszabályokhoz vezettek: *a fellendülést fékező pénzügyi korlátozásokhoz, munkanélküliség előidézéséhez, vagy legalábbis a munkaerőkereslet csökkentéséhez, a bérek befagyasztásához stb.* Franciaország nyitotta meg ezen a téren a sort, még 1963—64-ben, azután követte Olaszország, Anglia, majd Japán és a Német Szövetségi Köztársaság is. A deflációs gazdaságpolitika nem volt nagyon erőteljes, és a legtöbb országban nem is volt tartós. A burzsoázia egyrészt féltette magas profitjait, másrészt tartott a munkanélküliség politikai következményeitől.

1966 MÁSODIK FELÉBEN azután olyan jelenségek mutatkoztak, amelyek felvetik azt a kérdést, *vajon ugyanolyan ingadozásokról van-e most is szó, mint aminőket az előző évek folyamán tapasztaltunk, vagy pedig fordulóponthoz érkezett a fejlett tőkésországok újratermelési folyamatának alakulása.* A kérdés azért is indokolt, mert bár a tőkés világ legnagyobb országában, az Egyesült Államokban „virágzik" a hadikonjunktúra, de ezzel egyidőben, vagy talán éppen ezért, egyre növekednek az amerikai tőkések gondjai.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK már a fellendülésnek erősen spekulatív szakába érkezett, amikor ezt a „boom"-ot a vietnami háború szélesítésével járó hadikonjunktúra még inkább fellendítette. Tovább növekedett az ipari termelés, még magasabbra nőtt a profit, gyarapodott az állami költségvetés bevétele. A kormány azt hirdette, hogy a vietnami háború terhét a költségvetés többletbevételéből bőven lehet fedezni. Ez az illúzió azóta már eloszlott,

Ma az a helyzet, hogy a gazdasági növekedés üteme lényegesen lelassult annak ellenére, hogy a vietnami háború és az őrült fegyverkezés a nemzeti termék egyre nagyobb részét nyeli el. Johnson 1967 első felére 9,4 milliárd póthitelt kért és a következő pénzügyi évre 75,5 milliárd dolláros hadiköltségvetést terjesztett elő. (Ez jóval meghaladja a katonai kiadásoknak 1953-as, a koreai háborúval összefüggő rekordját, amely elérte a 48 milliárd dollárt.) Az állami kiadások azonban nem tudják kiegyenlíteni azt a hiányt, ami a fogyasztó tömegek vásárlásának zsugorodásából és a magánvállalkozás tartózkodásából származik. Jelentősen csökkent az építkezés, a gépkocsi-eladás, megcsappant a kereslet egyéb fogyasztási cikkek iránt, sőt már a szerszámgépek megrendelése is hanyatlik. A feldolgozó ipar kapacitásának kihasználása visszaesett, az ipari készletek alaposan megnövekedtek. A beruházási előirányzatok 1967-re már erősen tartózkodóak. A vietnami háborút nem lehet a folyó költségvetési bevételekből finanszírozni, hanem az államadósság növelését, az árakat felhajtó inflációs eszközöket kellett igénybe venni, és az adókat emelni. „Az áremelkedés nagyobb, mint amit tartósan el lehet viselni" — jelentette ki maga Johnson. Ezek a tények érthetővé teszik, hogy a börze hónapok óta nagyon idegesen viselkedik. A részvényárfolyamok esése már 1966 májusában kezdődött. Július végén folytatódott és szeptemberben—októberben sem volt a börze nyugodt. December közepén újra kiéleződött a helyzet. A harminc legnagyobb amerikai társaság részvényeinek árfolyama az 1966. évi legmagasabb szintet számítva december közepéig több mint 25%-kal esett.

FONTOS TERMELŐ ÁGAZATOKBAN az új megrendelések nem csak csökkenő tendenciát mutatnak, hanem már alacsonyabb színvonalon vannak, mint egy évvel ezelőtt. A nem teljesített megrendelések mennyisége azonban még igen nagy és a fegyverkezés igényei is tovább növekednek az új költségvetés szerint. Ezek a tényezők egy ideig még fenntarthatják az ipar magas foglalkoztatottságát. Annyi azonban bizonyos, hogy az egyes termelési ágak helyzete nagyon eltérő, a fejlődés eddigi üteme megtört és az Egyesült Államok konjunktúrájának lanyhulása nem marad hatás nélkül a tőkés világ többi részére.

A NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁGBAN még kifejezettebb a gazdasági helyzet romlása. A megelőző években gyors ütemben növekedett az ipari termelés. 1966-ban azonban már csak 2% körül volt az emelkedés. Kedvezőtlen a helyzet a szén-, az acél- és a textiliparban, csökkentek az építkezések, gyengélkedik a gépkocsiipar is. Erősen visszaesett a kereslet beruházási jószágok iránt. A munkanélküliség még nem nagy, de már megindult a külföldi munkások visszaáramlása (számuk elérte az 1,3 millió főt). 1967 január végén már 621 ezer volt a munkanélküliek száma, hét esztendő óta a legmagasabb. Jelenleg már több a munkanélküli, mint a betöltetlen munkahely, a helyzet éveken át ennek fordítottja volt. A be nem töltött munkahelyek száma 1966 decemberében 252 ezer. (Egy évvel előbb 520 ezer volt.) A bérből és fizetésből élők havi keresetének csökkenése a múlt év szeptemberében már 1 milliárd márkára rúgott. (Der Spiegel 1966. dec. 5.)

A BERUHÁZÁSOK volumene kb. ugyanannyi volt 1966-ban, mint a megelőző évben, de 1967-re már csökkenéssel számolnak. A jegybank 1966-ra a fizetési mérleg 5 milliárd márka hiányát jelezte (1965-ben 1,5 milliárd volt a hiány, az ezt megelőző években pedig aktív volt a fizetési mérleg). Az 1967-es költségvetés a lefaragások után is deficites. A részvények árfolyama erősen esett, az árfolyamok indexe (1953 vége = 100) az év végén 1964-ben 562, 1965-ben 474, 1966-ban 408 volt. Az árfolyamoknak ez az alakulása is a konjunktúra romlását tükrözi.

A nyugatnémet gazdasági körök különbözőképpen ítélik meg a helyzetet. A kölni ipari intézet szerint csak a „konjunktúra lehűléséről" lehet beszélni. Az egyik közvéleménykutató intézet azt jelenti, hogy a vállalkozóknak több mint 60%-a súlyosabb gazdasági válságra számít. Müller-Armack professzor, az Erhardt-féle gazdaságpolitika egyik szellemi atyja kijelentette: „a válság kezdetén állunk", aminek szerinte fő oka a beruházási javak iparának túlságos növelése és a fogyasztási kiadások túlzott emelkedése. Kétségtelen, hogy a gazdasági helyzet romlása is hozzájárult az Erhardt-kormány bukásához, bár fő okát a nyugatnémet imperializmus eddigi külpolitikájának csődjében kell keresni.

Két tanulságot mindenesetre levonhatunk már a nyugatnémet gazdasági viszonyok alakulásából:

1. „Az NSZK gazdasága minden szabályozási kísérlet ellenére *a kapitalista piac spontán törvényeinek megfelelően fejlődött* 1965-ben" — írja a Mirovaja Ekonomika (1966. 9. sz. melléklete). Az 1966-os év tényei ezt a megállapítást megerősítették.

2. Egy évtizeden át az NSZK gazdaságának terjeszkedése volt az európai gazdasági növekedés egyik legfőbb rugója. Ez a hatás egyelőre megszűnt és Nyugat-Európa ezt meg is fogja érezni.

ANGLIÁBAN nyolc esztendő óta most tapasztalható a legmeredekebb viszaesési tendencia a megrendelések, a termelés, a foglalkoztatottság terén — állapította meg a londoni Economist. A brit gazdaság az utóbbi években sűrűn érkezett a „megállj — mehet" helyzethez, amikor a fizetési mérleg kedvezőtlen alakulása folytán és a béremelkedések korlátozása céljából lefékezték, majd néhány hónap múlva ujra szabadabbá tették a népgazdaság fejlődését. Ilyen állami beavatkozás 1955 és 1966 között hat ízben történt. A „megállj" azonban most sokkal erősebb, mint a megelőző esetekben, mert nemcsak a kormány intézkedései, hanem a *tőkés gazdaság* spontán tényezői is erőteljesen ebben az irányban működnek.

A NEMZETI TERMÉK mennyisége 1966-ban már csak kismértékben emelkedett és kétségesnek látszik, hogy 1967-ben egyáltalában lesz-e emelkedés. 1966 szeptemberében és októberében az ipari termelés nem volt magasabb, mint az előző év azonos hónapjaiban. Az acéltermelés 1966-ban már 15%-kal kevesebb, mint az előző évben; az acéliparban 1967 elején 25%-os kapacitásfelesleg mutatkozik. Az „Angol Ipari Szövetség" adatai szerint az üzemek 60%-a kevesebb beruházást tervez 1967-re, mint amennyit 1966-ban megvalósított. A beruházások várható visszaesését 8—10%-ra becsülik. 1966 elején a kormány intézkedéseket tett a beruházások előmozdítására, ez azonban nem sok

eredménnyel járt, mert a kereslet kilátásai nem emelkedtek, hanem csökkentek. „Jól benne vagyunk a kereskedelmi ciklus hanyatló szakaszában"; a fizetési mérleg javult ugyan, de csökkennek a termelő beruházások és növekszik a munkanélküliség — állapítja meg a „The Sunday Times" (1966. XII. 18.). Az angol kormánykörök attól tartanak, hogy 1967 első hónapjaiban 750 ezer főre emelkedik a munkanélküliek száma.

Az állami beruházások növelése, az export bizonyos növekedése enyhítheti a kedvezőtlen tendenciák erősödését, ha a lakosság fogyasztása legalábbis változatlan marad. Ez azonban nagyon kétséges. Példa erre a bérek befagyasztása, amely 1966. október 5-ével kezdődött és csak 1967. augusztus 11-ig szól, de a kormány máris tudtul adta, hogy ezen az időn túl sem lehet majd gyorsan visszatérni a korlátlan ár- és bérmegállapításokra. A lakosság fogyasztását csökkenti a munkanélküliség növekedésén kívül az is, hogy a bérek emelését megakadályozták, de a fogyasztói árak emelkedését nem sikerült megállítani.

A kivitel növelésében sem nagyon jók a kilátások, nemcsak azért, mert a világpiaci helyzet alakulása nem biztató, de Anglia nemzetközi versenyképességének megteremtéséhez is hosszabb időre van szükség. Egyelőre — amint a nyugat-berlini „Wochenbericht" megjegyzi — (1966. dec. 23.) — az angol font legalább 15%-kal túl van értékelve.

*

Az eddig elmondottakból kitűnik, hogy *a tőkés világ három legnagyobb ipari országában, az Egyesült Államokban, az NSZK-ban, Angliában komoly gazdasági nehézségek vannak kibontakozóban.* Az ipari termelés növekedése ezekben az országokban 1966 második felében megakadt, tehát már nemcsak a növekedési ütem csökkenéséről volt szó. A helyzet lényegesen eltérő a három országban. Az Egyesült Államokban bonyolódik a vietnami háborúval járó torzulásokkal, Angliában a font árfolyamának fel-feltörő problémáival — de emellett *vannak nagyon jelentős közös vonások is* —, több területen tovább csökken a termelőkapacitások kihasználása — szaporodnak a termelés korlátozásai, valamint a munkás-elbocsátások, növekszik a munkanélküliség — fokozódik az infláció, mindhárom országban jelentkeznek a fizetési mérleg zavarai. A helyzetre jellemző a beruházások csökkenő tendenciája:

Az üzemi beruházások alakulása

(Változás a megelőző évhez viszonyítva %-ban változatlan árakon számítva)

	1965	1966	1967*
Német Szövetségi Köztársaság	+ 7,2	+1,5	—2,5
Anglia	+ 3,5	—0,1	—3,0
Egyesült Államok	+13,1	+9,0	+6,5

* Hivatalos becslések.

Nem lehet azt mondani, hogy válság van, bár számos területen kétségtelen a túltermelés. A legutóbbi idők jelenségei mindenesetre azt mutatják, hogy a gazdasági tevékenység lefelé tendál. Azt sem kell

elfelejteni, hogy a *fejlett tőkés országok ipari termelésének 73,5%-át ez a három ország adja.* (A Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezetének adata.) Ha ehhez még hozzászámítjuk a kisebb országokat (Ausztriát, Belgiumot, Svédországot, Svájcot), ahol az utóbbi időben szintén nem kedvező a helyzet, akkor arra az eredményre jutunk, hogy *a tőkés világ fejlett országainak több mint háromnegyedében jelentősen lelassult a gazdasági fejlődés, és a termelés visszaesése fenyeget.*

Van néhány ország, ahol egyelőre kedvezőnek mondható a helyzet, ilyenek: *Franciaország, Olaszország, Japán és Kanada.* De ezek a fejlett tőkésországok ipari termelésének nem egészen 1/4-ét adják és felmerül a kérdés: milyen lesz a visszahatása annak, ha a tőkés világ többi, jóval nagyobb részében romlik a konjunktúra. A francia kivitelnek például 25%-a az NSZK-ba megy. A japán burzsoázia különleges helyzetben van, mert nagymértékben profitál a vietnami háborúból. A Bank of Japan becslése szerint a Vietnamba irányuló áruszállítások és szolgáltatások (nagy szerepet játszik a Vietnamban megrongálódott hadieszközök javítása) összege 1966-ban eléri az 1—1,5 milliárd dollárt. Kanadában a termelés lassúbbodása máris mutatkozik, 1966 első kilenc hónapjában a bruttó nemzeti termék növekedése az előző évhez viszonyítva negyedévről negyedévre csökkent.

A VILÁGPIACI HELYZET ROMLÁSÁRÓL még két jellemző adat: a Montan Unio (a nagy európai szén- és acéltröszt) 1966-ban valamivel kevesebb acélt termelt, mint 1965-ben. Kapacitásának kihasználása 1964-ben 90% volt, 1965-ben 80.2, 1966-ban 78,4%. 1967 első negyedében a tröszt acéltermelése 5.7%-kal lesz kevesebb. mint 1966 első negyedében. A tényleges acélárak általában 20%-kal alacsonyabbak, mint az Unio árjegyzékeiben feltüntetett árak.

A tőkés világpiacon már 1966 harmadik negyedében jelentős volt a nyersanyagok áresése, ami majdnem minden nyersanyagot érintett és a negyedik negyedben is folytatódott. Ezt az áralakulást a következő hónapok gazdasági kilátásainak megítélése, valamint a hitelek megszorítása eredményezte. A Reuter iroda nyersanyagokra vonatkozó árindexe az 1966-os év legmagasabb pontjától számítva december végéig 11%-os árszínvonal-csökkenést mutat.

Nem kívánok a fentebb ismertetett jelenségekből nagyon messzemenő következtetéseket levonni. Kétségtelen, hogy a tőkés világ újratermelési folyamatában valami megváltozott. Legalábbis annyi, hogy a súlyos gazdasági nehézségek egyidőben jelentkeznek az Egyesült Államokban és Európában. Ennek nagyon fontos gyakorlati következményei lehetnek: politikai szempontból, a nyugati országok gazdaságpolitikájában, valamint a szocialista és kapitalista országok gazdasági kapcsolatában. Nagy figyelmet érdemelnek ezek a folyamatok elméleti vonatkozásban is. Ne feledjük azt sem el, hogy amíg a tőkés országokban romlik a helyzet, a KGST országokban újabb lendülettel halad előre a gazdasági fejlődés.

Háy László,
a MTA levelező tagja,
az MSZMP KB tagja

A kispolgáriságról

Hazánk sajátos fejlődésének eredményeként a szocializmus építését *erősen kispolgári jellegű országban* kezdtük meg, amivel feltétlen számolni kellett. Az egyik legnehezebb feladat a szocializmus építésében a kispolgári tömegek szocialista útra vezetése. Érvényes ez a szocializmus teljes felépítésének korszakára is. Ezért került előtérbe a szocializmus alapjainak lerakása után a kispolgáriság egész problémaköre, ami sajátos vonásokkal ruházza fel ebben a szakaszban pártunk politikáját.

Pártunk VIII. és IX. kongresszusa, valamint a két kongresszus között folytatott elméleti-politikai munkája sokoldalúan elemezték a szocializmus hazai fejlődésének a kispolgárság múltbeli nagy súlyával összefüggő sajátosságait. Minden lényeges összefüggés — legalábbis elméleti, politikai szinten — tisztázódott e munka során. Tapasztalhatók azonban politikai közvéleményünkben, még a pártmunkások és aktivisták körében is téves nézetek, különösen a kispolgáriság értelmezése, a kispolgári életszemlélet, erkölcsi felfogás stb. elleni harc módszerei tekintetében.

Milyen történelmi gyökerei vannak nálunk a kispolgáriságnak?

A kispolgárság nagy száma különösen jellemző a lassan és nehézkesen fejlődő, feudális maradványokkal terhelt kapitalista társadalmakra. A szó marxista értelmében kispolgárságnak azt a sokrétű, heterogén, eredetét és társadalmi helyzetét tekintve roppant vegyes társadalmi osztályt nevezzük, amely közbülső helyzetet foglal el a tőkés társadalom uralkodó osztálya és proletariátusa között. (E közbeékelt helyzet alapján nevezik gyakran középosztálynak is.) Tipikus figurája ennek a kisárutermelő (kistulajdonos paraszt, kisiparos, kiskereskedő), valamint a kis- és középhivatalnok. Ez a közbülső helyzet jellemző a kispolgárság gazdasági és politikai természetére és lehetőségeire ugyanúgy, mint politikai és ideológiai arculatára.

A középrétegek egykori társadalmi súlyát mutatja a Horthy-Magyarországon a következő adat: 1941-ben 3 617 000, a lakosság 38,8%-a, volt kispolgár a 4 751 000 főt számláló proletár- és félproletár osztály, illetve a mintegy 750 000 fős uralkodó osztály között Ez a réteg a *tőkés társadalomban* meglehetősen konzervatív, könnyen az uralkodó osztályok szolgálatába volt állítható. A Horthy-fasizmus tömegbázisát is alapvetően a kispolgárság alkotta. Az uralkodó osztályok e rétegek szolgálatait gyakran honorálták gazdasági kedvezményekkel, politikai előnyökkel, ideológiai támogatással a proletárokkal szemben.

Ugyanakkor a tőkés konkurrencia élet-halál küzdelme tömegesen juttatta koldusbotra, proletarizálta ezt a réteget. Ez a körülmény viszont szembeállította őket is a kapitalizmussal.

A kispolgárság a hordozója legfőképpen a kispolgári politikai jellemvonásoknak, életfelfogásnak és mentalitásnak. Mindezt együtt k i s -

polgáriság-nak nevezzük. Könnyen érthető, hogy a kispolgáriság megszüntetése lehetetlen a kispolgárság megszüntetése előtt. Ez utóbbi tekintetben a szocialista forradalom hazánkban már elvégezte a munka oroszlánrészét: a szocializmus alapjainak lerakásával megtettük a *döntő lépést* a kispolgári létezési mód, társadalmi helyzet megszüntetése felé. *Társadalmilag* jelentéktelenre csökkent hazánkban a kisárutermelés, (az iparban mintegy 4%, a mezőgazdaságban mintegy 5%, a kereskerdelemben kb. 3%), és ezzel a hivatalnoki — alkalmazotti — szabadértelmiségi középrétegek kapcsolódásának lehetősége is a magántulajdonhoz. Ehhez az óriási változáshoz a *munkásosztály megnyerte a kispolgárok beleegyezését és többségük aktív támogatását is.*

Ezzel azonban a kispolgáriság megszüntetésének csak a lehetősége nyílt meg. A kispolgárok ugyanis kispolgári létük megszűnése után is *hosszú ideig* — idősebb korosztályaik többnyire véglegesen — megőrzik a korábbi létük által meghatározott ideológiai, erkölcsi arculatot, jelentős részben politikai tulajdonságaikat is. Átnevelésük semmiképpen sem oldható meg egy-két nekirugaszkodással, vagy akár sorozatos kampányokkal. Ehhez a volt kispolgárok „beleegyezését" sem lehet kérni, hiszen az ideológia, a mentalitás *nem tudatos választás* kérdése, nem az ismeretszerzés, felvilágosítás függvénye csupán. Ezért a kispolgáriság elleni harcunk sokrétű és bonyolult eszmei harc, a szocialista tudatformálás egyik középponti feladata.

Bonyolítja a helyezetet, hogy nemcsak a kispolgárok szocialista átnevelése szükséges, hanem egyidejuleg a munkásosztály szocialista tudatának kialakítása és fejlesztése is. Magától értetődik, hogy mindez szorosan kapcsolódik a szocializmus építésének gazdasági és politikai feladataihoz, ezek *alapozzák meg* a szocialista tudatformálást. További nehézséget okoz a kapitalista környezet hazánkban is érvényesülő ideológiai hatása, valamint a nemzetközi munkásmozgalom jelenlegi ellentmondásai.

Jelenleg legtöbb félreértés abban van, hogy vajon egyáltalán lehetséges-e a kispolgári mentalitás megszüntetése, nincs-e *ellentétben* ez a célunk a gazdasági mechanizmus reformjával, — amelynek, mint ismeretes, — egyik legfőbb feladata az anyagi érdekeltség fokozása.

E kérdés megválaszolásához mindenekelőtt tisztáznunk kell a kispolgáriság alapvető vonásait.

A kispolgáriság alapvető vonásai

Először: A tőkés társadalomban elfoglalt, többnyire bizonytalan, közbülső helyzet következtében *a kispolgár kétarcú.* Mint dolgozó, természetes szövetségese a proletariátusnak, mint tulajdonos, természetes szövetségese az uralkodó osztálynak. Ez a kétarcúság nem egyéni, hanem osztálytulajdonság, amely a kispolgári rétegekben állandó politikai bizonytalanságot, ingadozást szül. Mivel mindkét tulajdonság (dolgozó és tulajdonos) *egyszerre* jellemzik a kispolgárt, soha nem lehet biztosan tudni, társadalmi szinten melyik tulajdonság vált ki belőle tartós törekvést. Itt általános szabály csak az, hogy a kispolgári rétegek az osztályharc változó körülményei között az *erősebb fél oldalára állnak.* A marxista pártok tudatosan számolnak a kispolgárság e tulajdonságával.

A hazai osztályharc tapasztalata is igazolta ennek a megállapítás-

nak a helyességét. A hatalomért folytatott harc időszaka ugyanúgy, mint a szocialista viszonyok megteremtésének gyakorlata arról tanúskodik, hogy a munkásosztály a forradalom felfelé ívelő szakaszában helyes politika alkalmazásával számíthat a kispolgári rétegek támogatására. Fontos, hogy figyelembe vegyük a kispolgári ingadozás *lehetséges* méreteinek objektív hatását, különösen akkor, ha meggondoljuk, hogy hazánkban a munkásosztály túlnyomó többsége is új, a felszabadulás után lett csak munkás, s nagyobb részük nem munkásrétegekből származik. A kispolgári ingadozás tehát még *alapvető politikai kérdésekben is jelentkezhet* egyik másik munkásrétegnél.

Másodszor: A kispolgári létből eredő alapvető ideológiai tulajdonság *az összetartozó ellentétek erőszakos szétválasztása.* Ennek magyarázata az, hogy a kispolgár a létében megvalósuló kényszerű kettősséget (dolgozó és tulajdonos) gyötrelmesnek érzi és ezért legalább tudatában igyekszik szabadulni tőle. A kettős lét megszüntetése azonban lehetetlen: vagy dolgozóvá (proletárrá) kellene lennie, de ettől a lehetőségtől irtózik, vagy kizsákmányolóvá, ez azonban többnyire nehezen és csak nagyon keveseknek sikerül. A tudatban azonban viszonylag „könnyű" e kettősségtől megszabadulni, *egymást kizáró szélsőségekbe esni.* Remek példa a kispolgári ideológia eme labilitására a baloldali áradikalizmus vagy a jobboldali opportunizmus véglete, s ezek váltakozó vonzóereje a kispolgári gondolkozású tömegekre. A szektásság és revizionizmus osztálygyökereiket tekintve egyaránt kispolgári természetűek —, tartalmukban, eredményükben az általuk kiváltott törekvések nem sokban különböznek egymástól. Egyformán kispolgári eltorzításai a marxizmusnak. Ennek gyakori megnyilvánulása a fegyelem és a szabadság, az össztársadalmi és az egyéni érdek, a gazdaság és politika, az ösztönösség és tudatosság, a centralizmus és demokrácia stb. metafizikus szembeállítása. Az élet azonban viszonylag ritkán teszi fel úgy a kérdést, hogy ezek abszolút módon szembeállíthatók, ezért a válasz is csak ritkán ilyen egyszerű és egyértelmű. A való élet ellentétek szerves egysége, s ezért képtelen célkitűzés ettől az ellentétességtől általában megszabadulni. A kispolgári ideológia is csak azért képes elérni az ellentétektől való látszólagos megszabadulást, mert a kispolgári lét maga is furcsa egysége a dolgozó és a tulajdonos egymást kizáró oldalainak, amely tömegméretekben tulajdonképpen átmeneti és felemás jelenség. Ez a lét éppen ezért talaja az egymással konkurráló és látszólag szembenálló kispolgári ideológiáknak, (anarchizmus és reformizmus, nacionalizmus és kozmopolitizmus, lázadás és beletörődés, ultraforradalmiság és konzervativizmus, hurrá-optimizmus és pesszimizmus stb.).

Az igazi nehézség azonban abból adódik, hogy a kispolgár következetlenül cserélgeti, váltogatja ezeket az ideológiai zászlókat, sőt gyakran egyszerre próbálja követni őket. A kispolgári ideológia tehát a szervesen összetartozó, egymás nélkül nem létező ellentmondásokat mesterségesen szétválasztja, s ezáltal ezek értelmetlenekké válnak, a gyakorlati kérdések megoldását nem segítik elő, tévútra viszik. Elég világosan bizonyítja ezt a dogmatizmus és a revizionizmus dicstelen szereplése hazánkban. és nemzetközi méretekben is.

Harmadszor: Jellegzetes a kispolgár *életfelfogása,* erkölcsi ideálja,

világnézete s ízlésvilága is. E tekintetben is megfigyelhetők a végletek, bár itt gyakori a „harmadikutasság" látszata is. A kispolgári *erkölcs* a kispolgári lét kettősségét a kismagántulajdon individualizmusára redukálja, s ilyformán tudomást sem vesz a kispolgárról, mint dolgozóról. (A munka szeretete pl. általában nem jellemző a kispolgárra, míg a proletariátus legjobb rétegeinek nélkülözhetetlen erkölcsi tartása ez a kapitalizmus idején is.) A kispolgár individualizmusa, bár sok kísérlet történt már ideológiai általánosításra is, nagyobbára praktikus szinten marad, s a hétköznapi tudat egoizmusában, anyagiasságban, az „aki bírja, marja" elv érvényesítésében nyilvánul meg. Szélsőséges példája ennek az egykemozgalom, a családját, gyermekeit sem kímélő, harácsoló paraszt és városi kispolgár magatartása. Szocialista viszonyok között ez a magatartás hosszú ideig is megőrződik, bár formáit változtatja. Általános megjelenési módja manapság *nem a munkában*, hanem a *„mellékes"* hajszolásában figyelhető meg. Amikor az egyéni, családi jólét emelésére való törekvésnek azzal a módjával találkozunk, amely törvényeink betartásával, jobb munkával párosul, akkor általában nem kispolgári anyagiassággal van dolgunk. *Az elítélendő kispolgári anyagiasság ott kezdődik, ahol a szocialista törvények kijátszásával, munka nélkül törekszik valaki saját jólétének növelésére, akár más egyének, akár az egész társadalom rovására.*

Ezért *teljesen helytelen szembeállítani a szocialista társadalomban érvényesülő anyagi érdekeltséget a szocialista tudatformálás célkitűzéseivel.* A szocializmus építésében való anyagi érdekeltség a szocializmus építésének alaptörvénye. Ennek jobb érvényesítését kell megtanulnunk, ezt szolgálja többek között a gazdasági mechanizmus reformja is. A jelenleg még érvényben lévő gazdaságirányítási és anyagi érdekeltségi rendszer, mivel tökéletlenül oldja meg az egyének és vállalatok, szövetkezetek érdekeinek összekapcsolását a társadalom érdekeivel és céljaival, ezért jelentős teret enged az egyéni jólét növelésére irányuló „szabálytalan", törvénytelen és erkölcstelen törekvéseknek. A részletekbe menő központi szabályozás sem volt képes megakadályozni egyesek vagy egész kollektívák „ügyeskedéseit", amelyek csak néha estek egybe a tulajdonképpeni társadalmi érdekekkel. Világos, hogy ilyen körülmények között a tényleges társadalmi érdekeknek megfelelő tevékenység is sokszor mellékvágányokra csúszott, divattá tette a szabálytalan gazdálkodást, a készlet- és kapacitás-rejtegetést, státusz-bújtatást, kijárást, „szocialista" összeköttetéseket, korrupciót stb. Természetesen az új gazdasági mechanizmus sem lesz mentes minden ellentmondástól. A különféle érdekek helyes összhangjának megteremtése, az össznépi érdekek elsőbbsége alapján ezután is szüntelen tudatos és tervszerű gazdaságpolitikai tevékenységet igényel. Ha ezt elhanyagolnánk, még nagyobb teret engednénk a kispolgáriságnak. Ennek a veszélye feltétlenül fennállna, ha teljesen a spontaneitásra bíznánk a gazdasági folyamatok alakulását. Az új gazdasági mechanizmus az eddigieknél jobb feltételeket biztosít a szocialista tudatformáláshoz, a kispolgári anyagiasság, haszonlesés, karrierizmus elleni harchoz, mert — párosulva a szocialista demokratizmus erősödésével — érdekeltté teszi az egyént és a kollektívát a társadalmi érdekeket sértő gazdálkodás, ügyeskedés stb.

megakadályozásában, a munka szerinti elosztás elvének következetesebb érvényesítésében. Tehát a tényleges, társadalmilag hasznos teljesítmény jutalmazását segíti elő.

A kispolgári erkölcs jellemző vonása a *fegyelmezetlenség,* amit előszeretettel neveznek az „egyén szabadságának". Tapasztalataink azt mutatják, hogy ez a fegyelmezetlenség sokáig megmarad és újra burjánzik még akkor is. amikor már a volt kispolgár közvetlen *egyéni érdekeit is* sérti. Ezért okoz gondot a szocialista nagyüzemi munkafegyelem kialakítása akár a termelőszövetkezetekben, akár a munkásosztály soraiban lévő volt kispolgárok között. Nincs ebben semmi rendkívüli, hiszen a fegyelmezett magatartás *nem pusztán* belátás, az egyéni érdekek felismerésének kérdése (bár végső fokon ezzel függ össze), hanem megszokás dolga is.

Jellemző vonása a kispolgár világnézetének a *szubjektivizmus,* a valóságnak a vágyak szerinti megítélése, az embereknek külső jegyek (vagyon, társadalmi rang, presztízs) szerinti értékelése, *a tárgyak imádata, az embernek tárgyként való kezelése.*

Az anyagiasság pl. erkölcsileg még akkor sem helyeselhető, ha teljesen szabályszerű, közösségi érdeket nem sértő törekvésben nyilvánul meg, de mögötte a tárgyak értelmetlen szeretete áll. Ha pl. a tartós fogyasztási cikkek az ember számára nem a jobb, tartalmasabb, kulturáltabb élet *eszközei,* hanem *törekvésének végső célja.* A jólétre, a jobb ellátottságra való törekvés, ha nem párosul a tartalmasabb, emberibb, igényesebb életmódra való törekvéssel, *erkölcsi értékét* tekintve alig különbözik a kispolgári ügyeskedéstől, harácsolástól, haszonleséstől, még ha közvetlenül nem is sért társadalmi érdeket. Egyik fontos mérce az ilyen törekvés megítélésében éppen az, hogy az *életfeltételek javulását mire és hogyan használják fel.*

Ide tartozik az utóbbi években nagy vitákat kiváltó „fridzsider-szocializmus" jelensége is. Az elnevezés is arra utal, hogy sokaknak vált főgondjává valamely tartós közszükségleti cikk beszerzése. Egyeseknél olyannyira, hogy az már sok esetben elhomályosította a társadalmi célokat, az igények netovábbjává vált. Különösen az keltett és kelt joggal visszatetszést, ha az ilyen jelenség olyan emberek között figyelhető meg, akik egyéni felemelkedésüket korábbi életükben a társadalom felemelkedéséért folytatott harc útján képzelték el. A kispolgári mentalitásnak ez a továbbélése éles ellentmondásban van a szocializmus lényegével s erkölcsi szempontból még súlyosabban ítélendő meg, mint a volt kispolgár megőrződött kispolgárisága.

A kispolgári mentalitás tulajdonképpen a tulajdonosi lét feltételeit biztosító tárgynak tekinti az embert, saját magát és élettársát, gyermekeit és szüleit. barátait és ismerőseit, s ennek megfelelően bánik velük. Ez alapvetően ellentétes a szocializmussal, amelynek egyetlen célja a tömegek felszabadítása és felemelése alapján az egyén felszabadítása és sokoldalú fejlődési lehetőségeinek biztosítása. Különösen fontos harcolni az ilyen mentalitás ellen, ha az egyes vezetőknél nyilvánul meg.

Kispolgári tulajdonság a felületes és tartalmatlan művészetrajongás, aminek kiegészítője az ugyancsak igénytelen giccs-imádat és a kérkedő sznobizmus. Napjaink krimimániája pl. élénken tanúskodik a kispolgári ízlés tömeges vitalitásáról és az ennek tett engedményekről is.

Megszüntethető-e a kispolgáriság?

A marxista filozófia közismert alaptétele, amelynek helyességét nemcsak elméleti meggondolások, hanem a társadalmi gyakorlat is bizonyítja, hogy *a lét határozza meg a tudatot.* Ha tehát sikerül megszüntetni a kispolgári létet, életmódot, akkor — természetesen hosszadalmas és bonyolult tudatformáló kulturális és nevelő tevékenység útján — eredményes harcot folytathatunk a kispolgári tudat, világnézeti és erkölcsi felfogás ellen is. Ezt egyébként a szocializmus építésének hazai tapasztalatai is igazolják már, annak ellenére, hogy a kispolgári lét megszüntetése tömegméretekben még csak néhány éve ment végbe. A kulturális forradalom eredményei, amelyekről a IX. kongresszus beszámolt, jelentősek a volt kispolgári tömegek körében is. Pártunk, amikor 1958-ban körvonalazta (a Művelődéspolitikai Irányelvekben és más fontos dokumentumokban, majd részletesen az Ideológiai Irányelvekben 1965-ben) a szocialista kulturális forradalom célkitűzéseit, feltételeit és feladatait, mindig hangsúlyozta, hogy *a szocialista tudatformálás alapja a szocialista lét és életmód kialakítása.* A párt minden alkalommal felhívta a figyelmet, hogy a szocialista tudat térhódítása, majd uralkodóvá válása csakis a szocialista viszonyok kialakulására és tökéletesedésére, a szocialista termelés és elosztás fejlődésére támaszkodva mehet végbe, a párt, állami és társadalmi szervezetek tudatos tevékenységének eredményeként, meglehetősen hosszú idő alatt. Ebben a folyamatban számolni kell esetleges visszaesésekkel, az imperialisták ideológiai fellazítási kísérleteinek hatásával és a nemzetközi munkásmozgalom és a szocialista világrendszer belső ellentmondásainak a tudatra gyakorolt hatásával is.

A kispolgáriság elleni harc mindenekelőtt a kispolgári lét, életmód megszüntetése, gazdasági és politikai harc kérdése, és csak *ennek alapján* az eszmei harc, tudatformálás feladata. Pártunk már a VIII. kongresszuson és részletesebben 1965-ben az Ideológiai Irányelvekben kifejtette azt a véleményét, — ami egyébként régi felismerése a marxista elméletnek — hogy *a gazdaság és az ideológia,* a gazdasági és ideológiai harc, a szocialista termelés és elosztás tökéletesítése és a szocialista tudatformálás között *szükségszerű és szerves kapcsolat van.* A szocializmus építésének jelenlegi szakaszán az ideológiai harc, a szocialista tudatformálás eredményes folytatása mai gazdasági feladataink megoldásának is feltétele. Véget kell tehát vetni az olyan elképzelésnek és gyakorlatnak, amelyben elszakad egymástól a gazdasági és politikai, a gazdasági és ideológiai oldal, amelyben önállóan és így egyoldalúan, összefüggéseiből kiszakítottan jelennek meg egyrészről a gazdasági feladatok, másrészről a politikai és ideológiai feladatok. Pártunk mindenkor hangsúlyozza, hogy az ideológiai munka nem reszortfeladat, nem kizárólag a propaganda- és művelődési osztályok és az ilyen munkával speciálisan megbízott agitátorok és propagandisták feladata, hanem az egész párté, az egész pártmunka egyik fő tartalma. Mégis a IX. kongresszusnak is vissza kellett térnie erre a kérdésre, például a káderek megítélésében tapasztalható egyoldalúság ügyére. Ez eléggé elterjedt jelenség, amelyben jellegzetesen nyilvánul meg a gazdasági és politikai — ideológiai szempontok elválasztása, a „szakember" és a „politikus" szembeállítása stb. Különösen fontos tisztán látni a gazdaság és az

ideológia szerves egységét a kispolgáriság elleni harc helyes módszerei érdekében.

Helytelen és káros módszer a kispolgáriság „kiátkozása", politikai elítélése, mert ez tulajdonképpen taszítja, ellenállásra ingerli vagy passzív rezisztenciába szorítja a kispolgári felfogású embereket, akik pedig a munkásosztály szövetségesei, a szocializmus építésének résztvevői. Azt kell belátnunk, hogy a kispolgáriság elleni harcot *csak az objektív helyzet lényegének helyes megértése alapján folytathatjuk helyesen.* Az objektív helyzet lényege pedig az, hogy (a ma már társadalmilag nem jelentős létszámú és súlyú kispolgári rétegek kivételével) a valaha volt kispolgárság óriási többsége a szocialista társadalmi tulajdon keretei között dolgozik és már csak reálpolitikai meggondolásokból is elfogadja ezeket a kereteket. Az alapvető politikai kérdésben tehát objektíve szövetségesünk. Mi ennek alapján, e viszonyokban rejlő életmódot és szemléletet formáló nevelőerőt tudatosan felhasználva, kívánjuk ezeket a volt kispolgári rétegeket és egyéneket megnyerni politikai és erkölcsi eszményeinknek, világnézetünknek is. Ez a szövetség tehát ugyanakkor ideológiai harc is, az osztályharc célkitűzéseinek szolgálatában, amelynek lényege tulajdonképpen szövetségesek — kispolgári gondolkodású rétegek és egyének — jóhiszeműségére, érzelmére, ízlésére. Ez a tapintat természetesen nem jelenthet elvi-ideológiai engedményt, lemondást céljainkról vagy azok elnapolását.

A kispolgáriság elleni harc fő módszerei

A kispolgáriság elleni harc legfontosabb módszertani igénye, hogy a gyakorlati munkában ne kezeljük különálló és önálló feladatként, és ne is elsősorban ideológiai, világnézeti oldalról közelítsük meg. Mindig elsősorban az *itt és most felmerülő gyakorlati tennivalók meghatározása és végrehajtása formáinak, módszereinek oldaláról vizsgáljuk.* Igényeljük tehát ezeknek a gyakorlati (gazdasági szervezési, igazgatási, helyi- és országos politikai) kérdéseknek a megoldásában való tömeges részvételt, demokratikus viták formájában, s ennek során bizonyítsuk be a marxista, kommunista megközelítés életrevalóságát, erejét a kispolgári megközelítésekkel és megoldási javaslatokkal szemben. Ez természetesen sokkal bonyolultabb és nehezebb, de egyedüli célravezető módszer, míg a kispolgáriság fennkölt elítélése és „kiátkozása" sohasem lehet célravezető. A kispolgáriság elleni harc csak úgy eredményes, ha *szerves része a szocializmus teljes felépítéséért folytatott általános harcunknak,* s nem kezeljük reszortfeladatként, nem véljük elintézni pl. a politikai oktatás keretei között. A kispolgáriság elleni harc tehát elválaszthatatlan a szocialista demokratizmus fejlesztésétől, a szocialista termelés és elosztás tökéletesítésétől, szerves része, feltétele és egyben eredménye annak.

Számolni kell azzal, hogy a szocializmus építésébe általunk tudatosan bevont és aktivizált emberek egy része igyekszik magát a szocializmust, a szocialista célokat, fejlődésünk perspektíváit és a hozzá vezető utakat és módszereket *a maga módján* értelmezni. Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a gyakorlati kérdések eldöntése körül kialakuló vitákban erőteljesen jelentkezik *a kispolgári szocializmus állás-*

pontja is. Az ilyen szélsőségek, mint: vagy demokrácia, vagy centralizmus, vagy fegyelem vagy szabadság, vagy egyenlősdi vagy önzés, vagy a párt döntsön minden kérdésben, vagy semmi reális vezetőszerepe ne legyen, vagy szövetség vagy osztályharc, vagy teljes bizalom, vagy teljes bizalmatlanság, vagy adminisztratív intézkedés vagy be nem avatkozás, vagy aszkétizmus, vagy fridzsider-szocializmus, stb — tipikusan a kispolgári szocializmus álláspontjai, a szocializmus kispolgári értelmezései. Velük szemben a tudományos szocializmus elveit kell érvényesíteni, vállalva a nehéz és fáradságos, bonyolult utat, amely egyedül visz célhoz, a szocializmus teljes felépítéséhez hazánkban.

Ezen az úton velünk jönnek a kispolgárok és volt kispolgárok is, mert szövetségeseink és saját alapvető érdekeikre, tapasztalataikra és a mi elméleti érveinkre, meggyőző szavunkra hallgatva — fokozatosan elhagyják ma még erőteljesen jelentkező kispolgári nézeteiket, szokásaikat, mentalitásukat. Tudatában kell lennünk annak, hogy ez az évszázados mentalitás nem szűnik meg sem erkölcsi elítélés, sem politikai kiközösítés következtében, ellenkezőleg: ilyen módszerek esetén inkább ellenzékbe vonul.

A kispolgáriság tehát sokrétű, sokarcú társadalmi jelenség, melynek leküzdése nemcsak nevelési és nem elsősorban nevelési, hanem *döntő módon a szocialista viszonyok tökéletesítésének, a gazdasági mechanizmus és a politikai mechanizmus továbbfejlesztésének kérdése,* melynek megoldásában igényeljük a munkásosztály összes szövetségeseinek részvételét, s *ennek során, ennek alapján* nevelési, az ideológiai harc kérdése is.

Kovács Ferenc,
a filozófiai tudományok kandidátusa

A propagandista a pártoktatás kulcsembere

Bács megyei tapasztalatok

A pártpropaganda iránt megnövekedett érdeklődés együtt jár a propagandistákkal szemben támasztott növekvő igényekkel. Ez összefügg a pártpolitika módszereinek, munkastílusának változásával. Az Ideológiai Irányelvek, a párt belső életével foglalkozó dokumentumok, a gazdasági mechanizmus reformjával kapcsolatos politikai feladatok, a IX. kongresszus határozatai mind félreérthetetlenül jelzik azt az igényt, amit a megváltozott körülmények, az új társadalmi-gazdasági, politikai feladatok támasztanak a pártoktatással szemben.

A pártpropaganda társadalmi szükséglet

Mind a párttagság, mind a társadalmilag aktív pártonkívüliek növekvő érdeklődése az elméleti-politikai kérdések iránt, azt bizonyítja, hogy a *pártpropaganda valóságos társadalmi szükségleteket elégít ki. Erősödik az a felismerés, hogy a pártirányítás nélkülözhetetlen eszköze az eszmei-politikai nevelőmunka.* Ilyen körülmények között, érthetően, az eddiginél pozitívabb a propagandisták szerepének a megítélése a pártszervezetekben.

Pártunkban elvileg sohasem vitatták az eszmei-politikai munka jelentőségét. De ettől függetlenül a prakticizmus, mely egy időben helyenként jellemzője volt pártmunkánknak, sok pártszervezetünknél óhatatlanul háttérbe szorította az elméleti munkát. A pártoktatást jónéhány pártszervben és alapszervezetben bürokratikusan, mint valami külső, felülről előírt, végrehajtandó kötelezettséget fogták fel. Így fordult elő, hogy a pártpropagandának és a propagandista munkájának vizsgálatában a mennyiségileg kifejezhető, *statisztikai elemek kerültek előtérbe és a valóságos hatékonyságról gyakran csak homályos ismereteink voltak.*

Ez a szemlélet, az említett kedvező tendenciák ellenére, még ma is fellelhető számos pártszervezetben s ezek arra intenek, hogy a párt általánosan fejlődő munkastílusa *nem automatikusan* érvényesül minden pártszerv vagy alapszervezet életében. A propagandistákkal kapcsolatban ezt úgy értelmezzük, hogy pártszervezeteinknek mindenekelőtt a *propagandamunka jelentőségét* kell megérteniük.

Bár merőben más viszonyok között, de ma is aktuális *Karl Liebknechtnek* a német munkásmozgalom kiemelkedő alakjának meghatározása. Liebknecht három szóban foglalta össze a pártmunka lényegét: *„Studieren, propagandieren, organisieren" („Tanulni, propagandát folytatni, szervezni").* Ez a formula általános érvényű, történelmi tapasztalatot tükröz. *A sikeres szervező, irányító tevékenységhez az út az első két lépcső — tanulás (tanulmányozás!) és propagandán keresztül vezet.*

A pártpropaganda szorosan összefügg a jó tömegkapcsolatokkal is. A tömegekre gyakorolt politikai befolyás és a meggyőzés jelenti azt az erőt, amely a helyes érdekeltségi viszonyok alapján segíti a gazdasági feladatok megoldását, biztosítja a párt vezető szerepét, politikájának következetes megvalósítását. *Ahol lebecsülik a pártpropagandát, ott veszélyeztetik a párt vezető szerepét.*

A propaganda jelentőségéről szólva arra is fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a párttagság nem csupán mechanikus végrehajtója a párt politikájának, hanem *elsőrendű alkotója is.* Ezt a szerepet viszont csak a tudatosság magas fokán álló párttagság tudja maradéktalanul betölteni.

A pártoktatás az információnak *forrását* is jelenti: a szemináriumok ugyanis olyan demokratikus fórumok, ahol az emberek legőszintébben mondanak véleményt gyakorlati tevékenységünk egyik-másik területéről. Ezek feltétlen segítik a pártszervek munkáját. Így mélyebb, a *tömegkapcsolatokban rejlő pozitív erők tárulnak fel.* A propaganda segíti, sok más mellett, a *párttagság politikai aktivitásának fejlesztését,* ami ösztönzően hat a tömegek aktivitására is.

A IX. kongresszus határozatainak megvalósítása a dolgozók alkotó, kezdeményező készségének fokozottabb kibontakoztatását követeli. Ezt szolgálja a szocialista demokrácia fejlesztése is. De *a szocialista demokrácia igényli a szocialista tudatosság, a nép politikai öntudatának emelését.* Ez a követelmény is a pártoktatás jelentőségére utal.

És végül, de nem utolsósorban a hatékony propagandamunka mellett szól az is, hogy szeretnénk, ha a tömegek, de mindenekelőtt a *párttagság megfelelő társadalmi onismerettel rendelkezne*, ha minél kevesebb előítélettel közelítenék meg az emberek valóságunkat.

A propagandisták kiválasztása

A propagandista központi szerepet játszik azoknak a céloknak az elérésében, amit a pártoktatástól várunk. Ezért a legjobb erőket bízzák meg ezzel a feladattal. A propagandistákkal való foglalkozásban első lépés a *megfelelő kiválasztás.*

A különböző pártoktatási formák más és más követelményeket igényelnek. Egy tekintetben azonban azonosak és egységesek minden fokon: propagandistának csak *az eszmei-politikai tudatosság magas fokán álló, a párt politikájával egyetértő, erkölcsileg kifogástalan, köztiszteletben álló ember alkalmas.* Mindemellett kell eldönteni, hogy melyik oktatási forma lenne a legcélszerűbb, ahol képességeinek és képzettségének megfelelő munkát végezhet

A propagandisták kiválasztásánál előtérbe kerülnek olyan személyes tulajdonságok. mint a meggyőző erő. Olyan pártoktatókra van szükség, akik személyes fellépésükkel pozitív hatást váltanak ki. kedvező benyomást keltenek az emberekben. Mondhatnánk úgy is, hogy a propagandista nem csupán ismeretei átadásával, hanem egész személyiségével részt vesz eszméink terjesztésében. A jó propagandista tekintélyének forrása nem elsősorban a társadalmi pozíciója, hanem előnyös. jó tulajdonságai.

A foglalkozások sajátos légköréhez hozzátartozik az is, hogy a hallgatók és a propagandista között nem valamiféle hierarchikus rend áll fenn. Nem fordulhat elő fennhéjázás, fölényeskedés, a hallgatók megbántása, lebecsülése.

A propagandista legyen jól tájékozott a pártszervezet határozatairól. Ez így első hallásra talán furcsának tűnik, de az igazság az, hogy sok helyen a propagandista elszakad a pártszervezet életétől.

A szemináriumi foglalkozások demokratikus légkörének a kialakításában is kulcsszerepe van a propagandistának. Ő teremti meg az alkotó viták és kritika kedvező feltételeit. Legjobb módszer, ha személyes példamutatással, a vitatkozó kedv ösztönzésével teremti meg ezt az atmoszférát. Ahol ezt sikerül elérni, ott a *szeminárium a politikai közéleti viták iskolájává is válik.*

A propagandista fontos feladata, hogy kialakítsa a kommunistákban a politika állandó és változó elemeinek dialektikus szemléletét. A párttagok között is vannak még olyanok, akik hozzászoktak a túl egyszerű szemlélethez és a jövőt illuzórikusan képzelik el. Ez is növeli a propagandisták munkájának a felelősségét.

Erre azért is szükséges utalni, mert még vannak olyanok, akik a

változásokat a párt politikájában képtelenek megérteni. Egyeseknél megrázkódtatást, meghasonlást vált ki, vagy pedig, ami semmivel sem jobb, észrevétlenül elmennek mellette, és dolgoznak tovább a régi módon.

Az új felismerése és hirdetése, terjesztése természetesen itt sem mentes akadályoktól. Egyeseknél különféle konfliktusokat is okozhat. De politikailag szilárd, meggyőződéses, képzett propagandisták le tudják küzdeni a konzervativizmust. Ehhez néha bátorságra, de még inkább a párt politikájának alapos ismeretére és meggyőződéses vállalására van szükség.

Propagandistáinknak, hogy ezeknek a fontos követelményeknek megfelelhessenek, állandóan fejleszteniük kell tudásukat, korszerűsíteni ismereteiket. Ezen belül is ma a legfontosabb a megfelelő *közgazdasági szemlélet*. Lenin mondotta: „Nem lehet dogmatizmus ott, ahol a tan legfőbb és egyetlen kritériuma az, hogy megfeleljen a közgazdasági fejlődés valóságos folyamatának..."

A propagandista munkája egész embert kíván

Ma már pártszervezeteink egyre inkább meggyőződnek arról, hogy a *propagandista munkája egész embert igénylő tevékenység*. Olyan megbízatás, amely mellett nem nagyon jut idő más társadalmi feladatok vállalására. Ha pártszervezeteink ésszerűen szervezik meg a munkát, helyesen alkalmazzák a szervezeti szabályzatnak a pártmunkáról szóló állásfoglalásait, akkor nagyon sok jól képzett elvtársnak tudunk ezen a területen pártmegbízatást adni. Ezt megkönnyíti az, hogy a propagandamunkáról kialakult és egyre inkább elterjedő közgondolkodás rangot, megbecsülést nyújt a propagandistának.

A propagandistákkal és a propagandamunkával való foglalkozás tekintetében járási és városi pártbizottságainkkal nincs különösebb problémánk. Vannak olyan pártbizottságok, a *kiskunhalasi városi*, a *bajai járási* például, ahol a propagandisták nagy társadalmi elismerést vívtak ki. Jól dolgozó propagandistákat, kimondottan a pártoktatásban végzett munkájuk elismeréséül *kormánykitüntetésre* javasoltak; párthatározatokban *név szerinti dicséretet*, üzemekben, termelőszövetkezetekben *jutalmat*, *üdülőbeutalót* kaptak; *külföldi utazásban* részesültek. A legkiemelkedőbbeket a *megyei újságban* is népszerűsítjük, terjesztjük tapasztalataikat. Pártbizottságaink ugyanakkor a gyengébben dolgozókat őszintén, nyíltan bírálják és segítik.

A propagandamunkáról kialakuló jó közhangulat és e munka jelentőségének felismerése eredményeként megyénkben egyre több gazdasági és más vezető beosztású szakember propagandista van. Az 1965/66-os oktatási évben meglevő 700-ról az idei évadra már több mint 1000-re emelkedett a számuk. Jó hatással volt e téren is a végrehajtóbizottságok példamutatása. *A bajai, kecskeméti járási VB, a kiskunfélegyházi, kiskunhalasi városi VB minden tagja propagandista is.* Ez növeli a propagandamunka tekintélyét és előnyös a foglalkozások rendjére is. Javítja a hallgatók felkészülését és figyelmét, minimálisra csökkenti a lemorzsolódást. Az 1965/66-os tanévet kis híján ugyanazzal a létszámmal zártuk, amivel kezdtük.

Az említett járások, városok tapasztalatai azt mutatják, hogy a propagandamunkában való közvetlen részvétel előnyösen hatott a VB tevékenységére is. Növelte néhány fontos kérdésben az informáltságot, segítette a határozatok meghozatala előtti alkotó vitát és a reális döntések születését.

Az alapszervezet és a propagandista

Az alapszervezetek és propagandisták kapcsolatában már több probléma van. Sok pártszervezet csupán arra korlátozza ezzel összefüggő feladatát, hogy kiadja a propagandistának a megbízatást, és tovább nem kíséri figyelemmel munkáját. Ahol más pártszervezetből van a propagandista, ott gyakran „előkelő idegen"-ként kezelik, akivel a pártvezetőség érintkezése a puszta udvariassági formákra korlátozódik. Arra igyekszünk nevelni mind pártvezetőségeinket, mind propagandistáinkat, hogy szoros, tartalmas kapcsolatra építsék munkájukat.

Ugyanis minden politikai kérdésnek van sajátos, helyi vetülete. Ezeknek *a helyi összefüggéseknek az ismerete nélkül, a pártszervezet munkájának, határozatainak ismerete nélkül nem végezhet eredményes politikai munkát a propagandista.* Eleven, aktív politizáló viszonyra van szükség a pártszervezet és a propagandista között.

A propagandista legyen résztvevője a helyi politikának, és ha magasabb beosztásban dolgozó vezető, akkor tanácsaival is segítse a pártszervezet munkáját. Tájékoztasson a hallgatóknál tapasztalt véleményekről, álláspontokról stb.

Ha sikerül ezeket a gondolatokat az alapszervezetek munkájában érvényesíteni, akkor előbb-utóbb nyilvánvalóvá válik az is, hogy a *propagandista a pártvezetés legjobb elméleti segítője.* Tevékenysége olyan csatorna a párt politikájának terjesztésére, amellyel feltétlen élni kell. A pártpolitika elmélyültebb továbbítását szolgálja és magas fokú meggyőződést alakít ki.

A pártszervezetek segítésére osztályunk Útmutatót adott ki, amelyben a propagandistákkal való foglalkozás elveit is rögzítettük. A vezetőségválasztások után vezetőségi tagoknak és titkároknak rendezett tanfolyamokon is jelentőségének megfelelően foglalkoztunk ezzel a kérdéssel.

A propagandistákkal való foglalkozásnak fontos eleme a *képzés és továbbképzés megszervezése.* Az országosan is ismert és elterjedt formákon túl elsősorban a módszertan fejlesztésére fordítottunk nagy figyelmet. A hangsúly nálunk is a politikai szilárdság, az elméleti felkészültség fokozásán van, de az a véleményünk, hogy a *korszerű ismereteket korszerű módszerekkel lehet csak hatékonyan terjeszteni.* Ezért pedagógiai-didaktikai foglalkozásokkal segítjük propagandistáinkat. Az utóbbi két évben nyolc ilyen foglalkozást szerveztünk. Néhány téma ezek közül: a propagandamunka módszertani alapelvei: a szemléletesség elvének alkalmazása az iskolánkívüli pártoktatásban; a polgári, kispolgári eszmék és nézetek elleni harc módszerei stb.

A propagandisták között végzett kádermunkát az eredményes pártoktatás egyik fontos feltételének tekintjük. A pártoktatás kialakult keretei — még akkor is, ha időnként szükség van bizonyos változtatásra — lehetővé tették, hogy megtervezzük a propagandisták kiválasz-

tását, nevelését, „pályafutását". Mindenekelőtt mellőztük a formális szempontokat. (Pl. azt, hogy beosztás szerint döntsük el, ki melyik formán oktat.) Első helyre állítottuk a politikai és elméleti felkészültséget. Itt sem az iskolai végzettségen, inkább a tényleges tudáson van a hangsúly.

A pártszervek megtervezik a *propagandisták iskolázásának* rendjét is. Legbeváltabb képzési forma az *esti egyetem* és az *esti egyetemi szakosító*. Emellett állandóan serkentünk az önképzésre. A pártszervezetek figyelmét pedig felhívjuk arra, hogy a propagandamunka egész embert kíván, teljes figyelmet igényel, ezért segíteni kell őket továbbtanulásuk feltételeinek megteremtésében. Vegyék figyelembe, hogy a propagandista is sokféle gonddal küzdő ember. Problémái befolyásolják munkáját, megoldásukban a pártszervezetek sokat tehetnek.

* * *

Cikkemben azt a szerény célt tűztem ki, hogy bemutassam, hogyan gondolkodunk a propagandisták munkájáról, és ez hogyan terjed el pártszervezeteinkben, beismerve azt is, hogy ez a folyamat helyenként még igen kezdetleges fokon áll. Fontosabb azonban az, hogy e cikk megírásában a tapasztalat volt a legfőbb forrás.

Pozsgay Imre,
a Bács megyei PB prop. és művelődési osztályának vezetője

A beszédműveltségről*

A könyv hazai irodalmunkban kevés előzményre támaszkodó, újszerű vállalkozás. Az értékes erőfeszítések azonban, amelyekről Fischer Sándor: A beszéd művészete című műve beszámol, hosszú időszakra nyúlnak vissza, hiszen a szerző, mint a Színház és Filmművészeti Főiskola tanára, élethivatásának, rangos feladatának tartja, „hogy minél többen jussanak el az ösztönös beszédtől a tudatos beszédformálásig, a tiszta, kifejező beszédstílusig". Munkaköréből fogva elsősorban művészekkel foglalkozik, de egy elgondolkoztató megjegyzése messzebbre is mutat és a pártmunkásokat is érintő tennivalókra utal. „Ez (ti. a kifejező beszédstílus) nemcsak a társadalmi érintkezést teszi kellemesebbé, hanem a gondolat igaz, világos értékelését is elősegíti; tehát a szépérzékre utal, a mindennapi élet hasznos gyakorlatára is kihat."

Igazságainkkal sokat törődünk. Közvetítésük módjával kevesebbet. A gazdasági, politikai és társadalmi fejlődést érzékeltető, megvilágító és hangsúlyozó érvekben persze, az igazság s az érvek tisztasága, ereje a lényeges és elsődleges, de semmiképp se elhanyagol-

* Fischer Sándor: A beszéd művészete. (Gondolat Kiadó.)

hatók továbbításuk eszközei sem. Ezt se szabad unalmasan, lélektelenül, rossz retorikával és pongyola, kellemetlen beszéddel végezni. Mióta — több mint másfél évtizede! — Révai József figyelmeztetett a színtelen, szagtalan, íztelen beszéd káros következményeire, ez fontossá vált, de a szép beszédhez szükséges ismeretek csak nagyon szűk körben terjedtek el.

Az emberek zöme nem született szónok. Azok sem, akiknek, mint a pártaktivistáknak is, politikai hivatásuknál, megbízatásuknál fogva állandóan és rendszeresen kell beszélniük kisebb-nagyobb hallgatóság előtt. Nem kell követniök Demosthenest, a régi görög világ nagy szónokát, aki rángatózó karjához éles kardot szorított, hogy a hadonászásról leszokjon, nyelve alá pedig kavicsot tett és így formálta a szavakat, hogy a tömegekre hatni tudó kiváló szónok váljék belőle. Ám néhány jó tanácsra, alapismeretre mindenkinek szüksége van, aki értekezleten beszámol, pártnapon vagy ünnepi alkalmakkor szónokol.

Ha tudjuk — márpedig tudni kell —, hogy meddig intenzív a hallgatók figyelme, kellő időben befejezzük felszólalásunkat. Ha nagyobb súlyt helyeznénk a közérthető, választékos, szép mondatépítésre, megállapításainkat, az igazság befogadását esztétikai élmények is erősítenék. Ha elfogadjuk, hogy a beszédműveltség, amely a szellemi fejlettség egyik fokmérője, társadalmi kérdés is, akkor a helyes kiejtés, hangsúlyozás és ritmus segítségével gazdagítanánk beszédünket.

Azoknak beszéde, akik rendszeresen megjelennek az előadói emelvényeken, közvetlenül is, közvetve is hat. Elősegítheti vagy hátráltathatja fontos kérdések megértetését, megállapítások elfogadását és befolyást gyakorol a hallgatók beszédkultúrájára.

Idősebb elvtársak szívesen emlékeznek vissza arra, hogy milyen magávalragadó szónok volt a magyar munkásmozgalomban Kun Béla vagy Bokányi Dezső. Az élő szónak ma is varázsa van és a beszéd művészeit mindenki szívesen hallgatja. Valaha szónokképzés is folyt a munkásszervezetekben. Ma persze, ezt nehéz lenne ismét meghonosítani, de Fischer Sándor érdekes, tartalmas könyve, amelyhez két lemezen példák is társulnak, értékes segítséget nyújthat a helyes nyelv- és beszédtechnikához.

Sárközi Andor

Pest megye pártiskolát avatott

Aszódon — tíz esztendei szünet után — megnyílt a Pest megyei pártiskola. Az egyes tanfolyamok időtartama, tematikája kötetlen lesz, igazodni fog az időszerű kérdésekhez. A szakterületek legjobb előadói tartják az előadásokat. Az első tanfolyamra meghívott propagandisták az időszerű nemzetközi helyzetről, s a munkásmozgalom problémáiról hallgattak előadást.

A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa

1967. január 4. és 8. között tartották Levallois-Perret-ben, Párizs egyik kommunista vezetés alatt álló peremvárosában a Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusát. Jelentőségét nemcsak az határozta meg, hogy bel- és külpolitikai eseményekben egyaránt bővelkedő két és fél esztendő küzdelmes időszakának mérlegét kellett megvonnia, hanem az is, hogy a francia politikai életben rövidesen fontos eseményre kerül sor. Márciusban tartják az általános választásokat, melyeknek kimenetele jelentős hatással lehet a gaulleista kormány politikájára, az egyszemélyi hatalom rendszerére. A Francia Kommunista Párt kongresszusát nagy érdeklődés előzte meg, munkáját élénk figyelemmel kísérte nemcsak a francia, hanem a nemzetközi közvélemény is.

Franciaországban, mint ismeretes, meglehetősen bonyolult helyzetet teremt az ellentmondásoktól terhes gaulleista bel- és külpolitika. Az *alapvetően* nacionalista, de Franciaország nemzetközi súlyát és önálló szerepét növelő, sok tekintetben pozitív *külpolitika* és ugyanakkor a francia nagytőke érdekeit kifejező, a kapitalista koncentrációt elősegítő, az állam monopoltőkés jellegét erősítő gazdasági, szociális *belpolitika* erősen megosztja a belső társadalmi erőket. Az elmúlt időszakban a francia belpolitikai életben kettős jelenség volt megfigyelhető:

— szorosabbra vonták soraikat, jobban elhatárolódtak a gaulleista és reakciós erők,

— aktivizálódtak és szövetségre léptek a gaulleista hatalommal szemben az ország demokratikus és baloldali erői.

A választási ütközetre itt is, ott is nagy erővel készülnek. A tét nem más, mint maga a gaulleista rendszer.

Ilyen helyzetben ült össze a Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa. A kongresszus napirendjén egy fő kérdés szerepelt, melyet a főtitkári referátum — címében — a következőképpen összegezett: egység a demokratikus, független, békés és virágzó Franciaországért. E téma nyújtott keretet azoknak a feladatoknak a megha-

tározásához, amelyeket a francia kommunistáknak meg kell oldaniok ahhoz, hogy Franciaországban véget érjen az egyszemélyi hatalom rendszere, az úgynevezett gaulleizmus.

Hogyan ítéli meg a kongresszus a jelen időszak francia külpolitikáját?

Az eseményeket felületesen szemlélők gyakran megütköznek azon, hogy a Francia Kommunista Párt következetesen támadja azt a burzsoá vezetőcsoportot, amely a hidegháborús időszak rossz emlékű évei után, az imperialista államok kormányai közül elsőnek vetette el nyíltan a „szovjet agresszió" veszélyéről hangoztatott „érveket", elsőnek kezdeményezte és valósítja meg a szocialista államok és a nyugati imperialista országok közötti kapcsolatok normalizálását. Kétségtelen, hogy a jelenleg uralmon levő

francia monopolista csoport, melynek de Gaulle tábornok a legfőbb képviselője, külpolitikájában olyan programot valósít meg, amely kihatásában — akarva, nem akarva — a békés egymás mellett élést segíti, a világbéke kedvezőbb alapokra helyezését szolgálja.

A Francia Kommunista Párt sohasem tagadta, hogy helyesli és támogatja de Gaulle kormányának azokat a külpolitikai lépéseit, amelyek elősegítik a hidegháborús maradványok felszámolását, a vitás kérdések békés úton történő megoldását, a különböző társadalmi rendszerű államok közötti politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok rendezését és sokoldalú továbbfejlesztését.

A kongresszus a pártnak már régebben elfoglalt álláspontját rögzítette le újból, amikor leszögezte: a kommunista párt támogatja de Gaulle kormányának pozitív külpolitikai lépéseit, *bármely indokok vagy érdekek határozzák is meg azokat.* A kongresszus azonban azt is leszögezte, hogy a gaulleista külpolitika *alapvetően burzsoá nacionalista politika a maga következetlenségeivel és korlátaival együtt, és ezeket nem szabad szem elől téveszteni.*

A jelenleg uralmon levő francia monopolista körök érdekeinek megfelelően járnak el, amikor az amerikai gazdasági és politikai pozíciók gyengítésére törekednek, mindenekelőtt Európában. Ily módon rövid időn belül újra biztosítani akarják Franciaország vezető szerepét. Az is világos, hogy a Párizs—Bonn tengely lazulása az elmúlt években éppen abból adódott, hogy a nyugatnémet vezető körök „hűtlenül" cserbenhagyták francia társaikat az amerikaellenes törekvéseikben és inkább Washingtontól várták terjeszkedési és revansista terveik támogatását. Az azonban már távolról sem világos, hogy a francia kormánykörök, amelyek az úgynevezett önálló francia politika kialakításával érvényesíteni próbálják saját profitérdekeiket amerikai és nyugatnémet konkurrenseikkel szemben, *miért engednek jelenleg is oly nagy teret országuk gazdasági életében az amerikai és a nyugatnémet tőkének.* Ezek behatolása a francia gazdasági pozíciókba ugyanis az utóbbi években jelentősen megnőtt. Az elmúlt hét

esztendőben 163 százalékkal nőtt az amerikai cégek franciaországi beruházása.

A gaulleista kormány, amely néhány évvel ezelőtt véget vetett a gyilkos algériai háborúnak, már hosszabb idő óta sürgeti az amerikai kormányt a vietnami háború békés befejezésére. Már szinte elvként hangoztatja a különböző társadalmi berendezkedésű országok közötti normális kapcsolatok kiépítésének szükségességét, a háború elkerülhetőségét. Ugyanakkor a genfi leszerelési tárgyalások bojkottálása mellett ma is ragaszkodik ahhoz, hogy Franciaország atomnagyhatalom legyen.

Egy másik ellentmondás: de Gaulle nem egyszer leszögezte, hogy a II. világháború után kialakult határokat — így az Odera—Neisse határt is — véglegesnek kell tekinteni. Ugyanakkor nem hajlandó a Német Demokratikus Köztársaság önálló állami létét elismerni.

Ily módon a kongresszus — a pozitív vonások elismerése mellett — reflektorfénybe állította a gaulleista külpolitika kétértelműségét, következetlenségét. Rámutatott arra, hogy a francia kommunisták üdvözlik az olyan lépéseket, amelyek lazítják az ország kapcsolatát az Atlanti Paktummal és mindenekelőtt csökkentik a legfőbb imperialista hatalom, az USA fennhatóságát a kapitalista világban, elsősorban Európában. De a francia kormány külpolitikáját nem tekintik egyértelműen pozitívnek. A kongresszus elítélte a francia kormánynak a nyugatnémet revansista körökkel kialakított szoros kapcsolatait, az önálló francia atomütőerő megteremtése érdekében kifejtett törekvéseket, francia kormány jelentős részvételét a fegyverkezési versenyben. Elítélte a fajgyűlölő dél-afrikai kormánnyal fenntartott szoros gazdasági együttműködést, általában a francia kormány neokolonialista politikáját a gyarmati uralom alól nemrég felszabadult országokban. A kongresszus követelte, hogy a francia kormány úgy rendezze kapcsolatait mindkét Németországgal, hogy az az európai biztonság megteremtését szolgálja, ismerje el a Német Demokratikus Köztársaságot. Követelte, hogy Franciaország is írja alá a moszkvai atomcsendegyezményt és újból vegyen részt a genfi leszerelési tárgyalásokon. A párt helyesli Franciaországnak a NATO-ból való kilépését, de az egymással szembenálló blokkok rendszerének teljes felszámolása érdekében szükségesnek tartja Franciaországnak az Atlanti Szövetségből való távozását is.

A francia nemzeti érdekeket — mondotta ki a kongresszus — csak olyan kormányzati rendszer valósíthatja meg maradéktalanul és következetesen, amely a nép akaratára támaszkodik.

A gaulleizmus belpolitikájának megítélése

A kongresszus részletesen megtárgyalta az országban kialakult gazdasági, szociális, politikai viszonyokat, az e téren megnyilvánuló súlyos problémákat.

Ismeretes, hogy 1958 óta Franciaországban a burzsoázia hatalmának újszerű, sajátos formája érvényesül, az egyszemélyi uralomnak nevezett rendszer. Ennek lényege, hogy az elnök szinte korlátlan hatalommal rendelkezik, ő nevezi ki a miniszterelnököt, annak javasla-

tára a többi minisztert, a parlament és a szenátus mellőzésével hirdet ki törvényeket, feloszlatja a nemzetgyűlést stb. Az elnök kezébe összpontosul a törvényhozói, végrehajtói és a bírói hatalom, függetlenül a megválasztott képviselők akaratától. A francia közélet mély demokratikus gyökerekkel rendelkező hagyományait figyelmen kívül hagyva, a gaulleista rendszer lépésről lépésre megnyirbálja a községi választott testületek irányító jogkörét, megfosztva azokat a tevékenységükhöz szükséges anyagi eszközök, illetve állami szubvenciók egy részétől.

Antidemokratikus, diktatórikus jellegű politikai rendszer ez. Ugyanakkor az 1958 előtti időszakhoz viszonyítva a francia hatóságok évek óta nem kobozták el a demokratikus sajtót; az elmúlt esztendőkben újra engedélyezték az Olasz Kummunista Párt kiadványainak franciaországi terjesztését; beutazási engedélyt adnak a szakszervezeti és pártrendezvényekre a szocialista országokból meghívott küldöttségeknek; lehetővé teszik a demokratikus és baloldali erők képviselőinek, hogy rádión és televízión keresztül szóljanak a közvéleményhez stb.

A belpolitikai téren megnyilvánuló ellentmondásokat tulajdonképpen látszólagosnak is tekinthetjük. Itt is arról van szó, hogy *a gaulleista körök elődjeiknél rugalmasabb, a realitásokat jobban figyelembe vevő politikát folytatnak.* A polgári értelemben felfogott látszatdemokráciát, amennyire csak lehetséges, biztosítani kívánják. Az uralkodó köröknek is jól jön, ha bizonyítani tudják, hogy Franciaországban ma szabadon tevékenykedhet minden politikai párt. Ez megítélésük szerint teljesen veszélytelen, hiszen jelenleg egyetlen meglevő párt sem képvisel olyan *döntő politikai erőt,* amely a rendszer alapjait fenyegetné. A gaulleista körök érdekeit „fent", a hatalom felső szerveiben akarják vasszigorral és kemény kézzel érvényesíteni, ott már nem ismernek tréfát. A túlméretezett elnöki hatalmat a közvélemény és a világ előtt azzal indokolják, hogy csak így biztosítható a válságmentes, stabil kormányzás. És a francia közvéleménynek egy része — elsősorban természetesen a társadalmi „felfordulásoktól" rettegő kispolgári körök — ezt el is fogadják.

A Francia Kommunista Párt azonban következetesen fellép a de Gaulle-féle egyszemélyi hatalmi rendszer ellen, annak mélységesen antidemokratikus, reakciós jellege miatt. A francia dolgozó tömegek jelentős rétegei idegenkednek a gaulleista önkénytől, zsarnokságtól és a kommunisták felhívásai egy demokratikus rendszer megteremtése érdekében visszhangra találnak náluk.

Visszhangra talál a demokratikus és baloldali erőknél a francia kommunistáknak az az álláspontja is, hogy a gaulleista kormány a nagytőke önző érdekei szerint igazgatja az ország gazdasági életét, még akkor is, ha a konjunkturális viszonyok tartósabbnak bizonyulnak. A XVIII. kongresszus rámutatott arra, hogy bár 1957 óta 60 százalékkal nőtt a termelékenység, a dolgozók életszínvonala stagnál, sőt a nagyszabású és sikeres bérmozgalmak nélkül vissza is esett volna, egyes iparágakban tartós munkanélküliség lépett fel, másutt mértéktelen túlórázás folyik (a Közös Piac országai közül, az átlagos 46 órás

munkahéttel Franciaországban a leghosszabb a munkaidő.) A dolgozók anyagi, szociális helyzete — a növekvő adók és árak, a nagyfokú lakáshiány, a rossz közlekedési viszonyok stb. miatt — rosszabbodik. A kongresszus jóváhagyta a kommunista párt választási programját, mely a belpolitikai, gazdasági és szociális célkitűzéseket is összefoglalja.

Ez a tartalmában demokratikus, céljaiban a szocializmus irányába mutató program a monopóliumok hatalmának korlátozásával

politikai téren olyan kormányt követel, mely felelősséggel tartozik egy olyan nemzetgyűlésnek, melynek stabilitása a demokratikus pártok közötti egyetértésre és a néptömegek aktív támogatására épül;

gazdasági téren az ország fejlődését a nagy monopóliumok államosítására, az államosított vállalatok demokratikus irányítására, az államosított vállalatok demokratikus reformjára alapozza;

szociális téren szükségesnek tartja a bérek emelését, a munkaidő csökkentését, a közoktatás demokratikus reformját, a lakásprobléma megoldását stb.

A Francia Kommunista Párt ezt a programot még 1966 nyarán elfogadta és vitaalapjául ajánlotta egy közös választási program kialakítására a *Mitterand* vezette Demokratikus és Baloldali Szövetségnek, melynek tömegeit a szocialista párt adja, és mindazoknak a politikai pártoknak, amelyek a kommunistákkal együtt közös erővel kívánnak fellépni a gaulleista rendszerrel szemben.

A baloldali erők egységfrontjáért

A Francia Kommunista Párt az elmúlt esztendőkben nagyszerű eredményeket ért el a demokratikus és baloldali erők közös, de Gaulle-ellenes egységfrontjának kialakításában. Kiemelkedő állomása volt ennek az 1965 decemberi elnökválasztás. Ezen a baloldal által egységesen indított jelölt,

Mitterand a szavazatok 45 százalékát kapta és ezzel óriási mértékben növelte a de Gaulle-ellenes erők súlyát és jelentőségét az ország politikai életében.

A párt a decemberi elnökválasztáson elért nagy sikerek után folytatta a harcot, hogy az alkalmi választási szövetséget tartós, szilárd alapon nyugvó egységfronttá alakítsa. Francia testvérpártunk minden erejét megfeszítve azon munkálkodott, hogy világossá tegye: a gaulleista hatalomra csak a baloldal összefogott ereje mérhet csapást. Rámutatott, hogy a Mitterand-féle baloldali szövetség a francia választóknak csupán 20 százalékát képviseli és a kommunisták nélkül — akik egymagukban a választópolgárok egyötödének bizalmát élvezik —, nem érhetnek el eredményt.

Waldeck Rochet elvtárs, a párt főtitkára a kongresszuson is leszögezte: „a jövő az egységtől, s mindenekelőtt a kommunisták és a szocialisták egységétől függ...". A kommunista párt legfőbb érdeme, egyik legjelentősebb eredménye, hogy az elmúlt másfél esztendőben hosszú idő után végre „megtört a jég". *A kommunista és a szocialista párt között még korlátozott formában ugyan, de már megindult egy*

a baloldali erők összefogása tekintetében sokatígérő közeledési folyamat.

A baloldali erők egységfrontját elsősorban az a közös cél segíti elő, hogy *az egyszemélyi hatalmat megdöntsék.* Ezért indulhatott Mitterand a baloldal közös jelöltjeként az 1965 decemberi elnökválasztáson; ezért kezdődhetett meg a „párbeszéd" a kommunista és a szocialista párt között még az elnökválasztást megelőzően; ezért jöhetett létre 1966 decemberében a Francia Kommunista Párt és a Mitterand vezette baloldali összefogás között az a megállapodás, melynek értelmében

a márciusi választások második fordulójában általában a legtöbb eséllyel rendelkező baloldali jelöltet támogatják majd egységesen és a választások után is folytatják a közös akciókat. A most megkötött egyezménynek óriási a jelentősége.

A baloldali erők között azonban még jelenleg is vannak olyan ellentétek, amelyeknek áthidalása nélkül nem jöhet létre tartós együttműködés és közös kormányprogramban testesülő egységfront.

Ezek az ellentétek egyrészt a követendő külpolitikát, másrészt a hazai gazdasági, politikai viszonyokban végrehajtandó változásokat, reformokat és a különböző politikai erők szerepét érintik. Igen bonyolult kérdéskomplexumról van tehát szó, melyben az álláspontok csak igen hosszantartó eszmecserék eredményeképpen közeledhetnek egymáshoz.

Az elmúlt időszakban szabályszerű vita kezdődött a kommunisták és a szocialisták között. Mindkét párt sajtója — előre meghatározott témákról (a demokrácia fogalma, tartalma, a szocializmusba való békés átmenet lehetőségei, a többpártrendszer kérdése stb.) — nyilatkozatokat közölt. Ezekben mindkét párt vezetői, képviselői egyidőben kifejtették nézeteiket, elgondolásaikat e fontos elvi, politikai és ideológiai kérdésekben. A jelenleg 425 000 tagot számláló kommunista párt növekvő politikai befolyása és szervezeti ereje a legjobb biztosítéka annak, hogy az egységfront feltételei előbb-utóbb létrejönnek. Ezért is kapott olyan nagy helyet a kongresszus munkájában a párt további erősítésének, a párttagság fokozottabb politikai, ideológiai képzésének igénye, követelménye.

A kongresszus leszögezte: nagyrészt a kommunisták munkáján múlik, milyen alapon és milyen gyorsan jön majd létre a baloldali és demokratikus erők szilárd összefogása egy valóban demokratikus Franciaország megteremtéséért. Az FKP az igazi demokráciáért vívott harcot a szocializmusért folyó harc szerves részének tekinti.

A kommunista világmozgalom egységéért

Fontos helyet kapott a kongresszus tanácskozásain a kommunista világmozgalomban kialakult helyzet értékelése. Határozottan fellépett a párt a kínai vezetők felelőtlen, káros nézetei és tevékenysége ellen, hitet tett a kommunista és munkásmozgalom közösen elfogadott irányvonala mellett, támogatásáról biztosította a Szovjetunió Kommunista

Pártját és határozatában kimondotta: „a Francia Kommunista Párt azon lesz, hogy mielőbb létrejöjjenek a kommunista és munkáspártok újabb nagy tanácskozásának az utóbbi időben érlelődő feltételei."

A FKP bízik abban, hogy a kommunista világmozgalom úrrá lesz nehézségein, bízik a kommunista és munkáspártok erejében. Az a megbecsülés és szeretet, amellyel a kongresszus a csaknem 40 testvérpárttól és több demokratikus párttól érkezett külföldi küldötteket üdvözölte, az igazi proletár internacionalizmus nagyszerű megnyilvánulása volt.

Különösen nagy szeretettel és szolidaritással fogadta a kongresszus a vietnami nép küldötteit, akik hálájukat fejezték ki a francia kommunistáknak a harcukhoz nyújtott politikai, erkölcsi és anyagi segítségért. Az FKP ez alkalommal is kiállt a vietnami nép igazságos harca mellett és követelte, vessenek véget a szégyenletes amerikai agressziónak, biztosítsák a vietnami nép békéjét és szabadságát.

A kongresszus támogatásáról biztosította mindazokat a népeket is, amelyek független, szabad, békés életükért küzdenek. Állást foglalt az európai és a világbékét szolgáló kollektív európai biztonsági rendszer megteremtése mellett.

*

A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa jó munkát végzett, a megtett út tárgyilagos felmérése alapján meghatározta a párt további teendőit. A francia és a nemzetközi kommunista mozgalom legalapvetőbb érdekeit kifejező döntéseivel nagy szolgálatot tett nagy közös ügyünknek, a demokrácia, a szocializmus és a béke ügyének.

Verók Istvánné,
az MSZMP KB Külügyi Osztályának
munkatársa

A gazdasági reform propagandájának tapasztalatai Csehszlovákiában

Ez év januárjában pártmunkás delegáció járt a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban. A delegáció egyéb kérdések mellett tanulmányozta a Csehszlovák Kommunista Párt gazdasági propagandáját, ezen belül különösen az új gazdasági mechanizmus propagandájának tapasztalatait. A pártközpontban, a prágai, megyei, járási és üzemi pártbizottságok szívesen bocsátották rendelkezésünkre sokoldalú tapasztalataikat.

Mivel a CSKP Központi Bizottsága már 1965 elején jóváhagyta a gazdasági mechanizmus reformjának alapelveit, így a két évvel ezelőtt megindult propagandamunka már gazdag tartalmi, módszertani és szervezeti tapasztalatokkal rendelkezik. Ugyanakkor a kormány az 1966-os évben már bevezetett intézkedések után ez év január 1-től gyorsított ütemben vezeti be az új gazdasági mechanizmust.

A gazdasági reformot megelőző viták, majd a gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos problémák hatására *jelentősen nőtt a párttagság és a pártonkívüliek érdeklődése a gazdasági kérdések iránt.* Ezt az is jelzi, hogy a párt által szervezett tanfolyamok mintegy 35 százaléka gazdasági jellegű témákkal foglalkozik.

Az új gazdasági mechanizmus propagandájának első szakaszában — 1965—66-ban — mindenekelőtt azt a célt tűzték ki, hogy az emberek a reform szükségességét és lényeges vonásait megértsék. Kezdetben a CSKP *Központi Bizottságának* Ideológiai Osztálya nagyrészt magára vállalta ezt a propagandamunkát, különböző szintű és időtartamú tanfolyamokat szervezett vezető funkcionáriusok és propagandisták részére. Később, amint erre a feltételek megértek, a propaganda tartalmi és szervezeti irányítását *fokozatosan átvették a megyei pártbizottságok.*

Az alsó- és középszintű funkcionáriusok felkészítését többnyire a megyei vagy a járási pártbizottságok által szervezett *1—2 hetes tanfolyamokon* végezték. Ilyen tanfolyamokat szükség szerint ma is szerveznek. A párttagok és a pártoktatásban résztvevő pártonkívüliek — a pártoktatás különböző tanfolyamain ismerkedtek meg a gazdasági reform alapelveivel. A pártalapszervezetek — szükség szerint — önállóan is szerveztek konferenciákat és vitaköröket különböző rétegek számára.

A KB Ideológiai Osztálya sokoldalúan segítette ebben a megyéket és a járásokat, illetve a propagandistákat. 1965 óta 21 brosúrát adtak ki az úi gazdasági mechanizmusról. A sajtó, a rádió és televízió külön terv alapján dolgoznak. *A rádió és televízió*

önálló sorozatban ismertette a reform alapkérdéseit. Sok központi és megyei előadó is segítette az alsóbb szerveknél szervezett tanfolyamokat.

Az első szakaszban tehát a propagandamunkának az volt a pozitív eredménye, hogy a párttagok és a pártonkívüliek tömegesen megismerték a reform bevezetésének okait és lényeges vonásait. Ennek eredményeképpen — mondották a csehszlovák elvtársak — e kérdésekben *általános elvi egyetértés, helyeslés alakult ki.*

Az 1966-ban életbe léptetett intézkedések és a gazdasági reform főbb elemeinek 1967. január 1-vel kezdődő gyorsított ütemű bevezetése azonban sok szempontból új helyzetet teremtett. A konkrét intézkedések hatására *erőteljesebben jelentkeztek az új rendszer gyakorlati problémái, a helyi és egyéni érdekek, az ezeket tükröző elvek és nézetek.*

Elvileg és általánosságban mindenki egyetért azzal, hogy a gazdaságtalanul, ráfizetéssel dolgozó üzemeket, ha munkájukat képtelenek megjavítani, végső esetben be kell zárni. De ahol erre sor került, ott általában passzív rosszallás volt tapasztalható. Egyetértenek az emberek a bérek denivellálásával, a társadalmilag hasznosabb, jobb minőségű munka fokozottabb anyagi elismerésével, de ahol ezt a gyakorlatban is megvalósították, ott a dolgozók egy részéből ez nemtetszést váltott ki. Az új mechanizmustól mindenki anyagi helyzetének javulását várja és ez a rosszul működő üzemek dolgozóinál — érthetően — nem következik be. Helyenként, ahol az átállással kapcsolatban nehézségek vannak, ott most illúziók foszlanak szét, máshol viszont egyes gazdasági vezetők konzervatív gondolkodásmódja és módszerei okoznak problémákat.

Ebben a helyzetben az emberek a pártpropagandától *már nem általános, elvi síkon mozgó válaszokat várnak.* A pártszervezetek előtt is újabb feladatok állnak: *elősegíteni az új gazdasági mechanizmus elveinek helyi alkalmazását.* E követelmények teljesítésének feltételeit a csehszlovák elvtársak abban látják, hogy erősíteni kell a propaganda elméleti tartalmát és sokoldalúbban ki kell dolgozniok az új gazdasági mechanizmus gyakorlati alkalmazásánál jelentkező társadalmi-politikai és gazdasági kérdéseket. Jobban differenciálják a propagandamunkát és új formákat, módszereket keresnek hatékonyabbá tételére. Mindenekelőtt a funkcionáriusok alaposabb felkészítése érdekében dolgoznak olyan témákon, mint a terv és az áruviszonyok összekapcsolása és kölcsönhatása: a központi irányítás közgazdasági eszközeinek jellege és tartalma; a szocialista elosztás elvének követelményei.

A gazdasági reform bevezetése és gyakorlati alkalmazása egy sor társadalmi-politikai és gazdasági kérdést állított a propagandamunka előterébe. Ezek mindenekelőtt a termelőmunkát folytató gazdasági egységek vezetőit és dolgozóit foglalkoztatják. A gyakorlati feladatok megoldása érdekében foglalkoznak olyan kérdések elméleti vizsgálatával is, mint a vállalat helye, szerepe a társadalomban és a gazdaságban, az üzemi demokrácia fejlesztése, a szociális biztonság, az életszínvonal növekedésének feltételei, ezen belül a bérek denivellálása, **a**

foglalkoztatottság, a szociális ellátás, az árak alakulása stb.

A közgazdasági propagandánál jelentkező új követelményeknek megfelelően folyik a pártoktatás tematikájának és tananyagainak korszerűsítése is. A pártoktatás és az állami vezetőképzés tematikájába beépítik a tudomány új eredményeit, a vezetéselmélet és módszertan kérdéseit.

Sajátosan egyesítik a propagandamunka feladatait és az új gazdasági mechanizmus konkrét üzemi alkalmazását az üzemi közgazdasági konferenciák, melyeket a járási és kerületi pártbizottságok segítése és ellenőrzése mellett készítenek elő. A konferenciák témái az *új gazdasági mechanizmus üzemi alkalmazásának átfogó, illetve fontosabb részkérdései.* A vitaanyagot — üzemi bérpolitika, a minőség javítása, a vállalat bel- és külkereskedelmi kapcsolatai stb. — *a párt-, a szakszervezeti és gazdasági vezetőkből álló kollektívák dolgozzák ki, és ugyanilyen összetételű, szélesebb kollektívák vitatják meg.* A tapasztalatok azt mutatják, hogy ez a forma elősegíti az elvek és a követelmények pontosabb megértését és egyeztetését, ugyanakkor az anyagok kidolgozása és a viták során alkotó elképzelések és kezdeményezések kerülnek napfényre. A viták egyes, az üzemi dolgozók szélesebb körét érintő kérdései a pártpropaganda különböző formáin eljutnak a tömegekhez is. Erre a célra az üzemi pártbizottságok bátran alkalmaznak új szervezeti formákat.

Az új kérdések tematikus feldolgozását biztosító új formák — mint a „Népgazdasági politika kérdései" tanfolyam — mellett megteremtik a gyors reagálást biztosító formákat is. A pártszervezetek például „Kérdés—felelet" köröket szerveznek, amelyek előadói felsőbb pártszervek vezetői, munkatársai és a legképzettebb propagandisták. A televízióban „Közügy" címmel adnak egy sorozatot, amely a közvéleményt foglalkoztató kérdésekre ad választ.

A delegáció látogatásának talán legfontosabb tanulsága az a felfogás, ahogyan az elvtársak az új gazdasági mechanizmus propagandájának jelentőségét értelmezik. Minden fórumon hangsúlyozták, hogy most különösen igaz, hogy a propaganda nemcsak az egyes osztályok, hanem az egész párt ügye. Továbbá, hogy nem rohammunkára, hanem évekre szóló tervszerű és rugalmas munkára van szükség. Látják, hogy az anyagi érdekeltség hatékony eszköz a munka megjavítására, a hibák, a kényelmesség, a felületesség elleni harcban, de ettől nem látják kisebbnek, sőt még fontosabbnak tartják az erkölcsi ösztönzés, a felvilágosítás és a tudatosság szerepét. Az, hogy változások következnek be a társadalom fejlődésében, a munka helyzetében és értékelésében, valamint az embereknek a termelésben és a társadalmi életben betöltött szerepében, szükségessé teszi, hogy a dolgozók gondolkodásmódja lépést tartson ezekkel a változásokkal. A párt az új gazdasági mechanizmus megvalósításának részeként előtérbe helyezi azt a követelményt, hogy erősítse a társadalom szocialista egységét és állandóan fejlessze ennek ideológiai és politikai feltételeit mind a pártban, mind az egész társadalomban.

Dr. Szatmári Miklós,
kandidátus,
a KB agit-prop. oszt. munkatársa

Külön és együttesen

A vezetőség tagjairól és üléseiről

Előző cikkünkben elmondottuk, hogy a vezetőség tagjai egyenjogúak, a reájuk bízott munkáért személyesen felelősek, és tapasztalataikkal külön-külön járulnak hozzá a vezetőség kollektív munkájához. Ebben az írásban jórészt erről, a külön-külön végzett munkáról, s arról a kollektíváról — a vezetőségről — lesz szó, amely a pártalapszervezet tagsága, a pártonkívüli dolgozótársak, s a felsőbb szervek előtt egységes egészként jelentkezik.

A változás és fejlődés tendenciái

Pártalapszervezeteinknek ma — a titkárokkal együtt — valamivel több mint 76 ezer vezetőségi tagjuk van. Közülük 51 ezer, tehát mintegy kétharmad az elmúlt ciklusban is választott reszortfelelős volt, *több mint 25 ezer kommunista azonban most néhány hónapja először a pártvezetőség tagja.* Nagyjából hasonló a régi és új titkárok aránya (háromnegyed rész régi, egynegyed rész új). A tendencia ebből is kiolvasható: mivel a vezetőség egyéb tagjainak nagyobb a létszáma, mint a titkároké, *a reszortfelelősök soraiban ezért több kezdő nevelődhet.* (A mozgás nyilvánvalóan tovább gyűrűzik, a legjobb pártaktivisták, bizalmiak között is ott vannak a jövő alapszervi vezetői.) Ezeknek az új vezetőknek érdemes időről időre összegező eligazítást adni, még akkor is, ha társaik, vagy titkáraik gyakorlottabb funkcionáriusok. Főképpen ők azok, akik a megyékben napjainkban a vezetőségi tagoknak tartott tanfolyamokból a legtöbbet hasznosították.

Elgondolkodtató képet ad viszont egy másik számadat: az alapszervezeti vezetőségi tagok (köztük kisebb számban a titkárok) *csaknem 60%-a semmilyen pártiskolát nem végzett.* Elsősorban reájuk kell gondolni, mikor a következő évek alsófokú pártiskoláit szervezzük. Természetesen vannak köztük egyetemet és főiskolát végzett pártvezetőségi tagok is (mintegy 10 ezer fő), akik már a megszerzett szakmai és általános műveltség után mélyítik majd tovább marxista—leninista tudásukat. Ennek az utóbbi kategóriának magasabb fokú szakmai felkészültsége mindenképpen a fejlődés jövendő normái felé mutat. (Agronómusok, mérnökök stb. a pártvezetőségekben.)

Ugyanakkor figyelmeztető tény, hogy a pártalapszervezeti vezetők 61%-a (46 ezer kommunista) csak *nyolc általánost vagy annál is keve-*

sebbet végzett. Az iskolázottság persze nem mindig fejezi ki a politikai rátermettséget, nem kevésbé fontos az emberi, társadalmi tapasztalat. Ezért becsüljük meg bennük a munkás évek korábbi harcait. Ám számukra a világ, s benne mai társadalmunk politikai és gazdasági mozgásai több kérdőjelet okozhatnak — náluk tehát indokolt lenne bizonyos általános tudnivalót nyújtó *egyéni* tanulást szorgalmazni. S végül még egy szám: az alapszervezeti pártvezetőségekben *mintegy 43%* (több mint 32 ezer kommunista) *azoknak az aránya, akik 1957 után lettek a párt tagjai,* munkásmozgalmi és emberi tapasztalataik tehát valószínűleg még csak most érlelődnek. (Persze itt is külön-külön kell figyelembe venni az esetleg volt MDP-tagokat, a szakszervezetekben nevelkedett vagy a KISZ által ajánlott fiatalokat.)

Régi igazság, hogy *a párt és az állam határozatai* — jó irányítás mellett — *a munkahelyeken kelnek életre, ott teremnek tartós értéket.* A politikai munka ezeknek a határozatoknak szolgálatában áll, ezért a pártalapszervezetek vezetőinek szüntelenül növelni kell politikai és szakmai tudásukat, vezetői készségeiket, hogy az egyre terebélyesedő feladatokat a párttagok, s a pártonkívüliek között meg tudják oldani. Nem kevesebb felkészültséget, gyors gondolkodást és helyzetfelismerést kíván a bonyolultan fejlődő nemzetközi események magyarázata.

Az alapszervezet vezetőségválasztó taggyűlése akkor végzett jó munkát, ha már eleve mérlegelte az ilyen feladatokhoz szükséges szakmai és politikai rátermettséget, s a megfelelő szinten választotta ki a vezetőség tagjait.

A pártmunka klasszikus területeiről

A pártmunka részterületeinek kialakulása több évtizedes gyakorlat eredménye. A titkár mellett így vált rendszeressé *a szervező titkár vagy titkárhelyettes, az agitáció- és propagandafelelős, s a gazdasági felelős funkciója.* E munkaterületekre gondol a pártvezetőség, mikor első ülésén — az adottságoktól függően — részfeladattal bízza meg egy-egy tagját. Legnehezebb és legegyszerűbb azoknak a pártszervezeteknek feladata, ahol a létszám nem éri el a tíz főt, s így a titkárra és helyettesére vár minden irányító és mozgósító munka. Összes partalapszervezeteink 15%-a ilyen kis létszámú. *Itt még nagyobb jelentősége van tehát a jó választásnak, az aktíváknak, az irányító szervek segítségének, a megfelelő pártépítésnek, a tömegszervezeteknek.*

A pártalapszervezetek többségében ma 3 vagy 5 tagú vezetőség működik. A titkár feladatairól, felelősségéről már múlt havi cikkünkben szóltunk. Hasznos az (a vezetőség számára is), ha személyében és felkészültségében szükség esetén *minden* funkcióra alkalmas. De nem kevésbé kívánatos ez a pártvezetőség többi tagjánál. Munkájuk nem különíthető el egymástól teljesen, a részterületek mereven el nem határolhatók. A jó vezetőségben minden tagnak kell végezni szervező, agitációs és propagandamunkát, gazdasági és politikai elemző feladatokat. Mégis, hogyan dolgozzon külön-külön minden tag és együtt az egész vezetőség?

Pártalapszervezeteink többsége termelő egységben működik (ipar, mezőgazdaság, közlekedés stb.), politikai munkájuk nagyrészt azt segíti.

A termelési feladatokat gazdasági és pártfórumokon kialakítják. A pártalapszervezet a tennivalók meghatározása előtt maga ismerkedik meg a célkitűzésekkel. A pártvezetőség beszerzi vagy megkapja a tervet, *mivel feladatait nem dolgozhatja ki a magasabb — szakmai, iparági, területi stb. — tervek, összefüggések ismerete nélkül.* A helyi részletes terv birtokában azt elsősorban politikai szempontból kell értékelnie. A gazdaságirányítás reformja után — az önállósággal egyetemben — tovább nő az igény a tennivalók megértetésére, a mozgósítás a helyi gazdasági feladatok végrehajtására. A politikai munkán múlik: értjük-e, mit csinálunk és miért? A gazdasági tervből adódó helyi feladatokat, azok politikai vonatkozásait és követelményeit tehát először a kommunisták alapszervezete dolgozza ki, vitatja meg — vezetőségi ülésen, taggyűlésen, pártcsoportértekezleten.

1. *A szervező titkár* ezt a teendőt több oldalról közelíti meg. Megbízatása értelmében hozzá tartozhatnak a pártbizalmiak, a területén működő tömegszervezetek, s közöttük is elsősorban a KISZ. Soron következő termelési feladatok végrehajtására, az ezt segítő politikai munka egyeztetésére felveheti a kapcsolatot szomszéd pártalapszervezetek vezetőségével. Nem kevés „agitpropos" találékonysággal, nagy politikai tudással és emberismerettel kell rendelkeznie, hogy a kommunista munkacsoportok és szocialista brigádok, a szakszervezetekben dolgozó régi munkások és a KISZ-fiatalok egyaránt felismerjék: mit vár tőlük a párt? Szervezi és előkészíti a kommunisták taggyűléseit, tapasztalataival és tanácsaival segíti a szakszervezet, a KISZ megbeszéléseit. Javaslatot tesz, hogyan hasznosítsák a nődolgozók aktivitását, az MHS szakköreit s a vöröskeresztesek áldozatkészségét. S hogy a szervezetek és mozgalmak hatékonyan kapcsolódjanak a politikai és gazdasági feladatokhoz, figyelemmel kíséri az ott dolgozó kommunisták munkáját is.

Nem lenne persze helyes, ha eközben a szervezés látóköréből kiesne az egyes ember, a maga sokrétű örömével és gondjával. A kommunistákat és pártonkívülieket, az időseket és fiatalokat érdekelheti egy-egy kulturális kérdés, a szabadidő jobb felhasználása, megnőhetnek igényeik az ország és világ megismerésére stb. Ezekkel is foglalkozni kell, de természetesen mindez nem mehet a munkahelyen a termelés rovására. A fő feladatot soha sem szabad szem elől téveszteni.

2. *Az agitáció- és propagandafelelős* ezt másféleképpen segítheti elő. A Kossuth Könyvkiadó „Tények és érvek" füzeteiből, a napilapok terv- és statisztikai közleményeiből, az üzemvezetés (vagy a területi irányító szervek) rendelkezésre álló adataiból számára világossá válnak a helyi feladatok összefüggései az országos, iparági vagy megyei feladatokkal. Ha talál az alapszerv működési területén egy megfelelő rajzolót vagy ő maga rendelkezik kellő ábrázoló készséggel — akkor az adatokból már könnyen kialakíthat néhány érzéletes grafikont a faliújságon, vagy röplapon. Ezekből — ha egyszerűek, és áttekinthetőek — bárki világosan megtudhatja, *mit vár tőle a gazdasági terv és annak alapszervezetre bontott része.* (Ez természetesen csak egy lehetőség a sok közül. A vállalat egyes osztályairól beszerezheti a szocialista és a tőkés piac igényeit, előadásokra, ismertetésekre magasabb szintű szak-

embereket kérhet fel stb. Lényeges az, hogy alapszervezetének kommunistái felismerjék az előttük álló célokat.)

Miután az agit-prop. felelős ilyenformán egyre szélesedő körben ismerteti a feladatokat, a vezetőség egészére hárul, hogy azokat beágyazza a *hazai és nemzetközi viszonyokba,* a munkát összehangolja a kommunisták politikai felelősségével. Az így elkészült anyag vagy szóbeli eligazítás új érveket adhat a kommunistáknak és pártonkívülieknek. Természetesen gyakran megtörténik, hogy értetlenül állnak egyesek még ezután is a feladatok előtt, kétlik, hogy azok megvalósíthatók. Sohasem szabad egyetlen agitációs eszközre szűkíteni a felvilágosító munkát. Szükséges, hogy az agit-prop. felelős és aktívái egyéni beszélgetésen, csoportos összejövetelen, pártoktatási foglalkozáson, pártnapon stb. magyarázzák tovább a közös és egyéni feladatokat, a jó agitáció tehát sokrétű, nem kevés szervezést és oktatást igényel.

3 Ha a létszámtól függően 5—7 tagot választ a taggyűlés a vezetőségbe, célszerű különválasztani az agitációt a propagandamunkától, *s külön oktatásfelelőst állítani* a nevelőmunka (szeminárium, előadásos propaganda stb.) élére. Az e munkakörben dolgozó, elméletileg igen képzett vezetőségi tagnak szinte külön-külön kell ismernie az egyes kommunisták felkészültségét — a vezető beosztásúakét is — tudnia kell azt, hogy milyen fokon lehet és kell a továbbképzésükről gondoskodni. Jó, ha figyelembe veszi a pártonkívüliek közül azokat, akik bevonhatók a politikai eszmecserékbe. Ügyelnie kell a tananyagellátásra is, de még inkább a pártoktatás foglalkozásaira, nehogy azokon az élettől elvonatkoztatva tárgyalják az adott kérdéseket.

Országosan biztató az a szám, amely az ilyen jellegű pártvezetőségi tagok felkészültségét mutatja. Pártalapszervezeteinkben csaknem *24 ezer vezetőségi tag* (31.3%) *végzett alsó fokú pártiskolát vagy marxista—leninista középiskolát.* Másrészt: már 20 ezer érettségizett. Köztük van az a típus tehát, amely megtestesíti a propagandista korszerű jellemvonásait.

A jó oktatásfelelős (kisebb létszámnál agit-prop. felelős) amellett, hogy magát szüntelenül képezi, ugyanerre serkenti propagandistáit is. Az időszerű kérdések, közöttük is *a korszerű közgazdasági ismeretek propagandája,* napjainkban fontos feladata az alapszervezet oktatási felelősének. (S ebben kell őket segítenie a magasabb, üzemi-területi pártbizottságnak.) A választott és ezzel megbízott vezetőségi tag felelőssége annyival nagyobb, hogy tőle a tagság, a vezetőség s a felettes szerv is számonkérheti — saját lelkiismeretén túl — a propagandamunka mindenkori eredményeit, és azt, hogy a vitatott és meg nem értett kérdéseket tisztázták-e. Gyorsan gondolkodó, lehetőségeket (módszereket) és forrásokat (irodalmat) ismerő kommunista a jó oktatásfelelős. Eszközei tárában ott van a könyv és a könyvtári munka, a diafilm és a szemléltető kiállítás, az élménybeszámoló szervezés és a kerekasztal vita.

A termelőmunka hétköznapjait alapjában véve így teszi tartalmassá a párt helyi szervezetének vezetősége. *A titkár, az agitáció és propagandafelelős, s a szervező munkája testet ölt a pártalapszervezet tagjai tevékenységében, a pártnapokban, a szocialista brigádok tanács-*

kozásaiban, a pártonkívüli szervezetek koordinációs munkájában, az aktívahálózat felkészültségében.

4 Végül, de mindig politikusként, ott áll a vezetőség soraiban *a gazdaságfelelős.* Kis létszámú alapszervezetben valamelyik vezetőségi tagra, vagy egy megbízott aktívára hárul e munka, de ha a vezetőségnek öt tagja van, indokolt e különválasztott megbízatás. Általában nőre bízzák ezt a munkát, országosan több mint 14 ezer nő van a vezetőségekben, arányuk az egészen belül 18,5%. Többnyire ők készítik a jegyzőkönyveket, kimutatásokat is. Megbecsülésük néha elégtelen — munkájuk azonban *egyenjogú, fontos politikai megbízatás,* hiszen például a szervezeti szabályzat nem egy cikkelyének betartása (tagsági díj fizetés, átjelentkezés, határozatképesség megállapítása stb.) elsősorban az ő közreműködésüket igényli. A vezetőségnek egyenrangú tagjai, tehát üléseken, vitákon, szavazásokon legjobb tudásuk szerint vesznek részt. Nagyon jelentős segítséget nyújthatnak a többi vezetőségi tagnak azáltal, hogy a pártalapszervezet leglényegesebb mozgásait figyelemmel kísérik, arról elemző kimutatásokat készítenek. Hogyan alakul az összetétel szakmai és politikai előképzettség szerint, párt- és munkásmozgalmi évek száma, kor és nemek arányában, kereset szerint stb. E kérdések tőle várnak választ. Ha jól dolgozik. *a gazdasági felelős segítségével e válaszokból is fontos politikai és gazdasági következtetések vonhatók le.* Munkájuk tehát igen fontos gondolatébresztő, serkentő része lehet a vezetőség tevékenységének.

A kollektivitás, az önállóság, és az aktívák

Van, ahol a vezetőség egy tagját „termelési felelősnek" tekintik Ha szükséges, járható ez az út is (esetleg 7 tagú vezetőségeknél), bár *a vezetőség egészének kötelessége, hogy más-más eszközökkel foglalkozzon a termeléssel.* A titkár magasabb kapcsolatai, az agit-prop. munka tudatformáló tevékenysége, a szervező titkár munkájának hatása a pártcsoportokban és a tömegszervezetekben — egyben mind a termelés politikai vonatkozásait segítik. A pártvezetőség egésze *nem független a termelő és gondolkodó embertől,* mint ahogy az egyes ember nem lehet független a termelőmunkától. Mindenesetre hasznos. ha a vezetőség politikai tevékenységét esetleg kívülről, — aktívaként — felkészült gazdasági szakember (technikus, mérnök, közgazdász) is segíti. *Ezáltal a munkatervek és határozatok gazdagabbak és alaposabbak lesznek.* Ez az elvtárs esetleg közvetlenül tartozhat a titkárokhoz is.

Az eddig elmondottak is bizonyítják, hogy csak a vezetőség együttes munkája veheti le a titkárok válláról azt a terhet, amellyel az elmúlt években sokhelyütt *egyedül* küszködtek. „A minden párttag (felkészültségéhez mérten) agitáljon" jelszó — még fokozottabban vonatkozik a vezetőség tagjaira. Hiszen, ha csak aktíváik számát tekintjük (gazdasági információknál a könyvelő, az agronómus. termelési akciók szervezésénél a műhelybizottság. a párt- és szakszervezeti bizalmiak, felvilágosító munkánál a sajtóterjesztő. a könyvtáros. a szakoktató stb.) máris megsokszorozódik általuk a politikai szervezet ereje.

Itt kell szólni a tájékoztatás, az információszerzés többrétűségéről. Korábban csak a titkár reszortja volt ez a fontos terület, ma már egyre

inkább kialakult a szakosított tájékoztatás, a szervezők, az agitproposok, a gazdaságfelelősök külön megbeszélése, tapasztalatcseréje. Ez természetesen, megkívánja, hogy időnként, például vezetőségi ülésen, minden reszortfelelős átadja saját információit az egész vezetőségnek.

A felvilágosító munkában egyikük sem nélkülözheti *a gazdasági vezetők segítségét.* Ha azok (igazgató, üzemvezető, tsz-elnök, főkönyvelő, agronómus, mérnök stb.) kommunisták, kötelezni is lehet őket, hogy tájékoztatásukkal, problémáikkal gyakran keressék fel a pártvezetőséget. A gazdaságirányítás új rendszere pedig a jövőben elengedhetetlenül szükségessé teszi, hogy az ipari, állami gazdasági stb. *szakszervezetek és pártszervezetek fokozzák kapcsolataikat.* Ebben viszont a szervező titkárra vár nagyobb feladat. A gazdaságvezető vagy a műhelybizottság titkára a közös politikai cél érdekében személyesen is *megkeresheti* a pártvezetőséget, mint ahogy a titkár vagy a vezetőség tagjai *ellenkező* irányban is megjárhatják ezt az utat.

A vezetőségi ülés előkészítése és munkamegosztása

A vezetőség munkatervét a tagok javaslata s a felsőbb pártszervek információja alapján *a titkár állítja össze,* s gondoskodik arról, hogy minden felelős egyformán kivegye részét a közös feladatok sokoldalú végrehajtásából. A vezetőség ülésén az előre kitűzött napirend megvitatása után a tagoknak módjukban áll a maguk eredményeiről vagy gondjairól beszámolni, s a vezetőség más tagjainak tanácsát vagy segítségét kérni.

Helyes, ha a vezetőség tagjai felosztják egymás között az egyes párthatározatok végrehajtásának helyi ellenőrzését. A IX. kongresszus határozatait is fel lehet osztani, a feladatokat a munkatervben rögzíteni, s ezekért külön-külön minden vezetőségi tag személy szerint és politikailag is felelős. De az egész munkatervért (mindenkor) a titkár felel. Ő tesz javaslatot arra is, hogy *egy-egy napirendnél esetleg kit hívjanak meg (gazdasági vezető, szb-titkár, lapterjesztő stb.).* Dönt arról is, mikor indokolt szűkebb (két- vagy többoldalú) beszélgetésben segítséget adni egy-egy reszortfelelősnek. Nem szükséges tehát *minden részletkérdést* teljes plénumon tárgyalni.

A termelőmunka politikai összefüggéseinek felismerése természetesen csak egy része a vezetőség munkájának. Ebben a kérdésben (pl. a gazdasági vezető beszámoltatása) ugyanígy lehet felelős a titkár, mint a szervező. Ha *a pártcsoportok* munkája, a párttagok politikai tevékenysége kerül a vezetőség elé, esetleg a szervező beszámolóját hallgatják meg. Ha *az oktatást, a sajtó- vagy az agitációs munkát* vitatják, az agit-prop. felelős készíti elő a vezetőségi ülést. Reá vár — más esetben — az olyan ütemtervek és módszerek kidolgozása, hogyan erősítsék például az antiimperialista propagandát, a vietnami nép iránti szolidaritást stb. A részfeladatokból mindenki kiveszi a részét. A közeljövőben sorrakerülő *tagkönyvcserét,* annak előkészítését pedig leghelyesebb lesz rábízni a gazdasági felelősre (aki bevonja a munkába a bizalmiakat), de az ezt kísérő beszélgetésekben mindenki részt vehet.

A vezetőség, amely a legtöbb helyen munkaterv szerint kéthetenként ül össze, vitasson meg együtt minden fő kérdést, s határozatait kösse *személyhez* és megfelelő *határidőhöz.* Előfordul, hogy egy-egy

határozathozatalnál (pl. személyi kérdésekben) egyik vagy másik vezetőségi tag nem szavazza meg a javaslatot. A demokratikus centralizmus elve a kis választott kollektívában is megköveteli, hogy a többség által elfogadott határozatot mindenki végrehajtsa, s amellett kiálljon. Természetesen a vezetőségnek — a titkárnak és a reszortfelelősöknek egyaránt arra kell törekedni, hogy *jól előkészített és elfogadható* határozatok szülessenek.

Az emberi kapcsolatok hasznáról

A pártvezetőség munkáját segíti, a vezetőségi ülések légkörét nagymértékben javítja az, ha *a titkár és a vezetőségi tagok a szoros politikai kapcsolaton túl, a polgári életben is, a mindennapi örömökben és gondokban is közel állnak egymáshoz.* Hiszen jobban és gyorsabban szót értenek azok, akik nemcsak a vezetőségi ülésen hallanak először egy-egy kérdésről. Ezért helyes, ha a sajátos és speciális önképzés mellett valami közös is összefűzi a pártalapszerv vezetőségét. Napjainkban a gazdaságirányítás küszöbön álló reformja lehetne az, amely jó alkalmat teremt, hogy egyes részleteit a következő hónapokban *együtt* tanulmányozzák. Ám sok élményt, eszmecserét ígér egy-egy közösen megtekintett film, tv-játék, könyv megvitatása is.

A pártalapszervezetek vezetőségének életkora biztató. Soraikban megtalálható *az idősebb és a fiatalabb* korosztály egyaránt. *Csaknem 37 ezer vezetőségi tag* (48,6%) *39 éven aluli, további 26 ezer* (34,7%) *50 évnél fiatalabb.* Vezetőségeink jórésze tehát tetterős — a termelő- és alkotómunka élvonalában, az új iránt fogékony korosztályokból áll.

A fiatalabb és korban idősebb vezetőségi tagok együttműködése megnyugtató alapot teremt a pártmunka folytonosságához is. A közelmúlt nagy csatáiban résztvett kommunisták a harcok dialektikáját adhatják tovább, a sokat látott, tapasztalt, tanult vezetők a tudás igényét tehetik általánossá. Ez az összetétel megfelel a ma követelményeinek.

E cikk elején felhívtuk a figyelmet néhány negatív jelenségre is. Ezek elhárítása érdekében *a vezetőségi tagok többségének előre kell lépnie politikai és általános műveltségben, mert a társadalom felkészültsége is emelkedik.* Régi törvényünk — a párt a munkásosztály élcsapata — ma is követelmény, *a tömegek mögött nem lehet elmaradni.* A jelek biztatóak: növekszik az egyetemet vagy főiskolát végzett alapszervezeti vezetők száma (12,7%), s már mintegy 9% a pártfőiskolát vagy középfokú iskolát (esti egyetemet, szakosító tanfolyamot) végzettek aránya. Felkészültségüknél fogva ők is formálhatják a vezetőség többi tagját. Az állami oktatás és a marxizmus—leninizmus propagandája minden bizonnyal tovább javítja majd az alapszervezetek vezetőségének felkészültségét, színvonalát. Az általános, s ezen belül a politikai műveltség fokozódása részben központi intézkedést kíván, részben egyéni elhatározást sürget. *Még több jól képzett vezetőségi taggal a népgazdaság minden ágazatában tovább erősödhetnek az alapszervezetek — s ezáltal is méltó serkentői lesznek a gazdasági élet növekvő eredményeinek.*

(J. L.)

Következő írásunk az alapszervezet munkatervéről és a helyi határozatokról szól.

A párttagság bírálatának hasznosítása

Az újirázi pártszervezet taggyűlésén az egyik párttag szóvá tette hónapokkal ezelőtt, hogy a vezetőség bátorítja, biztatja a párttagságot: mondjon véleményt az előterjesztett jelentésekről, indítványokról, bíráljon, javasoljon. „Ez rendjén is van — jegyezte meg —, de érdemes-e felszólalni? Van-e foganatja a kritikának, a bírálatnak?" S mindjárt válaszolt is a feltett kérdésekre. Tényekkel bizonyította, hogy sok olyan helyes észrevétel, javaslat hangzott el párttaggyűlésükön, amit az illetékesek nem szívleltek meg. A tsz vezetői például meghallgatták az észrevételeket, volt amelyeket el is fogadtak, de intézkedés csak kevés javaslatot követett. Szép csendesen a feledés homályába vesztek a jobb sorsra érdemes javaslatok.

Más alapszervezetnél is tapasztalható volt ilyen jelenség. A pártvezetőség tagjai elégedetlenül panaszolták, hogy a párttagság nem elég aktív a taggyűléseken, de amikor alaposabban megvizsgáltuk ennek okait,

kiderült, hogy a párttag célszerűtlen dolognak tartja a felszólalást. „Falra hányt borsó, lepereg" — idézték a közmondást. S ez a helyzet rányomta bélyegét a tagság hangulatára, bizonyos fásultság, közömbösség fakadt belőle.

A párttagság bírálatának megszívlelésében is jelentős lépést tettünk a vezetőségválasztó taggyűlések óta. Több alapszervezetben határozat is született, hogy a pártvezetőség három hónapon belul adjon választ, milyen intézkedések történtek a felszólalásokban elhangzott jogos kritikai megjegyzések nyomán.

Járásunk 60 pártszervezetében közel ezer észrevétel, javaslat hangzott el a vezetőségválasztó taggyűléseken a pártélettel, a gazdasági, társadalmi, állami szervek, intézmények munkájával kapcsolatban. Széles körű vita bontakozott ki a községi és a járási pártértekezleteken is. A tagságnak csaknem egyharmada szólalt fel. A járási pártbizottság is értékelte a hozzászólásokat és a hatáskörébe tartozó kérdések többségében már intézkedett is, néhánynak a rendezése pedig folyamatban van.

Az alapszervezetek a decemberi taggyűlésen vizsgálták felül az elhangzott javaslatok nyomán tett intézkedéseket. Az alapszervezetek többségében a pártvezetőségek arról számolhattak be, hogy a javaslatokat hasznosították.

Csökmőn a hat alapszervezetben 23 kommunista mondott véleményt a vezetőségválasztó taggyűlésen. Decemberben közölhették a párttagsággal, hogy a legtöbb javaslatuk megvalósításra került és már érezhető a hatása. A Petőfi Tsz taggyűlésén például elhangzott, hogy javítani kell a pártépítést. Körültekintő munkával azóta 4 tagot vett fel az alapszervezet.

Az Újbarazda Tsz alapszervezetében sok szó esett a gazdálkodás nehézségeiről, a nem kielégítő üzemszervezésről, a munkaerőhiányról. Néhányan kezdeményezték, hogy egyesüljön a szövetkezet a szomszédos Új Élet Tsz-szel, mert a két gazdaság adottságai jól kiegészítenék egymást. Az egyesülés megtörtént és az egyesült tsz, a csökmői Egyetértés, bizakodással tekint a jövő felé. A pedagógus-pártszervezetben szóvá tették, hogy felelősségre kellene vonni azokat a párttagokat, akik saját hibájukból több alkalommal nem jelennek meg a taggyűlésen. A vezetőség megszívlelte a javaslatot, s az egyik párttag-pedagógus pártbüntetésben részesült a pártélet elhanyagolása miatt. A bírálat gyors érvényesítésében jó példát mutatott a községi területi pártszervezet is. A komádi sütőüzemből a kenyér sokszor késve érkezett Csökmőre, és a minősége is kifogásolható volt. Sokan ezért aztán tíz kilométert is utaztak be Szeghalomra, hogy jó kenyeret vehessenek. A taggyűlésen elhangzott bírálatok nyomán megfelelő intézkedések születtek s ma a gyulai sütőüzem szállítja a kifogástalan minőségű kenyeret, péksüteményt és kalácsot a csökmőieknek.

Decemberben, amikor a vezetőségek a bírálatok hasznosításáról beszámoltak, több alapszervezet taggyűlésén is megjegyezték, így kell ezt csinálni ezután is. Vagyis nemcsak a vezetőségválasztó taggyűlések bírálatainak hasznosításáról kell beszámolni, hanem rendszeresen minden fontos kérdésről.

Ha ritkábban is, de még előfordul, hogy nemcsak az egyes párttag, hanem a pártszervezet véleményét sem veszik kellően figyelembe. A gáborjáni Új Élet Tsz pártszervezete korábban kérte a gazdasági vezetőket, hogy bizonyos kérdésekben döntés előtt kérjék ki a pártvezetőség, illetve a párttagság véleményét. (Természetesen olyan jellegű ügyeket tettek szóvá, amelyekben a pártszervezetnek állást kell foglalnia.) A gazdasági vezetők saját munkájukat könnyítenék meg ezzel. A kérés ellenére a tsz elnöke legutóbb is mellőzte a pártszervezet véleményének kikérését egy fontos döntésben. Az igazgatósági ülésen így természetesen a párttitkár volt az első, aki nem értett egyet az elnök előterjesztésével. Sajnos megesik, hogy kommunista vezetők sem értékelik kellően a párttagság helyes javaslatait.

A kommunisták aktivitásának, közéleti tevékenységének fontos feltétele, hogy a párttagok gyakorlatban tapasztalják: van értelme kez-

deményezésüknek, javaslataiknak.

A pártalapszervezetek többségében nyílt, őszinte légkör jellemző a tanácskozásokra, elvtársi vita alakul ki, sok javaslat hangzik el és a kommunisták érzik, hogy észrevételeik elmondására a taggyűlés a legjobb fórum. Így van ez többek között a darvasi Új Világ-tsz pártszervezetében is. De még nem általános ez. Ez is az oka annak, hogy néhány párttag nem a taggyűlésen mondja el véleményét, hanem a „folyosón". Ilyen esetet tapasztaltunk a bakonszegi Kossuth Tsz-ben. Több párttag nem a taggyűlésen nyilatkozott, hanem — helytelenül — utána mondott véleményt. Ez kommunistákhoz nem méltó magatartás és megnehezíti a taggyűlés munkáját, árt a pártszervezet tekintélyének is.

Amelyik pártszervezetben egészséges a légkör, ahol elvtársi módon bírálnak, ott még az úgynevezett „kényes" személyi kérdéseket is jól megoldják.

A járás egyik községében a tanácselnöknek — aki párttag — sok emberi hibája van. Az alapszervezet ezért jogosan többször is bírálta, sajnos eredmény nélkül. Most a tanácsválasztás előkészületei során a pártszervezet visszatért az ügyre és a falu kommunistái alapos vita után úgy határoztak, hogy jelölését nem javasolják. A községi tanács végrehajtó bizottsága is így döntött. A tanácselnök, ha nehezen is, de megértette, hogy a döntés indokolt. Az elvtársi kritikából nem tanult idejében. Remélhetőleg más munkakörben jobban igyekszik majd hasznosítani a párttagság tanácsait.

A személyi kérdések eldöntésénél több esetben túlzott elfogultsággal is találkozunk. Nem elég körültekintően, tárgyilagosan mérlegelik egyesek tevékenységét, magatartását, hanem sógorság, komaság, vagy a „haragszomrád" alapján mondanak véleményt. A személyes indulatok eluralkodása is gyakran rossz mederbe tereli a taggyűlést, lehetetlenné teszi a helyes állásfoglalást és döntést. Előfordul az is, hogy bírálat címén rágalmaznak becsületes dolgozókat. Nagyon sok gondot okozott például a csökmői községi pártvezetőségnek az egyik párttag rágalomáradata, amit az Új Élet Tsz gazdálkodásával kapcsolatban elmondott. A vizsgálatok nem igazolták állításait, mégis újra és újra szóvá tette azokat, sőt országos szervekhez is fordult velük. Csak a pártvezetőség határozott intézkedése vetett véget ennek a rosszindulatú áskálódásnak.

A pártalapszervezetek vezetőségei ma már mindinkább kialakítják a taggyűléseken azt a közszellemet, amelyben jó javaslatok, helyes észrevételek hangozhatnak el. Ezekre a jövőben még nagyobb szükség lesz, érdemes tehát minden akadályt elhárítani előlük.

Kovács Béla,
a Berettyóújfalusi Járási Pártbizottság
első titkára

A falusi értelmiség társadalmi jelentősége

A társadalomban végbement változások, a termelőszövetkezetek megszilárdulása és megerősödése, a mezőgazdasági termelés színvonalának emelkedése nyomán átalakult a falusi lakosság élete. Erősödött a termelőszövetkezeti parasztság öntudata, felelősségérzete, közösségi szelleme. Egyre többen kapcsolódnak be a községek, termelőszövetkezetek ügyeinek intézésébe. Túltekintenek falujuk határain, megtanulnak megyei és országos méretekben gondolkodni. Mindez összefügg a vidék kultúrájának általános emelkedésével.

A Komárom megyei Párt-végrehajtóbizottság megvizsgálta, hogy ebben az örvendetes fejlődésben milyen szerepet töltött be a falun lakó vagy ott működő értelmiség. Mit tettek a falusi szakemberek a változás ütemének gyorsításáért, a szocialista parasztember neveléséért? Milyen tényezők vagy nézetek segítették illetve gátolták őket?

Az átalakulás biztató jelei

Komárom megye 72 községében az értelmiség zöme részt vett a mezőgazdaság szocialista átszervezésében, a falusi élet reformja növelte felelősségüket, szellemi aktivitásukat. Zömük időben felismerte, hogy jövőjüket — a fejlődő falun belül — csak a nagyüzemi mezőgazdaság biztosíthatja. A második ötéves terv időszakában számuk 28%-kal, 473 fővel gyarapodott. Jelenleg a megye községeiben 2174 értelmiségi dolgozik (1255 pedagógus, 723 agrárszakember, 196 egyéb beosztású).

A falusi értelmiség számarányának emelkedésével párhuzamosan növekedett szerepük a községek társadalmi, ideológiai, politikai és gazdasági életében. Többségük a szocialista falu kialakításának cselekvő részese. Sok állami gazdasági, gépállomási, erdőgazdasági, tanácsi és földművesszövetkezeti szakember, pedagógus, orvos, állatorvos és egyéb értelmiségi segítette és segíti a falusi pártpolitikai munkát.

A falusi lakosságot meg kellett tanítani arra, hogy bátran éljen lehetőségeivel. Ezt a feladatot Komárom megye községeiben a különféle foglalkozású értelmiségiek a pártszervezetek irányításával szívesen vállalták. Az orvosok például a gyógyító munkán kívül a Vöröskereszttel együttműködve jelentős felvilágosító munkát végeztek. Ez is hozzájárult, hogy kuruzslások, testi babonák már csak elvétve fordulnak elő egy-egy községben, s a falusi asszonyok szülőotthonban, kórházban szülik gyermekeiket. A megye községeiben mind nagyobb gondot fordítanak az egészségügyi feltételekre, az öltözködés korszerűbb. Az egészségtelen, régi lakóházak egész sorát építették át. A „tiszta ház, rendes udvar" mozgalom eredményeképpen községeink rendezettebbé váltak.

Az agrárértelmiségnek jelentős szerepe van a mezőgazdasági eredmények elérésében is. Elősegítették a tudomány térhódítását, harcoltak és érveltek az új termelési eljárások bevezetéséért. Munkájuk nyomán széles körben elterjedt a modern gépek,

a műtrágya, a kémiai anyagok, a szelektív vegyszerek alkalmazása. Fejlődött és gazdaságosabbá vált az állattenyésztés. Elismerésre méltó az a tevékenység, amellyel gyorsították a termelési ismeretek és új munkadíjazási formák bevezetését. (A tsz-tagság 28—30%-a szakmunkás képesítéssel vagy szaktanfolyammal rendelkezik.) A legfrissebb tudományos eredményeket népszerű formában ismertették, ezzel is segítve a közös gazdaságok termelési színvonalának emelkedését.

A pedagógusok százai elsősorban a kulturális igények jobb kielégítésével segítettek csökkenteni a város és falu közti különbséget. Sok mezőgazdasági dolgozót vontak be az általános és szakmai képzésbe. Hozzájárultak a falusi lakosság gondolkodásmódjának, életformájának, ízlésének és szokásainak formálásához.

... és a feltárt hiányosságok

A vizsgálat mindemellett több hiányosságot is feltárt. A falusi párt-, az állami és tömegszervezetek, mozgalmak sok esetben elégtelenül foglalkoznak az értelmiségiekkel. Nem vonják be őket számarányuknak megfelelően a falu társadalmi, politikai, kulturális életébe. Előfordult sok helyen, hogy vagy nem adtak nekik megbízatásokat, vagy nem kérték számon tőlük a feladatok végrehajtását. (Kisbéren pl. 68 értelmiségi közül mindössze 29-nek volt társadalmi megbízatása.)

Sok községi pártalapszervezetünkben nem ismerték fel a falusi társadalom új jelenségeit, a változás irányát és tartalmát. Ezért nem tudják meghatározni, hogy melyik réteghez milyen politikai munkával közeledjenek, kit hívjanak segítségül. Máshol nem értették meg az értelmiség szükségleteit, kritikusabb látásmódját, érzékenységét és igényességét. Gyakran kurta utasítás, mellőzés és kirekesztés gátolta az együttműködést. Másfelől a parasztság egy részében is él még az a régi és helytelen szemlélet, hogy a falusi értelmiséget ők tartják el.

Gondot jelentenek a városban lakó, onnan kiutazó szakemberek. (A falusi pedagógusok 25%-a.) Ez a réteg a község társadalmi életének alakításában kevés szerepet vállal. Nem otthonuk a falu, nem tanítanak az esti iskolában, nem vesznek részt a művelődési otthonok tevékenységében, az ünnepségeken stb. Helyzetüket nehezíti az is, hogy társadalmi megmozdulások többsége az esti órákban van, amikor ők már inkább a hazautazásra gondolnak. Munkájukból általában hiányzik az a többlet, ami meggyorsíthatná maguk és környezetük fejlődését.

A falusi értelmiségiek között akadnak még politikailag közömbösek is. Ezek húzódoznak a társadalmi feladatoktól. Közöttük sokan csak fenntartással hívei a szocialista rendszernek. Az időnként hullámzó rémhírek, ferde nézetek miatt könnyen pesszimizmus és bizonytalanság lesz úrrá rajtuk. Az ilyen értelmiségiek nem tudják felvenni a harcot adott esetben az elmaradottsággal, s nem igen akarnak közreműködni a falu szocialista fejlesztésében. Az igazságot szépítenénk, ha nem mondanánk meg, ma is van falun „elsikkadt" értelmiségi.

Sokan megfeledkeznek arról, hogy állandóan reflektorfényben élnek. Nem mindegy, hogy közülük hányan veszik semmibe a szocialista erkölcsi normákat, vagy hányan sértik meg a kollektív együttélés szabályait. A helyzetük-

kel békétlen, befelé forduló, saját apró-cseprő ügyeikkel foglalkozó értelmiségiek rossz hangulatot árasztanak.

Mindezek a vizsgálat során feltárt nézetek, hiányosságok munkát adnak a községi pártszervezeteknek. Ahol ezek a negatívumok fellelhetők, ott emelni kell az értelmiség közötti politikai, ideológiai nevelőmunka színvonalát. Ahol ezt a feladatot jól végezték, már nem kevés eredményt értek el.

A bizalom eredményekkel fizet...

Általánosnak mondható, hogy az értelmiség nagyobbik részét a helyi vezetők bevonták a falu társadalmi életének irányításába. Megtaláljuk őket a községi pártszervezetekben, az ifjúsági mozgalomban, a különféle állami és társadalmi bizottságokban, a művelődésügy és a sport területén is. Az állandó jellegű feladatok mellett megbízzák őket időszaki feladatokkal, illetve a szakterületükkel összefüggő akciók lebonyolításával is. A községek vezetői általában helyesen értékelik az értelmiségiek munkáját. Megadják nekik a lehetséges erkölcsi és anyagi elismerést. Mindez szorosabbá tette közöttük a kapcsolatot, növelte az egymás iránti bizalmat.

Az értelmiségiek magatartásában, szemléletében, állásfoglalásában bekövetkezett változás eredményeként emelkedett azok száma, akik felvételüket kérték a pártba. Ennek ellenére a falun működő pedagógusoknak még csak 16,8%-a párttag. (A megyében tanító összes pedagógusoknak 21%-a párttag.) A párttag értelmiségiek között 27-ről 44-re emelkedett legutóbb a titkári tisztséget viselők száma. A kommunista értelmiségiek többségükben kivívták a falu társadalmának elismerését. Munkájukkal, áldozatvállalásukkal példát mutatnak.

A községi párt-, állami és tömegszervezetek jelentős erőfeszítéseket tettek az értelmiség élet- és munkakörülményeinek javításáért. Felismerték, hogy a pedagógusok, agrárszakemberek, orvosok csak megfelelő körülmények között végezhetnek jobb munkát. Szinte alig akad olyan község, ahol az utóbbi években ne vásároltak volna lakást az értelmiségiek részére. Több helyen lakásépítési kölcsönökkel segítették a letelepedőket. A pártszervezetek és a tanácsok nemcsak anyagi erőforrásokat teremtettek elő, hanem igyekeztek az értelmiségieket megnyerni a fejlődő falusi életformának. Gondot fordítottak erkölcsi és anyagi megbecsülésükre, problémáik emberséges megoldására.

A társadalmi átalakulásból adódó feladatokat a helyi értelmiség csak a falusi vezetők tervszerűbb irányítása mellett oldhatja meg. Erősíteni kell tehát mindenütt a már meglevő munkakapcsolatokat. A községi párt-, állami és tömegszervezeti lehetőségek sokrétűek. Tovább lehet javítani a helyi értelmiség élet- és munkakörülményeit. Több letelepedési lehetőséget kell teremteni a falusi orvosok, pedagógusok és agrárszakemberek számára. További gondot kell fordítani egyéni problémáik megoldására (pl. az egyedül álló szakemberek étkezési lehetőségére).

A falusi változások természetesen nemcsak az értelmiség konkrét munkájától függnek, de a korszerű világ eredményeinek felhasználása nélkülük nehezebb

lenne. Éppen ezért fontos, hogy a helyi pártszervezetek elengedhetetlen feladatuknak tekintsék az értelmiség szerteágazó tevékenységének szervezését, irányítását, segítését. Erősítsék bennük azt a gondolatot, hogy legfőbb feladatuk a szellemi sötétség elleni harc. Ezt csak úgy oldhatják meg, ha nem szakadnak el a falu életétől: örömben és bánatban, kudarcban és sikerben egyek lesznek a termelő közösséggel.

Somlói Ferenc—Kulcsár Sándor,
a Komárom megyei Pártbizottság
munkatársai

Túl a hullámvölgyön

A Villamos Berendezés és Készülék Művek pápai gyáregységének — ismertebb nevén az Elekthermax — munkájával, gondjaival három évvel ezelőtt foglalkozott a Veszprém megyei Pártbizottság lapja, a Napló. A cikksorozatban részletesen írtak a tarthatatlan anyagellátásról, a hullámzó termelésről, a számos elavult cikk gyártásából adódó értékesítési gondról, a műszakiak rendkívül rossz hangulatáról stb.

A cikkek a rossz gyári hangulat jellemzésére — a helyzet elemzése mellett — a legkülönbözőbb véleményeket is közölték. Talán ez a magyarázata, hogy a gyári és városi pártértekezleten még a közelmúltban is foglalkoztak az ott közölt megállapításokkal. Annak idején a Pártélet is összefoglalta (1964. 8. szám) a tarthatatlan helyzet jellemzőit, de beszámolt azokról a tervezett gazdasági és politikai intézkedésekről is, melyek megvalósításától várták a változást az akkor néhány hónapja kinevezett vezérigazgatósági vezetők, illetve a városi és gyári pártbizottság.

Az nyilvánvaló volt annak idején is, hogy az Elekthermax gondjait nem lehet megoldani egyik napról a másikra. A gondok azt is megmutatták, hogy noha szükség lesz a vezető gárda frissítésére, — ez sem hozhat teljes fordulatot.

Azóta három év telt el és ez már elegendőnek látszik annak eldöntéséhez, hogy történt-e érdemi változás, valóra váltották-e a korábban tervezett intézkedéseket?

Négy év után először...

A gyár tavaly teljesítette termelési tervét. Tudjuk, hogy a termelési terv nem az egyetlen és mégcsak nem is a legfontosabb mértéke a termelőmunkának, az Elekthermaxban azonban ez rendkívüli fontosságú. Ezt megelőzően ugyanis legutoljára 1961-ben adott a gyár annyi terméket, mint amennyit vártak tőle.

Bizonyításnak is szánták a tavalyi 102 százalékot. Az export terv 14 százalékos túlteljesítése még azt is feledtette, hogy a kongresszusi műszak idején a véghajrában az igazgató épp úgy csomagolta a készülékeket, mint a titkárnők és takarítók (társadalmi munkában), vagy azt, hogy ebben a szinte már görcsös bizonyításban a nyersanyag és félkésztermék raktárakat is annyira kiseperték, hogy most,

januárban ismét akadozott a termelés. Nem valószínű, hogy ennek a szépséghibának nagyobb a kára, mint a haszna, mert feloldott egy korábbi kisebbségi érzést.

De minek köszönhető a változás? A pártszervezet vezetői közül többen a határozott vezetésről, a megváltozott hangulatról beszélnek. A közvetlenebb, őszintébb hangról, ami az alapszervezetben a kommunisták és a pártonkívüliek között is kialakult. Borsits Mátyás főművezető kissé nyersen, de őszintén fogalmazza meg véleményét: „Azt akartuk, hogy végre szálljanak le rólunk!" Győri László gépészmérnök: „Végre rájövünk arra, hogy prototípusként kell kiforrniuk cikkeinknek, nem a nagyközönség előtt. A tavalyi év jól sikerült, több új cikkel jelentkezünk a piacon, mint azt megelőzően három év alatt."

Nem haszontalan talán azokról az okokról megemlékezni, amelyek miatt korábban nehéz helyzetbe került a gyár. A nagyvállalat megalakulásakor az illetékes iparigazgatóság nem vette figyelembe, hogy a gyár egy volt dohányipari üzembe települt, ahol a fejlődést számos körülmény akadályozta. Különösebb beruházás nélkül évről évre oly mértékben emelték a tervet, hogy minden figyelmet a mennyiségi követelmények teljesítésére kellett fordítani. Másra egyszerűen nem jutott idő és erő a műszakiakkal nagyon rosszul ellátott gyárban. (Erősen rontotta a helyzetet az a tarthatatlan állapot is, ami a fejlesztő intézet és a gyári műszakiak között kialakult.) A piac már akkor is jobb, korszerűbb készülékeket kért, de ezeket nem nagyon kaphatta meg a gyártól. (Három évvel ezelőtt még 20—30 éves típusú háztartási készülékeket is gyártottak lényeges módosítás nélkül.) A párt városi végrehajtó bizottságának 1965. októberi ülése alaposan és kritikusan értékelte a helyzetet, és ezek után a vezérigazgatósággal közösen intézkedtek. Sok változás történt a felső- és középvezetésben, s a pártalapszervezetek vezetésében is.

Lehetett volna gyorsabban is?

Vitathatatlanul túljutott már a hullámvölgyön a gyár. (Tavaly az exportértékesítés ismét meghaladta az 50 millió forintot, mint legutoljára 1963-ban. Különösen biztató, hogy most nem egy termékre és egy külföldi vevőre, hanem több új és régebbi termékre és számos vevőre épül a külföldi szállítás.) Mindez annak köszönhető, hogy a vezérigazgatóság a városi pártbizottsággal szorosan együttműködve, a gyár kommunistáinak véleményét figyelembe véve foglalkozott a gondokkal. Felvetődhet a kérdés, hogy nem túl sokáig húzták-e az intézkedéseket, nem lehetett volna-e gyorsabban átsegíteni a mélyponton az Elekthermaxot? Jogos ez a kérdés annál is inkább, mert az említett írások 1964-ben részletesen elemezték a rossz helyzetet. De ennek ismeretében is csak mintegy másfél évvel később tárgyalta meg a párt városi végrehajtó bizottsága a vezérigazgatóság jelenlétében az Elekthermax helyzetét.

Utólag és az eltelt idő ismeretében azt lehet mondani, hogy nem történt mulasztás. Tapasztaltuk már, hogy a gazdasági problémák esetén inkább megválnak a vezetőktől ahelyett, hogy az okok megszüntetésében segítenék őket először. Ily módon két-három vezetőgárdát is felemészt egy hullámvölgy, s lelassul a kilábolás is,

mert minden szinten elbizonytalanodnak a vezetők.

Az 1964-es mélypont után a vezérigazgatóság a városi pártbizottsággal folytatott megbeszélések alapján legfontosabb feladatának azt tartotta, hogy munkát biztosítson a gyárnak, lehetővé tegye a dolgozók foglalkoztatását. Nem elbocsátani az embereket! — ez volt a főszempont. Sok minden történt tehát másfél év alatt is! Átmenetileg például ide került az asztali lámpák gyártása, s ez munkához segítette a dolgozókat, de ami fontosabb; új tárgyalások, szerződések nyomán változtattak a tűrhetetlen anyagellátáson.

Segítettek a vezetőknek, figyelték, hogy a rajtuk kívülálló nehézségek csökkentésével meg tudják-e állni a helyüket? Nem hiányzott másfél év alatt a vezetői munka, a vezetési stílus bírálata sem. A politikai és gazdasági vezetés összehangolt, őszinte és nagyon kritikus munkával a gazdasági helyzet lényeges javulása mellett még azt is elérte, hogy a leváltott vagy lemondott vezetők nagy része nem vonult „sündisznóállásba" — mint ez nagyon sok esetben megtörténik — hanem ha más helyen is, de nagyon hasznosan részt vesznek a gyár munkájában.

Együttműködés — magasabb célokért...

Az egységes szemlélet megbízza a gyümölcsét, kialakította az új vezetők felelősségét is. Mikor megjegyzik, hogy évek óta most, újévkor először nem „bánatunkban ittuk a bort", azt is hozzáteszik, hogy az Elekthermax dolgozóinak nem a múlt esztendő, hanem a mostani a bizonyítás időszaka. Végre először tiszta lappal kezdhetnek egy évet és tegyük hozzá azonnal; a gyár egyik legnehezebb évét. A termelési érték megközelíti a 200 millió forintot, ami a múlt évinél 13 százalékkal magasabb. (Az igény mintegy 50 millióval magasabb ennél a tervnél.) Sokan félnek is, bizonyára az évekkel előbbi túlzott követelményekre gondolnak. Elsősorban nem azért, mert csak 4 százalékkal növelhetik a létszámot. Inkább az foglalkoztatja őket, hogy az új, 20 millió forintos üzemcsarnok csak év végén kapcsolódik be a termelésbe, s ezzel egyidőben az üzemek nagy részét költöztetik és korszerűsítik. Ezért próba az idei esztendő. De másért is. A napi termelési gondok csökkentésével egyre több lehetőség van olyan feladatok megvalósítására, amit a változó gazdasági élet követel.

Ha lassan is, de jelentkeznek az új vonások az Elekthermax tevékenységében is. A legfontosabb ezek között, hogy a tervekben éveken át szereplő új gyártmányok eljutottak a sorozatgyártásig, s közülük nem egy — grill-sütők, kályhák és kandallók — sikert aratott itthon és külföldön. Legalább ilyen fontos az is, hogy egyre inkább vizsgálják a gazdaságossági kérdéseket is, kezdenek figyelni a vevőkre. A vezérigazgatóság piackutató csoportot kíván szervezni és együttműködési szerződést írtak alá a Transelektro Külkereskedelmi Vállalattal. Érdemes külön kiemelni a gyár és a GELKA új szerződését. Eddig a javító hálózat hiányosan volt ellátva az Elekthermax készülékeinek alkatrészeivel, sokszor hónapokat vett igénybe egy-egy javítás, különösen új készülékek esetén. Korábban nem egy esetben egy-két évvel hamarabb került az üzletekbe az új berendezés, mint annak alkatrészei a GELKÁ-hoz. A most

megkötött szerződés értelmében a gyár a sorozatgyártás előtt szerkezeti rajzokat küld a szerviznek, hogy a javításra be tudják tanítani a dolgozókat, az alkatrészeket pedig a gyártmány üzletekbe szállítása előtt eljuttatják a GELKÁ-hoz. Ehhez tartozik az is, hogy az utóbbi alkalommal mind többször olvashattunk a gyáregység pesti, székesfehérvári vagy éppen miskolci árubemutatóiról, ahol nemcsak a vásárlóknak mutatják be új gyártmányaikat, hanem a kereskedőket is felkészítik a szakszerű eladásra. Mintegy tíz évvel ezelőtt már gyártott az Elekthermax grill-sütőt, de az megbukott, mert néhány üzletben hősugárzóként árulták, másutt pedig csak annyit tudtak róla mondani: „csirkét lehet benne sütni". És kinek van pénze csupán csirkesütésre ezer forintnál nagyobb összeget kiadni?

„Nincs azért nálunk csodáról szó, nem rózsás még a helyzet" — foglalta össze véleményét Hőbe Imre elvtárs, a gyári pártbizottság titkára. A rossz hangulat természetesen korábban befolyásolta a politikai hangulatot is, rossz hatással volt a pártszervezet munkájára. Bonyolult feladatot jelentett az egymástól nagyon messze eső vélemények tisztázása, a sértettek meggyőzése, a párt gazdasági és politikai céljainak magyarázata. Ma már a pártbizottság olyan munkatervet állít össze, mint általában a hasonló gyári pártbizottságok. Hogy egy kis „kitérőt" csináltak, az semmi esetre sem tartható károsnak.

Az önállóság kérdése

Gazdasági vonalon is bátrabban kell élni a lehetőségekkel. Elsősorban az országos nagyvállalati szervezettel kapcsolatban kellene néhány problémát tisztázni. A gyár politikai, gazdasági, műszaki vezetői megfelelőnek tartják a vezérigazgatósággal és a központosított gyártmányfejlesztő csoporttal a kapcsolatokat. „Eldobtuk a csatabárdokat" mondta Győri László, a központi vagy helyi gyártmányfejlesztéssel kapcsolatos korábbi vitára utalva. Néhány vitatható kérdést azonban tisztázni kellene, és ha a személyi ellentéteket kikapcsolva, csupán gazdasági és politikai szempontból vizsgálnák felül ezt a néhány problémát, akkor tovább gyorsulhat az Elekthermax felemelkedése.

Az új gazdaságirányítási rendszer tudvalevően, nem a telepek, hanem a nagyvállalatok önállóságát fogja megteremteni. Ennek ellenére több kérdésben a gyáraknak is nagyobb mozgási lehetőséget kell adni, mint azt más iparágakban már most megteszik. Az Elekthermax idei terve mitsem különbözik az öt év előttitől, cikkenként meghatározza a termelt mennyiséget, az átlagbért, a létszámot — szóval mindent. Ha ennek célja az lenne, hogy a fiatal vezetők gondjait csökkentse, talán meg lehetne érteni, de ez esetben korántsem erről van szó. A vezérigazgatóság ennél a gyárnál továbbra is fenn akarja tartani a részletes tervutasítási rendszert. Olyan szükségleti cikkekről van szó — mondják — melyek termelését nem lehet helyi (?) gazdasági érdekektől függővé tenni a későbbiekben sem.

Három évvel ezelőtt a vezérigazgatóság intézkedési terve még azt tűzte ki célul, hogy egyaránt kell gyarapítani a központi és a gyári fejlesztő részleget is. Nem lehet vitatni a központi fejlesztés szükségességét, különösen távlati kérdésekben, de a termelő üzemekkel

szoros kapcsolatban levő gyári csoport helyzeti előnye sem vonható kétségbe. Ma már az új készülékek túlnyomó többségét Pesten szerkesztik, tervezik, általában jó összhangban a gyáriakkal. De még így is az 1960 óta piacra dobott 20 új háztartási készülék közül ötnek a gyártása abbamaradt, csupán tíz szerepel az idei tervben.

A legjobb együttműködés esetén is tapasztalható szakadék a központi fejlesztő csoport és a gyár között. Talán ez és a hiányos propaganda magyarázza azt is, hogy számos új termék éveken keresztül csak „haldoklik" a gyárban, egészen rövid sorozatok készülnek belőle, míg végül bekerül a termelés vérkeringésébe (ha bekerül) és visszafizeti a fejlesztés költségeit.

A Elekthermax tehát már túljutott a mélyponton. Az egyre növekvő bel- és külföldi igények biztonságot adnak a termeléshez, fejlesztéshez. Az Elekthermax példája bizonyítja, hogy együttes gazdasági és politikai intézkedésekkel a legnagyobb gondok is legyőzhetők. (Megfelelő irányítás és érdekeltség mellett többségükben meg is előzhetők!)

Dr. Pünkösti Árpád,
a Napló rovatvezetője

A párt és a szakszervezet együttműködése — a Csőszerelőipari Vállalatnál

A szakszervezetek pártirányításáról szóló határozat óta — de különösen most, hogy zajlanak a választások — sokszor szóba kerül, hogy milyen a párt- és szakszervezet kapcsolata? Az együttműködés mennyiben segíti a vállalat előtt álló gazdasági-politikai feladatok megoldását? De nemcsak tárgyalunk róla, hanem igyekszünk tények alapján lemérni, hogy meddig jutottunk, mit kell még tennünk.

A mi vállalatunknál ezek a kérdések rendkívül fontosak. Ez mindenekelőtt a vállalat építőipari sajátosságaival magyarázható. Vállalatunk országos jellegű, 4500 dolgozónk csaknem mindenütt ott van az országban, ahol épületgépészeti, szellőző- és klímaberendezéseket, és technológiai vezetékeket kell szerelni. Vagyis körülbelül négyötszáz helyen dolgoznak egyszerre. Van, ahol csupán néhányan dolgoznak, de a legmagasabb létszám is alig éri el a százat.

Ebből a tényből kell kiindulni, amikor a párt- és tömegszervezeti munka eredményességét, módszereit vizsgáljuk. A termelés sajátosságai mellett nem jelentéktelen tényező, hogy dolgozóinknak mindössze hat százaléka párttag. A legnagyobb munkahelyen is — a központot kivéve — két-három a kommunisták száma.

A helyzet tehát önmaga is megkívánja a párt- és a tömegszervezetek szoros együttműködését, a sokoldalú munkamegosztást.

A számtalan munkahely természetesen szükségessé teszi, hogy a pártbizottsághoz tartozó alapszervezetek — a központi irányítás mellett — nagyfokú önállósággal

végezzék munkájukat, sőt még a pártcsoportok is alkalmasak legyenek önálló feladatok ellátására. Figyelembe vettük azt is, hogy dolgozóinknak mintegy 80—82 százaléka szervezett munkás. Levontuk tehát azt a következtetést, hogy a szakszervezeti fórumokat kell a lehető legjobban felhasználni dolgozóink politikai tájékoztatására, másrészt a párttagok jelentős részének tömegszervezeti megbízatást adtunk.

Termelési tanácskozás — politikai fórum

Lehet vitatkozni azon, hogy jó-e a rendszeres, negyedévenként megtartott termelési tanácskozás, mivel van olyan szakszervezeti határozat, hogy ne a tervidőszakok, hanem a problémák (a dolgozók többségének akarata) határozzák meg, mikor hívják össze a tanácskozást. Nálunk jól beváltak ezek a negyedévenkénti megbeszélések, hiszen azokon a dolgozók 90—95 százaléka részt vesz. Ez hát a legjobb fórum arra, hogy ne csupán azt mondjuk el, milyen gazdasági feladat vár rájuk a munkahelyeken, hanem arról is szót váltsunk, milyen a politikai helyzet. Nálunk ezért a termelési tanácskozások valóságos politikai fórumok. Készülnek rá mind a gazdasági vezetők, mind a párt és a szakszervezet. Ezeken a tanácskozásokon a gazdasági feladaton kívül mindenkor megvitatjuk az aktuális politikai kérdéseket is. Esetenként a párttaggyűlés is megbíz elvtársakat, hogy bizonyos gondokat szóvátegyenek, vagy éppenséggel azzal, hogy válaszoljanak a dolgozók különböző kerdéseire. Jó módszer, hogy a termelési tanácskozásokon elhangzott kérdéseket a taggyűlés is számontartja és hasznosítja munkájában.

Nagy gondot fordít a szakszervezeti bizottság és a gazdasági vezetés is a dolgozók észrevételeire, javaslataira. A tanácskozásokon elhangzott közérdekű kérdésekre, ha a helyszínen nem tudnak válaszolni, a szakszervezeti taggyűléseken adják meg a választ. Az egyéni sérelmekre, gondokra pedig levélben vagy szóban reagálnak. A lelkiismeretes ügyintézés eredménye, hogy kezd kialakulni olyan közhangulat, amelyben van foganatja az elhangzott észrevételeknek.

Ide tartozik, hogy a politikai tájékoztatóknál, az emberekkel való beszélgetéseknél a pártszervezet kezdeményez. Nem várjuk meg tehát, amíg elterjed valaminek a híre, aztán kezdjük megmagyarázni, hogy mi is a helyzet tulajdonképpen. Ismereteink lehetővé teszik, hogy megelőzzük, felkészítsük az egyes kollektívákat a várható gazdaságpolitikai feladatokra.

Jubileumi munkaverseny

A szakszervezetre vonatkozó párthatározat óta a nevelő munkában is jelentős volt e szervek tevékenysége. Az, hogy a dolgozók bizalommal fordulnak a szakszervezethez, az elmondottakon kívül annak is tulajdonítható: tapasztalják, hogy az egészségügyi, szociális kérdések megoldásával a szakszervezeti szervek helyzetük javításán fáradoznak. Az új gazdaságirányítási rendszer előkészítése jegyében vállalatunk már létrehozott alsó-felső bérhatáros bérezés kidolgozásában és népszerűsítésében is nagy munkát vállalt. A fix bértarifa rendszer megszüntetésével olyan elosztási rendszert sikerült megvalósítani a vállalatnál, amely ösztönöz a minőségi és

mennyiségi termelésre, ugyanakkor a dolgozók egészének egyetértésével találkozik.

Nagy jelentőségű az a tevékenység is, amelyet a szakszervezeti aktivisták a munkaverseny szervezésében, értékelésében kifejtettek.

Az 1966-os gazdasági feladatok sikeres teljesítése érdekében a párt IX. kongresszusa tiszteletére 271 brigád 2210 dolgozója kapcsolódott be a szocialista brigád cím megtartásáért, illetve elnyeréséért folyó mozgalomba. Az alulról jövő kezdeményezéseket támogatta a szakszervezet azzal is, hogy irányelveket, célokat dolgoztak ki, amellyel segítik a brigádokat vállalásaik megfogalmazásában. Még az év elején tartunk ugyan, de dolgozóinknak már több mint fele felajánlást tett az éves tervben előírt kiemelt feladatok határidőre történő teljesítésére, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére.

A szocialista munkaversenynek és a politikai aktivitásnak igen nagy szerepe volt az 1966-os tervév sikeres befejezésében. A nagyvállalatnak az összevonása óta a múlt évben sikerült először a tervet minden részletében teljesíteni. Egész évben élüzem-szinten dolgoztunk, aminek eredményeképpen a komplex intézkedési tervben célul tűzött 12 napos többletnyereséget jóval túlteljesítettük. S ha meggondoljuk, hogy vállalatunknak — mely több mint 1 milliárd értékű munkát végez — több mint 100 millió nyereséget kellett befizetnie, mondhatjuk, nem kis eredményt értünk el.

Növekedett a párttagok aránya

A napokban fejeződött be vállalatunknál 293 bizalmi újjáválasztása. A megválasztottak 20 százaléka párttag. Régen ez az arány 14 százalék volt. A most először megválasztott főbizalmiaknál még jobb az arány. 44 főbizalmit választottak, egyharmaduk párttag. Egyetlen esetben sem fordult elő, hogy valamely pártalapszervezet, vagy egyes kommunisták erőltették volna a párttagok megválasztását valamely szakszervezeti funkcióba. Jó politikai munkával sikerült azt elérni, hogy a szakszervezeti munkára átirányított párttagok olyan társadalmi munkát végeztek, hogy a körülöttük dolgozó pártonkívüliek is felfigyeltek rájuk, s megválasztották őket.

Nem érdektelen, ha megjegyezzük, hogy nemcsak a pártmunkában jártas elvtársakat irányítottuk át, hanem olyanokat is, akik eddig valamilyen ok miatt nem végeztek rendszeres pártmunkát. A kezdeti tapasztalatok nem rosszak.

A végrehajtó bizottságtól az alapszervezetekig minden pártfórumon betartjuk azt az alapvető elvi álláspontot, hogy a szakszervezet önálló szervezet és a párt irányítása az ott dolgozó kommunistákon keresztül érvényesül. Úgy érezzük, hogy szerteágazó, széles körű munkánk során — amely néha elkerülhetetlenül is párhuzamosságokat szül — nem sértettük meg a társadalmi szervezetek önállóságát. Mindenütt széles körű demokrácia valósul meg a szakszervezeti választással kapcsolatban, hisz a jelölő bizottságok már több mint egy hónapja tevékenykednek. Pártbizottságunk tagjai minden területi szakszervezeti bizottsági választáson részt vesznek és felkészülten mondanak véleményt a szakszervezet gyakorlati munkájáról, ezzel is erősítve a nagyobb jogkörrel járó nagyobb felelősséget.

Karalyos László
PB titkár

A fiatal mezőgazdasági szakemberek nevelése

A tanulmányaikat befejezett fiatalok a legtobb esetben nagy lelkesedéssel kezdenek munkához. Szinte mindnek van valamilyen elképzelése, amit szeretne megvalósítani, méghozzá azonnal. Persze, nem mindig úgy történnek a dolgok, ahogy szeretnék, akkor aztán egyesek elkedvetlenednek, mások kiábrándulnak.

Figyelemmel kísérve a budai járásban alkalmazott fiatal mezőgazdasági szakemberek sorsát, mindenekelőtt azt látjuk, hogy még a leggyengébb képesitésűek is aránylag jól ismerik szakmájukat. Tudják, hogy mikor, milyen munkákat kell végezni, ismerik a legjobb talajművelési, betakarítási módszereket stb. Kevésbé jártasak azonban az üzem- és munkaszervezésben, bár ilyen jellegű feladatok is várnak rájuk. Számtalanszor előfordult, hogy a dolgozókat rosszul irányították. Ahova elég lett volna 3—4, oda 8—10 embert küldtek, amelyik munkára viszont kellett volna több munkaerő, arra keveset állítottak be.

A legnehezebben azt tanulják meg, hogyan kell beszélni és foglalkozni az emberekkel, pedig ez nagyon fontos és lényeges ahhoz, hogy eredményes munkát végezzenek. Iskolai tanulmányaik során ilyen tapasztalatot nem szerezhettek. Ezt az iskolát az életben kell kijárniuk, ott kell megtanulniuk, hogy az egyik legfontosabb lecke: az embereket tisztelni, szeretni kell.

Gyakori, hogy az iskolából kikerülő fiatal szakembert brigádvezetőnek nevezik ki, s a brigádban ő a legfiatalabb. Bár szakmailag legjobban felkészült, ez azonban nem mindig elég ahhoz, hogy helyes intézkedéseit elfogadják. A brigádban dolgozók között tobben lehetnek olyanok, akiknek nagy gyakorlati tapasztalatuk van. Meg kell hallgatni tehát őket, megfontolni, mérlegelni véleményuket. Ez sokszor elmarad. Előfordul az is, hogy a tennivalók ismertetésekor gyakran csak a munkafolyamatot, annak sorrendjét, technológiáját közlik a fiatal szakemberek, de azok megoldásának szerepét, jelentőségét nem magyarázzák meg. Vagyis a meggyőzésre, a felvilágosításra nem fordítanak gondot. Természetesnek tekintik, hogy egy-egy jó módszer hasznosabb a réginél, de erről nem győzik meg azokat, akiknek ezeket a módszereket alkalmazniuk kell. Ilyen és ehhez hasonló okok sokszor összeütközésekre vezetnek.

Lehet valaki kiváló szakember a maga teruletén, de nem biztos, hogy jó vezető. Márpedig a mezőgazdaságban minden szakembernek egyben vezetőnek is kell lennie. Téves az a felfogás, hogy vezetésre születni kell. A vezetési tapasztalatot, készséget a gyakorlatban kell elsajátítani. Van, aki rövid idő alatt képes erre, másnak hosszabb idő szükséges. Nagy akaratra, a munkatársak iránti bizalomra, saját és mások magatartásának mély elemzésére van szükség.

Pártszervezeteink ebben sokat tudnak segíteni. Jó megoldás például. ha a helyes vezetési stílussal, jó módszerekkel irányító tapasztalt vezetőket megbízzák a fiatalok segítésével. Nagyon fontos, hogy a fiatal szakemberek

egymással is kicserélhessék tapasztalataikat.

A termelőszövetkezeti pártszervezetek, a vezető káderek részéről — elnökök, főagronómusok, főkönyvelők — sokkal több türelemre, megértésre van szükség. Annál is inkább, mert a mezőgazdaságban egy évnél is hosszabb idő kell, míg valaki be tudja bizonyítani képességeit.

Az egyik termelőszövetkezetnek kertészre volt szüksége, nagy örömmel fogadták hát a főiskolát végzett fiatalembert. Teljesen rábízták a kertészetet, szabad kezet adtak neki. Tőle várták a kertészet fellendülését. Annyira megbíztak benne, hogy nem is ellenőrizték munkáját. Év közben azután jelentkeztek a problémák. Ekkor viszont minden bizalmat megvontak tőle, és semmire nem tartották alkalmasnak. Pedig másképp alakult volna a helyzet, ha munka közben segítik és tanácsokat adnak neki.

Számos példa van arra is, hogy a fiatal szakembert bizalmatlanul fogadják. Nem bízzák meg feladattal, csak teng-leng a gazdaságban. Ez különösen a gyakorlatukat töltő fiatalokkal szemben tapasztalható.

A szakember gyakori cserélgetése kedvezőtlenül befolyásolja a gazdálkodást. Mégis ezt tapasztaljuk több termelőszövetkezetben. Az egyik Buda környéki szövetkezetben például minden évben új főagronómus működött. Érthető, hogy egyik sem tudott egyik évről a másikra kiemelkedő eredményt nyújtani, ezért túladtak rajta. Nem csoda, ha a szövetkezet éveken keresztül alig fejlődött valamit.

Egyik-másik vezető olyan szakemberekről álmodozik, akik mindent az ő szája íze szerint oldanak meg. Az egyik termelőszövetkezet elnöke felfigyelt a szomszédos állami gazdaság kitűnő traktoros brigádvezetőjére. Elérte, hogy azt átengedték a termelőszövetkezetnek. A brigádvezető kitűnően dolgozott a közös gazdaságban is. Nem is volt semmi baj addig, amíg egy alkalommal nem az elnök elképzelése szerint oldott meg egy feladatot. Attól kezdve az elnök úton-útfélen azt hangoztatta, hogy mekkorát csalódott a brigádvezetőben.

Az említett hibák gyakoriak, de nem általánosak, viszont arra intenek, hogy termelőszövetkezeti pártszerveink fordítsanak különös figyelmet a fiatal szakemberek nevelésére. Igyekezzenek olyan légkört teremteni, hogy ezek a fiatalok bátran kérdezzenek és kezdeményezzenek, hasznosítsák és fejlesszék képességeiket. Türelmesen magyarázzák meg nekik a helyes módszereket és magatartást. Ne engedjék pártszervezeteink, hogy egyikmásik vezető szubjektív véleménye alapján sérelmes bánásmódban részesüljenek. A fiatal szakembereknek pedig meg kell magyarázni, hogy az iskola padjaiból kikerülve nem fejeződött be számukra a tanulás.

Szávai Ferenc,
a Budai Járási Pártbizottság munkatársa

Versenymozgalom a Dunai Vasműben

Ezekben a hetekben, napokban ismét feleleventjük az elmúlt évet. Egyrészt felmérjük, hogy munkánk milyen haszonnal járt, mennyi nyereséget lehet osztani, másrészt most kerül sor a verseny értékelésére: melyik brigád milyen címet nyert, ki milyen erkölcsi, anyagi elismerésben részesül.

A kongresszusi zászló, az oklevél, a szocialista brigád cím bármelyik esélyeshez jut, kifejezi az egész kollektíva munkájának elismerését is. A kongresszusi verseny időszakában jellemző volt ugyanis, hogy minden részleg segítette a másikat. Olyan együttműködés alakult ki, amelynek az lett az eredménye, hogy *a Vasmű teljes termelési tervét 4 milliárd 963 millió forintra teljesítette. Ezzel terven kívül ötszáznégy millió forint termelési többletet adott a népgazdaságnak.* A tervszerűséget mutatja, hogy a termelési programot 99,6 százalékban teljesítették. Mindez hatással volt a költségszintre is, amely több mint öt százalékkal csökkent.

Ezekhez az eredményekhez nagyban hozzájárult a kongresszusi versenymozgalom. A brigádok eredeti vállalásaikat lényegesen túlszárnyalva — több mint 334 milliós teljesítést értek el.

A hengerművek dolgozói például terven kívül több mint 32 ezer tonna hengerelt készárut termeltek. Az országos földgázprogram mielőbbi megvalósulásához nagyban hozzájárultak azzal, hogy jelentős mennyiségű spirálcsövet gyártottak terven felül.

Az acélmű dolgozóinak igen nehéz volt az elmúlt év. Az első félévben lemaradással küzdöttek. Az év végére azonban nemcsak pótolták az elmaradást, hanem 6014 tonna acéllal többet is termeltek.

A kokszvegyészeti gyárrészlegnek a kongresszusi versenyben elért termelési eredménye meghaladja az 50 millió forintot.

Tovább a megkezdett úton

Az Üzemfenntartási gyárrészleg „Asztalos János" négyszeres ifjúsági szocialista brigádja 1967. január 9-én versenyre hívta ki a Vasmű, Dunaújváros és a megye ifjúsági, szocialista brigádjait és KISZ-alapszervezeteit. Versenyfelhívásuk célja a IX. Pártkongresszus tiszteletére rendezett munkaverseny továbbfolytatása az idei évi termelési, műszaki és gazdasági célok sikeres megvalósítása. A felhíváshoz már több ifjúsági és szocialista brigád csatlakozott, az üzemekben és műhelyekben a februári termelési tanácskozásokon tették meg a vállalásokat.

Az eddigi vállalások közül kiemelkedő az Acélmű „Ívfény" ifjúsági brigádjának ígérete: ez évi termelési tervüket 110 százalékra teljesítik, ugyanakkor a költségszintet 80 százalék alatt tartják. Ezzel a vállalásukkal 900 tonna ötvözött acélt gyártanak tervükön felül, melynek értéke megközelítőleg 10 millió forint. Említésre méltó még az Épületjavító „Béke" ifjúsági brigád vállalása is. A havi normaóra tervüket 101.5 százalékra kívánják teljesíteni.

különös tekintettel a programszerűségre és az üzemzavarok soronkívüli megszüntetésére. A brigád minden tagja „megpályázta" a társadalmi munka ezüst fokozatát. Hatan részt vesznek a Szakma Ifjú Mestere versenyen is.

Újabb brigádok a szocialista címért

Az elmúlt év sikerein felbuzdulva és a kongresszusi verseny lendületét továbbfokozva a gyárrészlegek és üzemek kivétel nélkül túlteljesítették a januárra esedékes terveiket. A vállalat teljes termelési tervét 30 millió forinttal teljesítette túl, annak ellenére, hogy az ez évi terv az elmúlt év januárival szemben 15,4 százalékkal magasabb volt. A legjobb eredményt a *hideghengermű* érte el, amely több mint 1500 tonna finomlemezt adott terven felül. A *Lőrinci Hengermű* csaknem 700 tonna durvalemezzel gyártott többet. Az elmúlt évinél sokkal jobban kezdett a *kohászati gyárrészleg* is. A *kohó egység* több mint 800 tonna nyersvasat, a *tűzálló egység* 210 tonna samottéglát termelt terven felül. Az Acélműben kiemelkedő az *Ívfény üzem* több mint 300 tonnás túlteljesítése. Az eredmény értékét növeli az is, hogy a legyártott 900 tonna ötvözött acélból több mint 170 tonna saválló acél. A *meleghengermű* fő feladatának, a lőrinci hengermű bugával és a hideghengermű lemeztekerccsel való ellátásának messzemenően eleget tett. Még arra is jutott erejükből, hogy 175 tonna késztermékkel túlteljesítsék tervüket. A *kokszvegyészet* dolgozói megközelítőleg négyezer tonna kohókoksszal és tetemes mennyiségű vegyitermékkel teljesítették túl tervüket. A szolgáltató üzemek közül az erőmű érte el a legjobb eredményt.

A kongresszusi versenyben jelentősen fejlődött a brigádmozgalom is. Az elmúlt év elején 533 brigád küzdött a cím elnyeréséért, illetve annak megtartásáért. A verseny befejezésekor a brigádok száma 574-re emelkedett. Az ez évi újabb felhívás hatására januárban 17 újabb brigád alakult. Serkentőleg hat az ez évi verseny az üzemekre és a műhelyekre is, mert egyre több üzem és műhely tűzte ki célul a szocialista üzem, műhely cím elnyerését.

Lencsés József,
a Dunai Vasmű Versenyirodájának vezetője

A dolgozók bejelentéseinek vizsgálata

A Miskolc városi párt-végrehajtó bizottság egyik legutóbbi ülésén megvitatta, hogyan foglalkoznak a mozgalmi szervek és hivatali apparátusok a dolgozók bejelentéseivel. Megállapították, hogy az elmúlt évben a helyzet javult, az ügyintézés általában lelkiismeretes volt, de még sok hivatali vezető érzi terhes kötelességének a bejelentések kivizsgálását. A vb-ülés tanulságait most megvitatják a hivatali pártszervezetekben.

Szocialista munkaverseny az Agárdi Állami Gazdaságban

Az Agárdi Állami Gazdaságban 19 700 kat. h. területen gazdálkodunk. Elsősorban kenyérgabonát, kukoricát, cukorrépát és takarmányt termelünk, állattenyésztésünkben legtöbb a szarvasmarha, a sertés és a baromfi. Termelési eredményeink emelkedését jól szemléleteti, hogy 1962 óta a termelési értékünk 85 millió Ft-ról 138 millióra növekedett. Állandó dolgozóink száma 1500, 12 százalékuk kommunista.

Termelési terveink túlteljesítésében az elmúlt három évben nagy szerepe volt a szocialista munkaversenynek. A gazdaság szakvezetése, a párt, KISZ és szakszervezeti vezetőséggel karöltve minden év elején versenyprogramot készít. Kidolgozásában részt vesznek a gazdaság legkiválóbb fizikai dolgozói is. Az elkészült programot termelési tanácskozásokon megvitatjuk, majd a termelés minden ágazatában meghirdetjük. *A versenyprogramot dolgozóink írásban is megkapják,* így véleményt nyilváníthatnak más munkaterületek feladatairól is. Az sem mellékes, hogy az így kézhez kapott versenyprogram alapján jobban ellenőrizhetik a versenyt évközben is.

Az éves versenyprogram végrehajtásáért a párt, a KISZ és a szakszervezet vezetősége együttesen felelős. A gazdaság igazgatója és szakvezetői felelősek a versenyfeltételek biztosításáért és a verseny értékeléséért.

Versenyprogramunk a következő fő részeket tartalmazza:

— a brigádok, munkacsapatok versenye;

— termelési egységek versenye;

— a dolgozók egyéni versenye:

— a „Szocialista brigád" cím elnyerése.

Az egyes brigádok és munkacsapatok versenyét a kampánymunkák és célfeladatok eredményes megoldása, a meghatározott követelmények teljesítése alapján értékeljük. A termelési egységek (kerületek, üzemek) versenyének alapja az éves tervfeladatnak, valamint az egyes kampánymunkák feladatainak teljesítése. Igen fontosnak tartjuk a dolgozók egyéni versenyét, melyet az elmúlt évek jó tapasztalatai alapján mind szélesebb körben alkalmazunk.

Az egyéni versenyt naponta értékeljük.

Elszámolási rendszerünk erre minden ágazatban, minden munkaterületen lehetőséget nyújt. A versenyszellem fokozásának jól bevált eszköze az anyagi érdekeltség. Több éve alkalmazzuk az úgynevezett „tikett" rendszert. Előfordul, pl. szántásnál, hogy valamelyik traktoros gépe meghibásodik, egy vagy több napra is javítómuhelybe kerül. így a többi traktorossal szemben olyan hátrányba kerül, amelyet versenyben már aligha tud behozni. Az ilyen perspektíva egyáltalán nem sarkallná őt a nagyobb teljesítmények elérésére. Mivel azonban naponként újra kezdődik az egyéni verseny és a tegnapi kiesés elle-

nére holnap meg holnapután első lehet, így a kedvét nem veszti el.

A brigádvezető, vagy a munkahely vezetője a dolgozók bevonásával naponként értékeli a versenyt, a teljesítmények mennyiségét és minőségét. Az értékelés után a verseny első helyezettje megkapja a 20,— Ft-ra szóló utalványt, a tikettet, melyet a pénztárnál minden hét végén beválthat. Minden kerület, üzem meghatározott számú célprémium jegyet kap évente, ezt a gazdaság vezetősége, a társadalmi szervekkel karöltve állapítja meg. Az egyéni verseny nagyobb szakaszait évenként háromszor értékeljük. A legjobb eredményt elérteknek „kiváló dolgozó" jelvényt, vagy „kiváló dolgozó" oklevelet adományoz a gazdaság vezetősége előre meghatározott pénzjutalommal együtt.

Aratáskor például mindhárom kerületünkben külön kombájnos brigád aratott, s így a három brigád között az aratás egész ideje alatt verseny folyt. A brigádok irányítására kijelöltünk egy agronómust, aki felelős volt a brigádok és a hozzájuk tartozó szállító járművek munkájának összehangolásáért. Az aratás kezdetén a brigádok tagjaival ismertettük a munkaversenynek az aratásra vonatkozó részét és természetesen a bérezést és a műszaknormát, a mennyiségi és a minőségi követelményeket. Az aratás megkezdése után a teljesítményt naponta értékeltük.

A brigádvezető a kerület vezetőjével, vagy a kerület valamelyik társadalmi szervének vezetőjével és egy vagy két kombájnossal (ez a kombájnos brigád létszámától függ) reggelenként végigment az előző nap letakarított táblán. A kombájnosok ezen a szemlén naponként váltották egymást, így mindegyikük részt vett a közvetlen értékelésben. Az aratást minden kombájnos külön fogásban végezte, így jól összehasonlíthatók voltak a teljesítmények. (A tarlómagasság, a szemveszteség, a szalmalerakás minősége stb.) A munka minőségét figyelembe vettük a bérezésnél is. Ennek alapján az alapbér 30 százalékáig terjedő prémiumot kaphatott a kombájnos. Az elvégzett munka szemléje után a vezetők az egész brigád jelenlétében értékelték az előző nap összesített eredményeit. Ezután — a kombájnok számától függően — egy vagy két legjobb dolgozó megkapta arra a napra a tikettet. Az egész aratás idején legjobb teljesítményt elért kombájnos minden kerületben 1000,— Ft, a második helyezett pedig 800.— Ft jutalmat kapott.

Nagy gondot fordítunk a verseny nyilvánosságára is. Minden kombájnos-brigád szerelő kocsija falán versenytáblát helyeztünk el, melyen kétféle kimutatás olvasható. Az egyik a saját brigád előző napi összesített teljesítményét, a másik a többi, versenyben álló brigád eredményeit jelezte. Ebből megtudhatták, hogy a gazdaságban melyik kombájnos és melyik brigád állt a legjobban.

Gazdaságunk más munkaterületein is hasonló rendszerben történik

a verseny megszervezése

értékelése és az eredmények ismertetése. Nagyon tanulságos például a kongresszusi munkaversenyünk is.

1966. szeptember 20-án gazdaságunk dolgozói felajánlották, hogy a kongresszus kezdetéig minden őszi munkát befejeznek. A

vállalás előtt felmértük erőinket és megállapítottuk, hogy ennek teljesítéséhez — a szokásos normatívákat és az eddigi teljesítményeket figyelembe véve — kb. 18—20%-kal több erőgépre és pótkocsira lenne szükségünk. Jobb szervezéssel, dolgozóink odaadó munkájával és nem utolsósorban ebben az időben meghatványozódott versenyszellem segítségével *a kongresszus kezdete előtt 10 nappal befejeztük gazdaságunkban az őszi munkákat.* A siker érdekében a következő intézkedéseket tettük:

Gépműhelyeinkben bevezettük az éjszakai szerviz-szolgálatot, s ezzel naponta 14—15 traktorral többet tudtunk üzemeltetni. Minden erőgépet két műszakban üzemeltettünk. Az eddigieknél jobban megszerveztük a dolgozók személyszállítását és meleg étellel, itallal való ellátását. A napi értékeléseket ebben az időben szigorúbban és pontosabban végeztük.

Vannak olyan munkaterületek, mint például a gépműhely, vagy az abrakkeverő üzem, ahol a dolgozók teljesítményét nehéz elbírálni. Itt a szakszervezet képviselőjéből, a munkahelyi vezetőkből és a szakvezetőkből alakult értékelő bizottságok döntenek a jutalmak és kitüntetések odaítéléséről. A versenyprogram meghatározza, hogy munkahelyenként évente hányszor és mikor kell az értékelést elvégezni és hogy a helyezetteknek milyen jutalom adható.

A szocialista munkaverseny népszerűsítésének igen jó módszere a program elkészítése és közzététele mellett a részeredmények és az egyes szakaszok lezárása után a végeredmény széles körű ismertetése. Ezt úgy oldjuk meg, hogy *két-három havonként versenyhíradót jelentetünk meg.*

A legjobb eredményt elért brigádoknak és dolgozóknak nagyobb ünnepeken, műsorral egybekötött rendezvényeken osztjuk ki a kitüntetéseket és jutalmakat. A versenyprogramban rögzített értékelési határidők betartása, az eredmények gyors, széles körű ismertetése tapasztalataink szerint nagyon fontos feltétele a szocialista munkaverseny sikerének. Ha dolgozóink látják, hogy versengésük állandóan napirenden tartott téma, és hogy a vezetők is szívügyüknek tartják, akkor sokkal nagyobb lelkesedéssel vesznek részt benne.

Igen jelentősnek tartjuk

a szocialista címért

küzdő brigádok versenyét. Nálunk jelenleg 11 szocialista brigád működik 108 taggal. Gazdasági vezetőink egységesen vallják, hogy a szocialista brigádmozgalom nagyban elősegíti a szervezettebb termelést és a szilárd munkafegyelem kialakítását. Tapasztalataink szerint — s ez bizonyára a legtöbb termelő üzemben így van — azok a szocialista brigádok életképesek és azok érik el a munkaversenyben is a legjobb eredményt, amelyekben érvényesül a kommunisták példamutatása, s ahol megfelelő brigádvezető mellett odaadó, lelkiismeretes szakvezető patrónusa is van a kollektívának. A szocialista brigádokban is fejlesztjük az anyagi érdekeltséget.

Gazdaságunkban évente összesen 1 000 000,— Ft jutalmat, célprémiumot fizetünk ki. A munkaverseny célkitűzéseinek megvalósításával ez az összeg többszörösen visszatérül a gazdaságnak. A termelési költségek csökkentése pl. egyik jelentős célkitűzése munkaverseny programunknak, s az elmúlt évben 2,5%-os csökkentést értünk el, ami 3 millió Ft megtakarítást jelentett.

Vigyázunk arra, hogy ne szülessenek sztárok. A versenyszellemet

ugyanis erősen rontja, ha a kiváló dolgozónak még jobb munkafeltételt, vagy más megkülönböztetett segítséget is biztosítanak a vezetők. Ilyen esetben társai eleve ki vannak zárva az elsőség lehetőségéből és ez a tudat elveszi kedvüket a versenytől.

Pártszervezetünk, kommunistáink elsőrendű kötelessége a gazdasági munkák leghatékonyabb támogatása. Pártszervezetünk ezért a verseny szervezéséből politikai, gazdasági jelentőségének elmélyítéséből alaposan kiveszi részét. Ennek érdekében minden év elején már az intézkedési tervünkben is részletesen kidolgozzuk a szocialista munkaversennyel kapcsolatos tennivalóinkat. Már itt meghatározzuk, hogy a korábbi tapasztalatok alapján elsősorban hol, s milyen politikai felvilágosító munkát végezzünk a verseny sikere érdekében. Az intézkedési tervben előírt feladataink teljesítését és magát a munkaversenyt is évente többször értékeljük csúcsvezetőségi ülésen és alapszervezeti pártvezetőségi üléseken is. Taggyűléseken is többször napirendre tűzzük a munkaversenyt. A napi értékeléseknél és a munkaversenyszakaszok végső elbírálásánál a gazdasági vezetőkkel együtt mindenkor jelen van az alapszervezeti titkár is.

Gazdaságunk az elmúlt három évben nyereséges volt, 1965. évi eredményeink alapján elnyertük az Élüzem címet is. A jó eredmények jelentős mértékben a nálunk bevált munkaverseny formának is tulajdoníthatók.

Nagy Antal,
párttitkár

Tavasz Nógrádban

A Nógrád megyei KISZ-szervezetek az országos tavaszi ifjúsági programokat számos helyi akcióval teszik még színesebbé. Kétnapos ünnepségsorozat lesz a Tanácsköztársaság 48. évfordulóján. Ezekre meghívják az 1919-es harcok veteránjait. A fiatalok felkeresik a hősi küzdelmek színhelyeit. A munkásmozgalom hagyományait ápolja majd a május 1-i békemenet: a fiatalok felkeresik a Karancs-hegység mélyén azt az emlékművet, amely az 1926-ban ott tartott május 1-e emlékét hirdeti.

Gazdag lesz a kulturális és sportprogram is. Szavalóversenyek, különböző vetélkedők, ifjúsági filmnapok szerepelnek a tervekben. Április 4-ig minden járásban megrendezik a politikai és forradalmi dalok ünnepét. Május 4—7-e között Salgótarjánban kerül sor a III. országos amatőr könnyűzenei fesztiválra. Ugyanakkor öt megye fiataljainak képzőművészeti alkotásaiból rendeznek kiállítást. Kiállítás nyílik az ipari tanulók mestermunkáiból és a középiskolai szakkörök munkáiból.

A szolidaritási akciókban elért eredményekért a vietnami fiatalok még a múlt évben zászlóval ajándékozták meg a nógrádi KISZ-szervezeteket. Ez a zászló most körútra indult a megyében. Eljut valamennyi KISZ-alapszervezethez, ahol ebből az alkalomból megemlékezéseket tartanak, és szalagot kötnek a zászlóra. A megye fiatalságának kiállását, üzenetét jelképező zászlót a küldöttek elviszik majd a KISZ kongresszusára is. (B. Gy.)

A munkaidő-veszteség csökkentése

Az elmúlt év gazdasági eredményei Salgótarjánban is számottevőek. Ipari üzemeink teljesítették az év elején kitűzött célokat, sőt a kongresszusi versenyben túl is teljesítették azokat, vagy olyan feladatokat oldottak meg, amelyekhez korábban nem voltak meg a „feltételek".

A termelő üzemek tevékenységét mindinkább az ésszerű gazdálkodás jellemzi. Minden üzemünk, műhelyünk ki tudja mutatni, mennyivel járult hozzá a népgazdaság éves tervének sikeréhez.

A számok az előző évhez képest szinte mindenütt „jobbak". Mégsem egyértelmű az örömünk, mert akad néhány „szépséghiba" is, amely úgy tűnik, szinte kezd megszokottá válni.

Sok a termelésből kiesett napok száma

Az üzemek múltévi munkájának értékelésénél ismét az derült ki, hogy a baleset és más hiányzás miatt sok a termelésből kiesett napok száma. És ez annak ellenére következett be, hogy az elmúlt év elsőrendű feladatai közé soroltuk a balesetek, a kiesett munkanapok számának csökkentését, általában a szigorúbb, fegyelmezettebb munka megteremtését. Üzemi pártszervezeteink a szakszervezettel karöltve például intézkedési tervükben külön, kiemelt feladatként határozták meg az ezzel kapcsolatos tennivalókat. Kezdetben volt is némi javulás, de ez nem bizonyult tartósnak. A betegség miatt kiesett munkanapok száma jelenleg is igen magas, a teljesített munkanapoknak több mint tíz százalékát teszi ki. Tovább növekedett az egy főre eső baleset miatt kiesett napok száma. És elszomorító, hogy emelkedett a halálos kimenetelű balesetek száma is.

Rend, fegyelem a balesetmentes munka alapja

Sokat keressük, mi lehet ennek az oka. Találkozunk például olyan véleményekkel, hogy zsúfoltak a munkahelyek. Több helyen korszerűsítik az üzemrészeket a termelés leállítása nélkül, sok az új munkás és az új gép is, amelyeket nem ismernek eléggé a rajta dolgozók sem, nem mindenütt készítik el a védőberendezéseket, a hibás gépeket nem javítják meg azonnal és így tovább. Ezek természetesen forrásai lehetnek a baleseteknek, de csak akkor, ha objektív tényeknek fogjuk fel őket, s nem ezek figyelembevétele alapján állapítjuk meg a tennivalókat. Nem tagadható, zsúfoltak a műhelyek, de a vállalati vezetésnek nem az a feladata, hogy ezen sopánkodjon, hanem olyan módon szervezze meg a munkát, hogy az a lehető legfegyelmezettebben folyjon. Ilyen helyeken tehát különös precízitással kell biztosítani a gépek kiszolgálását, a kész munkadarabok elszállítását, a technológiai folyamatok kialakítását, a munkahely tisztaságát stb. S rögtön kevesebb lesz a kéz- és lábtörés, illetve a baleset.

Ezek az intézkedések nem ismeretlenek a gazdasági-műszaki vezetők előtt, mégis megelégszenek azzal, ha valamelyik szám jobb az előző időszakhoz képest. teljesen mindegy milyen okból. Az sem ritka, hogy csupán egy-egy súlyos baleset vagy más jellegű munkakiesés (például egy fontos gépen nincs munkás) kényszeríti egyik-másik gazdasági vezetőt, hogy jobban utána nézzen a baleseteknek, hiányzásoknak.

A munkához való viszony kérdése

Pedig az esetek elemzése hasznos lehetne. Mindenekelőtt azért, hogy a vállalati vezetésben megfelelő helyet kapjon a munkához való viszony helyes megteremtése. A baleseti tények arra figyelmeztetnek, hogy nem lehet mindenkitől eleve „öntudatos munkát" várni és a munkához való új, szocialista viszony nem automatikusan valósul meg. A munka ma még nem mindenki számára becsület dolga, még a körülmények sem olyanok, amelyek ezt szükségszerűvé tennék. A munka tehát még megélhetési kényszer is. Tehát attól is meg kell követelni a fegyelmet, aki — mint mondani szokás — szívesen elmenne a munka temetésére. A munka, a termelés, — az egyes ember érdeke is, függetlenül attól, hogy tisztában van-e ezzel, elismeri-e jogosságát.

S hogy ez nem csupán elvi igazság, arra számos jelenség utal, csak tüzetesebben meg kell vizsgálni, mi van a számok mögött. Legutóbb például megvizsgáltuk az úgynevezett „egyéb betegségek" miatti kiesett munkanapokat. Igaz ugyan, hogy ezen a címen a II. ötéves terv időszakában dolgozónként átlagosan hat volt a kiesett napok száma, az elmúlt évben pedig még ennél is eggyel kevesebb, mégis „érdekes" jelenségeket figyelhettünk meg. Időnként feltűnően növekedett például az egy-két napos betegségek miatti kiesés. Gyanússá teszi az ilyen betegségek mintegy 50 százalékát az a tény, hogy ezek ünnep előtti, utáni időszakra vagy fizetés utáni napra esnek. Felfedezhetőek ezenkívül más szezon időszakok: a mezőgazdasági nagy dologidők, betakarítás stb., amikor a „beteg" tíz-tizenöt nap alatt megkeresi a télire valót.

Nem arról van szó, hogy mindenki gyanús, aki beteg és a gyanú elkerülése végett ne vegye igénybe az államunk biztosította jogokat, hanem arról, hogy le kell leplezni, meg kell akadályozni a visszaéléseket. Sokan nehéznek tartják ezt, mert „házon kívüli" feladat. Van benne valami igazság, bár a rendszeresebb beteglátogatással lehet javítani a helyzeten. Sőt a megelőzésben is van a kollektíváknak lehetőségük. Minden munkahelyen tudják, ki az, akinél a „munkaundor" is komoly betegség. Ezekkel lehet és kell is beszélgetni. Ennyiben tehát van lehetőség a hiányzások csökkentésére.

Fő feladat a balesetek csökkentése

Azt az igényt, hogy mindenfajta hiányzást vegyünk komolyan és még az igazoltakat is a lehetőséghez képest csökkentsük, az indokolja, hogy a hiányzásnak a termelésre gyakorolt negatív hatása végső soron csökkenti az

egyes emberek jövedelmét is. Ezen belül azonban megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a balesetek csökkentésére. Ez az a terület, ahol az eddigieknél hatékonyabb megoldásokat kell találnunk. És az is szükséges, hogy ezek alkalmazása a gazdasági és társadalmi szervek egyetértésével találkozzék. Ma még gyakori ugyanis, hogy a két szerv között ebben a kérdésben nincs meg a szükséges együttműködés. A szó, az agitáció nagyon fontos eszköz a bajok orvoslásában, de vannak esetek, amikor már nem használ. Ilyenkor fegyelmező eszközöket kell alkalmazni, különben nem lehet eredményes a munkánk.

Előfordult, hogy a művezető hazaküldött egy dolgozót, mert az nem volt hajlandó a védőfelszerelést használni. Az intézkedés mindkét fél szempontjából indokolt: a művezető jogilag is felelős a dolgozók testi épségének megóvásáért, és a munkásnak sem lehet közömbös saját egészsége. A törvényes és indokolt eljárás mégsem valósult meg! A munkás megmozgatott fűt, fát és végül a szakszervezet módosította a művezető döntését. A munkás felvehette a munkát, de fel kellett vennie a védőfelszerelést is. A művezetők nem egykönnyen küldik haza a munkást, hiszen ez nekik jelenti a legnagyobb gondot. De a szigorú intézkedések nemcsak arra az egy emberre, hanem a többiekre is hatással vannak — s ez egyáltalán nem lebecsülhető eredmény.

Az ellenőrzés fokozása

Úgy vélem, hogy minden területen növelni kell a felelősségre vonást, még a balesetet szenvedők esetében is —, mert ez is segítené, hogy a munkások maguk is törekedjenek a védelmi előírások betartására, az esetleges „kényelmetlen" felszerelések használatára.

Az ellenőrzés megjavításában nagy szerepe van a munkaügyi szemléknek is. Itt is az a követelmény, hogy ne csak megállapítsák, hol milyen hiányosság akad, hanem kísérjék figyelemmel a hibák kijavítását is. Az ellenőrzésnek ugyanis csak ekkor van valami értelme, hiszen célja nem jegyzőkönyv készítés.

Mivel a bajból is okul az ember — sőt, talán a legjobban ebből okul — fontos az is, hogy minden egyes baleset okát feltárják. Nem is elsősorban a „felelős" megállapítása szempontjából —, mert ez néha elfedi a tényleges valóságot —, hanem mindenekelőtt a balesetek megelőzése végett. A balesetek okainak elemzésénél tehát ne mindenáron azt próbálják bizonyítani: „... az esetet a dolgozó figyelmetlensége idézte elő ...", hanem, hogy kinek mit kell tennie, hogy a jövőben hasonló eset ne fordulhasson elő.

Üzemeink, brigádjaink felajánlásaiban gyakran szerepel versenypontként a balesetek csökkentése, s az egyéb kiesések mérsékelése. De teljesítésük nem egyszer elmarad. Pedig az legalább olyan fontos lenne, mint a termelékenység növelése, a minőség javítása vagy az önköltség csökkentése.

Mede Szilárd
a salgótarjáni városi
PB. munkatársa

Vélemények a komplex intézkedési tervekről

Komplex intézkedési terveket 1963 óta készítenek az üzemek, és ipari jellegű kutatóintézetek. Kezdetben a párt és társadalmi szerveink, sőt a gazdasági vezetők sem értették jelentőségét. Ez természetes volt, hiszen értelmét, hasznosságát végső soron csak a gyakorlat bizonyíthatta. Az elmúlt időszak azonban azt igazolta, hogy a kezdeményezés helyes volt, az intézkedési tervek elősegítették az üzemek és kutatóintézetek célkitűzéseinek sikerét.

Véleményünk szerint az üzemek elmúlt. évi eredményeinek elérését nagyban elősegítette, hogy a KIT-ekben foglalt feladatokat következetesen megoldották. Ezt a megállapítást bizonyítja az a tény, hogy 1965-ben — szemben az előző évekkel — a XI. kerület összes üzemei például teljesítették éves feladatukat, csökkent az önköltség, növekedett a termelékenység, vállalataink jelentősen túlteljesítették az exportterveket, annak ellenére, hogy sok volt a gond (létszámhiány, anyaghiány, kooperációs zavarok stb.). Ennek megfelelően 18 vállalat nyerte el az élüzem címet a kerületben (2 vállalat pedig az MT—SZOT vándorzászlóját). Jelentősen megnövekedett a kifizetett nyereségnapok száma is.

A párt- és társadalmi szervek és gazdasági vezetők egyaránt helyesnek tartják a KIT-ek készítését a jövőben is. Ugyanakkor vannak olyan vélemények is, hogy ilyen tervre nincs szükség. Többen vallják azt a nézetet, hogy ha helyesen állítják össze az üzemek például a terveket, azt helyesen bontják fel osztályokra, csoportokra, stb., akkor szükségtelen KIT-eket készíteni, mert ez — úgymond — lényegében a gazdasági feladatok átvételét jelenti. Vannak olyan törekvések is helyenként, hogy egyes gazdasági vezetők az adott időszakban ugyan igen fontos, de alapjában véve mégis részkérdéseket akarnak a KIT-ekbe felvenni, hogy ezáltal a feladatok súlyát kellőképpen hangsúlyozzák. Esetenként gondot okozott az is, hogy a kerületi PB és a felsőbb irányító szervek nem azonos és egyenlő követelményeket állítottak az üzemek elé a KIT-ek elkészítésekor.

Kérdés, hogy a jövőben — figyelembe véve a gazdaságirányítás rendszerében történő változásokat — szükséges-e komplex intézkedési tervet készíteni?

Erre — saját tapasztalatból — csak igennel válaszolhatunk.

Többi között éppen azért, mert lényeges — sőt mondhatnánk alapvető — változások történnek a gazdaságirányítás rendszerében. Közismert, hogy megszűnik az ún. „tervlebontásos" rendszer és lényegében a vállalatok dolgozzák ki éves, sőt perspektivikus terveiket is, figyelembe véve a nyereségre, a jövedelmezőségre és az exportra vonatkozó állami előirányzatokat. De nyilvánvalóan módosításra szorul a tervkészítés módia. Eddig ugyanis a kerületi PB a felsőbb irányító szervektől (minisztériumok, iparigazgatóságok stb.) megkérte az üzemek kiemelt feladatait. S miután a vállalatok is megkapták

az éves tervüket, elkezdődött a tervek készítése, szoros összhangban a kerületi PB és az üzemi pártszervezetek munkaterveivel. A munkatervek egyeztetése során a kerületi PB a komplex terveket is megvizsgálta, főleg abból a szempontból, hogy miként szerepelnek bennük a főbb gazdaságpolitikai célok és az irányító szervek által meghatározott kiemelt feladatok. Ezután az üzemi, kutatóintézeti pártszervek megtárgyalták, majd ismertették azt a különböző fórumokon: taggyűléseken, termelési tanácskozásokon, műszaki konferenciákon. A KIT-ek célkitűzéseinek végrehajtását — általában negyedévenként — ellenőrizték, beszámoltatták a végrehajtásért felelős személyeket, esetleges módosításokat hajtottak végre.

A vállalati önállóság növekedése — jobban mint eddig, megkívánja a legfontosabb feladatok pontos meghatározását; a végrehajtás egyes szakaszainak kijelölését, a párt és társadalmi szervek sajátos — az alapvető célkitűzésekkel összhangban álló — tennivalóinak rögzítését. A párt és társadalmi szervezetek munkaterveiben részleteiben nem lehet feltüntetni a gazdasági feladatokat. Természetesen a gazdasági tervekbe sem sorolhatók bele a politikai, ideológiai, kulturális, szociális stb. teendők.

Indokolja a komplex terv készítését még az is, hogy a közeljövőben

a) minden eddiginél fontosabb követelmény a vállalatok álló- és forgóeszközeinek optimális kihasználása,

b) létkérdés a gyártmányok és gyártási eljárások korszerűsítése — a bel- és külföldi piacok igényeinek megfelelően,

c) alapvető javulás szükséges a termelés szervezettségében, a vezetés szakszerűségében, rugalmasságában,

d) a vállalatok eredményes munkájának sokkal inkább mint eddig — feltétele a gazdaságipolitikai vezetés és a dolgozó kollektíva szoros együttműködése, az üzemi demokrácia kiszélesítése és elmélyítése.

Ezek a feladatok természetesen nemcsak gazdasági jellegűek. Megoldásuk átgondolt, szervezett ideológiai, és politikai felvilágosító, nevelőmunkát követel a gazdasági, a párt és társadalmi szervektől egyaránt.

A komplex intézkedési tervek célszerűségét az 1966-os jó eredmények, de már az ezévi tapasztalatok is kellő módon bizonyítják. Ebben az évben a felsőbb irányító szervek a kötelező mutatók számát csökkentették. Különösen jellemző ez az élelmiszer- és könnyűipar területén. Az országos és a nagyvállalatok (dohányipar, textilipar stb.) csak nyereség- és exporttervet kaptak. Ennek megfelelően feladataikat önállóan dolgozták ki. Érdekes, hogy ezek a vállalatok — jórészt központi instrukciók nélkül — színvonalas komplex terveket dolgoztak ki, amelyben megjelölték a legfontosabb gazdaságipolitikai teendőket. Ugyanezt kell elmondani olyan nagyvállalatainkról is, mint BHG, a VSZM, az ÉM Betonelemgyártó és ÉM 43-as Építőipari Vállalat és mások.

Nem érdektelen talán ezek közül néhányat bemutatni.

a) *A Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban,* ahol az éves termelés volumene kb. 700 millió forint és a termelés több mint kétharmada exportra kerül, a

komplex terv alapvető célja a megnövekedett feladatok végrehajtása, a gazdaságirányítás új rendszerére való áttérés előkészítése. A gyár feladatai 1966-hoz képest 34,3%-kal növekedtek, 71,3%-kal növelni kell az exportot. Ez az üzem párt-, társadalmi szerveitől, gazdasági vezetőitől és kollektívájától igen nagy erőfeszítéseket követel. A terv 13 oldal — és foglalkozik az éves terv teljesítésével, a műszaki fejlesztés feladataival, a kereskedelmi tevékenység javításával. Intézkedéseket (határidők, felelősök) jelöl meg a párt, szakszervezeti és KISZ-szervek feladataival együtt.

b) *A Villamosszigetelő és műanyaggyárban* az intézkedési tervbe főleg azokat a tennivalókat gyűjtötték össze, amelyek megoldásával a gyár elnyerheti a szocialista címet. Célul tűzték ki például, hogy a gyár az éves termelési tervet 97%-os programszerűség mellett 1%-kal túlteljesítik, a visszaigazolt kooperációs igényeket 100%-ra kielégíti; éves exporttervét 10%-kal túlteljesíti; az import csökkentése érdekében 30 to. folírozott lemez legyártását vállalja; az ütemes termelést minden negyedévben biztosítja; az önköltségi tervet 1,2 millió Ft-tal túlteljesíti; a termelésnövekedés több mint 80%-át a termelékenység növeléséből biztosítja; a szocialista címért küzdő brigádok számát 52-ről 65-re, a szocialista brigádok számát 20-ról 40-re emelik.

A célok megvalósítását szolgálja, hogy a vállalati PVB negyedévenként értékeli a feladatok végrehajtását. Az alapszervezeti vezetőségek havonta megtárgyalják — az illetékes gazdasági vezetők tájékoztatása alapján — az ütemes termelést, a programszerű gyártást; meghatározzák a pártcsoportok, az egyes kommunisták feladatait és azok teljesítését a pártcsoportok rendszeresen ellenőrzik.

A KISZ-szervezet taggyűlésen megtárgyalja a „szocialista gyár" cím elnyerése érdekében szükséges tennivalókat, és meghatározza, hogy milyen területen vállalnak védnökséget az üzemben.

A Szakszervezeti Bizottság közgazdasági és termelési bizottsága vizsgálja a szervezési intézkedések eredményeit és politikai munkával támogatja a helyes szervezési intézkedések bevezetését.

Meg kell győzni a műszaki kollektívát — határozták meg a tervben —, hogy a termelékenység növekedése elsősorban a műszaki fejlesztés hatékonyságától függ. De szükségesnek tartják, hogy meggyőzzék a dolgozókat is, hogy a folyamatos és átgondolt normakarbantartás is elengedhetetlen.

A KIT-ben külön fejezet foglalkozik a beruházásokkal, a vidéki telepítés és kapacitásbővítés kérdéseivel, valamint az oktatási, jóléti és szociális intézkedésekkel is. *A terv komplexicitása tehát valóban biztosított és a sokirányú feladatokat összehangoltan rögzítették.*

c) *A Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat* komplex tervében három fejezetet találhatunk. Az egyik a múlt évi tervet értékeli, a másik az 1967-es feladatokat foglalja össze, a harmadik a mozgalmi szervek kiemelt feladatait határozza meg nagyvállalati szinten és gyáregy-

ségenként. Tartalmazza ezen kívül a munkaverseny felhívást is.

A mozgalmi szervek feladataival kapcsolatos részben — a többi között — a következőket határozták el határidő felelősök stb. megjelölésével:

— a mozgalmi szervek biztosítják, hogy a gazdasági vezetők megismerjék a dolgozók véleményét, javaslatait, értékeljék azokat és hasznosítsák intézkedéseikben.

— A mozgalmi szervek értékelik a dolgozók szociális és munkakörülményeit, elemzik a munkaerővándorlás okait, a dolgozók keresetének alakulását.

— A megnövekedett feladatok ellátására jobban fel kell készíteni a párt, a szakszervezeti és KISZ-aktivistákat. Biztosítani kell, hogy példásan vegyenek részt a munkában, tanulásban, magatartásuk is legyen példamutató.

— A vállalatvezetés társadalmi szerződést köt a KISZ-szervezettel a vállalati üdülő építkezésével kapcsolatban és a KISZ védnökséget vállal az építkezés felett.

— A vállalaton belül jelentősen ki kell szélesíteni a közgazdasági propagandát és a különböző rétegekkel ismertetni kell a reform szükségességét, társadalmi-gazdasági hatását, üzemi várható eredményeit és a bevezetésével kapcsolatos problémákat.

Ez a vállalat is úgy értékeli a komplex tervet, hogy az jelentősen segíti az eredmények elérését. Az 1966-os eredmények igen jók. Exporttervüket 142%-ra teljesítették. a 10%-os termelésnövekedést 80%-ban a termelékenység emelkedéséből fedezték, a tervezett 1,1%-os költségszintcsökkentés helyett 1,6%-kal csökkent az önköltségük. Ennek megfelelően az egy főre eső termelési érték 9%-kal nőtt. Az egyetlen kötelező tervmutató az üzem részére az *üzemi eredmény* összege volt, ezt a vállalat 1966-ban mintegy 5—6%-kal túlteljesítette. Az 1967-es üzemi eredmény tervezett összege 127 millió Ft, ennek elérését a KIT-ben foglalt célok végrehajtása biztosítja.

d) *Elemezve néhány kutatóintézeti komplex tervet — azokra néhány sajátosság jellemző:*

— Alapvető célkitűzésük például, hogy a tudomány eredményeit minél gyorsabban alkalmazzák az intézetek tevékenységében;

— lényeges vonásuk, hogy intézkedéseket határoztak el a legkorszerűbb tervezési eljárások (pl. hálós módszer stb.) és szervezési formák bevezetésére,

— törekednek arra, hogy a kutatóintézetet közelebb hozzák az iparhoz, a szükségletekhez, hogy érdekeltté tegyék a vállalatokat a tudományos eredmények gyors bevezetésében (ennek még számos akadálya van).

— Jelentős feladat — gazdasági, politikai vonatkozásban egyaránt —, hogy megváltoztassák a fenntartási költségekben a költségvetés és saját bevétel arányát (kb. 70:30 jelenleg) 30:70-re. Ez lesz a követelmény az új gazdasági mechanizmus körülményei között.

Megállapítható ezen a területen is, — bár nem egyértelmű vélemény —, hogy a komplex tervek hasznosak. elősegítik a feladatok megoldását.

A kutatóintézeti párt- és társadalmi szervek igen bonyolult körülmények között dolgoznak, a politikai és ideológiai munka nehéz, a nevelés is sajátos fel-

adatokat jelent. Mégis tapasztalható az elmúlt években fejlődés, s ennek egyik lényeges forrása ezen a területen is a jól összehangolt munka, a gazdasági és mozgalmi szervek koncentrált tevékenysége.

A komplex intézkedési tervek tehát hasznosak, mégis felvetnénk: *szükséges-e kötelezően előírni készítésüket?*

Úgy véljük, egész sor érv szól amellett, hogy az új gazdasági mechanizmus körülményei között ne legyen ez sem kötelező. Egyáltalán ki írná elő? A felsőbb állami irányító szervek vagy a felsőbb pártszervek? Valószínűen sem az egyik, sem a másik nem lenne helyes. *Az a véleményünk, hogy a KIT-eket ezután is célszerű és hasznos lesz készíteni.* Ez azonban nem feltétlenül jelenti, hogy ezt bármely szervnek kötelezően elő kellene írni. Rá lehet ezt bízni az üzemi szervek vezetőire és kollektívájára.

Dr. Méhész József
Mezei György
a XI. kerület PB titkárai

A gazdasági reform propagandája Veszprém megyében

A megyei pártbizottság az utóbbi hónapokban több intézkedést tett, hogy az új gazdasági mechanizmus alapelveit, jelentőségét és politikai tartalmát a gazdasági és műszaki vezetők, pártmunkások és propagandisták minél szélesebb köre megismerje.

AZ 1966—67-ES OKTATASI ÉV MEGKEZDÉSE előtt a párt-, a KISZ és a szakszervezeti oktatás vezető propagandistái számára egyhetes tanfolyamot tartottunk, amelyen túlnyomórészt a reformmal kapcsolatos témákból tartottunk előadásokat és konzultációt. A háromhónapos mezőgazdasági jellegű pártiskolán több héten keresztül foglalkoztunk a mechanizmus témáival, különös tekintettel annak mezőgazdasági vonatkozásaira. A falusi téli tanfolyamokon 3 téma keretében ismertettük a gazdasági reform általános kérdéseit, a mechanizmus mezőgazdasági vonatkozásait és a kongresszus agrárpolitikai döntéseit. Január közepén a IX. kongresszus anyagainak feldolgozásához adtunk segítséget 5 napos tanfolyamon a párt-, KISZ- és szakszervezeti oktatás propagandistáinak. Itt is többször foglalkoztunk a mechanizmus témájával.

A megyei pártbizottság ösztönzésére a Magyar Közgazdasagi Társaság Veszprém megyei csoportja előadássorozatot szervezett az ipari és kereskedelmi vállalatok osztályvezetői, közgazdászai és egyéb felelős beosztású munkatársai részére. A pártbizottságot az a meggondolás vezette, hogy minél több gazdasági vezető és műszaki ember ismerkedjék meg a gazdaságirányítás reformjának politikai vonatkozásai-

val. A pártbizottság kezdeményezésére a Megyei Építőipari és Autóközlekedési Vállalatoknál tanfolyam indult a gazdaságirányítási reform elméleti és gyakorlati kérdéseinek tanulmányozására.

A Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemen nemcsak a politikai gazdaságtant tanulók, hanem a többi évfolyam hallgatói számára is előadásokat tartottunk, illetve tartunk a mechanizmus problémáiról. Hasonló módon az esti egyetem tudományos szocializmus és filozófia szakos tanárai számára is szerveztünk tájékoztató előadásokat.

Mindenütt, de különösen a gazdaságpolitikai tanfolyamok ipari és mezőgazdasági tagozatán rendkívül élénk vitákra került sor. Az idei oktatási évben eddig sorra került témák közül e kérdések iránt volt a legnagyobb érdeklődés.

A GAZDASÁGI, MŰSZAKI VEZETŐK a reformmal kapcsolatos általános elvi ismeretekkel tisztában vannak. Jellemző körükben a várakozásteljes hangulat és az átállásra való készülődés. Ennek egyik jele, hogy feltámadt a tanulási kedv. Rendszeresen tanulmányozzák a gazdasági mechanizmussal kapcsolatos legújabb szakirodalmat, sőt egy-egy új cikket propagálnak is a vezető gárda körében. A műszaki értekezletek, termelési tanácskozások azt mutatják, hogy a gazdasági vezetők igyekeznek a párt- és szakszervezettel együttműködni. Fontosnak tartják, hogy üzemenként, üzemrészenként és brigádonként foglalkozzanak a dolgozókkal, meggyőzzék őket, illetve kikérjék véleményüket, hogyan lehetne jobban megszervezni a munkát, olcsóbban termelni stb.

A termelőszövetkezetek párt- és gazdasági vezetői a tanfolyamok hatására ma már tájékozottak a reform fő kérdéseiben. A termelőszövetkezeti vezetők többsége örül az önálló gazdálkodás kiterjesztésének. Vannak azonban aggályok például a bankok jövőbeni szerepét illetően.

ÁLTALÁNOS AZ A VÉLEMÉNY, hogy a IX. kongresszus segített a gazdasági mechanizmus kevésbé értett, vagy vitatott kérdéseinek tisztázásában. A kongresszus a megyében korábban több helyen tapasztalható bizonytalanságot nagyban csökkentette. Érthetőbbé váltak a közvélemény előtt korábban kellőképpen meg nem világított kérdések.

A tsz-tagok is pozitívan értékelik és kedvezően fogadják a kongresszus agrárpolitikai intézkedéseit, amelyek egyrészt a tsz-tagok szociális helyzetének javítását eredményezik, másrészt lehetővé teszik a tsz-ek önálló gazdálkodását. Nagyon örülnek a nyugdíj felemelésének, a gyermekgondozási segély bevezetésének, a földrendezésnek. Ugyanakkor helyenként túlzott igényekkel is lehet találkozni.

Az emberek látják, hogy az új mechanizmusban a minőségi munka az alapvető követelmény, és ez az anyagi juttatásokban is kifejezésre jut. Ezzel a közvélemény nagy része egyet is ért. Számolnak azzal is, hogy ez nem mindenkinek — hanyagok, lógósok stb. — tetszik majd.

Helyenként van olyan félelem is, hogy a vezetők jogkörének bővítésével a dolgozók ki lesznek szolgáltatva a vállalatvezetők és középvezetők akaratának. Mások a munkaerő-átcsoportosítások miatt féltik munkahelyüket és anyagi helyzetüket.

A KÉRDÉSEKRE ÉS AGGÁLYOKRA mai ismereteink alapján a foglalkozásokon ismertettük a helyes álláspontot. A hallgatókat teljes egészében mégsem elégítette ki mindaz, amit az új mechanizmusról eddig megismertek. Az embereket most már a *mechanizmussal kapcsolatos konkrét kérdések foglalkoztatják:*

— milyen változásokat hoz az új mechanizmus az ő üzemükben, tsz-ükben, hogyan hat a helyi munkaviszonyokra, a kereseti lehetőségekre, hogyan alakulnak az árak 1968. január 1-től.

Ezért úgy látjuk, hogy a jövőben a mechanizmus propagandájában

— nagy gondot kell fordítani a kidolgozásra került intézkedések ismertetésére;

— a népgazdasági terv és a piac kérdéseit közérthetőbben kell magyarázni;

— a párt és a szakszervezetek szerepét világosan be kell mutatni.

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS TANFOLYAMOKAT február 6-án kezdtük el. A budapesti központi tanfolyamon kívül 5 alkalommal 3—3 hetes turnusokban a soproni pártiskolán 100 elvtárs vesz részt (megyei és járási pártmunkások, tömegszervezeti vezetők, nagyüzemi titkárok). A veszprémi pártiskolán pedig 8, esetleg 9 turnusban 2—2 hetes tanfolyamokon a mezőgazdasági és ipari üzemek, valamint a kereskedelmi és vendéglátó vállalatok párttitkárai, a jelentősebb üzemek SZB- és KISZ-titkárai, az SZMT munkatársai és más tömegszervezeti vezetők tanulnak.

A megyében a párt-, a KISZ és szakszervezeti politikai oktatáson az esti egyetemi, állami egyetemi marxizmus oktatáson, pedagógusok számára szervezett tanfolyamokon, az elméleti konferenciákon és a mechanizmus-tanfolyamokon keresztül összesen kb. 60 000-en tanulmányozzák a IX. kongresszus, illetve a gazdasági reform kérdéseit.

Dr. Beszteri Béla,
a Veszprém megyei Pártbizottság munkatársa

Pártcsoportok — önálló munkatervvel

A dombóvári járás párt-alapszervezeteiben befejeződött a pártcsoportok újjászervezése és a bizalmiak megválasztása. A 33 alapszervezetben 122 pártcsoport működik, közöttük több olyan, amelynek önálló munkaterve van. Ezek kézben tartják és rendszeresen megtárgyalják területük legfontosabb problémáit. Ilyen pártcsoportok működnek a naki, a szakcsi termelőszövetkezetekben, a dombóvári Kesztyűgyárban és a MÁV pártalapszervezeteiben. (B. E.)

A pártmunkás programja

Február hatodikán este 400 választópolgár lelkes tapsa egy zömök, negyvenes férfit köszöntött a lenti kultúrház nagytermében. Meghatottságát nehezen palástolva fogadta az ünneplést és a szavazásban megnyilvánult egyöntetűséget *Busa János*, a lenti járási pártbizottság első titkára — most a lenti járási választókerület képviselőjelöltje.

Sokféle érzés, sokféle nézőpont sűrűsödött ebben az ünneplésben, amely valósággal felmelegítette az öreg, nehezen fűthető kultúrtermet. Szólt a járásbeli Pusztamagyaródról elszármazott parasztfiúnak, aki kora fiatalságában eljegyezte magát a mozgalommal és több mint húsz éve áll pártmunkásként különféle posztokon a zalai nép szolgálatában. Szólt emberségének, amit szerte a községben, járásban mindenütt ismernek. A nyílt, világos, egyszerű, közvetlen embernek, akit egyformán magához közelállónak érez a lentiszombathelyi parasztember és a lenti orvos, a csesztregi traktoros és a kányavári olajmunkás. Szólt a gazdaságpolitikusnak, aki a megyének ebben a legnehezebb járásában, kilúgozott erdőtalajokon évszázados berögzöttségekkel kínlódó, vízzel, erózióval birkózó őrségi embereket új, eredményesebb mezőgazdálkodásra tudott mozgósítani. Szólt, persze, a lenti polgárnak is, aki itttartózkodásának 6 éve alatt e határszéli község harcos patriótája lett és segítségével ez az évtizedekig mozdulatlan község elindult a fejlődés útján.

Egyik támogatója a jelölő gyűlésen ezeket mondotta:

— Nemrégiben egy értekezleten a lenti járási pártbizottságot úgy jellemezték, hogy meggondolt, megfontolt, szívós munkát végez, s ez a titka eredményeinek. Ez a meggondoltság, megfontoltság és a vele párosult szívósság, következetesség Busa elvtárs jellemző tulajdonsága és hatása érvényesült az egész járás pártmunkájában. Az a véleményem, hogy ezeket a tulajdonságokat jól fogja kamatoztatni az országgyűlésben is hazánk, járásunk, községünk javára.

Kétségtelen, hogy a jelöltség vállalásával újabb terhet vett vállaira a lenti járási pártbizottság első titkára. Széles, paraszti munkában edződött vállak ezek, de nem ez a legfontosabb.

Sokkal fontosabb ennél az, hogy maga mögött érezheti járását, székhelyközségét, márpedig ez bizonnyal megkönnyíti számára a kettős felelősség viselését.

A legidősebbek sem emlékeznek arra, hogy Lentiben idevalósi képviselőt jelöltünk volna — mondta az egyik felszólaló. Ő persze — meglehetősen leszűkített nézőpontból — a képviselőjelölt szűkebb pátriájában látja a biztosítékát annak, hogy a jövőben többet tudnak az országgyűlésben ennek a távoli járásnak a dolgairól. Nyilvánvaló, hogy az egyéni választókerületi rendszer mindenképpen jobb és felelősségteljesebb munkára ösztönzi a képviselőt, de az is biztos, hogy egy, a választókerületében lakó képviselő nagyobb segítséget és — több ellenőrzést is kaphat választóitól.

Nos, tehát a lenti járási pártbizottság első titkára, a Zala megyei IX. számú lenti járási országgyűlési választókerület képviselőjelöltje a dolgozóknak ebben a kollektív segítségében, állandó ellenőrzésében biztos lehet. Ez, ahogy Busa elvtársat ismerjük, megkönnyíti feladatát. A nép állandóan ellenőrző szeme előtt, a nép segítségével dolgozni ugyanis csak annak okoz nehézséget, aki szolgálatát nem a néppel együtt, hanem a nép fölött akarja végezni.

Busa elvtárs pedig nem ilyen.

Pártmunkásnak és országgyűlési képviselőnek egyaránt az a feladata, hogy együtt érezzen a dolgozó emberekkel, hűséggel szolgálja őket.

Tanuljuk meg mindnyájan egyformán értelmezni a párt politikáját és harcoljunk együtt annak végrehajtásáért — mondta a jelölő gyűlésen.

S ez helyes program, pártmunkástól, képviselőjelölttől egyaránt.

Hári Sándor

„Nem szabad belefáradni!"

AZT MONDJÁK, hogy csak az tud igazán, teljes szívvel dolgozni az emberekért, aki maga is átélte már azoknak minden gondját-baját, együtt küzdött és szenvedett velük. Dr. Stark Jankát, a Pest megyei TBC gyógyintézet igazgató főorvosát is először a sajátmagát ért csapások, szenvedések döbbentették rá igazán arra, hogy az orvosi hivatással együttjáró, úgyszólván „kötelező" humanizmus — kevés. Családjának minden tagját elvesztette a háború alatt, szinte egyik napról a másikra magára maradt. De talán még az egyéni tragédiánál is mélyebb nyomokat hagyott benne mindaz az iszonyat, amit a háború alatt látott. Amikor a nyilas rémuralom legsötétebb napjaiban néhány fegyveres suhanc a szeme láttára lőtt le egy kisfiút a Wesselényi utcai kórház kapujában — megtorpant. „Ha ilyen szörnyeteg tud lenni az ember, nem érdemes segíteni rajta" — gondolta bénultan.

Hónapokig tartott, míg kezdett rá-ébredni, hogy az ember — nem ilyen. A nyomorúság, szenvedés bilincseitől megszabadulva, jobbra, emberibbre vágyik és nem maradhat velük szemben közömbös. Micsoda évek voltak azok! Valami furcsa, izgalommal vegyes elfogó-

dottság vesz erőt rajta még ma is, ha visszagondol arra az időre. Az emberi szenvedésnek, testi-lelki nyomornak, szegénységnek olyan mértékével kellett megküzdeni, amit ma már elképzelni sem lehet. A főváros felszabadulása után szinte azonnal munkábaállt. Megpróbálta a környék lakosságának — a VIII. kerületi munkások, kiemberek ezreinek — legalább az alapvető egészségügyi és higiéniai feltételeket biztosítani. Felkutatni a tbc-s betegeket; kórházat, gyógykezelést, állandó orvosi felügyeletet biztosítani nekik; egészségügyi felvilágosító előadások százait tartani a hosszúra nyúlt rendelés után. Évek múltak el így. Aztán szinte egyenként rábeszélni a bizalmatlan, gyanakodó munkásasszonyokat arra, hogy adassanak gyerekeiknek BCG-védőoltást, mert ez az egyetlen, biztos védekezés a szörnyű betegség ellen. Amikor végre kormányrendelet tette kötelezővé a védőoltást, akadt más, talán még nehezebb munka. És dr. Stark Janka főorvosasszony természetesen abból sem maradt ki. Az Egészségügyi Minisztérium megbízásából brigádokat alakított, amelyek a megye legeldugottabb zugait is felkeresték, hogy segítsék a tbc-elleni hadjáratot. Életének erre a szakaszára úgy emlékszik vissza, mint a legnehezebbre — de a legeredményesebbre is. Hányszor ment végig ő maga is, agyonfázva, a hóval befújt falusi utakon, hogy ott lehessen a szűrővizsgálatoknál. Csak akkor nyugodott meg, ha látta: jó kezekben van a beteg, biztosítva van minden teljes gyógyulásához. A jutalom pedig a lehető legszebb volt mindezért: Pest megyében az újabb tbc-s betegek száma szinte a nullára csökkent. Tizenkét év óta egyetlen gyermek sem halt meg ebben a szörnyű betegségben.

ITT PESTEN, a munkahelyén is bőven akadt közben más tennivaló. Ők kísérletezték ki és szervezték meg először a betegellátás körzeti rendszerét. Mint az orvosszakszervezet Pest megyei elnöke, soha nem hanyagolta el az e tisztséggel járó feladatokat sem. Üzemekben, intézményekben a munkavédelmi előírások betartását, különböző sérelmek orvoslását legszívesebben mindenki rábízta, hallatlan lelkiismeretessége — és egy érdekes szokása miatt. Ha ugyanis valamilyen ügy elintézésére kérik, soha nem várja meg, hogy az érdekelt fél érdeklődjék ügye iránt. Akár sikerült intézkedése, akár nem, ő maga hívja fel vagy értesíti levélben az eredményről. Abból kiindulva, hogy neki is könnyebb, ha nem kell esetleg hetekig függőben tartania ügyeit; meg miért tartson feleslegesen bizonytalanságban olyan embereket, akiknek a látszólag csekély ügy is létfontosságú lehet?

EZ A MÓDSZERE egyébként már képviselő-korában alakult ki. Mint közéleti embernek, egy egészségügyi intézmény felelős vezetőjének, nagy gyakorlata volt a különböző ügyek intézésében már régebben is. De azt, hogy miképpen sokszorozhatja meg önmagát, s fordíthatja okosan a nagyobb közösség hasznára is minden energiáját — tulajdonképpen képviselővé választása után tanulta meg. Eleinte szinte kétségbeesett, amikor választói lakás- és álláskérelmek tucatjával árasztották el. Amikor valaki egyszer arra kérte, szerezzen neki három zsák cementet, képes volt két napig telefonálgatni, szaladgálni, míg csakugyan megszerezte. Nehéz volt megértetni némelyikkel, hogy a képviselő elsősorban a közös, a mindenkit érintő, mindenki számára fontos ügyeknek szószólója.

És hogy nemcsak ő tanult az elmúlt évek alatt, hanem választói is, annak bizonyítékaként örömmel meséli, hogy mostanában már egészen más jellegű kérelmekkel fordulnak hozzá. Iskola, egészségügyi ellátottság, út vagy világítás, társadalmi problémák — csupa olyan ügyben kérik a segítségét, amely az egész közösség érdekeit szolgálja.

Az érdiek és százhalombattaiak — mert az ő képviselőjük is — tisztelik és szeretik. Hogy valóban az ő érdekeiket képviselte éveken keresz-

tül szívvel-lélekkel, azt sokszorosan bebizonyította. Jelentős érdeme van az ő kiállásának, erőfeszítéseinek is abban, hogy Érden az utóbbi években rendkívüli módon megjavult az egészségügyi ellátottság. Körzeti rendelők épültek, orvosi státusz létesült, két gyógyszertár épült, s nemrég Érdligeten modern új iskola is.

Mennyi is a napi munkaideje? Ő maga sem tudja: tizenkét, tizennégy óra, néha több. Pedig nem fiatal már. S noha nem illik ilyen fantasztikus munkabírású, ennyi vitalitással teli embernél a korra hivatkozni, dr. Stark Janka esetében akaratlanul is eszébe jut valami az embernek. Az, hogy ilyen korban mások már régen a jól megérdemelt pihenést élvezik s talán még a háztartás, az unoka felügyelete is fárasztaná őket. A főorvosasszony azt mondja, sohasem fáradt. „Ha nem érezném magam mögött az emberek végtelen bizalmát, a párt állandó segítségét, biztosan sokkal nehezebb lenne. De így eszembe sem jut ilyesmi. A közügyekbe nem szabad és nem lehet belefáradni."

AKIK ISMERIK és szeretik, választói, akik bíznak benne, egy pillanatra sem vonják ezt kétségbe. Ezért jelölték képviselőjüknek harmadik alkalommal is.

Sz. M.

A törvényhozásban is megállja a helyét...

A Szövőmunkás, a Magyar Gyapjúfonó és Szövőgyár dolgozóinak lapja január 24-i számában egy cikket közölt *Spollár Lászlónéról*, az üzem második alapszervezetének párttitkáráról. S bár nem szokás, hogy egy újság két egymást követő számában ugyanarról a személyről írjon, ezúttal nem kerülhette el, ugyanis Spollárnét időközben a gyár dolgozói képviselőnek jelölték.

Hogy hogyan zajlott le a gyűlés, arról a következőket olvashatjuk: „Egymás után kértek szót az I-es gyár dolgozói. Egyetértettek Spollár Lászlóné jelölésével. Örömüket fejezték ki, hogy megtiszteltetésként a gyár munkásai képviselőt jelölhetnek. „... Spollár elvtársnő személyében olyan ember kerül a parlamentbe, aki saját életén keresztül ismeri a munkások problémáit..." „Az ilyen értékes ember biztosíték arra, hogy a törvényhozásban is megállja a helyét" — hangsúlyozta Rajnai Józsefné és Szabó József. Mellman Imréné hozzáfűzte: „Spollár elvtársnő mint párttag, olyan tulajdonságokkal rendelkezik, aki nemcsak elismeri a párt politikáját, hanem aktívan harcol érte. Mindig van bátor véleménye, s ezt el is mondja..." Egy másik felszólaló elmondta: már kisgyermekkora óta ismeri Spollár Lászlónét. „Olyan ember ő — mondta —, aki példamutató családi életet él, jól ismeri a textiles szakmát, jól fogja érdekeinket képviselni a parlamentben..." Végh László elvtárs — a vállalat egykori igazgatója — arról számolt be, hogy tíz évvel ezelőtt Spollár elvtársnő a legnehezebb politikai helyzetben is megállta a helyét.

Így írt az üzemi lap a jelölő gyűlésről a munkatársak véleményéről. A cikk írójának szerencséje volt. Felemelő és ünnepélyes perceket örökíthetett meg. A jelölt maga is úgy érezte, hogy a felé áradó szeretetet emelkedett hangon kell megköszönnie. Ismét a cikket idézem: „Engedjék

meg — mondta meghatódva —, hogy köszönetet mondjak ebből a részemre nagyon megtisztelő ünnepélyes alkalomból a pártnak, azoknak a párttagoknak, munkatársaimnak, akik életem útján tanítottak, a nehéz időszakokban segítettek és támogattak. Nélkülük, segítségük nélkül nehezebb lett volna a helyes utat megtalálnom. Úgy érzem, hogy az a bizalom, amellyel az ország legfelsőbb törvényhozó testületének tagjává javasolnak, nem személyemnek szól csupán, nemcsak eddigi munkásságom elismerése, hanem közvetlen munkatársaim, a Magyar Gyapjúfonó és Szövőgyár dolgozó kollektívájának megbecsülését, áldozatos munkájának elismerését jelenti."

A cikk írója az idézett szavakat örökítette meg. Jómagam azonban hétköznap találkoztam a jelölttel. A gyári pártirodán beszélgetünk. Kifakult munkaköpenyben ül velem szemben, ünnepélyességnek a legkisebb nyoma sem érződik szavaiban — sőt, amiről szót váltunk, az nagyon is hétköznapi.

— Mióta dolgozik a szakmában? — kérdem.

— Tizenhat éves koromban kerültem a Hazai Fésűsbe. Pici, nyeszlett voltam, csak a kivarróban feleltem meg. Így hát oda kerültem, s ott is maradtam. Ötvenegyben jöttem át ide a Magyar Gyapjúba, szintén a kivarróba.

— Azóta is ott van.

— Ott. Hatvanban csoportvezető lettem, most meg két éve segédművezető vagyok.

— Ez meglehetősen nagy elfoglaltságot jelenthet.

— Hát igen. Meg az, hogy alapszervezeti titkár is vagyok.

— Meg anya és feleség . . .

— Mégpedig három gyerek anyja. Van egy 17 éves meg egy 13 éves fiam, s egy 14 éves kislányom.

— Tanul mind a három . . .

— A nagy gépipari technikumba jár, a kicsik általánosba. Én meg az üzemgazdasági tanfolyamot végzem. Textil szakon.

— Talán néhány szót a munkájáról . . .

— Mit mondhatok? Jó a munkaköröm. Jók a munkatársaim. Derék főnököm van, akitől sokat tanulok . . .

— Jó, jó . . . minden jó!

— Így van. Mit mondhatnék. A munkámat elismerik. Többször kaptam a vállalatnál kiváló dolgozó kitüntetést, egyszer meg megkaptam a könnyűipar kiváló dolgozója kitüntetést és oklevelet.

— A tanulás sem okoz problémát?

— Abba meg az a jó, hogy tizenkét vizsgán már túl vagyok, s már csak nyolc van hátra. Ne nevessen ki, de én mindig nagyon szerettem élni. Amióta meg férjhez mentem és gyerekeim vannak, még szívesebben élek és dolgozom. Igaz, nagyon szegényes körülmények között, nehezen kezdtük, de most meg lehetek elégedve. Sohasem értettem meg az életuntakat.

— Mikor szórakozik?

— Hát . . . arra bizony az őszig, míg az iskolát be nem fejezem, keveset gondolhatok. De időnként egy-egy mozi az van. Olykor a tv-t is megnézem.

— És mi lesz, ha március 19-én megválasztják képviselőnek?

— Hát az kétségbeejtő, hogy hogyan fogom csinálni? Én még sohasem . . .

— Sohasem volt képviselő?! Na, de majd csak belejön!

— Ezt mondta Tóth elvtárs is,

akit fővárosi tanácstagnak jelöltek. Amikor azt mondtam neki, hogy fogalmam sincs, hogy mennek ezek a dolgok, azt felelte: majd segítjük egymást! A IX. kongresszus megadta a programot, ne búsúljak, ha csak azt csináljuk, akkor se marad időnk unatkozásra.

— Ez megvigasztalta?

— Meg. Még sohasem mentem az elvtársakhoz úgy, hogy ne segítettek volna. Egyébként a Tompa utcai körzetben, ahol a csatlakozó gyűlés volt, idős emberek, nyugdíjasok is megígérték, hogy ahol csak tudnak, támogatnak. Nagyon, nagyon megható volt, amikor arról beszéltek, hogy milyen más volt a harmincas években a képviselőválasztás, s hogy milyen volt, ... hogy milyen nehéz volt a ferencvárosi dolgozó nők helyzete ..., s milyen más most.

— Itt a kerületben éppen elég szakad a dolgozni akarók nyakába ...

— Éppen elég. A Soroksári út rendezése, a Boráros tér rendezése ... s aztán ott van a mostohagyerek, a Gubacsi út meg az Illatos út. Igaz, hogy a Gubacsi úton már nagyon sokat áldozott a tanács a lakások felújítására, de az Illatos út, az még hatalmas munkát ad ... Úgy, hogy ez még téma lesz egy ideig ... Persze, emellett, ne szerénykedjünk, téma lehet az is, ami már felépült, hogy mást ne mondjak, a József Attila lakótelep.

— Ne szerénykedjünk ... — mondja. Ehhez csak csak azt fűzhetjük hozzá, igaza van. Ne szerénykedjünk! ... Hogy ilyen munkásasszonyok kerülnek, kerülhetnek a parlamentbe ... azzal azt hiszem méltán büszkélkedhetünk.

Révai István

„Veszteségidő..."

— Mennyivel előbbre tartanánk, ha nem kellene vitázni a legelemibb dolgokon ... Az ember néha jobban igénybe veszik ezek a csatározások, mint az egész napi munka — panaszolta a Bélapátfalvai Cement- és Mészműgyár párttitkára.

— Bejön az üzembe egy fiatal műszaki, például. Se szó, se beszéd, megáll az emberek között és elkezdi ott stopperral az időt mérni. A munkások egy darabig várnak, hogy mi lesz ebből, nem tudják, normarendezésről, vagy miről van szó. Kérdeztek tőlem, a párttitkártól. Aztán kérnek, hogy érdeklődjem meg az időmérés okát. A fiatal műszaki megtagadja a magyarázatot, mondván: ez nem a párttitkár hatáskörébe tartozik, elég, ha az üzemvezető tud róla. Képzelheti, ezek után hogy néznek rám a munkatársaim.

— Kénytelen vagyok tehát hosszas vitákban újból és újból tisztázni a pártszervezet hatáskörét gazdaságszervező és irányító feladatát, mert mint kiderül, a fiatal műszaki nem maga találja ki, hogy „elég, ha a veszteségidőmérésről az üzemvezető tud ..." Így hallotta ezt kollégáitól is, akik szintén nem tartották fontosnak a pártszervezet bevonását az ilyen munkába. Nehezen értik meg, mennyivel hasznosabb lenne, ha azon vitáznánk, miként lehetne a pártszervezet és a munkások bevonásával csökkenteni a munka nélkül töltött időt, a sokszor kénytelen álldogálást.

Ezért mondom — zárta le a beszélgetést a párttitkár —, hogy a türelmünket sokszor bizony jobban igénybe veszi a sokoldalú felvilágosító munka, mint a kemencékből áradó hőség és az egész napi termelés.

K. E.

Ember és történelem

EGYETLEN POLITIKAI PÁRT, mozgalom sem vonhatja ki magát az alól, hogy értékítéletet mondjon megelőző korok eszméiről, harcairól, történeti alakjairól. A példák sokasága mutatja, hogy a haladást valóban komolyan akaró mozgalmak mennyire megbecsülték az elődöket, s nem csupán a „nemzeti meghatódottság", hanem az újat alkotó akarás is diktálta a múlthoz való visszanyúlást. A volt uralkodó osztályok és ideológusaik ismert történelemhamisításait most kár volna felsorolni és elemezni, hiszen oly sok könyv, tanulmány bizonyítja félreérthetetlenül, miként alakították át saját ízlésükre a múltat azok, akik irtóztak a jelen jóirányú formálásától. A történeti múlt frázissá torzult idézgetése (és persze hamisítása) így hovatovább egyik legfontosabb eszmei fegyvere lett a két háború közti reakciónak.

A fölszabadulással és méginkább a munkáshatalom kivívásával induló nagy fordulat tehát jócskán örökölt nacionalista terheket, s nem kis feladatra vállalkozott, amikor nemcsak a jelenben, hanem a múltban is a „helyükre kívánta tenni" az embereket, mozgalmakat. És itt nemcsak a durva hamisítások megcáfolására volt szükség. Azt bebizonyítani, hogy nem Verbőczy, hanem Dózsa az igazán nagy alakja történelmünknek, sokkal könnyebb volt, mint reálisan értékelni más, az uralkodó osztályok által is befogadott hősöket. (Az is nyilvánvaló volt, hogy 1918—1919-et a fasiszta értékelésekkel homlokegyenest ellentétes megközelítésben kell feldolgozni, tanítani, értelmezni!) Nagyobb gondot jelentett, hogy milyen is volt valójában Hunyady, Zrínyi, Kossuth és mások, akiknek nevét nem hallgatták el és formálisan nem gyalázták meg. Hogyan is kell értékelnünk a török hódítók elleni harcokat, vagy 1948—49-et. II. Rákóczi Ferenc szobra már a második világháború alatt is ott állt a Parlament előtt, ahol megszavazták a hadigazdálkodást csakúgy, mint a szovjetellenes hadbalépést.. Március 15-én, a mai pirosnyakkendős úttörők szülei és nagyszülei, ugyanolyan kokárdát tűztek ki és talán

ugyanazokat a verseket szavalták, mint gyermekeik huszonöt-harminc évvel később...

A manapság föl-föllobbanó és a más népekkel való barátságot oly könnyen beárnyékoló nacionalizmus — a történeti múlthoz nyúlva — jószerint nem a legdurvább hamisításokat ismétli. Az ismert példáknál maradva: nem Verbőczyt kívánja „rehabilitálni", nem a horthysta fehérterroristákat „mentegeti", hanem egész történelmünket (és főként annak nagy korszakait) próbálja békés ecsetkezeléssel szirupos rózsaszínűre festeni. Legszívesebben kiiktatná, vagy legalábbis utólag lecsendesítené a múlt osztályharcait.

AZ A SOK VITA, ami az elmúlt években nemzeti történelmünk értékeléseiről folyt, nem utolsósorban akörül forgott, hogy miként vélekedjünk évszázadok osztályharcairól, társadalmi mozgalmairól és függetlenségi küzdelmeiről. A pontos értékítéletbe ugyanis nemcsak az tartozik, hogy „méltóan" emlékezzünk az elődökre, évfordulókon kitűzzük a nemzeti zászlót, hanem az is, hogy a helyükre tegyünk eszméket, mozgalmakat, embereket. És ezúttal hadd emlékeztessünk arra, hogy az igazán nagy események, gondolatok és emberek azzal tüntek ki elsősorban, hogy magas szinten tudtak és mertek választ adni koruk kérdéseire. A történelem jelentős alakjai mindig bátran vallották magukat megelőző korok követőinek. De nagyságuk nem abból adódott, hogy büszkék voltak a múltra, hanem, hogy jól szolgálták a jelent.

Korábban sem hallgattuk el, de az elmúlt tíz-tizenöt évben többet elemeztük és gondosabban értékeltük a néptömegek történelemformáló szerepét. Jól tudjuk, hogy nagy történelmi sorsfordulókon, osztályok vagy nemzetek fegyveres összecsapásakor milyen történelemalakító szerepe van a népnek. A várak bástyáin és a lövészárkokban, a hadihajókon és barikádokon a nép védelmezi hazáját, vagy osztályát... De a történelem nemcsak nagy fordulatokból, háborúkból, csatákból áll, hanem mindenekelőtt hétköznapokból. És az utódok számára nemcsak az fontos, hogy ki miként harcolt, hanem az is, hogy mit csinált közben... Mert a hétköznapok történetét is a nép formálja. Ácsok és vasasok, tanítók és kőművesek alakítják mindazt, amit együtt úgy hívunk: történelem.

A múltat és a jelent marxista történelemszemlélettel vizsgálni elsősorban azt jelenti, hogy minden kérdést a korba, a kor fő összefüggéseibe ágyazva szemlélünk. Könnyebb a múltat — történelmi távlatból nézve — értékelni, mint a jelenre jól figyelni. Azonban a közelmúltban több olyan könyvet olvashattunk, amelyek a múltat vizsgálva a jelenhez is szólnak; vagy napjaink kérdéseire úgy válaszolnak, hogy mernek tanulni a múltból. Eltérő vonásaik ellenére összekapcsolja őket egy közös ismertető: az ember szerepének értékelése a történelemben.

SZAKKÖRÖKBEN ismert volt az a lelkes odaadás, amivel sok éven keresztül kutatta a nemrég elhunyt kitünő történész, Bartha István Kossuth Lajos életútját. Nemcsak azt igyekezett földolgozni, hogy mit tett Kossuth a nemzetért, mikor annak már elhivatott vezetője volt, hanem azt is, hogyan jutott el a vármegyei tisztviselő hazája és kora nagy kérdéseinek megértéséig. A közelmúltban megjelent könyve: A fiatal Kossuth (Akadémiai Kiadó) is azt az utat ábrázolja, amely elvezeti Kossuthot osztályostársai közül. „Hívjuk segítségül életének, tevékenységének korai emlékeit, vizsgáljuk meg tollának korai alkotásait, s próbáljuk nyomon követni őt azon az úton, amelyen az ismeretlenségből az ország nyilvánossága elé jutott, amelyen a helyi nemesirendi politikusból társadalmi reformerré, a polgári átalakulás ideológiájának egyik első hazai megfogalmazójává fejlődött". És mennyire igaza van a szerzőnek abban, hogy mellőzi azokat az anekdotákat, és epizódokat, amelyeket a korábbi Kossuth életrajzok első fejezeteiben olyan szívesen idéztek, s amelyekből olyan szívesen következtettek a gyermek vagy az ifjú Kossuth zseniális, prófétai, nemzetvezéri elhivatottságára. Hadd idézzük a szerző ezzel kapcsolatos elvi állásfoglalását. „E tanulmány szerzője valamennyi marxista történésszel együtt azt vallja, hogy a történelemformáló hősök nem kész ideológiai fegyverzetben lépnek a történelem színpadára, hanem a kor szükségletei teremtik meg őket, s hogy a hősök valójában nem formálják a történelmet: ők a kor szükségleteinek idején való felismerésével és beteljesülésük elősegítésével csupán szolgálják a történeti törvényszerűségek minden akadályon át megvalósuló érvényrejutását."

*

TÉMÁNK szempontjából fontos másik könyvet szintén az Akadémiai Kiadó jelentette meg. Kerekes Lajos írása (Ausztria története 1918—1955) nyugati szomszédunk történetének azt a csaknem négy évtizedét öleli fel, amely az Osztrák—Magyar Monarchia felbomlásától az 1955. évi osztrák államszerződés megkötéséig tartott. Már az indító fejezet sejteti, hogy a könyvben többről lesz szó, mint Ausztria történetének egyszerű leírásáról.

A könyv legfontosabb részei az ötödik fejezettel kezdődnek. A találó cím (A fasizmus és a nemzetiszocializmus versenyfutása Ausztriában) is jelzi az osztrák fasizmus belső és külső ellentmondásait. Az osztrák nácik történetének rövid áttekintése, és Hitler hatalomra jutása utáni terveik vizsgálata során imponáló pontossággal elemzi a Dolfuss-féle „konkurrens fasizmus" tervét.

Sok mindent megtud az olvasó az 1934-es viharos esztendőről, s benne a bécsi munkások februári — ma már történelmivé magasodó — felkeléséről.

„A bécsi munkások legendás önvédelmi felkelése az európai munkásmozgalom legszebb forradalmi hagyományai közé tartozik, mártírjait a munkásosztály örökre szívébe zárta. Gyilkosaikat hamarabb utólérte a megérdemelt végzet, mint azt bárki gondolhatta volna. A történelem nem maradt adós az ítélettel, mint ahogy hosszú távon sohasem maradt adós, mert sújtó keze — fizikailag, vagy erkölcsileg — mindig utoléri a gyilkosokat."

AZ OLVASÓ sok újat tud meg a fölszabadult Ausztria történetéből, a független osztrák nép első szabad éveiről; a választásokról, az újjáépítésről. Helyesen értékeli a pártokat, a köztük levő erőviszonyokat, az osztrák államszerződést.

A magyar falu története szerzője a témát sok évtizede tudósként kutató Eperjessy Kálmán.

Ma már általános és középiskolai történelemtanárok, könyvtárosok, levéltárosok tucatjai, ha nem százai vesznek részt helytörténeti kutatásokban. A város, falu, gyár történetének szépsége, érdekessége sok-sok úttörő- és KISZ-szervezet munkáját lendítette a helytörténeti kutatás irányába. Nem közömbös, hogy a kutatásban részt vevők milyen módszerekkel és milyen irányban végzik munkájukat. Eperjessy könyve ehhez is segítséget ad.

A szerző a falu kialakulását elemezve, sorra veszi a legfontosabb gazdasági-társadalmi, valamint földrajzi tényezőket. Sok gondot fordít a társadalmi szerkezet vizsgálatára, az osztályok harcára, de nem feledkezik meg a nép hétköznapi életéről sem, s módját ejti, hogy megvizsgálja „milyen volt a falu népének mindennapi élete, ruházkodása, táplálkozása, szórakozása, táncai, játékai, dalai".

HÁROM különböző könyv, s noha egyik szerzője sem vont le örök igazságnak felfogható tanulságot kutatásai eredményéből, mégis az összefogó (a három könyvet összekapcsoló) igazság félreérthetetlen: az ember (a hétköznapi ember és a kiemelkedő személyiség) perdöntő szerepe a történelemben.

Kiss György

Osztályok és pártok a Bethlen-konszolidáció időszakában*

Nemcsak a történészek, hanem az idősebb generáció, amelynek konkrét élménye, tapasztalata van a magyar fasizmus korszakából, és a történelem iránt érdeklődő ifjúság is keresi a választ: milyen események, tényezők eredményezték, hogy 1919-ben Magyarország a haladás élvonalából rövid időn belül a legreakciósabb országok közé került, s az 1919 augusztusában rendkívül szűk bázisra támaszkodó fehérterror a világ első fasiszta diktatúrájává konszolidálódhatott. Az e kérdésekkel foglalkozó, eddig megjelent hosszabb-rövidebb munkákat egészíti ki Pándi Ilona Osztályok és pártok a Bethlen-konszolidáció időszakában című könyve.

A témát nemcsak az adott történelmi korszak feltárásának szükségessége, az egyes társadalmi osztályok, rétegek valóságos történelmi felelősségének vizsgálata teszi jogosulttá és aktuálissá, hanem a szerző szavaival: „Enélkül nem érthetjük meg a felszabadulás utáni események logikáját sem, hiszen a népi demokrácia társadalmi, gazdasági, politikai, és kulturális tényezői az ellenforrada-

* Megjelent a Kossuth Könyvkiadónál, 1966.

lom éveiben sarjadtak." Időszerű azért is, mert a múlt eszméi közül egyesek „korszerű" formát öltve újraélednek, s nap mint nap harcolnunk kell legyőzésükért.

Napjainkban gyakran találkozunk — még egyes történészeknél is — olyan nezetekkel, amelyek vitatják, a magyarországi ellenforradalom fasiszta jellegét. A többpártrendszerre, a parlamentre, az SZDP és a szakszervezetek legalitására stb. hivatkoznak, anélkül, hogy alaposan megvizsgálnák e tényezők valóságos értékét. Magyarországon — olvashatjuk Pándi Ilona megállapítását — „Az ellenforradalmi rendszer döntő vonása... hogy bár liberális látszattal bűvészkedett, politikai légköre és ideológiája mindvégig fasiszta volt (időnként megközelítve már a totális formát)." Könyvében több helyen — különösen a „Pártok a parlamenti harcok tükrében" c. fejezetben — elemezve a rendszer „demokratikus", „liberális" vonásainak tényleges értékét, rámutat arra, hogy a parlament valójában nélkülözte a polgári demokrácia alapvető kritériumait. Az 1926-os választások szerző által idézett adatai, ugyancsak nyilvánvalóvá teszik a rendszer fasiszta jellegét.

A szerző sokoldalúan vizsgálja a társadalmi haladás teendőit az adott történelmi viszonyok között. Megállapítja, hogy Magyarországon a közvetlen feladat a demokratikus átalakulás volt. (A különböző társadalmi osztályok, rétegek érdekeinek, politikai arculatának elemzése után leszögezi, hogy a demokratikus átalakulásért folyó harc vezetésére csak a munkásosztály volt képes és a dolgozó nép érdekeit nem a burzsoá demokrácia, hanem a munkás-paraszt demokratikus diktatúra megvalósulása szolgálta volna.

A legrészletesebben a középrétegek helyzetével, politikai magatartásával foglalkozik. Ezt jelentős számukon kívül politikai súlyuk is indokolja. A magyarországi ellenforradalom hatalomra kerülésének körülményei — többek között az a tény, hogy a fasiszta rendszer tömegbázisának kiépítése csak a hatalom megszerzése után kezdődött meg, s hogy ez a bázis mindvégig labilis maradt — növelték a középrétegek politikai állásfoglalásának jelentőségét. E rétegek politikai passzivitása objektíve a fasiszta rendszer 25 éves uralmának egyik fontos tényezője volt.

Sok adat tükrében vizsgálja a szerző a különböző dolgozó rétegek gazdasági helyzetét, létbizonytalanságát, megmutatva ennek politikai hatását. Az ellenforradalmi kormányzat a létbizonytalanságot egyes rétegeknél közvetlenül, másoknál közvetettebb módon, tudatosan kihasználta politikai zsarolásra.

Helyesen mutat rá Pándi Ilona arra, hogy bár a munkásosztály a „terror ellenére, a fasiszta ideológia és a politikai befolyásolás dacára mindvégig az ellenforradalommal legkövetkezetesebben szemben álló osztály maradt, ellenállása mégsem volt elementáris erejű." Felsorakoztatja azokat a tényezőket, amelyek a munkásosztály harcát gátolták. Ezek között kétségtelenül az egyik legjelentősebb volt a munkásosztály politikai és szervezeti megosztottsága. Sokoldalúan és árnyaltan taglalja a szociáldemokrata és szakszervezeti mozgalmat. Megállapítja a legális munkásmozgalom vezetőinek felelősségét. Ezek tevékenysége „nem a tömegek erejére támaszkodó, a rendszert szisztematikusan aláásó antifasiszta tevékenység volt, amely közvetlen célként egy

demokratikus átalakulást jelölt volna ki." A szerző miközben leleplezi az opportunizmust, rámutat arra — ezt talán szükséges lett volna részletesebben kifejteni —, hogy az SZDP és a szakszervezetek a munkásosztály harcának nagyon fontos szervezeti kereteit jelentették.

Nem követelhetjük a szerzőtől, hogy minden általa tárgyalt kérdésre egyformán részletes választ adjon. Mégis úgy véljuk, *hogy a kommunista mozgalomról átfogóbb képet kellett volna adnia.* Részben a feldolgozott forrásanyag viszonylag korlátozott mennyisége, részben a szerkesztés helyenkénti hiányosságai miatt nem kapunk választ arra, hogy a KMP milyen konkrét követeléseket állított a rendszerrel szembe, a kommunisták milyen harci jelszavakkal agitáltak a dolgozók között. Ezért — bár a szerzőnek igaza van a kommunista párt stratégiai vonalának értékelésében — a könyvben e téma — akaratlanul is — nagyobb jelentőségre emelkedik, mint amilyen a valóságos súlya volt. A KMP-re is áll Marx azon mondása, hogy *„az igazi mozgalom egyetlen lépése többet ér tucatnyi programnál."* Ehhez hozzá kell tenni még azt is, hogy a KMP tömegmunkája és stratégiai célkitűzése között bizonyos ellentmondás is volt és ezért a különböző években nem egyforma erővel hatott a stratégiai célkitűzés a gyakorlati mozgalomban. Pontosabb lett volna a Kommunisták Magyarországi Pártjáról alkotott kép, ha a szerző egyértelműen fogalmazta volna meg a KMP és az MSZMP viszonyát, ha támaszkodott volna a dokumentumok egész sorára, melyekből kiderül, hogy *az MSZMP a kommunista párt fedőpártja volt. Az MSZMP célkitűzéseit, melyeket a szerző pozitívan fejt ki és értékel, a KMP vezetősége fogalmazta meg.* (Pl. A párt elvi nyilatkozatát és akcióprogramját Landler Jenő Alpári Gyula. Révai József és mások, a párt köztársasági jelszavát kifejtő, megindokló brosúrát pedig Kun Béla írta.) A KMP 1925 tavasza és 1926 vége között ritkán jelentkezett az agitációban önállóan, sokkal inkább az MSZMP-én, illetve a szociáldemokrata és szakszervezeti ellenzéki mozgalmon keresztül. Éppen ezért nem állíthatjuk szembe egymással például a KMP és az MSZMP köztársasági jelszavát. Nem elég pontos a szerzőnek az a megállapítása sem, hogy a KMP „csupán alulról" akarta a munkásosztály akcióegységét megvalósítani. Ez fennállt a 20-as évek végén, de 1925 decemberében, 1926 őszén és telén — a KMP vezetőségének utasítására — az MSZMP több alkalommal egységfront-javaslattal fordult a szociáldemokrata párt és a szaktanács vezetőségéhez a szanálás ellen, a dolgozók politikai jogaiért folytatott közös harc érdekében. (Más kérdés az, hogy egy ilyen akcióegység kialakulásának nem voltak meg a feltételei.)

A fenti megjegyzések nem rontják a könyvről alkotott pozitív véleményt. A szerző nehéz téma kidolgozására vállalkozott, s ezt a feladatot tartalmasan, sokoldalúan, stílusát tekintve színesen, érdekesen oldotta meg.

Pándi Ilona könyve széles olvasóközönségre számíthat. Különösen ajánlható pedagógusok, politikai munkások számára, akiknek értékes segítséget ad nemcsak történelmi múltunk megértéséhez, értékeléséhez, de a mindennapi eszmei, ideológiai harchoz is.

Liptai Ervinné

Fontosabb cikkek jegyzéke

1966. december 11-től 1967. január 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: Demokratikusan, fegyelmezetten (XII. 13. A pártdemokrácia és a pártfegyelem kérdéseivel foglalkozó cikk); Szatmári István: Felelősség az új tagokért, felelősség a pártért (XII. 14.); Faragó Jenő: Társadalmunk vezető ereje (XII. 29.) Pártbizottsági vizsgálatok voltak a munkásosztály helyzetéről; A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusáról közölt beszámolók (I. 5—10.); Cserhalmi Imre: Nagy propagandamunka előtt (I. 6. A IX. kongresszus anyagának feldolgozásával foglalkozó cikk); Az SZKP Központi Bizottságának határozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának előkészületeiről (I. 8.); Tamás István: Közös erővel (I. 14. A termelőszövetkezeti pártszervezetek tevékenységével foglalkozó cikk); Faragó Jenő: Nem elég felismerni (I. 15. A pártmunka továbbfejlesztésével, gazdagításával foglalkozó cikk); Sólyom József: Szélesebb jogkör, magasabb követelmény (I. 18—19. Az V. kerületi Pártbizottságon a hivatali pártszervezetek jogairól és feladatairól tartott ankét tapasztalatainak összegezése); Interjú, Oláh György elvtárssal, az MSZMP Heves megyei Bizottságának első titkárával az elemzőbb pártmunkáról (II. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Palotás Gyula: A pártbizottság gazdaságszervező és ellenőrző munkájának módszerei a Ganz Villamossági Művekben (1.); Léderer Frigyes: A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa (2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Aszen Csarakcsiev: A bolgár kommunisták kongresszusa (12.); Vladimir Augustin—Boleslav Kosina—Emanuel Matys: Szociológiai vizsgálatok alkalmazása a pártmunkában (12.).

IFJÚ KOMMUNISTA — Bolyós József: A KISZ pártirányításának néhány kérdéséről (11—12.); Főcze Lajos: KISZ-munka a budapesti egyetemeken (1.).

TANÁCSOK LAPJA — Dr. Lukács István: Formális elemek nélkül — új tartalommal (II. 2. A tanács pártirányításának módszerei a budapesti VII. kerületben).

KÖZNEVELÉS — Kornidesz Mihály—dr. Voksán József: Pártmunka az iskolában (I. 27.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Németh Károly: Új esztendő küszöbén (I. 1.); Dobi István elvtárs újévi köszöntője (I 3.); dr. Kovács Tibor: Tanácsi hatáskör, gazdasági önállóság (I. 8.); A Hazafias Népfront Országos Tanácsának az országgyűlési és tanácsi választásokkal foglalkozó üléséről közölt beszámoló (I. 21.); Biszku Béla elvtárs országgyűlési felszólalása (I. 28.); Kádár János elvtárs országgyűlési felszólalása (I. 29.); A Hazafias Népfront Országos Tanácsának választási felhívása (I. 29.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Takács Imre: A demokratikus választójog fejlődése Magyarországon (2.); Kálmán Endre: Aki nincs ellenünk, az velünk van (2.); dr. Fülei Sz. Zoltán: A gazdasági irányítás új rendjével kapcsolatos néhány jogi feladatról (2.);

NÉPSZAVA — Kállai Gyula: Népünk egysége — erőnk forrása (XII. 25.); Gáspár Sándor: Az új esztendőre (I. 1.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Interjú dr. Csikós-Nagy Bélával, az Országos Árhivatal elnökével az árreform előkészületeiről (XII. 14.); A KGST XX. ülésszakáról és a KGST végre-

hajtó bizottságának XXVII. üléséről kiadott közlemény (XII. 16.); Az 1967. évi népgazdasági terv (XII. 18.); dr. Ajtai Miklós: A jövő és terve (XII. 25.); Apró Antal elvtárs nyilatkozata a hazánkban létesítendő atomerőműre kötött szovjet—magyar egyezményről (XII. 29.); A szerkesztőség beszélgetése állami gazdasági vezetőkkel az önállóbb, ésszerűbb gazdálkodásról (I. 6.); Rózsa József: Munkaerő-gazdálkodás és bérezés az új mechanizmusban (I. 7.); dr. Molnár Imre: A tsz-tagsági viszony új vonásai (I. 11.); Manfred Kapluck: A gazdasági megtorpanás néhány tünete az NSZK-ban (I. 21.) Sőtér Edit: Munkásvédelem és gazdasági mechanizmus (I. 21); A Központi Statisztikai Hivatal jelentése a népgazdaság 1966. évi fejlődéséről (I. 25.); Földes István: Sikeres esztendő (I. 26. Az elmúlt év gazdasági mérlegével foglalkozó cikk); Az országgyűlés költségvetést tárgyaló ülésszakáról közölt beszámolók (I. 27—29); Timár Mátyás pénzügyminiszter elvtárs expozéja (I. 27.); Fehér Lajos elvtárs felszólalása (I. 27., Szabad Föld II. 5.); Pócs Ervin: A kenyérgabona termelése és világkereskedelme (II. 8.); Stefan Jedrychowski elvtárs nyilatkozata a lengyel—magyar gazdasági kapcsolatok sokoldalú fejlődéséről. (II. 10.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Huszár István: Gazdasági fejlődésünk feltételeiről (I.); dr. Piritvi Ottó: A mechanizmus kérdései a kongresszuson (1.); dr. Szilágyi Pál: A termelő fogyasztás és a reform (2.); dr. Németi László: A termelőszövetkezetek és a tervezés (2.); dr. Piritvi Ottó: Mi hasznom belőle? (2. Válasz a gazdasági reformmal kapcsolatos kérdésre).

NÉPSZAVA — A SZVSZ rendezésében Budapesten tartott kereskedelmi világkonferenciáról közölt beszámolók (XII. 15—18.); A Szaktanács és a KISZ felhívása az 1967. évi terv teljesítésére (XII. 18.); Beckl Sándor: Az 1966. évi bérügyi intézkedésekről (XII. 25.).

MAGYAR NEMZET — Dr. Csernok Attila: Nemzeti jövedelem és reáljövedelem 1966-ban (I. 29.); dr. Lévárdi Ferenc nehézipari miniszter elvtárs tájékoztatója a szénbányászatban felszabaduló dolgozók érdekében teendő intézkedésekről (II. 3.).

SZABAD FÖLD — Erdei Ferenc: Mezőgazdaságunk új éve (I. 1.); Dobi István: Számadás és tervezés (I. 22. A termelőszövetkezeti zárszámadási közgyűlésekkel és a tervezéssel foglalkozó cikk); Vlagyimir Mackevics, a Szovjetunió mezőgazdasági minisztere: A szovjet mezőgazdaság az új ötéves terv első évében (I. 29.);

FIGYELŐ — Dr. Román Zoltán: Az ipar technikai bázisa (XII. 14.); Garamvölgyi István: Iparunk új térképe (I. 11.); Kővári László: KGST-tervegyeztetés az új mechanizmusban (I. 25.); Az 1967. évi állami költségvetés (II. 1.); A szovjet ötéves terv irányzatai (II. 1.); Major Lajos: A Termelőszövetkezeti Szövetségek (II. 8.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Káplár József: Nemzetközi integráció és külkereskedelem (12.); Cukor György: Gazdasági tervezés Nyugat-Európában (12.); Pócs Ervin: A Német Demokratikus Köztársaság gazdasági fejlődése 1961 és 1965 között (12.); Csikós-Nagy Béla: Az árrendszer néhány elméleti problémája a KGST-országok közötti kereskedelemben (2.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — J. Troickij: Vegyes vállalatok a fejlődő országokban (1.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Dr. Dimény Imre: Mezőgazdaságunk feladatai a IX. pártkongresszus után (I. 4.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Pongrácz Aladár: A termelőszövetkezetek termékeinek szerződéses értékesítése és a gazdaságirányítás új rendszere (1.).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Komlós János: A szocialista kultúráért (XII. 18.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Rényi Péter: Kulturális aggályok? (1. Kongresszus utáni jegyzetek); dr. Vukovics Arnold—dr. Rovó Jenő: A politikai gazdaságtan oktatása az egyetemeken (1.).

MAGYAR NEMZET — Meruk Vilmos elvtárs nyilatkozata az egyetemi világnézeti oktatás korszerűsítéséről (I. 29.).

ÉLET ÉS IRODALOM — Vonsik Gyula: Vita a népművelésről (II. 4. Vitaindító cikk).

KRITIKA — Rényi Péter: Az avantgarde-tól a korszerű alkalmazott művészetig. (1.)

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Interjú Lister elvtárssal, a Spanyol Kommunista Párt Végrehajtó Bizottságának tagjával a Franco-féle népszavazásról (XII. 13.); A Magyar Népköztársaság kormányának nyilatkozata és az Országos Béketanács elnökségének nyilatkozata a Hanoi elleni amerikai légitámadásokról (XII. 17—18.); Az ENSZ-közgyűlés 21. ülésszakának szovjet értékelése (XII. 24.); Péter János: Magyarország és Európa (XII. 25.); A szovjet—török közös közlemény (XII. 28.); Fjodor Vlagyimirov: A kínai munkások helyzetéről (I. 7. A Trud cikke); Vajda Péter: Johnson-üzenet a háború árnyékában (I. 12.); Szabó L. István: A két Papandreu (I. 13. A görög politikai helyzettel foglalkozó cikk); Brezsnyev elvtárs gorkiji beszéde (I. 14.); Vajda Péter: Új doktrína kerestetik... (I. 14. A NATO katonai szervezetének válságával foglalkozó cikk); Linus Pauling: Bolygónk jövőjéért (I. 14.); Antonov: Az indonéz események (I. 15. A Pravda cikke); Jumzsagijn Cedenbal elvtárs nyilatkozata Mongólia gazdasági fejlődéséről, a nemzetközi munkásmozgalom problémáiról, a magyar—mongol barátságról (I. 22.); Kovács István: Újjáéled-e Párizs és Bonn együttműködése? (I. 26.); A szovjet kormány nyilatkozata a nyugatnémet neonáci és militarista erők tevékenységéről (I. 29.); Interjú a Finn Kommunista Párt küldöttségével a finnországi politikai helyzetről (II. 1.); Waldeck Rochet elvtárs sajtóértekezlete (II. 8.); Kalmár György: India kérdőjelei (II. 9.); Koszigin elvtárs londoni sajtóértekezlete (II. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Réti Ervin: Spanyolország — átmeneti időszakban (1.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — John Gollan: Wilson politikájának válsága (12.); Jan Prazsky: Az amerikai agresszió japáni támaszpontjai (12.); Francois Billoux: A franciaországi parlamenti választások előkészületei (1.)

NÉPSZAVA — Gáspár Sándor elvtárs tájékoztatója az SZVSZ főtanács szófiai üléséről (XII. 15.); Az SZVSZ főtanácsa XVI. ülésszakának határozatai (XII. 17.); Benoit Frachon elvtársnak, a CGT főtitkárának beszéde a vasasszakszervezeti székházban tartott nagygyűlésen a francia szakszervezeti mozgalom harcairól (I. 21.) és elutazása előtti interjúja (I. 24.).

IFJÚ KOMMUNISTA — Szabó Béla: Az imperializmus fellazítási taktikája és az ifjúság (1.).

MAGYARORSZÁG — Szabó L. István: NATO-jelek a CENTO-ban (I. 15.); Rudnyánszky István: Megosztott erők (II. 5. Az arab világ problémájával foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Walter Ulbricht elvtárs nyilatkozata a nyugatnémet kormánykoalíció politikájáról (1.); Harry Freeman: Mit mutatnak az amerikai választások? (1.); Nyugat-Európa és az Egyesült Államok (1.); V. Fetov: A kínai „kulturális forradalom" és a dolgozók (2.); Ivor Montague: A Nyugat-Németország-i újnácik tevékenységéről (2.); J. Rubinszkij: Franciaország és a NATO (2.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Interjú Münnich Ferenc elvtárssal régi harcokról és új gondokról, a kommunizmus törhetetlen erejéről (XII. 25.); Lu-

kács József: Párbeszéd és cselekvés (XII. 25. A marxisták és keresztények közötti vitával foglalkozó cikk); Erényi Tibor: A párt szövetségi politikájának történetéről (XII. 30.); Burlackij—Kuszkov: A kommunista mozgalom helyzetéről (I. 21. A Pravda cikkének ismertetése).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Tar Imre: A földtulajdon továbbfejlesztésének útja (1.); Sipos János: Elméleti igényesség és problémaérzékenység a francia marxisták ideológiai vitáiban (1.); Bálint József: Politika és tudomány (2.); Szentes Tamás: A fejlődés nem kapitalista útja korunkban (2.); Todero Frigyes: A „kinyújtott kéz" politikája (2. Olasz katolikusok és marxisták párbeszéde a mai világ legfontosabb kérdéseiről); Kis közgazdasági lexikon (1—2.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Ezekiasz Papaioannou: Ciprus függetlenségéért és haladásáért (12.); A fejlett kapitalista országok kommunistái időszerű problémáikról (12. 16 kommunista és munkáspárt képviselőinek eszmecseréje.); Radovan Richta: A tudományos-technikai forradalom és marxizmus (2.); Alberto Ferrari: A népfront tanulságai és Latin-Amerika (1.); Garai Róbert: A proletár nemzetköziség jegyében (1. Az MSZMP IX. kongresszusának a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseiben való állásfoglalásával foglalkozó cikk).

MAGYAR NEMZET — Komor Imre: Válságciklusok a tőkés világban (XII. 31.).

VILÁGOSSÁG — T. M. Jaroszewszki: Politikai neutralizmus? (12. „Az egyház a modern világban" c. zsinati konstitúcióval foglalkozó tanulmány); Lukács József: Vallás és történelmi tudat II. (Az I. rész a folyóirat 1966. januári számának mellékletében jelent meg).

NEMZETKÖZI SZEMLE — E. Rozental: A mai szociológia néhány problémája (1. A VI. szociológiai világkongresszus tapasztalataival foglalkozó cikk); T. Tyimofejev: A tudományos szocializmus és a kispolgári ideológia (2.); O. Machatka: Jugoszlávia 1966-ban (2.).

Ünnepi taggyűlések Baranyában

Az MSZMP Baranya megyei végrehajtóbizottsága határozatot hozott a IX. pártkongresszus politikai előkészítésében kiemelkedően dolgozó pártszervek megjutalmazására. Az első díjat, a Pécsi Porcelángyárban készült vörös eozin Lenin mellszobrot, tizenegy pártszervnek ítélték oda. A tíz második díjazott vörös zászlót, a kilenc harmadik díjas pedig díszoklevelet kapott. A jutalmakat ünnepi taggyűléseken a megyei pártbizottság tagjai nyújtották át.

Az első díjjal jutalmazottak között van a Pécsi Kesztyűgyár pártbizottsága, mely az üzemi pártszervezetek közül kiemelkedően készítette elő az alapszervezeti vezetőség és küldöttválasztó taggyűléseket, valamint az üzemi pártértekezletet. Az üzemben a kongresszusi munkaversenyben a szocialista brigádok 892 tagja tett vállalást, két új szocialista brigád alakult.

Első díjat kapott a Mecseki Szénbányászati Tröszt Zobákaknai üzemi pártbizottsága is. Ez a fiatal üzem a tröszt területén elsőnek teljesítette 1966-os tervét, és 21 558 tonna terven felüli szenet is adott a népgazdaságnak. A kongresszusi munkaversenyben az üzem dolgozóinak 67 százaléka részt vett. A politikai munka eredményességét bizonyítja az is, hogy a párttagok kétharmada vesz részt a szervezett oktatásban.

A legjobbak között volt a politikai munkában a dunaszekcsői termelőszövetkezet pártszervezete is. A kongresszust előkészítő pártrendezvényeken valamennyi párttag megjelent. Rendszeresen tartottak a községben politikai pártnapokat, átlagosan kétszáz résztvevővel, és a pártoktatás különböző formáiban százhetvenvanan vesznek részt. A pártszervezet munkája nagyban hozzájárult, hogy a termelőszövetkezet jó eredményekkel zárta az elmúlt gazdasági évet.

(M. E.)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 4. SZ. ÁPRILIS

TARTALOM

Dr. Dimény Imre: A Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusára — — — — — — — — — — 3
Wirth Ádám: A szocializmus teljes felépítésének útján 8

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Nagy Józsefné: Növekvő feladatok a könnyűiparban — 13
Moharos József: A nagyüzemi földhasználat és földtulajdon egysége — — — — — — — — 20
Karakas László: Tagjelöltség megszűnése — nagyobb felelősség a tagfelvételi munkában — — — — 24

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Szűrös Mátyás: A Kiesinger-kormány negyedéves mérlege — — — — — — — — — — — 28
K. Gy: A propagandisták hasznos segítője — — — 33
Szentirányi József—Rozs László: Nevelőmunka a pécsi pártiskolán — — — — — — — — — — 38
Dankó Lászlóné: Szakcsoportok munkája a pártoktatásban — — — — — — — — — — 42

A NOSZF 50. ÉVFORDULÓJÁRA

Vértes Imre: A forradalom továbbfejlesztésének tudományos programja — — — — — — — — — 45
N. A. Lomakin: A szovjet nép a Nagy Október 50. évfordulójára készül — — — — — — — — 53
Z. F.: Gyömölcsöző két évtized — — — — — — 57

AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI

Hámori Sándor: A pártalapszervezetek munkaterveiről és határozatairól — — — — — — — — 61

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Ágoston József: Párttitkárok tanfolyama Csongrád megyében — — — — — — — — — — — 69
Kerkay László: Termékeny, alkotó munka a párthatározatok nyomán — — — — — — — — 73
B. E.: Jubileumi munkaverseny Tolna megyében — — 76
Néveri László: Új vonások a járási tanácsok és a termelőszövetkezetek kapcsolatában — — — — 77
R. I.: A nádudvari „Vörös Csillag" brigádvezetői — 80
Fodor Sándor—Bucsi Elek: A szakmai és politikai munka a Hőgyészi Állami Gazdaságban — — — 85
Csonka György: A párttagság rendszeres tájékoztatásáról — — — — — — — — — — — — 88
Szabó József: Az eredményesebb gazdálkodásért... — 90
Szöllősi János: Közgazdasági elemző munka a termelőszövetkezetekben — — — — — — — — 93
Kovács Endre: Körültekintő ajánlást! — — — — 96
Szamos Rudolf: Elévülhetnek-e? — — — — — 96
Koréh Sándor: Nem kampányfeladat... — — — 99

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

F. V.: A szocialista országok gazdasági fejlődése — 101

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Sütő Gyula: Gázfáklya az Alföldön — — — — — 104
Jurmics László: A „Szorgalom" veteránja — — — 105
K. L.: A közgazdasági szemléletért — — — — — 106

EZT OLVASTUK

Gyenes László: A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság (Dr. Csizmadia Ernő könyvéről) — 107

Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — 110

Címoldalon: a felszabadulási emlékmű mellékalakja.
E havi számunk képeit az MTI Foto munkatársai (Bajkor, Bereth, Hadas) készítették.

PÁRTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.00964/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Fel. vez.: Bolgár Imre

Dr. Dimény Imre,
az MSZMP KB tagja

A Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusára

Hazánkban a mezőgazdaság szocialista átszervezése az önkéntesség, a fokozatosság, az anyagi érdekeltség és az állami támogatás lenini elveit követve a munkásosztály politikai támogatásával és aktív részvételével, a termelés növekedésével egyidejűleg ment végbe. Ezek a körülmények lehetővé tették, hogy a fiatal szocialista nagyüzemek a kezdeti nehézségeiket leküzdve eredményesen gazdálkodhassanak, hozzákezdhessenek gazdaságaik megszilárdításához, a szocialista termelési viszonyok erősítéséhez.

Szövetkezeteink megszilárdítását és fejlesztését társadalmunk fontos feladatának tekinti és számottevő beruházások történtek, állami támogatással is sok szakember került a szövetkezetekbe. A fejlődő eredmények nyomán a termelőszövetkezetet, mint gazdálkodási formát parasztságunk elfogadta, s ezek ma már szervesen illeszkednek szocialista népgazdaságunk egészébe. Egyes szövetkezetek lassúbb fejlődése és nem kielégítő helyzete elsősorban gazdasági okokkal magyarázható, nem pedig magából a szövetkezeti formából adódik. *Mivel pártunk a szövetkezeti tulajdont a szocialista tulajdon olyan formájának tekinti, amely nem rövid időre szól, arra van tehát szükség, hogy tovább erősítsük a tsz-eket.* Ezért is szükséges szerepüket növelni, működési körüket bővíteni, hogy parasztságunk az eddiginél jobban hasznosítsa az ebben a tulajdonformában rejlő kedvező lehetőségeket egész társadalmunk javára.

A feladat megoldásánál abból kell kiindulni, hogy a termelőszövetkezetek az önkéntesen társult dolgozó parasztok szervezetei és egyszersmind szocialista nagyüzemek, amelyek önálló szövetkezeti, vállalati gazdálkodást folytatnak. Ez a lehetőség jelentkezik abban, hogy a szövetkezetek közgyűlésein és választott szerveiben a demokrácia érvényesítésére van szükség, míg a gazdaság szervezésében az egyszemélyi vezetésre.

Szövetkezeteink további erőteljesebb fejlődését ma még sok tényező gátolja. Ezek akadályozzák az önálló vállalatszerű gazdálkodást, lassítják a meglevő lehetőségek hatékonyabb kihasználását, nehezítik az

egységes paraszti osztály kialakulását. E tényezők között kell megemlíteni a gyenge termelőszövetkezetek nagy számát, több helyen a nagyüzemi termelőkapacitások és a háztáji termelési lehetőségek korlátozott kihasználását, s a mezőgazdasági munkaerőnek a legutóbbi időkig tapasztalt egészségtelenül nagy méretű városba áramlását.

Társadalmi rendszerünk fő céljaival összhangban arra kell törekednünk, hogy javuljon a szocialista mezőgazdasági nagyüzemek jövedelmezősége, korszerűen, olcsón és gazdaságosan termeljenek. Ezért *nagyobb gondot kell fordítanunk az önálló szövetkezeti gazdálkodás feltételeinek megteremtésére és arra, hogy a termelés korszerűen, belterjes irányba fejlődjék. Ez az alapja annak, hogy a termelőszövetkezetek a munka növekvő termelékenysége alapján az elhasználódott álló- és forgóeszközöket saját bevételeikből pótolják; a szövetkezeti tagok a munkásokéval arányos személyi jövedelemhez jussanak; a termelés bővítéséhez szükséges felhalmozást, illetve az e célra felvett hitelek visszafizetését saját erőből fedezzék; a szövetkezeti jelleg megtartásával és erősítésével egyidejűleg erősítsék a vállalatszerű gazdálkodás elemeit és áttérjenek a garantált, rendszeres munkadíjazásra.*

E fő törekvéseket annak a gazdaságpolitikai elvnek szem előtt tartásával valósíthatjuk meg, hogy *gazdasági előrehaladásunkat az ipar és a mezőgazdaság egyidejű, arányos fejlesztésére alapozzuk.* De az ipari termelés bővítése hazánkban reálisan csak a mezőgazdaság fejlesztésével egyidejűleg lehetséges, ugyanakkor a mezőgazdaság anyagi-műszaki megalapozásában döntő szerepe van az iparnak.

A szövetkezeti mozgalmunk további megszilárdítása érdekében fontos, hogy ezeket az összefüggéseket a széles közvélemény elfogadja és jelentőségét megértse. *Ezt hivatott elősegíteni a Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusa is. A kongresszusnak fel kell mérnie szövetkezeti mozgalmunk helyzetét, meg kell vitassa a szövetkezetek gazdasági és szervezési feladatait, a földtulajdon kérdését, valamint a termelőszövetkezeti szövetségek létrehozásának és jövőbeni működésének problémáit.* A kongresszus résztvevői segítsék elő, hogy szövetkezeti parasztságunk ez alkalommal is történelmi jelentőségének megfelelő figyelmet és megértést tanúsítson a munkásosztállyal való együttműködés gondolata, a munkásosztály eszmei és politikai céljai iránt.

Kívánatos, hogy a kongresszuson a szocialista demokrácia szellemében érvényesüljön a szövetkezeti érdekek védelméből fakadó kritika és ez párosuljon azzal, hogy a tanácskozás önkritikusan bírálja a szövetkezeti mozgalom helyzetét, számbavegye nehézségeit, soron levő feladatait.

A fenti célkitűzések összhangban vannak a gazdaságirányítási rendszer, illetve az állami felügyelet továbbfejlesztésével és a szövetkezeti demokrácia erőteljesebb érvényesülésével. A termelőszövetkezetekre kötelezettség csak a jogszabályokból, a megkötött szerződésekből, valamint a közgyűlés és a választott szervek határozataiból származhat.

A szövetkezeti mozgalom társadalmi elismerése jut kifejezésre abban, hogy a kongresszus nyomán megalakulnak a termelőszövetkezetek társadalmi, képviseleti szervei.

Szövetkezeti parasztságunk megelégedéssel fogadta, hogy a közeljövőben létrejönnek a termelőszövetkezetek társadalmi, képviseleti szervei. Várakozással tekint a kongresszus és a Termelőszövetkezetek Területi Szövetségeinek megalakulása elé. Ez kifejezésre jutott a kongresszust előkészítő szövetkezeti közgyűléseken is. Január 15 és február 28-a között valamennyi mezőgazdasági termelőszövetkezet megtárgyalta a szövetkezetek gazdálkodásának elvi, gyakorlati kérdéseit, a szövetkezeti földtulajdon létrehozásával kapcsolatos teendőket és megválasztotta a megyei termelőszövetkezeti tanácskozásokon résztvevő küldötteket. A közgyűlések élénkek voltak, különösen ott, ahol konkrétan foglalkoztak ezzel a témával és azt nem kapcsolták össze a zárszámadással. *Parasztságunk kifejezésre juttatta, hogy helyesli a szövetkezetek társadalmi képviseleti szerveinek létrehozását, a megváltozott körülményekhez igazodó és a termelőszövetkezetek működését és gazdálkodását szabályozó új alapokmány kidolgozását. Kifejezték egyetértésüket abban is, hogy a szövetkezetek demokratikusan választott képviseleti szerveire, így a Termelőszövetkezetek Országos Kongresszusára, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsára, a Termelőszövetkezetek Területi Szövetségeire szükség van.* Ezek a szövetkezeti mozgalom továbbfejlődésének fontos emelői lehetnek. Nyilvánvaló az is, hogy a növekvő önállóság fokozott mértékben igényli a szövetkezetek együttműködését, s ezt nem célszerű állami útra terelni.

Az új képviseleti szervek előmozdíthatják a szövetkezetek demokratikus működését és az eredményes, önálló vállalatszerű gazdálkodásukat, elláthatják a szövetkezetek jogvédelmét, megoldhatják érdekképviseletüket. Ezek a szervek nem alkotnak egységes szervezeti hálózatot, nem gyakorolnak közvetlen irányítást és működésükkel kapcsolatos költségeket a szövetkezetek viselik. *A képviseleti szervek létrehozásával tovább szélesedik és erősödik szocialista államunk demokratizmusa.* A munkáshatalom egyik alapvető osztályának új társadalmi szervezete kapcsolódik be a gazdaságszervező munkába. Elősegítik a gyakorlati érvényesülését annak az elvnek, miszerint a gazdálkodás irányítása a szövetkezetekben elsősorban a választott vezetők és a szakemberek feladata. A megalakuló képviseleti szervek — maguk a szövetségek — nem helyettesíthetik az üzem vezetését, hanem tevékenységükkel elősegítik a lehető legjobb megoldások megvalósulását. Tehát nem irányítják a termelőszövetkezeteket, hanem megbízás alapján átveszik a termelőszövetkezetek üzemi feladatainak egy részét. Az új gazdasági irányítás szellemének megfelelően a jövőben az állami szervek által végzett feladatok egy részét maguk a szövetkezetek végzik. Másik részét pedig a szövetkezetek saját képviseleti szervei. Világos tehát a munkamegosztás a szövetkezetek és a képviseleti szervek között, s ez utóbbiak azokat a feladatokat segítik elő, amelyeket egy-egy szövetkezetben gazdaságosan nem lehet megoldani.

*

A szövetkezetek *legjelentősebb tanácskozó politikai, központi fóruma a négyévenként összeülő országos kongresszus lesz.* A Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusára ez év áprilisában kerül sor.

Ezen megvitatják a szövetkezetek működésével, gazdálkodásával kapcsolatos főbb kérdéseket, az új szövetkezeti és földjogi törvény irányelveit. Állást foglal majd a kongresszus a szövetkezetek területi szövetségei létrehozásának szükségességében és rendszerének alapvető kérdéseiben és megválasztja a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsát. A kongresszus küldötteit a márciusban megtartott megyei tanácskozásokon választották meg, mégpedig minden 2200 termelőszövetkezeti tag után egy küldöttet. *A kongresszuson 520 szövetkezeti tag képviseli majd parasztságunkat.* Eddig is működött hazánkban a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa a földművelésügyi miniszter elnöklete alatt. A tanács tagjait azonban a kormány nevezte ki, nem választás útján nyerték a megbízatásukat. A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsába a szövetkezeti mozgalomban leginkább jártas, legjobban felkészült tagokat választják majd be. *Az Országos Tanácsnak 101 tagja lesz.*

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa a termelőszövetkezetek központi képviseleti szerve. Fontos rendeltetése a szövetkezetek országos jelentőségű kérdéseinek rendszeres megtárgyalása. Kezdeményezhetnek és javaslatokat tehetnek az állami szerveknek a szövetkezetek gazdálkodását segítő intézkedésekre. Felhívásokat bocsáthat ki, ajánlásokat tehet és más formában is iránymutatást adhat a szövetkezeteknek és a Területi Szövetségeknek a szövetkezeti elvek helyes alkalmazására. Szakmai tanfolyamokat, országos tapasztalatcseréket szervezhet. Értékeli és szervezi az Országos Tanács a szövetkezetekben kialakult munkaversenyt és a szocialista brigádmozgalmat.

A tanács feladata tehát sokrétű és jelentős. Ezek elvégzésére kis létszámú függetlenített apparátust tartanak fenn. Jól képzett, a szövetkezeti mozgalomban jártas szakemberek alkotják majd ezt az apparátust.

A kongresszust követően kerül sor a Termelőszövetkezetek Területi Szövetségeinek megalakítására. Ezek a szövetségek a megyéken belül gazdasági körzetenként, illetve egyes indokolt esetekben megyénként alakulnak. Egy-egy területi szövetségbe 50—100 szövetkezet részvételével lehet számolni. A szövetségek megalakításánál arra törekszünk, hogy tevékenységük keretében lehetőség nyíljék a szövetkezetek és a szövetségek közötti munkamegosztásra. Ez önmagában megszabja, hogy mennyi lehet egy-egy szövetséghez tartozó szövetkezetek száma. Ha ugyanis túl nagy a számuk, akkor munkamegosztás nem alakulhat ki, ha viszont túl kicsi, akkor ezek a szövetségek olyan funkciókat láthatnak el, amelyeket nem kívánatos a hatáskörükbe utalni. *A szövetségek megalakításánál tehát törekednünk kell arra, hogy a szövetkezetek képviseleti szervei legyenek és tevékenységüket eredményesebbé tegyék. A területi szövetségek a szövetkezetek önkéntes elhatározása alapján alakulnak meg.* Ez azt jelenti, hogy a szövetségek munkájában csak azok a szövetkezetek vesznek részt, amelyek azt szükségesnek tartják. Törekszünk azonban arra, hogy valamennyi szövetkezet tagja legyen valamelyik szövetségnek. Meggyőződésünk, hogy e termelőszövetkezetek erőteljesebb továbbfejlesztése indokolja és szükségessé teszi, hogy valamennyi termelőszövetkezet éljen azzal a lehetőséggel, amit a szövetségek megalakítása jelent, s vegyenek részt e szervek munkájában. Fontos, hogy a jó és ma már megszilárdult szövetkezetek is ott

legyenek ezekben a szövetségekben, azért, hogy a szövetkezeti mozgalomban szerzett nagy és értékes tapasztalataikat mások is hasznosíthassák. Ügyelnünk kell arra, hogy ezek a szervek ne váljanak bürokratikus intézményekké. Küzdjenek a szocializmustól idegen törekvések, a spekuláció, a népgazdasági érdekek megsértői ellen.

*

E képviseleti szervek tevékenységükkel hatékonyan segítik majd a szövetkezeti mozgalom érdekeit, munkájukkal meggyorsítják a mezőgazdaság, a falu továbbfejlődését. Azzal például, hogy megvitatják a szövetkezetek üzemi terveiből, a népgazdaság igényeiből adódó feladatokat és ezek megoldására ajánlásokat dolgoznak ki, lehetővé tehetik a népgazdasági és üzemi érdekek összhangjának jobb érvényesülését, biztosíthatják a helyi lehetőség jobb kihasználását. Javaslatokat tehetnek a munkaszervezésre, a munka díjazására, a termelési specializáció lehetőségeire, gazdasági előnyeire és szükség szerint e célból koordináló tevékenységet fejthetnek ki. Jelentős szerepet vállalnak magukra azzal is, hogy tájékoztatják a szövetkezeteket az értékesítés és beszerzés lehetőségeiről, feltételeiről, kezdeményezik az árukapcsolatok létrehozását, közreműködnek az áruk átadásánál, átvételénél és minősítésénél. Megteremthetik annak feltételeit. hogy a szövetkezetek és a különféle vállalatok kapcsolata egyre inkább szocialista kereskedelmi tartalmat nyerjen. Revíziós vizsgálatokat kezdeményezhetnek, illetve végezhetnek a szövetkezetekben, és megszervezik a szövetkezet jogvédelmét, illetve a szövetkezetek jogtanácsosainak munkáját. ezzel megszilárdíthatják a szövetkezetek belső gazdasági rendjét, megóvhatják a szövetkezeteket esetleges túlkapásoktól.

A termelőszövetkezetek területi szövetségei tehát sokrétű feladat megoldására lesznek képesek. Az, hogy a tevékenységük mennyiben lesz hasznos és eredményes, nagyrészt attól függ. hogy a részt vevő szövetkezetek milyen konkrét feladatokkal bízzák meg és a függetlenített apparátus milyen felkészültségű emberekből alakul ki. Nagy gondot kívánunk fordítani arra, hogy e szövetségek függetlenített apparátusában szövetkezeti mozgalmunkban jártas, politikailag és szakmailag képzett, közgazdasági ismeretekkel rendelkező szakemberek kerüljenek, olyanok, akik az üzemi ismereteken túl, népgazdasági áttekintéssel is rendelkeznek.

WIRTH ÁDÁM,
a Valóság főszerkesztője

A szocializmus teljes felépítésének útján

A mezőgazdaság szocialista átszervezése után az MSZMP VIII. kongresszusa megállapította, hogy új állomáshoz érkeztünk: befejeztük a szocializmus alapjainak lerakását és közvetlenül napirendre került annak teljes felépítése. Akkor sokan azt gondolták, hogy a szocializmus teljes felépítése már csupán rövid időt vesz igénybe és hamarosan Magyarországon is elkezdődhet a kommunizmus építése. Azt, hogy a párt a VIII. kongresszuson még nem mondta ki a szocializmus teljes győzelmét, hanem csak alapjainak lerakásáról beszélt, inkább valamiféle politikai óvatosságnak tekintették: előbb szilárdítsuk meg az elért vívmányokat és csak azután deklaráljuk a teljes győzelmet: a szocializmus teljes felépítésének kimondásával várjunk addig, amikor a lakosság életszínvonala is érezhetően emelkedik.

Ez az óvatosság kétségtelenül indokolt volt és a VIII. kongresszus bölcs mérséklettel járt el, amikor nem engedett annak a türelmetlenebb hangulatnak, amely már ekkor a szocializmus teljes győzelmét szerette volna ünnepelni és máris a kommunizmus építésére gondolt. De nemcsak erről — egyszerű politikai óvatosságról — volt szó, hanem ennél jóval többről: a *szocialista építés szükségszerű szakaszának reális megítéléséről.* A két kongresszus közötti időszak még világosabban megmutatta, hogy közvetlenül a termelési eszközök köztulajdonba vétele után a szocialista viszonyok nem lehetnek minden szempontból kifejlettek. A fiatal és kiforratlan szocialista viszonyok fejlődését a régi társadalom igen sok objektív és szubjektív maradványa akadályozza. Ezért a szocialista viszonyok kifejlesztése, a szocializmus teljes győzelmének biztosítása a szocializmus alapjainak lerakása után is még egy *külön fejlődési szakaszt* követel, amelyben egy egész sor bonyolult gazdasági, politikai és kulturális feladatot kell megoldani. Az elmúlt év végén megtartott IX. pártkongresszus az előző négy esztendőben megtett út eredményeit mérlegelve arra a következtetésre jutott, hogy a szocializmus építését még ma sem tekinthetjük befejezettnek, *az építőmunka közvetlen célja és aktuális feladata változatlanul a szocializmus teljes felépítése.* A két kongresszus közötti időszak gyakorlati tapasztalatai ugyanakkor lehetővé tették, hogy a *IX. kongresszus to-*

rábbfejlessze és elmélyítse a szocializmus teljes felépítésének programját, konkrétabban és gyakorlatiasabban fogalmazza meg célkitűzéseit.

A szocializmus teljes felépítése nem valamilyen elvont célkitűzés, amelyet valamiféle formális mércével mérhetünk. A IX. kongresszus határozatának egésze jelenti a szocializmus teljes felépítésének gyakorlati programját. A szocializmus teljes felépítése programjának teljes bemutatása tehát megkövetelné a kongresszuson kijelölt valamennyi gyakorlati feladat részletes ismertetését. A teljesség igénye nélkül, csupán annak jellemzésére, hogy *milyen irányban fejlesztette tovább a IX. kongresszus a szocializmus teljes felépítésének programját,* itt csak az alapvető feladatokat emelem ki: a szocializmus saját anyagi-műszaki bázisának a megteremtését, a szocialista termelési viszonyok teljes kiépítését, a szocializmus politikai rendszerének további tökéletesítését.

A szocializmus saját anyagi-műszaki bázisának létrehozása

megköveteli *a termelőerők további fejlesztését.* A szocializmus építése során kezdetben csak azokra a termelőerőkre támaszkodhattunk, amelyeket még a kapitalizmus hozott létre. A szocialista forradalom anyagi alapja éppen az, hogy a kapitalizmus olyan termelőerőket fejleszt ki, amelyek már megkövetelik a termelési eszközök köztulajdonba vételét. A szocialista forradalom azonban nem elégedhet meg azzal, hogy a készen kapott termelőerőket felhasználja. A szocializmus alapvető társadalmi céljainak megvalósítása — a dolgozók életszínvonalának lényeges emelése, a szociális problémák megoldása, a kulturális forradalom kibontakoztatása, a személyiség szabad és sokoldalú fejlődésének biztosítása — a termelőerők gyorsított fejlesztését teszi szükségessé, különösen egy olyan országban, amelyben a kapitalizmus csak bizonyos korlátok között és egyoldalúan fejlesztette ki saját termelőerőit. A felszabadulás előtti kapitalista Magyarország termelőerői elmaradtak a fejlettebb nyugat-európai országok színvonalától, nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is. Belülről a félfeudális maradványoktól terhelt elmaradott viszonyok, kívülről az ország gazdasági és politikai függő helyzete eltorzította a termelőerők fejlődését is. Az iparosodás felemás módon ment végbe, az ipar népgazdasági súlya és műszaki színvonala általában alacsony volt. A mezőgazdaságban pedig a félfeudális nagybirtok akadályozta a termelőerők fejlődését. Ilyen örökség mellett a szocialista forradalom első feladata a mennyiségi lemaradás felszámolása volt. El kellett kezdeni a szocialista iparosítást, tömegesen új üzemeket, technikai berendezéseket létrehozni az iparban, ami előfeltétele a mezőgazdasági termelés korszerűsítésének is. Ebben az időszakban a termelőerők extenzív fejlesztésére esett a hangsúly.

A szocializmus teljes felépítésének programjában az egyik legfontosabb új vonás, hogy a IX. kongresszus a termelőerők fejlesztésében a hangsúlyt az extenzív formáról az intenzív fejlesztésre helyezi át. Előtérbe került a termelőerők korszerűsítése, műszaki színvonaluk és hatásfokuk növelése olyan belső termelési struktúra kialakítása a nemzetközi munkamegosztás, elsősorban a szocialista világrendszer kedvező lehetőségeinek felhasználásával, amely módot ad a meglevő termelő-

erők maximális kihasználására és további dinamikus fejlesztésére. A szocializmus teljes felépítése nem egyszerűen a termelőerők eddigi fejlesztésének puszta folytatását kívánja meg tehát, hanem annak minőségileg új szakaszát, amelyben a múlttól örökölt mennyiségi elmaradottság felszámolása után jelentősen előre lépünk a minőségi fejlesztés terén is. Csak ennek megoldásával teremthető meg a szocializmus saját anyagi-műszaki bázisa, amely biztosítja az alapvető szociális és kulturális célkitűzés megvalósítását. Az anyagi-műszaki bázis megteremtésével szorosan összefügg a szocialista termelési viszonyok további tökéletesítése.

A szocialista termelési viszonyok tökéletesítése

is átfogóbban és konkrétabban fogalmazódott meg a IX. kongresszuson mint négy évvel ezelőtt. Akkor inkább csak általában volt szó a szocialista termelési viszonyok tökéletesítésének szükségességéről és ezen belül is főleg a fiatal szövetkezeti szektor megszilárdításának jelentőségét hangsúlyoztuk. Az elmúlt évek tapasztalatai és különösen a termelőerők fejlesztésének új szükségletei azóta megmutatták, hogy a szocialista termelési viszonyok tökéletesítése át kell fogja az egész népgazdaságot. Ezt a felismerést fejezi ki a gazdasági mechanizmus reformja. A szocialista termelési viszonyok lényege a termelési eszközök köztulajdona, de teljes terjedelme ennél jóval szélesebb: magában foglalja a szocialista tervgazdálkodás egész rendszerét, a munka és a jövedelem elosztásának szocialista formáit. A termelés fejlesztésének új feladatai megkövetelik, hogy az eddigi alapokon — megőrizve és tovább erősítve a termelési eszközök szocialista köztulajdonát — továbbfejlesszük és tökéletesítsük a szocialista termelési viszonyok egész rendszerét, ezen belül elsősorban a tervezés és a gazdasági irányítás konkrét mechanizmusát.

A termelési viszonyok szocialista jellegének erősítése nem elvont és öncélú feladat. Azt a célt szolgálja, hogy a gazdaság minél hatékonyabban és eredményesebben működjön. Ha a népgazdaságot következetesen a szocialista tulajdon alapján hatékonyabbá és eredményesebbé tesszük, az egyben a szocialista tulajdonviszonyok tökéletesítését, a szocialista jelleg erősítését is jelenti. Ezért teljesen alaptalan és hibás a gazdasági mechanizmus reformját úgy felfogni, mint valami visszalépést a termelési viszonyok szocialista jellegében, mint a kapitalizmusnak tett engedményt. A szocialista országokban végbemenő gazdasági reformok polgári értelmezői éppen arra törekednek, hogy a reformok értelmét elválasszák a termelési viszonyok szocialista jellegétől, úgy tüntessék fel azokat, mint a szocializmus és a kapitalizmus összeegyeztetését, mint letérést a következetes szocialista útról. Egyes elszigetelt gazdasági formák és módszerek — többek között az áruforma és a jövedelmezőség — felületes párhuzama alapján azt állítják, hogy a modern ipari társadalomban feloldódik a kapitalizmus és a szocializmus különbsége. A valóságban az egyes elszigetelt gazdasági formák és módszerek — pl. az áruforma — igazi értelmét azok a termelési viszonyok határozzák meg, amelyekben alkalmazzák őket.

Az új gazdasági mechanizmus hazánkban a szocialista termelési

viszonyok szilárd alapjaira épül, a tulajdonviszonyok szocialista átalakítása nélkül nem kerülhetne sor a tervgazdálkodás új, hatékonyabb rendszerének kiépítésére sem, s *a reform továbbra is gazdasági életünk megingathatatlan alapjának tekinti a szocialista tulajdont.* Ilyen feltételek mellett azoknak a gazdasági formáknak és módszereknek a felhasználása, amelyek látszólag a kapitalista árugazdálkodásra emlékeztetnek, a valóságban a szocialista termelési viszonyok erősödését és hatékonyabb működését szolgálják.

Konkrétabban merül ma már fel *a mezőgazdasági szövetkezetek szocialista jellegének megszilárdítása is.* A szövetkezeti szektor szocialista jellegének megszilárdítása nem a szövetkezeti jelleg megszűnését, vagy állami szektorrá való átalakítását jelenti, hanem a szövetkezeteknek mint a szocialista tulajdon teljes értékű formájának a megszilárdulását. Ezt szolgálják a IX. kongresszuson hozott agrárpolitikai döntések. Többek között a szövetkezeti földtulajdonra vonatkozó határozat is. Az a tény, hogy a termelőszövetkezetek használatában levő föld eddig nagyobbrészt magántulajdonban, kisebbrészt állami tulajdonban volt, nemcsak a földhasználatot tette nehézkessé, hanem elvileg is csorbította a szövetkezeti tulajdont. A szövetkezeti földtulajdon fokozatos megteremtése a kongresszuson meghatározott módon, tehát elvi jelentőségű, és egyik előfeltétele annak, hogy a szövetkezeti tulajdon teljes értékű szocialista tulajdonforma legyen. A szövetkezeti jelleget szilárdítják meg azok a pénzügyi, ár- és hitelpolitikai intézkedések is, amelyek az önálló gazdálkodás lehetőségeit bővítik.

A politikai rendszer fejlődésének

fontos feltétele a szocialista nemzeti egység erősítése. Az MSZMP politikájával kapcsolatban kettős értelemben beszélhetünk a szocialista nemzeti egységről. Egyfelől ez a politika a most már szocialista nemzet valamennyi osztályának és fontosabb társadalmi rétegének alapvető érdekeit kifejezi, tehát objektív tartalmában népünk új érdekközösségének megtestesítője. Másfelől megvalósítása feltételezi a nemzet alkotó erőinek széles összefogását, valamennyi osztály és társadalmi réteg tudatos részvételét ennek a politikának a gyakorlati megvalósításában. Megvannak-e társadalmunkban egy ilyen politika objektív előfeltételei? Erre a kérdésre határozott igennel válaszolhatunk. Társadalmunk valamennyi osztályának és fontosabb társadalmi rétegének alapvető érdekei egybeesnek. A nem alapvető érdekek tekintetében az ellentmondásoknak egész sora van még, amelyeknek megoldása az egység erősítésének fontos feltétele. Ugyanakkor a szocialista nemzeti egység gyakorlati megvalósítása, abban az értelemben, hogy az *egész nemzet a közös érdekek felismerése alapján tudatosan és aktívan dolgozzon, részben még előttünk álló és megoldásra váró feladat.* Ebben az utóbbi értelemben a szocialista nemzeti egység megteremtése intenzív politikai munkát, a szocialista osztályok és társadalmi rétegek politikai öntudatának és aktivitásának fejlesztését, a reakciós politikai erők elleni aktív harcot követel.

Társadalmunk osztályszerkezetéből következik, hogy az osztályszemléletre a szocialista nemzeti egység politikáján belül is szükség

van. Az osztályszemlélet jutott kifejezésre a IX. kongresszuson a *munkásosztály vezető szerepének hangsúlyozásában is.* A szocialista nemzeti egység nem elvtelen alapokon, hanem a munkásosztály politikai platformján jön létre, a munkásosztály forradalmi programja szabja meg a társadalmi haladás irányát. A vezető szerepnek ez egyik fontos oldala. A munkásosztály vezető szerepének másik oldala, hogy ez az osztály közvetve vagy közvetlenül vezető helyet foglal el az ország irányításában. Az osztályszemlélet érvényesülését jelzi az is, hogy *a kongresszus kiemelten foglalkozott a munkás—paraszt szövetség erősítésével.* A mezőgazdaság szocialista átszervezése után a VIII. kongresszus joggal állapította meg, hogy a munkás—paraszt szövetség új, szilárdabb alapokra került. De hiba lenne ebből azt a következtetést levonni, hogy ez a szövetség most már automatikusan, minden ellentmondástól mentesen fejlődik. A két nagy szocialista dolgozó osztály objektív helyzetéből adódóan mindkét osztálynak a közös érdekek mellett vannak sajátos érdekei is, amelyek különböző ellentmondások forrásai. Ezért a munkás—paraszt szövetség erősítése állandó feladat, feltételezi a két osztály gazdasági kapcsolatainak tervszerű szabályozását a közös érdekek alapján.

Politikai rendszerünk továbbfejlődésének alapvető jellemzője a szocialista demokrácia kiszélesítése és elmélyítése. A szocialista demokrácia fejlesztését nem szubjektív politikai döntések sürgetik. Politikai rendszerünk lényegénél fogva demokratikus, a demokratizmus kereteit és formáit azonban mindig társadalmunk objektív helyzete és azok a feladatok határozzák meg, amelyeket a szocializmus építésében meg kell oldani. *A szocializmus alapjainak lerakása lehetővé tette, a szocializmus teljes felépítése pedig egyenesen megköveteli rendszerünk demokratizmusának a növelését.* A IX. kongresszuson hozott döntések két irányban fejlesztik tovább rendszerünk demokratizmusát. Egyrészt növelik a közvetlen demokrácia lehetőségeit; a hatáskörök és a döntési jogok nagyobb decentralizálásával biztosítják, hogy a dolgozók az eddiginél nagyobb mértékben vegyenek részt közvetlenül a közügyek intézésében. Másrészt tökéletesítik demokratikus képviseleti rendszerünket. A IX. kongresszus ismételten elutasította az olyan elképzeléseket, amelyek a szocialista demokrácia fejlesztését összetéveszti a liberalizálással, a szocialista állam és az állami fegyelem gyengítésével. *A szocializmus teljes felépítéséhez erős szocialista államra van szükség, amelynek demokratizmusát a dolgozó tömegek közvetlen közéleti aktivitása és képviseleti rendszerünk demokratizmusa biztosítják.*

A szocializmus teljes felépítése programjának ez a vázlatos és távolról sem teljes áttekintése is azt mutatja, hogy az MSZMP politikájában szerves egységben ötvöződik össze az elvi következetesség és az egészséges realizmus. Ezt a programot egyfelől a cél világos tudata, másfelől a célhoz vezető út reális felmérése jellemzi. A IX. kongresszus határozatának fényében a szocializmus teljes felépítésének programja nem elvont és megfoghatatlan célkitűzés, nem szubjektivista prognózis, hanem azoknak a gyakorlati feladatoknak az összefoglalása, amelyek megvalósítása — meggyőződésünk szerint — előfeltétele hazánkban a szocializmus teljes győzelmének.

Növekvő feladatok a könnyűiparban

A könnyűipari üzemek dolgozói talán még soha sem készültek olyan örömmel, lelkesedéssel április 4-re, nagy nemzeti ünnepünkre és május 1-re, a munka ünnepére, mint most. Ebben bizonyára szerepe van annak is, hogy az 1966. évet összességében olyan jó eredménnyel zárták, amelyet eddig még nem értek el. Kifejeződik ez abban az egyetlen számban is, hogy a könnyűipari vállalatoknál a nyereségrészesedés átlagban 20 napi bér körül alakul. Először fordul elő az is, hogy egyetlen vállalatunk sincs, amely legalább néhány napot ne osztana, de többségben azok az üzemek vannak, ahol a maximumot — az egyhónapi fizetésnek megfelelő összeget — fizetik ki, illetve fordítanak különböző munkásjóléti intézményekre.

A magasabb részesedést mindenekelőtt az üzemi dolgozók és a vezetők jó munkája tette lehetővé. Emellett jelentős szerepe van annak, hogy a párt 1964. december 1-i határozata óta országos méretekben javult a munka szervezettsége, kevesebb a fennakadás az anyagellátásban, szilárdabb a munkafegyelem, a gazdaságossági szemlélet is jobban érvényesült a munka minden területén.

A múlt évi eredmények

E két legfontosabb elem mellett még számos tényező eredményeként a könnyűipar 1966-ban termelési tervét 2%-kal túlteljesítette. Az ipar egészében 6,4%-os emelkedést értünk el egy év alatt. Ezen belül néhány iparág, pl. a kötszövő, a rövidáruipar növekedése 10—11%-os, a papíripare 16%-os volt. Kiugróbb a tervteljesítés néhány olyan iparcikknél, amelyek árát a kormány a múlt év elején 4—20%-kal leszállította. Annak idején ugyanis nem voltunk megfelelően felkészülve a ruházati cikkek árleszállítás utáni gyors fogyasztói keresletére. Az év első felében emiatt voltak is kisebb zavarok az áruellátásban.

A vállalatoknál azonban a párt- és tömegszervezetek segítségével

megbeszélték a dolgozókkal az árleszállítás utáni új helyzetet. Megértették, hogy a saját és az egész ország alapvető érdeke is, hogy az ugrásszerűen megnőtt igényekkel lépést tartsunk. Felajánlások, többletvállalások születtek szinte minden vállalatnál. Ehhez jelentős mennyiségű többlet-devizát is kaptunk anyagok vásárlására. Ennek ellenére is szükségessé vált, hogy átmenetileg a belföldi piac javára csökkentsük az exportra lekötött termékeket. Rövid idő alatt sikerült termelésünket úgy átállítani, hogy nemcsak visszapótoltuk az exportból elvont cikkeket, hanem az exporttervet is túlteljesítettük.

A könnyűiparban dolgozó minisztériumi és tanácsi vállalatok, továbbá kisipari termelőszövetkezetek együttesen mintegy 1,3 milliárd Ft-tal több árualapot szállítottak a belkereskedelemnek a tervezettnél. Többi között 1,3 millió párral több harisnyát, 227 millió forint értékű többlet konfekciót és 16%-kal több papírféleséget.

Az említett átmeneti visszaeséstől eltekintve a könnyűipari üzemek exportfeladataikat szinte kivétel nélkül teljesítették, sőt túlteljesítést is elértek. Ebben különösen a pamutipari-, len- és kenderipari, selyem-, ruhaipari vállalatok, valamint egyes nyomdák tűntek ki. Összes termelésünk mintegy $^1/_3$-ad része a múlt évben is exportra jutott.

A dolgozóknak jutó magasabb nyereségrészesedést a volumen — vázlatosan ismertetett — emelkedésén kívül az tette lehetővé, hogy javult a termelés gazdaságossága. A termelés növekedését mintegy 75%-ban nem új munkaerőkkel, hanem a szervezettség, a teljesítmények javulásával biztosították az üzemek. Mindezek azt eredményezték, hogy a munka termelékenysége a korábbi évek 3—3,5%-os növekedésével szemben a múlt évben 4,7%-os volt.

Ezek a tények együttesen lehetővé tették a költségszint 1,1%-os csökkentését is, amely kétszerese az előző évinek.

A IX. kongresszus határozatainak kedvező visszhangja

A jó munka, a kedvezőbb eredmények fölött érzett örömet tovább fokozzák azok az intézkedések, amelyek pártunk IX. kongresszusának határozatai nyomán születnek. Számos üzemünkben külön elismeréssel adóznak annak a határozottságnak, gyorsaságnak, ahogyan a kitűzött célok megvalósulnak.

A 44 órás munkaidő bevezetésének előkészületi munkái és a III. ötéves terv előirányzatai mellett, nálunk elsősorban a gyermekgondozási segélyre vonatkozó elképzelések nyerték meg a dolgozók tetszését. Természetes is, hiszen a könnyűiparban nagyon sok nő dolgozik. Ez az intézkedés egyes vállalatoknál érthetően problémákat is okoz. A vállalatok vezetőinek ugyanis ki kell dolgozniuk és meg kell szervezniük, hogyan pótolják azoknak az anyáknak a helyét, akik átmenetileg kiválnak a munkából. Egyes helyeken, pl. Budapesten és Szegeden ez nemcsak azért gond, mert a textilipar zömében 3 műszakos termeléséhez általában nehéz munkaerőt kapni, hanem azért is, mert ezekben a váro-

sokban már egyébként is munkaerőhiány van. A háromműszakos termeléssel járó nehézségeket akarja honorálni a kormánynak az az intézkedése is, hogy a textilmunkások 1967. január 1-től kezdve újabb pótlékot kapnak.

A párt és a kormány kedvező intézkedései máris éreztetik hatásukat, bár az év első két hónapjának munkájából messzemenő következtetéseket még nem vonhatunk le. Azt azonban látjuk, hogy a szokásos év elejei visszaesés nem jelentős, a termelés 5,2%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. Erre a lendületre szükség is van, hiszen a könnyűipar feladatai ebben az évben is tovább növekednek. A lakosság reáljövedelmének emelkedése következtében várhatóan mintegy 3 milliárd Ft-tal magasabb lesz a kiskereskedelmi áruforgalom, mint ahogyan azt eredetileg a III. ötéves terv második évére számítottuk.

A többlet jelentős részét a könnyűiparnak kell előállítania. Ez indokolja, hogy a múlt évi jelentősen megemelt termelési szinthez képest további 5%-os termelésemelkedéssel számoljunk Ezen belül vannak külön problémáink is. Így pl. az árleszállítás után rohamosan megemelkedett konfekció-fogyasztáshoz még mindig nem tudunk elegendő bélésanyagot szállítani. Ezt az átmeneti hiányt most megszüntetjük. Ehhez és persze, az ipar még más feladatainak teljesítéséhez is a selyemiparban egy év alatt 15%-os felfutást kell megvalósítani.

Változatlanul, szinte minden mennyiségben keresettek a kötszövőipar termékei, mind a belföldi, mind a külföldi piacokon. Ezért ebben az iparban is újabb 5%-os, a rövidáru-iparban közel 7%-os, a gyapjúiparban több mint 7%-os termelésnövekedést kell elérnünk.

A pamutiparban a belföldi ellátás céljára is legalább 10 millió m^2-rel több pamutszövetet kell biztosítani a múlt évihez képest.

Jelentős további beruházások

E feladatok teljesítésében vállalataink számítanak a dolgozók magasabb teljesítményeire, minőségileg jobb munkájára is. Emellett azonban igen jelentős beruházási tevékenység, egész üzemrészek rekonstrukciója, sőt új gyárak építése is folyik a könnyűiparban.

A múlt évben összes beruházásaink értéke elérte a 1,9 milliárd forintot. Annak ellenére, hogy a kormány elsősorban a lakásépítés és más nem termelő beruházások javára kénytelen volt jelentős összegeket átcsoportosítani, mégis több mint 1,6 milliárd forintot kaptunk korábban megkezdett beruházásaink befejezésére és újabb létesítményekre 1967-ben is.

Ebben az évben 24 jelentősebb beruházást kell befejeznünk. Ezek közül külön is említést érdemel a Pamutnyomóipari Vállalat óbudai telepének és a Textilfestőgyár kikészítő üzemének rekonstrukciója, a Pécsett épülő rost- és műbőrgyár, a dunaújvárosi fésűsfonoda és a Selyemipari Vállalat új szövőgépei, valamint fonalterjedelmesítő üzeme.

A kormány az új gazdasági mechanizmus előkészítésének évében nagy súlyt helyez arra, hogy ne kezdjünk el sok olyan beruházást, ami a rendelkezésünkre álló erőforrásokat szétforgácsolja. Ennek ellenére engedélyt kaptunk, hogy 44 beruházást mégis elkezdhetünk, mert jórésze olyan, amely 2—5 év alatt visszatérül. Persze. vannak hosszúlejáratú beruházások is. Így pl. a Lábatlani Papírgyár, ahol — évek munkájával — egy teljesen új, modern finompapírgyár épül.

E nagy beruházáson kívül, amelynek költségei elérik az egymilliárd forintot. említésre méltó még a Győri Pamutszövő- és Műbőrgyár fejlesztése, valamint a Kner Nyomda és a Kossuth Nyomda fejlesztése, amelyre 13 millió Ft-ot fordítunk. E két nyomdai beruházás 210 tonna könyv, ill. 600 tonna doboz többletet jelent.

A beruházások jelentős része nemcsak gyorsan térül meg, s nem is csak a belföldi ellátást, hanem elsősorban az ország fizetési mérlegének javulását, tehát az exportot segíti. Az egész országban, de a könnyűiparban különösen szükség van az anyagimport fokozására, hiszen pl. a ruházkodáshoz szükséges alapanyagok túlnyomó részét csak külföldről tudjuk beszerezni.

Előkészületek a gazdasági reformra

Az idei terv teljesítése mellett többletfeladatot jelent — de ezt mind a vállalatoknál, mind a minisztériumban szívesen vállaljuk — az új gazdasági mechanizmus bevezetésének előkészítése.

A könnyűiparban, ahol a termékek nagy része divatcikk és ahol az export részaránya igen jelentős, ha lehet mondani, még nagyobb szükség van a vállalati önállóság fokozására, a tervgazdálkodás rugalmasabb formáinak megvalósítására, mint az ipar más területein.

Az új gazdasági mechanizmus a maga belső ösztönzőivel, zömében közgazdasági eszközökkel, szinte kényszerítően követeli, hogy az eddigieknél gyorsabban reagáljunk a hazai és a nemzetközi piac igényeinek változásaira, sőt ahol lehet, jobb gyártás- és gyártmányfejlesztési munkával elébe is menjünk a vásárlók igényeinek.

Az új gazdasági mechanizmusra való áttérést vállalataink számára bizonyos fokig megkönnyítheti, hogy a könnyűiparban már 1957 óta csak néhány lebontott tervmutatóval irányítottuk a termelést. Nem kötöttük meg pl. a termelés volumenét, választékát, a termelésben foglalkoztatható munkások számát, az önköltségcsökkentés mértékét stb.

Mindez lehetővé tette, hogy a vállalatok a megrendelők igényeihez jobban alkalmazkodhassanak, pl. munkaigényesebb termékek termelését is elvállalták. Ez jelentős lépés volt a tervezési módszerek egyszerűsítésében. Hibája viszont, hogy az anyag- és beruházási keretek lebontásával végső soron mégiscsak viszonylag szűk területre szorítottuk a vállalatok választási lehetőségeit a termelés összetételének és fejlesztésének meghatározásában.

További átmeneti könnyítést jelent, hogy 1967-re a könnyűipar

egyes ágazataiban az anyagkereteket már nem konkrét cikkekben, hanem csak összevontan, értékben határoztuk meg. A különböző anyagféleségek közötti választás lehetővé tétele a rugalmasságot némileg tovább fokozza.

Ennek ellenére a könnyűipari dolgozók előtt is világos, hogy a mai irányítási rendszerünk kötöttségeit pusztán a mutatószámok csökkentésével nem lehet feloldani. Lényegében arról van szó, hogy el kell hagyni minden mutatószám „tervutasításként" történő lebontását. A vállalatok munkáját nem direkt módon meghatározó, hanem csak közvetve érvényesülő közgazdasági ösztönzők és a népgazdasági terv által befolyásolt piac segítségével sok alkotó kezdeményzést szabadíthatunk fel. Ezek kedvező hatása a hiánycikkek gyorsabb megszűnésében, a választék további bővülésében, az új gyártmányok nagyobb számában, s főként a termelés és értékesítés gazdaságosságában mérhető majd.

Új kapcsolatok a külkereskedelemmel

Bizonyos előiskolát szerzett néhány vállalatunk abban is, hogyan lehet közvetlenebbül és gyorsabban reagálni a külföldi piac igényeire. Négy vállalatunknál most már harmadik, további kettőnél második éve kísérletképpen olyan exportérdekeltségi rendszer van érvényben, amely az iparvállalatot, s az illetékes külkereskedelmi vállalatot együttesen teszi érdekeltté az import és export különbsége, az ún. „deviza saldó" javításában. Ezek a vállalatok közvetlenebbül találkoznak vevőikkel, anyagi érdekeik hatására vállalnak, sőt maguk is kikísérleteznek nehezebb, de jobban értékesíthető új cikkeket. Emellett, különösen az anyagmegtakarításban érnek el jó eredményeket.

Az új gazdasági mechanizmus azonban ezen a területen is további minőségi változást követel. A közös exportérdekeltségben álló ipari- és külkereskedelmi vállalatok kísérletei ugyanis csak csökkentik azokat a káros hatásokat, amelyek a mai irányítási rendszerben az ipar és a külkereskedelem eltérő irányú érdekeltségéből adódnak.

A jövőben viszont minden vállalatnál meg kell teremtenünk „a termelés, az import és export gazdasági egységét". Ez nagy vonalakban azt jelenti, hogy a külföldi piacok értékítéleteit az iparvállalatoknak közvetlenül kell érezniük. Azt az árat kell a nyersanyagokért fizetniük, amibe az az államnak kerül és csak annak a devizának forint értékét kaphatják meg bevételként, amit termékeikért az adott piacokon ténylegesen elértek. Ahol szubvenció lesz, ott sem a mai ártámogatási rendszerhez hasonlóan (egyes cikkekhez kapcsolódva előre kapják azt a vállalatok), hanem exporttevékenységük egésze után és utólag.

A vállalatok így alapvetően érdekeltek lesznek az exportra kerülő gyártmányok összetételének javításában, korszerűbb új gyártmányok kikísérletezésében és az importanyagnál, vagy máshol jelentkező egyéb ráfordítások csökkentésében.

Hogy a külföldi piacok értékítélete minél inkább hasson vállalataink munkájára, a könnyűipari cikkek többségét a külkereskedelmi vállalatok csak valamilyen közvetítői formában — bizományosként, „ügynökként" fogják eladni. Vagy más módon ún. „pool" vagy „améta" formákban lesznek együttesen érdekeltek minél kedvezőbb belföldi költségek és minél nagyobb nyereséget biztosító külföldi eladási árak elérésében.

Termelői árak előkészítése a vállalatoknál

Az új gazdasági mechanizmus előkészítésének legáltalánosabb és talán legfontosabb munkája a vállalaton belüli termelői árak átdolgozása. Ezek az új árak helyesebben mutatják majd az egyes anyagok és termékek tényleges értékét.

Az új termelői áraknak orientálni kell a vállalatokat abban is, hogy termelésüket milyen irányban fejlesszék, illetve, hogy a termeléshez milyen anyagokat és más termelőeszközöket honnan szerezzenek be.

A termelői árképzés munkájában vállalataink többsége közvetlenül részt vesz. Ez a munka most már befejezéshez közeledik. Felülvizsgáltuk azt is, hogy szükséges-e fenntartani az új gazdasági mechanizmusban az anyagok és késztermékek központi gazdálkodását? A vizsgálatok során — amelyekben az Országos Tervhivatal munkatársai a többi érdekelttel együtt részt vettek —, arra az eredményre jutottak, hogy a könnyűipari cikkekben nincs szükség kontingentálásra, vagy más hatósági elosztási forma fenntartására.

Azt tapasztaltuk ugyanis, hogy a késztermékek időszakos hiánya ma már nem mennyiségi, hanem inkább csak választék jellegű. A választék szerinti hiányokat azonban a kontingentálás módszerével nem lehet megoldani. Úgyannyira nem, hogy még az eddigi termékgazdálkodás keretében sem kíséreltünk meg egy-egy konkrét divatcikk, vagy választék mélységű keretlebontást.

A felmérések tehát azt mutatták, hogy az összes könnyűipari vállalat és szövetkezet számára meg lehet engedni, hogy termékeiket bármely iparvállalatnál, vagy kereskedelmi szervezetnél közvetlenül, minden előzetes hatósági elosztás nélkül értékesíthessék. S hasonló módon, közvetlenül saját gazdasági érdekeik szerint megkötött szerződéseik alapján szerezzék be anyagszükségletüket is.

A gazdasági mechanizmus egységes rendszer

A gazdasági mechanizmus többi elemeinél — pl. beruházási rendszer, jövedelemszabályozás, a dolgozókat megillető különböző juttatások mértéke, devizaszorzó, pénzügyi és hitelrendszer — nincsenek olyan szakmai sajátosságok, mint pl. az áruforgalomnál, vagy az árképzésnél. Ezek a szabályozó rendszerek az ipar nagy részében, sőt népgazdasági

szinten is sokkal egységesebbek lesznek. Ezért ezeknek nem is dolgoztunk ki önálló könnyűipari javaslatokat, hanem csak a különböző szabályozó rendszerek kialakításában, véleményezésében veszünk részt.

Az új gazdasági mechanizmus előkészítésével kapcsolatos legfontosabb tennivalónk most a vezetők továbbképzésének megszervezése. A napokban indul a könnyűiparban az első háromhetes tanfolyam vállalati igazgatók, főmérnökök, főkönyvelők, majd a későbbi időszakban egyes fontosabb üzemeink párttitkárai, szakszervezeti titkárai számára is. Ezt megelőzően márciusban 200 alapszervezeti párttitkár vett részt kéthetes tanfolyamon csak Budapestről a Pártiskola rendezésében.

A következő félévben, mintegy 400—450 könnyűipari vezetőt kívánunk behívni 15 egymást követő tanfolyamra, annak ellenére, hogy az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatban még tovább folyik az előkészítő munka.

Jelentős idő szükséges ahhoz, hogy a Központi Bizottság határozatait és az ahhoz készült további javaslatok eszmei mondanivalóit megértsük. De tudni kell, hogy miközben a mechanizmussal kapcsolatos különböző javaslatokat, véleményezéseket mérlegeljük, illetve a vállalaton belüli munkát előkészítjük, ez évben még jórészt a régi mechanizmus körülményei között végezzük munkánkat. Másrészről a vezetők továbbképző tanfolyamai a könnyűiparban szervezett lehetőséget adnak a vállalatok vezetőit legélénkebben foglalkoztató új elképzelések megvitatására, az esetleg megnyilvánuló téves irányzatok leküzdésére.

A mai feladatok megoldása a holnapot alapozza!

Az új gazdaságirányítási módszerekre való átállást a jó eszmei előkészítő munka mellett, elsősorban a mostani feladataink elvégzése, terveink minél hatékonyabb formában történő megvalósítása segíti. Minél jobb eredménnyel zárjuk az idei tervet, annál biztosabb alapunk lesz arra, hogy az átmenettel elkerülhetetlenül együttjáró zökkenőket áthidaljuk, bizonyos tartalékokat is gyűjtsünk.

Az új gazdasági mechanizmus sikeres előkészítése, az 1967. évi terv jó teljesítése érdekében a kongresszusi munkaverseny során tapasztalt munkalendületre van szükség. Ehhez kiváló kereteket adhat a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére szervezett és gyakorlatilag az év végéig folyó munkaverseny.

A könnyűipari gyárakban működő párt- és szakszervezetek segítségét most leginkább abban kérjük, magyarázzák az új mechanizmus irányelveit, de ezzel együtt mutassanak rá, hogy az első lépcsőt a mechanizmus sikeréhez, ezen keresztül mindannyiunk jólétének további növekedéséhez is mindennapos feladataink jó elvégzése biztosítja.

Nagy Józsefné
könnyűipari miniszter

A nagyüzemi földhasználat és földtulajdon egysége

A IX. kongresszus határozata foglalkozik a földtulajdon és a termelőszövetkezeti földhasználat elkülönülésével, mint a mai falu — nem osztály jellegű — ellentmondásainak egyikével. Ennek az ellentmondásnak a feloldásához alapvető politikai és gazdasági érdekek fűződnek, s ezek a földtulajdon olyan rendezését igénylik, amely megvalósítja a nagyüzemi földhasználat és földtulajdon egységét: a szövetkezeti földtulajdont. Ugyancsak szükséges, hogy a népgazdaság érdekeinek megfelelően rendezzük a szövetkezeti tagok, a helyben lakó munkások és alkalmazottak egy katasztrális hold, vagy ennél kisebb személyi jellegű termelőszövetkezeti földtulajdonát és földhasználatát. A földtulajdon és földhasználat egységének kialakítása érdekében tehát meg kell teremteni a törvényes lehetőségeit annak, hogy a termelőszövetkezetek használatában levő földek megfelelő megváltási ár ellenében a termelőszövetkezet tulajdonába kerüljenek, a helyben élő dolgozók pedig zavartalanul használhassák a személyi tulajdonban maradó egy kat. holdon aluli földjeiket.

A határozat nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a termelőszövetkezeti földtulajdon kialakítása

hosszabb folyamat eredménye lesz,

amelynek során érvényesülnie kell az anyagi érdekeltségnek, a rendezésre pedig a termelőszövetkezetek és a földtulajdonos termelőszövetkezeti tagok közös elhatározása nyomán kerülhet sor. A földhasználat és földtulajdon egységének megvalósítására vonatkozó határozat közvetlenül vagy közvetve csaknem az egész lakosságot érinti s élénk visszhangot keltett. A lakosság mindenekelőtt a kommunistáktól vár részletesebb felvilágosítást: hogyan alakult ki ez az ellentmondás, és melyek azok a politikai és gazdasági érdekek, amelyek a rendezést napirendre tűzték; miért lesz hosszabb folyamat eredménye a szövetkezeti földtulajdon kialakítása; miért elengedhetetlen a rendezéshez a termelőszövetkezetek és a szövetkezeti tag földtulajdonosok közös elhatározása?

Az ellentmondás kialakulásának folyamata azonnal elkezdődött, amikor a termelőszövetkezetekbe tömörült parasztok a magántulajdonukban levő földön közös, nagyüzemi gazdálkodást valósítottak meg. Nagy táblákat alakítottak ki, gazdasági épületeket, majorokat, öntözőberendezéseket építettek, nagyüzemi ültetvényeket (szőlőket, gyümölcsösöket) telepítettek. A biztonságos és tervszerű gazdálkodás, a beruházások hatékony kihasználása, a tagok rendszeres foglalkoztatása elképzelhetetlen lett volna a földhasználat stabilitása nélkül. A közös földhasználat alapján kezdődött el a nagyüzemekben a szocialista vonások

erősödése. Kialakult a szakvezetés, meghonosodott a tervszerűség, a kisüzemi felszerelést felváltották a nagyüzemi gépek és felszerelések, elterjedt a korszerű fajták és termelési eljárások alkalmazása, fokozatosan tért hódított a munka szerinti elosztás szocialista elve. Ma már a törzsgárda a napi gondok mellett egyre többet foglalkozik

a fejlődés távlati kérdéseivel.

Talajjavítást, tereprendezést, vízrendezést, úthálózatot, időtálló gazdasági épületeket tervez és mindehhez elengedhetetlennek tartja a közös földhasználat zavartalanságát. A termelőszövetkezet tehát a föld magántulajdona ellenére egyre inkább vállalatszerűen gazdálkodó szocialista nagyüzem.

A vállalatszerű nagyüzemi gazdálkodás kialakulása, a vezetés színvonalának emelkedése, a gépesítés és kemizálás sok helyütt csökkentette az üzemek munkaerő igényét. Ennek, valamint az ipar elszívó hatásának következtében a tagok gyermekei közül egyre többen választottak hajlamuknak és képességüknek megfelelő pályát, és helyezkedtek el a népgazdaság egyéb ágazataiban. Foglalkozást változtatott jelentős számú alapító tag is. A földmagántulajdon azonban megmaradt és így évről évre növekszik az a földterület, melyet a termelőszövetkezet használ ugyan, de a szövetkezetből eltávozott alapító tagok vagy az elhalálozott tagok termelőszövetkezeten kívül dolgozó örököseinek tulajdona. Részükre viszont a szövetkezet haszonbért fizet. Vannak közöttük, akik eltávozásuk, illetve az öröklés után semmilyen térítést nem igényelnek a szövetkezettől, de vannak olyanok is — főként helyben lakók —, akik a föld kiadásáért zaklatják a szövetkezetet.

A vállalatszerűen gazdálkodó szocialista termelőszövetkezeti nagyüzemek további fejlődése, a lakosság élelmiszerrel, az ipar nyersanyaggal való ellátása, s nem utolsósorban az exportálható termékek előállítása, a tagság és a népgazdaság érdekében egyaránt

a szövetkezeti földek zavartalan használatát

követelik. Figyelembe kell venni azonban azt is, hogy a vidék lakosságának életéhez hozzátartozik a kisebb-nagyobb kert, a házkörüli állattartás, s ennek ugyancsak jelentős szerepe van a lakosság élelmezése és az árutermelés szempontjából. A termelőszövetkezeti szocialista nagyüzemek fejlődése érdekében tehát mindenekelőtt azt kell biztosítani, hogy a tag földje a tagsági viszony esetleges megszűnése után is a szövetkezet használatában maradjon, amennyiben azonban a volt tag helyben lakik, úgy maximum egy katasztrális hold személyi vagy magántulajdonú földet használhasson.

Első pillanatra egyszerűnek látszik a két kérdés megoldása: a nem szövetkezeti tag földjének egy része kerüljön a szövetkezet tulajdonába, más része maradjon meg egyéni tulajdonban. Még az sem okoz gondot, ha az egyéni tulajdonban maradó részt nem az általa bevitt parcellából kapja a kívülálló. A megvalósítás során azonban az egyének és a szövetkezetek érdekei eltérhetnek, magatartásukat több tényező befolyásolhatja. A gyenge termőképességű, vagy a nagyüzemekben gazdaságosan nem hasznosítható földeket a tulajdonos előrelátha-

tólag szívesebben ajánlja fel a szövetkezetnek, a jó földhöz viszont jobban ragaszkodik. A szövetkezetek pedig nyilván jobban érdeklődnek a nagyüzemekben gazdaságosan hasznosítható földek iránt, s esetenként vonakodnak tulajdonukba venni a gyengébb földeket. Az erős, magasabb jövedelmet biztosító szövetkezetek használatában levő földek kívülálló tulajdonosai közül többen ismét tagok akarnak lenni, a gyengén gazdálkodó szövetkezetekben pedig inkább a föld szövetkezeti tulajdonba vételét kérik. A munkaerőhiányos szövetkezetek előreláthatólag a földtulajdonosok belépését szorgalmazzák, a munkaerőfelesleggel rendelkezők pedig a föld szövetkezeti tulajdonba vételét. Azok a szövetkezetek, melyeknek közös használatában bőven vannak nagyüzemben nem hasznosítható földek, zökkenő nélkül elégíthetik ki a volt tag igényét a maximum egy katasztrális hold személyi vagy magántulajdonú földre: ellenkező esetben viszont vontatottabb lehet ennek az igénynek a kielégítése.

Egyszerűbb volt a nagyüzemi közös földhasználat kialakítása, mint az ezzel kapcsolatos tulajdonjogi kérdések rendezése, a szövetkezeti földtulajdon kialakítása.

A földtulajdon és földhasználat egységének

fokozatos megteremtése érdekében a közeljövőben olyan állami intézkedések várhatók, melyek biztosítják, hogy a termelőszövetkezetek a használatukban levő földdel rendelkezzenek akkor is, ha a föld tulajdonjoga nem esik egybe a tagsági viszonnyal, ha a föld szövetkezeten kívüli személy tulajdonában van. Ez azt jelenti, hogy a tagsági viszony megszűnése esetén a volt tag tulajdonában levő — általában a háztáji mértékét meghaladó — föld továbbra is a szövetkezet használatában marad.

Az intézkedések előreláthatólag lehetővé teszik a helyben lakó nem szövetkezeti tagoknak — ha minden földjük a szövetkezet használatában van és személyi tulajdonú háztáji földjük nincs —, hogy maximum egy katasztrális hold nagyságú földterületet kaphassanak. Gazdasági eszközökkel elősegítik azt is, hogy az egyéni parasztok tulajdonában levő, egy katasztrális holdon felüli földet élethivatásszerűen mezőgazdasággal foglalkozó családtagok örökölhessék; lehetővé teszik számukra és örököseik számára azt is, hogy földjüket térítés ellenében állami vagy szövetkezeti tulajdonba adják.

A várható rendelkezésnek sarkalatos elve lesz, hogy a szövetkezeti tulajdonba kerülő föld megváltási árát a szövetkezeteknek saját jövedelmükből kell kifizetniök. Ez az elv mindenekelőtt a fokozatosságra ösztönöz, minden gyors kampány csak kárt okozna.

A rendelkezések az érdekeltek meghallgatásával, javaslataik felhasználásával most készülnek. A kialakult elgondolásokat megvitatja a Termelőszövetkezetek Országos Kongresszusa is és csak ezután tűzi napirendre az Országgyűlés.

A falusi pártszervezetekben dolgozó kommunisták

állásfoglalása, felvilágosító munkája a törvény életbe lépése után nagymértékben segítheti ennek a bonyolult kérdésnek a rendezését. Állásfoglalásuk kialakításához mindenekelőtt alaposan meg kell ismerniük

a földhasználat és földtulajdon kérdéseit a saját községükben. Állásfoglalásukat a rendezésben érdekeltek minden rétegére vonatkozóan ki kell alakítaniuk, szigorú tárgyilagosságra kell törekedniük, hogy olyan megoldásokat ajánljanak, melyek megfelelnek a párt távlati céljainak, a népgazdaság, a szövetkezetek és az egyének érdekeinek egyaránt. Ennek kialakításához elsősorban a kommunistáknak kell világosan látni, hogy a termelőszövetkezetek fejlődéséhez, a szocialista vonások erősödéséhez elengedhetetlen a közös föld használatának zavartalansága, s ezt a célt végső soron csak a földhasználat és földtulajdon egysége biztosítja. Látniok kell azonban azt is, hogy a nem szövetkezeti földtulajdonosok mindkét csoportja — az is, aki eredetileg szövetkezeti tag volt és az is, aki elhalálozott szövetkezeti tag örököseként rendelkezik magántulajdonban levő tsz-földdel — éppúgy hasznos munkása a szocializmus építésének, mint a szövetkezeti tag. A szövetkezeti tagokat abban kell tehát segíteni, hogy különösen a munkaerőhiánnyal küzdő szövetkezeteknél szorgalmazzák a földtulajdonos belépését. Törekedjenek a termelőszövetkezetek használatában, de nem szövetkezeti tagok tulajdonában levő földek szövetkezeti tulajdonba vételére, megváltási ár ellenében. Szükséges, hogy a termelőszövetkezeti tagok a szövetkezet használatában levő földjeik után továbbra is élvezzék a földjáradékot. Ha viszont a szövetkezeti tag földjét a szövetkezetnek átadja, az ő részére nagyobb megváltási árat kell fizetni, mint a nem tagoknak.

Párttagjaink ezeket a gondolatokat is vegyék figyelembe, mikor részt vesznek az elgondolásokat érlelő vitákban és segítsék a helyes álláspont kialakítását. Kísérjék figyelemmel az előkészítés során folyó vitákat, ismerjék meg alaposan községükben a földtulajdon és földhasználat kérdéseit, hogy az állami rendelkezések megjelenése után példamutatóan tudjanak részt venni a végrehajtás megszervezésében.

Moharos József,
a KB Gazdaságpolitikai osztály
munkatársa

Tíz esztendős ifjúsági szervezetünk

a magyar történelem ragyogó fejezeteire emlékezett az elmúlt napokban. Lapzártakor kezdődtek a forradalmi ifjúsági napok ünnepségsorozatai, s a KISZ-szervezetek egymás után elevenítették fel az 1848-as forradalom, az 1919-es proletárdiktatúra, s a felejthetetlen 1945-ös felszabadulás hőseinek emlékét. Az országszerte megrendezett ünnepségeken százezrek tettek hitet forradalmi hagyományaink mellett.

Tagjelöltség megszűnése — nagyobb felelősség a tagfelvételi munkában

A IX. pártkongreszus módosította a Szervezeti Szabályzatot, és megszüntette a pártban a tagjelöltséget. A határozat értelmében a kongresszus után 1967. január 31-ig be kellett fejezni a tagjelöltek taggá minősítését. Megyénkben a határozat végrehajtásának tapasztalatait a megyei párt-végrehajtóbizottság februárban megtárgyalta, azzal a céllal, hogy a tagjelöltek ügyének rendezése során szerzett tapasztalatokat hasznosítsuk a pártépítő munkában.

A határozat végrehajtásánál a végrehajtó bizottság abból indult ki, hogy a tagjelöltek taggá minősítése és továbbiakban a tagfelvétel követelményei nagyobb felelősséget rónak a pártszervekre és szervezetekre, valamint az ajánlókra és nem utolsósorban azokra, akik felvételüket kérik a pártba.

Az volt az alapvető törekvésünk, hogy ez a munka tovább javítsa a párt összetételét, erősítse élcsapat jellegét és vezető szerepének hatékonyabb érvényesülését a társadalmi élet minden területén. Gondot fordítottunk a határozat egységes értelmezésére, végrehajtásának megszervezésére, ellenőrzésére.

Tisztáztuk a járási, városi pártbizottságokkal a határozat politikai jelentőségét. A járási, városi pártbizottságok gondosan felkészítették az alapszervezeti titkárokat, vezetőségeket a határozat végrehajtására. A tagjelöltek taggá minősítését tartalmas politikai nevelőmunka előzte meg. A fokozottabb politikai felvilágosító munkát indokolta az is, hogy az elmúlt év augusztusában tartott taggyűléseken — több alapszervezetben — élénk vitát váltott ki a Központi Bizottságnak a tagjelöltség megszüntetésére tett javaslata.

A pártbizottságok és az alapszervezetek arra törekedtek, hogy a tagjelöltek taggá minősítését, a nagyszámú tagfelvételt felhasználják a párttagság aktivitásának fokozására, felelősségérzetének növelésére, a párttagság eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének további erősítésére.

A megyében 1647 tagjelölt taggá minősítésének ügyében kellett dönteni. A taggyűléseken a párttagság megértette a határozat elvi és politikai jelentőségét. A pártvezetőségek helyesen magyarázták a társadalmi életünk fejlődésében végbement változásokat, amelyek *lehetővé tették a tagjelöltség megszüntetését, a közvetlen tagfelvételt.*

A körültekintő politikai előkészítő munka eredményeképpen az

alapszervezeti pártvezetőségek gondosan felmérték területükön a tagjelöltek politikai magatartását és társadalmi tevékenységét, a párttagságra valo alkalmasságukat. Ebben a munkában fokozottabban támaszkodtak a pártcsoportokra.

A legtöbb pártvezetőség a pártcsoportvezetőkkel együtt a tagjelöltek jelenlétében értékelte a jelöltek munkáját és így készítették elő a taggyűlésnek tett javaslataikat.

A taggyűléseken növekedett a párttagság és az ajánlók politikai aktivitása és felelősségérzete. Tovább szélesedett a nyílt, őszinte légkör, a pártdemokrácia. A tagfelvétel során a kommunisták még inkább felismerték, hogy *a párttagság felelős a párt sorainak erősítéséért, a párt összetételének alakulásáért*, azért, hogy a párt hatékonyabban töltse be vezető szerepét. Az elbírálásnál arra törekedtek, hogy a párt új tagjai olyan emberek legyenek, akik elfogadják, megértik a párt politikáját, szervezeti szabályzatát és cselekvően részt vesznek annak gyakorlati végrehajtásában, s akikért a párttagság és az ajánlók meggyőződéssel vállalhatják a párt előtt a politikai és erkölcsi felelősséget. A párttagság vizsgálta a párttaggá minősített személyek politikai érettségét, sőt azt is, hogy milyen cselekvőkészséget tanúsít a párt politikájának, határozatainak gyakorlati megvalósításában. A viták, a kritikai megjegyzések nevelő hatásúak voltak. Körültekintően, megfontoltan vizsgálták a tagjelöltek politikai tevékenységét, munkához való viszonyát, emberi magatartását, a közéletben végzett tevékenységét. És csak ezután döntöttek. Ezt bizonyítja, hogy a végrehajtó bizottságok néhány esettől eltekintve a taggyűlések döntéseit jóváhagyták.

A határozat végrehajtása közben néhány tanulsággal szolgáló jelenségre is fel kellett figyelnünk. *A taggyűlések az egyéni elbírálás alapján* 1647 tagjelöltből 110 főt, *a jelöltek 6,7 százalékát nem tartották alkalmasnak a párttagságra.* A visszautasítások aránya a járások, városok alapszervezetei között eléggé nagy eltérést mutat. Legmagasabb a püspökladányi és debreceni járásban, ahol 13,6, illetve 11,5 százalék. Az ok főleg a pártélet elhanyagolása, tagdíj nem fizetése, a pártmegbízatások nem teljesítése, társadalmi tulajdon elleni vétség, pártszerűtlen magatartás stb. A visszautasítottak mintegy ötven százaléka már több mint egy év óta tagjelölt volt.

Ezek a jelenségek arra figyelmeztetnek, hogy egyes alapszervezetek nem fordítottak megfelelő gondot a tagjelöltek politikai képzésére, nem látták el őket pártmegbízatásokkal, illetve ha igen, akkor azt sem kérték számon. Pedig

a párttagság mércéje éppen az, hogy a kommunistáknak a pártonkívüli dolgozókhoz viszonyítva többet kell vállalniuk a társadalmi életben. Nem elég csupán egyetérteni a párt politikájával, minden párttagnak gyakorlatilag is részt kell vállalnia a politika megvalósításában.

A tagjelöltek felvételét tárgyaló taggyűléseken akadtak helytelen nézetek is. Egyesek — a párt féltéséből — továbbra sem tartják még

időszerűnek a tagjelöltség megszüntetését. Mások *túlzott igényekkel* lépnek fel a pártba jelentkezőkkel szemben, de olyan vélemények is elhangzottak, pl. Hajdúszoboszlón, Kabán és Biharnagybajomban, hogy nem ártana „tisztogatást" végezni a pártban. Az ilyen nézetek háttérbe szorítják a politikai nevelőmunkát, a céltudatos pártépítést. Képviselői nem látják társadalmi életünkben, az osztályszerkezetben, a tömegek öntudatában végbement változásokat s nem gondolnak arra, hogy senki sem született kommunistának. Nyilvánvaló, hogy e nézetek forrása a bizalmatlanság. A megye párttagságának többsége természetesen megértette, hogy a tagfelvétel magasabb követelményei elsősorban a politikai meggyőződésben, a jó munkában, az aktív társadalmi tevékenységben, a szocialista erkölcsi magatartásban kell hogy megmutatkozzanak.

A határozat végrehajtása és a tagfelvételek tapasztalatai felhívták figyelmünket néhány fontos tennivalóra is. A tagfelvétel követelményei egyes alapszervezeteknél meglehetősen eltérőek. Néhol túlzottak a követelmények, másutt túlzottak az engedmények. Mindkét véglet káros a pártépítő munkára. A tagfelvétel elvi és politikai követelményeinek következetes érvényesítése — a túlzások és engedmények elkerülése — fontos feladat a pártszervezetek számára.

Debrecenben például egyes pártszervezetek széles kapunyitásnak tekintik a tagjelöltség megszüntetését, engedményeket akarnak tenni. Ezekre a jelenségekre a Debreceni Városi Párt-Végrehajtó Bizottság helyesen reagált, felhívta az érintett alapszervezetek figyelmét, hogy a tagjelöltség megszűnt ugyan, de a tagfelvételi követelmény nem csökkent. Az alapelv továbbra is az maradt, hogy a párt önkéntes harci szövetség, amelynek tagjai csak azok lehetnek, akik elfogadják a párt eszméit, politikai célkitűzéseit, a szervezeti szabályzatot, politikailag szilárdak és minden körülmények között cselekvően vesznek részt a párt határozatainak végrehajtásában. Ennek alapján 22 tagfelvételi kérelmet adtak vissza újabb felülvizsgálatra. A javaslatok ezekben az esetekben ugyanis nem igazolták az ajánlók felelősségét, nem emelték ki azokat a lényeges jellemvonásokat, amelyek a javasolt személyeket alkalmassá tennék a párttagságra. Figyelmen kívül hagyták azt a fontos pártépítési elvet, hogy a pártban továbbra is elsősorban a munkások és fizikai dolgozók arányát kell növelni. Ezt mutatja, hogy a 22 tagfelvételre javasolt közül mindössze 5 volt a munkás.

Természetesen látnunk kell: az, hogy növeljük a tagfelvételi munkában az igényeket, *nem jelentheti a tagfelvétel elhanyagolását.* Egyes pártszervezetekben máris tapasztalható ugyanis, hogy a tagjelöltség megszüntetése, az ajánlók felelősségének fokozása, a tagfelvétel követelményeinek növelése bátortalansághoz vezetett és háttérbe szorul a tagfelvétel.

Februárban az alapszervezetek a szervezeti szabályzatból adódó tennivalókat tárgyalták meg a taggyűléseken. Ezekre a taggyűlésekre elsősorban az volt a jellemző, hogy a felszólalók mindenütt határozottan foglalkoztak a tagfelvétel követelményeivel, a párttagság, az ajánló felelősségével és feladataival. (Berettyóújfalu, Furta, Hencida.) Hangsúlyozták, hogy

az ajánlóknak, a pártcsoportok vezetőinek a tagfelvétel után is figyelemmel kell kísérniük az új párttagok eszmei, politikai fejlődését, segíteniük kell kommunista emberré formálásukat. Ebben a munkában nagy szerepe van a pártmegbízatásoknak és azok számonkérésének.

A tagfelvétel új rendszere még inkább megköveteli, hogy *a párttagságnak szorosabb kapcsolata legyen a pártonkívüliekkel,* mert csak így tudják kiválasztani azokat, akik alkalmassá válnak a párttagságra. Természetesen a pártszervezeteknek a tagfelvételi munkában még *fokozottabban kell támaszkodniuk a tömegszervezetekre, elsősorban a KISZ-re és a szakszervezetekre.* Figyeljenek fel és tartsák számon azokat az aktivistákat, akik a jelenlegi nagy politikai akciók — tanács, szakszervezeti, földművesszövetkezeti választások stb. — során aktívan, cselekvően vesznek részt a közéletben. Kísérjék figyelemmel a különböző társadalmi mozgalmakat, mindenekelőtt *a szocialista brigádmozgalmat,* amelyek jó műhelyei a szocialista embertípus formálódásának.

Az alapszervezeteknek nagy gondot kell fordítaniuk a tagfelvétel követelményének helyes érvényesítésére. A mércét a pártszerveknek — a párt politikai követelményei alapján — a területi adottságok figyelembevételével kell kialakítaniuk. Meggyőző politikai munkával lépjenek fel a helytelen nézetekkel, a bizalmatlansággal, túlzott követelményekkel és elvtelen engedményekkel szemben.

A tagfelvételi munkában az eddigieknél nagyobb szerep és feladat hárul *a pártcsoportokra és vezetőikre.* A pártcsoportok tagjai a mindennapi munkában közvetlenül együtt tevékenykednek a pártonkívüli dolgozókkal. Ez a kapcsolat, a közösen végzett munka mindennél jobb lehetőség arra, hogy felismerjük azokat, akik számításba jöhetnek a párttagságra. De a pártcsoportok politikai nevelőmunkával és megbízatásokkal is segítsék az arra érdemes pártonkívülieket, hogy azok valóban alkalmasak legyenek a párttagságra.

Megyei tapasztalataink azt mutatják, hogy a taggyűlések felelősségteljes munkája során az alapszervezetek, a párt és a szocializmus ügye iránti lelkes párttagokkal erősödtek. Többségüket a politikai, világnézeti meggyőződésük, közéleti tevékenységük tette érdemessé a párttagságra.

Karakas László,
az MSZMP KB tagja,
a Hajdú-Bihar megyei PB első titkára

A propagandisták munkájához

A Kiesinger-kormány negyedéves mérlege

Rövid történelmi visszapillantás

Közhelynek tűnik a megállapítás, de tény: a Német Szövetségi Köztársaság fennállásának közel tizennyolc éves története végig azt mutatja, hogy a nyugatnémet *kormánykörök* nem vonták le a tanulságot a második világháborúban elszenvedett vereségből. Nem sokkal ugyanis a háború után a nyugatnémet burzsoázia célul tűzte ki, hogy visszaállítja országában a monopoltőke régi hatalmát, Nyugat-Európában megvalósítja vezető szerepét, maga alá gyűri az NDK-t és síkraszáll az 1937-es német határok visszaállításáért. Ezek a célkitűzések joggal váltották ki az európai békeszerető, demokratikus és haladó erők, a szocialista országok ellenállását. A népek a huszadik században már kétszer szereztek keserű tapasztalatokat a német imperializmus agresszivitásáról.

A fenti célkitűzések közül a nyugatnémet burzsoázia eddig lényegében csak az elsőt valósította meg, a nyugat-európai vezető szerepet pedig csak gazdasági téren érte el. Több tényező összjátéka eredményeként ugyanis a nyugatnémet gazdaság dinamikusan fejlődött, ami nagymértékben hozzájárult a német burzsoázia hatalmának konszolidálásához, az állammonopolista kapitalizmus restaurációjához. Ezzel párhuzamosan az uralkodó körök általános támadást indítottak a dolgozók demokratikus jogai és szociális érdekei ellen. 1956-ban pl. betiltották a Német Kommunista Pártot. Érthető, hogy a demokratikus erők — főleg a munkástömegek — egyre elégedetlenebbek lettek a burzsoázia belpolitikai törekvéseivel (rendkívüli törvényrendszer kialakítása, a fegyverkezési terhek áthárítása a dolgozókra stb.) és revansista külpolitikai célkitűzéseivel (határrevízió, Hallstein-doktrína, az atomfegyverek feletti rendelkezés stb.). A demokratikus ellenzéki erők mindjobban hallatták hangjukat, növekedett ellenállásuk. A helyzet ilyen alakulása 1962-ben az *Adenauer—Strauss* kormány bukásához vezetett, amelyet a más hangnemet használó és kezdetben simulékonyabb taktikát folytató *Erhard—Mende* koalíciós kormány váltott fel. *A politika lényege azonban nem változott.*

Az utóbbi egy-két évben új helyzet kezdett kialakulni Európá-

ban. Kedvezően változott meg a légkör a béke és haladás javára. Erősödött a törekvés a szocialista országokkal való párbeszédre, együttműködésre. Ezt mutatják többek között az utóbbi időben lezajlott magas szintű találkozók és azok a nagyszabású gazdasági megállapodások, amelyek egyes szocialista országok és tőkés vállalkozók között létrejöttek. A kedvező légkör kialakulásához jelentősen hozzájárult a Varsói Szerződés tagállamainak 1966 júliusi bukaresti nyilatkozata az európai béke és biztonság megszilárdításáról. A szocialista országok őszinte és következetes békepolitikája megmutatta, hogy menynyire tarthatatlanok a „kommunista agresszióról" terjesztett híresztelések. Nyugat-Európában elindult egy erőteljesebb önállósodási folyamat az USA-pozícióival szemben, megkezdődött a NATO „fellazulása", amelyből Franciaország ki is vonult. Ebben a helyzetben a Német Szövetségi Köztársaság, amely görcsösen ragaszkodott merev revansista politikájához, fokozatosan elszigetelődött. Elsősorban ez a *külpolitikai zsákutca váltotta ki az Erhard-kormány válságát és bukását a múlt év novemberében.*

A külpolitikai elszigeteltséghez tehertételként hozzájárult az a bonyolult belpolitikai, gazdasági és pénzügyi helyzet, amely az utóbbi időben Nyugat-Németországban kialakult. Az ipar strukturális válsággal küzd, a külkereskedelemnek nehézségei támadtak, a munkanélküliség növekszik. Pesszimista a prognózis a további fejlődést illetően is. Várható például, hogy egy éven belül félmillióra nő a munkanélküliek száma. Ilyen belpolitikai körülmények között tovább erősödik a dolgozók elégedetlensége, éleződik az osztályharc. Ezek a gazdasági nehézségek is szerepet játszottak az Erhard-kormány bukásában.

Az *Erhard-kormány* ilyen kül- és részben belpolitikai válságában *nagy szerepe volt a Német Demokratikus Köztársaság gyors gazdasági előrehaladásának, politikai sikereinek és nemzetközi tekintélye növekedésének is.* A Német Demokratikus Köztársaság a világ első tíz ipari hatalma között foglal helyet és — német közgazdászok szerint — összipari termelésének értéke nem kevesebb mint Ausztria, Dánia, Norvégia és Svédország együttes ipari termelésének értéke.

Új kormány, de a politika lényegében nem változik

A kivezető utat ebből a bonyolult helyzetből a monopoltőke új kormány. az ún. nagykoalíció létrehozásában vélte megtalálni. *A régi elveket és koncepciókat új emberekkel és más taktikával próbálta megvalósítani.* Így jött létre tavaly novemberben a szociáldemokraták bevonásával a *Kiesinger—Brandt* vezette új nyugatnémet kormánykoalíció. A szociáldemokrata miniszterek a külügy kivételével természetesen nem kaptak fontosabb miniszteri tárcákat. a kulcspozíciók a kormányban továbbra is a CDU—CSU* képviselőinek (Kiesinger. Strauss. Schröder, Lücke) kezében maradtak.

Azzal, hogy a Német Szociáldemokrata Párt jobboldali vezetői beléptek a kormányba, a párt kétségtelenül *végképp ráállt a Keresztény*

* Keresztény Demokrata Unió és Keresztény Szocialista Unió.

Demokrata Unió reakciós politikai irányvonalára. Ezáltal a jobboldali szociáldemokrata vezetők feladták ellenzéki helyzetüket és a koalícióban való részvételükkel *kisegítik nehéz helyzetében a CDU-t, aktívan részt vesznek az ellenzék elhallgattatásában, dezorientálják a demokratikus erők egy részét és saját pártjuk tagságát.* Az SPD a kormánykoalícióban való részvételével biztosítja a Bundestagban a szükséges többséget az antiszociális törvények meghozatalához.

A történelmi analógiák is azt mutatják — természetesen az adott sajátos történelmi feltételeknek megfelelő eltérésekkel —, hogy a német burzsoázia mindig akkor igényelte a jobboldali szociáldemokrata vezetők támogatását, amikor nehéz helyzetbe került. Így volt ez 1914-ben, 1918-ban és 1923-ban, de így volt Nyugat-Németországban 1945/46-ban is és most 1966-ban újra. Amikor teljesítették a megszabott feladatot, a szociáldemokrata vezetők újra „távozhattak" a kormányzásból, ekkor már senki sem ragaszkodott maradásukhoz.

Az új kormány programnyilatkozatából és más megnyilvánulásaiból kitűnik, hogy változatlanul az erőltetett ütemű fegyverkezés folytatása mellett száll síkra. A hatalmas katonai költségvetés miatt nem valószínű, hogy csökkenni fog a lakosság anyagi megterhelése, amely nyilvánvalóan maga után vonja a munkástömegek elégedetlenségének növekedését mind a szakszervezetekben, mind magában az SPD-ben. Az értelmiség bizonyos köreiben és a diákság között is egyre többen felismerik, hogy Nyugat-Németország is *csak politikájának megváltoztatásával kapcsolódhat be a népek békés szándékú együttműködésébe és foglalhatja el méltó helyét Európában.*

Sajnos feltörekvőben van egy másik „ellenzék" is Nyugat-Németországban. Mindaddig, amíg tovább üldözik a baloldali ellenzéket, a haladó erőket és nem oldják fel a Német Kommunista Párt betiltását, szabadon működhetnek és terebélyesedhetnek a revansista és újfasiszta erők, amelyek a „jobboldali ellenzék" szerepében tetszelegnek. Valójában a nyugatnémet kormánykörök az újfasiszta erők aktivizálódását politikai nyomás céljára szándékoznak felhasználni mind a belső haladó demokratikus erőkkel szemben, mind a külpolitikában.

A Szovjetunió kormánya január 28-án nyilatkozatban ítélte el a neofasiszta erők nyugat-németországi aktivizálódását. Felhívta a figyelmet azokra a veszélyekre, amelyeket a revansista erők szervezkedése okozhat, ha idejében nem gátoljuk meg növekedésüket. Az egész világ közvéleménye megdöbbenéssel értesült az ún. nemzeti demokrata párt hesseni és bajorországi tartományi választási sikereiről.

Az új nyugatnémet kancellár programnyilatkozatában világosan kifejezésre juttatta, hogy *változatlanok maradnak az NSZK eddigi külpolitikai célkitűzései* is. A Kiesinger-kormány azon fáradozik, hogy a szociáldemokrata miniszterek segítségével valósítsa meg az imperialista revanscélokat, megváltozott taktikával és rugalmasabb módszerekkel. Továbbra sem hajlandók elismerni a fennálló határokat, ragaszkodnak a Hallstein-doktrínához, az NSZK kizárólagos „jogához" minden Németországot és az egész németséget érintő kérdésben, nem mondtak le az atomfegyverek megszerzéséről és jogtalanul igényt tartanak Nyugat-Berlinre, amely az NDK területének közepén fekszik.

A ragaszkodás ezekhez a revansista célkitűzésekhez veszélyezteti az európai béke ügyét és emiatt *a nyugatnémet kormánykörök politikai irányvonala alapjában ellenséges a szocialista országokkal, és ellentétes a nyugat-európai államok nemzeti érdekeivel.* Az ilyen politikai irányvonal állandósíthatja az európai feszültséget akkor, amikor Európában kedvező folyamat indult el a kölcsönös megértés és a békés együttműködés irányában. Az európai béke perspektívájában ugyanis *központi helyet foglal el a német kérdés,* amelyen belül a *két német állam közötti viszony döntő tényezőként esik latba.* Az NSZK kormányának az NDK-val szembeni ellenséges politikája az európai feszültség egyik fő oka. Az NSZK és az NDK közötti viszony fokozatos normalizálása viszont rendkívül pozitív hatást gyakorolna az európai helyzetre, kedvező feltételeket teremtene az európai biztonsági rendszer létrehozásához. A Német Demokratikus Köztársaság kormánya ezen a téren jelentős erőfeszítéseket tett már eddig is.

A Kiesinger-kormány programnyilatkozata és negyedéves tevékenysége tehát azt mutatja, hogy *nem szándékozik alapvetően változtatni a nyugatnémet monopoltőke eddigi politikájának lényegén,* tevékenységében a régi politika megvalósításának új varációiról van szó. Ilyen körülmények között a nyugatnémet revansista törekvések leleplezése és visszaverése egy bizonyos ideig — amíg az új taktikát jobban megismerjük — bonyolultabb feladat lesz. Minden bizonnyal nőni fog a demagógia és erősödni fog a tömegeket megtévesztő, a nacionalizmust és sovinizmust tápláló politikai módszerek alkalmazása.

Taktikai változások Az új kormánykoalíció a belpolitikai nehézségeket demagógiával próbálja takargatni, a külpolitikai zsákutcából pedig látványos akciókkal akar kijutni. Ennek keretében bejelentette — többek között — azt a szándékát, hogy normalizálja kapcsolatait az európai szocialista országokkal.

Nem a Német Szövetségi Köztársaság az első olyan tőkés állam, amelynek kormánya úgy akar tekintélyt szerezni magának, hogy bejelenti a szocialista országokkal való kapcsolatainak javítását és ilyen irányban lépéseket tesz. Ez a körülmény is kétségtelenül a szocialista országok általános nemzetközi tekintélyének növekedését mutatja. Különben is az NSZK merev revanspolitikájának elszigetelésében — és ezzel egyidejűleg az Adenauer- és az Erhard-kormány bukásában — a döntő szerepet a szocialista országok következetes és konstruktív politikája, valamint a nyugat-európai demokratikus erők, illetve a nyugatnémet haladó erők növekedése játszotta. Ezért nem meglepő, ha most a Kiesinger-kormány azzal a „kezdeményezéssel" lép fel, hogy javítsa viszonyát a szocialista országokkal egészen a diplomáciai kapcsolatok felvételéig. A baj azonban ott van, hogy anélkül jelentette be szándékát, hogy lemondott volna az egyes szocialista országokkal (Lengyelország, Csehszlovákia, Szovjetunió) szemben támasztott területi követeléseiről. Nem mondott le az NDK-val szembeni erőszak alkalmazásának lehetőségéről sem és az NDK-t eleve kizárja azon szocialista országok sorából, amelyekkel késznek mutatkozik a kapcsolatok normalizálására. Ezzel a manőverrel nem lehet más szándéka,

mint az NDK elszigetelése a többi szocialista országtól. Az új nyugatnémet kormány ez irányú törekvéseiben az őszinteség hiányát mutatja az a körülmény is, hogy különböző húzásokkal igyekszik egyik szocialista országot szembeállítani a másikkal.

Erről a kérdésről elég sok szó esik az utóbbi időben országunkban és a nyugati propaganda is nagy terjedelemben foglalkozik vele. A szocialista országok — közöttük a Magyar Népköztársaság is — őszintén óhajtja a kapcsolatok fejlesztését minden állammal, de nem minden áron. Kormányunk már néhány évvel ezelőtt kijelentette, hogy elvben kész felvenni a diplomáciai kapcsolatot az NSZK-val is. Nem lehet azonban érdekeinknek megfelelő, ha a kapcsolatok normalizálása esetleg egy másik vagy több baráti szocialista ország rovására történne. A kapcsolatok normalizálása csak akkor jelenthet számottevő előrelépést, ha hozzájárul a revansszellem megfékezéséhez és a diszkriminatív Hallstein-doktrína felszámolásához, nem pedig úgy, hogy biztatást ad azokhoz. Csak így juthatunk előre az európai béke és biztonság megteremtése útján.

Nem szabad illúziókban ringatni magunkat, a békés egymás mellett élés elvének érvényesítése nem megy zökkenőmentesen és harc nélkül. Ismerve azonban a fejlődés törvényeit, megvan minden okunk az optimizmusra. Nem férhet kétség ahhoz, hogy az NSZK-val való kapcsolat teljes normalizálása is csak idő kérdése lehet.

Dr. Szűrös Mátyás

Verseny a községfejlesztésért

A Vas megyei Pártbizottság a kongresszusi versenyben a községfejlesztési tervét legjobban teljesítő járás részére 1966 ban kongresszusi zászlót alapított. A verseny három fő célkitűzése a következő volt: emelni a községfejlesztési munka színvonalát és hatásfokát, erősíteni a községfejlesztés politikai jellegét és társadalmi bázisát, fokozni a lakosság cselekvőkészségét a községfejlesztési tervek végrehajtásában.

A megye már a múlt években is előljárt országosan az egy főre jutó társadalmi munka értékében. A kongresszus tiszteletére indított verseny — a pártszervezetek és a tömegszervezetek közreműködésével — még jobb eredményekkel zárult. A betervezett 48 millió forint községfejlesztési előirányzatot 77 millió forintra teljesítették. Ebből az összegből a társadalmi munka értéke 22 millió forint volt.

Többek között 10 orvosi rendelő, 6 művelődési otthon, 5 iskolai tanterem, 2 üzletház, 20 bölcsődei és 25 óvodai férőhely épült a több ezer méter út- és járdaépítés mellett. Ezáltal Vas megye községei tovább fejlődtek, csinosodtak és a kulturáltabb viszonyok megteremtésében jelentős munkát végzett a megye lakossága. Egy-egy megyei lakosra csaknem 80 forint értékű társadalmi munka jutott.

A kongresszusi versenyzászlót végül is a vasvári járásnak ítélte oda a megyei párt- és a megyei tanács végrehajtó bizottsága, mivel az említett járásban 88,80 forint volt az egy főre jutó társadalmi munka értéke.

Cs. Gy.

A propagandisták hasznos segítője

Révai József: Válogatott történeti tanulmányok*

Vannak könyvek, amelyekről az ember tudja: sokszor veszi majd kézbe őket akár azért, hogy választ találjon bennük valamilyen fontos kérdésre, akár azért, mert jólesik újra, meg újra elolvasni egy-egy részletet. *Révai József* válogatott történeti írásainak kétkötetes gyűjteménye ez utóbbiak közé tartozik. A néhány nagyobb — már korábban is jól ismert — tanulmány mellett, a gyűjteményes összeállításban most először közzétett kisebb írások is világosan illusztrálják *Révai József következetes történelemszemléletét*. Tudta és merte a történelmet széles összefüggéseiben, valamennyi fontos tényező figyelembevételével vizsgálni.

Egyetlen politikai párt, mozgalom sem vonhatta ki magát sohasem az alól, hogy véleményt, értékítéletet mondjon megelőző korok eszméiről, harcairól, történeti alakjairól. Révai történeti írásai bizonyítják, hogy ez a munka nemcsak azt jelenti, hogy „méltóan" emlékezzünk az elődökre; hogy évfordulókon kitűzzük a nemzeti zászlót, hanem elsősorban azt, hogy a helyükre tegyünk eszméket, mozgalmakat, embereket. Az a sok vita, ami az elmúlt években nemzeti múltunkról, történelmünk értékeléséről folyt, nem utolsósorban akörül forgott, hogy miként vélekedjünk évszázadok osztályharcairól, társadalmi mozgalmairól és függetlenségi küzdelmeiről. E gondolatok jegyében — pontosabban ezek jegyében is — kezdhet hozzá az olvasó Révai József tanulmányainak értékeléséhez és értelmezéséhez.

Révai József történelmi tanulmányai — és egyéb írásai — nem választhatók el attól *a kortól, amelyben születtek, és azoktól a harcoktól, politikai célkitűzésektől, amelyek írásra inspirálták a szerzőt*. Egyes írásai vagy akár műveinek összessége nem érthető politikai pályafutása nélkül. Élete egybefonódott a kommunista mozgalommal s így érthető, hogy írásai is pontosan tükrözik annak erényeit és hibáit.

A magyar kommunisták egyik vezetőjeként évtizedeken keresztül, elsősorban mint az elméleti és ideológiai kérdések kitűnő ismerője, fejlesztője és tolmácsolója szolgálta a forradalom ügyét. Életútja és állásfoglalásai nem voltak hibátlanok, mint ahogy a forradalmi mozgalom sem volt mentes zökkenőktől, kitérőktől, tévedésektől. De mint a párt, Révai József is képes volt nézeteit ismételten fölülvizsgálni, korrigálni, újra meg újra tanulni a múltból és a jelenből egyaránt. Erényeivel és hibáival együtt volt nagy alakja a magyar munkásmozgalomnak.

Révai József nem egyszerűen „leírója", „propagandistája", vagy publicistája volt a párt politikájának, hanem *egyik legjelentősebb alko-*

* Kossuth Könyvkiadó 1966.

tója, formálója is. Élvezetes stílusa, fordulatos, frappáns írói készsége kora *egyik legjelentősebb publicistájává tette.* Főleg a harmincas évek végétől szinte verhetetlen volt ebben a műfajban. Egy-egy vezércikke a Szabad Népben, felszólalása a parlamentben mindig fontos útmutatást is jelentett a fölszabadulást követő években. Elemzései azonban nem csupán magyarázták a párt politikáját (noha ebben is maradandót alkotott), hanem formálták is azt. Mint nagy felkészültségű marxista tudós képes volt a múltat és a jelent is hozzáértő precízséggel, nagy összefüggéseiben vizsgálni. Éppen legismertebb történeti munkája, a *„Marxizmus és népiesség"*, kitűnő példája ennek. A magyar társadalmi fejlődést elemezve, az osztályok struktúráját és helyzetét vizsgálva jutott el a szövetségi politika helyes értelmezéséhez és az abból levonható következtetésekhez. Nem általában foglalkozott a magyar parasztság helyzetével, hanem az adott történelmi viszonyokból kiindulva. A történelmi múlt ebben a művében sem válik öncélúvá, hanem segítséget ad a jelen megértéséhez.

Manapság gyakran tapasztaljuk, hogy elharapódzik a történelmi múlt frázisszerű emlegetése. Hasonló veszélyekkel lehet találkozni a történelem oktatásában is. Középiskolákban, egyetemeken és más előadássorozatokban is gyakran *öncélúvá* válnak a történeti előzmények és kevés idő marad *korunk nagy kérdéseire.* A marxizmus tudományosságának bizonyításánál egyesek megrekednek múltbeli, történeti értékeknél. És a marxizmus igazát szinte kizárólag olyan tételekkel bizonyítják, amelyeket az élet már igazolt. Sőt! Esetenként összetévesztik a marxizmust a marxizmus történetével. Nem az elmélet-történet és tudomány-történet ellen szólok. Mindkettőnek nagyon fontos szerepe van az oktatásban és nevelésben egyaránt, de *egyik sem helyettesíti a kor kérdéseire adandó választ.* Az elmélet-történet nem egyenlő magával az elmélettel, a tudomány-történet nem egyenlő a tudománnyal. Marx és Engels, vagy Lenin nem abban voltak elsősorban nagyok (noha ebben is halhatatlant alkottak), hogy a múltat helyesen értékelték, hanem *elsősorban* abban, hogy *koruk nagy kérdéseire helyes választ adtak.* És itt a hangsúly nem egyszerűen azon van, hogy a válaszuk helyes volt-e a kor alapvető, fő kérdéseire, hanem azon, hogy *mertek* saját koruk bonyolult kérdéseihez iránymutatóan, feladatot meghatározóan, cselekvésre ösztönzően hozzányúlni.

Révai József történeti tanulmányaiban megkísérelte, hogy saját korát elemzően, sokoldalúan értékelje. Mondhatja erre valaki, hogy értékelése nem mindig volt pontos. Ez igaz! De a forradalmárok nem arról ismerhetők föl, hogy soha sem tévednek, hanem elsősorban arról, hogy mernek újat mondani és bátran következtetni anélkül, hogy nagyot tévednének. A forradalmi eszmék vállalják a hibák és a tévedések lehetőségét; a forradalmárok nemcsak akkor mernek újat kezdeményezni, ha már előre biztosítva van a tévedések teljes kizárása, de a kockázatot is vállalva szakítanak a konzervatívval.

Révai József életútja is ilyen volt. Értékelései között találunk természetesen olyat is, amelyet a történeti kutatások, vagy újabb értékelések némiképp módosítanak, árnyaltabbá tesznek. Valószínűleg ma ő is differenciáltabban írna Kölcseyről, Szabó Ervinről vagy akár Madáchról.

Tudományos és politikai, elméleti és publicisztikai munkásságát vizsgálva szembetűnő, hogy az elmélet három fő területén adott újat, végzett sokoldalú feltáró es elemző munkát, kiváltképpen a harmincas évek második felétől. *Az egyik:* a magyar történelem és ezen belül is 1848—49 értékelése. *A második:* a forradalomról szóló marxista—leninista elmélet fejlődésének vizsgálata. *A harmadik:* a nemzetközi méretekben folyó antifasiszta harc értelmezése és a belőle levonható következtetések.

Ez érthető, hiszen e három összetevő befolyásolta elsősorban a magyar kommunista mozgalom új stratégiáját és adta a népi demokratikus forradalom elméleti és történeti alapját. A népi demokratikus forradalom elmélete Révai tudományos munkásságának legfontosabb része volt. Ezért foglalt el a magyarországi polgári forradalom és szabadságharc olyan fontos helyet életművében, ezért tér ismételten vissza 1848—49 helyes értékeléséhez. Nem véletlen, hogy Szabó Ervin ideológiai és elméleti örökségéről szólva is *elsősorban* Szabó Ervin negyvennyolcas értékelésével vitázik. Hadd hivatkozunk egy 1931-es cikkére, amelyben szinte összefoglalva véleményét így ír:

> *„A fasizmus elleni harc, a fasiszta háborús uszitók nemzeti demagógiájának leálcázása azt követeli tőlünk, hogy a magyar nemzeti múlt nagy cselekedeteit és eseményeit, amelyek az emberi haladás ügyét szolgálták, megtanuljuk saját múltunknak érezni."* És arra utalva, hogy a magyar kommunisták méltán büszkék 48—49-re, joggal támadja a nacionalista történelemhamisítókat, *„akik évtizedeken át ordították hordók tetejéről, hirdették vezércikkekben és tanították egyetemi katedrákról, hogy 1848 nem is volt forradalom, hanem egyszerűen alkotmányvédelem, hogy az európai forradalmak 1848—1849-es turnusához semmi köze nem volt."*

Tisztelettel és elismeréssel ír Szabó Ervin antinacionalizmusáról, de joggal bírálja téves álláspontjáért, amikor az 1848-at — a nemesi vezetés miatt — nem tartja polgári forradalomnak,

> *„...azt tanítván a munkásoknak, hogy 1848—49. valóban nem volt forradalom, ennélfogva nincs közük hozzá. De a nacionalizmus mérgének nem lehet ellenmérge a nemzeti kérdéssel szemben való nihilizmus".* Majd így fejezi be ezt a gondolatsort: *„A 48-as forradalom: polgári forradalom volt. Büszkék vagyunk heroizmusára, és hirdetjük, hogy minden, ami bátor és hősies, ami támadó és rettenthetetlen volt benne: a mi múltunk és a mi örökségünk. Nem a Lamberggel paktáló Batthyányval, hanem a császári komisszárt lámpavasra akasztó pesti néppel, nem a Windischgrätznél békéért kolduló Deákkal, hanem a hadsereget szervező Kossuthtal vállaljuk a közösséget, nincs közünk a megalkuvó Batthyány-kormányhoz, de közünk van a forradalmi Honvédelmi Bizottmányhoz, nem a mienk Görgey és politikai hátvédje, a „békepárt", de a „miénk — és senki másé — Petőfi és Táncsics, a márciusi ifjúság és a vörös*

sipkások, a 49-es forradalmi hadseregnek a hősi parasztkatonái."

A következő években gyakran (így 1936-, 1937-, 1940-ben) visszatért, rövidebb-hosszabb írásokban 1848-hoz. Ezek a művek újabb kutatásokról, árnyaltabb értékelésekről tesznek tanúbizonyságot. Egyikmásikban már részletesen foglalkozik a forradalom szakaszaival, az osztályok és csoportok mozgásával, egyes politikusok és hadvezérek állásfoglalásával, színeváltozásával. Gondolatai minden ilyen művében vissza-vissza térnek a pesti néphez. Benne látta azt az erőt, amely

„... a polgári átalakulás programját messze túlhajtotta azokon a célkitűzéseken, amelyeken az országgyűlési ellenzék, a liberális középbirtokos nemesség egyedül sohasem tudott volna túlmenni" és amely *„Kossuth Lajosnak hatalmas támaszt nyújtott az országgyűlés nemesi ellenzékének kompromisszumokra törekvő elemeivel szemben".*

Azt a bázist kutatta és találta meg a pesti népben, amely válságos pillanatokban balra vitte a forradalmat, amely *„mintegy összegyűjtötte és kisugározta az egész ország népének forradalmi energiáit és mozgalmaiban a kormányra gyakorolt nyomással latbavetette őket a haza és a szabadság érdekében".*

Új forradalomra készülve a történelem népmozgalmait tanulmányozta; az országra leselkedő veszélyre figyelve a haza harcos függetlenségi hagyományait idézte. A történeti múlt így vált — nemcsak eszközévé — hanem a jelen gondjainak megoldásában aktív segítőjévé.

*

A válogatás második kötetének mintegy felét, legismertebb — és már említett — műve a „Marxizmus és népiesség" teszi ki, jól kiegészítve a harmincas évek második felében született, azonos indítású és szellemű kisebb írásokkal. Ezek a féllegális *Gondolat*-ban, a csehszlovákiai *Magyar Nap*-ban, a párizsi *Szabad Szó*-ban. az *Üzenet*-ben és másutt jelentek meg. Egyik-másikat műhelytanulmánynak, vázlatnak is tekinthetjük, amelyeknek vissza-visszatérő vonása: kik, milyen osztályok és rétegek lehetnek a munkásosztály szövetségesei a népi demokratikus átalakulásban. A *Marxizmus és népiesség* és a kisebb írások egyik fontos módszertani (sőt, nem is egyszerűen módszertani, hanem tartalmi) erénye: a magyar társadalom osztályszerkezetét alapos *fejlődésvizsgálattal* elemzi és értékeli. Sőt! A falukutatókkal. a népiesekkel, az urbánusokkal, egyik-másik kommunista politikussal is éppen azon vitázik, hogy helyesen értékelik-e a magyar társadalom többévtizedes fejlődését és főként a mezőgazdaság alakulását.

Befejezésül idézzük a szerzőt életművének talán legfontosabb kérdésében, az alkotó marxizmusról alkotott véleményében:

„A proletármozgalom az egyetlen mozgalom a világtörténelemben, mely belső megújulásra képes, és melynek belső megújulása mindig azokhoz a forradalmi eszmékhez való hűségnek a jegyében megy végbe, melyek a modern munkásmozgalom és a szocialista munkásöntudat megszületésénél bábáskodtak.

A munkásság a vereségeibe, eltévelyedéseibe, hibáiba nem nyugszik bele, hanem szenvedélyes alapossággal kutatja az okokat, melyek időlegesen tévutakra vitték, és önnön mozgalmában indítja meg a harcot az újjászületésért. Aki nem ebből a szempontból nézi a munkásmozgalom belső harcait, sohasem fogja megérteni őket. A munkásság nem csalhatatlan, tudománya: a marxizmus nem a bölcsek köve, mely minden helyzetben, minden történelmi fordulatnál előre kész válaszokat tud adni. A munkásság tévedhet, és tévedéseiért drágán kell fizetnie, a marxizmus tudománya is válhat méltatlanok kezén formulák gyűjteményévé, melyek a történelem új helyzeteiben nem tudják betölteni az eszmék legnagyobb hivatását: hogy a néptömegeknek mutassák az irányt az élet és a cselekedet számára. De a munkásmozgalom minden ilyen eltévelyedésére és a marxizmus minden ilyen megmerevedésére az epigonok kezén, megindul a harc magában a munkásmozgalomban. Igaz, a munkásmozgalom belső gyógyulása nem egyenletes folyamat... De hogy az újjászületésért folyó harc a vereség ellenére is folyik tovább.. A marxizmus az egyetlen tudomány, amely maga is mozgalom, fejlődő, eleven képződmény. A polgári gondolkodás nagy áramlatai elavulnak, időszerűtlenné válnak, de belső megújulásra nem képesek. A polgárság a kapitalizmus fejlődésének más-más korszakában másképpen látja a világot, és ezért elfordul attól, amit előbb mint igazságot hirdetett. A polgári társadalom belső ellentétei pedig egymással szemben álló gondolatrendszerek formájában merevednek meg. Az egyik polgári gondolat harca a másikkal nem a belső megújulás jegyében folyik, hanem annak jegyében, hogy egyik felváltja a másikat.

A marxizmus harcait viszont a küzdelmekben való megújulás jellemzi, éppen azért, mert e harcok társadalmi bázisa az a munkásosztály, amely belső rétegeződése mellett, mint osztály egységes, és szakadásaiban is — végső soron — egységre törekszik."

*

Révai Józsefnek e kötetben összegyűjtött írásai segítséget nyújtanak propagandistáknak, mindazoknak, akik a marxista elmélet művelésével, terjesztésével foglalkoznak.

K. Gy.

Nevelőmunka a pécsi pártiskolán

A pártbizottságok most döntenek arról, hogy a következő tanévben kiket küldenek iskolára. Ismételten szükséges tehát felhívni a figyelmet az iskola céljára, a kiválasztás követelményeire.

Az iskola célja

a hallgatók marxista világnézetének, elméleti képzettségének fejlesztése, a kommunista emberre jellemző vonások erősítése. Az iskolának tehát oktatási és nevelési feladatai vannak.

Az iskola elsősorban ipari pártalapszervezetek vezetőinek képzését szolgálja. Ez önmagában feltételezi, hogy a hallgatók rendelkeznek bizonyos marxista elméleti előképzettséggel. Egy részüknél ez valójában meg is van. Vannak azonban olyanok is, akik pártoktatásban még nem vettek részt. Ezeknek a hallgatóknak általában nehezebb a helyzetük. Ezért az iskolának képzési és továbbképzési feladatokat együtt kell megoldania.

A kiválogatásnak tehát fontos követelménye, hogy a jelöltek legalább háromhónapos pártiskolai vagy ennek megfelelő politikai képzettséggel, 3—4 éves párttagsággal, pártmunkás tapasztalattal és lehetőleg szakmunkás képesítéssel rendelkezzenek. E követelmények betartása fontos, mert az egyéves pártiskola fegyelmezett tanulást követel és nehéz feladat elé állítja a hallgatókat.

A jelenlegi tanfolyamnak 135 hallgatója van: 1 pártbizottsági tag, 58 alapszervi titkár, 25 pártvezetőségi tag, és 12 KISZ és szakszervezeti funkcionárius. A többinek nincs párt- vagy tömegszervezeti funkciója. A pártbizottságok a hallgatókat az iskola elvégzése után az alábbi beosztásokba javasolják: 99 elvtársat alapszervezeti titkárnak, 18-at pártvezetőségi tagnak, 29 elvtársra még nincs javaslat.

Az 1966. év őszén lezajlott vezetőségválasztó taggyűléseken és pártértekezleten több mint 30 jelenlegi hallgatónkat nem jelöltek az alapszervezetekben semmilyen funkcióra. Pedig köztük vannak olyanok is, akik korábban párttitkárok voltak. A pártbizottsági és a pártvezetőségi tagok száma a hallgatók közül növekedett, de a párttitkároknál lényegében nincs változás.

Véleményünk szerint a választások eredménye — hallgatóink képességét és képzettségét figyelembe véve — egy-két esettől eltekintve reális. Ugyanakkor ma még nincs olyan sok pártiskolát végzett elvtárs, hogy ilyen arányban lehetne kádertartalékot képezni, mint azt a fenti adat mutatja.

A kádermunkában

a pártiskolára küldő szerveknek tehát nagyobb felelősséget kell érezniök. A pártbizottságok vegyék jobban figyelembe a Politikai Bizottságnak a pártiskolákra vonatkozó határozatát. Nem könnyű dolog távoli megyékből elvtársakat egy évre elküldeni iskolára, de ha nem azokat küldik, akikkel a pártbizottságoknak később komolyabb terveik vannak, akkor a nehézségek még csak fokozódnak.

Ha a pártbizottságok ismerik az iskolára javasoltak tevékenységét, képességeit, családi helyzetét, a párttagság véleményét a jelöltekről és még sincs reális elképzelésük arra, hogy az iskola elvégzése után milyen megbízatást adnak nekik, akkor olyan nézet alakulhat ki a hallgatókban, hogy fáradozásuk és áldozatvállalásuk nem hozhat megfelelő eredményt. Ezzel rossz érzést kelthetnek másokban is, akiket később akarnak pártiskolára küldeni. Azt, hogy valaki szívesen, vagy nem szívesen megy pártiskolára, nagymértékben befolyásolja az, hogy a korábban végzettekkel mennyire törődnek, azok milyen pártmegbízatást kaptak. Ezért a céltudatos, tervszerű kádermunkának döntő szerepe van.

Közvetlenül a termelésben dolgozik

hallgatóink többsége. Az a tény, hogy zömében fizikai munkások, külön figyelmet érdemel.

A pártiskolai hallgató egy évig ideológiai, politikai kérdésekkel foglalkozik és jelentős közgazdasági ismeretekre is szert tesz. Ugyanakkor az iskola elvégzése anyagi előnyökkel nem jár. Sőt az iskola bizonyos anyagi áldozatokat is követel. Ha a hallgató az üzemben elvégez egy szakmai tanfolyamot, ez jogosan órabéremelést eredményez számára és a tanulás hasznossága a termelésben közvetlenül jelentkezik.

De nem az anyagi előnyöket keresik a pártiskola hallgatói. Azért vállalják a tanulást, mert érzik, hogy a megnövekedett feladatoknak csak úgy felelhetnek meg, ha alaposabb politikai ismereteket szereznek és közgazdasági tudásuk is bővül. Mindezt a gyakorlati pártmunkában is gyümölcsöztetni szeretnék.

Fontos tehát, hogy ne kallódjanak el a pártiskolát végzett kommunisták. Jó tapasztalataink vannak a Mecseki Szénbányászati Trösztnél, ahol a párttagság 23,2%-ának van pártiskolai végzettsége. A pártbizottság itt nagy gondot fordít arra, hogy az iskolát végzettek megfelelő megbízatásokat kapjanak. E megbízatások igen sokrétűek, politikai. és társadalmi jellegűek. Ennek hatása a politikai légkör pozitív alakításában, formálásában erőteljesen meg is mutatkozik.

A pártiskola oktató és nevelő munkája

elválaszthatatlan egymástól. A sok befolyásoló tényező közül meghatározó, hogy milyen emberanyag kerül az iskolára. Figyelembe kell venni, hogy a hallgatók különböző előképzettségűek. A jelenleg tanulók közül 58-nak van érettségije, 48-an 3—5 hónapos pártiskolát végeztek, többen viszont eddig még nem vettek részt rendszeres politikai képzésben.

A 30 éven felüliek száma 108, komoly élet- és szakmai tapasztalattal is rendelkeznek.

Az iskolán alkalmazott oktatási módszerek: előadások, konzultációk, osztályfoglalkozások és beszámolók. Egyik legfontosabb feladatnak tartjuk az önálló tanulási készség kialakítását. E célból fokozatosan növeljük a hallgatók önállóságát és a tananyag aktív átgondolásának igényét. Fontos, hogy a hallgatók önállóan is képesek legyenek véleményt alakítani a különféle jelenségekről.

Az oktatás hatékonysága növelésének egyik jól bevált módszere az osztálytanítás rendszere, amit egyre több téma feldolgozásánál alkalmazunk. Ez a tanároktól jobb felkészülést igényel, de megkönnyíti a hallgatóknak a tananyag elsajátítását és közvetlenebb kapcsolatot teremt a tanár és a hallgató között. Az esetleges kételyeikkel, vagy meg nem értett részekkel kapcsolatban a hallgatók előadás közben is kérdéseket tehetnek fel. A tanárok ötletei alapján készített szemléltető eszközök is jobban alkalmazhatók ezeken az órákon. (A táblára ugyanakkor vázlatot írnak, ami a jegyzetelés elsajátítását is elősegíti.) Mindez nagy segítséget jelent a tananyag alaposabb megértéséhez.

A szemináriumi és az egyéni foglalkozásokon a hallgatók állásfoglalásaiban, véleménynyilvánításaiban ma még sok a túlzott, érzelemmel telített szubjektivitás. Különösen a nemzetközi munkásmozgalom, az osztályharc, a szövetségi politika vonatkozásaiban kerül előtérbe olykor a szubjektív érzelem sugallta helytelen vélemény. A valóság ellentmondásos jelenségeinek helyes értelmezése többeknél azért okoz gondot, mert sokszor érzelmi, hangulati elemek dominálnak náluk.

Az elmélet és gyakorlat egységének

megmagyarázása bonyolult pszichológiai és pedagógiai feladat. Az elsajátított tudományos alapismereteken és a hallgatók személyes élettapasztalatán alapuló egység megteremtése az oktató, nevelő munkában sajátos módszerek kialakítását követeli a tanároktól. El kell érniök, hogy a hallgatók felismerjék az összefüggéseket a világban, a társadalomban és el tudjanak igazodni a bonyolult nemzetközi kérdésekben. Sok vitára van szükség ahhoz, hogy az emberekről szerzett ismereteik ne szubjektív véleményeken alapuljanak és megértsék, hogy az embereket tevékenységük és magatartásuk alapján, e két fő tényező egységében lehet csak helyesen megítélni.

A nevelőmunka leghatásosabb eszköze a kollektíva ereje, a bizalom és a nagyobb demokrácia biztosítása. Ennek érdekében létrehoztuk az iskola kollégiumában az önkormányzati bizottságot. Ez alkalmas a hallgatók felelősségének növelésére és öntevékenységük kibontakoztatására. Így egymásért nagyobb felelősséget éreznek és vállalnak. Az önkormányzat alapközösségekre épül, amely nem azonos az osztálykollektívákkal. egy, vagy két megye 12—16 hallgatóját egyesíti. Az alapközösségi vezetőkön keresztül az önkormányzat héttagú vezetősége irányítja munkájukat. Az önkormányzatnak az iskola kollektívája által elfogadott működési alapszabálya van, amely rögzíti a vezetőség feladatait és jogkörét. A jogkör kiterjed a fegyelmi eljárásokra is. A fegyelmi döntésekre vonatkozó javaslatot minden esetben meg

kell vitatni azzal a közösséggel is, amelyhez a vétséget elkövető hallgató tartozik.

Az iskola fegyelme

általában jó. A tanulási idő kihasználásával sincs különösebb hiba. A kollektíva támogatása is elsősorban abban mutatkozik meg, hogy segítik egymást a tanulásban. A hallgatók magatartásában azonban tapasztalhatók bizonyos lazaságok, amelyeket társadalmi életünkben is számtalan vonatkozásban megtalálunk. Ezekkel szemben sokszor a kollektívák is „megértők". Jobban szeretik, ha az iskola vezetősége lép fel a fegyelmezetlenkedőkkel szemben, ez számukra kényelmesebb. A gyorsabb előrelépés feltétele az önkormányzat hatékonyabb működése.

Az iskola tanárai igyekeznek nevelési lehetőségeket is gyümölcsöztetni munkájukban. Ezt segítik elő a tanári megbeszélések, ahol egy-egy téma feldolgozásának módszereit, a tananyag nevelési vonatkozásait megvitatják. Egy-egy téma jobb megértését segítik a filmvetítések, a cikkgyűjtemények, amelyek a legfrissebb anyagot tartalmazzák. Ide sorolhatók még a speciál-kollégiumok is (pl. az idén hat külön előadás volt a nemzetközi helyzetről, a kommunista- és munkásmozgalom kérdéseiről), szakkörök az ipargazdaságtan és a szocializmus politikai gazdaságtanának problémáiról. Ezeket a foglalkozásokat az adott témák iránt különösen érdeklődők számára szervezzük.

Jólesik a hallgatóknak, ha évközben meglátogatják őket üzemük pártszervezetétől, annál is inkább, hiszen 10 hónapos távollét a családtól számtalan gonddal jár és a családi élet kisebb-nagyobb eseményei befolyásolják a tanulást is.

*

Az elmúlt három év tapasztalatai bizonyítják, hogy helyes volt a szakosított titkárképző pártiskola létrehozása még akkor is, ha — elsősorban a tanulókat küldő szervek miatt — nem mindenben érte el célját. Megítélésünk szerint az iskola a pártkáderek képzésének és nevelésének egyik fontos intézménye s ezért az eddigieknél nagyobb felelősséget kell vállalniok a küldő szerveknek a hallgatók kiválasztásáért. Különösen fontosnak tartjuk az alapszervezetek, taggyűlések bevonását a döntésekbe. E jogkör bevezetésével az alapszervezet kommunistái is felelősek lennének a kiválasztásért. Ugyanakkor a hallgatók is jobban érzik egyrészt a bizalmat, felelősséget, másrészt a tanulás pártmegbízatás jellegét.

Szentiránvi József,
az MSZMP Baranya Megyei Bizottsága
Propaganda és Művelődési Osztályának
vezetője

Rozs László,
A Pécsi Egyéves Szakosított
Titkárképző Pártiskola
igazgatója

Szakcsoportok munkája a pártoktatásban

A BUDAPESTI V. KERÜLET pártszervezeteiben a propagandamunka már évek óta nem reszortfeladat. A kerületi pártbizottság figyelemmel kíséri a párttagság, de különösen a vezető beosztású káderek marxista—leninista képzését, az alapszervezetekben rendszeresen vizsgálja és segíti a pártoktatást. Munkájuk megítélésénél egyéb feladataik megoldása mellett, nagy súllyal szerepel a pártpropaganda színvonala, az eszmei-politikai nevelőmunka. Az ilyen mérce alkalmazása mindenütt szükséges, de különös jelentősége van kerületünkben, ahol sok országos főhatóság, állami, gazdasági irányító szerv működik.

A kerületi pártbizottság a propagandamunka szervezésében és ellenőrzésében a különböző oktatási formák szakcsoportjaira támaszkodik. Minden pártoktatási formában működnek szakcsoportok, egyenként 5—15 fővel. Tagjai társadalmi munkaként végzik megbízatásukat. Tartalmi, módszertani, szervezési és ellenőrzési feladatot végeznek a pártbizottság oktatással foglalkozó munkatársának irányítása mellett.

A szakcsoportok kerületünkben már több éve dolgoznak. Tagjaik elméleti-politikai szempontból jól tájékozott, művelt emberek. Kivétel nélkül egyetemet, pártfőiskolát végeztek és nagy pártoktatási tapasztalatokkal rendelkeznek. A szakcsoportok tagjai között vannak az oktatási forma vezető propagandistái. A munkát irányítja és összefogja a szakcsoport vezetője és a helyettese.

A PÁRTOKTATÁSI ÉV elején minden szakcsoport összeállítja munkaprogramját. Ebben a lehetőségek szerint figyelembe veszik a pártoktatásban részt vevők összetételét előképzettségük, általános és marxista műveltségük, valamint érdeklődési körük szempontjából. Igyekeznek összeegyeztetni a különböző igényeket és azoknak megfelelő színvonalat biztosítani. Lényegében a munkaprogram a szakcsoportok egész évre vonatkozó munkaterve is. Ha körültekintően és hozzáértéssel készítik el, megalapozza és tervszerűvé teszi munkájukat. A munkaprogram a tematikai összeállításon túl tartalmazza a konferenciák, a kiegészítő előadások, konzultációk, az oktatási módszerekre vonatkozó elképzelések, írásos anyagok, dokumentációk elkészítésének, valamint az ellenőrzési munka főbb elvi célkitűzéseinek tervét. Rendszeresen negyedévenként megvizsgálják, mennyire sikerült az eredeti célkitűzéseket megvalósítani, hol szükséges módosításokat eszközölni, a korábbi elképzelésektől eltérni. A munkaprogram összeállításában és értékelésében mindig részt vesz a kerületi pártbizottság oktatási felelőse is.

A SZAKCSOPORTOK fő feladata a propagandisták segítése. Megvitatják az egyes témák alapvető elvi-politikai összefüggéseit.

Ez mintegy a vezető propagandisták előkészítését is jelenti. Megállapodnak a propagandistákat felkészítő konferenciák fő kérdéseiben. Megjelölik, hogy a téma melyik főbb részéből szervezzenek konzultatív előadásokat, milyen szemléltető eszközöket, módszereket célszerű alkalmazni. Az ilyen szakcsoport-megbeszélésre rendszerint meghívják az adott téma egy-egy specialistáját, aki tájékoztat a tudományos vitákról, gyakorlati problémákról, felhasználható irodalomról, dokumentációról. A szakcsoportok vezetői törekednek arra, hogy a tananyagokon túl tények és adatok álljanak a propagandisták, s elsősorban a vezető propagandisták rendelkezésére. Ezeket a szakcsoport egyes tagjai állítják össze, akik egyben egy-egy téma felelősei.

A szakcsoport tagjai gondot fordítanak arra is, hogy az egyes területeken dolgozó propagandistáknak külön tartsák a foglalkozásokat. Az elmúlt oktatási évben például, amikor feldolgoztuk „Az építőipar helyzete és feladatai" című keruleti tananyagot, a tervezőintézetek propagandistáinak az Építésügyi Minisztériumból hívtunk meg konferenciavezetőt, hogy ismertesse a tervezőintézetek kapcsolatát az építőiparral. A módszereket a szakcsoportok mindig az adott témához, a propagandisták felkészültségéhez és a követelményekhez igazítják. Fő módszerük az átfogó, sokoldalú, meggyőző vita. A propagandistákkal karöltve áldozatkészen dolgoznak, hogy kerületünkben a pártoktatásban részt vevő mintegy 22 ezer párttag és pártonkívüli elsajátítsa az anyagot.

A szakcsoportok jelenleg két fő feladatra összpontosítják a figyelmüket: az új gazdasági mechanizmus propagandájára és pártunk IX. kongresszusa anyagainak tanulmányozására.

„A népgazdaság központi irányításának új módszerei" c. téma propagandisztikus feldolgozásának első fázisán túl vagyunk. A szervezett pártoktatásban a tananyagok alapján megvitattuk a KB határozatát. A tapasztalatok összegezése után — melyet a kerületi végrehajtó bizottság is megtárgyalt — a szakcsoportok most azon fáradoznak, hogy a IX. kongresszus témáinak megvitatásában ezeket hasznosítsák.

A MEGTARTOTT KONFERENCIÁK legfontosabb tapasztalata a nagyfokú érdeklődés és az élénk viták. Sok kérdés hangzott el mind a propagandista, mind a hallgatói foglalkozásokon, melyek nagy részére még vissza kell térnünk.

Az egyes szakcsoportok a tananyaghoz kapcsolódva olyan előadásokat, konzultációkat szerveztek, amelyek ráirányították a figyelmet a legfontosabb összefüggésekre, és módszertani segítséget is adtak megmagyarázásukhoz. A Budapesti Pártbizottság a vezető propagandisták részére tartott tanfolyamon elhangzott előadásokat sokszorosítva megküldte, s ezek többségét segédeszközként jól hasznosították. A legtöbb szakcsoport tematikus vitavázlatot készített, és a tananyaghoz kiegészítésként irodalmat javasolt. Ezzel lényegesen megkönnyítették a propagandisták munkáját.

A módszertani segítésben, a szemléltetés szélesebb körű alkalmazásában még sok a tennivaló, de ehhez központilag is jobban kell biztosítani mind a tárgyi, mind az anyagi feltételeket.

PROPAGANDISTÁINKNAK segítséget nyújtanak a szakcsoportok úgy is, hogy az új irányítási

rendszer közgazdasági, elméleti vonatkozásairól előadást és vitát tartottak. Erre szükség volt azért, mert propagandistáink és hallgatóink egy részének közgazdaságtani előképzettsége hiányos. Emiatt is sokat kell foglalkozni a pártoktatásban a piac-, az ár- és értékviszonyokkal összefüggő kérdésekkel.

A vb határozata rámutatott, hogy az új gazdasági mechanizmus ismertetése még korántsem ért véget, ezért szakcsoportjainknak napirenden kell tartani a mechanizmus propagandáját. Szorgalmazniuk kell a tájékoztatást, hogy ezáltal is segítsék eloszlatni a még meglevő bizalmatlanságot vagy éppen a csodavárás hangulatát. A IX. kongresszus anyagainak tanulmányozásakor erre mód és lehetőség is nyílik. Ilyen pl. „A népgazdaságunk helyzete" c. téma, amelynek vitáin arra törekedtünk, hogy visszatértünk olyan kérdésekre, mint a termelési viszonyok további tökéletesítése, agrárpolitikai intézkedések, a gazdálkodás javítása, vállalati önállóság stb.

Mindazon módszereken túl, melyeket szakcsoportjaink a gazdasági reform propagandájában alkalmaztak, a kongresszusi anyag tárgyalásánál különösen arra törekszenek, hogy párttagságunk egységesen és helyesen értelmezze a kongresszusi határozatokat és eredményesen dolgozzon gyakorlati megvalósításukon.

A reformról folyó vitákon kevés mód és lehetőség volt arra, hogy a párt szerepével foglalkozzunk, bár a politikai munka fontosságát és a pártellenőrzés szerepét általában hangsúlyoztuk. Most a pártról szóló téma feldolgozásának előkészítésénél a szakcsoportok feladatuknak tekintik, hogy a párt és a gazdasági vezetés kapcsolatát, a pártszervezetek ellenőrző tevékenységének egységes, helyes értelmezését elősegítsék.

A fent vázolt feladatokon túl szakcsoportjaink már most nagy gonddal foglalkoznak az új oktatási év előkészítésével is.

Dankó Lászlóné
oktatási felelős

Emlékművet avattunk...

Egy esztendővel előbb adtunk hírt a Tanácsköztársaság három vezetőjének készülő emlékművéről: ez év március 21-én a fővárosi Kun Béla téren felavatták Kun Béla, Szamuely Tibor és Landler Jenő bazalttömbbe ágyazott 4 méter magas domborműveit. Az avató ünnepségen sok ezer jelenlevő előtt Nemes Dezső elvtárs mondott ünnepi beszédet.

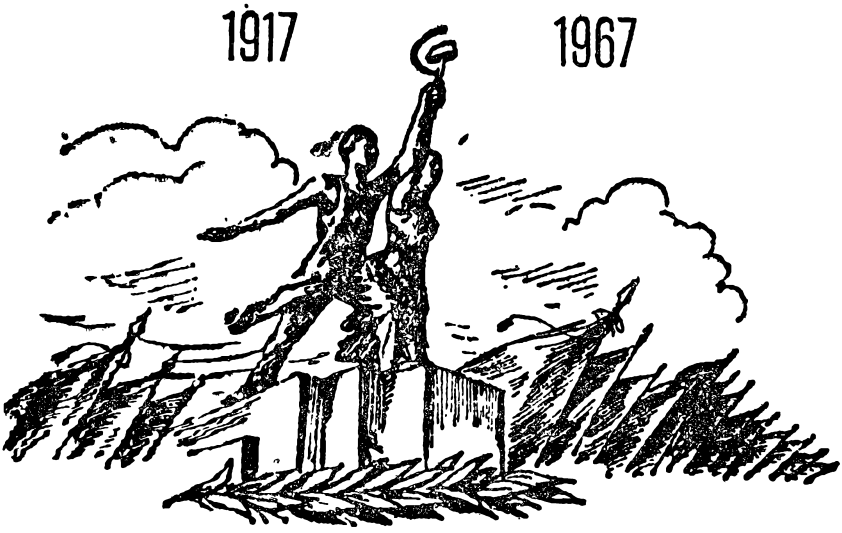

A forradalom továbbfejlesztésének tudományos programja

(Az Áprilisi Tézisek megjelenésének 50. évfordulójára)

„A proletariátus feladata a jelenlegi forradalomban" című cikket — közismerten az Áprilisi Téziseket — méltán tekintik szerte a világon Lenin egyik legrövidebb, egyúttal legemlékezetesebb művének. Az 1917 áprilisában megjelent néhány hasábos cikknek azóta valóságos irodalma keletkezett. Lenin maga is több alkalommal — írásban és szóban — védelmezte az Áprilisi Tézisekben kifejtett elképzeléseit, később pedig külön füzetben is kifejtette a cikkben elfoglalt álláspontját. Azóta fél évszázad telt el. Az idő múlása nem csökkentette a forradalmárok, a történészek érdeklődését az Áprilisi Tézisek iránt. Ma is úgy tekintik ezt az írást, mint a proletár forradalom győzelméhez vezető új út taktikai útmutatásának kiváló példáját.

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, mi tesz egy írást maradandóvá, mi emeli általános érvényűvé, vagy ha úgy tetszik klasszikussá? Fel kell tenni ezt a kérdést abban az esetben is, ha a forradalmi munkásmozgalom legnagyobb vezetőjéről, Leninről van szó. Hiba lenne ugyanis a marxizmus—leninizmus klasszikusainak valamennyi művére egyenlő mércével tekinteni. Igaz ugyan, hogy a marxizmus klasszikusai korunk kiemelkedő emberei voltak, hatalmas műveltséggel, tudással, rendkívüli vezetői tulajdonságokkal, azonban ők is csak emberek voltak, nem pedig földöntúli lények. Ami egyúttal azt is jelenti, hogy

írásaik, beszédeik között lehetnek és vannak különböző jelentőségűek. Nagy többségükben természetesen olyanok, amelyeket a történelem, a társadalmi fejlődés teljes mértékben igazolt. A marxizmus—leninizmus szellemétől azonban teljesen idegen, hogy egyetlen ember — legyen az bármilyen kiváló — minden leírt vagy elmondott szavát, mondatát szentírásnak, valami biblia-félének, új vallás alapjának tekintsük.

A forradalmi munkásmozgalom igazán nagy vezetői mindig is meggyőzően írtak, az értelem hangján beszéltek, mindig a józan észre próbáltak hatni. Éppen ezért a marxizmus—leninizmus, amely sohasem tagadta a szenvedélyességet, a forradalmi lelkesedés táplálását nem keverte össze a fanatizmus felszításával.

Egy beszéd vagy cikk nem azáltal válik klasszikussá, mert azzá nyilvánítják.

> Szinte általános törvény, hogy a klasszikus művek sohasem elvont fejtegetések, hanem időszerű kérdéshez kapcsolódnak egy-egy fontos, sorsdöntő történelmi korban felvetődött feladatra adják meg az elvileg helyes, gyakorlatilag pontos választ. Az igazán jelentős művek mindig a nagy politikai, ideológiai harcok tüzében születtek és azok izzása edzette őket maradandóvá.

Végig tekintve a marxizmus—leninizmus alapítóinak legfontosabb művein, azt látjuk, hogy az általános érvényű tanítások, következtetések mellett az akkori feladatok elvégzéséhez is pontos útmutatásokat találni bennük. Sőt, éppen a konkrét helyzet pontos elemzése jelentette a kiinduló pontját, a forrását az általános érvényű útmutatások kimunkálásának; az általános és a konkrét együtt, a maradandó és az időszerű egységként keletkezett a klasszikusok műveiben. A klasszikus műveket az élet szükségletei, a történelmi követelmények hozták a világra olyan emberek munkájaként, akik együtt éltek, dolgoztak és harcoltak a dolgozó tömegekkel. A munkásosztály igazi nagy vezetői műveikkel nem kioktatni vagy megváltani akarták népüket, hanem segíteni, szolgálni a forradalom, a szocializmus ügyét. Ők tiltakoztak a legjobban, amikor valamiféle kiváló jelzőkkel illették őket. A marxizmus—leninizmus igazi klasszikusai életükben mindig szerények voltak, és a történelmi események fejlődése emelte őket a nagy és halhatatlan vezetők közé.

Lenin az Áprilisi Tézisekben mindenekelőtt a cári rendszer megdöntése után kialakult helyzetről és az ebből fakadó alapvető feladatokról fejtette ki álláspontját. Ezek elemzése közben jutott nagyon fontos, új elméleti következtetésekre. Mint ismeretes, a februári forradalom győzelmével Oroszországban új osztályok kerültek hatalomra. Ezzel összefüggésben sok sorsdöntő kérdésre kellett a pártnak helyes, tudományosan megalapozott, de mégis a tömegek számára közérthető választ adni. Talán a legfontosabb ezek közül: milyennek ítéli meg a párt az új államhatalom jellegét és milyen legyen a forradalmi proletariátus viszonya az ideiglenes kormányhoz, az új uralkodó osztályhoz? Egy sor

téves nézetet kellett akkoriban a forradalmi marxisták között, sőt a párton belül is tisztázni. Volt olyan vélemény, hogy az új kormányt a munkásosztálynak, a szegényparasztoknak támogatniuk kell. Azt mondották, hogy az ideiglenes kormány a cárizmus megdöntése után jött létre, következésként nem tekinthető egyértelműen reakciósnak. Más oldalról voltak olyan álláspontok, hogy a pártnak azonnal hozzá kell fognia a fegyveres felkelés előkészítéséhez, és a lehető legrövidebb időn belül meg kell dönteni az ideiglenes kormányt. Lenin írásainak megjelenése előtt tehát a februári forradalom után kialakult helyzet és a feladatok megítélésében a párt nem volt egységes. Az Áprilisi Tézisek ezen az átmeneti nehézségen igyekeztek segíteni és a helyzet tudományos értékelésével a közeli és távolabbi feladatok meghatározásához konkrét segítséget nyújtani.

Lenin az írásában (rövidsége ellenére is) egy sor alapvető kérdéssel foglalkozott. Ha csoportosítjuk ezeket, akkor az alábbi témaköröket kapjuk:

1. nemzetközi vonatkozású megállapítások. Az ország külpolitikai helyzetének értékelése; a háború befejezésének forradalmi útja; a nemzetközi munkásmozgalom fejlődésének új vonásai és a forradalmi marxisták legfontosabb internacionalista kötelezettségei.

2. Gazdasági jellegű tennivalók. Az ország gazdasági zűrzavarából kivezető út legfontosabb lépései az adott társadalmi viszonyokon belül; a tőkések ellenőrzésének bevezetése.

3. A cárizmus megdöntése után kialakult új rendszer osztályjellege és a proletariátus legfontosabb tennivalói a forradalom továbbfejlesztése érdekében.

Ez utóbbi kérdéscsoporttal bővebben foglalkozva, külön kell szólni az Áprilisi Tézisek talán egyik legjellemzőbb vonásáról, a sematizmus, a dogmatizmus kíméletlen leleplezéséről.

> Lenin e művében is kifejtette, hogy mindenféle politikai munka feladatainak megítélésében az objektív helyzetből kell kiindulni. A marxistáknak a való élettel kell számolniuk, és nem szabad üres ábrándokat kergetniük, sem pedig az új jelenségekkel szemben a tegnap elméletébe kapaszkodniuk. Az elmélet — mondotta Lenin — csak az általánost, az alapvetőt ismerteti; következtetésként, az élet bonyolultságát is csak megközelítően foglalja magába.

Téziseinek védelmében azt is aláhúzta, hogy nem szabad feláldozni az élő marxizmust a holt betűknek. A politikai helyzet elemzésénél nem a kívánalmakból, hanem a lehetőségekből, a valóságból kell kiindulni.

Az orosz proletariátus a februári forradalom idején már rendelkezett bizonyos gyakorlati tapasztalattal. Az orosz bolsevikok is tudták,

hogy a munkásosztály hatalmának, a proletariátus diktatúrájának megteremtéséhez, a szocialista társadalom felépítésehez elengedhetetlenül szükség van a burzsoá államgépezet szétzúzására.

Lenin már 1905-ben, az első orosz forradalom idején felfedte, hogy az imperializmus korában végbemenő polgári demokratikus forradalmak sok tekintetben különbözni fognak majd a korábban lezajló polgári forradalmaktól. Ezeknek a polgári demokratikus forradalmaknak vezető osztálya már a munkásosztály — állapította meg Lenin. Az eseményekben elsősorban a munkások és a parasztok vesznek majd részt. Így lehetségessé válik, hogy a forradalom győzelme után kialakuló új államtipus nem egyszerűen a burzsoá diktatúrának valamelyik válfaja lesz. Lenin azt is feltárta, hogy a néptömegek nagyfokú részvétele lehetővé teszi a munkás-paraszt forradalmi demokratikus diktatúra létrehozását. Ez az államtipus még nem szocialista jellegű, mert nem nyúl a kapitalizmus alapjaihoz, de ugyanakkor forradalmi, mert népi eszközökkel oldja meg feladatait, mert megkezdi a szocialista forradalom haladéktalan előkészítését. A bolsevikok előtt már az is tudott volt: a fejlett osztályviszonyok, valamint a párt és a munkásosztály vezetése megteremti a feltételét annak, hogy a polgári és a proletárforradalom között ne legyen hosszú szünet. A permanens forradalom lenini elmélete tehát azt jelentette: az imperializmus korában a politikailag fejlett, szervezett munkásosztály vezetésével lehetséges, hogy a polgári forradalom átnőjön proletárforradalommá.

A történelem azonban általában nem olyannak szüli az eseményeket, amilyennek az emberek, sőt amilyennek a legkiválóbb vezetők is elképzelik. Így a februári forradalom után sem a korábban ismert burzsoá diktatúra, sem pedig a később feltárt munkás-paraszt demokratikus diktatúra nem jött létre. A kialakult államhatalom jellege sokkal bonyolultabb, nehezebben érthető volt, mint az azt megelőző forradalmak idején bármikor. Lenin éleslátására volt szükség ahhoz, hogy ennek az államhatalomnak igazi osztályjellegét felismerjék.

Lenin mutatott rá először arra — és ezt az Áprilisi Tézisekben is megerősítette —, hogy Oroszországban a februári forradalom után kettős hatalom jött létre. Néhány nappal később az Áprilisi Tézisek védelmében Lenin azt írta, hogy Oroszországban egyidőben egymás mellett létezik két különböző, ellentétes típusú államhatalom. Az egyik: a burzsoázia hatalma az ideiglenes kormány, a másik: a munkásosztály és a szegényparasztság hatalma a szovjetek képében. Ez a hatalom átmeneti jellegű volt abban az értelemben, hogy átmeneti állapotot fejezett ki a burzsoázia hatalmától a proletariátus és a szegényparasztság hatalmához vezető úton. Azt is felfedte, hogy ez a kettősség ideiglenes jellegű és sokáig nem állhat fenn.

A pártnak ezért mindent el kell követnie, hogy a hatalmat teljes egészében a legkövetkezetesebben forradalmi osztályok, a munkásság és a szegényparasztság vegyék a kezükbe.

Lenin azonban nemcsak a helyzet sematikus megítélését vetette el, hanem mindig igyekezett az új helyzethez igazodni és a leghatékonyabb, a legcélravezetőbb megoldásokat megkeresni. Felfedni azokat az új, eddig nem ismert utakat, módokat, amelyek a dolgozók számára a legkevesebb áldozattal járnak. Ezzel összefüggésben mindenekelőtt két dologra kell felfigyelni. Az egyik, hogy Lenin az Áprilisi Tézisekben fejtette ki a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" történelmi jelszó politikai tartalmát. Lenin nem félve az opportunizmus vádjától, kijelentette, hogy a jelenlegi körülmények között lehetőség van a burzsoázia hatalmának fegyveres felkelés nélkül történő felszámolására. A forradalmakban létrejött szovjetek hatalmának fokozatos megerősítésével, kiszélesítésével meg lehet szüntetni a kettős hatalmat, és létre lehet hozni a proletariátus és szegényparasztság forradalmi diktatúráját. Lenin a téziseiben tehát a fegyveres felkelés azonnali megszervezése, a polgárháború előkészítése helyett, a forradalom békés úton történő továbbfejlesztésének politikáját tartotta célszerűnek. Ezzel új megállapításokkal gazdagította a forradalomról szóló marxista elméletet, kijelentvén, hogy a proletariátus fegyveres felkelés nélkül viszonylag békés úton is hatalomra kerülhet. A forradalom viszonylag békés fejlődésének meghirdetése Leninnél nem a megbékélést jelentette a fennálló állapotokkal. Sem pedig a szocialista forradalom győzelmének végnélküli elodázását, vagy valamiféle fegyverszünetet a burzsoáziával. A párt új jelszava a „Minden hatalmat a Szovjeteknek", kemény forradalmi munkát, harcot tételezett fel, sőt gyakran nehezebbet és bonyolultabbat, mint a fegyveres felkelés előkészítése lett volna.

A forradalom békés fejlődésének koncepciója arra az elméletre támaszkodott, hogy a társadalmi forradalom nem azonos a fegyveres felkeléssel. A forradalom lenini fogalma mindig hatalmi változást jelent, azt, hogy az államhatalom átmegy a társadalmi haladást képviselő osztály kezébe. Vagyis osztályok között hatalmi csere jön létre, új uralkodó osztály születik. A fegyveres felkelés viszont a társadalmi forradalmaknak az egyik legélesebb, de nem az egyetlen lehetséges formája. Lenin azt mondotta, hogy a munkásosztály számára a hatalom megszerzése fegyveres felkelés nélkül ritka, rendkívüli és értékes lehetőség. Olyan realitás, amely a proletariátus és a szegényparasztság számára a legkisebb áldozattal, megrázkódtatással jár, ezért nem szabad elmulasztani.

Az Áprilisi Tézisek a munkásosztály számára a hatalom megszerzésének addig a történelemben teljesen egyedülálló eszközét jelölte ki: a munkás-, katona-, szegényparaszt-küldöttek szovjetjei fokozatosan vegyék át az államhatalmi és igazgatási szervek munkáját az ideiglenes kormánytól. Lenin javaslata

szerint a hatalomátvétel mindenekelőtt politikai eszközökkel történjék, a szovjetek az állami, gazdasági, társadalmi élet valamennyi területére terjesszék ki tevékenységüket, és így végül létrehozzák a Szovjetek Köztársaságát.

A hatalom megszerzésének viszonylagos békés útjánál Lenin azt is számításba vette, hogy a cári rendszer bukása után Oroszországban nagyfokú politikai szabadság volt. Így a néptömegek számára biztosítva volt a politikai harc demokratikus feltétele. Ezekben a hetekben a burzsoázia képtelen volt bármiféle erőszakra a tömegekkel szemben. Lenin többször is hangsúlyozta, hogy a békés átmenetnek nélkülözhetetlen feltétele, hogy a burzsoázia ne folyamodjék erőszakhoz. Amennyiben ez mégis megtörténik, akkor a proletariátusnak is erőszakkal kell válaszolnia és a békés fejlődés szakasza haladéktalanul véget ér. (Ismeretes, hogy a későbbi hetekben a burzsoázia erőszakot alkalmazott a munkásosztály és a parasztság ellen. A kettős hatalom megszűnt, a párt így levette napirendről a forradalom békés fejlődésének jelszavát, és hozzálátott a fegyveres felkelés előkészítéséhez.)

Lenin amennyire meglátta az újat, a nem várt kínálkozó lehetőségeket, annyira reálpolitikus is volt, mentes mindenféle hamis illúzióktól. Ez több dologban kifejezésre jutott. Mindenekelőtt abban, hogy tisztán látta a kialakult kedvező helyzet átmeneti jellegét. Tudta, hogy hetek, esetleg hónapok — vagyis történelmileg rendkívül rövid időszak — állnak csupán a békés átmenet kihasználásának lehetőségére.

Mentes volt az illúzióktól abban az értelemben is, hogy amennyire bízott a néptömegek történelmet formáló erejében, legalább annyira tisztán látta a munkások és a szegényparasztok akkori politikai hangulatát. Nem félt kimondani az igazságot, hogy a pártnak még gyenge a tömegbefolyása és a dolgozók tekintélyes része a kispolgári pártok hatása alá került.

Nem esett azonban kétségbe és távol állt tőle mindenféle csalódás vagy kiábrándultság. Felismerte, a párt egyik legfontosabb feladata ebben a helyzetben az, hogy tervszerű, hatékony propagandával megnyerje a dolgozókat és felvilágosítsa őket a februári forradalom után kialakult helyzet lényegéről. Tehát Lenin egy időben nemcsak a szovjetek hatalmának kivívásáért harcolt, hanem egyúttal azért is, hogy a szovjeteken belül a párt tömegbefolyása lényegesen megerősödjék, a munkások, katonák és szegényparasztok megszabaduljanak a burzsoázia eszmei, politikai befolyásától. Lenint ezzel kapcsolatban két oldalról is támadták. Egyrészt a jobboldali szocialisták, akik kiforgatva Lenin szavait azt állították, hogy meghirdette a „szovjetek elleni fegyveres lázadást", „kitűzte a polgárháború zászlaját". Másrészt az álforradalmárok, akik azt mondották, hogy Lenin ilyen fontos időben a fegyveres

felkelés előkészítése helyett a propagandamunkát tekinti a legfontosabb feladatnak.

A bolsevikok azonban megvédték forradalmi álláspontjukat. Világosan megmagyarázták, hogy a harc nem a szovjetek ellen, hanem a szovjetek forradalmi vonásainak megerősítéséért folyik. A párt pedig nem szétzúzni akarja a szovjeteket, hanem bolsevizálni a tömegeket, méghozzá türelmes felvilágosítás útján. Azoknak pedig, akik az Áprilisi Téziseket „balról" támadták, Lenin megmondta: a jelenlegi szakaszban nem az a lényeg, hogy milyen gyors az előrehaladás, hanem hogy merre haladjon a társadalmi átalakulás. Óvatosan, az elmék felvilágosításával — írta Lenin — kell a munkásságot és a parasztságot vezetni előre a kettős hatalomtól a munkásküldöttek szovjetjeinek, teljhatalma felé. Azokban a hetekben tehát a politikai munka leghatékonyabb részét a pártpropaganda jelentette. A forradalom akkori szakaszában a polgárháború türelmes, állhatatos osztálypropagandává változott.

Az Áprilisi Tézisek sokat foglalkoztak a párt szervezeti, politikai, ideológiai megerősítésével mint a politikai munka nélkülözhetetlen feltételével. Nagyon is érthető volt ez. A több mint másfél évtizedes illegalitás után a párt a legális politikai tömegmunka kellős közepébe került. A párt szervezetei ezekben az időkben viszonylag gyengék voltak. Nem volt kielégítő a fegyelem, és a központi irányítás sem. Ugyanakkor a feladatok napról napra sűrűsödtek és egyre bonyolultabbá váltak. Lenin éppen ezért rendkívül nagy jelentőséget tulajdonított a párt, a pártszervezetek megerősítésének. Figyelemre méltó, hogy milyen oldalról közelítette meg ezt a feladatot. A párt egyik legfontosabb feladatának tekintette a pártkongresszus azonnali összehívását. Ez egyben azt is jelentette, hogy szükségessé vált a párt különböző vezető szerveinek újjáválasztása, s ennek nyomán a párton belüli demokrácia kiszélesítése, az illegalitással járó módszerek megszüntetése. Szükségesnek tartotta Lenin a párt eszmei, politikai egységének a megerősítését is. Ennek egyik legfontosabb lépése a pártprogram megváltoztatása volt. Nélkülözhetetlenné vált egy olyan alapvető pártprogram kidolgozása, amely megfelelt az új történelmi követelményeknek és amely elősegítette a párt közeli és távoli céljainak világos, egyértelmű tisztázását.

Lenin felhívásának hatására megindult mindenütt a párt demokratikus újjászervezése. Már április közepén összehívták a Petrográdi Városi Pártkonferenciát. Ugyancsak áprilisban megtartották a Bolsevik Párt VII. konferenciáját.

Tanulságos események ezek abból a szempontból is, hogy Lenin a párt belső helyzetének fejlődését, valamint a vezető szerepének és tömegkapcsolatának erősödését mindig egységében és kölcsönhatásában vizsgálta. Felismerte, hogy a forradalmi néptömegek vezetéséhez erős pártra van szükség, ahhoz pedig, hogy a párt erős legyen, először a kommunistáknak kell egységesen helyes álláspontra jutni.

Azt is meglátta, hogy a párt belső ügyeinek megoldása, a pártélet erősítése, felélénkítése nemcsak nem vonja el a tömegmunkától a párttagokat, hanem éppen ellenkezőleg, a kommunisták aktivizálódása, politikai erősödése, lendülete a legfontosabb feltétele a párt tömegmunkája kiszélesedésének.

*

Ma már, öt évtized tapasztalatai alapján bizton megállapíthatjuk, hogy az Áprilisi Tézisek fontos szerepet játszottak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének előkészítésében. Nagy jelentőségű nemzetközi dokumentummá váltak azért is, mert meghirdették a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi egysége helyreállításának programját, az új kommunista internacionálé megteremtését. Nemzetközi jelentősége abban is kimutatható, hogy Lenin az Áprilisi Tézisekben megfogalmazta a társadalmi forradalmak olyan útját és módját, amely eddig lényegében ismeretlen volt a munkásmozgalomban. Jelentősége munkastílus tekintetében is kiemelkedő, mert példáját adta a bonyolult helyzetek tudományos, helyes elemzésének. Mindezeket figyelembe véve, soha el nem évülő útmutatás minden kommunista párt, minden igazi szocialista forradalmár számára.

Vértes Imre

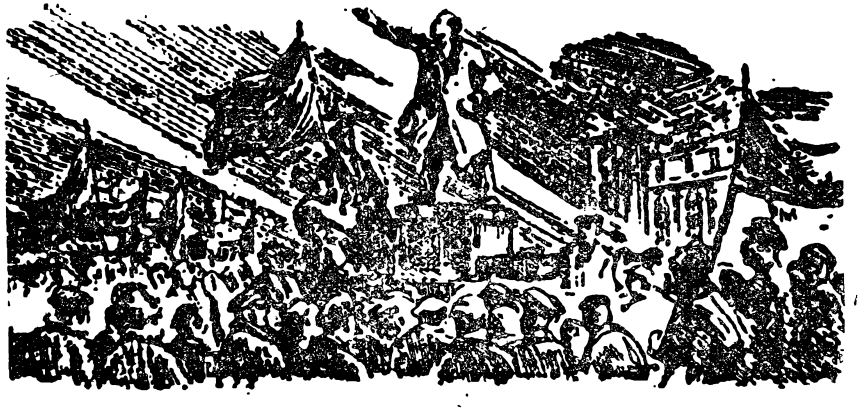

A szovjet nép a Nagy Október 50. évfordulójára készül

Január elején a szovjet sajtóban közzétették az SZKP Központi Bizottságának határozatát *„A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplésére való felkészülésről"*. E határozat végrehajtása során a szovjet emberek még világosabban felmérik, hogy milyen hatalmas utat tett meg hazájuk a szovjethatalom évei alatt, még jobban megértik a Nagy Október történelmi jelentőségét.

A NAGY OKTÓBERI FORRADALOM GYŐZELME az elmaradott cári Oroszországot kivezette a társadalmi haladás széles országútjára. A felszabadult nép, amely irányítója lett saját sorsának, hatalmas energiával építette új életét. A Kommunista Párt vezetésével mélyreható társadalmi átalakulást valósított meg, gyökeresen megváltoztatta az ország arculatát. A szovjet nép történelmileg rövid idő alatt tette meg azt az utat, amely a feudál-kapitalista társadalomból olyan rendszerbe vezetett, ahol nincs többé kizsákmányolás, azt az utat, amely elvezetett a dolgozók politikai jogfosztottságától a magas fokú szocialista demokráciáig, a nemzetiségek elnyomásától a népek szabadságához, egyenlőségéhez, testvériségéhez, a technikai és gazdasági elmaradottságtól a korszerű, fejlett ipar és a gépesített, kollektív mezőgazdaság megvalósításához, az analfabetizmustól a nép műveltségének, a tudományoknak és a kultúrának soha nem látott felvirágzásához. A szocializmus teljes és végleges győzelme s a kommunizmus építésére való áttérés — ezek a Szovjetunió fejlődésének legfőbb eredményei, a Nagy Október győzelme alapján.

A Nagy Október 50. évfordulójára készülődve, *az SZKP és a szovjet nép újra és újra kifejezi a leninizmusba, s annak forradalmi elveibe vetett megingathatatlan hitét, s azt a szilárd elhatározását, hogy megvalósítja a lenini útmutatást*. Ebből a szempontból vizsgál most minden kérdést, ez az eszme hatja át társadalmunk életének egész atmoszféráját. Nemrégiben tartották a köztársaságok, határterületek és területek pártaktíváértekezleteit, amelyek az SZKP Központi Bizottsága decemberi plénumának munkáját ismertették. A gyűlések beszámolóit, a lenini hagyományokat követve, a Politikai Bizottság tagjai és póttagjai, a Központi Bizottság titkárai, valamint a KB tagjai tartották. Az aktíváértekezletek résztvevői valamennyi kommunista akaratát fejezték ki, amikor egyetértettek a Központi Bizottság decemberi határozatával a Szovjetunió külpolitikájáról és a Szovjetunió Kommunista Pártjának a kommunista mozgalom egységéért folytatott harcáról. Ez a határozat teljességgel megfelel a leninizmus szellemének, a dolgozók alapvető érdekeinek, és arról tanúskodik, hogy az SZKP maradéktalanul betartja nemzetközi kötelezettségeit.

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA, mint eddig is, a jövőben is az imperializmus elleni harc első vonalában küzd, a marxiz-

mus—leninizmus elvei alapján minden szükségeset megtesz a szocialista világrendszer, a nemzetközi kommunista- és munkásmozgalom szilárdságának és erejének növeléséért. Ahogy a múltban, úgy a jövőben is fellép a marxizmus—leninizmus revíziójának minden olyan kísérlete ellen, amely álforradalmi frazeológiával és élettelen dogmákkal akarja e tanításokat helyettesíteni, hogy megbontsa a világ forradalmi erőinek egységes frontját.

Határozott és széles körű tevékenység folyik a Szovjetunióban a lenini elvek érvényesítéséért és továbbfejlesztéséért az ország gazdasági és kulturális életében. A párt határozottan elítéli a szubjektivizmus, a burokrácia, a társadalom anyagi és szellemi jóléte iránti közönyös magatartás minden megnyilvánulását. Megköveteli valamennyi pártszervezettől és pártszervtől, a vezető káderektől, hogy tudományos módszerekkel oldják meg a kommunizmus építésének valamennyi problémáját, közgazdaságilag megalapozott javaslatokat és utasításokat dolgozzanak ki. A pártbizottságok mind gyakrabban rendeznek elméleti-tudományos konferenciákat olyan kérdésekről („A gazdaságirányítás lenini munkastílusa", „Pártmunka a gazdasági reform időszakában". „A káderek kiválasztásának, munkába állításának és nevelésének tudományos alapjai", „Az új gazdálkodási módszerek és az ideológiai munka kérdései" stb.), amelyek megkövetelik a mély és sokoldalú elemzést.

A XXIII. kongresszus határozatai alapján a pártszervezetek lépéseket tettek annak érdekében, hogy biztosítsák a párt- és állami élet lenini normáinak, a kollektív vezetés elvének, a belső demokrácia, a kritika és önkritika fejlesztésének még határozottabb érvényesülését.

Ebben az időszakban még nagyobb figyelmet fordítunk Lenin műveinek, valamint az Októberi Forradalom dokumentumainak kiadására és propagandájára, valamint arra, hogy a tömegeket a marxizmus—leninizmus, a forradalmi eszmék, a nép harcos tradícióinak szellemében neveljük. Azokon a helyeken, amelyek Lenin és harcostársai forradalmi tevékenységével, a világ első szocialista államának szabadságáért és függetlenségéért, gazdasági és kulturális felemelkedéséért folytatott harc kiemelkedő eseményeivel kapcsolatosak, emlékműveket állítunk fel.

AKKOR ÜNNEPELÜNK IGAZÁN LENIN SZELLEMÉBEN, ha a figyelmet a még megoldatlan feladatokra összpontosítjuk. Az SZKP és a szovjet nép a jubileumi évforduló megünneplésének központjába *a XXIII. kongresszuson elfogadott tervek megvalósításáért, az ipar és a mezőgazdaság további fejlesztéséért, a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért folytatott munkát állította.* Az új ötéves terv első éve is ennek jegyében telt el és jó eredményeket hozott. Az ipar termelése 1966-ban a tervben előirányzott 6,7 százalék helyett 8,6 százalékkal emelkedett. Az iparban túlteljesítettük a termelékenység növelésének előirányzatát is, valamint az ipari termékek önköltségcsökkentésének tervét. Egy év alatt 545 milliárd kWó villamos energiát, 265 millió tonna olajat, 145 milliárd köbméter gázt, 585 millió tonna szenet, 70,3 millió tonna nyersvasat, 96,9 millió tonna acélt állítottunk elő. Sikerrel teljesítettük az ipari termékek valamennyi fontos fajtájának ter-

melésére előírt tervfeladatokat. A terven felül előállított termékek értéke több mint 5,5 milliárd rubel.

A Központi Bizottság 1965. szeptemberi határozatának megfelelően *az ipari vállalatok fokozatosan áttérnek a tervezés és gazdasági ösztönzés új rendszerére.* Azok a gyárak és üzemek — összesen 704 vállalat, több mint kétmillió dolgozó —, melyek már az új módszerek szerint dolgoznak, terveiket túlteljesítették, s a termelés rentabilitását megnövelték. Ezeknél a vállalatoknál a realizált termékek mennyisége az 1965. évihez képest több mint 10 százalékkal, a nyereség mintegy 25 százalékkal, a munka termelékenysége pedig 8 százalékkal növekedett.

A gazdálkodás új rendszerére áttért vállalatok munkájának eredményei azt mutatják, hogy az utat helyesen jelöltük ki, s most már az ipar zöme megindulhat ezen az úton. A gazdasági reform méreteinek kiterjesztése természetesen csak alapos és sokoldalú előkészületek után történhet meg. Ez annál inkább fontos, mivel most már nemcsak egyes vállalatokról, hanem egész termelési ágazatokról van szó.

A FALUSI DOLGOZÓK is jelentős sikereket értek el. A mezőgazdasági termelés egy év alatt mintegy 10 százalékkal emelkedett. A gabona össztermelése 170,8 millió tonna volt, a nyersgyapoté 6 millió tonna. Jó termést takarítottunk be napraforgóból, cukorrépából és más ipari növényekből is. Megteremtettük annak reális előfeltételeit, hogy megvalósuljon a lakosság zavartalan ellátása mindenfajta élelmiszerrel, s biztosítva legyen az ipar ellátása mezőgazdasági nyersanyagokkal.

A párt ezeket a sikereket úgy tekinti, mint első gyakorlati bizonyítékait annak, hogy az a gazdaságpolitika, amelyet a Központi Bizottság legutóbbi plénumain, valamint a XXIII. kongresszuson kidolgoztunk, helyes és hatékony. Ez a politika az egész szovjet nép helyeslésével találkozott, alkotó aktivitását növelte. Ennek legjobb bizonyítékai a gyakorlati tények, a munka eredményei a népgazdaság valamennyi területén. Jelenleg az a feladatunk, hogy az elért eredményeket megerősítsük és továbbfejlesszük, így biztosítsuk az ötéves terv második évének sikerét, hiszen ez az év a szovjet állam fennállásának 50. éve, jubileumi éve.

E feladat végrehajtására összpontosul most valamennyi pártszervezet, az egész nép erőfeszítése. Köszöntsük az ünnepet a népgazdaság fejlesztésében új, nagy sikerekkel — ez a jelszava most a szovjet embernek, ez vezérli munkájukat, ebben látják elsőrendű hazafias és nemzetközi kötelességüket. Jól tudják, hogy mikor saját államuk gazdasági erejét növelik, ezzel erősítik az egész szocialista világrendszert, elősegítik a világforradalom fejlődésének folyamatát.

Az országban mind szélesebben bontakozik ki a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére megindított munkaverseny. Az iparvállalatok, az építkezések, a kolhozok és szovhozok, a tervezőirodák és a tudományos kutatóintézetek dolgozói konkrét vállalásokat tesznek a dicsőséges évfordulóra.

A Nagy Október 50. évfordulójának tiszteletére rendezett munkaverseny kezdeményezői Moszkva dolgozói voltak. Vállalták

— a termelés mennyiségére és a munka termelékenységének növelésére vonatkozó tervek másfélszeres túlteljesítését;

— 630 tökéletesebb gép, készülék és anyag bevezetését a termelésbe;

— a termelő állóalapok kihasználásának megjavítását, a tőkebefektetések hatékonyságának növelését, 1967-ben legalább 23 millió rubel megtakarítás elérését a termékek önköltségének terven felüli csökkentésével;

— 120 000 új lakás átadását, 32 új iskolaépület, óvoda és bölcsőde építését 28 000 férőhellyel, 2250 kórházi ágy, 25 poliklinika, 10 új filmszínház, 3 mosoda és vegytisztítóüzem létesítését, valamint egy 50 000 tonna befogadóképességű zöldségtároló építését.

Vállalták, hogy mindent megtesznek az építőanyagipar munkájának megjavítása, a Metro új vonalainak és állomásainak építése, a kereskedelmi, vendéglátóipari és kommunális-szolgáltató hálózat bővítése, a kereskedelem és a szolgáltatások kulturáltságának növelése érdekében.

A moszkvaiakat követték a szovjethatalom fennállása 50. évfordulójának tiszteletére tett vállalásaikkal Leningrád, Ukrajna, Bjelorusszia, Üzbégisztán és a többi köztársaság, az Urál, a Távolkelet, a Sarkvidék, a haza valamennyi körzetének dolgozói. Kohászok és halászok, gépipari szerelők és állattenyésztők, vasutasok és konfekcióipari munkások — a népgazdaság minden ágazatának dolgozói felsorakoztak a jubileumi őrségbe. Nehezen találnánk ma a Szovjetunióban olyan munkás-kollektívát, amely ne csatlakozott volna az ünnep tiszteletére rendezett szocialista versenyhez, s ne törekedne arra, hogy népünk nagy ünnepét új munkasikerekkel köszöntse.

A JUBILEUMI ELŐKÉSZÜLETEK során a tanácsok nagy figyelmet fordítanak a városok, munkás-lakótelepek, falusi települések fejlesztésére, a lakosság életkörülményeinek megjavítására. Saját erőből tatarozzák, rendbehozzák a középületeket és a lakóházakat, új parkokat és tereket építenek, a tereket, utcákat és udvarokat fásítják, növényekkel ültetik be. Mindez a társadalom — elsősorban az ifjúság, a komszomolisták — aktív részvételével történik. Mindenki azt szeretné, hogy városát, faluját még szebbnek lássa, még lakályosabbá tegye, hogy teljes ünnepi pompában díszelegjen az a nagy évfordulóra.

Azok a dolgozók, akik csatlakoztak az SZKP Központi Bizottságának felhívásához, alkotó munkájukkal növelik hazánk gazdasági és védelmi erejét, még nagyobb erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy valóra váltsák a kommunizmus építésének nagyszabású terveit, amelyeket pártunk programja, valamint a XXIII. kongresszus határozatai jelölnek meg. A Nagy Október 50. évfordulójára való készülődés során tovább erősödik és még szilárdabbá válik a szovjet nép társadalmi, politikai és ideológiai egysége. A munkásosztály, a parasztság és az értelmiség még szorosabban tömörül a lenini párt és annak Központi Bizottsága köré, teljes bizalmat és támogatást nyújtva a pártnak. A párt és a nép egysége, a marxizmus—leninizmus, az Októberi Forradalom eszméihez való hűség — a kommunizmus új győzelmeinek a záloga.

N. A. Lomakin,
a „Partyijnaja Zsizny" főszerkesztőhelyettese

Gyümölcsöző két évtized

„Bővültek az ország nemzetközi gazdasági kapcsolatai. Népgazdaságunk és a többi szocialista ország fejlődésének eredményei igazolják a gazdasági összefogásra irányuló politikánk helyességét. A második ötéves terv éveiben külkereskedelmi forgalmunk a KGST-országokkal 70 százalékkal, ezen belül a Szovjetunióval 93 százalékkal növekedett."

(A IX. pártkongresszus határozatából.)

Két évtizede már, hogy a szocialista országok között kialakult a nemzetközi kapcsolatok új típusa, amely az internacionalizmus, az egyenjogúság, a testvéri barátság, a széles körű együttműködés és kölcsönös segítés alapelvein nyugszik. A Szovjetunióval is évről évre bővülnek gazdasági kapcsolataink, mert az mindkét fél számára előnyös és hasznos.

Csaknem 20 éve, 1947. június 1-én lépett életbe az első magyar—szovjet külkereskedelmi egyezmény, amely az első esztendőre mintegy 30 millió dollár értékű forgalmat irányzott elő. Ez az egyezmény különösen azért volt nagy jelentőségű, mert a két ország között tervszerű gazdasági kapcsolatokat teremtett. Ezek azóta kiterebélyesedtek, s a 60-as évek elején az áruforgalom mértéke csaknem meghaladta már a félmilliárd rubelt. 1965-ben a Szovjetunióval való árucserénk értéke a 12 és félmilliárd devizaforintot is túlhaladta.

Népgazdaságunk életében döntő szerepet játszik a külkereskedelem, a szocialista országokkal való együttműködés. A nemzeti jövedelemből 1965-ben az export részesedése 38 százalék volt. Előzetes számítások szerint a 70-es évek elejére ez az arány 41—42 százalékra növekszik. Hazánkban jelenleg az egy lakosra jutó külkereskedelmi forgalom mintegy 280 dollár, ami több mint az USA-ban vagy Olaszországban; viszont kevesebb, mint Hollandiában, Belgiumban vagy a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban és az NDK-ban.

Az 50 éves szovjet hatalom a magyar ipar fejlődéséhez legszámottevőbben azzal járult hozzá, hogy részünkre komplett berendezéseket, illetve üzemeket szállított. A felszabadulás óta mintegy 30 vállalat, illetve üzem felépítéséhez szükséges komplett berendezést szállított. Ezek közül csupán emlékeztetőül néhány jelentősebb: Dunai Vasmű, Százhalombattai Erőmű, a Borsodi Vegyikombinát krakk üzeme. Tiszapalkonyai Vegyikombinát, Pécsújhelyi Erőmű, Budapesti Atomreaktor stb. Természetesen iparunk fejlődését nem csupán a Szovjetunió, hanem a többi szocialista ország komplett gyári berendezés szállításai is jelentősen elősegítették. Az NDK szállította például az Oroszlányi Hőerőmű és a DCM berendezéseit; a Csehszlovák Szocialista Köztársaság pedig a Tiszapalkonyai Erőmű és az Inotai Erőmű berendezéseit.

A termeléshez szükséges anyagok beszerzésében is jelentős segítséget kapunk a szocialista országoktól. Nyersanyag- és félkészterméke

importunk csaknem kétharmadát tőlük szállítjuk. Az anyagszállítás vonatkozásában is legjelentősebb szállítónk a Szovjetunió. Teljes anyagimportunk több mint egyharmadát szerezzük be a Szovjetunióból: a vasércet, a kénsavgyártás alapanyagául szolgáló piritet csaknem teljes egészében, gyapotimportunk mintegy 60 százalékát. Az elmúlt években kb. 26-szor annyi gépet hoztunk be a Szovjetunióból, mint 1949-ben. A harmadik ötéves terv időszakában a Szovjetunió jelentősen növeli az olyan anyag- és félkésztermék-féleségek szállítását, amelyek számunkra elsőrendű fontosságúak. A szovjet—magyar külkereskedelmi forgalom az előző öt évhez viszonyítva, mintegy 65 százalékkal emelkedik.

Gazdasági együttműködésünk eddigi formái a szocialista országokkal és a Szovjetunióval az utóbbi években új formákkal gazdagodtak. Így például nagy népgazdasági objektumok építése történt két vagy több szocialista ország közös beruházásának formájában, természeti kincsek együttes kitermelése, együttműködés a közlekedés, valamint a pénzügyi és banktevékenység terén.

A szovjet—magyar gazdasági kapcsolatokban a megkötött államközi megállapodásoknak megfelelően az együttműködés mindenekelőtt iparunk olyan ágainak fejlesztésében valósul meg, mint a vas- és színesfémkohászat, vegyipar, villamosenergia-ipar és gépipar. A szovjet—magyar gazdasági kapcsolatok gyümölcsöző eredményeiről az elmúlt két évtizedben is sokat beszéltünk. Ezúttal elsősorban a magyar alumíniumkincsről szólnánk.

Hazánk bauxitlelőhelyei lehetővé teszik, hogy a harmadik ötéves tervben csaknem megkétszerezzük a timföldgyártást. Az alumíniumkohászat termelése 1965-ben 46 százalékkal volt nagyobb, mint a második ötéves terv időszakának kezdetén. A kohókapacitást — minthogy az alumíniumkohók üzemeltetése rendkívül energiaigényes — nem bővíthetjük a harmadik ötéves terv időszakában.

A magyar—szovjet timföld—alumínium egyezmény végrehajtása során a következő években hét új bauxitbányát nyitunk meg. A bakonyi Halimba 3-as lesz a legnagyobb és leggazdagabb magyar bauxitbánya. Az egyezmény megvalósulása érdekében feltárják a Nyirád térségében levő lencsés településű jó minőségű bauxitvagyont.

Az egyezmény megkötésekor voltak, akik aggályoskodtak — elsősorban a nyugati propaganda hatására —, hogy miért szállítjuk a bauxitot a Szovjetunióba feldolgozni? Noha igaz, hogy az alumínium előállítása éppen nagy energiaigénye miatt hazánkban nem gazdaságos, mégis — azt mondták — jobban járnánk, ha a timföldet és a bauxitot eladnánk a világpiacon. Nos, nézzük a tényeket. Egy tonna bauxit világpiaci ára 8 dollár, 1 tonna timföld ára 80 dollár. A tömbalumíniumot tonnánként 600 dollárért veszik a világpiacon. A feldolgozott alumínium késztermék (huzal, kábel, jármű, berendezések stb.) tonnája pedig 1000—2000 dollár. Aligha lenne tehát jó üzlet, ha a bauxitot 8 dollárért eladnánk, aztán az abból készült késztermékért 2000 dollárt fizetnénk annak, akitől nyolcat kaptunk a bauxitért.

A szovjet—magyar timföld—alumínium egyezmény feloldja hazánk bauxitgazdagsága és energiaszegénysége közti ellentmondást. Az egyezmény szerint az 1967—1980. években fokozatosan növekvő mennyiség-

ben — mely 1980-ban már eléri a 330 000 tonnát — timföldet szállítunk világpiaci áron a Szovjetunióba, melyből ott a rendkívül olcsó vízenergia felhasználásával alumíniumot készítenek, s azt világpiaci áron teljes egészében visszaszállítják Magyarországra. Így „alumíniumba csomagolva" 1980-ban már csaknem 3 milliárd kilowattóra villamos energiát importálunk, ez 1965. évi hazai termelésünknek mintegy negyede.

Ha a 330 000 tonna timföldet itthon akarnánk feldolgozni, akkor új erőművek és alukohók építéséhez legalább 30 milliárd forint értékű beruházásra lenne szükség. Ez meghaladná a népgazdaság teherbíró képességét. Gondoljuk csak el: minden tonna alumínium előállításához annyi villamos energia szükséges, mint amennyi általában 20 000 lakás egynapi fogyasztása. Köztudott, hogy energiában is szegények vagyunk, a legkifizetőbb út a KGST, a Szovjetunió baráti segítsége. Azzal, hogy a Szovjetunió vállalta a timföld kohósítását, így alumíniumiparunk fejlesztésének feladatait a fele összegből, 15 milliárdból megoldhatjuk.

Hazai gyártás esetén egy tonna alumínium előállítása 7400 forintba kerülne, az egyezmény alapján viszont csak 5600 Ft-ba kerül. Ez a 330 000 tonna timföldből előállítható 165 000 tonna alumíniumra számolva csaknem 300 millió forint megtakarítást jelent 1980-ig.

A Szovjetunióból visszaszállított alumíniumra alapozva építjük ki korszerű feldolgozó iparunkat (a harmadik ötéves tervidőszak végén Székesfehérváron üzembe lép egy jelentékeny kapacitású széles szalaghengermű), melynek termékeit azután az 1000—2000 dolláros világpiaci áron adhatjuk el, akár a szocialista, akár a tőkés világpiacon.

Az egyezmény természetesen a Szovjetunió számára is hasznos, mert a távoli területen igen olcsón termelt villamos energiát exportálja a világpiaci áron feldolgozott alumínium formájában. (Amíg hazánkban az alumínium önköltségének 45 százalékát az energiaszükséglet tenné ki, addig a Szovjetunióban ez az arány mindössze 10 százalék körül van.) Ennek a villamos energiának a közvetlen exportja csak nagyon kevéssé gazdaságos módon lenne megoldható.

A magyar népgazdaság energiaszükséglete a második ötéves terv időszakában 30 százalékkal nőtt. Ennek mintegy 75 százalékát fedeztük hazai termelésből és mintegy egynegyedét importból. Bár ezen idő alatt még a szén volt legfőbb energiaforrásunk, nőtt a kőolaj, de főleg a földgáz felhasználási aránya. Hazánk energiaszükségletét. — geológiai készleteinkre való tekintettel — a hazai fejlesztés mellett az energiahordozók behozatalának jelentős fokozásával kívánjuk megoldani. A népgazdaság tüzelőanyag-szükséglete a harmadik ötéves tervben mintegy 22 százalékkal nő. Minthogy a hazai széntermelés viszonylag nagy ráfordításokat igényel, a kitermelt szén átlagos kalóriatartalma pedig csökken és a szén eltüzelésénél sem kedvező az elérhető hatásfok, ezért széntermelésünket a harmadik ötéves tervidőszakban csak a Gyöngyös mellett megépülő új hőerőmű számára termelt lignit mennyiségével kívánjuk emelni.

Kőolajbányászatunk termelése — a geológiai kutatások alapján — 1970-ig számottevően nem növekszik. A feldolgozásra kerülő kőolaj

zömét import útján szerezzük be. A minap volt öt esztendeje annak, hogy a Barátság kőolajvezetéken megérkezett csehszlovák területre a szovjet kőolaj. E vezetéken eddig 28 millió 500 ezer tonna kőolaj érkezett, amelyből 6 millió 700 ezer tonnát hazánkba továbbítottak. A Barátság kőolajvezetéken a Szovjetunióból 1970-ben már évi 4 millió tonna kőolajat importálunk. E vezeték megépítése a szocialista országok testvéri összefogásának nagyszerű példáját dokumentálja, amely milliárdos megtakarítást jelent, mert ilyen hatalmas mennyiségű kőolaj szállítására nem kevesebb, mint másfél millió vasúti tartálykocsira lett volna szükség. A szovjet kőolajszállítások is hozzájárulnak ahhoz, hogy hazánkban a harmadik ötéves tervidőszak végére kedvező arányú szerkezeti változás menjen végbe tüzelőanyag felhasználásunkban. 1970-re a szénnél közismerten gazdaságosabb kőolaj és földgáz részaránya 37—39 százalékot ér el az 1960. évi 21 százalékkal szemben.

Még a nyugati hírügynökségek is elismerték, hogy a hazánkban felépülő atomerőműre vonatkozó magyar—szovjet megállapodás „kétségkívül az 1966-os esztendő egyik legjelentősebb nemzetközi gazdasági eseménye volt". A múlt év decemberében aláírt szerződés értelmében hazánkban egy 800 megawatt kapacitású atomerőmű épül. Az erőmű, amely az egyik leghatalmasabb lesz a világon, az ország energiaszükségletének 15—16 százalékát fedezi majd. Az erőmű berendezéseinek, gépeinek, elsősorban pedig az erőmű szívének, a reaktornak tervezését és szállítását a Szovjetunió vállalta. Minthogy egy ilyen atomerőmű építése igen sokba kerül és jelenleg meghaladja az ország anyagi teljesítőképességét, a Szovjetunió előnyös feltételek mellett hosszú lejáratú hitelt adott az általa szállítandó gépek és berendezések fizetésére.

Az utóbbi években olyan korszerű atomerőművek épülnek, amelyek már olcsóbban termelnek, mint a hagyományos hőerőművek. Ilyen a Szovjetunióban a voronyezsi atomerőmű. A Német Demokratikus Köztársaságban is megépült az első atomerőmű és elkezdték építését Csehszlovákiában is. A hazai atomerőmű építéséhez az üzemanyagot, a dúsított urániumot is a Szovjetunió szállítja, minthogy a dúsítás komplikált technológiai folyamatát nem lehet hazánkban végrehajtani.

Z. F.

A pártalapszervezetek munkaterveiről és határozatairól

Első cikkünkben már szó volt arról, hogy a párt politikájának *helyi* érvényesítése jelentős munkát kíván a pártalapszervezetektől. Foglalkozniuk kell — többek között — területük személyi feltételeivel, a vezetők és dolgozók szemléletének formálásával, a feladatokra való mozgósítással, a gazdasági vezetők munkájának ellenőrzésével és sok más — esetenként egyedi, vagy éppen egyéni — problémával.

Ha ezeket a feladatokat a pártalapszervezetek spontán módon végeznék, a munkának nem sok értelme lenne, elvesznének a részletekben és talán éppen a legfontosabb feladatokra nem jutna idő. A szemléletet például *nem általában,* hanem politikailag helyes irányban és meghatározott csoportnál, vagy személyeknél kell formálni. Az sem mindegy, hogy *miről számol be* például a terület gazdasági vezetője. Mozgósítani sem lehet a dolgozókat általában, ha nem világos, hogy *mikor, mire és kiket* akarnak mozgósítani. A felsorolást lehetne folytatni, az elmondottak azonban máris bizonyítják, hogy *a politikai munka sem képzelhető el tervszerűség nélkül.*

A pártalapszervezetek munkájában a céltudatosságnak, a folyamatosságnak, általában a szervezettség biztosításának fontos eszközei a munkatervek és határozatok.

A munkatervről, általában

A pártalapszervezetek a felsőbb párthatározatok és a helyi viszonyok ismerete alapján általában *hathónapos* időtartamra készítenek munkatervet.

Az alapszervezeti munkatervek — a megfelelő összehangoltság érdekében — a felsőbb szervek munkatervei alapján készülnek el. Ennek megfelelően általában a *február 1-től július 31-ig,* illetve az *augusztus 1-től a következő év január 31-ig* terjedő időszakot ölelik fel.

A munkaterv elvileg a politikai tevékenység közvetlen és közve-

tett (pl. gazdasági) céljainak irányelvszerű megjelölésétől a politikai tennivalók részletekig menő meghatározásáig terjedhet. A túl részletes, minden feladatot tartalmazó munkaterv készítése azonban olyan sok kérdésre kiterjedő és mély elemzőmunkát igényelne, melyet a pártalapszervezet biztonságosan, megalapozottan a munkatervezés időszakában nem tudna elvégezni. Ezért a munkatervben elsősorban azokat a feladatokat, kérdéseket rögzítik, melyek azt igénylik, hogy velük *taggyűléseken, vezetőségi üléseken* foglalkozzanak.

A taggyűlések, vezetőségi ülések a helyi politikai irányító, szervező, ellenőrző tevékenység legfontosabb fórumai. Az e fórumokon végzendő munka helyes megtervezése egyik fontos feltétele a hatékony alapszervezeti tevékenységnek.

Milyen főkérdések kerüljenek a taggyűlések, vezetőségi ülések elé, hogyan kell ezeket kiválasztani?

Mindenekelőtt ilyenek a felsőbb pártszervek által az alsóbb szervezetek, így a pártalapszervezetek részére *kötelezően előírt* napirendi témák.

A felülről előírt napirendek

A felsőbb pártszervek által kötelezően előírt tennivalók a demokratikus centralizmus érvényesülése miatt is indokoltak, szükségesek. Legtöbbször az alapszervezetek munkáját segítő, tájékoztató vagy az alapszervezetek munkájára vonatkozó határozatokat ismertetik és az azokból adódó helyi feladatok meghatározását igénylik. Ilyenek lehetnek a fontosabb felső szintű állásfoglalások elősegítésére hivatott helyi elemzések vagy ellenőrzések is, melyeket a felsőbb pártszervek az alapszervezettől megkérdeznek és irányító munkájukban ezt követően hasznosítanak.

Néhány alapszervezetben tapasztalható, hogy ezeket az előírt feladatokat — helytelenül és egyoldalúan — „saját" munkájukat nehezítő többletnek fogják fel. Ezekben az alapszervezetekben az előírt — egyébként helyi feladatok meghatározását igénylő — kérdésekkel sem foglalkoznak megfelelően. Nem vonnak le olyan *következtetéseket*, hogy az előírt napirend hogyan és mennyiben vonatkozik az alapszervezet munkájára, nem határozzák meg az azokból adódó *helyi feladatokat*. A felsőbb határozatok, irányelvek szó szerinti ismételgetésének viszont valóban nincs meg a foganatja, s nincs is rá szükség! A követelmény az, hogy a központi határozatokat az alapszervezet „saját nyelvére lefordítsa", meghatározza a helyi tennivalókat, s azok megvalósításán munkálkodjon.

A közelmúltban nem egy ilyen napirend került az alapszervezetek munkatervébe: *a IX. kongresszus* határozataival, az *országgyűlési és tanácsválasztásokkal* például taggyűlésen; a *KISZ-választások* segítésével pedig vezetőségi ülésen kellett kötelező jelleggel foglalkozniuk.

A tervezés időszakában végzett helyi elemzéshez a *felsőbb párthatározatok és az ezek végrehajtását célzó állami, gazdasági intézkedések, feladatok is alapot adnak.* A párt politikájának és határozatainak megismerését, megértését segíti továbbá a felsőbb pártszervek részéről rendszeresen adott szóbeli vagy írásbeli tájékoztató. Ezt szolgálják az irányító szervek tanfolyamai, iskolái stb.

Fontos azonban az is, hogy a helyi szervek között megfelelő kapcsolat, *együttműködés*, kölcsönös tájékozódás rendszere alakuljon ki. Több olyan felsőbb állami, vagy gazdasági intézkedés van ugyanis, melyek közvetlenül és csak a gazdasági, vagy tömegszervezeti vezetőkhöz jutnak el. Ezekről a helyi vezetőknek tehát megfelelően tájékoztatni kell egymást. Ezek után kerülhet be a munkatervekbe a helyi tevékenység átfogó elemzéséből adódó több időszerű kérdés.

A helyi elemző munkáról

A terület áttekintéséhez néhány szempontra érdemes külön is ráirányítani az alapszervezetek figyelmét. Szükséges figyelembe venni például, hogy a pártalapszervezet működési területén egyidőben és egymással összefüggésben különböző jellegű munkát végeznek: így például *gazdasági, ideológiai, politikai nevelő és érdekvédelmi munkát.* E tennivalókat — sajátos feladatoknak megfelelően, de együttműködve — több szerv, szervezet végzi, illetve irányítja. Amikor a pártalapszervezet a terület helyzetét, az ott folyó munkát áttekinti, ezek egyikéről sem feledkezhet meg és az összefüggéseket sem hagyhatja figyelmen kívül.

Gyakori például, hogy a gazdasági problémák megoldását az ideológiai munka gyengeségei vagy a tömegszervezetek pártirányításának elhanyagolása hátráltatják, esetleg éppen a pártalapszervezet szervezeti életének gyengeségei gátolják. De ugyanígy fékezheti a dolgozók politikai fejlődését a kedvezőtlen, eredménytelen gazdasági tevékenység, a gyenge gazdasági vezetés is. A feladatok meghatározásával tehát *ismerni kell a tömegszervezetek és az állami, gazdasági vezetők munkatervét, a dolgozók véleményét és tapasztalatait.* Ilyen ismeretek nélkül szinte lehetetlen volna a pártalapszervezeteknek a főbb kérdéseket időben napirendre tűzni és abban helyesen állást foglalni.

Lényegében a felsőbb párthatározatok és helyi viszonyok összevetése mutatja meg egyrészt azt, hogy milyen területen milyen szervek munkájában érvényesülnek a *közös tennivalók* vagy mutatkoznak a párt politikájáról eltérő tendenciák. Az előző esetben a tennivalók egymás mellé rendelése, az utóbbi esetben a hiba megelőzése igényli, hogy ezekkel a kérdésekkel a pártalapszervezet munkatervében is foglalkozzon.

Lehetnek például olyan témák, melyekben az alapvető központi elvek és a helyi elemzőmunka alapján a pártalapszervezet előrevivő

javaslatokat dolgoz ki, illetve fogad el. Lehetnek *vezetőket beszámoltató*, s ennek alapján feladatokat meghatározó, de lehetnek a dolgozókat foglalkoztató *kérdések megválaszolását*, a helyes álláspont kialakítását segítő napirendek is.

A fő kérdések megválasztása nyilván nem könnyű feladat. A pártalapszervezeteket a társadalmi érdekek érvényesítésében érzett felelősségtudatuk gyakran oda vezeti, hogy szinte minden helyi termelési problémával szeretnének foglalkozni. Arra viszont kevés időt fordítanak, hogy *saját eszközeikhez és módszereikhez* a tennivalókat megkeressék, azokkal foglalkozzanak behatóan, másokra tartozó feladatok megoldásával ne aprózzák el erejüket.

Alapvető lehet az üzem szervezetlenségének megszüntetése is. Helyes, ha a pártalapszervezet erről beszámoltatja a termelőegység vezetőjét. Ennek során viszont nem kell hogy meghatározzák a konkrét gazdasági tennivalókat. A feladat az, hogy ráirányítsák a figyelmet a helyi szervezettség fontosságára. A gazdasági vezető szemléletének formálásával kell a politikai tennivalókat meghatározni a szervezettség megjavítása érdekében. A pártalapszervezet tehát ez esetben a szervezési előkészületeket összhangba hozza a kommunisták politikai munkájával, ösztönöz a jobb szervezettség elérésére.

A fő kérdések kiválasztására számos példát lehetne egyébként nemcsak a gazdálkodással kapcsolatban, hanem egyéb területről is felhozni.

Pártalapszervezeti munkatervbe illő fő kérdés lehet például: *a munkaerő-foglalkoztatottság politikailag helyes tendenciáinak kialakítása, a párt új Szervezeti Szabályzatából adódó feladatok — vagy szűkebben — a tagfelvételi munka változó vonásai, a munkás-paraszt szövetséggel kapcsolatos helyes nézetek propagálása* stb.

Ezzel kapcsolatban emlékeztetni és utalni kell *Nyers* Rezső elvtársnak a *Pártélet 1967 februári számában* megjelent gazdaságpolitikánkkal kapcsolatos cikkére. Ebben részletesen is megjelöli azokat a fő kérdéseket, amelyekkel a pártalapszervezeteknek a jövőben a helyi viszonyoktól függően foglalkozni kell a gazdaságpolitika érvényesítésében.

Vezetőségi ülés, taggyűlés, egyéb feladatok

A tennivalók közül az átfogóbb, távlatibb jellegűek kerülnek a taggyűlések elé. *A munkatervet, melyet a vezetőség állít össze, a taggyűlés hagyja jóvá vagy ha szükséges, módosítja.* A taggyűlésekre kerülő kérdésekkel összefüggő, vagy attól független részterületet érintő kérdések kerülnek viszont a vezetőségi ülések napirendjére. A taggyűlések vitaanyagait, munkaterveit helyes, ha előzőleg a vezetőség megtárgyalja.

Helytelen az a gyakorlat, hogy a munkaterületet érintő legfontosabb kérdésekkel konkrétan csak a vezetőségi üléseken foglalkoznak, a taggyűléseken pedig egyoldalúan általános tájékoztatókat tartanak, például a nemzetközi helyzetről, vagy a gazdasági élet országos teendőiről.

A jó munkaterv a napirendre kerülő témák rögzítése mellett, azok előkészítésének főbb szempontjait, a napirenddel szemben támasztott követelményeket is tartalmazza. Általában kétféle gyakorlat alakult ki ezekkel kapcsolatban. Vannak alapszervezetek, amelyek a napirend mellett a munkatervben is feltüntetik az említett szempontokat. Másutt csak azt jelzik, hogy a napirend megtárgyalása előtt legalább egy hónappal az előkészítésért felelős vezetőségi tag vagy előadó terjessze azokat elő. Mindkét módszer helyes.

Sok olyan feladat van a pártalapszervezetben, amely nem igényli, hogy testület tárgyalja meg. Ezeket legtöbbször a titkár vagy a reszortfelelősök megbízása, még inkább öntevékenysége alapján végzik. Ilyen feladatok adódnak az új szervezeti szabályzatból is. A tagdíjat havonta el kell számolni, a propagandaanyagot szét kell osztani. De ilyen jellegű feladatokhoz sorolhatók például a *hagyományos politikai évfordulók* megünneplésének részfeladatai is. Az ilyen testületi állásfoglalást nem igénylő feladatokat a munkatervben rögzíteni nyilván túlzott aprólékossághoz vezetne. Elegendő, ha egy-egy vezetőségi tag a *saját részére* havi naptárt vezet. Az viszont indokolt, hogy a munkaterv és a határozatok végrehajtása szempontjából fontos egyéb megbeszélések, így pl. a *pártcsoportbizalmi értekezletek* napirendjeit és időpontját rögzítsék. A legfontosabb egyéb rendezvények, ünnepségek meghatározása ugyancsak célszerű.

Vannak olyan teendők is, melyeknél a pártalapszervezet vezetője lát ugyan politikai problémákat, de úgy ítéli meg, hogy az arra illetékes szervek különösebb szervezeti segítség nélkül is eredményesen megoldhatják. Helyes, ha ilyenkor a pártalapszervezet vezetősége az illetékes szerveknek javaslatot tesz ennek értelmében. Célszerű, ha meghatározzák, megtervezik, hogy a pártvezetőség részéről *ki segítse, ki ellenőrizze* e szerveknél a munkát, ki vegyen részt például azon az ülésen, melyen ezek a saját feladataikat meghatározzák.

A munka hatékonyságát növelheti, ha a munkatervbe — rendszerint annak első, bevezető részeként — összefoglalóan és irányelvszerűen megjelölik külön az elérendő célokat is. Ez mintegy tömör kifejezése annak, hogy az adott időszakban milyen területen, milyen irányú és megközelítőleg milyen eredményű munkát kívánnak elérni.

A pártalapszervezetek munkaterve az elmondottaknak megfelelően tehát négy fő részből tevődik össze.

A munkaterv első fejezetében *a taggyűlések napirendi pontjait, megtartásuk időpontját, indokolt esetben az előkészítés szempontjait, felelősét, de minden esetben az előadó személyét rögzítik.* A második

szakasz *a vezetőségi ülések napirendjeit tartalmazza, a taggyűlésekhez hasonlóan, a kiegészítő megjelölésekkel.* A harmadik részben az *egyéb határidős szervezési feladatokat* (pártcsoportbizalmi értekezleteket, szabad pártnapokat, politikai évfordulókat) fogalmazzák meg. A negyedik részben *az egyéb* (állami, gazdasági, tömegszervezeti) *szervekhez vagy vezetőikhez eljuttatott javaslatok* szerepelnek.

A helyi határozatokról

A munkaterv elkészítése után nem kevésbé fontos ennek megvalósítása, végrehajtása. Ez általában a napirendre tűzött kérdésekben a helyi feladatok részletes meghatározását, azaz a helyi határozatok kialakítását, majd azok végrehajtását igényli.

Alapvető követelmény, hogy a helyi határozatok a párt politikájának érvényesítését, a felsőbb pártszervek határozatainak végrehajtását segítsék. A helyi határozat nem valamiféle külön helyi érdeket, célokat, törekvéseket szolgál. Nem lehet tehát ellentétes a felsőbb párthatározatokkal, de az ezek alapján kiadott felsőbb állami, gazdasági intézkedésekkel, rendeletekkel sem.

A pártalapszervezet határozatot csak saját területére és tagjai munkájára, valamint a területén azonos szinten, de más szervben is dolgozó kommunisták, kommunista vezetők munkájára hozhat. Határozhat ezen kívül a *KISZ-alapszervezetek* munkájáról. Ugyanakkor nem mentesíti, nem mentesítheti a munkaterületen dolgozó egyéb szervek vezetőit, vezetőségeit, az azok operatív irányítási körébe tartozó intézkedéseik kiadásától. Az üzemi, termelőszövetkezeti pártalapszervezet például nem rendelkezhet közvetlenül a gazdasági, műszaki eszközök, módszerek alkalmazásáról, mert ez az illetékes gazdasági vezetők feladata.

Sokszor mondjuk egy-egy helyi határozatról, hogy nem hasznos, nem old meg semmit, mert általános. Mi is lehet a hibája az ilyen helyi határozatoknak? Leginkább az, hogy a felsőbb szervek határozatai alapján *nem gondolkodnak* a helyi sajátosságokon, nem határozzák meg a végrehajtás helyi feladatait, ehelyett a felsőbb szervek határozatait, az általános központi elveket ismétlik.

A helyi határozat általában akkor konkrét és hasznos, ha abban a szükséges helyi tennivalók kerülnek meghatározásra, s ha megjelölik azok végrehajtásáért felelős, vagy felelősök személyét és a végrehajtás határidejét is. Legtöbb alapszervezet — helyesen — megjelöli a *határozat ismertetésének módját és azt is, hogy mikor, milyen fórumon tér vissza* a határozat végrehajtásának részleges, vagy teljes ellenőrzésére.

A helyi határozat meghozatala minden esetben, csak taggyűlésen, vagy vezetőségi ülésen történhet, arról a pártszervezet minden egyes tagjának tudnia kell.

A jó határozat a jó előkészítő munkától is függ. A határozat elő-

készítése hasonló ahhoz, ahogy a munkatervek elkészítését leírtuk. Mégis eltér — például — abban, hogy itt már egy adott, a munkatervben napirendként szereplő fő feladat részletesebb helyi ellenőrzéséről, elemzéséről van szó. Másrészt nem elég azt felismerni, hogy helyileg tenni kell valamit, hanem el kell készíteni a szükséges helyi feladatokra, határidőkre és felelősökre vonatkozó javaslatot is.

A határozat: politikai tennivaló

A demokratikus centralizmus helyes értelmezése és alkalmazása itt is a vezetőségi ülés vagy taggyűlés megfelelő kollektivitását igényli. A kérdéshez kapcsolódó jellemző adatok, gazdasági mutatók mellett a párttagok és a dolgozók szélesebb körének véleményét, tapasztalatait is vegyék figyelembe. A taggyűlések elé kerülő kérdéseket például, *helyes előzetesen pártcsoport-értekezleteken megvitatni,* s a tapasztalatokat, esetleges kiegészítéseket az előterjesztésnél felhasználni. Ezzel teljesen ellentétes az a gyakorlat, amikor a pártcsoporttal előzetesen legfeljebb a taggyűlések időpontjait közli a vezetőség, de a várható politikai teendőkről nem adnak információt.

Szólni kell külön is az egyik legáltalánosabban alkalmazott értékelési és ellenőrzési módszerről, az illetékes gazdasági (hivatali, intézményi stb.) vezetők *beszámoltatásáról.* Általában a következő gyakorlat alakult ki: a pártalapszervezet vezetősége jelezte, hogy a gazdasági vezetőt milyen fő kérdésről számoltatja be, mikorra készüljön fel. Sokszor az előkészítés ezzel be is fejeződött. A gazdasági vezető ezután a kitűzött időpontban a beszámolóját megtartotta. Ez azonban *a legtöbbször egyoldalúan számszaki, szakmai és leíró jellegű volt.* A legtöbbször arról vitatkoztak, hogy szakmai vonatkozásban mit kívánnak tenni, milyen intézkedéseket adtak vagy adnak ki. A pártalapszervezet is gyakran abba a hibába esett, hogy ezeket a beszámolókat — részletkérdésekbe bonyolódva — szintén szakmai oldalról kezdték vitatni. Végül a gazdasági vezető által a beszámolóban javasolt — de legtöbbször közben már kiadott — szakmai intézkedéseket „emelték" párthatározatokká.

Ezzel a gyakorlattal szemben ma már egyre több pártalapszervezet helyesen értelmezi és gyakorolja a beszámoltatás jogát. A gazdasági vezető időben megkapja azokat a *gazdaságpolitikai szempontokat,* melyek alapján a beszámolást igénylik, melyekre a pártszervezet választ vár. *A vezetőség illetékes reszortfelelőse segíti a gazdasági vezetőt beszámolója megfelelő elkészítésében.* Már az előkészítés során kikristályosodnak azok a vitapontok is, melyekben előreláthatóan a pártkollektíva ülésén állást kell majd foglalni. A beszámolást segítő reszortfelelős már előre elkészítheti javaslatait, melyeket a vita során és a határozat meghozatalánál a kollektíva kiindulási alapul felhasználhat. Az a helyes, ha a határozati javaslatot — szóbeli beszámoló esetén is —

a taggyűlés előtt a pártcsoportok, vezetőségi ülés előtt a vezetőség tagjai előre megkapják, megismerik.

A pártalapszervezet vezetőségének jelentős feladatot ad, hogy ezeket a helyi határozatokat az érdekeltek megismerjék. Biztosítani és segíteni kell azt, hogy ez az ismertetés ne merüljön ki a határozatok felolvasásában, hanem a pártcsoportok, az érintett kommunisták *a végrehajtással kapcsolatos politikai, szervezési és tudatformáló feladataikat felismerjék.* Ennek alapján születhetnek és szülessenek megfelelő pártmegbízatások is.

Vannak még olyan pártalapszervezetek, ahol hiába keresnénk a helyi határozatokat, bár ilyen helyeken is születnek bizonyos szóbeli megállapodások. A szó azonban elröpül, az írás megmarad ... — tartja a közmondás is. Ez így igaz. Jól dolgozó alapszervezet nehezen képzelhető el úgy, hogy ne rögzítené rendszeresen „helyi határozatait". Saját magának is jó, a felsőbb (irányító és ellenőrző) pártfórumoknak is.

Sok helyen — igen helyesen — a helyi határozatokat a gondosan kezelt, megfelelő felsőbb párthatározatokhoz tűzik és *együtt kísérik figyelemmel* az általános és konkrét végrehajtást is. Másutt a reszortfelelősök kivonatolják a maguk feladatait.

Külön is szólni kell a korábbiakban hozott legfontosabb helyi határozatok végrehajtásának, ellenőrzésének napirendre tűzéséről. Ez ugyancsak a legfontosabb kérdések közé tartozik. A jól végrehajtott határozatok *tapasztalatai nagyon fontosak,* alapvetően segítik a további munkát, emellett módot adnak arra is, hogy a végrehajtásban jól dolgozókat a pártalapszervezet megfelelő *elismerésben* részesítse. Ez munkatervi feladat is, egyben szintén jó ösztönző a további munkához.

*

Végezetül érdemes kihangsúlyozni, hogy a munkatervet és a helyi határozatot nem lehet minden esetben megváltoztathatatlan dogmának felfogni, mereven kezelni. Bátran kell az élet által felvetett — bár előre nem tervezett — kérdéseket is a pártszervezet fórumai elé vinni, az időközben aktualitásukat vesztett kérdéseket félretenni, azok megtárgyalását pedig elhagyni. A lejárt, a további munka szempontjából már szükségtelen határozatokat hatálytalanítani kell. Előfordulhat, hogy az élet a pártalapszervezet egyes határozatainak módosítását igényli. Természetes, hogy ez aránylag ritkán fordul elő. Ha mégis, akkor minden esetben beszéljük meg a párttagsággal a változások okát.

Hámori Sándor,
az MSZMP KB PTO munkatársa

• **Következő havi cikkeink: a pártcsoportok életéről, illetve a hivatali pártszervezetekről szólnak.**

Párttitkárok tanfolyama Csongrád megyében

Az év elején harmadszor szerveztük meg a pártalapszervezetek titkárainak egyhetes tanfolyamát. Figyelembe vettük az előző két esztendő tapasztalatait, s így — megítélésünk szerint — lényegesen jobban sikerültek a tanfolyamok, mint korábban. A párttitkárok véleménye szerint a tanfolyamok hozzájárultak a IX. pártkongresszus fő kérdéseinek feldolgozásához, az időszerű politikai feladatok megismeréséhez.

A szervezés módszere

Minden járási, városi pártbizottság azonos időben rendezte meg a tanfolyamot, meghatározott témákról. Az alábbi előadások hangzottak el: 1. A nemzetközi helyzet, pártunk és a nemzetközi kommunista mozgalom. 2. Társadalmunk osztályszerkezete, a szocialista nemzeti egység erősítése, a szocialista demokrácia fejlődése. 3. Népgazdaságunk fejlődése és feladatai. 4. Az 1967-es tervév feladatai. 5. Ideológiai és kulturális életünk fejlődése. 6. A pártélet időszerű kérdései.

A párt megyei végrehajtó bizottsága kötelezte a pártbizottság titkárait, osztályvezetőit és az apparátus vezető munkatársait, hogy egy-egy témából nagy gondossággal készüljenek fel. A IX. pártkongresszus határozatai mellett vegyék figyelembe a megye gazdasági, politikai, mozgalmi feladatait s előadásaikat minden járási, városi tanfolyamon tartsák meg. Az előadók beosztását megyeileg szervezték meg. A területileg is összefüggő járásokat és városokat (pl. Makó járás és város, Szentes járás és város) arra kötelezte a végrehajtó bizottság, hogy közösen szervezzék meg a párttitkárok továbbképzését.

Az előadások közös meghallgatása után a csoportos foglalkozásokat a járási, városi pártbizottságok vezetői és munkatársai tartották. Az egyes csoportokat szakosították jelleg és területi megosztás szerint. Így külön csoportokban voltak egy-egy terület ipari vagy mezőgazdasági titkárai. A kötelező fő témákon kívül *a területi pártbizottságoknak két napot biztosítottunk arra, hogy az általuk fontosnak tartott témákból előadásokat és vitákat tartsanak.* Így került sor minden tanfolyamon a választások, a zárszámadások pártfeladatainak megtárgyalására is.

Néhány pártbizottság az előadásokra meghívta a propagandistákat is. A tanfolyamok hallgatói esténként hazautaztak, így csak a távol lakó hallgatóknak kellett szállást biztosítani. *Szem előtt tartottuk a tanfolyamok szervezésénél a takarékosságot is.*

Egységesen, meghatározott tematikával

A párttitkári tanfolyamok egyik lényeges tapasztalata, hogy a továbbképzést a jövőben is egységes tematika alapján, jól felkészült előadókkal, a járási és városi bizottságokkal összhangban kell megtartani. A járási és városi pártbizottságok szívesen fogadták a megyei pártbizottság közreműködését a tanfolyamok megtartásában. Úgy látjuk, hogy a párttitkárok továbbképzését nem volna indokolt kivenni a járások, városok kezéből.

Azt tapasztaltuk, hogy a titkárok egyre magasabb színvonalon képesek elsajátítani a párt politikáját. Ennek oka mindenekelőtt az, hogy a párttitkárok iskolai végzettsége s így általános felkészültsége egyre magasabb.

A titkárok iskolai végzettsége

	1961	1964	1966
8 ált.-nál kevesebb	41,2%	23,4%	14,0%
8 általános	38,8%	47,7%	45,8%
Érettségi	12,5%	17,7%	27,5%
Főiskola, egyetem	7,5%	11,1%	12,5%

Az iskolai végzettség és az általános műveltség növekedésével együtt tovább növekedett az alapszervezetek titkárainak öntudata. Ezt mutatja például, hogy a továbbképzésen a párttitkárok 96—98 százaléka vett részt. Több városban, Csongrádon, Makón minden titkár megjelent mindennap a tanfolyamon. A korábbi években nem volt ilyen nagyarányú a részvétel. A távolmaradók többsége is gondoskodott arról, hogy a titkárhelyettes részt vegyen az előadáson. A legtöbb hiányzó a szegedi járás tanfolyamán volt, ahol a nagy terület, a kedvezőtlen út- és időjárási viszonyok befolyásolták a részvételt. A jövőben a szegedi járásban célszerűbb lesz, ha bentlakásos tanfolyamokat szervezünk.

A tanfolyamokon kitűnt, hogy a párttitkárok eszmei, politikai és általános műveltsége nőtt ugyan, mégis *jelentős felkészültségbeli különbségek tapasztalhatók* az azonos jellegű pártszervezetek titkárai között is. Ez arra figyelmeztet, hogy a jövőben még gondosabban és még differenciáltabban foglalkozzunk az egyes területek párttitkáraival. *Különösen sokat kell törődni az új titkárokkal, akiknek nemcsak elméleti és politikai felkészültségük, hanem mozgalmi, vezetési tapasztalataik is hiányosak.*

Viták — Vélemények

A tanfolyamok tanulságaként megállapíthattuk, hogy a IX. pártkongresszus határozatait nagy érdeklődéssel fogadták megyénk kommunistái. Ugyanakkor sok bizonytalanságot is észleltünk. Ta-

pasztaltuk, hogy egyesek a kongresszus után sem értik világosan pártunk parasztpolitikáját. Néhányan ma is úgy vélekednek, hogy az elsősorban a parasztságnak kedvez. Gyakran vitatják pártunk káderpolitikájának elveit is. Ilyen nézetekkel találkoztunk: „Meddig agitáljuk az értelmiséget a szocialista világnézet elfogadására." „Ha a pártonkívüli alkalmas egy funkcióra, miért nem lett már párttag?" Az is kitűnt, hogy egyes titkárok pártunk munkastílusának alapkérdéseivel sincsenek tisztában. Ezt érzékelteti a következő vélemény: „A mi pártunk van olyan erős, hogy a fontos kérdéseket hatalmi eszközökkel oldja meg, mért kell annyit agitálni?" Látható, hogy a téves nézetek a társadalmi élet minden területét érintik. S egyben azt is jelzik, hogy a párttitkárok elméleti felkészültségének növelésére továbbra is nagy gondot kell fordítani mind a megyei, mind a járási, városi pártbizottságoknak. Természetesen azt a következtetést is levontuk, hogy *a IX. pártkongresszus határozatainak feldolgozása nem fejeződhet be egyhetes tanfolyamokon.* A kongresszus határozatainak magyarázására újra meg újra vissza kell térni.

A viták azt is jelezték, hogy a párttitkárok többségének nincs elégséges ismerete az új gazdasági mechanizmusról. A feltett kérdések jelentős része a gazdaságirányítás új rendszerével voltak kapcsolatosak. A titkárok elmondták, hogy a gazdasági vezetők máris jobban fel vannak készülve az új gazdaságirányítás rendszerével kapcsolatos feladatokra, mint a párttitkárok. *Nem az a baj, hogy a gazdasági vezetők többsége jobban felkészült a változásokra, hanem az, hogy a mozgalmi munkások felkészítésében hátrányban vagyunk.* Ez azzal a veszéllyel járhat, hogy a pártszervezetek nem tudnak a gazdasági reform bevezetésének társadalmi biztosítéka lenni. A párttitkárok hangsúlyozták, hogy nem elegendőek az olyan általános kijelentések, mint: „az új gazdasági mechanizmusban megnövekszik a párt szerepe is", vagy „az új gazdasági mechanizmusban a párt a maga sajátos eszközeivel segítse a gazdaságvezetést". Szóvá tették, hogy *pontosabban fogalmazzuk meg, hogy a gazdaságirányítás új rendszerében milyen feladataik lesznek az üzemi, termelőszövetkezeti, az állami gazdaságban és a kereskedelem területén dolgozó pártszervezeteknek.*

E tapasztalatokat figyelembe véve a megyei párt-végrehajtóbizottság úgy döntött, hogy a nyáron az alapszervezetek titkárait, ha szükséges, akár két- vagy háromhetes tanfolyamon készíti fel az új gazdasági mechanizmus megoldásával összefüggő feladatokra.

A párttitkári tanfolyamokon néhány figyelemre méltó megjegyzés is elhangzott. Például több — főleg üzemi — párttitkár szóvá tette, hogy *némely gazdasági vezető* az üzem jövőjének, termelésének fejlesztését meghatározó elképzelések kidolgozásához *nem veszi figyelembe az üzemi pártszervezet véleményét.* Elmondták, hogy egyes gazdasági vezetők mind kevesebbet vesznek részt a politikai és a mozgalmi munkában. E helyzetet javítaná — a titkárok szerint —, ha a jövőben gyakrabban hívnánk össze együtt a gazdasági vezetőket és a párttitkárokat s a közös értekezleten ismertetnénk a feladatokat.

Felvetődött az is, hogy jelenleg egyre súlyosabban érzik gazdasági függőségüket az üzemi párt-

és szakszervezeti vezetők. Elmondták, hogy helyenkint az üzemi párt- és szakszervezeti vezetők nagyon tartózkodók a gazdasági vezetők bírálatában, mert attól tartanak — nem egy helyen joggal —, hogy a bírálatot a gazdasági vezetők esetleg megtorolják. „A szakszervezeti titkárt még csak megvédi a törvény, de ki védi meg a párttitkárt?" — tették fel a kérdést.

A hivatali és intézményi pártszervezetek titkárait legjobban a kongresszus által megnövelt hatáskör problémái érdekelték. Arra kértek minél pontosabb választ, hogy *a kongresszus adta jogkörükkel miként éljenek.* A hivatali pártszervezetek megnövekedett jogkörének érvényesítése elsősorban Szegeden és más városokban jelent gondot. Ezt a témát nem tudtuk megnyugtatóan tisztázni a tanfolyamokon.

A tanintézeti párttitkárok szóvá tették, hogy a jelenlegi oktatási rendszerünk — a fejlődés ellenére —, még mindig nagyon bonyolult és ellentmondásos.

*

A párttitkárok kérték, hogy a jövőben is legyenek a jelenlegihez hasonló tanfolyamok, változatlanul fordítsunk nagy gondot az előadók és a témák megválasztására, de biztosítsunk *több időt a vitákra is.* Elhangzott az is, hogy a megye, a járás és a város párt- és állami vezetői időnként folytassanak *kötetlen eszmecseréket* egy-egy terület (üzem, község, intézmény) párttitkáraival, gazdasági és állami vezetőivel. Ezeket abból a célból tartják fontosnak, mivel sok az olyan gazdasági, politikai és társadalmi kérdés, amelyek megoldásához segítséget remélnek az ilyen beszélgetésektől.

Ágoston József,
a megyei PB PTO vezetője

A külkereskedők sokoldalúságáért

A párt Budapest VI. kerületi végrehajtó bizottsága a közelmúltban tárgyalta a hozzá tartozó külkereskedelmi pártszervezetek eszmei-politikai nevelőmunkáját. A kerületi vb. már az előző évben is napirendre tűzte e sajátos munkaterület problémáit. Akkor az oktatás speciális követelményeit vitatták. Most, a megnövekedett külkereskedelmi forgalomból, illetve a nyugati tőkés kapcsolatokból adódó eszmei hatások foglalkoztatták a vita résztvevőit.

A kerületben elhelyezkedő külkereskedelmi vállalatok pártszervezetei taggyűlésen és pártcsoport-értekezleten napirenden tartják a nyugati munkakapcsolatokból leszűrt tennivalókat. Megbeszéléseikre egyes pártszervezetek meghívják a pártonkívüli utazókat is. A tájékoztatók direkt és indirekt formában pl. a szocialista hazafiság erősítésével is segíteni kívánják a külkereskedők politikai felkészítését.

A párt-végrehajtóbizottság úgy határozott, hogy fokozni kell a speciális eszmei-politikai nevelőmunkát. Az eszközök és módszerek között egyaránt kell hasznosítani a személyes beszélgetéseket, az úti jelentések értékelését, egyes nyugati újságok cikkeinek sajtóvitáját stb. Nem kevésbé fontos és hasznos a VI. kerületi PB mellett létrehozott Külkereskedelmi Akadémia, amelyben az eszmei fellazítás, a szocialista erkölcs, a proletár internacionalizmus kérdéseivel is megismerkednek a hallgatók.

Ugyancsak ezt vállalta a Budapesti Pártbizottság Marxista—Leninista Esti Egyeteme, szakosított tanfolyamokat indítva a külkereskedelemben dolgozó szakemberek részére. A tananyag lehetőséget nyújt a burzsoá filozófiai, közgazdasági nézetek megismerésére és bírálatára, a szocialista politikai gazdaságtan s a gazdaságirányítás új vonásainak elsajátítására.

(J.)

Termékeny, alkotó munka a párthatározatok nyomán

— a Zala megyei szakszervezetekben —

„Legfontosabb tömegszervezeteink a munkásosztályt, a a bérből és fizetésből élők döntő többségét átfogó szakszervezetek. Szükségessé vált jogkörük rendezése és kiterjesztése, ugyanakkor felelősségük növelése is."

(Az MSZMP IX. kongresszusának anyagából.)

Az MSZMP Politikai Bizottságának a szakszervezetek gyakorlati tevékenységéről és pártirányításuk továbbfejlesztéséről szóló 1966. május 10-i, de különösen a IX. kongresszus határozata óta rövid idő telt el. Mégis ha a Zala megyében működő szakszervezetek tevékenységét elemezzük, láthatjuk, hogy *ezek a határozatok termékenyebbé tették munkájukat, jól hasznosították szervezeti életükben a fokozódó önállóságból fakadó lehetőségeket.* Ezt állapította meg az MSZMP Zala megyei végrehajtó bizottságának az 1967. január 10-i ülése, és ezt tükrözi a szakszervezeti választások eddigi tanulsága is.

*

A szakszervezetek tartalmi munkájának és szervezeti életük egészséges fejlődésének sok jelével találkozhattunk az elmúlt hónapokban. A párt IX. kongresszusának tiszteletére indított munkaverseny során például a szocialista címért küzdő brigádok száma 1176-ról 1312-re emelkedett, és mind az iparban, mind a mezőgazdaságban nagy szerepük volt abban, hogy az üzemek a termelés mennyiségi túlteljesítésére és a minőség javítására irányuló felajánlásaiknak eleget tettek. A szakszervezetek kezdeményezése alapján, a szakszervezetekben dolgozó kommunisták aktívabb tevékenysége eredményeként *fokozódott a szakszervezeti bizottságok szerepe* az üzemi demokrácia fejlesztésében, az újítások bevezetésében és népszerűsítésében, javult az érdekvédelmi tevékenység.

A megyei párt-végrehajtóbizottság, amikor eredményesnek minősítette a szakszervezetek tevékenységét, egyúttal utalt további feladataikra is a szakszervezeti választásokkal kapcsolatban:

„A választás segítse elő az üzemi demokrácia fejlesztését, a szakszervezeti tagság felelősségérzetének növelését, a dolgozóknak a vezetésbe történő fokozott bevonását, a szakszervezeti szervek és szervezetek önállóságának, öntevékenységének fokozását, a vezető szervek erősítését és stabilitását.

El kell érni, hogy a választások eredményeként a szakszervezetek az eddiginél határozottabban képviseljék a dolgozók érdekeit, küzdjenek reális anyagi, szociális, kulturális igényeik kielégítéséért, védelmezzék a törvényekben biztosított jogaikat" — mondotta ki a január 10-i végrehajtó bizottsági ülés.

*

Ha a szakszervezeti választások eddigi tapasztalatainak tükrében vizsgáljuk a helyzetet, azt láthat-

juk, hogy Zala megyében a szakszervezetek jól hasznosították munkájukban a kongresszus, illetve a megyei végrehajtó bizottság által meghatározott elveket. A választási munkában egy sor oly pozitív tényező került felszínre, amelyek megfelelő hasznosítása újabb eredmények forrásává válhat.

A párt a kommunisták számára feladattá tette, hogy tevékenyen dolgozzanak azokban a szakszervezetekben, ahová tartoznak. A legtöbb pártszervezet vezetősége konkréten is adott ilyen jellegű megbízatásokat a párttagoknak, akik ennek alapján tevékenyen kiveszik részüket a szakszervezeti mozgalom különböző feladatainak megvalósításából. A kommunisták tevékenységét ismerték el a szakszervezeti tagok azáltal, hogy *a mostani választások során az 1965. évi 31 százalékról 41 százalékra növelték szavazataikkal a szakszervezeti aktivisták között a párttagok számát.*

A kommunisták fokozódó aktivitásának eredményeként a bizalmi választások és a különböző szakszervezeti szervek választása során kialakult alkotó vitákban elsősorban közérdeklődésre számottartó kérdésekkel foglalkoztak, de nem feledkeztek meg a dolgozók egyéni gondjairól, bajairól sem. A szakszervezeti tanácskozásokon bátran beszéltek a felszólalók a munkaterületük fogyatékosságairól, javaslatokat, tanácsokat adtak a hibák megoldására és a párthatározatok szellemében kérték, hogy *a vezetők jobban támaszkodjanak a szakszervezeti tagok munkájára is.* Hangsúlyozták, hogy a párt, a szakszervezeti és a gazdasági vezetők ne csak akkor keressék meg őket, amikor valami sürgős, soron kívüli feladat megoldásáról, vagy a munkaversenyre való mozgósításról van szó, hanem akkor is, amikor e munkák eredménye alapján létrejött prémium, jutalom és egyéb elismerés elbírálásáról döntenek.

*

Az eredmények mellett a választások eddigi tapasztalatai több olyan jelenségre is felhívják a figyelmet, amelyek gátolják a szakszervezeti mozgalom erőteljesebb fejlődését, önállóságának kiterebélyesedését.

Pártunk IX. kongresszusának határozata kimondja: *„A tömegszervezetek magasabb fokú önállósága azt is jelenti, hogy ebben a viszonylatban is megszűnik a pártszervezetek mindennapos operatív gyámkodása és a párhuzamosság."* Ennek ellenére találkozhatunk olyan jelenséggel, hogy egyes pártszervezetek — például a Zalaegerszegi Ruhagyáré — nem a szakszervezeti bizottságban dolgozó kommunisták tevékenységére vonatkozóan hoznak határozatot, hanem közvetlenül a szakszervezeti bizottságra. Találkozhatunk olyan esetekkel is, hogy a meggyőzés, a tanács, a jó módszerek átadása, elterjesztése helyett utasítják a szakszervezeteket egy-egy feladat végrehajtására. Közvetlenül beleavatkoznak a szakszervezetek belső ügyeibe és értetlenül fogadják, ha nem mindenben a pártszervezet elgondolásának megegyező döntés születik a szakszervezeti tagok között. Az OTP Zala megyei Igazgatóságánál például a szakszervezeti bizottság titkárának nem a pártszervezet által is támogatot jelöltet, hanem egy pártonkívülit választottak meg. Egyes elvtársak ezzel kapcsolatban olyan következtetéseket vontak le, hogy ez az eset veszélyezteti a párt ve-

zető szerepét. Idegesen reagáltak erre, s új választás esetleges kiírásáról beszéltek, holott a szakszervezeti tagság által megválasztott dolgozó is a párt határozatainak szellemében, a szocializmus ügye iránt érzett felelősséggel áthatva végezte eddig is munkáját. Egy másik helyen, a 16-os AKÖV nagykanizsai telepén a pártszervezet egyetértésével jelölték a szakszervezeti bizottság titkárát. A szakszervezeti taggyűlésen azonban a jelölt bírálta a vezetést, többi között a pártszervezet titkárának munkáját is. Emiatt meg akarták akadályozni, hogy a szakszervezeti bizottság titkára legyen. Az ilyen jelenségek ellen a városi pártbizottságok és a Szakszervezetek Megyei Tanácsa a párt útmutatásainak szellemében felléptek.

A megyei párt- és szakszervezeti szervek igyekeznek megszüntetni a szakszervezetben dolgozó kommunisták túlterheltségét, mentesítik őket más pártmunka alól. *A szakszervezetekben végzett munkát ugyanis egyenrangúnak kell tekinteni más területeken végzett pártmunkával.* Foglalkoztak azokkal a párttagokkal, akik lebecsülték a szakszervezeti munka jelentőségét, akik a megbízatásokat kedvetlenül vagy nemtörődöm módon végezték.

Több olyan jelenség is tapasztalható volt az elmúlt hónapokban és most, a szakszervezeti választások idején, amelyek közvetlenül a szakszervezetek belső munkájának hibáiból, fogyatékosságaiból adódtak. Egyes szakszervezeti bizottságok, sőt szakszervezeti megyei bizottságok is az öntevékeny, kezdeményező munka helyett magukban keseregtek, ha egy-egy feladat végrehajtása nem az általuk elképzelt módon és gyorsasággal történt. Az Orvos-Egészségügyi Szakszervezet Zala megyei Bizottsága például egy Zalaegerszegen építendő nővérszálló építésének, a Bányászszakszervezet Zala megyei Bizottsága pedig az olajipari csökkent munkaképességűek elhelyezkedésének, jobb munkakörülmények közé juttatásának gondolatával foglalkozott. Mindkét probléma valóban megoldásra vár, a szakszervezeti bizottságok azonban a gondolat felvetésénél nem jutottak tovább. A kezdeményező lépéseket a párt- és az állami szervektől várták.

Egyes helyeken a szakszervezetben dolgozó elvtársak is úgy képzelték el az önállóságot, hogy a helyes, jó javaslatokat is elvetették mondván: a pártszervezetek és más szervek ne szóljanak bele a munkájukba. Lovásziban pedig az egyik szakszervezeti funkcionárius csak a szakszervezetek jogait hangoztatta, újabb meg újabb jogokat kért és követelt, azzal indokolva, hogy csak széles jogkör birtokában tudnak eredményesen dolgozni. A Szakszervezetek Megyei Tanácsa megvizsgálta az ottani helyzetet és megállapította, hogy a jogok követelésével lényegében csak az általa vezetett szakszervezeti bizottság gyenge munkáját próbálta elkendőzni, hiszen a meglevő jogokkal és kötelezettségekkel sem éltek megfelelően.

Olyan jelenségeket is tapasztaltak, hogy a szakszervezeti szervekben tevékenykedő párttagok sem veszik észre: helyenként csak a dolgozók jogait és a vezetők kötelességeit követelik erőteljesen, de arról megfeledkeztek, hogy a dolgozóknak is vannak kötelességeik és a vezetőknek is jogaik. Ugyancsak megfeledkeztek annak kidolgozásáról, hogy pl. a szakszervezet mit kíván tenni a

dolgozók és a vezetők jogainak, illetve kötelességeinek kiszélesítéséért, elmélyítéséért.

Sokhelyütt bírálták a szakszervezeti bizottságok vezetőit, funkcionáriusait azért, mert a munkájukat nem célszerűen, meghatározott irányban végzik. „Kimegyek az üzembe" — mondják —, de hogy miért, hogy ott mit fog tenni, arról sok esetben elképzelése sincs. A Szakszervezetek Megyei Tanácsának ülésén hangzott el a következő megállapítás: — „Engedjenek meg egy példát a Bányászszakszervezet Megyei Bizottságának jelentéséről, amely a végzett munkákról számol be. Sajnos ebből a jelentésből alig lehet megállapítani, hogy mit csináltak az elvtársak, milyen munkát végeztek, mert ehelyett tele van a jelentés az ilyen megállapításokkal: »megtárgyaltuk«, »figyelemmel kísértük«, »feladatul kaptuk meg«, »különös gonddal voltunk«, »nagy súlyt helyeztünk rá« és így tovább."

*

Természetesen a megyében működő szakszervezetekben a munka pozitív vonásai vannak túlsúlyban s ezt a tények, példák, adatok sokasága bizonyítja. A negatív jelenségek feltárása is azt példázza, hogy az egyre önállóbban, kezdeményezőbben dolgozó szakszervezet jó úton jár, van bátorsága és ereje a hibák felvetésére, megszüntetésére.

Mindez csak aláhúzza, hogy Zala megyében a szakszervezetek eredményesen hasznosítják az MSZMP IX. kongresszusának határozatát. Az önállóság alapján még hatékonyabban tevékenykednek.

Kerkay László,
a Zalai Hírlap főszerkesztője

Jubileumi munkaverseny Tolna megyében

A *Szekszárdi Állami Gazdaság* sárközi kerületének III. számú növénytermelő szocialista komplexbrigádja a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából *versenyre hívta ki valamennyi állami gazdaság és termelőszövetkezet hasonló ágazatban* működő brigádját. A Mátrai komplexbrigád 14 tagú kollektívája vállalta, hogy a mintegy kétezernégyszáz kh-on a növényféleségek megtermelését a technológiai előírások szerint végzi, és kukoricából 838 kh-on 33,5 q, silókukoricából 191 kh-on 180 q, tavaszi árpából 129 kh-on 11,3 q, őszi búzából 1034 kh-on 18 q átlagtermést ér el.

. A brigád a technológiai terven felül 136 kh illetményföld tavaszi előkészítését és elvetését vállalta, és a termelési költségek csökkentése mellett a termeléshez rendelkezésre bocsátott termelőeszközök szocialista megőrzésére is ígéretet tett. Célul tűzték ki a brigád tagjai politikai és szakmai továbbképzésüket, a IV. számú újonnan alakult komplexbrigád szakmai és politikai patronálását.

A brigád felhívását a gazdaság dolgozói elfogadták, és a gazdaság 28 komplexbrigádja a jubileumi munkaverseny keretében küzd a szocialista cím elnyeréséért.

A pártvezetőség és a szakszervezet a jubileumi munkaverseny

Új vonások a járási tanácsok és a termelőszövetkezetek kapcsolatában

A TERMELŐSZÖVETKEZETEK gazdasági önállóságának erősítésével összefüggésben az utóbbi hónapokban Komárom megyében is sok a találgatás, hogy mi lesz ezután a járási mezőgazdasági szakigazgatás szerepe. Kétségtelen, a járási tanácsok mezőgazdasági osztályain jelenleg is tapasztalható bizonytalanság, bár csökkenő mértékben. Mindinkább kialakul, helyreáll a jó munkához szükséges légkör, amelyet elősegít a IX. kongresszus anyagainak elmélyült tanulmányozása. A dolgozók többsége munkáját szereti — még az üzemek gyakran csábító kereseti ajánlata ellenére is — kitart jelenlegi munkahelyén. Emellett bíznak a szakigazgatás korszerűsítésében és munkájuk megfelelő anyagi elismerésében.

A termelőszövetkezetek és a járási tanács közötti — általában egészséges és termékeny — kapcsolat is hozzájárul a járási tanács mezőgazdasági osztályának eredményes munkájához.

Ezt az egészséges kapcsolatot jól tükrözi, hogy termelőszövetkezeteink az önállóság, a vállalatszerű gazdálkodás fejlesztésében is ragaszkodnak a járási szakigazgatás közreműködéséhez. E megbecsülést hosszú évek munkájával alapozták meg járási tanácsaink.

Madarász Lajos, az ácsi Egyetértés Tsz elnöke több szövetkezeti vezető társának véleményét megfogalmazva kijelentette, hogy szerinte pótolhatatlan segítséget nyújtott a szakigazgatás a nagyüzemi munka- és üzemszervezés módszereinek elterjesztésében, a termelőszövetkezet káderproblémáinak megoldásában. Csak az ácsi tsz-ben tízezrekre tehető az a kedvezmény, amivel azért élhetett az Egyetértés, mert a járási tanács erre felhívta figyelmét. Fontos állami, hatósági szerepet töltött be évenként a beruházási keret elosztásával, a gyenge termelőszövetkezetek dotációjának meghatározásával. Nem egyedül a tanács hibája, hogy esetenként olyan termelési kérdésekkel is foglalkoztak, amelyek feleslegesen kötötték le az erőt és sértették a termelőszövetkezeti vezetők hatáskörét

HASONLÓAN MÉLTATTA a dorogi járási tanáccsal kialakult

---

idején a gazdaság három kerületében és a központban előadássorozatot szervez a Szovjetunió 50 éves fejlődéséről. Képkiállítást, filmvetítést is terveznek, amelyek bemutatják majd a szovjet dolgozók életét, hősi harcát.

*

Az Állatforgalmi Vállalat termelési tanácskozáson vitatta meg a Központi Bizottság jubileumi versenyfelhívását, és elsősorban a szocialista brigádok tették meg vállalásaikat. A dolgozók felajánlásaiban a tervek teljesítése mellett nagy figyelmet fordítottak a szakmai, politikai tanulásra, és a Szovjetunió fejlődésének, a szovjet nép életének megismerésére.

B. E.

kapcsolatot a tokodi Aranykalász elnöke. A termelésbe való aprólékosabb beavatkozás — véleménye szerint — a tsz-ek működésének első éveiben szükségszerű és hasznos volt. Az utóbbi két esztendőben bekövetkezett változás bizonyítja, hogy a feladatok köre és jogszabályszerű meghatározása eldönti a szakigazgatás munkaterületét és részben meghatározza munkamódszereit is. Ezekben az években lényegesen változott a termelőszövetkezetek tanácsi irányítása. A központi mutatók számának csökkentése, a tervezés decentralizálása, a szövetkezeti gazdaságok növekvő önállósága eredményeként a járási tanácsnak is kevesebbet kellett foglalkoznia termelési kérdésekkel.

E változások időszerűségét bizonyítja, hogy így — a korábbinál lényegesen önállóbban és szabadabban készített tsz tervekben — is jól összehangolták a szövetkezeti és a népgazdasági érdekeket. Ezt az is bizonyítja, hogy a korábban diktált mutatókat igyekeztek a járások ésszerűen, a termőhelyi adottságoknak megfelelően a tsz vezetők egyetértésével érvényesíteni. Ennek a zömében harmonikus együttműködésnek eredményeként alakult ki a helyes vetésszerkezet, a növénytermesztés és állattenyésztés megközelítően jó arányossága.

Utóbbi időben mind ritkább a járási tanács közvetlen beavatkozása a termelőszövetkezetek munkájába, gazdálkodásába. A segítség inkább a termelés és értékesítés javítását, a gazdálkodás színvonalának emelését szolgálja. A tanácsok jelentős erőfeszítéseket tettek a termelés feltételeinek javítására, a gazdasági befolyásolásra, a termelés specializálásának elősegítésére. Az elmúlt év őszén a mélyszántás politikai és agronómiai feltételeinek megteremtése, valamint a Bezosztája búza arányának 28-ról 55%-ra való növelése jelentette, hogy — a többi között — sikerrel megoldották feladataikat.

BESZÉLGETÉSEINK alkalmával a járási tanáccsal szemben támasztott igényt is megfogalmazták a termelőszövetkezeti elnökök, párttitkárok, agronómusok. A megye több kollektív gazdaságában elmondották: nagy szükségük lesz a jövőben is arra, hogy a termelést és értékesítést érintő és befolyásoló társadalmi segítséget hathatósan érezzék. A legtöbb szövetkezeti vezető szerint az állami és szövetkezeti törvények érvényesülésének elemzése és a végrehajtás feletti felügyelet jórészben továbbra is járási hatósági feladat maradhat. Csakis hozzáértő járási szakemberek feladata lehet, az érdemesültség sor- és nagyságrendjében elosztani a beruházási keretet a járás tsz-ei között, gondosan ügyelve arra, hogy az összhangban legyen a gazdaságok termelésfejlesztési elgondolásaival. A szakemberekkel, a tsz vezetőkkel való foglalkozás is a járási tanács gondja kell maradjon.

A szakemberképzés igényének rendszeres felmérése, a szakmunkásképzés feletti felügyelet, a mindinkább szükséges közgazdasági és agrárgazdasági elemzőmunka irányítása is a járási szakigazgatás egyik lényeges feladata lesz. Továbbra is feladata lesz a járási tanácsnak, hogy hatékonyan elősegítse a párt politikájának érvényesítését. A termelőszövetkezet gazdálkodását befolyásoló tevékenységében az eddiginél jobban kell érvényesülnie a termőhelyi adottságok és lehetőségek gazdaságosabb kihasználására irányuló törekvésnek. Segítséget várnak a

szövetkezeti gazdaságok a közgazdasági és termőhelyi feltételeiknek leginkább megfelelő gazdasági szerkezet kialakításában.

KOMÁROM MEGYÉBEN a termelőszövetkezetek a járási tanácsot eddig is a párt politikájának érvényesítését segítő, a gazdasági és társadalmi élet fontos területén munkálkodó, az államigazgatásban fontos helyet betöltő szervnek tekintették. Örvendetes, hogy mindinkább kialakul egy olyan egységes álláspont, amely megtisztelő helyre teszi a járási tanácsot és ennek mezőgazdasági szakapparátusát.

A megszülető Termelőszövetkezeti Szövetség nem léphet a járási mezőgazdasági szakigazgatás helyébe. Nem helyettesítheti azt, de bizonyosan tehermentesíti majd sok olyan termelési feladattól, amelyet korábban kénytelen volt a tanács elvégezni. A jövőben nagyobb erőt fordíthatnak a hatósági feladatok gyakorlati érvényesítésére, ennek ellenőrzésére és értékelésére.

Előreláthatólag a járási tanács általános és mezőgazdasági igazgatásában az eddiginél jelentősebb helyet kap majd az operatív intézkedés. A járási szakapparátus képzettsége és érettsége biztosíték arra, hogy a hatósági feladatok érvényesítése jó kezekbe kerül.

Nem kevés feladatot jelent a járási tanács és mezőgazdasági apparátusa számára a megváltozott feladatkörben az új munkastílus kialakítása, az osztály létszámának, feladatkörének rendezése.

Számolva a gazdaságirányítás új rendszerében jelentkező tennivalókkal, a járási tanácsok elsősorban feladatköröket határoznak meg. Ehhez válogatják majd ki a mezőgazdasági szakapparátuson belül a megfelelő káderekt. A szervezeti felépítésnél arra törekednek, hogy az új szervezet maradéktalanul megfeleljen a változó feladatkörrel járó teendőknek.

A TÖBB SZEKTORÚ MEZŐGAZDASÁGBAN a kisegítő gazdaságok termelésének helyes befolyásolásával is jól szolgálhatja a járási tanács a társadalom érdekeit. Átmenetileg kiemelt kedvezményeket engedélyezhet egyes tszek tagjainak a törvényest meghaladó háztáji állatállomány tartásával. Jelentősen elősegítheti a járási tsz-ekben a közös és az egyén gyarapodását is az indokolt és szükséges melléktevékenység engedélyezésével. A szövetkezeti földtulajdon kialakításával kapcsolatos feladatok maradéktalan ellátásával pedig a tervezés és termelés biztonságát növelheti majd a közös gazdaságokban.

Bizonyos létszámcsökkenéssel — minden bizonnyal — számolni kell a mezőgazdasági szakapparátus alakulásánál, mivel a feladatkör is változik. Ezzel járási tanácsaink számolnak. Jövendő munkájuk a réginél nem lesz könnyebb. Az újszerű mezőgazdasági szakigazgatási feladatkör maradéktalan ellátása megköveteli a szakképzettség növelését, az apparátuson belüli további specializációt, a törvények és rendeletek ismeretét. Bizakodással várják a tanácsi dolgozók, hogy megnövekedett feladatuk ellátását megfelelő erkölcsi és anyagi elismerés is követi. A termeléssel való aprólékos foglalkozástól mentesülve, a járási tanács mezőgazdasági apparátusa a jelenleginél ugyan kisebb létszámmal, de az eddiginél alaposabban láthatja el a jövőben túlnyomóan hatósági jellegű feladatkörét.

Néveri László,
a Komárom megyei Tanács vb elnokhelyettese

A nádudvari „Vörös Csillag" brigádvezetői

A nádudvari *Vörös Csillag Termelőszövetkezet* közismerten az ország legjobb gazdaságai közé tartozik. A 17 000 kat. hold szántóföldön (27 ezer hold összterületen) gazdálkodó tsz-nek 1800 dolgozó tagja van. Tizenhat szorgos, kemény munkában töltött esztendő áll már mögöttük, gazdag tapasztalatokat, nagy eredményeket értek el minden tekintetben. Átalakult a falu, új formát öltött a mezőgazdasági munka és ami a legfontosabb, maguk az emberek is mások ma már, másképpen, emberibben élnek, világosabban gondolkodnak, messzebbre látnak. A közösből származó egy tagra eső jövedelem már évek óta 20 000 forinton felül van és az elmúlt évben a nagy jégpusztítás ellenére is 21 000 forintot fizettek.

Az eredmények több tényezőből tevődnek össze. Mindenekelőtt a tagság szorgalmát, a jó vezetést, a 290 tagot számláló pártszervezet munkáját kell, több más mellett kiemelni. Mindezeknek együttes hatásaként váltak példamutató termelőszövetkezetté, korszerű mezőgazdasági nagyüzemmé.

A tagság és a vezetés gyümölcsöző együttműködésének, kölcsönös kapcsolatának leghatásosabb munkaszervezési formája a termelőszövetkezeti brigádrendszer.

A nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezetnek a brigádrendszerre vonatkozó tapasztalatai ma már általánosíthatók. Különösen aktuális ez most, amikor a termelőszövetkezetek a tavaszi munkákhoz kezdenek és lényegében az új mezőgazdasági év termelési szervezetét, munkamódszerét kialakítják. Ezért megkértük *Szabó István* elvtársat, a tsz elnökét, *Gonda Sándor* elvtársat, a tsz pártbizottságának titkárát, valamint *Esztári Imre* elvtársat, a tsz egyik kiváló brigádvezetőjét — mondják el ezzel kapcsolatos tapasztalataikat.

A termelőszövetkezeti munkabrigádokat úgy is tekinthetjük — mondotta *Szabó* elvtárs —, melyek nélkül egy ilyen nagy üzemben a vezetés képtelen lenne bármilyen irányító munkára. Évek óta folyik a vita arról, hogy a termelőszövetkezetekben milyen üzemszervezési formát alakítsunk ki: ágazatai, vagy üzemegység elv alapján szervezzük a munkát. A fejlődés jelenlegi szakaszán úgy véljük, hogy nálunk a feltételek még nem érettek meg az üzemegységi formához

A 22 tagból álló igazgatóság a legközvetlenebbül és leghatékonyabban a brigádszervezeten keresztül képes irányítani a munkát. A brigádszervezetet mi nemcsak egyszerűen munkaszervezetnek tekintjük, bár ilyen szempontból is alapvető, ha-

nem a vezetés és a tagság kölcsönös kapcsolatának, a hatékony vezetés legcélszerűbb szervezeti formájának is.

Ilyen nagy számú tagság mellett a közgyűlés nem nyújthat a vezetésnek olyan érdemi segítséget, amiben a tagság kollektív bölcsessége sokoldalúan kifejezésre jut. Más a helyzet a 70—80 főből álló brigádgyűléseken, itt már aktív eszmecsere, véleményváltás, vita bontakozhat ki. Erre pedig nagy szükség van, hisz egyetlen tsz-vezető sem nélkülözheti a tagság kollektív tapasztalatait. Ha a tsz-demokráciát nem formálisan értelmezzük, hanem érdemében kívánjuk érvényesíteni, akkor törekedni kell megfelelő, ezzel összhangban álló szervezeti formák kialakítására is.

— Termelőszövetkezetünkben 22 munkabrigádban szerveződik a tagság. (Ebből 11 a növénytermesztésben, 7 az állattenyésztésnél, a többi a gépeknél, építkezéseknél dolgozik.) A brigádgyűléseken, a brigádvezetőkön keresztül, (akikkel a tsz-vezetőség és tagság mindennap találkozik) olyan kapcsolat jön létre a vezetés és a nagy létszámú tagság között, ami biztosítja az egységes akaratot és cselekvést, az eleven, dinamikus és tartalmas operatív munkastílust.

— Szövetkezetünkben a munkabrigádok gazdasági, munkaszervezési, politikai szempontból is nagyon fontos szervezetek. Ha csak azt nézzük, hogy egy-egy brigádra 1500—1600 kat. hold szántóterület művelése jut, ez is mutatja, milyen jelentős gazdasági egységről van szó. Ugyanígy a gépeknél, ahol több mint 60 erőgépet kezel egy brigád.

Az eddig elmondottak is bizonyítják a brigádvezetők fontos kulcsszerepét termelőszövetkezetünkben. A vezetőség és a tagság között a rendszeres, mindennapos kapcsolat lényegében rajtuk keresztül valósul meg. Közvetítői a tagságnak a vezetők felé és fordítva. A brigádvezetőknek ezért sokoldalú embereknek kell lenni, hogy ezt a szerepet eredményesen betölthessék.

— Vannak olyan brigádvezetők, akik már 8—10 éve, vagy még hosszabb ideje állnak a posztjukon. Némelyikük élete regénybe illő, módszereikről, emberi tulajdonságaikról, kiváló pedagógiai megoldásaikról, politikai és vezető készségükről köteteket lehetne írni. Ahhoz, hogy valaki brigádvezető legyen, a legfontosabb követelmény: bírja a tagság és a vezetés bizalmát. Itt kezdődik minden, e nélkül szó sem lehet eredményes munkáról. Ez volt a legfontosabb, amit szem előtt tartottunk, amikor a brigádvezetőket kiválasztottuk.

Brigádvezetőnek továbbá csak azok a tsz-tagok alkalmasak, akik szeretik a szövetkezetet, szívükön viselik a sorsát, tisztában vannak a szövetkezeti eszmével, alapelveivel. Rendelkezniük kell bizonyos közgazdasági szemlélettel, hogy megértsék és meggyőződéssel képviseljék is a vezetés helyes elgondolásait. Nem hiányozhat a brigádvezetők-

nél az áldozatkészség, a munkaszeretet, a becsületesség, igazságosság, az emberszeretet, a segítőkészség. E tulajdonságok nélkül nem teljesíthetnék alapvető feladatukat:

felsorakoztatni a tsz-tagságot a szövetkezet célkitűzéseinek megvalósítására, a sokszor nem könnyű mezőgazdasági munkák időben és jó minőségben való elvégzésére. A brigádvezetőknek együtt kell élni a tagsággal, hogy szavukat kövessék, utasításaikat elfogadják.

Nálunk a tsz-ben a brigádvezetőknek akkor kezdődik a munka, amikor a tagságnak. Az nem fordulhat elő például, hogy a tehenészetben elkezdjék a fejést, míg a brigádvezető nincs jelen. Ők a tsz-ben a legelsők, akik talpon vannak.

— Sokan úgy gondolják, hogy nálunk — mivel viszonylag magas a jövedelem, elismerten eredményes gazdálkodás folyik — simán mennek a dolgok, kevés a probléma. Az igaz, hogy tagságunk látja munkája értelmét és ezért igyekszik szorgalmasan dolgozni. De ez nem jelenti azt, hogy nálunk minden simán megy és az élet problémamentes. A munka értelmét általában látják az emberek, de ez csupa olyan konkrét munkából áll, aminek szükségességéről, helyességéről esetenként is meg kell győzni őket. Ez a szerep is alapvetően a brigádvezetőre és az őt támogató pártcsoportra hárul. Vonatkozik ez agrotechnikai kérdésekre, vagy közgazdasági számításokra egyaránt. A mi tagságunk minden tekintetben sokat fejlődött, gondolkodásában is. Mégis sok tévhit van még a gazdálkodással vagy az egyes munkaműveletekkel kapcsolatban. Gyakran hosszú évszázados konzervativizmust kell leküzdeni (Pl. műtrágya használatnál, vetőgumók vetésének sűrűségénél, öntözésnél stb.) Vannak másfajta természetű problémák is, amelyek az eltérő munkafeltételekből, a különböző hatékonyságú és színvonalú munkákból és ennek alapján keletkező norma, illetve jövedelem különbözőségéből fakadnak. Sok vitára adnak ezek is alkalmat. Nem egyszerű feladat a normákat úgy meghatározni, hogy az összhangban legyen a teljesítményekkel és helyesen tükrözze a munka szerinti elosztás elvét. Főleg nem könnyű a viták ban azokat meggyőzni, akik *személyileg hátrányt* szenvednek. E tekintetben is alapvető szerepük van a brigádvezetőknek. Ők ismerik leginkább a konkrét viszonyokat, adottságokat, ezért a legobjektívebben képesek állást foglalni. A vezetőségnek sem ideje, sem lehetősége nincs arra, hogy minden részletkérdésben maga vitatkozzon.

— Természetesen ezek a viták szakmai felkészültséget, hozzáértést is igényelnek a brigádvezetőktől. Amikor személyileg kiválasztottuk őket, erre is tekintettel kellett lennünk. Többségük ilyen szempontból is a tagság legjobbjai közül kerül ki. Vannak néhányan azonban, akiknek nem éppen ez a legfőbb erősségük. Azon a véleményen vagyunk, hogy ezt tanulással, több segítéssel gyorsan pótolni lehet,

ha más tekintetben adva van az a készség, hogy értenek a tagság felsorakoztatásához. Ez a legfontosabb a brigádvezetők kiválasztásánál.

— A brigádvezető nagy és megtisztelő rangot jelent a tsz-ben. Ennél fogva fontos politikai tényező is. Ők a tagság előtt a legközvetlenebb formában képviselik a gazdasági vezetést és a szocialista mezőgazdaságot. Jó munkájukkal nagyban erősíthetik a tsz-tagság szocialista egységét, az egységes paraszti osztály kialakulásának folyamatát.

Nap mint nap állást kell foglalniuk különféle politikai kérdésekben. A brigádvezető egyszersmind annak a munkaszervezetnek az élén áll, amely a tsz tagság szocialista nevelésének is legfőbb kohója. A szocialista munkában, a brigádban kovácsolódnak az új szocialista ember legszebb vonásai. Mindez nagy politikai felelősséget jelent a brigádvezetők munkájában és bizonyos politikai igényeket támaszt velük szemben. Ez nem jelenti azt, hogy a brigádvezetőnek feltétlenül párttagnak kell lenni, de a politikai rátermettség is figyelemre méltó. Termelőszövetkezetünkben a brigádvezetők fele tagja pártunknak, de a pártonkívüliek is értik pártunk politikáját, aktív tagjai a tsz-nek.

— Szinte kivétel nélkül valamennyien aktív közéleti tevékenységet fejtenek ki a faluban. Pl.: *Esztári Imre,* aki a felszabadulás előtt gazdasági cseléd volt, korábban a parasztpártban, majd 1950-től a mi pártunkban végez aktív munkát. A szövetkezeti mozgalom régi híve és harcosa. 12 évig volt a községi tanács tagja. *Szakál Sándor,* régi kubikus, 1945 óta párttag, 1959-től tsz-tag, a tanácsnál elnökhelyettes volt. mindig megalkuvás nélkül harcol a legnehezebb területeken és jól megállta a helyét. *Győrffi Antal* 1951 óta tagja pártunknak és felsőfokú technikumot végzett. Lényegében két brigád munkáját irányítja kiválóan. *Erdei István,* korábban jó módú egyéni gazda és egyházi presbiter volt. Pártonkívüli, kiváló brigádvezető. minden percét a közös ügynek szenteli. Ezért is mondott le a presbiterségről — mondván —, hogy „nincs neki még arra is ideje". De sorolhatnánk tovább a legkiválóbbakat, *Balogh Lajos, Nagy Sándor, Kemecsei Sándor, Ács János* a növénytermesztésnél, *Bartha Sándor, Kukli György* az állattenyésztőknél, és még másokat.

— A közéleti munkában szerzett tapasztalatok jól jönnek, amikor a tagság ügyes-bajos problémáival foglalkoznak. Kihez fordulhatnak a tagok legelőször az elintézésre váró ügyükben, mint a brigádvezetőhöz. Ez is hozzá tartozik munkájukhoz. Eljárnak minden hivatalnál és vedik a tagok igazát, segítik könnyebb boldogulásukat. A brigádvezetők egy része tanácstag is, mindegyiknek nagy tekintélye, szava van a tanácsnál és a falu egyéb intézményeinél.

A nádudvari Vörös Csillag Tsz-ben a pártszervezés is igazodik a brigádszervezethez — veszi át a szót Gonda elvtárs —: egy brigád — egy pártcsoport.

A brigádvezetők és a pártcsoportbizalmiak teljes egyetértésben végzik munkájukat. Ami persze nem zárja ki a vitát, nézeteltéréseket különféle konkrét kérdésekben, ez azonban nem lépi túl az elvszerűség kereteit.

Olyan régi mozgalmi tapasztalatokkal rendelkező pártcsoportbizalmiaink vannak, mint: *Szívós János* traktoros, *B. Kovács József*, *Bucsó Sándor*, *Darányi Pál*, *Nagy József*, és mások.

— A pártszervezet munkájában fontos helyet foglal el a brigádgyűlések politikai előkészítése. Ezek, mint ahogy már korábban szó volt róla, a legalkalmasabb fórumok arra, hogy a tsz érdemi problémáival foglalkozzanak. Éppen a pártszervezet politikai előkészítésének eredményeként, a párttagság szinte kivétel nélkül egységesen kiáll a brigádvezető, a tsz vezetőségének véleménye mellett.

— A tsz vezetősége és a pártszervezet megkülönböztetett figyelmet fordít a brigádvezetőkre. Közvetlenül az agronómus irányítása mellett dolgoznak. Minden agronómushoz négy brigádvezető tartozik. A beosztott agronómussal mindennap találkoznak. Hetenként egyszer nagyobb eligazítást tartanak számukra, amelyen az elnök is részt vesz. Ilyenkor a vezetőség és a brigádvezetők kölcsönösen beszámolnak és megbeszélik a soron levő feladatokat. Rendszerint részt vesznek az igazgatósági üléseken, különösen akkor, ha a brigádot közvetlenül érintő kérdések is szerepelnek napirenden.

— Minden brigádvezető résztvesz a pártoktatásban. Gazdaságpolitikai tanfolyamon fejlesztik közgazdasági ismereteiket. Jól bevált formája politikai képzésüknek a kéthetes vándor-pártiskola.

— A tsz vezetősége tisztában van azzal a fontos szereppel, amelyet a brigádvezetők betöltenek, ezért anyagilag és erkölcsileg igyekszik ösztönözni, honorálni munkájukat. Az elmúlt évben átlagosan havonta 2700 forint jövedelmük volt a közösből. Egyre többet törődünk személyes gondjaikkal, problémáikkal, hogy ez se vonja el figyelmüket, energiájukat a brigád ügyeitől. Másrészt a példa ösztönzi őket arra, hogy hasonló módon törődjenek a tagság gondjával, bajával. Legtöbbjük már részt vett különféle hazai és külföldi üdülésben, mégis az a véleményünk, hogy pihenésükre, szabadidejükre a jövőben még nagyobb gondot kell fordítanunk.

A nádudvariak módszerei, tapasztalatai már sok tekintetben példát adtak a hazai, de a külföldi termelőszövetkezeti mozgalomnak is. Szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy a munkabrigádok szervezésében, irányításában, szerepük, jelentőségük megértésében, a brigádvezetőkkel való foglalkozásban is érdemes tanulmányozni és hasznosítani tapasztalataikat.

R. I.

A szakmai és politikai munka a Hőgyészi Állami Gazdaságban

A Hőgyészi Állami Gazdaság Tolna megye egyik legnagyobb gazdasága, több mint 18 ezer katasztrális holdon, három járásban, 72 km hosszan terül el. A gazdasági és mozgalmi vezetők sokáig keresték azt az irányítási módszert, amely legjobban megfelel a nagykiterjedésű gazdaságban.

Kezdetben a központi irányítás csökkentette a területi egységek önállóságát, ezek gazdaságvezetőit és mozgalmi szerveit tétlenségre kárhoztatta. Önállóan jóformán semmit sem tettek, hiszen csak a központi utasítások automatikus végrehajtói voltak.

Az állami gazdaságokkal foglalkozó párthatározat arra ösztönzött bennünket, hogy az eredmények javítása érdekében nagyobb önállóságot adjunk a kisebb gazdasági egységeknek. Ezért a központi ágazati gazdálkodás helyett fokozatosan áttértünk a nagyobb hasznot hozó területi gazdálkodásra. Azóta évről évre javuló eredményt ér el a Hőgyészi Állami Gazdaság.

Önállóság és együttműködés

A gazdasági vezetők tapasztalatai alapján ma már a párt- és a szakszervezet is területi alapon dolgozik. A gazdaság öt párt-alapszervezetét egy csúcsvezetőség irányítja. A szakszervezet korábban nagy önállósággal rendelkező műhelybizottságokat hozott létre, a mostani választásokon pedig sor került önálló szakszervezeti bizottságok létrehozására. Ezek munkáját a központban működő szakszervezeti tanács koordinálja.

A munkaterületeken dolgozó párttagok száma nem tette lehetővé, hogy minden gazdasági egységben önálló pártalapszervezetet hozzunk létre, két gazdasági egységnél csak pártcsoport működik. Később minden bizonnyal ezek a pártcsoportok is új tagokkal erősödnek majd és így önálló pártalapszervezetté alakulhatnak át. Arra törekszünk, hogy a gazdaság minden területén dolgozzanak párttagok. A politikai nevelőmunka mellett a gazdasági munka, valamint az új üzemszervezési és termelési eljárások bevezetése egyaránt ezt kívánja. A gazdaság vezetője is úgy vélekedik, hogy a párttagok nélkül nehezebben menne egyes új módszerek bevezetése.

A párt- és gazdasági vezetők között az összhang megfelelő. Nincs külön szakmai és külön politikai munka. Pártszervezetünk többször kezdeményezően lépett fel egyes termelési problémák megoldásánál, és a gazdasági vezetők sem zárkóznak el a politikai nevelőmunkától. Az egyes döntések előkészítésében a pártszervezet és a gazdasági vezetők egyaránt tevékenyen részt vesznek, és döntéseket csak kölcsönös véleménycsere után hoznak.

Kommunisták a munka élén

A gazdaság igen sok, eddig ismeretlen termelési és üzemszervezési eljárást vezetett be. Az új

módszerek elvi kidolgozói a gazdasági vezetők voltak, de véleményük szerint is ezek bevezetését megkönnyitette, hogy elképzelésüket a pártszervezetek támogatták, a párttagok a régihez ragaszkodó dolgozókat meggyőzték.

Így történt ez a tabódi tehenészeti telep kialakításánál is. Ismeretes, hogy a tehenészetben a munkások kora hajnaltól késő estig naponta 15—16 órát dolgoznak. Ez a körülmény megnehezíti a munkaerő-utánpótlást, hiszen a fiatalok nem szívesen mennek olyan helyre dolgozni, ahol a szórakozásra nem jut idejük. Célul tűztük ki, hogy olyan munkafeltételeket teremtünk, mely megközelíti az ipari munkások munkakörülményeit. Bevezettük a telepen a két műszakot és a végtermék alapján történő bérezést.

Kezdetben sok vezető és dolgozó kételkedett és bizalmatlankodott. A kommunisták voltak azok, akik megmagyarázták az intézkedés helyességét és szükségességét. És az idő bennünket igazolt. Már az első évben jelentkeztek az eredmények. Az előző évi 2556 liter fejési átlaggal szemben 1966-ban 3462 litert termeltek, 69,— Ft-ról több mint 96,— Ft-ra nőtt az egy dolgozóra eső napi kereset is. Az új munkaszervezés gyakorlati végrehajtásában nagymértékben közreműködtek a párttagok és a szakszervezeti aktívák, élenjártak a fegyelem betartásában, a munkában. Ma már a dolgozók is elégedettek ezzel a munkaszervezési és bérezési formával. A végtermék-bérezés sokat segített a különböző munkafolyamatok ésszerű összekapcsolásában és a dolgozók felelősségének fejlesztésében.

A pártszervezet segítségével valósítottuk meg a kombájnok kétműszakos üzemeltetését is. Ennek eredményeképpen gazdaságunk kisebb szemveszteséggel tudta elvégezni a betakarítást. A korábbi években más gazdaságok gépei is segítettek az aratásnál, 1966-ban — a két műszak eredményeként — mi tudtunk segíteni a szomszédos termelőszövetkezeteknek. A pártszervezet a gazdasági vezetőkkel együttműködve hozta létre 3 év előtt a gépesített komplexbrigádot, mely 17 fővel 2100 kh területen, igen jó eredménnyel dolgozik. Jó kollektív szellem és munkafegyelem alakult ki a brigádban, és a pártszervezet politikai segítségével ez a munkaszervezeti forma igen jó nevelő iskolának bizonyult.

A pártszervezet politikai és gazdasági eredményeként kell megemlíteni a traktorosoknál a két műszak elterjedését. Itt is a kommunisták voltak az elsők, akik vállalták a két műszakot, s őket követték a többiek. Ez a megoldás jelentősen elősegítette a mezőgazdasági munkák időbeni elvégzését és a technikai eszközök hatékonyabb kihasználását.

A pártmunka eszközei és területei

Sokoldalú nevelőmunkával nagy gondot fordít pártszervezetünk a dolgozók szakmai és politikai nevelésére. A gazdaságban három pártoktatási formán több mint 250 dolgozó tanul, emellett a szakszervezetben is sokan részesülnek politikai oktatásban. A politikai és szakmai képzésnek igen jó keretet biztosít a szocialista brigádmozgalom. Jelenleg nyolc brigád küzd a szocialista címért, közülük három már háromszor nyerte el a kitüntető címet. A brigádok tagjai rendszeres olvasói a könyvtárnak, politikailag, szakmailag képezik ma-

gukat. Többségük részt vesz a pártoktatásban.

Éveken keresztül nagy gondot jelentett gazdaságunkban a középkáderek szakmai továbbképzése. A pártszervezet javaslatára részükre most a tél folyamán a gazdaság szakemberei tartottak előadásokat. A fizikai dolgozók részére munkásakadémia keretében biztosítjuk a továbbképzést.

Komoly nehézséget jelent a politikai és kulturális nevelésben, hogy a dolgozók több mint 20 településen laknak, s ezek jelentős része a pusztán van. A nagyobb településekre, ahol villany is van, a gazdaság rádiót, televíziót, vándormozit és könyvtárat biztosít. A községekben élő állami gazdasági dolgozók helyzete természetesen jobb, a községek kulturális életéhez a szakmaközi bizottságok sok segítséget adnak.

Nagy jelentősége van annak, hogy az alapszervezetek és a szakszervezeti bizottságok bármilyen ügyben, bármikor a dolgozók rendelkezésére állnak.

Ezt a csúcsvezetőség és a pártszervezetek csak úgy tudják elvégezni, hogy az egész párttagság rendszeresen végez pártmunkát. A párttagság 85%-ának a gazdaság területén van pártmegbízatása, 15%-uk a falu vagy külterület politikai életébe kapcsolódik be. Sok párttag tagja a községi tanácsnak, a munkásőrségnek, s a községek más mozgalmi szervezeteinek. A helyi választások alkalmával a pártszervezetek csaknem 30 kommunistát adtak át munkára a szakszervezetnek — pártmegbízatás alapján. Az alapszervezetek évente többször beszámoltatják a gazdasági vezetőket az egyes területek problémáiról és feladatairól.

A szerteágazó, bonyolult tennivalók komoly terhet rónak a pártagokra. A pártszervezetek ezért pártonkívüli aktívahálózattal is dolgoznak, közülük többen kérték felvételüket a pártba. Az elmúlt két évben a pártalapszervezetek mintegy 25 új párttagot vettek fel. 9 televízió, kb. 30 rádió és 5 klubhelyiség segíti a dolgozók nevelését. A gazdasági egységek közös kirándulásokat is szerveznek. Az elmúlt évben több mint 600 dolgozó vett részt ilyen közös túrán.

A közös megbeszélések haszna

A párt- és a gazdasági munka megfelelő összehangolását szolgálja, hogy a központban a gazdasági egységek vezetői és pártalapszervezeteinek titkárai részére havonta együttes megbeszélést tartunk, ahol alaposan megvitatjuk a gazdasági és politikai tennivalókat. Ezek a megbeszélések különösen a nagyobb kampánymunkák idején hasznosak. A tavaszi munkákra való jó felkészülésben a pártalapszervek és gazdasági vezetők megbeszélése például komoly segítséget nyújtott.

A tavalyi munkaverseny értékelése is sok tanulságot jelentett. A verseny szervezéséről, értékeléséről, nyilvánosságáról elhangzott gondolatokat a jubileumi munkaverseny szervezésénél a párt-, a szakszervezet és gazdasági vezetők máris figyelembe vették. A Központi Bizottságnak a jubileumi munkaversennyel kapcsolatos felhívását a dolgozók lelkesedéssel fogadták, és a verseny a kongresszusi munkaverseny méltó folytatása lesz gazdaságunkban is.

Fodor Sándor,
a csúcsvezetőség titkára

Bucsi Elek,
a megyei pártbizottság
munkatársa

A párttagság rendszeres tájékoztatásáról

Vas megyei tapasztalatok

Mindinkább felismerjük: a feladatok végrehajtásának egyik fontos feltétele, hogy a határozatokat, tennivalókat a párttagság jól ismerje. Enélkül nincs egységes cselekvés, hatékony pártmunka.

Az utóbbi időben javult a párttagság tájékoztatása, jobb, színvonalasabb, esetenként gyorsabb, mint korábban volt, de még mindig nem éri el a lehetséges és szükséges szintet. Több helyen tapasztaltuk például, hogy a tájékoztatás még nem tudatos ténykedése a pártvezetőségeknek. Nem egy alapszervezetben felszínesen vagy alig tájékoztatják a párttagságot mind a helyi tervekről, mind pedig a központi határozatokról.

*

A nyugat-magyarországi Fűrészek üzemében alapjában véve eredményes a munka. A mintegy 70 tagú alapszervezet vezetői mégis arról panaszkodnak, hogy közömbösek a párttagok. Mi lehet az oka? A tüzetesebb vizsgálat azt mutatta, hogy a többi között a pártmegbízatások formálisak, nem tartanak lépést a követelményekkel, ezért a párttagok szükségtelennek tartják végrehajtásukat. Nem rendszeres a tájékoztatás sem. Emiatt a párttagok közül többen úgy érzik, hogy véleményük, szerepük nem fontos. Megtörtént, hogy egy-egy kérdés már csak akkor került a taggyűlés elé, amikor azt különböző fórumokon — termelési tanácskozásokon — megvitatták, illetve elfogadták. Az ilyen utólagos tájékoztatás hatása nagyon rossz. Nemcsak azért, mert a „feleslegesség" érzetét kelti — bár ez is lényeges szempont —, hanem az ügynek is árthatnak. Kevesebb kritikai észrevétel, gyakorlati tett segíti a feladat megoldását.

*

A Szombathelyi Cipőgyárban arrá törekednek, hogy a termelés mindjobban megfeleljen a keresletnek. Ezt természetesen csak úgy érhetik el, hogy az eddig gyártott nagy sorozatok helyett gyakrabban változtatják, korszerűsítik gyártmányaikat. Emiatt a múlt évben néha még döcögött a munka. A gyakori átálláshoz a műszaki és szakmai feltételeket nem sikerül mindig jól biztosítani. Az időleges termelés-visszaesések helyenként keresetcsökkenést is okoztak. Ebben a helyzetben a párttagság kettős feladatot vállalt magára. Egyrészt igyekeztek megmagyarázni, hogy mindenkinek egyéni érdeke — még akkor is, ha ez pillanatnyilag keresetcsökkenést okoz —, hogy a gyár olyan cipőket készítsen, amelyet a vásárlók szívesen megvesznek. Tehát a keresletnek megfelelően kell átalakítani a termelést, mert elavult termékekkel csak a raktárakat töltik meg. Másrészt arra ösztönözték a gazdasági vezetőket — nemegyszer javaslataikkal is segítettek —, hogy megfelelő műszaki és szervezési intézkedésekkel biztosítsák a zökkenőmentes átállásokat. Az aktivisták felvilágosító munkája és a javasolt intézkedések nem is maradtak eredménytelenek. Egy-egy átállás után ma már egyre gyorsabban elérik az átlagtermelés szintjét, és a minőség is javul.

Ebben az üzemben az alapszervezetek szervezeti élete rendszeres, ami a jó tájékoztatás fontos előfeltétele. A vezetőségek a bizalmiakkal kibővített tanácskozásokon készítik elő a taggyűléseket. A bizalmiak a pártcsoportokban ismertetik a taggyűlések napirendjét, témáit. Így a párttagok előre átgondolt javaslatokkal készülhetnek a taggyűlésekre. Nem is véletlen, hogy rendezvényeiken átlagosan 10—12 hozzászóló mondja el véleményét. Ezt nagyra értékelik a pártvezetőségek, mert tudják, hogy minél jobban megismerik a tagság véleményét, annál alaposabban tudják a tennivalókat is meghatározni.

*

A járási-városi pártbizottságok rendszerint havonként tartják a párttitkárok értekezletét. Ilyenkor tájékoztatják őket a vezető testületek határozatairól, az időszerű tennivalókról. De néhány párttitkár nem tartja kötelességének a pártvezetőségek és a párttagság tájékoztatását. Pedig a munka eredményessége függ ettől.

A szombathelyi MÁV Igazgatóságon három alapszervezetben a párttitkárok rendszeresen beszámolnak a titkári értekezletekről, és a pártvezetőségek ennek alapján dolgozzák ki a javaslataikat a taggyűlés elé. Következetesen tájékoztatják a párttagságot a két taggyűlés között végzett munkáról is. Mégsem hibamentes területükön a tájékoztatás. Legutóbb a csúcsvezetőség megvizsgálta az alapszervezetekben az agitáció helyzetét. Megállapította, hogy az igazgatóságon dolgozók politikai tájékozottsága magasabb az átlagosnál, mégis nagy az igény a politikai tájékoztatás iránt. A nemzetközi politika gyors változataira érzékenyen reagálnak a dolgozók. Ugyanakkor a pártszervezet szava nem jut el elég gyorsan minden emberhez. Felvetődött annak az igénye is, hogy egy-egy kérdésről a párttagság kapjon gyorsabb tájékoztatást, hogy a kommunisták megfelelő hatást tudjanak gyakorolni környezetükre. Határozatot hoztak a tájékoztatás legtöbb helyen elfelejtett eszközének, a faliújságnak „szolgálatba állítására".

*

Helytelen azonban csak felülről várni az információt. A párttagsággal járó alapvető kötelességek közé tartozik a politikai önképzés és tájékozódás is. A mai követelményeknek csakis azok a párttagok tehetnek eleget, akik rendszeres újságolvasók és folyamatosan nyomon követik a világ, az ország és munkahelyük eseményeit. Napjainkban gyakran tapasztalható még, hogy a párttagok olyan kérdésekre is választ várnak, amiről az újságokban és folyóiratokban bőven olvashatnak. Az nem meglepő, hogy egyszerű emberek, fizikai dolgozók olyan kérdéseket tesznek fel, amelyekre az olvasott ember gyorsan tud válaszolni. Meglepő azonban, hogy néha vezető beosztásban dolgozók is választ várnak olyan problémákra, amelyekről a pártsajtóban bőven olvashatnának.

A IX. pártkongresszus határozatai tovább növelték a pártszervezetek jogkörét, ellenőrző szerepét. A pártellenőrzésnek azonban lényeges feltétele, hogy az alapszervezetek is tájékozottak legyenek saját területük eseményeiről. Megfelelő tájékozottság és ítélőképesség nélkül nem lehet hatékony a pártellenőrzés.

Csonka György,
a Vas megyei PB osztályvezetője

Az eredményesebb gazdálkodásért...

Jobban, eredményesebben gazdálkodni nem újkeletű fogalmak a XI. kerület üzemei előtt. Erre törekedtek, ezt akarták eddig is. Miután a Központi Bizottság meghozta a gazdasági mechanizmus reformjára vonatkozó határozatát, megélénkült az üzemi élet: rengeteg kérdés, javaslat hangzik el. Ezek szinte kivétel nélkül azt szolgálják: hogyan lehetne olcsóbban termelni, egyes feladatokat ésszerűbben megoldani. Akad persze, ahol nem jól indultak, mert nem teljesen értették meg a reform lényegét, vagy mert még erősebb a szokás hatalma. Nem egy helyen például a reform csupán szervezeti kérdésként jelentkezik („milyen osztályt, szervet kellene létrehozni?").

Jellemzőbb azonban, hogy a kongresszus szellemében elemzik az adott terület munkáját, a továbbfejlesztés lehetőségét. Számos példa igazolja: jelentős lépéseket lehet tenni a gazdálkodásban annak ellenére is, hogy ezt bizonyos vonatkozásokban megnehezítik a jelenleg még érvényben levő rendeletek, irányítási módszerek.

Rugalmasság — együttműködés

Az intézkedések tehát igen sokfélék, de színvonalban nagyon eltérőek. Egyetlen *közös vonásuk*, hogy — valamennyi *jobbat akar*. Az egy-egy intézkedést bemutató példa tehát nem a „legjobb, a követendő", hanem csupán azt érzékelteti: milyen kérdésekkel foglalkoznak, miben intézkednek a gazdasági, műszaki vezetők és pártszervek, hogyan alakul az új munkastílus.

Az ipar és a kereskedelem kapcsolata sokat javult az utóbbi években, mégis ritkaság számba menő, sőt az *Anód Áramirányító* gyár életében példa nélkül álló kereskedelmi akciót bonyolítottak le nemrégiben.

A dolog azzal kezdődött, hogy a gyár párt-, gazdasági és műszaki vezetői célul tűzték ki az export termékek gyártásának növelését. Így került sor annak mérlegelésére, hogy mi lenne, ha a néhány esztendeje gyártott és a hazai piacon kedvelt félvezetős hegesztő gépet felajánlanák a külföldi vásárlóknak is. A TRANSELECTRO Külkereskedelmi Vállalat ajánlata a vártnál is nagyobb sikert aratott. A vevőknek tetszett a készülék, s feladták a rendelést: trópusi kivitelben és két hónap múlva kérik a szállítást.

Trópusi kivitel — két hónap alatt? Ezt a gyorsaságot ugyancsak szokatlannak, sőt régebben lehetetlennek tartották volna. Akkor könnyűszerrel mondták volna ki: a kérésnek nem tudunk eleget tenni...

Most azonban meg kellett csinálni Ehhez először meg kellett nyerni a gyári kollektívát és a kooperáló vállalatokat is. Ettől féltek a leginkább, hiszen azoknak korántsem ennyire érdekük a készülék legyártása. Ezúttal azonban az elsődleges helyre kerültek *a közösségi érdekek. A Villamos Berendezés és Készülék Művek, a BKM Igazgatósága, az Ikladi Motorgyár, a Ganz Kapcsolók és Készülékek Gyára, a Magyar Kábel- és Műanyag-gyár* stb. nemcsak megígérte a segítséget, hanem teljesítette is a soronkívüli igényeket.

A készülék tehát a közös összefogás eredményeként határidőre elkészült. Ez a rugalmasság, egyetakarás az országnak csaknem 38 000 dollárt eredményezett.

A tartalékok felkutatása és hasznosítása

A vállalatok gazdaságosabb tevékenységére irányuló törekvésnek egyik lényeges kiinduló pontja az élő- és a holtmunka jobb kihasználása.

A Kismotor és Gépgyár 1. sz. gyáregységénél a szakszervezet kezdeményezésére megvizsgálták a szűk keresztmetszetek, valamint a kihasználatlan kapacitások helyzetét. A vizsgálat célja az volt, hogy feltárják az egyes területeken jelentkező *szabad kapacitást*, ugyanakkor más területeken a *túlterhelés* okait. A brigád megállapításaiból néhány dolgot érdemes kiemelni.

A terhelés egyenetlenségének főbb okaként megállapították, hogy a technológiai előírások nem számolnak kellőképpen a jelenlegi géppark állapotával és hatásfokával. Ezért javasolják, hogy a technológiai előírásokat előzze meg a gondosabb elemzés, mert bizonyos módosítással egyenletesebbé lehet tenni a teljesítőképesség kihasználását.

Felvetették azt is, hogy a jelenlegi programozás nem teszi lehetővé a kis darabszámú munkáknál (ami az összkapacitás 20 százaléka) a Mitrofanov módszer* alkalmazását, pedig ez jelentősen lerövidítené pl. a beállítási időt. Javasolják, hogy a IV. negyedévi program ne dekádonként ütemezze ezeket az alkatrészeket a műhelyeknek, hanem az ilyen munkákat egyszerre adják ki, mert így gazdaságosabb a termelés és az átfutási időt is le tudják rövidíteni.

A vizsgálat anyagát kibővített SZB-ülésen megvitatták. Mint meghívottak jelen voltak a vállalat igazgatója, főmérnöke, a főosztályvezetők stb. A fenti javaslatokon kívül az előterjesztett anyag és a vita is több olyan intézkedés és módszer kidolgozásával foglalkozott, amelynek eredményeként javulni fog a termelés ütemessége.

A vitának érdekes tanulsága volt, hogy vannak olyan tartalékok, amelyeknek realizálását a vezetők és a dolgozók egyértelműen helyeslik. Itt kell megemlíteni a gépi munkahelyeken jelentkező állásidőket, amikor a dolgozók rajtuk kívül álló okok miatt nem tudják munkájukat végezni (pl. anyaghiány, tételcsere, hiányos műszaki előkészítés). Ilyenkor a teljesítménybéres dolgozók „állásbért" kapnak. Ez természetesen alacsonyabb, mint a teljesítménybéres kereset, ezért a dolgozók nem veszik szívesen az állásidőt. Kedvezőbb a helyzet, ha egy dolgozó több gépet kezel, de csökken a keresete, ha a gépek közül akárcsak egy is áll. Az állásidők csökkentésében tehát egybeesik az egyén és az egész kollektíva érdeke.

Szóba került az alacsony és a normális teljesítményt elérő dolgozók közötti különbség — mint kihasználható tartalék. Az alacsony teljesítmények okát elemezve megállapították, hogy abban a vállalaton belüli szervezetlenségen kívül közrejátszik az is, hogy néhány dolgozó munkamódszere rossz. *Módszer-átadás segítségével ezeknél a teljesítmény növelhető.* Vannak olyanok is, akiknél a szakmai felkészültség hiányából adódik az alacsony teljesítmény.

* (csoportos megmunkálás)

Ezeknél a *szakmai felkészültség emelésére* van sürgősen szükség.

A Kismotor és Gépgyárban szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a gazdasági vezetők és a társadalmi szervek ilyen irányú együttes tevékenysége összhatásában pozitív eredményekkel jár.

A veszteségek csökkentése

Mindenki tud olyan eseteket, amikor néhány ezer, sőt több százezer forint kárt, kotbért kell például fizetni. Eddig is szorgalmaztuk a kötbérkiadások csökkentését, de ez legtöbbször kívánság maradt, vagy csak igen kis mértékben javult a helyzet. Még gyakoribb „eredmény", hogy a kárt ügyes jogfondorlatokkal kivédték: a népgazdaság nem az egyik, hanem a másik zsebéből fizetett.

Éppen ezért hasznos az Április 4. Gépgyár kezdeményezése. Olyan módszert dolgoztak ki, amely egy mondatban így foglalható össze: elébe mennek a kötbérnek. Bevezették ugyanis a vállalaton belüli kötbér-rendszert. Ennek megvalósítása nem volt egyszerű. A vállalaton belüli kötbérezést ugyanis nem volt elegendő csak a termelő üzemekre kiterjeszteni, hanem a teljes kereskedelmi-műszaki előkészítés és gyártási folyamat programozásának, és határidő ellenőrzésének rendszerébe kellett beilleszteni. E módszer bevezetésével elsősorban azt kívánják elérni, hogy a kötbérre az érdekelt ügyintézők időben felfigyeljenek, és az időbeli „kapcsolás" alapján a vállalatot veszélyeztető *kötbért elhárítsák*. *Az új módszer* bevezetése előtt javaslatokat kértek, s az igazgatói utasítás a beérkezett javaslatokat figyelembe véve *37 különálló* szakaszra bontotta a teljes gyártási folyamatot. E munkaszakaszok alapján történik a teljesítési határidők ellenőrzése, a vállalati kötbérezés, továbbá a kötbér-követelmények lehetőség szerinti megelőzése.

A kötbérezés irányítását és ellenőrzését a központi programiroda, az értékesítési osztály és a vállalati Döntőbizottság végzi.

Ez a módszer a programszerűség és a termelés egyenletességének a megjavítását is eredményezi, elősegíti az osztályok jobb együttműködését, felelősségteljesebb munkára ösztönzi az ügyintézőket.

*

A reform jegyében kibontakozó kezdeményezések átfogó értékelésére egyelőre még nincs mód, mert jellegük, megjelenési formájuk igen sokrétű, szerteágazó, de fő vonalai azért már most is megrajzolhatók: általában a munkaerő célszerűbb foglalkoztatására, az állóeszközök jobb kihasználására, és az anyagi ösztönzők javítására irányulnak.

Az új mechanizmusra való felkészülés érdekében több pártszervezetnél — *VERTESZ, Kismotor és Gépgyár* stb. előadássorozatot tartanak. Itt a reform irányelveinek ismeretében a gazdasági vezetők a párt- és társadalmi szervek vezetőivel összhangban ismertetik a munka megjavítása érdekében bevezetésre kerülő helyi elképzeléseket és azokat vitára bocsátják. Ezek a módszerek a kongresszus által megjelölt útnak még csak szerény előhírnökei, de olyan üdvözölendő jelenségek, amelyek elősegítik a párt célkitűzéseinek jobb gyakorlati megvalósítását.

Szabó József,
a XI. ker. Pártbizottság munkatársa

Közgazdasági elemző munka a termelőszövetkezetekben

A nagyüzemi mezőgazdaság létrehozásával, majd a termelőszövetkezetek egyesítésével olyan méretű gazdaságok alakultak ki, amelyek eredményes irányítása nem valósítható meg jól szervezett számvitel és alapos elemző munka nélkül. A gazdasági elemzés a népgazdaság minden ágában nagy körültekintést és jó felkészültséget kíván. A mezőgazdaságban még inkább szükség van erre, mert a termelésre olyan tényezők is hatnak, amelyeket nem tudunk szabályozni.

Pártunk Központi Bizottsága 1964. december 10-i határozatában gazdaságpolitikánk középpontjába állította a termelékenység növelését, a termékek önköltségének csökkentését, a minőség javítását, a takarékos gazdálkodást, a népgazdasági érdekek megfelelő érvényesítését. A célkitűzéseket pártunk IX. kongresszusa megerősítette. Hol tartanak a Szolnok megyei termelőszövetkezetek mindezek teljesítésében. A tsz-ek mai területi méretei lényegében 1963 végére alakultak ki, s ebben a tekintetben néhány kivételével megfelelnek a nagyüzemi gazdálkodás követelményeinek. A területek rendezésével lehetővé vált a gazdálkodás szervezettségének javítása. A többi között intézkedések születtek a számviteli munka szervezettségének fejlesztésére, az elemző tevékenység megkezdésére is. Első lépéseként a bizonylati fegyelem megszilárdítását tűztük ki célul. Ezzel együtt megkezdődött az önköltségszámítás, eleinte csak néhány szövetkezetben, majd mind többen, s ma már mindegyikben végzik. Néhány gazdasági vezető a számítási metodikában kétségtelenül meglevő hiányosságokra hivatkozva vitatta az önköltségszámítások pontosságát. Akkor még nem ismerték fel, hogy a tendenciák így is kimutathatóak.

A termelőszövetkezetekben az önköltségszámítás eddig főleg csak a következő év tervezéséhez adott útmutatást. Ma már ez nem kielégítő. Ezt a termelőszövetkezetek vezetői felismerték és keresik azokat a módszereket, amelyek segítségével már év közben is nyomon lehet követni a gazdálkodás eredményességének alakulását.

Az első kezdeményezések

Sok helyes kezdeményezés született. Ilyen például a termelési feladatok brigádokra történő felbontása. E módszer lehetővé tette, hogy év közben ellenőrizni lehessen a termelési tervek végrehajtását. Ez azonban csak a mennyiségi mutatók teljesítését jelzi, ezért fejlesztésre, módosításra szorul. A termelőszövetkezetek mind gyakrabban meghatározták azt is, hogy a tervfeladatok teljesítéséhez milyen mennyiségű anyagi eszközt és munkaegységet lehet felhasználni. Ez kezdetben az állattenyésztés olyan ágazatában terjedt el, ahol könnyebb volt az ellenőrzés (sertéshizlalásban, tehenészetben és az árubaromfi előállításában). A jövedelemelosztási formák tökéletesítése, az

anyagi érdekeltség fokozása nagymértékben hozzájárult e módszerek széles körű alkalmazásához.

Az elemző munka jelentőségének felismerését mutatja az is, hogy a jobban gazdálkodó termelőszövetkezetekben kezdik kialakítani az üzemen belüli önálló elszámolás alapján gazdálkodó egységeket. Tervfeladataikat illetően megoszlanak még a vélemények, hogy milyen részletességgel határozzák meg a költségtényezőket. Véleményem szerint az a legelőnyösebb, ha az adott egységnek forintosított hozamtervet és költségtervet adunk, amely csak a közvetlen termelési költségeket tartalmazza. Ennek alapján kell kimutatni az úgynevezett egyszerűsített eredményt. Célszerű ezt összekapcsolni az anyagi érdekeltséggel úgy, hogy a hozamok emelésével, vagy a költségmegtakarítással elért eredménytől függően növekedjen a dolgozók jövedelme. A prémiumfeltételek meghatározásánál azonban nagy körültekintéssel kell eljárni, nehogy olyan költségmegtakarítást is honoráljunk, amelyet a következő évi termelés rovására értek el.

Az idén megtartott zárszámadó közgyűléseken a beszámolók részletesen elemezték a munkát, s elmaradt a számok végtelen felsorolása. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a gazdálkodás elemzése már a legnagyobb rendben van. Ellenkezőleg, még csak a kezdet kezdetén vagyunk. Az már nyilvánvaló, hogy szükség van rá, de az, hogy hogyan segíthetik ezzel elő leghatékonyabban a párt gazdaságpolitikai célkitűzéseinek megvalósítását, még nem mindenütt világos.

A termelőszövetkezetek jelentős részében vannak már üzemgazdászok, akik segítik a vezetés munkáját. A Karcagi Dimitrov Termelőszövetkezetben önköltségszámítást végeznek és a gyakorlati végrehajtás során egy-egy munkaszakasz befejeztével elemzik, hogy a tervezett költségeken belül maradtak-e. Ha nem, akkor keresik annak okát. Ugyancsak hasznos, hogy a kunhegyesi Vörös Október Termelőszövetkezetben kiszámítják: a különböző termelési ágakban az 1000 Ft termelési értékre mennyi lekötött eszköz és jövedelem jut. A jászsági termelőszövetkezetek üzemgazdászai elkészítik egy-egy termelési ág gazdaságosságának vizsgálatát. A vizsgálati anyagokat a többi termelőszövetkezetnek is rendelkezésére bocsátják. A vizsgálati módszereket és az egyéb tapasztalatokat a járási mezőgazdasági osztály által szervezett tanácskozásokon vitatják meg.

Természetesen az elemzések tartalmán van bőven még javítanivaló, de igen jelentős az a tény, hogy a termelőszövetkezeti vezetők felismerték szükségességét és már csinálják.

A pártmunka új követelményei

A gazdaságirányítás mechanizmusának reformja következtében a korábbiaktól eltérő helyzet alakul majd ki a termelőszövetkezetekben. A IX. kongresszus agrárpolitikai határozatainak megvalósításával fokozatosan kialakulnak a termelőszövetkezetekben is a közgazdasági értelemben vett önálló elszámolás feltételei.

Az új helyzetnek megfelelően a pártszervezetek gazdaságszervező és ellenőrző munkáját is fejleszteni kell. Az új tervezési rendszer szerint a kenyérgabona kivételével a tsz-ek nem kapnak tervszámokat. Ez több helyen bi-

zonyos zavart okozott a pártszervezetekben. Nem látják világosan, hogy ilyen körülmények között mi a pártszervezetek feladata a népgazdasági igények biztosításában.

Az alapszervezeti pártvezetőségek gyakran teszik fel a kérdést, hogyan lehet az új körülmények között érvényesíteni a népgazdasági érdekeket, a gazdaságpolitikai célkitűzéseket. Mivel a közvetlen tervlebontásos irányítás helyett a közgazdasági eszközök kerültek előtérbe, és aktívabb szerepet kapnak az ár, a pénz, az áru és piac kategóriák: a népgazdasági érdekek is ezek felhasználásával jutnak majd kifejezésre. Népgazdaságunkban továbbra is tervgazdálkodást valósítunk meg, így e kategóriáknak is ezt kell erősíteniök. Ezek egyik gyakorlati megjelenése a mezőgazdaságban: a szerződéses termeltetés. Ebből következik, hogy a pártalapszervezetek úgy tudják biztosítani a népgazdasági igények kielégítését, ha elősegítik, hogy a termelőszövetkezetek — a szerződtető vállalatok igényei és a helyi adottságok ésszerű összehangolásával — termelvényeik döntő többségét szerződésre termelik.

A pártalapszervezetek gazdaságszervező és ellenőrző munkájának jelentősége az új tervezési rendszer során sem csökken, ellenkezőleg nagymértékben növekszik. A párt gazdaságpolitikai célkitűzéseinek helyi megvalósításán az adott üzem pártszervezetének kell munkálkodnia. Ezt úgy kell megoldani, hogy a gazdaságirányítás operatív teendői a gazdaságvezetés kezében maradjanak. A pártszervezet a gazdasági tevékenység egészét vizsgálja, annak főbb összefüggéseit ellenőrizze. A pártszervezet függetlenített titkára például ne a gazdaságirányítás részletkérdéseivel foglalkozzon, hanem segítse elő, hogy a szövetkezet választott testületeinek határozatai és a tsz egész tevékenysége megfeleljen a párt gazdaságpolitikai célkitűzéseinek.

A vezetők segítése

A nagyobb önállóság révén például tavaly egyes szövetkezeti vezetők túlzott arányú szabadpiaci értékesítést terveztek. A viszonylag kedvezőbb termés hatására így a szövetkezetnek komoly értékesítési nehézségei támadtak. A megyei tapasztalatok azonban kedvezőek, mert növekedett a szerződésre értékesített áruk aránya. Néhány szövetkezetben nem elég körültekintően valósították meg azt az egyébként nagyon helyes elgondolást, hogy termékeik egy részét feldolgozzák. A feldolgozást jól megoldották, az értékesítést viszont nem. Nem elég tehát kikalkulálni, hogy feldolgozva mennyivel növelhető a termék eladási ára, szükség van arra is, hogy figyelembe vegyük a piac igényét, az értékesítési lehetőségeket.

Nagyon lényeges tehát, hogy pártszervezeteink a gazdaságvezetéssel karöltve megteremtsék az alapos, sokoldalú elemző munka feltételeit. Elmélyült közgazdasági elemzéssel feltárhatók a gazdaságosság, a termelékenység és a jövedelmezőség fokozásának lehetőségei.

Szöllősi János,
a megyei partbizottság munkatársa

Körültekintő ajánlást!

Amikor a taggyűlésen szavazásra tették fel a kérdést, az Egri Finomszerelvénygyár 35-ös üzemének kommunistái úgy döntöttek, hogy László Gyula lakatost nem ajánlják a pártba való felvételre.

A taggyűlésen ott volt Mihályi János művezető is, aki annak idején László Gyula tagjelölt felvételi kérelmét aláírta.

— Őszintén szólva megdöbbentett, hogy pártszervezetünk tagjai

nem tartják méltónak

az általam javasolt elvtársat arra, hogy a párt tagja legyen. Azóta volt időm gondolkodni, s úgy látom, igaza volt a többségnek.

Az történt ugyanis, hogy László Gyula nem tudta megszüntetni azokat a káros jellembeli, magatartásbeli hibákat, amit pedig megígért, amikor jelöltségét elfogadták (pedig akkor még tagjelöltségi idő is volt). Miután csoportvezető lett, munkatársaival durva hangon beszélt, ahogy mondják, fejébe szállt a dicsőség. Igyekezett „hatalmát" éreztetni környezetével. Családi életében is komoly problémák jelentkeztek, és szinte teljesen elhanyagolta a pártéletet.

Elévülhetnek-e?

Hetek óta járok egy bírósági tárgyalásra. Ennyi idő elegendő, hogy a hallgatóságot arcról, személytelenül, a per vádlottjait pedig név, nacionálé, elkövetett bűnök, gondolatok, kimondott és eltagadott szavak mozaikjaiból megismerjem.

Tizenkilenc nyilas tömeggyilkos... Ülnek egymás mellett a vádlottak padján. Olyan emberformájuk van, mint annak a másiknak, aki a tanúk emelvényén közel negyedszázad távlatából feltépi önmaga és mások behegedtnek hitt sebeit. De csak a forma, a külső hasonló. Belül az elaljasult durva ösztönök uralkodnak. Feláll a „Gorilla", és szakmai bemutatót tart a gyilkolásból. A terem felszisszen. Hányat? Százat, kétszázat öltek meg? És alkudoznak, és siránkoznak, majd újra cinikus közönnyel árad szavaikból, vallomásaikból a huszonhárom évvel ezelőtt meggyilkoltak vére.

Az elmúlt másfél hónap során gyakran úgy éreztem, hogy mindaz, ami a Fővárosi Bíróság nagy tárgyalótermében a zuglói nyilas tömeggyilkosok perében elhangzik, olyan, mint sok film fasizmust ábrázoló képsorainak sűrített sorozata az elmúlt két évtizedből. Szorongtam és felháborodtam, irtóztam és sajnálkoztam sok századmagammal a moziban mindazon, ami előttem a vetítővásznon megelevenedett. Utána kimentem az utcára, újra elkapott a jelen derűje és még a legmegrázóbb jelenet is békés emlékké szelídült.

A mozi megcsalhatja érzékeinket, de a gyilkosok most előttem ülnek. Akár a kezemmel is elérhetem őket, hogy megbizonyosodjak: nem optikai csalódás, nem hanghatás mindaz a borzalom, amelyről olyan unottan és szenvtelenül beszélnek, mintha csak egy húsz év előtti tüzifaszállítás lebonyolításáról és néhány eltűnt fahasábról lenne szó.

— Az az igazság — mondja ajánlója —, hogy nem nagyon ismertük László Gyula életét. Bár majdnem tíz éve dolgozunk együtt, de csak egymásnak a munkahelyen adódó problémáit ismertük. Hogy az iskolában, a családban milyen gondokkal küzd. ő se nagyon szólt róla, mi sem firtattuk.

Az ajánló nem véletlenül használta a többesszámot. Ő is érzi a mulasztást, hogy nem gondolt ajánlottjának nevelésére, jellemének formálására, gondjai eloszlatására. De a vezetőség és a pártszervezet többi tagjai is majdhogy közömbösek voltak munkatársuk sorsa, gondja iránt. És László Gyula is odáig jutott, hogy el sem ment arra a taggyűlésre, ahol felvételéről döntöttek. „Alibit" keresve kimentette magát.

Elképzelhető, milyen kellemetlen érzés volt Mihály Jánosnak ott ülni azon a taggyűlésen, ahol László Gyula kérelmét elutasították. Azóta, mint mondja, sokat gondolkodott az ajánló felelősségén, amely — mint erről a többi kommunistával is többször beszéltek —, most még inkább növekszik.

— Én, ha még egyszer aláírok egy jelentkezési ívet — mondja Mihály János —, jó néhány nap gondolkodási időt kérek, és inkább előtte nem alszom néhány éjszakát, mint hogy utána ne legyen zavartalan a pihenésem. És főleg, nemcsak aláírom a belépési nyilatkozatot, de nem hagyom elveszni azt az embert, akiért kezességet vállaltam.

Tizenkilenc egykori tömeggyilkos. Tizenkilenc a több ezer közül, akik tízezreket gyilkoltak meg. Tegnap még közöttünk jártak. Nem egy közülük sorainkba is befurakodott. Van közöttük, akinek háborgott a lelkiismerete, megpróbált mindent „jóvá tenni", de van olyan is, aki notórius bűnözőként az elmúlt húsz évből többet töltött lopásért, rablásért börtönben, mint szabadon. De egyben mind azonos: kezükhöz ártatlan emberek vére tapad.

Tőlük, ha kilépek a tárgyalóterem ajtaján, sem tudok szabadulni. Hetek óta kísértenek, mint halottnak hitt átkos szellemek. A fasizmus barbársága árad belőlük...

Sokan kérdezték már tőlem: annyi év után miért kell újra meg újra törvényt ülni? A háború elmúlt, a fasizmust levertük, a szégyen éveit pedig az emberré válás évtizedei váltották fel... Míg csak a filmeken láttam, magam is úgy éreztem, rég volt, de a tömeggyilkosságok élő résztvevőivel való mostani személyes találkozás, az egykori zuglói nyilasok rémtettei percekké zsugorították az elmúlt évtizedeket. Régen begyógyult sebek szakadtak fel és a lírává szelídült fájdalom jajdult meg újra, mert nem emberek azok, akik szadista módon, mint egy matematikai feladványt állították fel száz- és százezer ember elpusztításának képletét.

Európa és a világ népei nem felejthetnek. Vannak bűnök, melyek sosem évülhetnek el. Országvesztésért, tömeges népirtásért a gyilkos és cinkosa százéves korában is felelős, s hiába bujkált akár Kecskeméten, Budán vagy a brazil őserdőkben, bűne, míg alkotni, dolgozni vágyó ember él a földön, nem évülhet el.

A humánum, az emberség védelmében újból és újból törvényt kell ülnie minden nemzedéknek, hogy az ember ne aljasulhasson le újra, hogy az „őspatkány" ne terjeszthessen mételyt közöttünk.

Szamos Rudolf

Az ajánlók és az ajánlottak

sok esetben nem érzik tehát a párttagság politikai jelentőségét. Ez derült ki a járási pártbizottságokon zajló vitákból, a kartotékokból és nem utolsósorban az érdekeltek szavaiból.

Ludányi András, a lőrinci Petőfi Tsz fogatosát, szorgalmas, értelmes embernek ismerik falujában. Ezért került a pártba. Ám amikor megtudta, hogy a korábbi három forint helyett — jövedelmétől függően — húszforintos tagdíjat kell fizetnie, távol maradt a párttól, és jó félév elteltével törölni kellett a párttagok sorából.

Miként vélekednek most ajánlói, s mit tettek azért korábban, hogy Ludányi Andrást ne veszítse el a lőrinci pártszervezet?

Szentgyörgyvölgyi István vb elnök, aki Ludányi András egyik ajánlója volt, nem merne megesküdni rá, hogy valóban aláírta-e a jelentkezési ívet.

— Lehet... Akkor majdnem tucatnyi rendkívüli felvételre került sor a termelőszövetkezet pártszervezetében.

Mindettől függetlenül most is rendes embernek tartja Ludányi Andrást, és bizonygatja, hogy valóban gondot okoz a tagdíj azoknak a termelőszövetkezetben dolgozó kommunistáknak, akik a 3—400 forintos havi előlegből, a különböző levonások mellett (OTP-kölcsön, SZTK) még 30—90 forintos tagdíjat is fizetnek.

Ez igaz... de azt időben tudnia kellett volna a jelentkezőnek, hogy a szervezeti szabályzat értelmében milyen kötelezettségek várnak rá, ha a párttagok sorába lép. És mennyi ilyen esetet lehetne sorolni. Oroszi Mihály nyugdíjas szövetkezeti tag is nemrég írta alá kilépési kérelmét, pedig jóformán meg sem melegedett még a pártban, olyan kevés ideje vették fel. „Ejtettek" engem a tsz-ben. Azért léptem ki a pártból. — És sorolja vitatható sérelmeit, amelyek erre a lépésre késztették.

Mihály bácsi erősködik: az ő kérelmét nem írta alá senki... őt nem ajánlották. Mikor magyarázom, hogy a szervezeti szabályzat szerint anélkül nem lehet felvenni párttagot, hogy legalább ketten vállalnának felelősséget érte a régi kommunisták közül, csak annyit mond, ha jól emlékszik, a párttitkár intézte a felvételét.

Az egri városi bizottságon

említették azt az esetet, amikor egy arra érdemtelen jelentkezőnek egyszerűen nem akadtak ajánlói. A jelölt magatartása, a társadalmi élet iránti közömbössége, a munkához való nem éppen tökéletes viszonya szolgáltatott okot arra, hogy senki ne vállaljon kezességet.

A felelősség tehát nem ismeretlen fogalom, de még nem mindenütt jellemző. Ezt jelzi az a tény is, hogy egyetlen pártszervezetben sem vonták felelősségre azokat az ajánlókat, akik nem megfelelő embereket javasoltak. Csupán az egri városi pártbizottságnál emlékeztek egy olyan esetre, amikor — néhány éve — felelősségre vontak egy párttagot, aki egyszerűen csak aláírta a jelentkezési ívet, anélkül, hogy ismerte volna a jelölt életét, alkalmasságát.

A beszélgetéseknél fény derült arra is, a legtöbb csalódás, félreértés abból származik, hogy az ajánlók csak azt nézik, pártfogoltjuk miként végzi munkáját. De kevésbé ismerik világnézetét, magatartását, jellemét. Pedig az ajánlás nem lehet ennyire leszűkített.

Kovács Endre

Nem kampányfeladat...

Ahogy ismerkednek az emberek a IX. kongresszus határozataival, a gazdasági reform lényegével, céljával — úgy oszlanak el a korábbi kételyeik. De egyben gyarapodnak az újabb, most már sokkal konkrétabb kérdések. S igen örvendetes, hogy számos gazdasági, pénzügyi, műszaki stb. ügyben már most keresik-kutatják az előrelépés lehetőségét, a jobb megoldásokat. Tapasztalható az is, hogy mind bátrabban képviselik — nemcsak a párt- és tömegszervezeti, hanem a gazdasági, műszaki vezetők is — a reform egy-egy gondolatát, elvét.

A feladatok bonyolultsága vagy éppenséggel azok helytelen értelmezése azonban egyre sűrűbben kivált úgynevezett emberi problémákat, különösen a vezetőkkel kapcsolatban. Sokan ugyanis úgy vélik, hogy a megnövekedett feladatok új vezetőket is kívánnak. Annak ellenére beszédtéma ez, hogy ma már legtöbb ember előtt világos: a mai vezetőknek kell megoldaniok a nagyobb feladatokat s erre többségük alkalmas is. Éppen ezért indokolt néhány gondolatot felvetni a kádermunka elveiről, módszereiről.

Tagadhatatlan, hogy a személyzeti munka az elmúlt évek során sokat fejlődött. Viszont a feladatok, amelyek jelenleg előttünk állnak, türelmi időt aligha adnak. Döntő kérdés — politikai szempontból is —, hogy a vezetők az új irányítási rendszerben mennyire válnak be, mennyire felelnek meg az új és megváltozott igényeknek.

A vezetés színvonalának növelése nem kampányfeladat.

Minden törekvés ellenére lesznek olyan esetek is, hogy csak személycserével biztosítható a vezetés színvonala. Ettől sem kell félni, közérdek, hogy a kellő képességekkel nem rendelkező, vagy felelőtlen, önkritikátlan emberek helyére tehetséges, önálló és kezdeményező dolgozók kerüljenek. Ennél a kérdésnél, illetve a társadalmi szándék és cselekvés kialakításánál a személyzeti munka képviselői nem tűrhetik el a megalkuvást. A szándék és a cselekvés — társadalmi hasznossága pártunk politikájából fakad, s ez a politika a mindennapi életben jut kifejezésre. Mindez tehát megfontolt, körültekintő munkát jelent, de semmi esetre sem azt, hogy helyt adunk olyan leegyszerűsített és szélsőséges véleményeknek, amelyek az új rendszer megvalósítását csupán új vezetők beállításával képzelik el.

Arról van szó végeredményben, hogy újak lesznek a munkafeltételek — a vezetők munkájával szemben érvényesülő igények —, s a változó viszonyoknak sokan megfelelnek majd, mások viszont nem. Az irányító és vezető káderekne fokozatosan át kell alakítaniok szemléletüket azzal, hogy új ismeretekre tesznek szert, megújul aktivitásuk, vezetői magatartásuk, gondolkodásuk. A „megfelelés" kérdését ma még eldönteni korai lenne, hiszen a vezetők részére csak 1968. január elseje után kezdődhet a valóságos „vizsgaidőszak". De ez nem jelenti azt, hogy aki már a mai követelményeknek sem felel meg — gyenge kezű vagy képességű, helytelen szemléletű — annak

leváltásával is várjunk. Mert akár van új mechanizmus, akár nincs, aki valamilyen okból alkalmatlan a vezetésre, azt a képességeinek megfelelő helyre kell tenni. Ez egyébként egy természetes folyamat kell hogy legyen még akkor is, ha nem mindenutt jutottunk el idáig.

A vezetők személyi változtatása gondos és figyelmes munkát követel. Nem elegendő azt tudni, hogy a mai követelményeknek egy-egy vezető már nem felel meg. Önmagába véve ez nem zárja ki, hogy ne méltányoljuk korábbi személyes érdemeiket. A jövőben is értékelni kell az egyes emberek áldozatkészségét, de — ezt ki kell mondanunk — a korábbi érdemek nem válhatnak alkalmatlan és kényelmes vezetők menedékévé. Tudnunk kell, hogy e vezetőknek nagy része hosszú éveken keresztül igen nehéz körülmények között végezte munkáját. Felőrlődtek, elfáradtak, megöregedtek. A hatalom megszerzésének idején olyan terhet vállaltak, amely nemegyszer meghaladta erejüket és mégis becsülettel és tisztességgel tették azt, amire képességükből futotta. Az adott lehetőségeinken belül — megfelelő átcsoportosításokkal — helyzetükön változtatni kell. A pártszervezeteknek tehát az idős káderek élet- és gyakorlati tapasztalataira és ugyanakkor a fiatal, haladó emberek lendületére és tenni akarására kell támaszkodni s meg kell találni a módját annak, hogy vezető munkakörökben egymást felváltva eredményesen dolgozzanak.

Nagyon fontos tényező volt és marad továbbra is a személyzeti munkában a politikai fejlettség követelménye. A politikai fejlettség és a szakmai hozzáértés közé ezután sem lehet egyenlőségi jelet tenni, sem egyik, sem másik rovására. A vezetővel szemben támasztott követelmények közül egyiket sem lehet lebecsülni — mivel az irányítás és a vezetés sohasem szűkkörűen specializált technikai vagy gazdasági tevékenység, hanem túlnyomórészt társadalmi és politikai folyamat. A párt a politikai öntudatot — a rendszerhez való hűséget, az alkalmasság természetes elemének tekinti a jövőben is, a szakképzettséggel, a műveltséggel, valamint a gyakorlati és élettapasztalatokkal együtt.

Ahhoz viszont, hogy a vezető dolgozók eleget tudjanak tenni az alkalmasság követelményeinek, értékelnünk kell személyi képességeiket és jellembeli tulajdonságaikat is. Ezek segíthetik, de gátolhatják is a vezető szakmai és politikai fejlődését, főleg akkor, ha a társadalmi környezet nem ismeri fel és időben nem értékeli azok negatív vagy pozitív hatását. El kell jutnunk arra a szintre, hogy a vezetőkkel és beosztottakkal mindig az objektív értékelést közöljük; hogy a dolgozó ember önmaga értékét, a társadalomban való szereplését végzett munkája alapján mérje. És nem utolsósorban mindenkinek meg kellene értenie, hogy az emberi hibák feltárásának indítéka a nevelés, következésképpen ez a társadalom és az egyén érdeke is.

Koréh Sándor
Dunai Vasmű Személyzeti és Igazgatási Főosztály

A szocialista országok gazdasági fejlődése

Az elmúlt évben az európai szocialista országok többségében az ipari termelés 6—8%-kal haladta meg az előző év színvonalát.

Bulgária	kb.	13,0%
Románia		11,7%
Szovjetunió		8,6%
Lengyelország		7,4%
Magyarország		7,0%
Csehszlovákia		7,0%
NDK		6,5%
Jugoszlávia	kb.	4,3%

Az ipari termelésen belül az átlagosnál gyorsabban nőtt a vegyipar és a gépipar termelése. A *vegyipari* termelés Bulgáriában és Romániában 22, hazánkban, Jugoszláviában és a Szovjetunióban 12, a Német Demokratikus Köztársaságban 8 százalékkal növekedett. A *gépipar* termelése Bulgáriában 20, Romániában és a Szovjetunióban 12, Magyarországon 9, a Német Demokratikus Köztársaságban és Lengyelországban 7—8 százalékkal emelkedett.

A fontosabb iparágak közül a *kohászat* termelése nagyjából az ipari termelés *átlagos növekedésének* megfelelően alakult. A *villamos energia* termelése a Szovjetunióban, Csehszlovákiában és Lengyelországban 7—8, Jugoszláviában 10, Bulgáriában 14, az NDK-ban 5 százalékkal növekedett. Az *acéltermelés* volumene az országok többségében 5—7%-os volt. (Bulgáriában mintegy 14%-os.) A *cementgyártás* Bulgáriában, Csehszlovákiában, a Szovjetunióban és Lengyelországban nagyobb mértékben, mintegy 8—12%-kal, az NDK-ban és Jugoszláviában mérsékeltebben, 6 és 3%-kal emelkedett.

Külön említésre méltó, hogy a legtöbb szocialista országban az ipari *munka termelékenysége* 1966-ban a foglalkoztatottságánál nagyobb mértékben, általában 4—6%-kal, a Szovjetunióban 8%-kal haladta meg az egy évvel korábbi színvonalat. Magyarországon az ipari termelés növekedésének több mint 80%-a a termelékenység emelkedéséből adódott.

Fontos jellemzője még az 1966. évnek, hogy az összes *beruházások* értéke Csehszlovákiában, Magyarországon, Lengyelországban és az NDK-ban kb. 7%-kal, Romániában 11%-kal, Bulgáriában pedig még ennél is nagyobb volt, mint egy évvel korábban.

A *mezőgazdaság* fejlődéséről tanúskodik, hogy Lengyelországban

a mezőgazdaság termelése 5,5%-kal, a Szovjetunióban kb. 10%-kal növekedett. Az NDK-ban 5,9%-kal több állati terméket, Csehszlovákiában — elsősorban a növénytermesztésben — 10%-kal több árut produkáltak.

Az 1966. esztendőben tovább javultak a *dolgozók élet- és munkakörülményei* a szocialista országokban. Ennek megfelelően — többek között — a kiskereskedelmi forgalom az NDK-ban, Csehszlovákiában és Jugoszláviában 4—5%-kal, a többi szocialista országokban kb. 8%-kal növekedett. Hazánkban a lakosság összes pénzjövedelme 1966-ban kb. 7%-kal nőtt.

A tervjelentések mindenütt kiemelik, hogy jelentős erőfeszítések történtek a *lakásépítkezések* terén is. Így például az elmúlt évben a Szovjetunióban 1 850 000 lakás épült. Hazánkban pedig 55 000 új lakás létesült.

Az adatok vizsgálata során felvetődik a gondolat: milyen volt a termelés üteme a kapitalista országokban? Összefüggő és végleges adatok még nem állnak rendelkezésünkre, de az ipari termelés terén bizonyos előzetes adatok már vannak.

Az ipari termelés %-os emelkedése az előző évhez viszonyítva:

NSZK	1%
Anglia	1%
Svédország	4%
Franciaország	7%
USA	9%
Japán	11%

Milyen fejlesztést tűznek ki célul az egyes szocialista országok 1967-ben?

Az egyes szocialista országok ez évi tervei iparuk, mezőgazdaságuk továbbfejlesztését, a termelékenység és az általános műszaki színvonal emelését, a beruházások megjavítását és a lakosság életszínvonalának további emelését tűzték ki célul.

Az egyes szocialista országok tervei kiemelten foglalkoznak a gazdaságosság és az anyagi érdekeltség fokozásával, a gazdaságirányítás rendszerének tökéletesítésével. Mindezek érdekében sok intézkedést tartalmaznak az ez évi tervek. Ugyanakkor természetesen tükrözik az egyes szocialista országok eltérő fejlettségi színvonalát, gazdasági adottságait is.

Ezen alapvető célkitűzések realizálását biztosítja a *nemzeti jövedelem* és az *ipari termelés* tervezett emelkedése. A *nemzeti jövedelem* előirányzott növekedése 1967-ben a Szovjetunióban 6,6%, az NDK-ban 5%, Lengyelországban 3,4%, Magyarországon 3,5—4%. Az *ipari termelés* terén a következő fejlesztéssel számolnak: a Szovjetunióban 7,3%; Magyarországon 4—6%, Lengyelországban 6,2%; NDK-ban 6%-os — a bolgár és a román iparban ennél erőteljesebb a fejlesztés tervezett üteme.

Az 1967. évi népgazdasági tervek jelentős figyelmet szentelnek a *beruházások* jobb koncentrálására és a népgazdaság előtt álló központi feladatok megfelelőbb biztosítására (struktúra, stb.). Így többek között az NDK terve 9%-kal, a Szovjetunióé 7,9%-kal, a lengyel terv 8,1%-kal nagyobb beruházást irányoz elő ez évben.

A *mezőgazdasági* termelés és a nagyüzemi gazdálkodás továbbfejlesztése szintén az ez évi tervek alapvető feladatai között szerepel. A Szovjetunióban 4%-os, Magyarországon 2—3%-os, az NDK-ban 2%-os, Bulgáriában pedig 5%-os a mezőgazdasági termelés előirányzott növekedése.

Az egyes országok tervei sokoldalúan foglalkoznak a *lakosság élet- és munkakörülményeinek* további javításával. A Szovjetunió — többek között — ez évre 93,4 millió m^2 alapterületű lakásépítést, emellett a fogyasztási cikkek termelésének kiszélesítését, a munkabérek emelését, a kolhozparasztoknak a közös gazdaságokból származó jövedelmük jelentős növelését és az egy lakosra számított reáljövedelem 5,5%-kal való emelését tűzi ki célul. A mi tervünk a reáljövedelem 2,5—3%-os, a kiskereskedelmi forgalom 3—4%-os emelését határozta el, ezenkívül 57 000 lakás megépítésével és a szociális, egészségügyi ellátás további javításával számol. Az NDK-ban a kiskereskedelmi forgalom tervezett növekedése 4,5%. Lengyelországban 7,2%.

A nagy számok mögött természetesen sok részprobléma húzódik meg — de az alaptendenciák pozitív irányúak. Biztos, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetése és szélesebb körű alkalmazása még inkább lehetővé teszi a szocialista rendszer adta előnyök maradéktalanabb kihasználását.

F. V.

„A nagy Október tiszteletére..."

A Herendi Porcelángyárban 30 darab 85 × 70 centiméteres darabból elkészült a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére egy porcelán falikép. Hanzély Jenő iparművész az SZKP VIII. kongresszusának azt a mozzanatát ragadta meg, ahol Lenin elvtárs a Szovjetunió villamosításának tervéről beszél.

Gázfáklya az Alföldön

Évekkel előbb a Hajdú-Bihar megyei Nagyhegyes határában váratlanul és pusztítva feltört a gáz. Az ember azonban megfékezte az elemeket. Ma már csak egy akkor keletkezett kis tavacska emlékeztet az elszabadult erők tombolására.

A Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalat hajdúszoboszlói üzemében azóta az embert szolgálja a földgáz. A több mint félmilliárdos beruházás gyorsan megtérült. Tavaly az üzem — működésének első esztendejében — több mint egymilliárd köbméter földgázt továbbított távvezetéken Budapestre, és a borsodi iparvidékre. A szoboszlói üzem propán- és bután termelése meghaladta az 50 000 tonnát. A fogyasztók százezreinek biztosította a palackos gázellátást. Exportpartnereinek a Német Szövetségi Köztársaságba, Franciaországba, Svájcba és Olaszországba 17 000 tonna propán-bután szállított.

Ma az országban feltárt legnagyobb gázmező központja Hajdúszoboszlón van. A nem egész 300 fővel dolgozó üzem termeli ki az összes hazai földgáz több mint felét. Naponta 4 millió 50 ezer köbméter gáz jut el az ország fogyasztóihoz. Változik általa népgazdaságunk fűtőanyag-szerkezete, energia-bázisa. Korszerűbb az üzem, kevesebb a korom, a fűtőmunkás megszabadul a kíméletlenül nehéz munkától. A háziasszonyok gondja is kevesebb.

Az ember változása, formálódása éppolyan jelentős itt, mint a tájé, a hajdani Gólyásé, ahol a legelőn, a szántó helyén lepárlótornyok, tároló-tartályok vakítóan fényes sora emelkedik. A földgáz a föld mélyéről 100—120 atmoszféra nyomással tör fel, de mire kijut a csőhálózatba, megszelídül, 50 atmoszféra nyomással — ahogy a gázosok mondják — saját lábán fut hosszú útjára. De amíg ezt elérték, úrrá kellett lenni a bonyolult berendezéseken, meg kellett tanulni a szakmát. S hogy a hajdani tsz-gazdák, az itt nevelkedett fiatalok ma értő kezelői a bonyolult műszereknek, abban nagyon tekintélyes részük van az üzem kommunistáinak, pártalapszervezetének.

Ahogy Kovács Mátyás, a 33 tagú pártalapszervezet titkára mondotta: az üzembe a veterán zalai munkások mellé a környékből többnyire 4—6 elemivel rendelkező emberek jelentkeztek. A kommunisták azt mondották: három évet adjanak nekik és egyetlen ember sem lesz, aki ne végezte volna el a 8 általánost. Akadt, aki mosolygott és azt állította, nem fog menni a dolog. Az élet rácáfolt a kishitűekre. Még most is van, aki tanul. Kaszás Gábor pl. 4 elemivel kezdte — nem is tartozik az ifjabb nemzedékhez — mégis elvégzi a 8 általánost. A tartályok mögötti tanyáról kérte felvételét két esztendeje Zsuppos József. Ma már a 400 órás olajipari szakmunkástanfolyam hallgatója. Kígyós Lajos, egy másik környékbeli fiatalember már a harmadik évet végzi az Olajipari Technikum levelező tagozatán.

A hajdúszoboszlói földgáz-üzem minden 24 órában 5 millió forint értéket ad a népgazdaságnak. A karcsú lepárló-tornyok szomszédságában 45 méter magasan most is ég a gáz, az örökfáklya egész esztendőn át világít. A vad kitörés helyétől nem messze lobogó gázfáklyát jelképnek is tekinthetjük. Az ember uralmát hirdeti a természet felett és az ember győzelmét a sötétség felett.

Sütő Gyula

A „Szorgalom" veteránja

Az istállóban a kisszéken szikár termetű, legényes öregember ül. Megszokott mozdulatokkal feji a tehenet. Aranyos jószág, 16 liter tejet ad a Tarka. A szomszéd állásban a vemhes üsző nemsokára megelli borját, de még előtte elviszi az állatforgalmi vállalat, máris jó 10 ezret ér. Odébb a disznóólban széles-fekete anyakoca röfög, nyolc szürke malaca döfködi a tejes csecsbimbókat. A sárga lakóház és a gazdasági udvar közelről is, messziről is a gondozottság és ápoltság derűs képét mutatja.

Péntek Gyuri bácsi, a baracsi „Szorgalom" Tsz veteránja 74 esztendőt tud a háta mögött. A zirci apátság valamikori cselédje, későbbi kisparaszti majd újkori tsz alapító és gyarapító évek után tölti megérdemelt, de nyugtalan nyugdíjas idejét. Tavaly még dolgozott, tett-vett egy keveset a közösben is. Lucernázott, szállított, tanácsot adott az állattenyésztőknek, részt vett a közgyűléseken és pártrendezvényeken is. Mert 22 éve párttag, sóhajt is, ha arra gondol, milyen „fiatal" volt a felszabaduláskor.

Most hát összeszűkült körülötte a dolgos világ, de még így is sok munkát ad. Tisztességben véle öregedett élete párja segít a házkörüli munkában, meg is birkóznak otthon a napi teendőkkel. Tiszta az udvar, a ház, a kert mögötti egy hold — a tavalyi 20 mázsás termés után — várja már az új kukoricavetést. Egyik fia vele lakik, szerelő a termelőszövetkezetben. A másik gépkocsivezető, a harmadiknak háza tükrösen csillog átellenben, az út másik oldalán — acélöntő Dunaújvárosban. Gyuri bácsi büszke a kommunista férfiemberekre, ezért is mondja néha: „Nálunk teljes a pártegység és a munkás-paraszt szövetség..."

Elégedett-e ezek után a „Szorgalom" veteránja? Nem állíthatja ezt az alkalmi krónikás... Nem tetszik az alapítónak, hogy az ő termelőszövetkezete az utóbbi években a környező gazdaságok eredményei mögött kullog. Nem jó, hogy csak 24 és nem 40 forint az egy munkaegységre eső jövedelem, nem jó, hogy a határban akad parlagon heverő föld és egyéb kallódó érték. Az egyik „bitangolót" mutatja is, az út mentén ősz óta elhagyott vetőgép árválkodik. A más gazdaságokban jobban boldoguló községi tsz-tagok ilyen dolgok miatt „Hordhatom" tsz-nek csúfolják a 2500 holdas „Szorgalom" 240 tagját. — No meg az se jó — mondja lemondóan —, hogy a veteránokat nem hallgatja meg senki... Pedig talán tudnék egy pár dolgot mondani én is...

Felkel a fejőszékről, frissen és fáradhatatlanul viszi a sajtárt a konyhába, ahol az asztalon lábasok, kannák, cserépkorsók sorakoznak. várják a habzó, illatos tejet. A környező baracsi utcákban megbecsülik és szeretik a prémkucsmás, kicsi embert és veterán kommunistát, aki néha azt szeretné elmondani, hogyan lehetne a közösben is jobban csinálni.

Jurmics László

A közgazdasági szemléletért

A Zala megyei párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban megvizsgálta a közgazdasági propagandamunka helyzetét. Határozatában rámutatott, hogy a gazdaságirányítási reform alapvető társadalmi és politikai jelentőségének széles körű ismertetése érdekében egyre nagyobb feladatok várnak a közgazdasági propagandára. Fontos feladatként jelölte meg a végrehajtó bizottság az eddig rendelkezésre álló tapasztalatok hasznosítását.

Különösen számottevően fejlődött a megyében a közgazdasági kérdések propagandája a pártoktatás gazdaságpolitikai tanfolyamain, de a tömegpolitikai oktatás alacsonyabb formáin is, elsősorban a téli tanfolyamokon. Több zalai községben — Ozmánbükkön, Pacsatúttösön — számos, a helyi gazdálkodással összefüggő közgazdasági problémát vitattak meg. A határozat alapján hatékonyabbá vált a megye közgazdászai körében folyó politikai munka.

Fontos szerepet töltött be a közgazdasági műveltség fokozásában a megyei pártbizottság által a gazdasági vezetőknek szervezett egyéves tanfolyam, amelyen eddig 112 gazdasági vezető kapott bizonyítványt. A Közgazdaságtudományi Egyetemmel közösen szervezett tanfolyam nagymértékben hozzájárult a vezető gazdasági káderek továbbképzéséhez.

A középszintű vezetők közgazdasági képzésének bevált formája a megyében a vezetők akadémiája. Az újonnan megszervezett tanfolyamon nemrégen tartották az első foglalkozásokat. Jellemző a nagyarányú érdeklődésre, hogy 70 jelentkezőre számítottak a rendezők, ezzel szemben 140-en fizették be a tandíjat. A párt-végrehajtóbizottság javaslatára kezdeményezések történtek a megyében a Közgazdasági Társaság Zala megyei Csoportjának létrehozására. A megyei művelődési házban megkezdték a közgazdászok klubjának szervezését.

Jelentős intézkedések történtek az ismeretterjesztés további szélesítésére. A határozat alapján képzett káderekkel erősítették meg a TIT megyei közgazdasági szakosztályát. Ennek hatása máris mutatkozik: a szakosztály kezdeményezésére a megye több mint 40 üzemében szerveztek előadássorozatot az új gazdaságirányítási rendszer alapelveiről, közgazdasági összefüggéseiről.

A közgazdasági szemlélet formálásában fontos helyet töltenek be a szaklapok. A végrehajtó bizottság célul tűzte ki, hogy minél többen olvassák a Közgazdasági Szemlét és a Figyelőt. A megyei pártbizottság a hatékonyabb közgazdasági propaganda érdekében szemléltető tablósorozatot ad ki az új gazdasági mechanizmusról.

A gazdasági kérdések propagandájának fontos eszköze a megyében a Zalai Hírlap, amelynek Közgazdaság-Statisztika című rovatában az esti egyetem tanárai mellett a megye legképzettebb közgazdászai jelentetnek meg cikkeket. A rovatban több olyan fontos közgazdasági cikk látott napvilágot, mint a zalai szarvasmarha-tenyésztés helyzete, kereskedelemszervezés, műszaki fejlesztés, a gazdaságos kőolajtermelés stb.

(K. L.)

A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság

(Dr. Csizmadia Ernő könyvéről)

A gazdasági mechanizmus reformjának alapvető elvei ismeretesek a pártmunkások, a propagandisták előtt, s a közvélemény is mindinkább megismerkedik velük. A reform különböző elgondolásainak összefüggései azonban még sokak számára nem világosak. Ezért jelentősek a tájékozódni kívánók számára az olyan írások, amelyek átfogóan bemutatják és elemzik az új gazdasági mechanizmus egy-egy nagyobb, összefüggő területét. Az ilyen művek sorába tartozik — a legelsők egyike — dr. Csizmadia Ernő: A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság című új könyve.

A mezőgazdaság tényleges súlya

A reform a népgazdaságnak kivétel nélkül valamennyi területét átfogja. Természetesen számottevő mértékben érinti a mezőgazdaság irányításának rendszerét is. Annál inkább, mivel a mezőgazdaság — mint a szerző hangsúlyozza — „közvetlenül és közvetve is igen jelentős szerepet tölt be gazdasági életünkben, a népgazdaság más ágainak fejlesztésében". Szükséges ezt azért kiemelni, mert az árrendszer jelenlegi torzulásai ezt a tényt nem tükrözik kellőképpen a nemzeti jövedelem, az egész termelés adataiban.

Részletes és alapos bizonyítást erről a kérdésről ebben a könyvben olvashatunk először. Csizmadia Ernő kimutatja, hogy a társadalmi ráfordításokkal arányos árrendszerben a mezőgazdaság hozzájárulása a nemzeti jövedelemhez 1963-ban nem 19,7 százalék volt (mint a meglevő árrendszer mutatta), hanem 34,9 százalék. Az ipari árak ugyanis a ráfordításokon kívül igen jelentős tiszta jövedelmet tartalmaznak, a mezőgazdasági árszínvonal viszont a tényleges költségek megtérülését sem fedezi (beleszámítva e költségekbe az álló- és forgóeszköz-állomány fejlesztéséhez szükséges összegeket, valamint az ahhoz szükséges jövedelmet, hogy a mezőgazdaság dolgozóinak keresete arányban álljon a többi népgazdasági ágban dolgozókéval).

Árrendszer és állami támogatás

Az elmondottakból fontos következtetés adódik a termelőszövetkezetek állami támogatására vo-

Kossuth Könyvkiadó, 1967.

natkozóan. Erre a támogatásra elsősorban azért van szükség, mert az állam az alacsony árak segítségével elvonja a mezőgazdaságtól a fejlesztéshez szükséges érték számottevő részét. „A termelőszövetkezetek többsége tehát — hangsúlyozza a szerző — ... az állami támogatás összegében nem segélyt kap, hanem így realizálja (dotáció és egyéb állami juttatások, kedvezmények formájában) jövedelmének egy részét, ahelyett, hogy termékeinek árában kapná ezt meg." Nem az állam „tartja el" tehát a mezőgazdaságot — mint ahogy a látszat mutatja —, hanem a szubvenciók és egyéb kedvezmények formájában a mezőgazdaság visszakapja az általa létrehozott érték egy jelentős részét.

Meggyőző érveléssel mutatja ki a szerző e gyakorlat hátrányait. A tsz-ek egyre inkább eladósodtak, a különböző termelőszövetkezetek közötti színvonal-különbség nem csökkent, hanem tovább nőtt, s egyre nehezebb eligazodni a támogatás és hitelezés szövevényes rendszerében. Ezért a járható út csakis az lehet, amit a gazdasági mechanizmus reformjáról hozott párthatározat előirányoz: olyan mezőgazdasági árszínvonal kialakítása, amely biztosítja az önálló gazdálkodás, a túlnyomórészt saját erőből történő felhalmozás pénzügyi alapjait.

A társadalmilag szükséges ráfordításokkal arányos árrendszer kialakítása a mezőgazdaságban nem egyszerű feladat. Így például figyelembe kell venni a földek eltérő minőségét. A szerző ezzel kapcsolatban (a közgazdászok többségével egyezően) azt az álláspontot vallja, hogy az árképzés során — az eddigitől eltérően — ne csak közepesnél jobb, hanem a közepes, sőt az annál gyengébb minőségű földeken folyó gazdálkodást vegyék alapul. Ezenkívül hangsúlyozza: mivel a tsz-ek abban érdekeltek, hogy minél magasabb legyen az egy tagra jutó bruttó jövedelem, célszerű, ha az árrendszer külön ösztönzi a kisebb munkaigényű termékek termelését.

A mezőgazdasági árszabályozás — mutat rá Csizmadia Ernő — eddig is rugalmasabb volt az iparinál, jobban alkalmazkodott a piac alakulásához. A jövőben még inkább olyan irányban fejlődik az áralakítás rendszere, hogy csökken a központi árhatóság által szabályozott árak köre, s tovább szélesedik a termelők és felhasználók megállapodásán alapuló áraké.

Értékesítés és tervezés

Mindez összefügg a mezőgazdasági termékek értékesítésének rendszerével is. Már a korábbi időszakban jelentősen csökkentek a kötöttségek, hiszen hazánkban immár tíz éve — a szocialista országok közül elsőként — megszüntettük a kötelező beadás rendszerét. Az ennek helyébe lépő felvásárlási rendszer lényegében beváltotta a hozzá fűzött reményeket, ám néhány negatív vonása is kialakult. Ezért a reform az értékesítést is új alapokra helyezi. Az állami monopolcikkek kivételével a mezőgazdasági üzemek termékeiket egyaránt eladhatják a felvásárló vállalatoknak, feldolgozó üzemeknek, kereskedelmi vállalatoknak vagy közvetlenül a fogyasztóknak, illetve saját maguk fel is dolgozhatják azokat.

Az értékesítés fő formája a szerződéses rendszer és a szabad felvásárlás lesz. Az új mechanizmus

lényeges jellegzetessége, hogy a felvásárló szervezetek a jövőben nem rendelkeznek előjogokkal, a mezőgazdasági üzemek teljesen egyenrangú helyzetbe kerülnek velük. Ezzel összefügg az is, hogy — az egyéb állami vállalatokhoz hasonlóan — a jövőben a felvásárlók sem kapnak tervutasításokat.

Ez természetesen a tervezés rendszerére is kihat. Az utóbbi években, s különösen 1966-ban már nagy előrehaladás történt abban az irányban, hogy a tervek felülről történő meghatározása, lebontása helyébe a termelő üzem és a termeltető, felvásárló vállalatok kereskedelmi kapcsolata lépjen. Az új mechanizmusban az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek még inkább önállóan készítik terveiket. Fokozatosan megszűnik a gép- és anyagellátásban is a keretelosztás és kiutalás bonyolult rendszere — ennek azonban egycsapásra nem tudjuk biztosítani a feltételeit. De a cél egyértelműen az, hogy a szükséges gépekhez és anyagokhoz is a kereskedelem útján jussanak hozzá a mezőgazdasági üzemek — amire szükségük van, azt vásárolhassák meg.

Az új mechanizmus lényegesen kibővíti a termelőszövetkezetek lehetőségeit a mezőgazdasági termelést kiegészítő tevékenység folytatására, terményeik feldolgozására. A szerző több példával bizonyítja, hogy ez nemcsak a tsz-ek, hanem a népgazdaság számára is előnyös lesz. Ezért — nemzetközi tapasztalatokat is felsorakoztatva — lándzsát tör amellett, hogy bővítsék és tegyék változatosabbá a mezőgazdaság és az élelmiszeripar termelési kapcsolatait és ezek szervezeti formáit.

Az anyagi ösztönzés fejlesztése

Az állami gazdaságokban az utóbbi években már több olyan kezdeményezés született a bérezési rendszer fejlesztésére, amely igyekezett a dolgozókat közvetlenebbül érdekeltté tenni a többtermelésben, az eredmények növelésében. A mechanizmus reformja további lehetőségeket teremt az ösztönzési rendszer fejlesztésére. Csizmadia Ernő kimutatja, hogy ebben a vonatkozásban nem lesz lényeges különbség a mezőgazdasági és a többi népgazdasági ág állami üzemei között. Az állami gazdaságokban is az lesz a cél, hogy a dolgozók személyi jövedelmét az eddiginél erőteljesebben befolyásolja a vállalati nyereség és az ettől függő részesedési alap alakulása. Mivel azonban a mezőgazdasági üzemek gazdálkodását a tőlük független tényezők nagyobb mértékben érintik, lesznek bizonyos különbségek a bértarifa-rendszer, valamint a vezetők keresetének szabályozásában.

Lényeges változás következik be a termelőszövetkezetekben az úgynevezett garantált munkadíjazás bevezetésével. Ez kiküszöböli a jelenlegi munkadíjazásnak azt a hiányosságát, hogy a tsz-tag nem tudja biztosan, mit kap majd a munkájáért, s amit kap, azt mikor fizetik ki. Az új mechanizmus viszonyai között — hangsúlyozza a szerző — megteremtődnek a feltételei annak, hogy „a várható részesedés nagyobb részét, legfeljebb azonban 80 százalékát munkadíjalapként megtervezzék, és havonta ki is fizessék". Csizmadia Ernő ezzel kapcsolatban utal arra, hogy ilyen szempontból különösen tanulságos lehet számunkra a garantált munkadíjazásnak a Szov-

jetunió kolhozaiban a múlt év nyarán történt bevezetése.

*

Még jó néhányat lehetne említeni azok közül a változások közül, amelyeket a reform a mezőgazdasági tervezés, hitelrendszer, jövedelemszabályozás és beruházás tekintetében magával hoz, s amelyeket dr. Csizmadia Ernő ugyancsak részletesen elemez és ismertet könyvében. Mindezek a tervbevett — és részben már megvalósuló — intézkedések azt célozzák, hogy a mezőgazdaság szocialista termelési viszonyainak továbbfejlesztésével még jobb feltételeket teremtsenek a népgazdaságnak ebben a döntő jelentőségű ágában a termelőerők gyors és erőteljes fejlődéséhez.

Gyenes László

Fontosabb cikkek jegyzéke

1967. február 10-től március 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának határozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünnepléséről (II. 16.); Interjú Pataki László elvtárssal, az MSZMP Győr-Sopron megyei Bizottságának első titkárával a pártszervezeteknek a közösség ügyeivel való foglalkozásáról (II. 17.); Tóth Mátyás: Végrehajtás közben (II. 25. A IX. kongresszus határozatainak végrehajtásával foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Balogh László: A váci járás pártbizottságának gazdasági irányító és szervező munkájáról (3.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Finlay Hart, Gordon McLennan, Gladys Brooks, Margaret Hunter, Nora Jeffery, Bill Brooks, Jack Cohen cikkei az angol kommunisták tapasztalatairól (2.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának levele a munkásőrökhöz (II. 18.); Évforduló és jubileum (II. 18. A magyar—szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási egyezmény megkötésének évfordulójával, a szerződés jelentőségével foglalkozó cikk); Az országgyűlési képviselőjelöltek névsora (II. 22.); dr. Erdei Ferenc beszéde a Sportcsarnokban tartott választási nagygyűlésen (II. 23.); Választási nagygyűléseken mondott beszédek: Ismertetés Fehér Lajos elvtárs orosházi, Cseterki Lajos elvtárs diósgyőri (II. 25.), Vas-Witteg Miklós és Fock Jenő elvtársak csepeli, Nánási László és Czinege Lajos elvtársak szolnoki (II. 28.), Ilku Pál elvtárs gödöllői (III. 1.), Mihályfi Ernő és Németh Károly elvtársak újpesti (III. 2.), Pullai Árpád elvtárs győri (III. 3.), Kisházi Ödön és Komócsin Zoltán elvtársak szombathelyi, Ajtai Miklós elvtárs tatabányai, Losonczi Pál elvtárs kaposvári, Nagy Józsefné elvtársnő óbudai, Beresztóczy Miklós óbudai (III. 4.), Nemes Dezső elvtárs egri, Bognár József budapesti, Szirmai István elvtárs budapesti (III. 7.), Nyers Rezső elvtárs kecskeméti (III. 8.), Apró Antal elvtárs szegedi (III. 9.), Gáspár Sándor elvtárs pécsi (III. 10.), Péter János elvtárs szekszárdi (III. 11.) beszédéből; Kállai Gyula elvtárs beszéde a debreceni választási nagygyűlésen (III. 2.), Dobi István elvtárs választási beszéde (III. 14); dr. Bihari Ottó: Az országgyűlés és megnövekedett feladatai (III. 4.); Sőtér Edit: A nőnapon (III. 8.),

TÁRSADALMI SZEMLE — Növekvő eredmények — növekvő feladatok (3.); dr. Szamel Lajos: A lakosság részvétele a közügyekben és a szocialista demokrácia (3.).

SZABAD FÖLD — Dr. Gonda György: Községfejlesztés, községpolitika (II. 19.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Sőtér Edit: A verseny erejével (II. 17. A munkaverseny új vonásaival foglalkozó cikk); dr. Hetényi István: A népgazdasági tervezés és a reform (II. 22.); A KGST végrehajtó bizottságának 28. ülésszakáról kiadott közlemény (II. 25.); Keserű János: Irányítás és mezőgazdaság (II. 25.); Interjú Bíró József külkereskedelmi miniszter elvtárssal az ország kulkereskedelmi mérlegének alakulásáról (II. 26.); Földes István: Világméretű versenyben (III. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Párdi Imre: Életszínvonal-politikánk időszerű kérdései (3.); Almási István: A szövetkezeti demokrácia és a közös gazdálkodás fejlődése (3.); Három kérdés a gazdasági mechanizmus reformjáról (3.).

FIGYELŐ — Molnár László: A beruházási módszer változásai 1967-ben (II. 15.); Sugár Tamás: A külkereskedelmi nagyvállalat és a gépexport (II. 15.); dr. Zoltán Zoltán: A helyi iparfejlesztés lehetőségei (III. 1.); B. A.: Szovjet népgazdaság — anno 1966 (III. 1.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Bognár József: Új mechanizmus és külkereskedelmi koncepció (2.); Mausecz Zsuzsa: Nemzetközi munkaerő-vándorlás Nyugat-Európában (2.).

VALÓSÁG — Kozma Ferenc: Fejlettségi különbségek és fejlődési sajátosságok a KGST-ben (2.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Sz. Zavolzsszkij — L. Lukin: A KGST és a burzsoá kritika (3.); Hyman Lumer: Vietnam és az amerikai gazdaság (3.).

MŰSZAKI ÉLET — Dr Aba Iván: Mennyit termel a világ ipara? (III. 9.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Patay János: A termelésfejlesztés idei célkitűzései (II. 15.); dr. Csizmadia Ernő: A mezőgazdasági nagyüzemek gazdasági tevékenységének bővítése (III. 8.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Győri László: A tanácsi tervezés rendszere az új gazdasági mechanizmusban (2.).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Falus Róbert: A realizmus helyes értelmezéséért (II. 25. A szocializmus irodalma című tanulmánykötettel foglalkozó cikk).

KRITIKA — Illés László: A szocialista realizmus — a művészet széles útja (2. A szocialista realizmus időszerű kérdéseiről a moszkvai Gorkij Világirodalmi Intézetben rendezett vita anyagát összegező cikk).

KÖZNEVELÉS — Interjú dr. Polinszky Károly művelődésügyi miniszterhelyettes elvtárssal a felsőoktatás néhány aktuális kérdéséről és a gazdasági mechanizmusnak a művelődésügyre vonatkoztatható elveiről (III. 10.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Koszigin elvtárs nyilatkozata az angol rádiónak és televíziónak (II. 11.); A brit—szovjet tárgyalásokról kiadott közös közlemény ismertetése (II. 14.); Ho Si Minh elvtárs válasza a pápa üzenetére (II. 14.): A Pravda szerkesztőségi cikke Mao Ce-tung nagyhatalmi, szovjetellenes politikájáról (II. 16.); Az európai biztonság problémáiról (II. 19 A Pravda-cikk legfontosabb megállapításainak ismertetése); C. Tóth Béla: Neofasiszta párt az NSZK-ban (II. 21.); Podgornij elvtárs beszéde (III. 4.); Koszigin elvtárs beszéde a moszkvai Nagy Színházban tartott választási gyűlésen (III. 7.); Podgornij elvtárs beszéde a vietnami háborúról, az európai biztonságról, a kínai helyzetről. (III. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Vajda Péter: A szovjet külpolitika és az európai biztonság (3.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Waldo Atías: Az amerikaközi fegyveres erők súlyosan veszélyeztetik a békét (2.); Jan Prazsky: Az amerikai agresszió thaiföldi támaszpontjai (2.).

MAGYAR NEMZET — A Békevilágtanács titkárságának sajtókonferenciájáról közölt beszámoló (II. 12.); Nyikolaj Jakovlev tüzérségi marsall: A világ legmodernebb hadserege a béke védelmében (II. 22. A szovjet hadsereg megalakulásának 49. évfordulója alkalmából írott cikk).

MAGYARORSZÁG — Szuhay-Havas Ervin: Az utolsó erődök (II. 19. A még gyarmati országok, népek helyzetével, problémáival foglalkozó cikk); A „vörösgárdisták" és a kapitalisták (III. 5. Az Izvesztyija cikke).

NEMZETKÖZI SZEMLE — J. Jugyin: Külföldi katonai támaszpontok Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában (3.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Köpeczi Béla: Francia marxisták eszmecseréje (II. 11.); Földesi Tamás: Fejlődő filozófia (II. 18.); Várnai Ferenc: A kínai események legújabb szakasza (II. 19.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Orbán László: Emlékezés 1942. március 15-ére (3.); Pataki Ferenc: A marxista szociálpszichológia tájékozódási irányai (3.); Havas Ágnes: Nacionalista hatások gyermekeinkre (3.); Kis Közgazdasági Lexikon (3.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Ramon Lopez: A kolumbiai partizánharc néhány kérdése (2.); José Manuel Fortuny: A guatemalai politikai helyzet és a forradalom taktikája (2.).

VALÓSÁG — Tőkei Ferenc: A társadalmi alapformák (2.).

VILÁGOSSÁG — Sipos János: A dialógus lehetőségei és korlátai (1—2. Garaudy elvtársnak „A kiátkozástól a párbeszédig" c. könyve körül Franciaországban kialakult vitával foglalkozó tanulmány).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Tőkei Ferenc: A termelési mód fogalmáról (2.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A francia szocialista—kommunista párbeszéd (2—3.); Liberman professzor római kerekasztal-beszélgetése a reformról (3.); A France Nouvelle szerkesztőségének interjúja Waldeck Rochet elvtárssal a Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa után (3.).

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 6. SZ. JÚNIUS

TARTALOM

Gyenes András: A béke és biztonság programja — — 3
A szocializmus politikáját képviselve... — — — 10

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Tóth Mátyás: A tagjelöltség megszüntetéséről, a tagfelvétel tapasztalatairól és feladatairól — — — 18
Dr. Nagy László: A termelőszövetkezetek tevékenységének társadalmi oldala — — — — — — — 25
Horváth János: Összevont termelőszövetkezetek egységes pártvezetőségeinek munkája — — — — 34
Az MSZMP KEB közleménye — — — — — — 42

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Csatári Dániel: Szocialista hazafiság — proletár nemzetköziség — — — — — — — — — — — 43
Sikula György: A pártpropaganda hatékonyságának növelése — — — — — — — — — — — 53

A NAGY OKTÓBER 50. ÉVFORDULÓJÁRA

Sütő Ottó: A Szovjetunió nemzetközi tekintélyének növekedése — — — — — — — — — — — 60
Harsányi Iván: A pártaktíva iskolái — — — — 66
A Szovjetunió ma — — — — — — — — — 70

A GAZDASÁGI REFORM ELŐKÉSZÍTÉSE

Dr. Orsai János: A munka szerinti elosztásról — — 72
Dr. Gulyás Emil: Az új gazdasági mechanizmus és a mezőgazdaság — — — — — — — — — — 77
Mónus Antal: Közelebb az emberekhez — — — — 82
Szabó Ferenc: Nagyobb önállóság — fokozott felelősség — — — — — — — — — — — 87

AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI

Pártcsoportok az alapszervezetben *(Sz.—J.)* — — — 92

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Mérten Lajos—Gyenes László: A KISZ pártirányítása a megyében — — — — — — — — — — 98
Dr. Beszteri Béla: A nemzetközi idegenforgalom évében — — — — — — — — — — — 102
Dér László: A járási határozat útja — — — — — 105
Molnár Pál: A tanácsi pártszervezetek megnövekedett feladatai — — — — — — — — — — 106
Sz. R.: A kispesti szocialista brigádvezetők tanácskozása — — — — — — — — — — — 108
Radics Ferenc: Társadalmi és családi ünnepek szervezése — — — — — — — — — — — 110
Balogh László: Finis előtt Péten — — — — — 114
Földesi József: Az üzemi demokráciáról — — — — 118

EZT OLVASTUK

K. E.: A pedagógus pártszervezetek munkája — — 123
—k —t.: Nemzeti és mozgalmi ünnepeink — — — 125
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — 127
Az MSZMP Központi Bizottság határozata (Borítón)

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 341—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal, Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.015/8,2 = Zrínyi Nyomda, Budapest, Felelős vez.: Bolgár Imre

GYENES ANDRÁS,
az MSZMP KB Külügyi Osztályának helyettes vezetője

A béke és biztonság programja

ÁPRILIS 24—26 KÖZÖTT zajlott le az európai kommunista és munkáspártok értekezlete Karlovy Varyban. Huszonnégy szocialista és kapitalista ország testvérpártjainak vezetői a kommunisták történelmi küldetéséből fakadó felelősségérzettel vitatták meg kontinensünk legégetőbb kérdését, az európai béke és biztonság időszerű problémáit. Bár az értekezlet az európai béke és biztonság kérdésének jegyében zajlott le, jelentősége túlnő kontinensünk határain.

Az értekezlet résztvevői elemezték a nemzetközi helyzetet, az Európában és a világ más tájain lezajló események összefüggéseit, kölcsönhatásait. Megállapították, hogy az utóbbi években fokozódott világszerte az imperialisták aktivitása és agresszivitása. Az imperializmus, az agresszió fő ereje, az Amerikai Egyesült Államok szennyes rablóháborút folytat a vietnami nép ellen. Képmutató békeszólamokat hangoztat, ugyanakkor a háború kiterjesztésére törekszik.

Az amerikai imperialisták agressziójának e legkegyetlenebb színtere; Vietnam, természetesen magára vonja az emberiség figyelmét. Azonban az imperialisták a világ más tájain is erőteljes akciókat folytatnak, sorozatos provokációkat követnek el a kubai nép ellen, számos más latin-amerikai, afrikai és ázsiai ország legreakciósabb köreit burkoltan, vagy leplezetlenül támogatják a haladás, a szabadság, a demokrácia erőivel szemben. Aktív támogatásban részesítik a fasiszta Salazar rendszert a portugál gyarmatok (Portugál-Guinea, Angola, Mozambik) népeinek fegyveres felszabadító harcával szemben. Emberi jogokról, egyenlőségről beszélnek, miközben belül durva erőszakkal igyekeznek megtörni az Amerikai Egyesült Államok néger lakosságának az egyenjogúságáért folyó küzdelmét és sokoldalú támogatásban részesítik a Dél-Afrikai Köztársaság és Dél-Rhodézia fajgyűlölő kormányait. Neokolonialista politikájuk a gyarmati uralom alól felszabadult,

gyengén-fejlett országok gazdasági politikai leigázására irányul. Az imperialista törekvésekre bátorítóan hatott, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom soraiban a kínai vezetők szakadár tevékenysége során meggyengült az egység; amely elsősorban a vietnami kérdésben érezteti hatását, mivel a kínai vezetők elutasítanak minden közös akcióra irányuló törekvést.

Az imperialisták agresszivitásának növekedése elkerülhetetlenül magával hozta a népek ellenállásának erősödését. Ma már az emberek az Amerikai Egyesült Államokban is egyre erőteljesebb mértékben követelik a vietnami szennyes háború befejezését. Nemzetközi méretekben nő a vietnami néppel való szolidaritás és az amerikai agresszió elítélése. A szocialista országok — köztük hazánk is — minden támogatást megadnak a vietnami népnek, ami lehetővé teszi, hogy a kegyetlen bombázások ellenére is sikeresen ellenálljon az agressziónak.

Nemcsak a vietnami kérdésben, hanem az imperialista törekvések valamennyi frontjával szemben széleskörű egységakció bontakozik ki. Ez az egységakció a szocialista országok közösségének, a nemzetközi proletariátusnak, a nemzeti felszabadító mozgalmaknak és valamennyi békeszerető erőnek összefogásával képes útját állni az imperialisták népellenes, bűnös tevékenységének világszerte.

EBBEN A NEMZETKÖZI HELYZETBEN különös súllyal esik a latba Európa békéjének és biztonságának kérdése. Európa nemcsak az a földrész, ahonnan az emberek tízmillióinak életét kioltó két világháború elindult, de egyben az a kontinens is, amelynek népei a legtöbbet szenvedtek ezektől a háborúktól. Bár a második világháború közel negyedszázada véget ért, annak következményei és egy újabb háború fenyegető réme még nem hárult el az európai népek feje felől. *Földrészünk az a térsége a világnak, ahol az imperialista tábor és a szocialista országok közösségének fő erői állnak szemben egymással, ezért itt egy esetleges fegyveres konfliktus totális nukleáris háborúval fenyeget.*

A második világháború után az imperialisták a „kommunista agresszió" veszélyét hangoztatva létrehozták katonai szövetségüket, a NATO-t, s eszeveszett fegyverkezést kezdtek. Bár a hidegháborús hisztéria, a kardcsörtető, fenyegető magatartás sokat ártott az európai népek közötti kapcsolatnak és az egész nemzetközi helyzetnek, mégsem váltotta be az imperialisták reményeit. A szocialista országok a Varsói Szerződésben összefogva, az egymás közötti sokoldalú együttműködést elmélyítve oly erőt hoztak létre, amely mind katonai, gazdasági, politikai, mind egyéb téren képes volt útját állni az imperialisták törekvéseinek. A fenyegető erőszak politikája lényegében tehát kudarcot vallott. A „kommunista ag-

ressziójáról" szóló régi érvekről beigazolódott, hogy üres propaganda szólamok a militarista erők célkitűzéseinek szolgálatában.

Ennek felismerése ma már az egyes nyugat-európai kormánykörökben is tapasztalható. Bizonyos jelei mutatkoznak, hogy a szocialista országokkal szemben folytatott, az erőszak alkalmazásának alapkoncepciójából kiinduló politikájukat kezdik átértékelni és egy újabb, a kapcsolatok normalizálására irányuló politikát kialakítani. Ez a jelenség annak következménye, hogy a józanabb államférfiak kénytelenek elismerni, hogy katonai fenyegetéssel, kereskedelmi embargóval és egyéb korlátozó intézkedésekkel nem akadályozhatják meg — mint korábban remélték — a szocialista országok általános és gyorsütemű fejlődését és a szocializmus eszméinek térhódítását világszerte. E felismerés irányába hajtják őket saját érdekeik, a szocialista országokkal való, kölcsönös előnyökön nyugvó gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokban rejlő hatalmas lehetőségek. Végül, de nem utolsó sorban a normális kapcsolatok politikájának elfogadására kényszeríti őket az európai kommunista és munkáspártok aktív harca a békéért, amely jelentős visszhangra és követésre talált a széles néptömegeknél.

Kétségtelen, hogy az elmúlt években bizonyos pozitív fejleményeknek lehettünk tanúi kontinensünkön. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy még nagyon figyelemre méltó erők fenyegetik Európa békéjét és biztonságát. Az amerikai imperialisták és európai kiszolgálóik továbbra sem mondtak le a nemzetközi feszültség fenntartásáról, a horribilis profitot eredményező esztelen fegyverkezési hajszáról és arról, hogy meggátolják a szocialista és a nyugat-európai országok kapcsolatainak normalizálását.

EURÓPAI CÉLJAIK VALÓRA VÁLTÁSÁBAN az imperialisták különösen fontos szerepet szántak a Német Szövetségi Köztársaságnak. *Az Amerikai Egyesült Államok agresszív törekvéseinek ma a legfőbb képviselője Európában a remilitarizált Német Szövetségi Köztársaság.* A nyugatnémet revansista, militarista körök büszkén tetszelegnek szerepükben és úgy tűnik, hogy semmit nem tanultak a második világháborúból. Ma ugyanúgy, mint három évtizeddel korábban, semmibe veszik a német nép érdekeit, ma is az antikommunizmus előretolt bástyájának szerepében tetszelegnek. Nem véletlen tehát, hogy a fasiszta tisztek irányítása alatt félmilliós létszámú hadsereg áll készenlétben és a Salazar-féle portugál és a Franco-féle spanyol fasiszta diktatúra mellett éppen az NSZK vezetőié az a kétes „dicsőség", hogy országukban tilos a kommunista párt működése. Ugyanakkor szabad tevékenységet biztosítanak a különböző reakciós szervezeteknek, köztük az újfasiszták pártjának is.

Az NSZK nemcsak belső berendezkedése, de külpolitikája révén is igyekszik bizonyítani, hogy alkalmas a neki szánt reakciós

szerepre. Bár ez a politika nem régen kormányválságot idézett elő, azonban az ország vezető körei ebből sem okultak. A jelenlegi nyugatnémet kormány, folytatva elődei sikertelen és elszigetelődéshez vezető politikáját, nem jutott tovább úgynevezett békés szándékainak kinyilatkoztatásánál. *Az európai népek saját bőrükön tapasztalták, mit jelent a gyakorlatban a német militarizmus. Éppen ezért nem elégedhetnek meg békés szólamok hangoztatásával, amikor azt tapasztalják, hogy a nyugatnémet politika változatlanul mindent elkövet annak érdekében, hogy vezető szerephez jusson a NATO-ban és valamilyen formában hozzáférkőzzék az atomfegyverekhez.* Különösen aggasztóak ezek a törekvések, ha figyelembe vesszük az NSZK politikai céljait, amelyek a második világháború után kialakult határok revíziójára, az egész német nép képviseletének monopóliumára — magyarul a Német Demokratikus Köztársaság bekebelezésére — irányulnak.

EURÓPA BIZTONSÁGÁRA ÉS BÉKÉJÉRE még fokozottabb veszélyt jelent az NSZK vezető köreinek politikája, ha a kialakulóban lévő Bonn—Washington tengely vonatkozásait vizsgáljuk. Bonn egyik fő törekvése ugyanis, hogy az Amerikai Egyesült Államok és az európai NATO-szövetségesei között meglévő ellentéteket a maga javára kihasználja: erősítse katonai, politikai pozícióit, s az amerikai érdekek hű kiszolgálása fejében megnyerje Washington minél nagyobb méretű támogatását saját európai törekvéseinek érdekében.

Az európai népek békéjére és biztonságára nagy veszélyt jelent az Amerikai Egyesült Államoknak az a jól ismert — Európában is alkalmazott — módszere, hogy *a saját világuralmi törekvéseinek érdekében a legreakciósabb erőket támogatja, illetve mozgósítja.* Európában tökéletesen bizonyítják ezt a legújabb görögországi események. Miután a görög reakció képtelennek bizonyult arra, hogy viszonylag békés eszközökkel biztosítsa e stratégiailag fontos NATO-ország politikai hűségét az Amerikai Egyesült Államokhoz és a NATO-t irányító egyéb imperialista érdekekhez, amerikai szervezéssel és irányítással a demokrácia látszatának álarcát is levetve, mintegy ultima ratio-ként a nyílt katonai diktatúrához folyamodott.

A huszadik század második felében az ilyen „végleges megoldások" nagyon is kétélű fegyvernek bizonyulnak: mutatják az imperializmus gyengeségét, amely már nem képes a demokrácia látszatának megőrzésére sem; mutatja a népek politikai érettségét, amely olyan elhatározásokra képes, hogy a saját előrehaladása érdekében nem hajlandó eltűrni a hazai és a külföldi reakció politikáját. Az ilyen „megoldások" még a NATO szövetségeseket is rosszul érintik, elsősorban hazai politikájuk szempontjából, mint

ezt a dán, norvég és más NATO országok hivatalos, vagy félhivatalos megnyilvánulásai mutatják.

Mind a vietnami, mind a görögországi eseményekkel kapcsolatos nyugat-európai hivatalos megnyilvánulások azt jelzik, hogy a józanabb gondolkodású burzsoá politikusok és államférfiak kezdenek viszolyogni az USA, és európai viszonylatban az NSZK, görögországi típusú kalandor politikájától. Egyelőre nem mutatnak hajlandóságot arra, hogy az USA kalandjaihoz csatlakozzanak, amiben jelentős szerepe van a saját népeik béketörekvéseinek és a nemzetközi haladó erők fellépésének.

KARLOVY VARY-BAN az európai kommunista és munkáspártok képviselői, felmérve az USA, az NSZK és az egyéb reakciós körök agresszív, imperialista törekvéseit, úgy ítélték meg a helyzetet, hogy reális lehetőség van az európai béke és biztonság érdekében az agressziós veszély elhárítására. Ezen az értekezleten, a nemzetközi erőviszonyok legújabb számbavétele alapján ismét megerősítést nyert a kommunista és munkáspártok azon régebbi, az élet által igazolt megállapításának helyessége, amelyet már más pozitív erők is egyre inkább felismernek, hogy a haladás döntő erői — *a szocialista országok közössége, a nemzetközi munkásosztály, a nemzeti felszabadító mozgalmak és az összes békeszerető erők összefogása — meg tudják akadályozni az imperializmus agresszív törekvéseit, egy újabb világháború kirobbantását.* E tényeknek újbóli megállapítása már magábanvéve is mozgósító, de az értekezlet résztvevői egy olyan széleskörű programjavaslattal is az európai közvélemény elé léptek, amelynek valóra váltása megszabadítja a világ ezen térségét egy újabb világháborútól és annak beláthatatlan következményeitől.

A Karlovy Vary-i értekezleten részt vett kommunista és munkáspártok nyilatkozata a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élésének konkrét tennivalóit tartalmazza, amelyeken keresztül el lehet jutni a kollektív biztonsági rendszer megteremtéséhez. Alapvető követelmény a háború utáni időszakban kialakult reális helyzet elfogadása: a jelenlegi európai határok, főképpen az Odera-Neisse, valamint a két német állam közötti határ és a két szuverén és egyenjogú német állam létezésének elismerése és az, hogy a NSZK mondjon le az egész Németország képviseletének igényéről; távol tartása az atomfegyverektől és a müncheni szerződést megkötése pillanatától érvénytelennek kell tekinteni.

Ezeknek az alapvető követelményeknek teljesítése természetesen harci kérdés a kommunista és munkáspártok, valamennyi haladó békeszerető európai számára. Teljesítésük máról holnapra nem várható, de fokozatosan, részeredmények útján reális, elérhető célok. Ezek közül nagy érdeklődést váltottak ki azok a javas-

latok, amelyeket a Varsói Szerződés tagállamainak múlt évi felhívása az összes európai országokhoz a jószomszédi kapcsolatokra, a gazdasági, kereskedelmi együttműködés fejlesztésére, egész Európában visszhangra találtak. A Varsói Szerződés tagállamai világosan leszögezték, hogy *„minden európai ország biztonságának és haladásának igazi biztosítékát nem a katonai csoportosulások adják meg, hanem egy olyan európai biztonsági rendszer megteremtése, amely a földrész valamennyi államának egyenjogúságán és kölcsönös megbecsülésén, minden európai nemzet egyesített erőfeszítésein alapul".*

AZ EURÓPAI SZOCIALISTA ORSZÁGOK mindig következetesen ellenezték a világ katonai tömbökre, vagy szövetségekre való felosztását. Az imperialista hatalmak a NATO létrehozásával, az NSZK-nak abba való belépésével kényszerítették a szocialista országokat saját védelmi szövetségük létrehozására, amely eszköz a szuverén és egyenjogú tagállamok és Európa békéjének védelméhez. Az európai szocialista országok a béke és a biztonság fenntartására irányuló törekvéseik őszinteségét semmivel sem fejezhették volna ki jobban, mint azzal a javaslattal, hogy készek a Varsói Szerződés felosztására, ha a nyugati hatalmak is hajlandók a NATO működésének egyidejű beszüntetésére. A javaslat időszerűségét növeli, hogy a húsz évre kötött atlanti szerződés érvénye 1969-ben lejár, ami a bukaresti és a Karlovy Vary-i javaslatok fényében felveti egy katonai tömböktől mentes Európa megteremtésének lehetőségét.

Azokat a célokat, amelyeket a Karlovy Vary-i értekezlet alapvető dokumentumában megfogalmazott, reális célok és nemcsak az európai kommunisták, hanem a legszélesebb néptömegek reális programját is jelentik. Minden reményünk megvan arra, hogy Európa munkásosztálya, a parasztság, a középrétegek, a szocialista és szociáldemokrata pártok, a szakszervezetek, az értelmiségiek, az ifjúság és a nők milliói, a reálisan gondolkodó polgári csoportosulások és vallásos szervezetek egyaránt, egyszóval az összes békeszerető erők fokozzák összefogásukat és aktivitásukat az agressziós erőknek visszaszorítása, a béke megvédése érdekében. Szerződés megkötése valamennyi európai ország között, amelynek értelmében lemondanak az erőszak alkalmazásáról és minden vitás kérdést békés eszközökkel oldanak meg; az NDK és valamennyi állam viszonyának rendezése, a két német állam kapcsolatainak normalizálása; Nyugat-Berlin, mint önálló politikai egység helyzetének rendezése; a demokrácia következetes védelme és fejlesztése az NSZK-ban, az új náci-szervezetek betiltása és a Kommunista Párt betiltásának hatálytalanítása; a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés megkötése; a semlegesség elvének érvényesítése; a szocialista és kapitalista országok közötti

gazdasági kapcsolatok fejlődésének útjába emelt mesterséges sorompók felszámolása — mind olyan célkitűzés, amely az új helyzetben elérhető és amelyért harcolni nemcsak érdemes, hanem elengedhetetlenül szükséges is.

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOKNAK Karlovy Vary-i értekezlete, annak összehívása, kifejezi a békéért, a népek biztonságáért, alkotó munkájáért érzett történelmi felelősségérzetünket. Az értekezlet összehívásának időszerűségét éppen a jelenlegi nemzetközi helyzet, illetve az Európában végbemenő fejlemények adják meg.

A Karlovy Vary-i értekezlet annyiban különbözik a múlt évi bukaresti értekezlettől, hogy szélesebb részvétellel az alapvető kérdéseken túl, konkrét formában megtárgyalta azokat a részmegoldásokat is, amelyek a fő célkitűzés elérése tekintetében elsősorban jelentősek. Ezen túlmenően állást foglalt a Német Szövetségi Köztársaság új taktikájával kapcsolatban, rámutatva arra, hogy *az NSZK vezetői békés szándékaik hangoztatása mögött régi céljaik megvalósítását igyekeznek elérni.*

A Karlovy Vary-i értekezlet eredményessége elsősorban abban van, hogy a béke és biztonság kérdésében olyan programot tárt az európai népek elé, amely a legmesszebbmenően kifejezi a kommunisták és nem kommunisták érdekeit, s ezzel reális platformot teremtett valamennyi haladó erő, békeszerető ember közös fellépésére, tevékenységére.

Az értekezlet jelentőségét és eredményességét növeli az a körülmény, hogy kifejezte a kommunista és munkáspártok egyre erősödő egységét. Ez annál is értékesebb, mert bebizonyította, hogy alapvető kérdésekben az európai kommunista és munkáspártok azonos nézeteket vallanak és a megoldási módokban is azonos álláspontón vannak. Az egységnek ez a megnyilvánulása pozitív hatással van a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megerősítéséért folyó erőfeszítésekre is.

A Karlovy Vary-i értekezleten elfogadott dokumentumok kifejezik a magyar nép érdekeit is, amely korábban rendkívül sokat szenvedett az európai béke és biztonság megoldatlansága miatt, különösen az elmúlt két világháborúban. A magyar nép létérdeke megköveteli az imperializmus elleni harcot, s hogy más európai népekkel összefogva minden lehetőt megtegyen a német revansista, militarista körök agressziója ellen, amely az amerikai imperialisták oldalán az európai béke és biztonság legfőbb veszélyeztetője.

A szocializmus politikáját képviselve...

Négy év munkája — és újabb négy év feladata. Lényegében ezt fogalmazta meg az össz-szakszervezetek huszonegyedik kongresszusának határozata, melyet a résztvevők négynapos tanácskozás, vita után elfogadtak. Most az a legfőbb feladat, hogy a határozat eljusson a hárommillió szervezett dolgozóhoz, akik tettekre váltják, a napi munkában hasznosítják a kongresszus célkitűzéseit, a mindnyájunk által helyesnek, szükségesnek tartott elveket.

Gazdag program ez a határozat. Felöleli mindazokat az elvi, módszerbeli kérdéseket, amelyeket az ország életében végbemenő változások indokolnak, s amelyek az előttünk álló nagyobb feladatok megoldását, a bonyolult kérdésekben a tisztánlátást, az egyértelműséget szolgálják.

Azonos cél — sajátos módszerek

A határozat rögzíti — az MSZMP IX. kongresszusa alapján és azzal teljesen egyetértve — a szakszervezetek helyét, szerepét a gazdaságirányítási rendszer új feltételei között. Hangsúlyozza: *a párt és a szakszervezet azonos politikát képvisel, a szocializmus politikáját.* E ténymegállapítás önmagában természetesen nem új, nyilvánvaló volt eddig is, hogy a szervezett dolgozók rendszerünk erősítésén, gyarapításán fáradoznak. Az elv megerősítését főleg az a felismerés indokolja, hogy az azonos politikát a párt és a szakszervezet nem azonos módon képviseli, hanem nagyon is árnyaltan, a sajátos igények, lehetőségek figyelembevételével. A társadalom fejlődése ugyanis azt igényli, hogy minden szerv — így a szakszervezet is — *a maga sajátos feladatainak végzésével segítse a közös cél elérését.*

Nagy jelentőséget tulajdonít a határozat a szakszervezetek viszonyának a párthoz és az államhoz. Hangsúlyozza többi között, hogy

„A szakszervezetek önálló szervezetek, működésüket alapszabályaik szerint végzik, saját választott vezető szer-

veik irányítják és ellenőrzik mindennapi tevékenységüket. Határozataik a párt politikáját fejezik ki és annak megvalósítását segítik elő.

A párt irányítása nélkül a szakszervezetek nem tudják betölteni eredményesen hivatásukat. A párt irányító munkájában épít, nagymértékben támaszkodik a társadalmi szervezetekre és mindenekelőtt a munkásosztály legnagyobb tömegszervezeteire, a szakszervezetekre. A szakszervezet és a párt kapcsolatában új elem, hogy a párt a célok meghatározásánál is, az eddiginél jobban igényli a szakszervezeti mozgalom állásfoglalását, segítségét. A szakszervezetek saját tapasztalataik alapján feltárják a párt előtt a bérből és fizetésből élők gondjait, véleményét, igényeit és javaslatait, kezdeményezően hozzájárulnak a párt határozatainak, politikájának alakításához."

Felhívja a figyelmet a továbbiakban arra, hogy „Az államigazgatási és a szakszervezeti szervek kapcsolatát oly módon kell kialakítani, hogy külön és együttes felelősségük nyilvánvaló legyen, és mindkét szerv megszabaduljon a szükségtelen kötöttségektől, amelyek kölcsönösen csökkentik a felelősségvállalást, az önállóságot. A hatáskör és felelősség ilyen megosztása és érvényesítése szükséges és lehetséges. Ennek az elvnek az érvényre juttatása megköveteli, hogy minden szinten növekedjen a szakszervezetek szerepe, ellenőrző funkciója.

A vállalatoknál és intézményeknél is következetesen meg kell valósítani azt, hogy a szakszervezet legyen a gazdasági vezetés munkájának segítője, bírálója és ellenőre azzal, hogy demokratikus fóruma a dolgozók észrevételeinek, kritikájának, alkotó javaslatainak. A szakszervezetek támogatják a gazdasági vezetők személyes felelősségének érvényesítését, nem akadályozzák aprólékos és felesleges beavatkozással a gazdasági vezetők önállóságát. Ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a gazdasági döntések és intézkedések kialakításánál tudatosan kell számolni azok politikai hatásával. A szocialista gazdasági vezetés alapvető követelménye, hogy az egyszemélyi felelősség párosuljon a széles körű üzemi demokráciával, a termelésben részt vevő dolgozók véleményének, javaslatainak messzemenő figyelembevételével."

A szakszervezet szerepének helyes értelmezéséért

Az érdekvédelem a szakszervezetek fontos funkciója. Éppen ezért nagyon lényeges annak pontos, egyértelmű tisztázása: *mit értünk érdekvédelem alatt?* Többen ezt az egyébként nagy jelentőségű szociális gondoskodásra szűkítik csupán.

Valójában az érdekvédelem sokkal tágabb értelmű. Ide tartozik — hogy csak a leglényegesebbeket említsük — *a munkásosztály hatalmának védelme, erősítése, a népgazdaság fejlesztésének elősegítése, a szocialista tudat kialakítása és nem utolsósorban a dolgozók élet- és munkakörülményeinek javítása.*

Az érdekvédelmi funkciót tehát akkor értelmezzük helyesen, ha a jogokat és kötelességeket együttesen, a maguk sokrétűségében fogjuk fel. Ismert igazság — de nem árt hangsúlyozni —, hogy a hatékony érdekvédelem erősíti a szakszervezetek kapcsolatát a munkásokkal.

Természetesen a munkásosztály, a társadalom érdekeinek szolgálata — mint azt a határozat is kifejti — közös feladat. Mégpedig a párt, az állam, a szakszervezet közös feladata. *Sajátos szakszervezeti funkció viszont az egyének, a szakmák és csoportok érdekeinek védelme.* A szakszervezeti munka lényeges vonása, hogy a tényleges érdekeket mindenkor gondosan megkülönböztesse a vélt érdekektől. A szakszervezeteknek azt az elvet kell képviselni, hogy a *különböző szakmai, egyéni és csoportérdekek helyes érvényesítése nem mehet az össznépi érdekek rovására.* Az ellenkező eset végső soron — akár felismerik azt, akár nem — az egyes ember számára is káros.

A szakszervezeteknek, sok egyéb mellett, kiemelkedő szerepük van *a tömegek aktivitásának növelésében, a szocialista demokrácia fejlesztésében.* Az elkövetkező idők feladatai különösen megkövetelik, hogy ezeken a területeken is lényegesen előrelépjünk. A szakszervezeteknek mindenekelőtt olyan légkör kialakítását kell elősegíteniük s a vezetés olyan módszerét kell támogatniuk, hogy minden egyes dolgozó érezze: *társadalmunk teljes jogú tagja, munkájára, aktivitására szükség van.*

A határozat felhívja a figyelmet a mozgalmi munka legfontosabb követelményére: a vezetők és a tagság szoros kapcsolatára. E nélkül sem a szűkebb érdekvédelem, sem a társadalmi célok nem valósulhatnak meg. Másrészt a szakszervezeti demokrácia növeli a dolgozók aktivitását, hozzájárul az egész társadalom demokratizmusának fejlesztéséhez.

A vállalatok előtt álló feladatok, a gazdasági célok megvalósítása indokolja, hogy az üzemi demokrácia fejlesztése is központi helyet kapjon a szakszervezeti munkában. Nagyon lényeges azonban hangsúlyozni: *a demokratizmus fejlesztésének hatékonysága növelésének együtt kell járni az egyszemélyi vezetés erősítésével.* Egyik a másik ellenére nem valósítható meg, eredménye csak a közös erőfeszítésnek lehet. Ezért szükséges a vezetők felelősségének növelése, olyan irányba, hogy döntéseik a kollektíva tapasztalatait figyelembe véve, azokkal gazdagodva alakuljanak ki.

A gazdasági építés segítése

A kongresszuson és a határozatban is jelentős helyet foglalt el a szakszervezetek gazdasági építést segítő munkája. A beszámolók, a hozzászólások arról adtak számot: a szakszervezetek nagy felelősséggel vesznek részt mind a népgazdasági célok meghatározásában, mind pedig azok megvalósításában. A gazdasági mechanizmus reformja azonban az eddigieknél nagyobb és sokrétűbb feladatot jelent, amely természetszerűleg megköveteli az eddigi módszerek fejlesztését is.

Már a felkészülés is számos feladatot ró minden szintű szakszervezeti szervezetre, de különösen az alapszervezetekre. Elsősorban azt szükséges megértetniük, hogy *az új gazdaságirányítási rendszer a népgazdaság erősödését szolgálja, alapvető érdeke tehát a munkásosztálynak csakúgy, mint egész dolgozó népünknek.* Ezért világosan látniuk kell a reform célját. Abból kiderül, hogy azt nem a szociális vívmányok kárára, az életszínvonal terhére kívánják alkalmazni — mint helyenként vélik. *A reform megvalósulása során a szociális és politikai megfontolások nem szorulhatnak háttérbe.* A szakszervezet feladata éppen az, hogy az össztársadalmi érdekek figyelembevételével védelmezze az egyének és csoportok érdekeit, s hozzájáruljon a dolgozók biztonságérzetének erősítéséhez. Ehhez az alap éppen a reform legfőbb célja, hogy az erősödő népgazdaság mind többet és jobbat tudjon nyújtani az ország lakosságának. Mindez természetesen csak úgy lehetséges, ha a vezetők és dolgozók tudatosan törekszenek a termelés és gazdálkodás hatékonyságának, színvonalának növelésére. Szükséges, hogy a maga területén mindenki jobb munkával, nagyobb aktivitással segítse a célok megoldását.

Fel kell hívni arra is a figyelmet — a kongresszuson elhangzott felszólalások, beszámolók nyomán —, hogy a reform nem csodaszer, amely automatikusan megoldja valamennyi problémánkat. Itt mindenekelőtt tisztán kell látni, hogy mi a különbség a cél és eszköz között. *A reform nem önmagáért való, hanem olyan eszköz, amely lehetővé teszi mindazoknak a céloknak a megvalósítását, amelyek szükségszerűek a népgazdaság további fejlesztéséhez.*

Változatlanul alapvető kötelesség tehát a harmadik ötéves terv megvalósítására mozgósítani a dolgozókat. Lényegében — mint azt a XXI. kongresszus határozata is előírja — ez szabja meg a szakszervezetek tennivalóit a termelési értekezletek szervezésében, a munkaverseny és az újítómozgalom irányításában, a szakmai képzés és továbbképzés fejlesztésében; ez határozza meg részvételüket a vállalati, iparági és népgazdasági tervek elkészítésében.

Az a tény, hogy a vállalati tervezés üzemi hatáskörbe kerül

és más vonatkozásban is erősödik a vállalati önállóság, jobb lehetőséget teremt a helyi szakszervezeti szerveknek a gazdasági irányításban való részvételre. A határozat fontos megállapítása: *„... a dolgozók részvétele a vállalati tervek kidolgozásában elsősorban a szakszervezetek útján valósul meg."*

A kongresszuson és a határozatban is jelentős helyet foglal el a szakszervezetek munkaverseny-szervező tevékenysége. Az utóbbi években — de különösen a párt IX. kongresszusa tiszteletére kialakult munkaverseny felpezsdítette a mozgalmat. Különösen nagy szerepe van ebben a szocialista brigádmozgalomnak, a szocialista műhely, üzem, gyár címért való vetélkedésnek. A verseny irányítása, értékelése, erkölcsi és anyagi jutalmazása közelebb került a munkahelyekhez. Ennek következtében a versenyvállalások, célmeghatározások jobban szolgálják az adott üzem, vállalat előtt álló feladatok megoldását. Mindezek ellenére ismertek a verseny formális vonásai is: a vállalás, az értékelés, a jutalmazás visszásságai. Ezek megszüntetésére kedvezőek a körülmények. Olyan munkát kell tehát végezni, hogy a verseny valóban a dolgozók aktivitásának, a szocialista tudat fejlesztésének, a népgazdasági és vállalati célok megvalósításának tömeges és hatékony eszközévé fejlődjön. Ezt a célt — a szakszervezetek központi vezetőségei segítségével — az alapszervezetek, mindenekelőtt a vállalati önállóság, az önálló tervezés, a dolgozóknak a vezetésbe való bevonása és az anyagi ösztönzés fejlesztésével érhetik el.

> „A versenyszervező munka hatékonyságának növelését, színvonalának emelését teszi lehetővé az is, hogy az alapvető törekvés, a gazdaságos termelés, a rentabilitás növelése — a nyereség folytán — a dolgozók nyilvánvaló alapvető érdeke. A szocialista brigád címért küzdő és címet elnyert kollektívákat továbbra is segíteni, ösztönözni kell a termelés, a szocialista tudat formálása terén. El kell érni, hogy a dolgozók minél szélesebb körére jellemző legyen a felelősségteljes munka, a társadalom javaival féltő gonddal való törődés. Segítse a mozgalom, hogy a vállalatokban a kollektívák jól összekovácsolódjanak, a törzsgárdák megerősödjenek..."

A szocialista munkaversenyt az eddigieknél is jobban fel kell használni a szakmai képzés és továbbképzés ösztönzésére. A jelenlegi helyzetben különösen ki kell emelni ezt a kérdést, hiszen — a minőség javítása, a gazdálkodás színvonalának, hatékonyságának növelése ezt megkívánja, sőt szükségszerűvé teszi.

Az életszínvonal további növelése

A legjelentősebb szocialista vívmányok egyike a munkanélküliség megszüntetése. S ezt a tényt, illetve ennek jelentőségét figyelembe kell venni a népgazdaság fejlesztése ütemének és irányának meghatározásánál.

„A foglalkoztatás jelenlegi színvonalát fent kell tartani, de a jövőben ez csak a vállalatok közötti és iparágak közötti munkaerő-átcsoportosítás mellett lehetséges. Ez lehetővé teszi, hogy megszűnjön bizonyos vállalatoknál a kelleténél több munkaerő alkalmazása és más vállalatoknál pedig megszűnjön a munkaerőhiány.

Indokoltnak tartjuk, hogy kormányszinten jobban összehangolják a népgazdaság területi fejlesztését, a munkaerőképzést, a lakástelepítést, a város környéki közlekedés fejlesztését.

A vállalatoknak módjuk legyen a számukra megfelelő dolgozók kiválasztására, de a dolgozó is megtalálja a képzettségének és képességének legjobban megfelelő munkahelyet. Ez egyéni és társadalmi érdek. Jobban össze kell hangolni a munkaerőképzést a népgazdaság területi fejlesztésével. A racionális foglalkoztatásra való áttérést a termelési és szociálpolitikai követelmények együttes érvényesítésével kell megoldani."

A szakszervezeti kongresszus egyetért azzal, hogy a jövőben a béreknek gyorsabban kell nőniük a társadalmi juttatásoknál. Mert ez jobban kifejezi a végzett munka értékét, a munka szerinti elosztás helyes elvét. De állást foglal amellett, hogy a lehetőségekhez mérten a társadalmi juttatásokat is fejleszteni kell. És felhívja a figyelmet arra a körülményre, hogy *a társadalmi juttatások fejlesztésében jelentős szerepe van a helyi gazdasági és szakszervezeti szerveknek, a vállalat eredményes gazdálkodásának.* Ugyanez az elv vonatkozik a munkásokat érintő többi kérdésre is. A munkaidő csökkenése is nagyban a vállalati gazdálkodástól függ. Arra kell tehát *törekedni, hogy a gazdaságirányítás új rendszerében az életszínvonal növelésére újabb meg újabb tartalékok táruljanak fel.*

A kongresszusi határozat ismét leszögezi, hogy a bérből és fizetésből élő dolgozók munkaidejét fokozatosan 44 órára kell csökkenteni. Lényeges megállapítás: *először — 1970-ig — az iparban dolgozók munkaidejét kell csökkenteni.* Ennek módját a helyi gazdasági és szakszervezeti szervek állapítják meg, természetesen a dolgozók véleményének figyelembe vételével. Követelmény viszont, hogy a dolgozók egészségvédelmét ne akadályozza, s alkalmazkodjon a gyártási technológiához is.

Nagy figyelmet fordított a kongresszus a dolgozók *lakáshelyzetének javítására.* Megállapította: *„a lakáskérdés megoldása az életszínvonal politika egyik alapvető célja".*

Bírálja a határozat a lakásépítési kormányprogram teljesítését. Felveti, hogy bár egyre több lakás épül, a program teljesítése késik. S javasolja, hogy az állami eszközök növelése mellett, jobban számoljanak a helyi erőkkel, s erőfeszítéseket kell tenni a korszerű lakásépítési technika alkalmazására. Felhívja a figyelmet az elosztás szükséges modosítására s arra a fontos elvre, hogy *elsősorban a munkások lakáshelyzetén kell javítani.*

A határozatban helyet kapott a munkások testi épségéért és az egészséges munkafeltételekért való felelősség. Mindenek előtt arra figyelmeztet, hogy ez *a felelősség a termelési folyamatok megoldása során ne kerüljön háttérbe.*

További erőfeszítéseket kell tehát tenni az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtéséért, s a nevelő és felvilágosító munka további javítására. Olyan légkört kell kialakítani, hogy *a dolgozók egészségének és testi épségének megóvását a vezetők és a munkások a munkaköri kötelességen kívül — erkölcsi kötelességüknek is tartsák.*

Változatlanul *feladat a szakszervezeti kedvezményes üdültetés fejlesztése.* De az eddiginél jobban elő kell segíteni, hogy a vállalatok saját alapjukból létesítsenek új üdülőket, illetve fejlesszék a már meglevőket. Változtatni kell azonban a résztvevők kiválasztásának módján. Következetesen érvényesíteni kell azt az elvet, hogy *kedvezményben elsősorban a munkában élenjáró egészségügyi szempontból is legjobban rászoruló, alacsony keresetű és nagy családos dolgozók részesüljenek.* A vállalatok ezekhez esetenként és lehetőség szerint hozzájárulást is biztosíthatnak.

A proletár internacionalizmus jegyében

A XXI. kongresszus határozata külön fejezetet szentel a szakszervezetek kulturális tevékenységének, nemzetközi kapcsolatai fejlesztésének.

A határozat hangsúlyozza:

> *„Minden szakszervezetnek közös nagy feladatai vannak a békéért, az imperializmus és a gyarmati rendszer minden formája ellen, az újabb demokratikus és szociális vívmányokért, az egész világ dolgozóinak felszabadulásáért vívott harcban... a jelenlegi nemzetközi helyzet szükségessé teszi, hogy a szakszervezetek lépjenek fel az imperialisták háborús és agresszív politikája ellen. A magyar szakszervezetek mély felháborodással ítélik el az amerikai imperialisták vietnami agressziós háborúját és továbbra is min-*

den erejükkel támogatják a hős vietnami nép igazságos harcát, politikai, erkölcsi és anyagi vonatkozásban egyaránt."

A szervezett dolgozók a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus elvei alapján erősítik kapcsolataikat, testvéri barátságukat minden ország szakszervezeti mozgalmával. Hiszen *a munkásosztály érdeke egy és oszthatatlan az egész világon.*

*

Nemcsak a határozat, hanem a négy napos tanácskozás is bizonyította a magyar dolgozók mély internacionalizmusát. Az ünnepélyes fogadalmak mellett ez elsősorban abban jutott kifejezésre, hogy a résztvevők azt vitatták: mit kell tennünk, hogy ez az elv a gyakorlatban mindinkább valóra váljon.

S közös volt az elhatározás: *mindenek előtt saját munkánkat kell becsületesen, szorgalmasan, a megváltozott igényeknek megfelelően elvégezni.* Fejlődő, erősödő országunk nemcsak saját népünk boldogulását szolgálja, hanem példát is mutat, a munkáshatalom nagy életrevalóságát bizonyítja.

A tagjelöltség megszüntetéséről, a tagfelvétel tapasztalatairól és feladatairól

A IX. pártkongresszust megelőzően — a Szervezeti Szabályzat tervezetének vitájában — szenvedélyes eszmecsere folyt arról, vajon elérkezett-e az ideje, hogy megszüntessük a tagjelöltséget; s hà a kongresszus a tagjelöltség megszüntetése mellett dönt, milyen hatással lesz ez a párt életére, milyen mércét kell állítani a párttagnak jelentkezők elé?

A kongresszus óta félév telt el. Ez viszonylag nem hosszú idő, de — a kongresszus határozatának megfelelően — ezalatt befejeződött a tagjelöltek ügyének rendezése és rendelkezésre áll már tapasztalat arról is, hogy a megváltozott körülményeknek megfelelően, hogyan fogják fel és hogyan végzik a pártszervezetek a tagfelvételi munkát.

I

A tagjelöltek ügyének rendezése nagy munkát jelentett. A Politikai Bizottság nemrégiben értékelte ezt és megállapította: *annak ellenére, hogy a rendezést viszonylag rövid idő alatt kellett befejezni, s ebben az időszakban — 1966. december 3 és 1967. január 31 között — mint ismeretes, sok mással is el voltak foglalva a pártszervezetek, lelkiismeretesen, jól végezték el ezt a fontos feladatot.* Ez mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy e munkára a Politikai Bizottság 1966. október 18-i határozata alapján már a kongresszus előtt készültek. Októberben és novemberben általában mindenütt rendezték az egy évnél hosszabb tagjelöltséggel rendelkezők ügyét. A kongresszus idején 37 957 tagjelölt volt a pártban, akiknek felvételéről dönteni kellett.

A felkészültségre jellemző, hogy a decemberi és januári taggyűléseken 37 916 tagjelölt ügyét megtárgyalták a kommunisták, s mindössze 41 tagjelölt tagfelvételéről nem döntöttek, mivel azok betegség vagy más okok miatt a taggyűlésen nem tudtak megjelenni.

Párttagságunk felelősségérzetére vall, hogy a tagjelöltek ügyének rendezését nem formális aktusnak fogták fel. A felvételi javaslatokat nagyon sok helyen a jelöltek jelenlétében megvitatták a pártcsoportok is, vagy a javaslatokat tárgyaló vezetőségi ülésre hívták meg a tagjelölteket. A legtöbb taggyűlésen a párttagság aktív volt. A taggyűlések vitája bizonyítja, hogy *párttagságunk megértette: a tagjelöltség megszüntetését a IX. kongresszus nem a párt taglétszámának növelése vagy a tagfelvétel megkönnyítése érdekében határozta el. A társadalmunkban bekövetkezett fejlődés, a tömegszervezetek növekvő aktivitása és felelősségérzete az emberek kommunistává nevelésében, továbbá az, hogy erősen csökkent az a veszély, hogy egyesek karrierista célból akarnak bejutni a pártba, tette ezt lehetővé.* Egy-egy tagjelölt tevékenységének megítélésénél élénk érdemi vita folyt a taggyűléseken.

Annak ellenére, hogy rövid idő alatt sok ember ügyében kellett dönteni, a tagjelöltség rendezésének, lezárásának végeredménye is kielégítő. Az alapszervezetek felelősségteljes munkáját tükrözi az is, hogy a tagfelvételekben hozott döntéseiket a pártbizottságoknak csak nagyon kevés esetben kellett megváltoztatniok. A pártszervezetek, illetve pártbizottságok 35 264 tagjelöltet találtak alkalmasnak arra, hogy párttaggá minősítsék, 2508 tagjelöltet pedig töröltek, illetve kizártak a pártból. A törölteket *még* nem tartották érdemesnek a párttagságra, a kizártak pedig olyanok voltak, akik valamilyen okból méltatlanná váltak arra, hogy párttagok legyenek. Végeredményben — figyelembe véve azt is, hogy a rendezés ideje alatt 154 tagjelölt kilépett a pártból, illetve meghalt —, a pártból kikerültek aránya alacsonyabb volt, mint a korábbi időszakokban. Országos átlagban a tagjelöltek 7%-a került ki a pártból a rendezés ideje alatt, korábban ez az arány — hosszabb periódus átlagát figyelembe véve — 9,1% volt.

A törlés, illetve a kizárás indokaiban a mostani rendezés során sem volt lényeges eltérés az előző évekhez képest. Nagyobb részüket — 89,3%-ot — azért nem vették fel párttagnak, mert még éretlennek tartották őket, nem tartották be a párttagsággal járó kötelezettséget, nem teljesítették a pártmegbízatásokat. A tagjelöltek 10,4%-át iszákosság, erkölcstelen életmód, vagy a társadalmi tulajdon elleni vétség miatt kellett kizárni a pártból, 0,3%-át pedig a párthatározatokkal való szembehelyezkedés miatt. S bár a helyzet a korábbihoz képest nem romlott, ezek a számok arról tanúskodnak, hogy egyes pártszervezetek még az utóbbi 1—2 évben is felvettek pártba nem való embereket.

II

A tagjelöltség megszüntetése bizonyos értelemben új helyzetet teremtett. Megnőttek a követelmények mind a pártba jelentkezők-

kel, mind ajánlóikkal szemben. Érdemes megvizsgálni, hogyan „álltak át" erre a pártszervezetek.

A kongresszus óta eltelt félév alatt a párt taglétszáma sokkal lassabban növekedett, mint a korábbi években. Tavaly november 1-től (a kongresszusi adatok is erre az időszakra vonatkoznak) ez év május 1-ig a párt összlétszáma csak 2023 fővel, mintegy 0,3%-kal növekedett. (Március elején még 850 fővel kevesebb tagja volt a pártnak, mint amennyi a IX. kongresszus idején a tagok és tagjelöltek együttes száma volt.) Ez a növekedés valóban lassúnak tűnik, ha összehasonlítjuk azzal, hogy a VIII. és IX. kongresszus között évente átlagosan 3,5%-kal nőtt a párt taglétszáma. De ha a pártszervezetek e téren végzett tevékenységét aprólékosan vizsgáljuk, világosan feltárulnak az okok, amelyek ezt előidézték, s az is kiderül, hogy emiatt nincs okunk különösebben nyugtalankodni.

A múlt év novemberében — akkor már ismert volt a Központi Bizottság javaslata a tagjelöltség megszüntetésére — nem volt tagjelöltfelvétel. A pártszervezetek decemberben és januárban, a pártbizottságok pedig még februárban is elsősorban a tagjelöltek ügyét igyekeztek rendezni. A tagjelöltek közül történő tagfelvétel önmagában nem növelte a párt összlétszámát, ellenkezőleg, az a pártból töröltek és kizártak miatt csökkent. A kongresszus után igen nehezen indult meg az új tagok felvétele, mert az első hetekben még nem volt eléggé világos az a mérce, hogy milyen változtatást kíván a korábban tagjelöltekkel szemben támasztott követelmények alkalmazása a tagfelvételnél. Végül közrejátszott az is, hogy a pártszervezetek erejét ebben az időszakban egy sor más, nagyon fontos feladat is lekötötte. Többek között a IX. kongresszus határozatának ismertetése, az országgyűlési és tanácsválasztások, a szakszervezeti választások, a termelőszövetkezeti, földművesszövetkezeti közgyűlések stb.

Az első hónapok visszaesését lassú javulás követte. Márciustól — miután a tagjelöltek ügyét rendezték —, fokozatosan növekszik a pártba felvett tagok száma. Ebben nagy szerepük van a megyei, járási, városi pártbizottságoknak, amelyek különböző megbeszéléseken magyarázták a tagfelvétel fontosságát és a Szervezeti Szabályzat ezzel összefüggő pontjait. Ekkor vették fel a pártba azokat is, akiknek felvételi kérelmét a kongresszus előtt — számolva a változásokkal — visszatartották. Ekkorra már *érni kezdtek a kongresszus és a választások által kiváltott nagyfokú aktivitás politikai eredményei s ezek a tagfelvételekben is jelentkeztek.* Márciusban és áprilisban már majdnem annyi párttagot vettek fel, mint tavaly ezekben a hónapokban. (Tavaly 4778 főt, az idén 4576 főt.)

A tagfelvételi munkát tartalmilag általában jónak minősíthetjük. A pártszervezetek inkább óvatosabbak, igényesebbek,

mintsem könnyelműek (bár helyenként az utóbbira is van példa). Győr megye egyes pártszervezeteiben a párttagnak jelentkező kérelmét csak azután terjesztik a taggyűlés elé, miután azt pártcsoport-értekezleten is megvitatták. A kiskunhalasi járásban a jelentkezőket meghívják a végrehajtó bizottság ülésére és jelenlétükben döntenek a felvétel megerősítéséről vagy elutasításáról. A tapasztalatokat félév elteltével összesítik és döntenek arról, hogy folytatják-e ezt a gyakorlatot vagy sem. Helyenként, mint a gödöllői vagy a ráckevei járásban, túlságosan magas mércét állítottak fel a tsz-ben dolgozókkal szemben, emiatt erről a területről igen kevés tagot vesznek fel.

Az eddigi tapasztalatok szerint a pártszervezetek törekednek arra, hogy a tagfelvételek is elősegítsék a IX. kongresszus ide vonatkozó határozatának végrehajtását. Ezt jól tükrözi a pártba felvettek összetétele is. *A kongresszus óta felvett új tagok 50,4%-a fizikai munkás, nagyobb részük szakmunkás.* Az új párttagok között 7,9%-kal több a fizikai dolgozó, mint az össz-párttagságon belül. Különösen kedvező az, hogy olyan nagy munkásbázisokon, mint Budapest és Borsod megye, a munkások, illetve a fizikai dolgozók aránya az új párttagok között még ennél is nagyobb. Ez feltétlenül helyes, egészséges tendencia. Nem mindenütt ilyen jó azonban a helyzet. Szolnok megyében például ez év első négy hónapjában a tavalyihoz képest csökkent az ipari üzemekből felvett tagok száma, ugyanakkor 11%-kal nőtt a hivatali, intézményi pártszervezetekben felvettek aránya. A termelőszövetkezeti pártszervezetekben továbbra is kevés új tagot vesznek fel, különösen a fizikai dolgozók köréből. A kongresszus óta ez év május 1-ig felvett párttagok közül a tsz-ből felvett fizikai dolgozók aránya mindössze 9%-os.

Jó irányban fejlődött a nők felvétele. Az új tagok között 26%-os a nők aránya (az össz-párttagságon belül 22,9%). Ez a korábbihoz képest jobb, de még mindig nem kielégítő eredmény. Még mindig sok a káros szemlélet, a nők részéről pedig — különösen falun — a visszahúzódás. A vallási befolyás is gátolja a nők nagyobb arányú felvételét. Az egyik lényeges teendő az ezt gátló szemlélet formálása, alakítása.

Kedvező jelenség az utánpótlás szempontjából, hogy *az új párttagok zöme fiatal.* A IX. kongresszus óta a felvett tagok több mint 82%-a 39 éven aluli. (Az össz-párttagság 45%-a tartozik ebbe a korosztályba.) A KISZ korosztálybeliek, vagyis a 26 éven aluliak közül került ki az új tagok 32,1%-a. Ezek felvételénél már érezni lehet a KISZ-szervezetek aktívabb ajánló tevékenységét. Borsod megyében például a felvett 189 fiatal közül 83-nak egyik ajánlója a KISZ-szervezet volt. Baranya megyében 45, Tolna megyében pedig 33 fiatalt javasoltak párttagnak a KISZ-szervezetek ezekben a hónapokban. E téren azonban még nincs minden rendjén. Sok he-

lyen a KISZ-alapszervezetek még „nem vették át" ezt a feladatot a KISZ-bizottságoktól, s emiatt kevés a KISZ-ajánlás. Előfordulnak olyan esetek is, hogy a KISZ-alapszervezetek ajánlási jogát a KISZ-titkárok vagy vezetőségi tagok akarják gyakorolni. A Pestvidéki Gépgyárban és Tápiógyörgyén például anélkül, hogy a KISZ-taggyűlésen megtárgyalták volna, a KISZ-titkár aláírásával javasoltak fiatalokat párttagnak. De előfordultak hasonló esetek Veszprém megyében is. Ezeket az ajánlásokat a járási pártbizottságok nem fogadták el. Természetesen a KISZ-titkárnak vagy bármely KISZ-tagnak joga van saját nevében is az ajánláshoz, ha legalább 3 éve párttag és legalább 2 éve ismeri az illetőt, de a KISZ-szervezet nevében — ha a taggyűlés azt előzőleg nem hagyta jóvá — senkit nem ajánlhat.

Végül meg kell említeni, hogy *az utóbbi félévben megnőtt a felvétel a marxizmus—leninizmus esti egyetemet és középiskolát, továbbá a különböző politikai tanfolyamot végzettek köréből.* A tavalyi hasonló időszakhoz képest 18%-ról 15,8%-ra csökkent az általános iskola nyolc osztályát el nem végzettek köréből felvett tagok aránya és 34,7%-ról 37,5%-ra nőtt a középiskolát, egyetemet végzettek köréből. Az általános iskola nyolc osztályát el nem végzett új párttagok számára sok helyen első megbízatásként éppen a nyolc osztály elvégzését jelölték meg a pártszervezetek. Ez általában helyes törekvés, de nem szabad eltúlozni. Nincs értelme annak, hogy idősebb párttagokat — akiknek ez nagy megterhelést jelent — erre ösztönözzenek.

III.

A IX. kongresszus határozata és a Szervezeti Szabályzat több vonatkozásban is érinti a tagfelvételi munkát. Az eddigi tapasztalatok arra intenek, hogy a pártbizottságoknak és pártszervezeteknek nagyobb gondot kell fordítaniuk az elvek egységes értelmezésére és gyakorlati alkalmazására.

A kongresszus határozata kimondja, hogy „... *a jövőben sem törekszünk a párt taglétszámának gyors növelésére*". Ez azt jelenti, hogy a tagfelvételi munkában nem a számok hajszolására kell törekedni, hanem arra, hogy a pártba csak feddhetetlen, a párt politikáját magáévá tevő s annak megvalósításáért küzdeni kész, a munkában helytálló embereket vegyenek fel. Az utóbbi időben e tekintetben is javult a helyzet. Még mindig előfordul azonban, hogy egyes pártbizottságok csak azért bírálják az alapszervezeteket, mert kevés tagot vettek fel, és csak nagyon ritkán azért, mert esetleg „lazítottak" a követelményeken. Az ilyen gyakorlat a pártszervezeteket is abba az irányba befolyásolja, hogy — a bírálat megelőzése érdekében — a könnyebb megoldást válasszák és felvegyék mindazokat, akik jelentkeznek. Persze a kongresszus határozata nem jelenti azt, hogy elhanyagoljuk a tagfelvételt, nem ad

menlevelet egy pártszervezetnek sem ahhoz, hogy ne foglalkozzon rendszeresen ezzel a fontos kérdéssel. *Továbbra is erőfeszítéseket kell tenni, hogy az ipari üzemekben és a termelőszövetkezetekben a legjobb, legfejlettebb fizikai dolgozók, szakmunkások nagyobb számban kerüljenek a pártba. A pártszervezetek figyelmébe ajánljuk különösen azokat, akik az elmúlt időszak politikai akcióiban, illetve a szocialista munkaversenyben kitűntek.*

A tagjelöltség megszüntetése önmagában is olyan igényt támaszt, hogy a pártszervezetek fordítsanak nagyobb gondot a pártba jelentkezők elé állítandó követelményekre. Szem előtt kell tartani azt, hogy akit felvesznek a pártba, az a korábbiaktól eltérően — a párttag ajánlási jog kivételével — azonnal egyenjogú tagja lesz a pártnak. *Most egyszerre kell elbírálni azt, amit korábban két szakaszban — a tagjelöltfelvételnél és a tagfelvételnél — elbíráltak. Tulajdonképpen olyan mércét kell alkalmazni, mint korábban a párttagnak jelentkező tagjelöltekkel szemben. Ezért most sokkal jobban kell támaszkodni ebben a tömegszervezetekre és tömegmozgalmakra.* Megnőtt e tekintetben is a tömegszervezetekben és a különböző társadalmi szervekben dolgozó kommunisták felelőssége. Nekik kell segíteni, hogy pártonkívüli dolgozók közül — megismerkedve a mozgalmi munkával, a közéleti tevékenységgel — minél többen alkalmassá váljanak a párttagságra. De nekik kell ellátni bizonyos mértékig a kontroll szerepét is abban, hogy a szervezetükbe tartozók közül méltatlanok ne kerülhessenek be a pártba.

A pártba jelentkezőkkel szemben most magasabb követelményt kell állítani, mint korábban a tagjelöltekkel szemben. De ez nem jelenti azt, hogy a mércét olyan magasra emeljük, hogy azt csak kivételes képességűek tudják elérni. *Nem szabad a pártba jelentkezőkkel szemben magasabb követelményt állítani, mint a pártban már bentlévőkkel szemben. De nem jelenti azt sem, hogy mivel magasabb mércével mérünk, a felvett párttagok azonnal kész kommunistává válnak.* A pártba bekerült új tagokkal a pártszervezeteknek rendszeresen foglalkozniok kell, gondoskodniok nevelésükről, politikai képzésükről, pártmegbízatásokat kell adniok számukra.

Bár a Szervezeti Szabályzat elég világosan rögzíti a pártélet törvényeit a tagfelvétellel kapcsolatban is, mégis — a tapasztalatok szerint — érdemes a pártbizottságoknak nagyobb figyelmet fordítani a párt alkotmányának magyarázására és betartatására. Helyenként önkényesen értelmezik az ott rögzített előírásokat, megengedhetőnek tartják például, hogy „átmenetileg" a régi Szervezeti Szabályzat szerint vegyenek fel tagokat, vagy az ajánlóknál „nem ragaszkodnak" a 3 éves párttagsághoz és ahhoz, hogy 2 éves közös tevékenység alapján ismerjék a párttagnak jelentkezőt. Persze az új feltételek objektíve nehezítik a tagfelvételt, de ezzel előre szá-

moltunk is, s nem mondhatunk le betartásukról. Szinte minden megyében előfordult az elmúlt hónapokban, hogy az alapszervezetek nem voltak elég következetesek ebben, s a járási, városi pártbizottságoknak kellett közbelépniük, elutasítaniuk az ilyen ajánlást. Ugyanakkor az is előfordult például Pécs néhány pártszervezetében, hogy a 2 évi ismeretséget mereven értelmezték, csak az egy műhelyben vagy brigádban végzett közös tevékenységet ismerték el annak. Másutt csak abból az alapszervezetből fogadnak el ajánlót, ahol a jelentkező felvételét kérte. Az ilyen merev értelmezés nem helyes. *A közös tevékenység fogalmába kell érteni azt is, ha az ajánló és a jelentkező valamely tömegszervezetben, tanácsban stb. mint aktivista vagy tisztségviselő 2 évig tevékenyen együtt dolgozott. Éppen ebből eredően ajánló lehet az a párttag is, aki más pártszervezethez tartozik.*

A másik gyakori eset, amikor megsértik a Szervezeti Szabályzatot, a 21 éves korhatáron aluli felvétel. Már a Szervezeti Szabályzat tervezetének vitájánál többen szóvátették, hogy ez főleg a honvédségnél és az egyetemi ifjúságnál nehezíti majd a felvételt. Meg kell érteni, ha ez az alsó korhatár a tagjelöltség idején indokolt volt, akkor most, amikor a tagjelöltséget megszüntettük, még indokoltabb, hogy a pártba koruk alapján is tapasztaltabb, alapjában kialakult politikai és világnézettel rendelkező egyének kerüljenek be. Természetesen lehetnek a 21 éven aluli fiatalok között is kivételes érdemeket elért egyének, akik számára esetenként lehetővé kell tenni, hogy felvegyék őket a pártba. Ebből azonban nem lehet rendszert csinálni, minden ilyen felvételhez a budapesti, illetve a megyei párt-végrehajtóbizottság jóváhagyása szükséges.

Végül még egy gyakori — a tagfelvétellel kapcsolatos — szabálytalanságot kell szóvátenni. Az utóbbi időben is előfordult, hogy olyan taggyűlésen tárgyaltak tagfelvételi kérelmeket, ahol nem volt jelen a tagság kétharmada, tehát a taggyűlés határozatképtelen volt. A tagfelvétel politikai aktus, amiben a taggyűlés nem dönthet, ha nem határozatképes. Emellett figyelembe kell venni még azt, hogy a tagfelvételre is vonatkozik a Szervezeti Szabályzat 12/d pontja, amely kimondja, hogy személyi kérdések eldöntéséhez a jelenlévők kétharmadának szavazata szükséges.

A tagjelöltség megszüntetése, a tagjelöltek ügyének rendezése fontos esemény volt pártunk életében. Több mint 35 000 tagjelölt vált ebben az időben teljes jogú párttaggá. Ez hozzájárult pártunk szervezeti erejének növeléséhez. A tagfelvétel terén összegyűlt eddigi tapasztalatok alapján is azt lehet remélni, hogy a párt tagjai megértik a IX. kongresszus ezzel kapcsolatos határozatát és a jövőben úgy végzik ezt a munkát, hogy pártunk ezáltal tovább erősödik.

TÓTH MÁTYÁS,
az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának vezetője

A termelőszövetkezetek tevékenységének társadalmi oldala

Az új gazdaságirányítás reformjáról szóló pártdokumentumok számtalanszor aláhúzzák a mezőgazdasági termelőszövetkezetek természetének kettős jellegét. Azok egyrészt a tagok nagyüzemi gazdálkodást folytató *vállalata*, másrészt dolgozó parasztságunk *társulása*, legátfogóbb *társadalmi szervezete*. E kettősség a termelőszövetkezet tulajdonviszonyaiban gyökerezik.

Mindkét oldal egyformán nagyon jelentős, s a két oldal egysége kezdettől fogva jellemzi a termelőszövetkezeteket. A társadalmi fejlődés hol az egyik, hol a másik oldal erősítésének irányába hat. Az átszervezés időszakában a társadalmi-szervezeti oldal volt előtérben, hiszen maga az átszervezés is társadalompolitikai mozgalom volt. Az üzemgazdasági irodalomban helyesen mutatnak rá, hogy a kezdeti alapszabály-minták is sokkal inkább politikai-társadalmi-szervezeti szabályzatok, mintsem üzemszervezési előírások voltak. Az utóbbi időben azonban a termelőszövetkezet vállalatszerű gazdálkodásának kérdései kerültek előtérbe mind a termelőszövetkezetek gyakorlatában (különböző üzemszervezési, munkadíjazási, munkaszervezési formák), mind pedig a termelőszövetkezetekre vonatkozó párt- és állami dokumentumokban (vállalati önállóság, tevékenységi kör, munkadíjalap stb.). Ez a folyamat érthető, és a társadalmi fejlődés szempontjából szükségszerű. *A termelőszövetkezetek gazdasági megszilárdításának politikai természetű igénye egyenlő a közös gazdaságok vállalati jellegének erősítésével.* A vállalatszerű gazdálkodásnak nagyon sok külső és belső feltétele van (gazdasági, pénzügyi, szervezeti, jogi önállóság, továbbá olyan kategóriák, mint az alapképzés, önköltség-számítás stb.). E feltételek kidolgozása pedig napi feladat, mert egyrészt ez az egész gazdasági élet egyik központi kérdése, másrészt azok léte vagy hiánya *közvetlenül* és lényegében azonnal érinti a gazdálkodó egységet.

Kevesebb szó esik azonban arról, mit is kell értenünk jelen

viszonyaink között azon a megfogalmazáson, hogy a termelőszövetkezet *a tagok átfogó társas szervezete, társadalmi szervezete.* Amennyire jó, hogy a vállalati oldal kimunkálása szövetkezeti vezetőink között *tömegigénnyé* vált, — s a közgazdasági, jogi irodalom is alkotó módon elemzi e követelményből fakadó feladatokat — annyira nem jó, hogy a szövetkezetekben még nem vált általános társadalmi igénnyé a másik oldal megerősítése. Következésképpen sokan még nem gondolták végig, hogy mit ró rájuk a termelőszövetkezetek kettős természetének ez az oldala. S ezzel a tudományos—politikai irodalom is kevesebbet foglalkozik.

Ennek elemzésére, az eddiginél alaposabb vizsgálatára nemcsak azért van szükség, mert ez az oldal sajátos és a termelő ember szempontjából fontos feladatokat ró a termelőszövetkezetek vezetőire, hanem azért is, mert *a gazdálkodás vállalati oldala elszakíthatatlan összefüggésben van a társadalmi oldallal. A kettő szerves egységet alkot; a kölcsönös függés és feltételezettség állapotában vannak.* Az a körülmény, hogy a szövetkezet a tagság sajátos társadalmi szervezete, egyben meghatározza a termelőszövetkezet vállalatszerű működésének, vezetésének az állami vállalat működésétől és vezetési módszerétől eltérő sajátos vonásait is.

A teljesség igénye nélkül megpróbáljuk felvázolni, hogy a mai fejlődési viszonyaink közepette miben jelentkezik a társadalmi oldal lényege, milyen feladatokat ró az a termelőszövetkezeti vezetőkre, a helyi és a területi pártszervekre.

A kérdés vizsgálatánál a két oldal *társadalmi funkciójából* kell kiindulni. Ha azt mondjuk, hogy a termelőszövetkezet nem öncél, hanem a dolgozó parasztság felemelkedésének útja, akkor voltaképpen a vállalati oldal a termelőszövetkezet korszerű, nagyüzemi és jövedelmező gazdálkodásának megvalósítását célozza, a társadalmi oldal pedig azt, hogy a mezőgazdaságban ma a kizsákmányolás minden formájától mentes, de a tegnap még rétegekre bomlott parasztság egységes és kulturált szocialista parasztsággá kovácsolódjék össze. A kettő eredményeként válik parasztságunk anyagi létében gondtalanná, gondolkodásmódjában szocialistává. Ezekből kiindulva — nézetem szerint — a termelőszövetkezet társadalmi oldala jelen viszonyaink között négy tényezőben jut kifejezésre: a termelőszövetkezeti belső vezetés sajátosságaiban, a tagok érdekvédelmének az ipari dolgozóktól eltérő formájában, a szövetkezeti tagok komplex nevelési feladataiban, valamint a szövetkezeti szövetségek létében, sajátos felépítésében. Vizsgáljuk ezeket külön-külön.

A termelőszövetkezet vezetésének sajátosságai

A termelőszövetkezet kettős jellege meghatározza a vezetés kettős jellegét is. Azt egyrészt az egyszemélyileg vezetett válla-

latra, másrészt a társadalmi szervek kollektív vezetésére jellemző vonások uralják. A kétfajta vezetési típus kölcsönösen feltételezi egymást s természetszerű, hogy követelményeiknek és módszereiknek is összhangban kell lenni. A kettő közötti egység szükségességét azért kell hangsúlyozni, mert a vezetés egyik vagy másik típusának elhanyagolása a szövetkezet kettős jellegének elmosódásához vezethet: átalakul egyszemélyileg vezetett vállalattá, ahol a tulajdonostárs nem érvényesítheti úgy jogait, ahogy az a szövetkezeti tulajdonból ered; vagy akkor is a kollektívára bízzák a döntést, amikor egyszemélyi jogkör érvényesítésére van szükség. A vezetés kettős jellege a vezetés *rendszerében* és konkrét vezetési *feladatokban* is megnyilvánul:

a) Jóllehet mindkét termelői egységre — az állami vállalatra és a termelőszövetkezetre egyaránt — jellemző az a követelmény, hogy a dolgozókat maximálisan be kell vonni a döntések előkészítésébe, a vezetésbe, a demokratizmus és az egyszemélyi vezetés kötelező összhangjának követelményei a tsz-ben bizonyos fokig más formákban érvényesülnek, mint az állami vállalatoknál.

Az állami vállalatoknál minden termelési, áruforgalmi és vállalatfejlesztési kérdésben *végső fokon* az igazgatónak, illetőleg az egyszemélyi felelős vezetőnek kell dönteni. A termelőszövetkezetekben — éppúgy, mint az egyéb társadalmi szervezetekben — a *végső fokon való döntés nem egyszemélyi, hanem kollektív*. A termelőszövetkezeti demokrácia fogalma tehát tágabb körű, mint a vállalati demokrácia fogalma.

A vezetésnek ezt a sajátosságát rendkívül szabatossággal juttatja kifejezésre a termelőszövetkezeti törvénytervezet, amikor elosztja a hatásköröket a *közgyűlés*, a *vezetőség* és az *ellenőrző bizottság* között. A döntési jogkör gyakorlásának kollektív volta persze korántsem azt jelenti, hogy a termelőszövetkezetekben nincsen helye az egyszemélyi jellegű vezetésnek. De az egyszemélyi vezetés nem „végső fokon" jelentkezik, mint az állami vállalatnál, hanem csak meghatározott időben, körben és túlnyomórészt *üzemi* jellegű végrehajtási feladatok vonatkozásában. Egyszemélyi vezető az elnök, a mezőgazdász, a könyvelő, a brigádvezetők stb. *Végső fokon az egyszemélyi vezetőket azonban mindig a kollektíva utasítja, a kollektíva határozatait hajtják végre,* illetőleg önálló döntési jogkörükben elhatározásaikat a kollektíva által megjelölt irányvonal szellemében kell végrehajtaniok. Ezen az alapelven az sem változtat, hogy az új szövetkezeti törvény körültekintően szabályozza az egyszemélyi vezetők (szakvezetők) számára fenntartott döntési jog-

köröket. Ugyanakkor beszámolási kötelezettséggel tartoznak annak a kollektívának, amely megválasztotta őket.

b) Ezzel áttértünk arra a második megkülönböztető vonásra, amely a termelőszövetkezeti vezetésben a társadalmi jelleget kifejezésre juttatja. A termelőszövetkezet vezetőit mindig az adott szövetkezet tagsága *választja,* míg az állami vállalat vezetőit az állam *nevezi ki.*

c) A termelőszövetkezet két oldalából adódó feladatok a kollektív vezető szerveknél elvileg egységben jutnak kifejezésre, hiszen a közgyűlés és a vezetőség — és jogkörében az ellenőrző bizottság — minden termelőszövetkezeti kérdésnek a gazdája. Az egyszemélyi vezetésnél azonban kívánatos bizonyos — nem mereven elhatárolt — munkamegosztás. Ha joggal elvárjuk a főmezőgazdásztól és a főkönyvelőtől, hogy gazdái legyenek elsősorban a gazdálkodás szakmai és pénzügyi kérdéseinek, akkor a társadalmi oldal követelményeinek betartása és érvényesítése — egyéb feladatai mellett — elsősorban az *elnöknek* és nem utolsó sorban a termelőszövetkezet *párttitkárának a feladata.* Az elnök ilyen irányú többlet-feladatköre abból következik, hogy míg az egyéb egyszemélyi vezetők rendszerint szakvezetők, egyedül az elnök a termelőszövetkezet *egészének* vezetője és felelős képviselője, mind a szövetkezeti tagok, mind a külső szervek előtt.

d) A termelőszövetkezet vezetésének társadalmi jellegét erősíti az is, hogy a szövetkezet — gazdasági és társadalmi — ügyeinek előkészítésében jelentős szerepe van a tagokból választott különböző szakbizottságoknak (ellenőrző; szociális; kulturális; sportbizottság; termelési jellegű bizottságok stb.).

A dolgozó tagok érdekvédelmének sajátos helyzete

Az állami vállalat dolgozóinak érdekvédelmét anyagi, szociális és kulturális ügyeikben a *szakszervezet* látja el. A szakszervezetnek ez a funkciója igen részletesen kimunkált.

A termelőszövetkezetekben nincs szakszervezet. Ez azonban nem zárja ki, hogy a gazdaság vezetésében ne keletkezzenek olyan időleges ellentmondások a tagok és vezetők között, amelyeknél indokolt volna olyasfajta védelmet biztosítani a szövetkezeti tagnak is, mint az állami vállalat dolgozójának. Nem lehet e kérdést sommásan elintézni azzal, hogy erre nem kerülhet sor, mert a tag a tsz tulajdonosa, következésképp a tulajdonos nem kerülhet ellentmondásba önmagával. A IX. kongresszus határozata és az új gazdasági mechanizmusra vonatkozó pártdokumentumok eléggé határozottan rámutattak a tsz-tag kettős helyzetére: a tag egyfelől

tulajdonosa, másfelől munkavállalója termelőszövetkezetének. A tag *tulajdonosi helyzete* egyáltalán nem zárja ki, hogy például *munkavégzése* során (tehát dolgozói pozíciójában) ne kerülhetne ellentétbe egyes kérdésekben (munkabeosztás, a munkaruha-ellátás, baleset elleni védelem stb.) a vezetéssel, elsősorban az egyszemélyi gazdasági vezetővel. Ennek valószínűsége azért is fennáll, mert a szakvezetők — egyébként a vállalati oldal követelményeiből kiindulva és tegyük hozzá, helyesen — az eddiginél szélesebb jogkört élveznek (pl. a mezőgazdász első fokon *fegyelmi* jogkört is gyakorol, de jogosult lesz arra is, hogy első fokon *kártérítési* kötelezettséget állapítson meg).

Hangsúlyozni kívánom, hogy nem olyan érdekvédelemre gondolok, amelyet az állami vállalat alkalmazottja élvez, mert az járhatatlan út. Hiszen a szövetkezeti formának éppen az az egyik sajátossága, hogy a tagság ha nem elégedett valamelyik vezetővel, azt végső fokon leválthatja. De *az ellentmondás kialakulása és a „végső fokon" való megoldás között még sok elintézési mód kínálkozik.* Áll ez különösen az *egyedi* esetekre, amelyeknél egyedi megoldásra és nem a jelzett generális elbánásra van szükség.

A jelenlegi rendezés elvi alapja az, hogy a tagság érdekvédelmének szerve első fokon a vezetőség, másodfokon pedig a szövetkezet közgyűlése. A dolgozó tehát munkakörülményeivel, javadalmazásával, általában tagsági viszonyával kapcsolatos sérelme orvoslása érdekében e *kollektív* szervekhez fordulhat. Éppen ez egyik magyarázata annak a megoldásnak, hogy a vezetés választott tagsága (igazgatóság) nem teljesen azonos a termelőszövetkezeti — egyszemélyi — szakvezetőkkel. (Más kérdés, hogy a vezetőségi tag szakvezetők tanácskozási joggal részt vesznek a vezetőségi üléseken). Bizonyos esetekben a közgyűlés határozatával szemben jogorvoslati kérelemmel lehet fordulni a bírósághoz, illetőleg a felügyeletet gyakorló tanácsi szervekhez.

A szövetkezeti dolgozók érdekvédelmének sajátossága, hogy mindazon jogok, amelyeket az állami vállalatoknál a szakszervezet gyakorol a vállalat irányításával kapcsolatban, a termelőszövetkezetben a kollektív vezetőszerveket illeti meg.

a) A szakszervezetek a vállalatok életében *véleményezési joggal* rendelkeznek a fejlesztéssel, termeléssel, a dolgozók élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos kérdésekben. Ez a jog a szövetkezetben lényegében az egész tagságot megilleti, amely jogát közvetlenül gyakorolja a közgyűlésen vagy részközgyűlésen, vagy közvetve gyakorolja a küldöttgyűlésen.

b) Közismert, hogy az új gazdaságirányítás rendszerében nemcsak maga a vállalat, hanem a különböző szinten elhelyezkedő vezetők is nagyobb önállóságot kapnak egyes

kérdésekben. Kétségtelen, hogy a vállalatok vezetői mindent megtesznek annak érdekében, hogy az önállóságból fakadó jogkörüket társadalmi rendszerünk követelményeivel összhangban gyakorolják. De nem kizárt az sem, hogy egyes döntések nem lesznek teljes összhangban a szocialista törvényekkel, a szocialista erkölccsel. Ilyen esetekre vonatkozik a *szakszervezet vétójoga.* A termelőszövetkezetekben hasonló esetekben ezt a jogot a tagság *gyakorolja.* Minthogy a közgyűlés elég ritkán ül össze, az ellenőrzés hatékonyságának fokozása érdekében az új szövetkezeti törvény bővíti az ellenőrző bizottság hatáskörét. Jogosult a termelőszövetkezet működésével és gazdálkodásával kapcsolatos bármely ügyet megvizsgálni, kezdeményezheti a közgyűlés összehívását stb. Az ellenőrző bizottság csak a közgyűlésnek van alárendelve, s tagjait a tisztség tartama alatt más munkakörbe vagy más munkahelyre áthelyezni csak a közgyűlés hozzájárulásával lehet.

c) Az ún. *önálló szabályozási jog* viszont eddig a vállalati szakszervezetekben kevésbé érvényesült és maga a dolog természeténél fogva teljesebben érvényesült a termelőszövetkezetekben. Ismeretesek olyan törekvések, hogy pl. a vállalatnál rendelkezésre álló anyagi kereteken belül önálló jogot kellene biztosítani a szakszervezetnek a dolgozók szociális, egészségügyi és kulturális ellátását illetően. Sőt az új Munka Törvénykönyve a *vállalati szabályzatok* elkészítésénél is jelentős beleszólást biztosít a szakszervezetnek. Ez a típusú szabályozási jog a termelőszövetkezetekben az utóbbi években már egyre inkább megizmosodott. S ez nemcsak a saját alapszabály elkészítésében, hanem a munkarend, az ügyrend, a termelőszövetkezeti munkamegállapodás-minták területén is kifejezésre jut. Ennek elvi alapját abban látjuk, hogy a jog társadalmasodása a termelőszövetkezeti mozgalomban eddig is az egyes szövetkezetek keretében, tehát az adott gazdálkodási egység szintjén jutott kifejezésre, míg a vállalatoknál SZOT, tehát központi szintű szabályokban.

A tagok nevelésének komplex volta

A gazdasági mechanizmusról szóló dokumentumok nyomatékosan aláhúzzák, hogy a szakszervezetek hatáskörébe nemcsak az érdekvédelmi feladatok ellátása tartozik. Nevelik és szervezik is a dolgozókat a társadalom gazdasági és politikai erejének növelésére, keretet teremtenek ahhoz, hogy a dolgozók e szocialista tulajdonviszonyoknak megfelelően részt vegyenek a gazdálkodásban, az igazgatásban. Nevelik és mozgósítják a dolgozókat a tuda-

tos termelő és vezetői tevékenységre, a szocialista munkaerkölcsre, a kultúra elsajátítására.

Ha abból az alapvető igazságból indulunk ki, hogy a termelőszövetkezeti termelés fellendítésében döntő jelentősége van a szubjektív tényezőnek, az embernek, akkor változatlanul igaz az is, hogy a szövetkezetek milliós tagságának van még mit tenni a szövetkezeti mozgalom további fellendítéséért. Nem feledkezhetünk meg olyan körülményekről sem, hogy ezekben az években szilárdul meg a közös tulajdonhoz való viszony, a kollektív munka értékrendje, másfelől ebben az időben bomlik fel a hagyományos, zárt, régi családi forma: a paraszti család gazdasági, társadalmi szempontból vegyes összetételű családdá alakul, s csak a háztáji keretek erejéig termelési egység.

Mindezek indokolják, hogy a szövetkezetek nevelő tevékenységét az eddiginél jobban hangsúlyozzuk. Tartalmát tekintve azonos az egész társadalom előtt álló nevelési feladatokkal, de sajátosan *a parasztság helyzetéhez, a mezőgazdaság szocialista átszervezéséhez és az egyes szövetkezetek adottságaihoz igazodik.* Végeredményben tartalmát egyfelől a korszerű nagyüzem működtetésének az emberekkel szemben támasztott követelménye, illetőleg az egységes szocialista parasztság kialakításának igénye szabja meg.

Fő irányait ma a következőkben látjuk:

A szövetkezeti gondolat, a szövetkezeti összetartozás érzésének további szilárdítása. Ez a kollektív embertípus kialakítását gyorsíthatja, s jelentős szerepet játszik abban, hogy a parasztság és a munkásság közötti *érdekazonosság tudatazonossággá* is váljék. E vonatkozásban ma különös jelentősége van a *szövetkezeti tulajdon* szerepének, erősítésének, nagyüzemi fegyelmezett munkára való nevelésnek. A szövetkezeti nevelő tevékenység szerves része a *világnézeti* nevelés. Jelen időszakban különösen jelentős a szövetkezeti tagok *szakirányú* nevelése, hiszen a gépesítés és a kemizálás gyors üteme szakmailag jól felkészült tagokat igényel. Nem utolsó sorban a szövetkezeti nevelésnek segítenie kell a tagok *általános műveltségének* gyarapítását is, mert ez az előbbi nevelési célok megvalósításának fontos eszköze és alapvető feltétele. A dolgozó parasztság oktatásában, nevelésében sok tekintetben még ránk vár annak a hatalmas űrnek a pótlása, amelyet a Horthy-korszak örökségül hagyott ránk; felnőtt paraszti lakosságunk jelentős része az általános iskola 6 osztályát sem végezte el. Márpedig nem közhely az a tétel, hogy a termelés világszínvonala művelt termelőket tételez fel.

A szövetkezeti nevelő tevékenységnek *közvetlen* és *közvetett módszereit* kell megkülönböztetnünk. A közvetlen forma a szövetkezet lényegéből fakad. A tagok azzal, hogy részt vesznek a szövetkezet társadalmi oldalából fakadó szervezeti életben, gyakorolják jogaikat és kötelezettségeiket (vezető szervek megválasztása, fon-

tosabb ügyek eldöntése a közgyűlésen), részt vesznek a szövetkezet különböző bizottságaiban stb. Mindez már önmagában nevelő hatású, mert ezek a szocialista demokratizmus fontos iskolái. *A szövetkezet demokratikus vezetése tehát jelentősen elősegíti a szocialista közösséggé formálódást.* Ugyanakkor az is ismert, hogy a demokratizmus követelménye feltételezi a tagok magas fokú *társadalmi öntudatát.* A demokratizmus gyakorlása és a nevelési célkitűzések megvalósítása kölcsönösen hatnak egymásra.

A társadalmi nevelés közvetett formáit a szövetkezet úgy valósítja meg, hogy öntevékenyen — önállóan vagy más állami, illetőleg társadalmi szervvel együtt — szervezi és működteti a szövetkezeti tagok nevelését szolgáló különböző intézményeket, mint pl. szövetkezeti könyvtárakat, kultúrházakat stb. A közvetett forma aktivizálja a kulturális szempontból addig a lehetőségek hiánya folytán passzív szerepre kényszerült parasztok tízezreit. E formák sikeres tevékenységének alapfeltétele a pártszervezetek, az állami kulturális és oktatási intézmények kezdeményező és irányító szerepe.

Ezekből a megfontolásokból indult ki az új termelőszövetkezeti törvény-tervezet, amikor elrendelte külön *kulturális alap* létesítését. Eddigi szabályaink szerint ugyanis együtt kezelték a szociális és kulturális alapot, s a kulturális célokra szánt összegek nagy részét szociális feladatok megoldására fordították.

Az új szövetkezeti törvény létrehívja a szövetkezetekben a *kulturális bizottságot* is. A jogszabály szerint az oktatási és kulturális bizottság feladata a tagok, családtagjaik és az alkalmazottak általános és szakmai képzésének, továbbképzésének, valamint az ismeretterjesztésnek megszervezése s a különböző kulturális rendezvények lebonyolítása. Hadd emeljünk ki feladatai közül néhányat: előkészíti és a vezetőség elé terjeszti a termelőszövetkezet oktatási és kulturális tervét; a kulturális és ismeretterjesztéssel foglalkozó állami és társadalmi szervekkel együttműködve vagy önállóan tanfolyamokat, szakmai tapasztalatcseréket, ismeretterjesztő és egyéb előadásokat szervez; javaslatot tesz a különböző iskolára küldött személyekre, a társadalmi ösztöndíjak adományozására stb. Nagyon lényeges az a tervezett rendelkezés, hogy a bizottság maga dönt a vezetőség által meghatározott összeg erejéig az oktatási és kulturális célokra rendelkezésre álló eszközök felhasználásáról.

Nagyon igaza van annak a megállapításnak, hogy „A fejlesztési terv végrehajtását meg kell előznie a szak- és betanított munkások képzésére vonatkozó tervek megvalósításának". A szövetkezet oktatói-nevelési tervének *meg kell előznie a szövetkezet gazdasági fejlesztési tervét, hiszen a feladatok végrehajtásához megfelelő ismeretekkel rendelkező, illetőleg a gazdasági döntő-*

sek végrehajtásához megfelelő tudati szinten levő tagságra van szükség. Nem lehet tehát eléggé aláhúzni *a termelőszövetkezet oktatási-nevelési tervének fontosságát.*

A termelőszövetkezetek társadalmi képviseleti szervei

A termelőszövetkezetek társadalmi funkciója *össztársadalmi szinten* is kifejezésre jut. A termelőszövetkezeti mozgalom társadalmi hivatása, nemkülönben fejlődési iránya azt igényelte, hogy a mozgalom egészét érintő kérdésben a termelőszövetkezet tagsága időről időre képviselői útján összeüljön és azokban döntsön. Amikor tehát a közelmúltban lezajlott a Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusa, illetőleg lezajlottak az azt megelőző megyei küldöttválasztó értekezletek, tulajdonképpen ezzel a magyar termelőszövetkezeti mozgalom régi hiányát pótoltuk: így lett teljes a termelőszövetkezetek tevékenységének társadalmi oldala. *A párt IX. kongresszusa tehát nemcsak a termelőszövetkezetek vállalati oldalára, hanem társadalmi oldalára is igen nagy súlyt helyezett.* A Termelőszövetkezetek Országos Kongresszusa ki is mondta, hogy a Termelőszövetkezeti Szövetségek egyik fő feladata a vállalatszerű gazdálkodás mellett a szövetkezetek demokratikus működésének segítése, valamint a tsz-ek érdekvédelmének ellátása.

A fejlődésnek ez az iránya kétségtelenül új feladat elé állítja pártszervezeteinket. Ha abból indulunk ki, hogy az I. kongresszus milyen jelentős határozatot hozott (termelőszövetkezeti és földjogi törvény elveinek jóváhagyása, a termelőszövetkezeti területi szövetségek alapszabály-mintájának jóváhagyása), joggal várhatjuk, hogy a következő kongresszuson is szerepel majd jónéhány döntésre érett fontos kérdés. De hogy ezt a *funkciót* a szövetkezetek demokratikusan választott társadalmi szervei (beleértve a területi szövetséget is) miként töltik be, sok múlik azon, hogy pártszervezeteink hogyan segítik, támogatják a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésének eme újabb hajtásait.

A termelőszövetkezetek tevékenységének társadalmi oldalával kapcsolatban megtisztelő és felelősségteljes munka hárul a termelőszövetkezeti és a területi pártszervekre. Alapvető politikai feladatuk, hogy elősegítsék azoknak az intézményeknek törvényszerű működését, amelyek éppen a társadalmi oldal kibontakozását és működését hivatottak biztosítani. Segítenek meghatározni a termelőszövetkezetek legfontosabb politikai-gazdasági-kulturális feladatait. Ellenőrzik, hogy a gazdaságok vezetői, illetve vezető szervei eleget tesznek-e a termelőszövetkezet társadalmi oldalából fakadó kötelezettségeknek.

Dr. Nagy László
kandidátus,
tanszékvezető, egyetemi tanár

Összevont termelőszövetkezetek egységes pártvezetőségeinek munkája

Vas megyében az objektív és szubjektív feltételekből adódóan kezdetben sok kis területű termelőszövetkezet alakult. A vezetők és a szövetkezeti parasztság az első évek tapasztalatai alapján felismerték, hogy korszerű nagyüzemi mezőgazdasági termelést az elaprózott szövetkezetekben nem lehet megvalósítani, a nagyüzem adta lehetőségeket csak kevéssé tudják kihasználni. A termelőerők — ezen belül a termelési eszközök, a föld, a gépek, a beruházások, valamint a szellemi erők koncentrálása, hatékonyságuk fokozása és jobb kihasználása, a gazdaságosabb termelés megvalósítása, a tagság jövedelmének növelése — mind az összevonások meggyorsítását követelték.

Az átszervezés befejezésekor 1962-ben 263 termelőszövetkezet alakult. Ezek száma 1966-ban már 151-re csökkent. Az átlagos terület 2014, szántó 1373 kh. Az egyesüléshez jelentős segítséget adott a párt megyei végrehajtó bizottságának 1966 augusztus 18-i ülése, mely elemezte a termelőszövetkezetek összevonásának további lehetőségeit és feladatait.

Új helyzet a pártmunka számára

A termelőszövetkezetek egyesítése új helyzetet teremtett a pártmunka számára; megnövekedett és új vonásokkal gazdagodott a pártalapszervezetek szerepe, tevékenysége. A szövetkezeti gazdaságok koncentrációja megkövetelte, hogy a pártalapszervezetek felépítése, irányító, szervező és ellenőrző tevékenysége a megváltozott körülményekhez igazodjék. A párt megyei végrehajtó bizottsága 1967 februárban az egyesülések tapasztalatait ismét megvitatva hangsúlyozta, hogy „keresni kell a több pártszervezettel rendelkező szövetkezetek legjobb szervezeti formáját",

elő kell segíteni az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek létrehozását, helyes munkamódszereik kialakítását.

A Pártélet 1965 augusztusi számában *„A községi pártbizottságok és pártvezetőségek szerepe"* címmel megjelent *Terék György* vitaindító cikke. Az azt követő hozzászólások s végül az 1966 februári számban közzétett vitazáró cikk segítséget adott az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek hatáskörének és munkamódszereinek kialakításához. A községi pártvezetőségek irányító és koordináló munkája azonban eltérő vonásokat is mutat az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek feladataival szemben. E sajátosság elsősorban az, hogy míg a községi pártvezetőségek egy adott közigazgatási egységen belül más-más jellegű alapszervezeteket fognak össze, addig az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek egy termelési bázisra épülnek, s az alapszervezetek, állami és társadalmi szervezetek több községben helyezkednek el.

A IX. pártkongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat megfelelő keretet ad a szervezeti felépítés kialakításához és az egységes termelőszövetkezeti vezetőség feladatainak meghatározásához. A IV. fejezet 23. pontja világosan kimondja, hogy „Azokban a *termelési*, hivatali, intézményi, vagy közigazgatási egységekben, ahol több alapszervezet van, de 200-nál kevesebb a párttagok száma, összevont taggyűléseken kétévenként csúcsvezetőséget és titkárt választanak. A csúcsvezetőség feladata a pártszervezetek munkájának *irányítása, összehangolása*, főbb kérdésekben az egységes álláspont kialakítása, közös akciók, rendezvények szervezése, a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták munkájának irányítása. A csúcsvezetőségnek évenként legalább egyszer, az összevont taggyűlés előtt, be kell számolnia munkájáról."

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek létrehozása tehát a gyakorlat által diktált és a szervezeti szabályzatban is megfogalmazott új követelmény. Okait a következőkben lehet röviden összefoglalni.

— A mezőgazdaságban — a termelőerők további fejlődése igényeként — a termelőszövetkezetek túllépték egy-egy község határát, több falu szövetkezetének egyesülésével nagyobb gazdasági egységek alakultak ki. Az összevonással egy-egy gazdaságban több, 2—5 községben levő önálló, kisebb létszámú pártalapszervezet működik. Ezek irányítása, összefogása, munkájuk koordinálása, a gazdasági vezetők segítése és ellenőrzése csak az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek útján lehetséges.

— Mivel a gazdasági egység több községet fog át, ezért fontos, hogy az e községekben tevékenykedő tanácsokat,

tömegszervezeteket, tömegmozgalmakat és más egyéb szervek munkáját is koordinálják, nemcsak a községeken belül — amely az alapszervezetek feladata — hanem a községek között is. (Közös akciók, rendezvények stb.)

Az összevont termelőszövetkezetekben működő alapszervezetek és a járási pártbizottságok az egyesítést követően felismerték az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek létrehozásának szükségességét; alig néhány héttel a sárvári járásban történt összevonás után a járási pártbizottsági ülésen már több tsz pártalapszervezetének titkára, a pártbizottság több tagja sürgette az egységes termelőszövetkezeti vezetőségek mielőbbi létrehozását. A felszólalók példákkal bizonyították, hogy ennek hiánya máris nagyon érződik, halogatása több problémát okozna.

Ez év első hónapjaiban 8 összevont termelőszövetkezetben alakult meg az egységes pártvezetőség. A korábbi években alakult nyolccal együtt számuk 16-ra emelkedett. Ezek csaknem 50 alapszervezet munkáját irányítják, koordinálják. A következő hetekben újabb egységes vezetőségek létrehozását tervezik a járási pártbizottságok.

Hatáskör a gyakorlati munkában

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek létrehozása egyetértésre talált mindenütt. A hatáskör megítélésében és gyakorlati érvényesítésében azonban már nem ilyen egyértelmű a helyzet.

Vannak, akik az alapszervezetek önállóságára hivatkozva az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőség hatáskörét a gazdaságszervező, segítő és ellenőrző tevékenység területére, vagy csak koordináló szerepére szűkítik le. Véleményük szerint az egységes pártvezetőség csak önmaga számára hozhat határozatokat. Ezek az elvtársak megfeledkeznek arról, hogy a szervezeti szabályzat kimondja: „A csúcsvezetőség feladata a pártszervezetek munkájának irányítása . . .” a koordinálás és egyéb feladatok mellett.

Ugyanakkor előfordulnak olyan esetek is, hogy az egységes pártvezetőségek esetenként az alapszervezetek megkerülésével, azok megkérdezése nélkül, önállóságuk megsértésével döntenek olyan kérdésekben, melyek az alapszervezetek hatáskörébe tartoznak. Ez helytelen és megengedhetetlen.

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségeknek át kell fogniok a pártmunka valamennyi területét; a gazdaságszervező, segítő és ellenőrző tevékenységet, az eszmei, politikai nevelőmunkát és a pártépítéssel összefüggő feladatokat. Ugyanakkor

fontos annak hangsúlyozása, hogy tevékenységük nem sértheti az alapszervezetek önállóságát, s nem csorbíthatja a járási pártbizottságok hatáskörét.

Gazdaságszervezés, segítés, ellenőrzés

A termelést segítő és ellenőrző munka igen lényeges helyet foglal el az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek munkájában. Követelménye, hogy ez ne jelentsen apró részletkérdésekbe való beavatkozást, ne csökkentse a gazdasági vezetők felelősségét, hanem azt befolyásolva a jelentősebb, a termelőszövetkezet egészét érintő kérdésekre koncentrálódjon. Például: a termelés irányának, szerkezetének alakítása, a beruházások gazdaságossága, elhelyezése, kihasználása; a géppark összetétele, növelésének iránya, gazdaságossága, kihasználása és célszerű üzemeltetése; a munkaerőgazdálkodás és munkaszervezet helyzete; a jövedelemelosztás rendszere, tökéletesítésének feladatai; a szövetkezeti vezetés színvonala, kiválasztása, képzése; a foglalkoztatás növelésének lehetőségei, a melléküzemági tevékenység bővítése; az új agró- és zootechnikai módszerek elterjesztésének elősegítése; a mezőgazdasági munkaversenyek és szocialista brigádmozgalom fejlesztése; a zárszámadások politikai előkészítése; a termelőszövetkezeti demokrácia érvényesülése és fejlesztése.

A felsorolás természetesen nem teljes. Törekedni kell a közgazdasági elemző munka színvonalának emelésére is. Azonban legalább ilyen fontos, hogy a termelőszövetkezeti egységes pártvezetőségek a gazdasági kérdések mögött mindig lássák az embert, kutassák a gazdasági döntések emberi kihatásait. A legfontosabb kérdésekben kérjék ki az alapszervezetek, a kommunisták véleményét.

Eszmei, politikai és kulturális nevelőmunka

Az eszmei, politikai és kulturális nevelőmunka területén elsősorban az elvi irányítás, a felsőbb pártszervek határozataiból adódó feladatok értelmezése és a koordinálás az egységes pártvezetőségek feladata.

A vasvári és szentgotthárdi járás egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségei közös politikai akciókat és egyéb rendezvényeket is szerveztek a termelőszövetkezethez tartozó községek párt-alapszervezeteivel és tömegszervezeteivel. (Például nagyobb állami ünnepségeket, közös kulturális és sportprogramokat, ifjúsági találkozókat, munkás-paraszt találkozókat közösen rendeztek stb.) Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek által kezdeményezett közös akciók elősegítették a pártalapszervezetek,

a kommunisták, a tömegszervezetek s a dolgozó parasztság egymáshoz való közeledését.

Az egységes pártvezetőségek sokat tettek a kommunisták és a termelőszövetkezeti tagság *gyorsabb tájékoztatása* érdekében. Közelről sem használták ki azonban e szervezeti forma minden lehetőségét. Mindenesetre tekintélyük növekedését jelzi, hogy mind többen fordulnak hozzájuk személyes gondokkal vagy éppen a közösséget érintő javaslatokkal.

A termelőszövetkezetek összevonása egy sor ellentmondást megold. A fejlődés azonban új ellentmondásokat is hoz magával. Ezek, ha az egységes pártvezetőségek nem reagálnak rá, fékezhetik az előrehaladást, éket verhetnek a vezetők és a termelőszövetkezeti tagok, a tagok és az alkalmazottak, az egyes községek tagsága, párt-, állami, tömegszervezeti vezetői közé is. Sok ilyen esettel találkoztunk már az elmúlt években. Például: „Miért nem a mi községünkben építik fel a tehénistállót?" „Mi az anyaközség gyarmata vagyunk?" „Miért így alakult a növénytermesztés, illetve állattenyésztés szerkezete a mi községünkben?" „A háztáji földjeink kevesebb trágyát kaptak vagy rosszabb minőségűek, mint a másik községben" stb.

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségeknek választ kell adni ilyen kérdésekre s elő kell segíteni azt, hogy a szövetkezetek összevonását kövesse az adottságokat figyelembe vevő, reális településfejlesztési politika is. (Szövetkezeti és kulturális központok kialakítása.)

Pártépítési tapasztalatok

A pártvezetőségek feladata a hatáskörükbe tartozó alapszervezetek erősítése, fejlesztése a pártmunka valamennyi szférájában. Itt néhány lényeges feladatot emelnénk ki:

1. Segítséget kell adni az alapszervezetek munkastílusának csiszolásához, tökéletesítéséhez. (Termelést segítő, kulturális-nevelő munka, káderekkel való foglalkozás, tömegszervezetek és mozgalmak pártirányításának módszerei.)

2. Az alapszervezetek tagfelvételi munkájának elemzése lehetővé teszi a jó tapasztalatok elterjesztését. Az egységes pártvezetőségeknek tanulmányozni kell a gyengébb pártépítő munka okait, pozitív és negatív vonásait, fel kell ismerni a mezőgazdasági dolgozók összetételében beállott változásokat, a IX. kongresszus parasztsággal kapcsolatos szociálpolitikai intézkedéseinek kedvező hatásait a tagfelvételi munka javítása szempontjából is. (A fiatalok egy része visszaáramlik, a szakmunkások aránya növekedik a termelőszövetkezetekben stb.)

3. Lényeges feladatuk, hogy elősegítsék a pártirányítás elveinek érvényesülését a tanácsoknál, tömegszervezeteknél. Kezdeményezzenek a tömegszervezetekben a különböző községek közötti rendezvényeket, és ezeket hangolják össze. Időközönként tanácskozzanak egy-egy tömegszervezetben dolgozó kommunistákkal.

4. Megyénkben az elmúlt évben több községi tanácsot összevontak. Ott, ahol az összevont tanácsok felépítése a gazdasági egységet követi, azok pártirányítása és ellenőrzése az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek feladata lett. A termelőszövetkezetek vezetőivel, vezetőségeivel, a termelőszövetkezetek különböző bizottságaival való szoros kapcsolat az egységes vezetőség munkájának hatékony feltétele. Éppen ezért törekedni kell a helyes kapcsolat kialakítására. A termelőszövetkezetre vonatkozó határozatok, javaslatok csakis így valósulhatnak meg maradéktalanul. Az egységes vezetőség a fontosabb témákat tárgyaló küldött-, illetve közgyűlések előtt vegye figyelembe az alapszervezetek javaslatait, majd alakítsa ki saját álláspontját, és a meggyőzés eszközével, a párttagság aktivizálásával (gyűléseken, brigádértekezleteken) juttassa érvényre elgondolásait, javaslatait. Használják fel e fórumokat az agitációs-politikai munkára, a párt politikájának magyarázására, a termelőszövetkezeti tagság tájékoztatására és mozgósítására.

5. Fontos a párt káderpolitikai célkitűzéseinek biztosítása az egységes vezetőségek hatáskörébe tartozó kádereknél. Ezért segíteniük kell az alapszervezeteket abban, hogy e követelményeknek ők is megfeleljenek. Tisztázni kell, hogy az egyes káderek hatáskörileg hova tartoznak; az egységes pártvezetőséghez-e vagy az alapszervezetekhez. Ehhez a járási pártbizottságoknak kell segítséget adniuk.

Munkarend és munkaterv

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek az eddigi gyakorlat szerint havonta rendszeresen üléseznek, a feladatoktól függően esetenként és helyenként rendkívüli vezetőségi ülést is összehívnak. Több helyen alkalmazzák az úgynevezett „vándorülések" formáját. (Minden vezetőségi ülést más-más községben tartanak. Évente általában 2—4-szer tartanak összevont taggyűlést, egyes helyeken ezt is vándorgyűlések formájában.)

Összetételük kialakítása tekintetében nem egyforma a gyakorlat. A szentgotthárdi járásban nem minden alapszervezeti titkár tagja az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségnek, de az ülésen meghívottként részt vesznek. Az egységes vezetőségek tit-

kárai egyik alapszervezet vezetőségének sem tagjai. A sárvári járásban — ez az általános a többi járásban is — az alapszervezeti párttitkárok egyúttal az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek tagjai, az egységes vezetőségek titkárai egyúttal az egyik alapszervezet titkári funkcióját is betöltik.

A vezetőség tagja általában a termelőszövetkezet elnöke vagy főagronómusa és az összevont községi tanács elnöke is. A vezetőség 5—11 tagból áll, attól függően, hány és milyen nagyságú alapszervezet tartozik hozzá. Ott, ahol az alapszervezeti titkárok az egységes vezetőségek tagjai, reszortfelelősi munkamegosztás érvényesül. Általában a következő reszortok alakultak ki: titkár; titkárhelyettes; termelési felelős; agitációs és propagandafelelős; tömegszervezeti felelős. Ezenkívül az egységes pártvezetőségek létszámától függően egyéb reszortokat is alakítanak ki. (Pl. gazdasági felelős, a munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom felelőse stb.)

A 16 egységes pártvezetőségi titkár közül a termelőszövetkezet csupán két elvtársat függetlenített. Általános törekvés azonban — főleg a sárvári járásban —, hogy ezeket az elvtársakat a feltételek megérlelődésével félig vagy teljes egészében függetlenítsék. Helyesnek tartjuk azt a módszert, amit ugyancsak több helyen alkalmaznak, hogy az egységes vezetőség titkárának munkaköre a termelőszövetkezetben lehetővé teszi a politikai munkát.

Az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek feladata, hogy az alapszervezetek munkaterveit koordinálják, a tömegszervezetek több községet érintő rendezvényeit összehangolják. Épp ezért az egységes pártvezetőség munkatervét célszerű az alapszervezetek és tömegszervezetek munkatervei előtt elkészíteni, hogy ezekbe a javasolt közös párttaggyűléseket, tömegszervezeti rendezvényeket betervezhessék.

Az egységes pártvezetőségek az összevont taggyűlések témáin kívül csak egy-két napirendet határozzanak meg, illetve javasoljanak az alapszervezeteknek. E témák megválasztása nagy körültekintéssel történjen, a legfontosabb és legaktuálisabb gazdasági, politikai, kulturális és pártépítési kérdéseket ölelje fel. Helyes, ha időközönként megtárgyalják egy-egy alapszervezet tevékenységét is.

Az összevont taggyűléseken általában a valamennyi alapszervezetet egyaránt érintő gazdasági, politikai kérdéseket tárgyalják meg. (Pl. zárszámadások politikai előkészítése, a termelőszövetkezet gazdasági és pénzügyi terve, jövedelem-elosztási rendszer stb.) Helyes, ha esetenként olyan témákat is tárgyalnak, amelyek elősegítik a községek, termelőszövetkezeti tagok, alapszervezetek, kommunisták közeledését egymáshoz, hozzájárulnak a szorosabb kapcsolatok kiépüléséhez.

Kapcsolat az alapszervezetekkel

Mivel az alapszervezeti párttitkárok részben meghívottként (szentgotthárdi járás), illetve zömmel tagként (többi járás) részt vesznek az egységes vezetőség munkájában, így jó lehetőségük van a rendszeres, sokoldalú kapcsolatok megteremtéséhez. De ezen túlmenően is keresni kell azokat a formákat, amelyek biztosítják a közvetlen munkakapcsolatot a pártalapszervezetek vezetőségeinek tagjaival (az egységes vezetőségek és az adott alapszervezetek reszortfelelőseinek kapcsolata), az alapszervezetek kommunistáival stb.

Az egységes pártvezetőség határozatainak, javaslatainak eljuttatása az alapszervezetekhez elsősorban a titkárok útján történik. Arra kell törekedni, hogy több konkrét határozat szülessen és végrehajtásuk ellenőrzése is következetesebb legyen. Ehhez az kell, hogy a határozatnak nyoma és felelőse legyen. Néhány járás az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségi titkárok részére külön értekezleteket is szervez, meghívják őket a PTO és az apparátus olyan üléseire, amelyek elősegítik képzésüket, gyorsabb tájékoztatásukat.

Együttműködés a járási pártbizottsággal

Járási pártbizottságaink olyan „kiemelt bázisnak" tekintik az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségeket, amelyekkel szoros együttműködést kell kialakítani. Az új szervezeti forma az irányító módszereket is változtatta, módosította a kapcsolat formáit az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek hatáskörébe tartozó alapszervezetekkel, azok vezetőségeivel.

Mivel a pártbizottságok külön is szerveznek értekezleteket az egységes vezetőségek titkárainak, a vezetőségek tagjainak, ez elősegíti a sajátos feladatok megbeszélését, a jó módszerek és tapasztalatok elterjesztését. A járás által szervezett alapszervezeti titkári értekezletekre — a témától függően — esetenként nem hívják meg az összevont termelőszövetkezetekhez tartozó valamennyi pártalapszervezet titkárát, hanem csak az egységes pártvezetőségét. A függetlenített egységes pártvezetőségi titkárok rendszeresen részt vesznek a járási pártbizottságok osztálymegbeszélésein, apparátus-értekezletein, fontosabb rendezvényein. A nem függetlenített titkárokat csak a fontos, őket leginkább érintő feladatok tárgyalására hívják meg.

A járási párt-végrehajtóbizottságok időközönként megtárgyalják az egységes pártvezetőségek munkáját, irányító tevékenységét, munkamódszerét. A jelentésekből és a vitákból is kicsen-

dül azonban, hogy bizonytalanság tapasztalható az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek hatáskörének, feladatainak megítélésében, a helyes munkastílus kialakításában. A tartalom és cím esetenként nem fedi egymást; a jelentések lényegében az egyes alapszervezetek munkájáról és a tömegszervezetek tevékenységéről adnak számot, nem pedig az egységes pártvezetőségek irányító, segítő, ellenőrző tevékenységéről.

Pártbizottságaink kádermunkájukban is kiemelten foglalkoznak az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségekkel. Nagy súlyt helyeznek kiválasztásukra, nevelésükre, képzésükre, iskolázásukra. Az apparátus tagjai, a járási pártmunkás-aktívák részt vesznek az egységes vezetőségek egyes ülésein, fokozott helyszíni segítséget adnak számukra.

Mindez nem jelentheti azt, hogy az egységes termelőszövetkezeti pártvezetőségek hatáskörébe tartozó alapszervezeteket elzárják a járási pártbizottságoktól, s azok ne kaphassanak közvetlen segítséget is a járási pártszervektől. A járási pártbizottságok alapszervezeteket irányító, segítő, ellenőrző tevékenysége azonban az egységes pártvezetőségek bekapcsolásával, velük együtt történjen.

Horváth János,
az MSZMP Vas megyei Bizottságának munkatársa

Az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának közleménye

A Központi Ellenőrző Bizottság Varga Györgyöt, a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság volt elnökét 1967. május 9-i ülésén a pártból kizárta.

Varga György a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság élén — amely arra hivatott, hogy őrködjék a társadalmi tulajdon, a közélet tisztasága felett — visszaélt a bizalommal, a rende kezésére bocsátott alapból bizonyos összegeket saját céljaira fordított, vezetőhöz méltatlan magatartást tanúsított. Ezzel komoly politikai-erkölcsi kárt okozott.

Cselekményét súlyosbította, hogy a vizsgálat során nem volt őszinte. Ezért alkalmatlanná vált mind a párttagságra, mind tisztsége betöltésére.

MSZMP Központi Ellenőrző Bizottsága

A propagandisták munkájához

Szocialista hazafiság — proletár nemzetköziség

POLITIKAI KÖZÉLETÜNK az utóbbi években nem nélkülözte a gondolatébresztő, alkotó vitákat. A közéleti felelősség növekedését tanúsítja, hogy ezeknek a vitáknak a kereszttüzébe mindinkább lényeges kérdések kerültek. Örülni lehet annak is, hogy a hazafiság—nemzetköziség fontos és politikai magatartásunk szempontjából sem közömbös problémájához, az eszmei tisztázás igényével, egyre többen szólnak hozzá.

Amennyire örvendetes, hogy a szóbanforgó kérdések kerültek a figyelem középpontjába, annyira elgondolkoztató a hozzászólók véleményének ellentétessége. Lényegében valamennyien szocialista előrehaladásunk kedvezőbb feltételeinek megteremtésén fáradoznak, és mégis, az azonos gondok megoldási lehetőségeit vizsgálva, ellentétes következtetésekre jutnak. Vannak, akik a nemzeti érzés renaissance-át látva, úgy vélik, mi nem elég határozottan és következetesen apellálunk szocialista politikánk nemzeti jellegére. Mások viszont, nem elhanyagolható történelmi példákra gondolva, attól tartanak, hogy a nemzeti érzés óhatatlanul a nacionalizmushoz vezet. Ezért a szocializmus jövőjét féltve, ezt a veszélyt a nemzeti érzéstől való elhatárolódással igyekeznek elkerülni, s azt ajánlják, hogy elsősorban és kizárólag szocialista politikánk általános emberi, humanista jellegét hangsúlyozzuk ki.

Figyelemreméltó érvek találhatók mindegyik gondolatmenetben, és talán nem járunk messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy egyik felfogás sem nélkülözi az igazság keresésének vágyát. Mégis, miből adódhat az azonos gondokon töprengők homlokegyenest ellentétesnek látszó véleménye? Hogyan lehetséges, hogy a szocializmus talaján álló és ennek eszmekörében mozgó hozzászólók egy azonosan észlelt jelenség megoldására ilyen egymástól eltérő álláspontokat fogalmazhatnak meg? Ez az ellent-

mondásos helyzet több bonyolult tényező összhatása következtében jöhetett létre.

AZ ELLENTÉTEK EGYIK FORRÁSA az, hogy a hozzászólók a kérdéssel összefüggő fogalmak közül jónéhányat és ezek egymáshoz való viszonyát nem azonos módon értelmezik. *A nemzeti törekvések és a társadalmi haladás múltbeli megítélésénél* például egyesek csak a két fogalom gyakori szembekerülését látják, mások viszont feltétlen és ellentmondások nélküli egységüket hangoztatják. Ebből a történelmi szempontokat néha mellőző megközelítésből adódhat, hogy hazafiság és társadalmi haladás *mai* összefüggéseiből sem mindig a leglényegesebb vonásokat emelik ki; ezért kevéssé veszik számba azokat a fontos, fejlődésünk mai időszakában megszülető új társadalmi, politikai jelenségeket, amelyek a hazafiság és a társadalmi haladás fogalmát napjainkban is befolyásolják. Holott a hazafiság és a társadalmi haladás tartalmi elemei úgy alakultak a történelmi változások csiszoló-koptató sodrában, mint patak medrében a kavics. Ezért, ha a hazafiság és a társadalmi haladás egymáshoz való viszonyának tisztázása során a történelmi megközelítés szempontjait mellőzik, előfordulhat, hogy ideig-óráig egymással ellentétes felfogások is kialakulhatnak. Mindezek miatt néhány olyan összefüggésre kívánunk utalni, amelyek a történelmi megközelítés bekapcsolásával, a vita egyik-másik lényeges kérdésének megértéséhez segíthetnek hozzá.

A történelmi megközelítés mellőzéséből táplálkozhat például az a vélemény, amely a nacionalizmus elleni harcot csak a nemzeti jellegtől megfosztott és sterilizált társadalmi haladás eszmei pozícióiból tartja elképzelhetőnek. Igaz, hogy a magyar történelemben meghatározott, objektív okok következtében, a nemzeti törekvések jónéhányszor összeütközésbe kerültek a *társadalmi haladás* követelményeivel, de ebből korántsem következik az, hogy a társadalmi haladásért küzdők táborának *nemzeti jellegét* minden korban s általában kétségbe lehet vonni. Különösebb történeti analízis nélkül is megállapítható, hogy a nemzetté válás történeti folyamatában a társadalmi haladásért vívott harc már a munkásosztály történelmi fellépése előtt is, az esetek döntő többségében a függetlenség kivívásával és védelmével kapcsolódott egybe. A parasztság nagy osztályháborúi vajon minden esetben nélkülözték-e ezeket a követelményeket, amelyek éppen a nemzeti fejlődés kedvező lehetőségeit kívánták megalapozni? Vagy a függetlenségi és szabadságharcok nem akkor értek-e el sikereket, amikor azok egybeestek a nép, a dolgozó osztályok osztályköveteléseivel? Sőt, a tragikus bukások is rendszerint akkor következtek be, amikor az uralkodó osztályok a „nemzeti igények érdekegyesíté-

sét" úgy valósították meg, hogy ebből kiszorították a nép követeléseit.

Ha ezek a megállapítások már a munkásosztály megjelenése előtti harcok tapasztalataival is igazolhatók, úgy sokkal inkább és egyértelműbben kimutatható mindez a munkásosztály történelmi példáira hivatkozva. A munkásosztály ugyanis — mint a társadalmi haladás legkövetkezetesebb harcosa — éppen azért, mert az elnyomás mindenfajta formája ellen küzdött, a nacionalizmustól megtisztított haza és társadalmi haladás egységes fogalommá való egybeolvadásának történelmi feltételeit teremtette meg. Az sem tagadható, hogy a társadalmi haladás legkorszerűbb eszméjének, a szocializmusnak a hívei mindenkor a nacionalizmus, a burzsoázia ideológiájának következetes elvi ellenségei voltak. De az már igenis vitatható, hogy a kommunistáknak a nacionalizmussal szembeni elvi következetessége valamilyen nemzeti nihilista álláspontból fakadt volna. Ellenkezőleg, a nacionalizmus elleni fellépésüket az osztályharc követelményeivel összhangban álló patriotizmusuk határozta meg. Vajon nem sodorta-e bele például a birodalmi ábrándképeket kergető és a szomszéd népek elleni gyűlöletet hirdető magyar nacionalizmus népünket jónéhány olyan háborúba, amely csak oktalan pusztulással, nyomor és mérhetetlen véráldozatokkal járt? Vajon nem segítette-e évtizedekig a magyar nacionalizmus az úri-feudális Magyarországot azzal, hogy elhomályosította az ország dolgozóinak tisztánlátását, s ezzel megakadályozta őket abban, hogy igazi ellenségeik, elnyomóik ellen forduljanak?

A MAGYAR KOMMUNISTÁK tehát a nacionalizmus elleni s a szocializmus győzelméért folytatott évtizedes harcukat *nem a nemzeti nihilizmus, hanem a munkásosztály patriotizmusának platformjáról* vívták, még akkor is, ha egyik-másik történelmi időszakban ennek nem minden feladatát fogalmazták meg következetesen. Tudták ugyanis, hogy az osztályharc olyan történelmi körülmények közt folyik, amelyek meghatározzák stratégiájukat és taktikájukat, s szövetségi politikájuk kiindulópontját is képezik. Tisztában voltak azzal, hogy a magyarországi munkásosztály nem tud eleget tenni történelmi hivatásának anélkül, hogy a magyar társadalom többségét fel ne szabadítaná, és ezért szocializmusa, *osztályideológiája ki kellett, hogy terjedjen a nemzeti életre is.*

Azzal, hogy a magyar kommunisták a munkásosztályt vezetve, a magyar társadalom mindenkori egészséges erőinek összefogását igyekeztek megteremteni, az ország megújhodásának vezető nemzeti erejévé váltak. A nemzeti kérdés iránt — ezen túlmenően — azért sem válhattak közömbössé, mivel a szocializmusban nem egy elvont, az élettől távol álló s csak teoretikus vitákra alkalmas

gondolati rendszert láttak, hanem ennek eszméit népünk évszázados sorskérdéseinek megoldása érdekében kívánták alkalmazni. Ezért hirdették bátran, hogy a nemzet felvirágzását, több évszázados társadalmi, kulturális és politikai problémáinak megoldását csak a szocializmus eszméinek győzelme esetén és nemzetközi táborának segítségét élvezve lehet biztosítani. És ez a felismerés nemcsak a párt dokumentumaiban jelentkezett, hanem egész gyakorlati tevékenységében is. Ki emelte fel az imperialista nagyhatalmak és zsoldosaik támadásával bátran szembeszegülő, a nép szabadságáért küzdő Magyar Tanácsköztársaság lobogóját, ha nem a Magyar Kommunista Párt? Ki küzdött a legelszántabban a nép alkotó erejét gúzsba kötő, az alkotmány sáncaiból kirekesztő, anyagi elesettségben tartó s vészterhes külpolitikai kalandokba bocsátkozó horthysta Magyarország ellen, ha nem a magyar kommunisták? A kommunisták véráldozata is öntözte azt a magot, amelyből 1944 végétől a szovjet hadsereg győzelme következtében a népi Magyarország fája kifejlődhetett. Amikor azoknak az országvesztő politikája, akik állandóan a „nemzet érdekeivel" szentesítették cselekedeteiket, a pusztulás szélére sodorták Magyarországot, a kommunisták bátran hirdették: „Lesz magyar újjászületés!"

Népi demokratikus átalakulásunk huszonegynéhány éves tapasztalatai mindenkit meggyőzhettek arról, hogy pártunk szocialista politikája a nemzet felemelkedésének reális útját jelölte meg. A szocialista társadalmi rend s a haza fogalmának egybeolvadását elősegítő eredményeink egyik forrása az volt, hogy pártunk szocialista politikája a nép törekvéseit fejezte ki, és ezért megnyerhette annak támogatását. Tettekben megnyilvánuló s nem szólamszerű szocialista hazafiságunk tehát a magyar történelemnek ahhoz a progresszív vonalához kapcsolódott, amely világosan tanúsítja, hogy a kizsákmányolás megszüntetéséért, szabadságának kivívásáért, felemelkedésének biztosításáért évszázadokig harcoló elődeink akarata a nemzetközi haladás erőinek támogatásával valósítható meg. Ezért a szocialista hazafiságnak abba a felfogásába, amelyet a magyar kommunisták képviseltek, elválaszthatatlanul beletartozott a proletár internacionalizmus követelménye.

A HAZAFISÁGNAK ÉS NEMZETKÖZISÉGNEK ez a dialektikus egysége, amely *történelmileg* első ízben a népi demokratikus fejlődés során jött létre, és *a szocialista hazafiság* fogalmában olvadt össze, a fejlődés egyes időszakaiban nem volt mentes az ellentmondásoktól. Voltak olyan objektív körülmények, amelyek lassították vagy néha nehezítették ezt a folyamatot, és akadtak szubjektív politikai hibák is, amelyek nemegyszer szintén ilyen irányba hatottak.

Ahogy nincs értelme annak, hogy szemet hunyjunk a haza-

fiság és nemzetköziség összeolvadását gátló korábbi tényezők és hibák felett, ugyanúgy szűklátókörűségre vallana az is, ha valaki azt állítaná, hogy az MSZMP politikája éppen e tekintetben ne hozott volna változást. Az MSZMP a dogmatikus vezetés korábbi hibáitól elhatárolódva, a nacionalizmus elleni eszmei harcban nem konstruált ellentéteket a szocializmus és hazafiság között, hanem ellenkezőleg, a nacionalizmust elvi okokból, éppen a szocialista nemzet jövőjének féltése miatt ítélte el. Szakított azzal a dogmatikus szemlélettel, amely a szocializmus eszméit a nemzeti követelmények tényleges figyelembevétele nélkül akarta valóra váltani, és elutasította azokat a törekvéseket is, amelyek az osztályharcos politikát nemzetellenesnek kívánták beállítani.

Az ország felemelkedésének, a nemzetté váló nép további előrehaladásának ügyét az osztályharc mindenkori követelményeivel kapcsolta egybe és ezáltal a nemzet egységének megszilárdulásához, alkotó energiáinak felszabadításához világos és egyértelmű elvi alapokat teremtett.

Így tehát az MSZMP politikai felfogásában az *osztályharc és a nemzet dialektikus egysége jött létre.* Példa erre az MSZMP IX. kongresszusa, amely ezt a dialektikus egységet adott történelmi körülmények között, a szocialista fejlődés jelenlegi szakaszának hazai és nemzetközi problémáival összefüggésben értelmezte.

> *„A szocialista hazafiság fontos szerepet játszik a nemzeti egység megteremtésében, a világnézetileg ma még eltérő felfogást valló, de az új társadalom célkitűzéseit elfogadó emberek törekvéseinek összefogásában. Magában foglal minden igazi értéket, amelyet évszázadok során a magyar nép teremtett, de nem táplálkozhat kizárólag a múlt forrásaiból. Szocialista vívmányaink joggal tölthetnek el nemzeti büszkeséggel. Több mint 21 éves harc és munka nagyszerű eredménye és a cél, a szocialista magyar nemzet felvirágoztatása adja mai hazafiságunk igazi tartalmát. A szocialista hazafiság szerves része a nemzetköziség, a világ munkásosztályával, kommunista és munkáspártjaival való együttműködés és szolidaritás. Magyarország a proletár internacionalizmus érvényesülése alapján került a nemzetközi haladás élvonalába és tudja megvalósítani nemzeti célját."*

A SZOCIALISTA ÉPÍTŐMUNKA TAPASZTALATAIT elméleti szinten általánosító megállapítás a sajtóvitában felmerült problémák tisztázásához több szempontból is segítséget nyújt. Mindenekelőtt azzal, hogy véget vet a szocialista patriotizmus körül megnyilvánuló eszmei bizonytalanságnak és bizonyos fokú tartózkodásnak. Volt ugyanis olyan vélemény, amely az MSZMP-nek a magyar nacionalizmus szovjetellenes és irredenta-revizionista

áramlatai elleni eszmei harcát úgy értelmezte, mintha az nélkülözte volna a nemzeti követelményeket. Ebből a hamis nézőpontból azután ahhoz a nem kevésbé ferde következtetéshez jutottak, amely a nacionalizmustól való félelem indokával általában igyekezett kétségbe vonni a nemzeti érzés pozitív szerepét a szocializmus építésének körülményei között. Az ilyen törekvések hatására közvéleményünk egyes rétegeiben lábra kaphattak olyan vélemények, hogy nem ildomos szocializmust építő népünk eredményeire hivatkozni, jogos nemzeti büszkeségünknek kifejezést adni, mert mindez könnyen a nacionalizmus vádját vonhatja maga után. Mondani is felesleges, hogy a szocialista Magyarországhoz és a hazává lett szülőföldhöz fűző értelmi és érzelmi szálak lazulása kedvező talajt teremtett a fellazítási taktika kozmopolita törekvései számára, amelyek nemcsak a haza szocialista rendjét vették célba, hanem a hazához való tartozás érzelmi elemeinek a jogosságát is kétségbe vonták.

Mindezt nem cáfolja, csak árnyaltabbá teszi az a körülmény, hogy az effajta kozmopolita törekvések gyakran vagy majd minden esetben együtt jelentkeznek másfajta nacionalista elképzelésekkel. Amíg ugyanis az előbbiek szocialista építőmunkánk eredményeiből táplálkozó jogos nemzeti büszkeségünket igyekeznek aláásni, addig az utóbbiak a tényleges eredményeket olyan módon ítélik meg, amelyek a jogos büszkeség szeparatista túlhajtását és ezzel nacionalista hangulatok felkeltését szolgálják. A sors iróniájának vagy inkább az osztályharc könyörtelen logikájának tekinthető tehát, hogy az olyan vélemény, amely a nacionalizmustól való félelmében az MSZMP szocialista politikáját nemzeti jellegétől igyekszik megfosztani, akarva-akaratlanul a kozmopolitizmussal karöltve jelentkező nacionalista tendenciák megélénküléséhez vezetett.

A IX. kongresszus idézett állásfoglalása, amikor a fellazítási taktika imént vázolt kozmopolita-nacionalista törekvései elleni harchoz szilárd eszmei platformot teremt, egyúttal annak a *szocialista patriotizmusnak a gondolati tartalmát* is meghatározza, amely a szocializmus hatalmas eszmei ösztönzője kell, hogy legyen. Ezt a szocialista patriotizmust szocialista vívmányaink, a múlt igazi értékei, a szocialista magyar nemzet felvirágoztatásának lelkesítő programja, a nemzeti célok érvényesülését biztosító proletár internacionalizmus s nemzetközi szolidaritás alkotják és táplálják. Ha arra gondolunk, hogy a kongresszus a szocialista patriotizmus fogalmát azokkal a feladatokkal összefüggésben tisztázta, amelyeknek a végrehajtása elképzelhetetlen a szocialista nemzet öntevékeny, dinamikus munkája nélkül, akkor világossá válhat, hogy nem valamilyen taktikai, hanem egy hosszú történeti időszakra érvényes elvi állásfoglalással állunk szemben.

Az állásfoglalás politikai egyértelműsége az ideológiai-eszmei munka feladatainak számbavételénél is elengedhetetlen. Utaltunk arra, hogy tapasztalható volt bizonytalanság a szocialista patriotizmus terén és ez a nemzeti múltunkról kialakított felfogásokat is befolyásolta. Vannak olyan vélemények, amelyek a nacionalizmustól való félelmükben tartózkodnak múltunkkal szemben, mások viszont minden hagyományunk egyértelmű s fenntartás nélküli rehabilitálására törekednek. A kongresszus útmutatása ebből a szempontból azért jelentős, mivel múltunk igaz értékeit szocialista patriotizmusunk lényeges forrásának tekinti és egyúttal ennek kritikai felülvizsgálatára, a nacionalista szemlélet különféle maradványaitól való megtisztítására ösztönöz. E kritikai tevékenység nélkül ugyanis, múltunk valódi értékei maradnának homályban. Másrészt azért is indokolt ez a feladat, mivel történelmi múltunk negatív vonásai mai életünkre is kihatnak és bizonyos maradványaival való leszámolás eszmei-politikai téren még ma is egyik időszerű feladatunk. Különösen fontos ebből a szempontból a magyar forradalmi munkásmozgalom egészén belül a nagy sorsfordulók nemzeti jellegének kibontása és nemzeti történelmünk internacionalista hagyományainak fokozottabb ápolása éppen a szocialista patriotizmusra vonatkozó megállapítással összhangban.

Ahogy ez az álláspont elhatárol mindazoktól, akik a szocialista patriotizmust hajlamosak taktikai fogássá degradálni, ugyanúgy véget vet azoknak a nacionalista reményeknek is, amelyek a kongresszustól valamilyen „szocialista-nacionalista" kurzus meghirdetését várták. A kongresszusnak az a megállapítása, hogy a szocialista patriotizmus szerves részének, elválaszthatatlan gondolati elemének tekinti a proletár internacionalizmust, útját állja azoknak a kispolgári s egyéb nacionalista törekvéseknek, amelyek („hivatalos" rangra emelésükben reménykedve) megerősítették a szocialista társadalmi rendnek és a hazának a köztudatban lezajló egybeolvadási folyamatát gátló tevékenységüket.

EZ AZ ELVI ÁLLÁSFOGLALÁS A KOR FŐ TENDENCIÁINAK VILÁGOS FELISMERÉSÉN NYUGSZIK. Nyilvánvaló ugyanis, hogy *napjainkban, a technika viharos fejlődésének, az egyre differenciáltabbá váló nemzetközi munkamegosztás és a nagy gazdasági egységek megvalósítása irányában ható integrációs folyamatok korában egy nemzet jövőjét nem lehet a korábbi időszakok szülte szeparatista felfogásokra alapozni.* A gazdasági integráció előnyeire építő nemzeti politika jut kifejezésre a szocialista világrendszer országainak, az egyenjogúságon, kölcsönös előnyökön és a szuverenitáson nyugvó internacionalista kapcsolataiban.

Ma már elmondhatjuk, hogy az elmúlt tíz év során, miközben megtisztítottuk az internacionalizmus fogalmát a dogmatikus

szemlélet elemeitől, pártunk a marxizmus—leninizmus eszméit alkotó módon tudta érvényesíteni és alkalmazni. Országunk adott viszonyainak reális számbavétele olyan fejlődést indított el, amely a szocializmushoz vezető út hazai feltételeit is számításba vette és veszi. Eközben nem lazultak, hanem ellenkezőleg, magasabb szinten valósultak meg s erősödtek internacionalista kapcsolataink. *Így teremtődött meg rész és egész, a sajátos feltételek és a korszerű egység szintézise.* Minderre egy olyan jellemző folyamat keretében került sor, amikor a nemzetközi kommunista mozgalom pártjai, korrigálják azokat a hibákat, amelyek egymáshoz való viszonyukban zavarólag hatottak, s a szolidaritás, az egység magasabb szintű feltételeit kezdték megvalósítani. Ezzel együtt a szocialista országok kommunista és munkáspártjai a belső építés során is hozzáláttak a dogmatikus szemléletből adódó hibák kijavításához. Nőtt a véleményalkotás nagyobb önállóságának és a marxizmus—leninizmus alkotó alkalmazásának törekvése, amely nagy eredményeket szült és az egész mozgalom hasznára vált. Sikerült felszámolni például — legalábbis Magyarországon, de máshol is — azt a szemléletet, amely *gépiesen* törekedett a szocialista építés valamennyi tapasztalatának felhasználására, anélkül, hogy a sajátos feltételekkel, az adott gazdasági szinttel, a tömegek politikai tapasztalataival stb. számolt volna. A szocializmusnak világrendszerré válása indította el lényegében azt a folyamatot, amely az általános főbb jellegzetességek mellett s ezeken belül kezdi kialakítani minden szocializmust építő kelet-európai országban a sajátságos jegyeket, módszereket, lehetőségeket. Az a felismerés ugyanis, hogy a *Szovjetunió minden szocializmust építő ország példaképe és alapvető tapasztalatai egyetemes jellegűek, de nem minden tapasztalata kötelező érvényű minta is egyben,* a szocialista országokban kedvezően hatott a sajátos objektív és szubjektív feltételek, hagyományok és formák érvényesülésére.

Ez a folyamat, amely a saját módszerek és sajátos utak kialakítását eredményezte, számos olyan új jelenség megszületését is maga után vonta, amely első látszatra — éppen újszerűsége következtében — nacionalistának tűnhet. Emellett a sajátos utak és lehetőségek kialakítása során az egyes országokban egymástól eltérő vagy esetleg ellentétes következtetésekre juthatnak bizonyos esetekben. Előfordulhat, hogy az alapvető érdekek és sajátos érdekek egybekapcsolásának megoldása, főként, ha egyiket a másik kisebbítésével eltúlozzák, csak körültekintő és a vitát sem nélkülöző előkészítés után sikerülhet. Mindebből azonban nem következik az, hogy politikai magatartásunk kialakításában ennek az alapjában pozitív folyamatnak csak a vadhajtásait, esetleges buktatóit vegyük tekintetbe. „Most ... létezik a szocialista rendszer, de vita is van, problémák is adódnak a szocialista országok

kapcsolataiban — állapította meg e helyzetet elemezve Kádár elvtárs 1966. augusztus 2-i interjújában. — Nos, én úgy vagyok ezzel, hogy ha 1930 körül, amikor én kommunista lettem, valaki azt mondta volna, hogy a 60-as években ennyi és ennyi országban lesz szocialista rendszer, de viták is lesznek, akarod vagy nem — én két kézzel megszavaztam volna."

Helyes-e tehát most, amikor a földkerekség 14, egymástól eltérő fejlettségű országában keresik a szocializmushoz vezető út legkedvezőbb, sajátos formáit, és ezzel a szocialista világrendszer magasabb szintű egységét valósítják meg, ha e folyamat részjelenségeihez, esetleges szeparatista tendenciákhoz igazítanánk lépéseinket? Nyilvánvaló, hogy nem. Mégsem lehet ezek felett sem szemet hunyni. Ezért az MSZMP IX. kongresszusa arra is világosan rámutatott, hogy e történelmi folyamatban felbukkannak olyan valóságos alappal rendelkező tendenciák, amelyek hazafiság és nemzetköziség dialektikus egységében átmenetileg képesek diszharmóniát előidézni. Ha viszont ezeket a tendenciákat — föllazítási taktika, a kínai szakadár vonal hatása, a jogos nemzeti büszkeség szeparatista felfogása stb. — csak önmagukban szemléljük, és nem abban a nagy történelmi folyamatban, amelynek csupán részelemeit képezik, szem elől téveszthetjük a szocialista patriotizmus — proletár internacionalizmus történelmileg kialakult helyes arányait.

Mi a teendő ilyen helyzetben? Amikor elvetjük a viták és az ellentétek láttán kialakuló pesszimista sopánkodást és a nacionalista, szeparatista törekvéseket, minden eszközzel harcolunk a szocialista világközösségnek marxista—leninista eleveken alapuló egységéért. Ennek ma a legfőbb tartalma: *az imperializmus elleni forradalmi harc.* Korunk legfőbb politikai kérdése megteremteni az imperializmus és különösen az amerikai imperializmus ellen küzdő erők széles egységfrontját, ennek fő magva, döntő ereje pedig a szocialista világrendszer, a szocialista világközösség, a kommunista világmozgalom. Ennek a harcnak megvannak a politikai, gazdasági, ideológiai összetevői, éppen ezért az internacionalista egységnek magasabb szinten való megvalósulása is feltételezi az együttműködés sok oldalú formáit. Ebben a folyamatban az alapvető és minden mást háttérbe szorító, az érdekek és célok *azonossága:* az imperializmus elleni harc, a szocializmus világméretű győzelme. Ez elsőrendű nemzeti és internacionalista érdek is.

Ha a proletárinternacionalizmus fogalma a szocialista erők világméretű előretörése következtében ilyen jelentékenyen kiszélesedett, ebből nem következhet a Szovjetunió szerepének, a vele való együttműködés fontosságának bárminemű alábecsülése. A nélküle, vagy pláne ellene fellépő politikai tendenciák egy-egy

országon belül, hivatkozzanak is nap mint nap internacionalista eltökéltségükre, valójában nemcsak a nemzetközi szolidaritást, hanem a saját nemzeti érdekeit is sértik, s gyengítik. Ezért a Szovjetunióval, a szocialista világ legjelentősebb országával való együttműködés és testvériség a szocialista hazafisággal egybeolvadó proletárinternacionalizmusnak változott formák között, de változatlanul ható időszerű követelménye.

E bonyolult helyzetben az elméleti munkának az alapjában pozitív folyamat lényeges jegyeire: a törvényszerűségeken alapuló, de az egyes országok sajátos helyzetével, a történelmi realitásokkal számoló, vagyis a marxizmus—leninizmus alkotó alkalmazásának igényével fellépő törekvésekre kell jobban irányítania a közfigyelmet. S ha az elméleti munka ezeket a tapasztalatokat közelíti meg, Szemere Bertalant is idézheti, aki szintén nemzetiség és szabadság szintézisének megteremtésén fáradozva — természetesen más történelmi körülmények között — a következőket mondotta: „Engedtessék minden népeknek a nemzeti szabad fejlődés. *A nemzetiség nem cél, hanem eszköze a szabadságnak, mint a szabadság nem cél, hanem eszköze az emberi és polgári tökéletesedésnek!*" Vagy akár Józsa Bélát, a fasizmus elleni küzdelem mártírját, aki élete feláldozása árán is hű maradt hitvallásához: *„Igen, magyarok vagyunk és szocialisták!"*

Csatári Dániel,
a történelemtudományok kandidátusa,
a KB Társadalomtudományi Intézetének munkatársa

Internacionalizmus

Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága „Pártélet" című folyóiratának májusi számában figyelemre méltó olvasó-levél jelent meg. Dr. Ladislav Martincek nitrai lakos meleg hangú méltató sorokban emlékezett meg Komját Aladár költő életéről, s harminc év előtti franciaországi haláláról. A nemzetközi kommunista mozgalom ismert alakjaként, a III. Kommunista Internacionálé jelentős propagandista és íróegységeként értékeli a költőt, aki a József Attila előtti magyar írónemzedéknek is egyik leghaladóbb tagja volt. A levélíró azt javasolja: Kosicén, a Zvolenska utca 4. szám alatti szülőházon az évfordulón emléktábla hirdesse a költő nemzetközi életművének tiszteletét.

A pártpropaganda hatékonyságának növelése

A tudat szocialista átalakítása történelmi méretű és jelentőségű feladat, mely hosszú időn át meghatározza — más egyebek mellett — a pártpropaganda alapvető tartalmát és célját. Ám a hosszú távra szóló feladatok a párt propagandájában is a rövidebb lélegzetű, konkrét tennivalók elvégzésével oldódnak meg, és a tartós elméleti elemekre a társadalmi gyakorlat nyomán változó, fejlődő ismeretek épülnek. Érthető tehát, hogy most, pártunk IX. kongresszusa szellemében a pártmunka minden szintjén és területén újból aktuális a tömegpropaganda feladatainak, új lehetőségeinek és formáinak keresése, finomítása. A kongresszus — és az azt megelőző megyei pártértekezlet — határozatai és tapasztalatai konstruktív helyzetelemzésre, feladataink felmérésére késztetnek bennünket.

I

A IX. pártkongresszus mindenekelőtt arra figyelmeztet, hogy propagandamunkánkban fokozni kell a politikai gyakorlattal és a termeléssel közvetlen kapcsolatban levő, azt erősítő elméleti munkát. A gyakorlat és az elmélet dialektikus egysége a propagandamunkában azt jelenti, hogy a termelési, napi politikai kérdéseket, helyi feladatokat az általánosabb, az országos, a nemzetközi *összefüggések láncolatába illesztjük*. Ez azt is megköveteli, hogy a társadalom-politikai, termeléspolitikai problémákat egyre inkább közgazdasági, szociológiai összefüggések alapján vizsgáljuk. A pártpropaganda elméleti igényességének növelése megkívánja — sőt megköveteli —, hogy a tartalmi követelményeknek megfelelően jobban *differenciáljuk a propaganda módszereit*, körültekintőbben válasszuk ki az előadókat, a helyi sajátosságokhoz igazodó tematikát stb. Ennek érdekében alaposabban és körültekintőbben számba

kell vennünk megyénkben is a *marxizmus propagandistáit,* s erőink felmérése után az egyes politikai területeknek, termelési egységeknek, kulturális intézményeknek stb. megfelelően specializáljuk előadóinkat.

A tömegpropaganda munkának ez a formája, módszere növeli a párt politikai, eszmei befolyását a társadalom valamennyi rétegében.

Ha a pártpropaganda valamennyi fórumán minden előadást, tájékoztatást és konzultációt stb. rendszeresen olyan előadó tart, aki a témával hivatásszerűen foglalkozik, s mondanivalóját több helyen megismétli, érleli, akkor az előadások minden bizonnyal hatékonyabbak, színvonalasabbak lesznek.

Ez nemcsak a hallgatóság érdeklődését, hanem a propagandista munkakedvét is fokozza. Megyénk általános helyzetéből és jellegéből adódóan, a gazdaságpolitikai és közgazdasági területek mellett főként a mezőgazdasági, műszaki-üzemi, valamint a kulturális és tudománypolitikai területeken szükséges a speciális ismeretekkel rendelkező marxista propagandisták összefogása, differenciált szervezése. Csak így biztosíthatjuk fejlődésünk mai szakaszában a párt- és gazdaságpolitika bonyolult feladataival kapcsolatban jelentkező kérdések mélyebb, tudományosabb megválaszolását. Tarthatatlan az a felfogás, amely szerint a „jó propagandista mindenhez ért", a művészetekhez és a műszaki problémákhoz éppúgy, mint a történettudományokhoz és a növénytermesztéshez. A propaganda munkának a specializálódása a párt és a társadalmi élet minden *területén a színvonal* emelkedésével jár együtt. A hozzáértés, az avatottság növeli a felvilágosító, meggyőző munka rangját, tekintélyét.

Ehhez legjárhatóbb út, ha a propagandistákat tudásuknak és tapasztalataiknak megfelelő területen, a hozzájuk legközelebb álló rétegek felvilágosításával és meggyőződésével bízzuk meg. A megbízatás viszonylag tartós időre szóljon, hogy helyi ismereteik tovább bővülhessenek. Ha a pártpropagandát — megyénk adottságainak messzemenő figyelembevételével — ebbe az irányba tökéletesítjük, akkor a marxizmus propagandájának új erőforrásai nyílnak meg, hiszen ez szükségképpen együtt jár új, elméletileg, politikailag képzett szakember-propagandisták bevonásával. Más vonatkozásban is hasznos lesz ez a módszer: a marxista propagandisták számának szervezett és tudatos növelése sok embert bizalommal tölt el és a frissítés mindig együtt jár az új kezdeményezésekkel is. Tervek szerint az előadóknak ezt a szélesebb hálózatát megyei szinten az esti egyetemen fognánk össze. (Hány jól végzett marxista esti egyetemi hallgató „vész el" szemünk elől, nem fi-

gyeljük munkájukat, és a propaganda munkába nem vonjuk be őket.)

A növekvő tartalmi-eszmei feladatok, a tudatátalakítás tennivalói, a pártpropaganda munka tekintélye megkívánja, hogy már ez év júniusában — később minden félévben — összehívjuk egyik napos *elméleti-politikai konferenciára a megye propagandistáit.* Itt a politikai gyakorlat, a társadalmi közélet, a felvilágosító-nevelő munka tapasztalatait az *elméleti általánosítás* szintjén vitatnánk meg. Ez egyszersmind tartalmas és színvonalas fóruma lenne a párt és tömegszervezeti funkcionáriusok, aktivisták új igények szerinti tapasztalatcseréjének: a politikai irányítás erősítésének, az egységes értelmezésnek, a különböző feladatok elvi-elméleti, módszertani előkészítésének. A referátumok és a korreferátumok összképét adhatják majd a megyében folyó propaganda munkának, elősegíthetik a legfontosabb tennivalóink tudatosabb felismerését is. Ismert dolog — nyilván más megyékben is így van ez —, hogy tömegpropagandánk hatékonyságát olykor éppen a konkrét helyzetismeret hiánya a társadalmi, politikai viszonyok folyamatainak nem megfelelő elemzése és ismerete rontja le.

A marxista világnézet hatékonyabb térhódítása csak úgy lehetséges, ha pontos, tudományos értékű ismereteink vannak a társadalmi-politikai élet minden területéről és minden jelenségéről, valamennyi lényegesebb folyamatáról, tendenciáiról. Ezek megbízható feldolgozása nélkül nincs jó propagandamunka, hiszen a legjobban kidolgozott és a legszebben elmondott előadás is hatástalan marad, ha nincs összhangban a hallgatók politikai tapasztalatával és társadalmi gyakorlatával. Íme, újabb bizonyítéka annak, hogy a marxista erők összefogása ebből az aspektusból is mennyire fontos, hiszen nélkülük ez a szociológiai értékű helyzet-felmérés megoldhatatlan. A marxizmus művelésére alkalmas propagandisták megyei szintű összefogása tehát a pártmunka tudományosabb megalapozottságának, társadalmasításának új lehetőségeit, új perspektíváit is megmutathatják.

Az itt vázolt elképzelések természetesen nem előzmény nélküliek: éppen az elmúlt néhány év idevágó jó tapasztalata bátorít bennünket. Például

a megyei marxista kritikusok tudatos, szervezett összefogása, a képzőművészet, az irodalom és a népművelés területén megyénkben biztató és serkentő eredményeket hozott: erősítette a marxista ideológiai frontot, többször is, átütő erejű vitákat sikerült rendezni.

Eredményes volt megyénkben a marxista erők bevonása az

Elméleti Munkaközösség álláspontjának kialakításában, ismertetésében is. Nem véletlen, hogy ezek az eszmecserék jól sikerültek, ami a felvetett problémák sokaságában, elméleti súlyában és magában a vita atmoszférájában jól észrevehetően tükröződött. Semmi kétség, hogy más területeken, — a tömegpropaganda területén is — az erőfeszítések és az átgondoltabb munka hasonlóan jó eredményeket hozhat. Ezen az úton — más egyebek mellett — próbáljuk a IX. kongresszus határozatainak megfelelően továbbfejleszteni a párt vezető szerepét, a marxista elméleti munka, a propaganda és a szocialista tudatnevelés területén.

II

A IX. kongresszus elveinek és határozatainak szellemében szólni kell a pártoktatási rendszer tökéletesítésének és a pártiskolai oktatás továbbfejlesztésének problémáiról is.

A közelmúltban a Hajdú-Bihar megyei Pártbizottság — a járási és a városi pártbizottságok bevonásával és segítségével — széles körű véleményfelmérést végzett a hallgatók és a propagandisták között a pártoktatás jelenlegi helyzetéről. Most a IX. pártkongresszus idevágó gondolatainak és határozatainak tükrében célszerű a felmérés tapasztalatait, általánosítható tanulságait vázolni. Annál is inkább, mert a pártpropaganda hatékonyságának növelése — e felmérés konzekvenciájaként — bizonyos finomításokat, módosításokat kíván.

E felmérés kiinduló pontja és célja a megyében folyó pártpropaganda és pártoktatás tartalmi feladatainak, módszerbeli követelményeinek a kongresszusi elvekre épülő, helyes meghatározása volt. A IX. kongresszus által meghatározott politikai és gazdasági feladatok megvalósítása — a párt vezető szerepének növekedése, az új gazdasági irányítás reformjának a bevezetése — szükségessé tette, hogy a pártoktatás megyénkben kialakult eddigi formáit és módszereit alaposan értékeljük és javaslatokat tegyünk annak továbbfejlesztésére, esetleg új formák és módszerek bevezetésére.

Abból indultunk ki, hogy a pártoktatás új formáinak és módszereinek kialakításánál az elméleti *tartalomnak van meghatározó* szerepe. Azoknak az új jelenségeknek, céloknak és kezdeményezéseknek, amelyek fejlődésünket, *a szocializmus építésének jelenlegi* perióduát jellemzik. Továbbá azoknak az árnyaló, színező tartalmi elemeknek, amelyek *megyénk társadalmi szerkezetéből*, hagyományaiból, politikai, műveltségi viszonyaiból és konkrét gazdasági feladataiból következnek. Ilyenformán most elsősorban *a pártoktatás tartalmi hatékonyságának oldaláról közelítjük meg a felmérés eredményeit.*

A pártoktatás és a pártpropaganda helyzetét, igényeit felmérő

megyei vizsgálódásunk egyik legáltalánosíthatóbb, legszembetűnőbb tapasztalata az, hogy a kérdőíveken visszatérő észrevételek és javaslatok: a politikai műveltség emelésének szükségességét, a vezetőkészség fejlesztésének fontosságát, a párt IX. kongresszusa szellemének, újszerű követelményeinek megértését, a pártpropaganda hatékonyságának növelését hangsúlyozzák.

A pártoktatásban ma azok az előadások, témák a legnépszerűbbek, amelyek

az elmélet és a gyakorlat összekapcsolására, az általános elméleti kérdések talaján a konkrét jelenségek helyes megértetésére vállalkoznak.

Az elmondottakon túl a IX. kongresszus anyagának feldolgozásánál is tapasztalhattuk, hogy az érdeklődés intenzívebb á pártmunka és a pártpolitika új jelenségei iránt. Megállapítható — és nemcsak a kérdőívekből —, hogy a pártoktatásban résztvevők marxista ismereteinek gyarapodása, tudatuk fokozatos szocialista fejlődése kedvező hatást gyakorol mindennapi munkájukra, s kevesebb a bizonytalanság a gyakorlatban (például a gazdasági irányelvek alkalmazásában). Tájékozottabbak elvi-politikai kérdések megítélésében.

A pártoktatással kapcsolatos megyei felmérésünknél — az egyes oktatási formák bírálata mellett — számos figyelemre méltó észrevétellel találkoztunk. Többek között be kellett látnunk jelenlegi oktatási rendszerünknek azt a lényeges hibáját, hogy *az alsófokú pártoktatást elsősorban mint az agitációs munka keretét fogja fel.* Szinte kizárólag a konkrét, napi feladatokra mozgósító témákat tárgyal és igen kevés lehetőséget ad a mélyebb, elméletileg megalapozott politikai ismeretek elsajátítására. (Még a Marxizmus—Leninizmus esti középiskoláin is a tananyag egy része — elsősorban a nehézsége miatt — hasonló jelleget öltött.)

Ezzel függ össze, hogy *a párt- és a tömegszervezeti oktatás nincs megfelelően koordinálva.* A pártoktatás továbbfejlesztésének egyik útja, hogy határozottabban válasszuk el a tömegszervezeti politikai oktatást és a pártoktatást. Ennek első feltétele, hogy az alapszervezetekig menően elfogadtassuk azt a nézetet, amely szerint

a párttagnak nem az a kötelessége, hogy „pártoktatásban" vegyen részt, hanem, hogy marxista elméleti és politikai ismereteit rendszeresen gyarapítsa a helyzet szabta igényeknek és képességeinek legmegfelelőbb módon.

Ezért a pártoktatásba elsősorban a párttagokat és megfelelő elméleti, politikai képzettséggel rendelkező pártonkívülieket vonjuk be. Ez egyben a pártoktatás vonzóerejét is növelné: a tapasztalatok szerint általában szívesebben vesznek részt a pártoktatás-

nak azon a formáin, amelyek bizonyos feltételekhez vannak kötve (pl. esti egyetem). A napi feladatokra mozgósító témákat tárgyaló oktatási formákra szükség van, de ezek ne tartozzanak a szervezettszerű pártoktatás rendszerébe. Ennek érdekében az a megoldás látszik legelőnyösebbnek, amely szerint az aktuális kérdések agitatív jellegű magyarázását a tömegpropaganda (előadások, politikai akadémia) végezné, valamint a szervezést a tömegszervezetekre és mozgalmakra bíznánk. E tekintetben nagyon sokat adhat a televízió politikai, világnézeti adásainak szervezett látogatása is. Az egységes propagandista képzést és továbbképzést azonban a pártszervezeteknek kell irányítani, megoldani. A szerteágazó oktatási szisztémák között egyidejűleg nagyobb figyelmet kellene szentelni annak, hogy a magasabb szintű szakmunkásképzés, továbbá a termelőszövetkezeti akadémia tematikája több politikai (elsősorban gazdaságpolitikai) témát tartalmazzon.

A pártoktatás jelenlegi rendszere továbbfejlesztésének másik útja, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk a *folyamatosság és a fokozatosság elvére.* Jelenleg még az egyes pártoktatási formák nem épülnek szervesen egymásra, nincs meg a töretlen fokozatosság az alsóbb formától a felsőig. Sokan megrekednek az alsóbb oktatási formáknál és az évről-évre ismétlődő, azonos szintű és tartalmú témák már semmi érdeklődést nem váltanak ki, a hallgatók részvétele formálissá válik.

A pártoktatás rendszerében *kiemelt helyet kell biztosítani a vezetők képzésének, a vezetőkészség fejlesztését szolgáló témák feldolgozásával és megvitatásával.* Tekintve, hogy az alapszervezeteknél, sőt számos helyen a csúcsvezetőségeknél sincs annyi azonos képességű vezető, ahány egy oktatási forma keretét kitöltené, helyes lenne, ha a középszintű vezetők tanulását közvetlenül a járási és a városi pártbizottságok, a felsőszintű vezetőkét pedig a megyei pártbizottságok szerveznék, irányítanák és ellenőriznék. Ezeken a tanfolyamokon biztosítani lehetne a vezetéselmélet alapjainak elsajátítását is.

Nem megoldott a továbbképzése azoknak a párttagoknak, akik nem tudnak rendszeres tanulásban részt venni. Még ha sikerül is biztosítani a pártoktatásban a fokozatosságát, akkor is lesznek olyanok, akik átmenetileg, vagy végleg megrekednek (családi körülmények, betegség, öregség, az elméleti érzék fejletlensége stb.). Számukra a továbbképzést az elméleti színvonalnak megfelelő tájékoztatás jelentené, elsősorban a tömegoktatásban, vagy előadássorozatok formájában.

Felméréseink — az elmondottakon túl — más számos, a pártoktatás továbbfejlesztését célzó észrevételt tartalmaznak. Ezek közül csak egyet emelek ki, azt ti., hogy az oktatás módszereit illetően még mindig sok a bizonytalanság. Mint általában a fel-

nőttoktatásban, a pártoktatásban sincs kidolgozva, hogy milyen módszerekkel lehet a legjobb eredményeket elérni. A pártoktatás továbbfejlesztésével kapcsolatban foglalkoznunk kell majd részletesebben a hallgatók érdeklődését még jobban felkeltő és kielégítő oktatási módszerek javításával.

Különösen nagy szükség lenne a szoros értelemben vett, hagyományos formájú oktatás mellett és azzal párhuzamosan az ismeretek közlésének lazább, színesebb, változatosabb formáira, amelyek keretében a szemléltetés különféle eszközeit rendszeresen lehetne alkalmazni.

(Televízió, kisfilm, dia-vetítés, játékfilm, magnó stb.)

*

A párt propagandamunkájának és a pártoktatás továbbfejlesztésének nagy feladatai vannak. A IX. kongresszus mutatta lehetőségek bátorítanak abban a munkában bennünket, ami népünk szocialista tudatának alakításában, pártpropagandánk hatékonyságának növelésében mindannyiunkra vár.

SIKULA GYÖRGY,
a Hajdú-Bihar megyei PB titkára

A párt, a Népfront és a tanács összefogásával

Mezőgazdasági szakemberek részére — a járási pártbizottság és a Hazafias Népfront járási bizottsága javaslatára — klubot szervezett a sárbogárdi járási tanács. A klub a közelmúltban hasznos előadásokat és vitákat tartott az új gazdaságirányítási rendszerről, tapasztalatcserével összekötött kirándulásokat szervezett más megyékbe, ahol többek között a baromfinevelést és -feldolgozást, s a zöldségtermesztést tanulmányozták. Kapcsolatot teremtettek a Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémiával, amely azóta is több tájékoztatást ad a járás termelőszövetkezeteinek, s egyik adjunktusa vállalta a sárszentmiklósi mintalegelő patronálását. A klubnak nagy szerepe volt abban, hogy tagjai a párt, a Népfront és a tanács ösztönzésére a korábbinál fokozottabban vesznek részt a közéletben. Az ez évi tervek egyik érdekessége: a nagyobb helységekben községi klubokat létesítenek.

(B. L.)

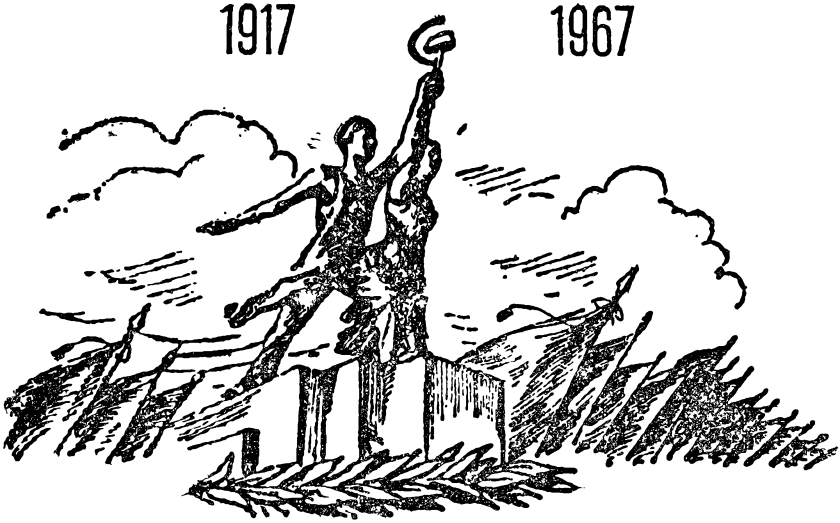

A Szovjetunió nemzetközi tekintélyének növekedése

A Szovjetuniónak nagy nemzetközi tekintélye, mérhetetlen ereje és befolyása van, amely gyorsan növekszik, s amellyel az erőtényezők összessége tekintetében ma egyetlen más állam sem versenyezhet. Ez a világbéke és az emberi haladás szempontjából önmagában is fontos tény különösképpen elgondolkoztató, ha figyelembe vesszük, hogy a Szovjetunió történelmileg rendkívül rövid idő, mindössze 50 esztendő alatt, a polgárháború és az intervenció, a második világháború terheit viselve, az imperializmus elleni súlyos harcok feltételei között egy elmaradott, külföldi imperialista hatalmaktól függő országból nőtt szocialista nagyhatalommá. Ennek a történelmi folyamatnak egyik fontos erőforrása és kifejezője a szovjet külpolitika.

*

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM GYŐZELME és a szovjet állam megalakulása a korábbi világjolitikát alapjaiban megrengette és a nemzetközi erőviszonyokba új erőket, új elveket, új módszereket vitt be. A fiatal szovjet rendszer a történelemben páratlan aktivitással, kezdeményezőerővel, felkészültséggel és előrelátó következetességgel jelent meg a világpolitika küzdőterén.

A II. szovjetkongresszus 1917. november 8-án, a forradalom másnapján Lenin javaslatára egyhangúlag elfogadta a békéről szóló dekrétumot, amely elítélte az imperialista háborúkat és haladéktalanul igazságos, demokratikus, annexió és hadisarc nélküli békét követelt

a világ népeinek. A szovjethatalom az 1917—1918-as években dokumentumok és határozatok sorát hozta nyilvánosságra, amelyekben Lenin munkássága alapján fontos alapelveket emelt törvényerőre, mintegy tudományosan megalapozott egységes rendszert képezett a forradalmi szovjet külpolitika számára. Egészükben azt a célt állították a szovjet külpolitika elé, hogy biztosítsa a szocialista építés lehető legkedvezőbb és legelőnyösebb nemzetközi feltételeit, mindenekelőtt a világ forradalmi folyamatának erősödését. A különböző társadalmi rendszerű államok hivatalos kapcsolataiban a békés egymás mellett élés lenini elvét mondták ki követendőnek. Kinyilatkoztatták, hogy a szovjet állam az internacionalizmus talaján áll, közösséget vállal a népek forradalmi harcaival, a nemzetközi életben harcol a nemzeti önállóság tiszteletben tartásáért, a kis és a nagy nemzetek egyenjogúságáért. Feltételezték az imperialista hatalmakkal való normális gazdasági-politikai kapcsolatok felvételét és fejlesztését, de érthető módon megkülönböztetett figyelmet fordítottak a gyarmati és függő országok segítésére, a velük való imperialistaellenes szövetség kiépítésének szükségességére és lehetőségére. Mindebben megjelentek az új típusú nemzetközi kapcsolatok fontos alapelemei.

Ezek a dokumentumok meggyőzően bizonyítják, hogy a szovjet külpolitika kezdettől fogva világos koncepcióval rendelkezett. Ez később is fontos szerepet játszott abban, hogy a Szovjetuniót a világpolitikában ne ragadják el és ne sodorják magukkal az események, a pillanatnyi helyzet ne kényszerítse ad hoc magatartásra. A szovjethatalom természetesen azzal is számolt, hogy az imperializmus háborút indíthat ellene, ezért készült ennek elhárítására is. Ily módon a helyzeteknek megfelelően többféle lehetőséget vett figyelembe.

Mindez tekintélyt adott a szovjet államnak, amely csak növekedett az újabb és újabb tettekkel: A szovjethatalom 1917. december 31-én elismerte Finnország állami függetlenségét, majd 1918. júniusban Lengyelországét is. Miután az antanthatalmak elutasították a szovjet békefelhívásokat, a szovjet kormány 1918. március 3-án a forradalom védelmében kénytelen volt súlyos különbékét kötni a központi hatalmakkal. Mint ismeretes, a szovjethatalom a hamarosan megváltozó helyzetben a breszt-litovszki békét 1918. november 13-án érvénytelenítette. Ez azt jelentette, hogy a szovjet külpolitika első feladatát, ha átmenetileg súlyos feltételek mellett is, megoldotta: Szovjet-Oroszország kilépett az első világháborúból. Ezután azért harcolt, hogy a békés lélegzetvétel időszakát meghosszabbítsa. 1918 novemberben azonban teljes erővel kibontakozott az antant fegyveres intervenciója és a polgárháború, amely csak 1920-ban ért véget. Jóllehet ebben az időszakban a fegyvereké volt a döntő szó, a szovjet külpolitika továbbra is aktív tevékenységet fejtett ki. A szovjethatalom mind erősebb nyomást gyakorolt az antanthatalmakra a béke megteremtése érdekében, s közben egyre több állammal teremtett kapcsolatot. 1919-ben diplomáciai viszonyt létesített Afganisztánnal és kapcsolatot teremtett Kínával is. 1920-ban békeszerződést kötött Észtországgal, Lettországgal, Litvániával és Finnországgal.

Az antanthatalmak intervenciójának súlyos veresége 1921-től lényegesen megkönnyítette a szovjethatalom helyzetét, amely az új le-

hetőségeket kihasználva jelentős sikereket ért el mindenekelőtt az antiimperialista erőkkel való szövetkezésben, de az imperialista államokkal való kapcsolatok normalizálódásának, azaz a békés egymás mellett élés politikájának megalapozásában is. 1921-ben baratsági szerződéseket kötött Perzsiával, Afganisztánnal, Törökországgal és Mongóliával, kereskedelmi egyezményeket írt alá Angliával, Ausztriával, Németországgal, Olaszországgal, Csehszlovákiával és más államokkal, békeszerződést kötött Lengyelországgal.

A szovjet kormány már korábban nyilvánosságra hozta a keleti népek ellen irányuló titkos imperialista szerződéseket és semmisnek nyilvánította azokat. S azután pedig egyre növekvő anyagi és politikai támogatást nyújtott a függetlenségükért küzdő népeknek. Ezzel párhuzamosan a szovjethatalom 1921—1922-ben erőfeszítéseket tett, hogy komoly gazdasági kapcsolatokat létesítsen a nyugati kapitalista államokkal. Ilyen körülmények között ült össze 1922. április 10 és május 19-e között a genuai nemzetközi értekezlet, amelyre a nyugati hatalmak kénytelenek voltak meghívni Szovjet-Oroszországot is. Csicserin szovjet külügyi népbiztos itt Lenin útmutatásai szellemében következetesen képviselte a békés egymás mellett élés politikáját. A szovjet kormány hajlandóságot mutatott arra, hogy megfizesse a cári kormány adósságait abban az esetben, ha a nyugati hatalmak megtérítik az intervenció által okozott károkat, hiteleket nyújtanak a szovjet államnak és normális gazdasági kapcsolatokat létesítenek vele az egyenjogúság alapján. A nyugati hatalmak erre nem voltak hajlandók, viszont meg kellett győződniük arról, hogy miként az intervencióval, úgy a gazdasági nyomással sem kényszeríthetik kapitulációra a szovjet államot. Ez a szovjethatalom sikere és az imperializmus újabb súlyos veresége volt. Annál is inkább, mert a szovjet politikának sikerült megbontania a kapitalista államok egységfrontját: 1922. április 16-án Rapallóban a szovjet kormány szerződést írt alá Németországgal, amely értelmében a két ország között helyreálltak a diplomáciai kapcsolatok és egyezség jött létre a kereskedelmi kapcsolatoknak a legnagyobb kedvezmény alapján való fejlesztésére.

*

A SZOVJETHATALOM 1917 ÉS 1923 KÖZÖTT lényegesen meggyengítette tehát az imperializmus frontját és mind nagyobb mértékben elfoglalta helyét a világpolitikában. Churchill már a párizsi béketárgyalások idején kénytelen volt keserűen megállapítani, hogy „az időjárás Oroszországban készül". 1923—1924-ben pedig bekövetkezett a Szovjetunió diplomáciai elismerésének szakasza. Ez ebben az időszakban főleg de jure történt meg, majd 1926-tól a diplomáciai képviseletek cseréjének formájában. 1925-ben a nagyhatalmak közül már csak az USA nem volt hajlandó elismerni a Szovjetuniót. Az 1920-as évek második felében mind nyilvánvalóbbá lett, hogy a Szovjetunió nélkül a világpolitika egyetlen nagy kérdését sem lehet eldönteni, a nemzetközi tárgyalásokon és konferenciákon a szovjet diplomaták most már egyre rendszeresebben részt vettek. A Szovjetunió külpolitikai javaslatai a világpolitika szerves részét képezték és azt növekvő mértékben befolyásolták. A leszerelési konferenciát előkészítő bizottság IV. ülésszakán, 1927. november 30-án a Szovjetunió nagy

jelentőségű javaslatot terjesztett elő az általános és teljes leszerelésre. 1927. december 2-án csatlakozott a vegyi és bakteoriológiai fegyverek alkalmazását betiltó genfi egyezményhez. 1928 elején javaslatokat tett a teljes, illetve a részleges leszerelésre, szeptember 6-án pedig csatlakozott a Briand—Kellog paktumhoz, amely elvetette a háborút, mint a nemzeti politika eszközét.

A Szovjetuniónak ez a békeszerető külpolitikája mind erősebb visszhangot keltett a nemzetközi közvéleményben. Ugyanakkor azonban az imperialista államok ismét fokozott támadásokat indítottak ellene és megkísérelték vele szemben létrehozni a kapitalista világ egységfrontját. Ebből következően a szovjet külpolitikának 1925—1931-ben fontos feladata volt leküzdeni a Szovjetunió nemzetközi elszigetelésére irányuló imperialista kísérleteket. Az erre irányuló erőfeszítései sikeresek voltak. Elérte, hogy a nemzetközi kapcsolatokban mind fontosabb helyet foglaljanak el a gazdasági verseny és együttműködés feladatai. 1930-ban a Szovjetunió hatékony ellenintézkedéseket léptetett életbe a szovjet érdekeket sértő nyugati gazdasági korlátozásokkal szemben. 1931. május 18-án a Népszövetség Európai Bizottságában javaslatot terjesztett elő a gazdasági meg nem támadásról.

1932 és 1939 között a szovjet külpolitika legfőbb feladata a fasizmus fokozódó agressziója és a második világháború előkészítése elleni harc volt. Ebben a küzdelemben hatalmas tekintélyt vívott ki magának és kétségtelenül vezető szerepet játszott. 1932—1933-ban újra és újra sürgette a megfelelő gazdasági együttműködés kialakítását, a békeszerető erők összefogását, a vitás kérdések békés úton való megoldását. 1933 júliusban a Szovjetunió javaslatára Londonban egy sor állam aláírta az agresszió meghatározásáról szóló egyezményt. 1933. november 16-án az USA is felvette a diplomáciai kapcsolatot a Szovjetunióval. 1934. szeptember 18-án a Szovjetunió 30 tagállam meghívására belépett a Népszövetségbe, amelyben már megelőzően is aktív tevékenységet fejtett ki. Ebben az időben a Szovjetunió állandóan figyelmeztetett a fasiszta agresszió veszélyére és energikusan harcolt a nem fasiszta államok összefogásáért. Kiállt a fasizmus által fenyegetett és megtámadott népek mellett, segítette a spanyol nép antifasiszta harcát, leleplezte a be nem avatkozás bűnös politikáját. Kifejezte készségét, hogy minden erejével részt vesz az újabb világháború elhárításában, minden körülmények között teljesíti a kölcsönös segélynyújtási egyezményekből rá háruló kötelezettségeket, ha azt egy a fasizmus által veszélyeztetett állam kéri. A Szovjetunió politikájának döntő szerepe volt az antifasiszta és hazafias erők tömörülésében. Egyre jobban erősödött a Szovjetunióval való együttműködés gondolata. Mind nagyobb nemzetközi támogatás mellett követelte a kollektív biztonsági rendszer megteremtését a fasizmus háborús fenyegetései és agresszív cselekedetei ellen. 1939. augusztus 12. és 21. között a Szovjetunió nyomására Moszkvában a szovjet, az angol és a francia katonai küldöttségek tanácskozása összeült ugyan, de a nyugati hatalmak nem voltak hajlandók létrehozni egy hatékony kollektív biztonsági rendszert, ezért a konferencia kudarccal végződött.

Ebben a helyzetben a Szovjetunió azzal a fenyegető veszéllyel

került szembe, hogy az imperialista államok között létrejön a szovjetellenes egységfront és együttesen támadnak rá. Így arra kényszerült, hogy elfogadja a Németország által felajánlott megnemtámadási szerződést és azt Moszkvában 1939. augusztus 23-án aláírja. Ez a szerződés nem szüntette meg a fasiszta támadás veszélyét, a szovjet vezetők tudták, hogy előbb-utóbb sor kerül rá, de az adott helyzetben nem volt más lehetőség, s a közvetlen veszély enyhült, a Szovjetunió időt nyert a jobb felkészülésre.

1939. SZEPTEMBER 1-ÉN a fasiszta Németország megtámadta Lengyelországot, ezzel megkezdődött a második világháború. A Szovjetunió előrelátása helyesnek bizonyult.

1941. június 22-én felkészülés közben érte a fasiszta Németország váratlan, hadüzenet nélküli támadása a Szovjetuniót. Az ország igen nehéz helyzetbe került, amiért felelősség terheli Sztálint is, mivel a kritikus időszakban politikailag helytelenül mérte fel a helyzetet és nem hitt a támadás közvetlen veszélyében. A Szovjetunió azonban hamarosan feltartóztatta a fasiszta csapatok előnyomulását, majd 1943-ban a sztálingrádi csatában aratott történelmi győzelmével megváltoztatta a háború menetét.

A második világháború fő terheit a Szovjetunió viselte és a győzelemben döntő szerepet játszott. A háború alatt végre megalakult az antifasiszta koalíció, amelynek tagjai között szoros együttműködés jött létre. Ennek feltételei között a szovjet külpolitika arra törekedett, hogy a győzelem után új, demokratikus békerendszert hozzanak létre. A teheráni (1943), a jaltai (1945) és a potsdami (1945) kormányfői értekezleteken a Szovjetunió kiharcolta azokat az alapelveket, amelyek érvényesítése a demokratikus és békeszerető erők érdekeit szolgálta.

*

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ÓTA a nemzetközi erőviszonyok, a nemzetközi helyzet és a világpolitika további nagy változásokon ment át, a világ térképe alapvetően megváltozott. Megalakult és erőteljesen fejlődik a szocialista világrendszer. Szétesett az imperializmus gyarmati rendszere. Hatalmas tömegmozgalmak alakultak ki a demokrácia és a béke védelmében. Megnőttek az antiimperializmus erői. Mindez szorosan összefügg a Szovjetunió erejének, nemzetközi tekintélyének és befolyásának növekedésével, a szovjet rendszer mai nemzetközi szerepével. A szovjet állam 1921-ben a világ ipari termelésének csak 0,5 százalékát, 1966-ban pedig kb. 20 százalékát adta annak ellenére, hogy 50 éves történetéből 18 év pusztító háborúkban telt el. Az ország ipari termelése 1965-ig 1913-hoz viszonyítva 61-szeresére növekedett és volumenét tekintve ma Európában az első, világviszonylatban pedig a második helyen áll. Az egykor elmaradott ország ma az egyetemes emberi műveltség és kultúra élén jár. A szovjét tudomány és technika páratlan eredményekkel büszkélkedik. A szovjet hadsereg a világ legkorszerűbb és legerősebb őre a békének. Ez a történelmi fejlődés és eredmény tükröződik a Szovjetunió nemzetközi kapcsolatainak szélesedésében és elmélyülésében is. Oroszország 1913-ban a világkereskedelemből 3.9 százalékkal részesedett, a Szovjetunió részesedési aránya az 1929—1933-as kapitalista világgazdasági válság

időszakán kívül nem érte el a 2 százalékot, 1925-ben 1,2, 1937-ben 1,1 százalék volt, 1938-ban ebből a szempontból a 16. helyen állt, 1963—1965-ben viszont már az 5. helyen (az USA, Anglia, az NSZK és Franciaország után). Jelenleg a Szovjetunió több mint 90 országgal folytat kereskedelmet. 1958-ban 35 országgal, 1963-ban (az év közepén) 61, 1964-ben 63, 1965-ben pedig közel 70 országgal volt kereskedelmi egyezménye. A szovjet külkereskedelemből a szocialista országok kb. 70 százalékkal részesednek, a fennmaradó 30 százaléknak kb. egyharmada esik a fejlődő országokra és kétharmada a fejlett tőkésországokra. 1965 közepén a Szovjetuniónak 35 fejlődő országgal volt kereskedelmi és fizetési egyezménye, a velük való külkereskedelem 1953 és 1963 között 10-szeresére növekedett. Egészében a szovjet külkereskedelem gyorsan fejlődik, 1963-ban 11,5-szerte volt nagyobb, mint 1938-ban. Meg kell jegyezni, hogy a szovjet külkereskedelem áruösszetétele is jelentősen megváltozott, illetve fejlődött.

Jelentősen kibővültek a Szovjetunió nemzetközi kulturális, tudományos és sportkapcsolatai is. Példaként megemlíthető, hogy 1951-ben a Szovjetuniót 4 külföldi író látogatta meg, külföldre egyetlen szovjet író sem utazott, 1964-ben viszont a szovjet állam már 319 külföldi írót fogadott, külföldre pedig 725 szovjet író utazott. 1964-ben a Szovjetuniónak 50 országgal volt kormányközi tudományos és kulturális egyezménye, állami intézményei és szervezetei 106 országgal álltak tudományos és kulturális kapcsolatban, s a Szovjetunió 88 állammal tartott sportkapcsolatokat.

A Szovjetuniónak 1924-ben 10 állammal volt diplomáciai kapcsolata, de 1967 tavaszán már csaknem 100 állammal. A Szovjetunió tagja a legfontosabb egyetemes nemzetközi szervezeteknek, az ENSZ egyik kezdeményező alapítója, a Biztonsági Tanácsnak állandó tagja. A KGST-nek és a Varsói Szerződésnek döntő erejét képezi.

A Szovjetunió a mai nemzetközi életben rendkívül fontos szerepet tölt be, a szocialista világrendszerrel a világpolitika legfőbb stabilizátora, mozgatóereje és kezdeményezője, a világbéke legfőbb őre és biztosítéka. Hatalmas erejét, nemzetközi tekintélyét és befolyását, kiterjedt nemzetközi kapcsolatait az egész emberiség érdekeiért kamatoztatja. Éber és következetes békepolitikája már sok veszélyes helyzetet hárított el. Elhatározó szerepet játszott a koreai és az indokínai háború befejezésében, megvédte az iraki és az egyiptomi forradalmat, megvédte a szocializmust hazánkban és Kubában. Napjainkban is legfontosabb tényező az amerikai imperializmus vietnami agressziója elleni nemzetközi küzdelemben, az európai biztonsági rendszerért folyó harcban és a többi fontos nemzetközi kérdés megoldásában.

A Szovjetunió nemzetközi erőfeszítései mindig eredményeseknek bizonyultak és azok is lesznek, mert mind nagyobb erőt adó forrásokból táplálkoznak, a kommunizmust építő szovjet rendszerből, a szocialista világrendszerből, a népek antiimperialista érdekeiből és harcaiból, a marxizmus—leninizmus tudományából, a társadalmi fejlődés törvényszerűségeiből, korunk alapvető tartalmából és fejlődési irányából.

Sütő Ottó
egyetemi docens

A pártaktíva iskolái

A Szovjetunióban járt pártküldöttség tapasztalataiból

Hattagú küldöttségünk március második felében tíz napon át tanulmányozta az SZKP tapasztalatait a káderképzésben. Ezt a tanulmányutat időszerűvé tette, hogy a Szovjetunióban második éve működik a pártoktatás újonnan bevezetett rendszere, amelynek eredményeit most már bizonyos távlatban lehet tanulmányozni. Az MSZMP pártoktatásának és pártiskolai rendszerének továbbfejlesztésére irányuló munkálatok is indokolttá tették ezt az utat, amelyen tanúi lehettünk a szovjet dolgozók ünnepi készülődésének az Októberi Forradalom 50. évfordulójára.

A jubileumi évforduló előkészülete már méreteivel is mély benyomást gyakorol. Az SZKP fáradhatatlanul dolgozik a forradalmi hagyományok ápolásán és továbbadásán az új nemzedékeknek. A rádió és a televízió adásaiban naponta többször megemlékeznek az 1917-es év azonos napjának eseményeiről. Egykorú írásokat olvasnak fel, képeket mutatnak be, veteránok emlékeznek.

Leningrádban az ember lépten-nyomon a forradalmat ábrázoló régi festményekről ismert hirdetőoszlopokra bukkan. Ezeket eredeti formájukban állították helyre, és az 1917-es év plakátjait cserélik rajtuk a megjelenés sorrendjében. Az Auróra cirkáló kapitánya elmondta, hogy összehívják a hajó matróz-veteránjait és nagy hajóutat tesznek velük a Szovjetuniót behálózó víziutakon a Balti-tengertől a Fekete-tengerig. Útközben gyűléseket rendeznek, fiatalokkal találkoznak, elmondják egykori élményeiket. Milliók keresik fel a lenini emlékhelyet, követik nyomon a forradalom február és október közötti eseményeit.

A tanulságok szempontjából legfigyelemreméltóbb, hogy az egész készülődésből igyekeznek száműzni a frázisok unalmát, és az egyszerű történelemóra-jelleget. Ehelyett érdekes részleteket, a forradalom vezetőire és részvevőire jellemző epizódokat elevenítenek fel. Nagy gondot fordítanak Lenin meleg emberségének, bensőséges családi és baráti kapcsolatainak bemutatására. Arra törekednek, hogy minél több ember gondolatban szinte újra átélje a nagy forradalmi fordulatot, úgyszólván annak személyes részesévé váljék.

*

A pártoktatás 1965 őszén bevezetett új rendszeréről — amelyet

módunkban állt részletesen tanulmányozni — a Pártélet folyóirat tavaly áprilisi számában Svec elvtárs, a Partyjnaja Zsizny szerkesztője már beszámolt. Ezúttal az új rendszer egy érdekes elemét, *a pártaktíva iskoláit* kívánjuk bemutatni.

A területi pártoktatást az SZKP-ban a propaganda- és agitációs osztály, a bentlakásos pártiskolákat és a pártfőiskolák levelező tagozatait a tudományos osztály irányítja. Van azonban egy harmadik tagozat is, amelyet minden szinten a szervezési osztály tart kézben: *a vezető pártaktivisták iskoláinak hálózata.*

Itt a kerületi, járási PB-tagok és munkatársak, az alapszervezetek, műhelypártszervezetek és pártcsoportok vezető aktivistái tanulnak. Az iskola nem bentlakásos, hanem tanfolyami formában működik. Korábban is szokás volt, hogy a párttitkárok értekezletein elvi kérdéseket tűztek napirendre. Most a pártmunka összes fő kérdésével foglalkozó tanfolyamot hoztak létre, amelynek célja, hogy elősegítse a munka elvileg általánosított tapasztalatainak elterjesztését.

Az ország különböző részein — az igényeknek és lehetőségeknek megfelelően — a pártaktíva iskolái különbözőek. Leningrádban alkalmunk volt részletesen megismerkedni a Zsdánov-kerület pártbizottsága mellett működő egyéves iskola felépítésével és programjával.

A foglalkozások három szinten folynak. Az úgynevezett kerületi láncszemben az SZKP kerületi pártbizottságának tagjai és póttagjai, a párt- és komszomol-bizottság felelős munkatársai, a kerületi PB társadalmi instruktorai, az alapszervezeti titkárok és helyetteseik tanulnak, tizenegy — területek és ágazatok szerinti — csoportra osztva. Évi 12 foglalkozást tartanak, előre meghatározott napokon. Ezekre a napokra a résztvevőket függetlenítik és határás foglalkozáson vesznek részt. A foglalkozásokat a kerületi PB titkárai irányítják, az előadásokat az egyes témák legjobb ismerői tartják. Összesen 48 témát dolgoznak fel három témakörből.

Az első témakör *a pártszervezeti munka.* A résztvevők megismerkednek a pártépítés, a párt ideológiai munkája, a különböző területek pártirányításának legfontosabb elvi kérdéseivel, Lenin útmutatásaival és a mai gyakorlat sajátosságaival. Néhány téma címe: „A pártbizottságok és végrehajtó bizottságok feladatai a műhelypártszervezetek irányításában." „Az ideológiai és szervező munka egysége"; „A társadalmi szervezetek pártvezetése"; „A káderek kiválasztása, elosztása és nevelése"; „Pártinformáció"; „Szociológiai kutatás a pártmunka szolgálatában."

A második témakör *az ideológiai munka.* Ez a témakör is rendkívül sokrétű. A pártpropaganda lenini elvei és a politikai oktatás megszervezése mellett az ideológiai kérdések széles körét érinti. Szerepel itt az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelése, a pszichológia szerepe a társadalom életében és felhasználása a pártmunkában, a szovjet pedagógia elveinek alkalmazása a dolgozók kommunista nevelésében, a politikai agitáció mai problémái, a szovjet irodalom helyzete és feladatai. Az előadók személye magában véve is érdeklődést kelt. Az erkölcs és közbiztonság kérdéseiről a Leningrád városi milícia parancsnoka tart előadást. A Kirov-balettszínház világnézeti és művészi problémáiról az előadó a színház egyik ismert balerinája, aki egyben a színházi pártbizottság titkára.

A harmadik témacsoport *a gazdasági munka pártellenőrzésével* foglalkozik. A szovjet gazdaság általános feladataiból indul ki. Utána „Az önálló gazdaságos elszámolás és a jövedelmezőség — a szocialista termelő vállalat tevékenységének alapja" című téma következik. Majd ezután a pártbizottságok feladatai a helyszínen folyó gazdasági munka ellenőrzésében, a műszaki színvonal emelésében, a termelési kultúra fejlesztésében, a kommunista munkamozgalmak irányításában. Megismerkednek az üzempszichológia szerepével a termelés hatékonyságának növelésében, ismertetik előttük Leningrád távlati gazdasági és városfejlesztési tervét.

A különböző témák feldolgozása nem egyforma. Vannak informatív előadások, szemináriumok, viták, tapasztalatcsere-beszélgetések. A helyi gazdasági munka ellenőrzésének kérdéseiről például vita is van, ahol nyolc nagyvállalat tapasztalatait vitatják meg négy, ágazatok szerint összeállított csoportban.

Minden témakörben találhatók kevésbé kötött foglalkozások is. Ezek közül megemlíteném a találkozást a városi PB titkáraival, a város pártkongresszusi küldötteivel, a Lenfilm-stúdió alkotó művészeivel, a vallás és ateizmus múzeumának munkatársaival, a város kiemelkedő technikai és tudományos személyiségeivel.

A pártaktíva iskolájának középső láncszeme *a műhelypártszervezetek titkárainak oktatása*. Ez kisebb részben a kerületi PB-on, nagyobbrészt közvetlenül a vállalati, intézményi pártbizottságon folyik. Itt is 12 foglalkozás van egy év alatt, de a témák száma csak 35. Az elvtársakat havonta félnapra függetlenítik és egy-egy foglalkozás négy-ötórás.

A témákat ugyanabba a három csoportba osztják, mint a kerületi csoportoknál. Egyes témákat — amelyek speciálisan a felsőbb szintű irányítás kérdéseit érintik — elhagynak. Más témákról — értelemszerűen — megváltozott beállításban beszélnek. A párton belüli irányító munkából itt a pártcsoportok irányítását vizsgálják például. A felső szinten hallott irodalompolitikai előadást itt a szovjet irodalom utóbbi éveinek terméséről szóló ismertető helyettesíti. Itt is megtalálható az üzempszichológiai téma és a tudományos munkaszervezés feladatait is tárgyalják — üzemrészen belül.

A harmadik láncszem a *pártcsoportvezetők* képzése. Ez egy foglalkozást kivéve (találkozás a kerület vezető pártmunkásaival) az alapszervezetekben folyik és a titkárok vezetik. Egy év alatt hat foglalkozást tartanak, félnapos függetlenítéssel. Egy-egy foglalkozás 3 óra, a témák száma 18.

A pártaktíva Zsdánov-kerületi iskolájának elméleti munkáját a kerületi pártbizottság mellett működő Módszertani Tanács és a pártszervező munka tudományos kabinetje irányítja. Amint ezt Makov elvtárs, a kerületi PB első titkára a nyomtatott tematikához és programhoz írt bevezetőjében hangsúlyozza, a pártaktíva iskolájának célja, hogy „a pártmunka minden szintjén megszüntesse a hozzánemértést tevékenységükben. és a kerületben létrehozza a káderek képzésének jól felépített egységes rendszerét". A kerület pártmunkásai elmondták. hogy az első év tapasztalatai jók: a vezetők, akik egyik szinten hallgatói, másik szinten oktatói ennek a formának, job-

ban átlátják az általuk irányított területet is, de jobban megismerik a velük egy szintű vezetők tapasztalatait is.

Másutt a pártaktíva iskoláit másképpen szervezik. A moszkvai *Proletár* kerület pártbizottsága a moszkvai PB esti egyetemének segítségével kétéves tanfolyammá formálta, ahol a pártmunka kérdései mellett az SZKP történetét is tanulják. A lényeg azonban egy: *a pártmunka minden szintjén az összes vezető állandóan tanul és oktat is egy olyan rendszerben, amely mindennapi tevékenységük elvi kérdéseivel foglalkozik, annak magasabb szintre emelését tűzi ki céljául.*

Minden szinten két elméleti konferenciát is beiktattak a gyakorlat legégetőbb kérdéseiről:

1. A tervezés és az anyagi ösztönzés új rendszerére való áttérés szervezeti és gazdasági előkészítésének feladatai.

2. Az ideológiai és szervezőmunka egysége — a pártszervezetek munkájának nagyfontosságú elve.

Az első téma időszerűségét magyarázni sem kell: a Szovjetunióban az új gazdaságirányítási rendszert az eddigi kísérletek alapján most készülnek nagyobb méretekben kipróbálni.

A második témáról ma az SZKP-ban mindenütt beszélnek. Ennek indokolása körülbelül megfelel a mi ideológiai konferenciánk alapgondolatának: a következő években napirendre kerülő feladatokat csak a társadalmi tudat gyorsabb fejlődésével oldhatjuk meg. Emiatt az ideológiai munka reszortjellegét fel kell számolni és ezt a tevékenységet a pártszervezetek munkájának középpontjába kell helyezni. A pártaktíva iskoláinak egyik „melléktermé̊ke" éppen az, hogy a területi pártoktatás propagandistáin és a propaganda-osztályok munkatársain kívül most a pártbizottságok és vezetőségek szinte valamennyi vezető aktivistája propagandamunkát végez. Az iskola egyszersmind lehetővé teszi, hogy a vezetők az évek során felgyűlt értékes tapasztalataikat szélesebb körben terjesszék. A pártaktíva iskoláinak a kerületi PB mellett szervezett előadói csoportja is elsősorban vezető pártmunkásokból áll. Az előadói iroda tagjai vállalják egy-egy téma előadásának kidolgozását, majd referátummá alakítását. A referátumokat a pártszervező munka tudományos kabinetje összegyűjti. Ebben a kabinetben megtalálhatók a kerületi és felsőbb vezető pártszervezetek érvényes határozatai is.

A pártaktíva iskoláira általában nem küldenek egészen újsütetű titkárokat. Számukra előzőleg „minimum-tanfolyamot" szerveznek, ahol elsajátíthatják a munkájukhoz elengedhetetlenül szükséges legelemibb ismereteket. A minimum-tanfolyam négy egésznapos foglalkozásból áll. Napirendjén olyan kérdések szerepelnek, mint a pártmunka tervezése, a taggyűlések előkészítése, a tagfelvétel, a nyilvántartás, az anyagi ügyek vezetése, a gazdasági munka ellenőrzése, a pártoktatás szervezése, a tömegpolitikai tevékenység és a káder-munka alapelvei. A négy foglalkozásra egy hónapon belül kerül sor.

Mind a pártaktíva-iskola előadásaira, mind a minimum-tanfolyamok egyes foglalkozásaira a résztvevők előre megadott irodalom előzetes feldolgozásával készülnek. Így válik lehetővé, hogy az eléggé szűkös időkeretet hatékonyan használhassák fel.

Hargitai Iván,
a KB Agit.-Prop. Osztályának munkatársa

A Szovjetunió ma*

Az SZSZKSZ polgárainak joguk van a munkára, vagyis joguk van arra, hogy biztosított munkát kapjanak, a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazással.
(A Szovjetunió Alkotmányából)

II. A munka a szovjet társadalomban

A forradalom utáni első években a szovjet állam erőfeszítései mindenekelőtt arra irányultak, hogy felszámolja a munkanélküliséget, általánosan csökkentse a napi munkaidőt, minden munkásnak és alkalmazottnak évente fizetett szabadságot biztosítson, s, hogy valamennyi népgazdasági ágban megszervezzék a munkavédelmet.

Az Októberi Forradalom győzelme után hamarosan meg is történtek az első lépések a munkatörvényhozás területén: nyolc órára csökkentették a munkanapot; kiadták a Munkatörvénykönyvet.

1930 végéig az országban teljesen felszámolták a munkanélküliséget. Azóta a Szovjetunió gazdaságát a munkaképes lakosság teljes foglalkoztatottsága, a munkások és alkalmazottak számának szüntelen gyarapodása jellemzi.

Óriási változások mentek végbe a foglalkoztatottaknak az egyes népgazdasági ágak közötti megoszlásában.

Ebből világosan kitűnik, hogy a szovjethatalom éveiben milyen rohamosan növekedett az iparban és építőiparban, a közoktatásban, az egészségügy, a tudomány és a művészet terén foglalkoztatottak aránya. Ugyanakkor a mezőgazdaságban dolgozók száma a felénél kevesebbre csökkent, jóllehet ennek az ágnak a bruttó termelése a 2,5-szeresére növekedett.

A munkatermelékenység emelkedése
(százalékban 1928-hoz viszonyítva)

	Az iparban	Az építőiparban	A vasúti közlekedésben
1940	313	247	269
1950	454	309	295
1955	675	459	411
1960	927	705	610
1965	1163	910	797

A Szovjetunió az ipari munkatermelékenység színvonala tekintetében elhagyta már az európai vezető tőkésországokat, de elmarad még az Egyesült Államok mögött. Csakhogy míg 1913-ban

* Folytatás. Az elejét lásd folyóiratunk 5 számában.

9-szeres volt a lemaradás aránya, addig ma már csak 2—2,5-szeres.

A Szovjetunióban elsősorban a munkatermelékenység növeléséből adódik a termelés emelkedése. 1959 és 1965 között például a termelés 67 százaléka a munkatermelékenység emelkedéséből adódott.

A munkatermelékenység gyors emelkedése jellemezte a szocialista mezőgazdaságot is. Munkatermelékenysége 1965-ben a forradalom előtti Oroszországéhoz képest több mint 5-szörösére, 1940-hez viszonyítva pedig csaknem 2,4-szeresére emelkedett.

A benyújtott és a népgazdaságban hasznosított találmányok és újítások számának állandó növekedése jellemzi a munkásoknak a munkához való viszonyát. 1966-ban például 2,8 millió találmányt és újítást vezettek be, ami éves viszonylatban 2 milliárd rubel megtakarítást jelentett.

A dolgozók általános műveltségének és szakmai-műszaki képzettségének növekedése, a szakmai összetételükben bekövetkezett változások, kulturális-műszaki színvonaluk emelkedéséről tanúskodnak.

Az ipar, az építőipar és a közlekedés szakmunkásellátása céljából 1940-ben a szakmai-műszaki iskolák szerteágazó hálózatát építették ki. Ezekben az iskolákban 1966-ban 16 millió munkás tanult.

A szovjethatalom éveiben az országban a szakemberek millióit képezték ki.

Felső- és középfokú képzettséggel rendelkező szakemberek száma
(a katonákat leszámítva)

	1913	1928	1965	Növekedés 1913-hoz viszonyítva
	(ezerben)			
Felső- és középfokú végzettségű szakember összesen	190	521	12 066	63,5-szeres
Ebből:				
Főiskolai végzettségű	136	233	4 891	36-szoros
Szakközépiskolai végzettségű	54	288	7 175	133-szoros

A Szovjetunióban az összes felső- és középfokú képzettséggel rendelkező szakemberek 58 százaléka nő. Arányuk az orvosok között 74 százalék, a pedagógusok között 69 százalék, a mérnökök között 30 százalék.

1965-ben a Szovjetunió népgazdaságában foglalkoztatott munkások és alkalmazottak 49 százaléka volt nő.

A társadalmi termelés gyors növekedése, a munka termelékenységének emelkedése a Szovjetunióban a dolgozók munkaidejének csökkenéséhez és szabad idejük növekedéséhez vezet. Ma a szovjet iparban a munkanap átlagosan 6,93 óra, az átlagos heti munkaidő pedig világviszonylatban is a legrövidebbek közé tartozik 39,4 óra.

A gazdasági reform előkészítése

A munka szerinti elosztásról

MINDEN TÁRSADALOMBAN a termelési viszonyok összességén belül nagyon lényeges szerepet töltenek be az elosztási viszonyok. Az elosztási viszonyok rendszerében alapvető fontosságú az elosztás elve, mértéke és formája. Szocialista termelési viszonyok között az elosztásban a munka szerinti elv és gyakorlat a legfontosabb, a döntő, bár megtalálhatóak, illetve még léteznek más elvek is, mint pl. a személyes szükségletet figyelembe vevő állami juttatások elve és gyakorlata.

A munka szerinti elosztás elvének lényege, hogy mindenki képességei szerint dolgozik, és végzett munkája — mennyiségének és minőségének — arányában részesedik a nemzeti jövedelem fogyasztási alapjából. Ez az elv tendenciájában és társadalmi átlagban hazánkban eddig is megvalósult, hiszen mind a hasznos egyéni érvényesülésnek, mind a jövedelemnek — és a javak — megszerzésének legfőbb mércéje a végzett munka és produkció. Különböző statisztikai megfigyelések és közgazdasági számítások szerint a lakosság összes jövedelmének körülbelül 80 százalékához a munka alapján jut.

A SZOCIALISTA ELOSZTÁSSAL SZEMBEN fő követelmény az, hogy az elosztásban érvényesülnie kell az anyagi érdekeltség elvének, ösztönöznie kell a termelés növelésére és állandó tökéletesítésére; biztosítania kell a munkaerő bővített újratermelését. Ez a termelés fejlesztésének egyik alapvető feltétele. A termelésben közvetlen részt vevő dolgozók számára érthetőnek és elfogadhatónak kell lennie; ki kell elégítse a szocialista egyenlőséget, azt, hogy nincs kizsákmányolás és mindenkinek joga van a munkához. Ugyanakkor ebben az egyenlőségben egyenlőtlenség is van, amely megnyilvánul az emberek közötti képzettség és képesség különbözőségeiben, a munkavégzésben, a termelésben elfoglalt helyzetükben, a munkához való viszonyuk különbözőségeiben stb.

A munka szerinti elosztás szükségességét indokolja az a tény, hogy a termelőerők fejlettségi színvonala nem tudja biztosítani a termékek olyan bőségét, amely a szükségletek szerinti elosztási elvet ki tudná

elégíteni. A technika adott színvonala mellett sok olyan munka van, amely fizikailag megerőltető, az egészségre ártalmas, mechanikus, unalmas, a munkaidő viszonylag hosszú, ezért a munka még sokaknak terhes. A szocializmusban a munkában sok az egyenlőtlenség. Lényeges különbség van a fizikai és szellemi, a szakképzett és szakképzetlen munka között, az egyes szakmák, a vezetők és beosztottak munkája között stb.

Mindezek együttvéve lehetetlenné teszik, hogy a fogyasztási javakat egyenlően osszuk el. Mivel a munka még nem vált életszükségletté, szükség van olyan eszközökre, amelyek figyelembe veszik a termelőerők jelenlegi szintjét és az embereket arra ösztönzik, hogy a társadalmi fejlődés útján haladjanak és képességeiket annak megfelelően fejlesszék és fejtsék ki. Erre pedig a munka szerinti elosztás a legalkalmasabb, mivel az anyagi érdekeltség felhasználásával, gazdasági eszközökkel serkenti a dolgozókat a termelés növelésére, a minőség javítására, a technika fejlesztésére, a szakképzettség állandó fokozására, képességeik maximális kibontakoztatására.

AMIKOR AZT MONDJUK, hogy „mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája szerint", akkor figyelembe kell venni, hogy ebből viszonylag reálisan a „mindenkinek munkája szerint" forma látszik megvalósíthatóbbnak. A végzett munka ugyanis valamilyen formában mérhető. A definíciónak első fele pedig részben csak óhaj, mivel azt, hogy képességét, szorgalmát, tudását teljesen adja-e mindenki a munkában, ezt lemérni szinte lehetetlen. Éppen ezért szükséges az anyagi ösztönzés, hogy az ember a végzett munkája szerint részesedjen az anyagi javakból, mert csak így érhető el, hogy lehetőleg mindenki tehetségének és tudásának maximumát adja. A lényeg, hogy olyan gazdasági eszközöket alkalmazzunk, amely biztosítja ennek a célnak elérését.

Mindezekből kitűnik, hogy a keresetek, illetve a jövedelmek egyenlőtlenek, azaz differenciáltak. Ugyanakkor az egyenlőség is érvényesül, mivel *a munka szerinti elosztás elve szerint a jövedelmeknek meg kell egyezniük a végzett munka mennyiségével és minőségével.* Előfordulhat,— sőt az elmúlt évek egyik jellemzője, s jelenleg is a legfőbb probléma —, hogy a jövedelmek differenciáltsága nem mindig függ össze a végzett munka mennyiségével és minőségével.

A KÉPESSÉGGEL ARÁNYOS MUNKA és a munkával arányos jövedelem helyes elve a gyakorlatban igen sokszor eltorzul. A vállalatok, intézmények az alapvetően jó bérezési rendszerek nyújtotta lehetőségeket sem használják ki. *A tényleges bérbesorolásokban nivelláció érvényesül, nem tükrözi kellően a szakképzettségben, gyakorlottságban, a teljesítményekben dolgozók között meglevő valóságos különbségeket.* A munka szerinti elosztás elvének érvényesülése — mint minden társadalmi és gazdasági törvény — tendencia jellegű. Ami azt jelenti, hogy attól eltérő mozgások, jelenségek tapasztalhatók, azonban a centrum az említett törvény.

A kérdésnek van egy másik vetülete, mégpedig az, hogy az épülő szocializmusban az egyes kategóriák (törvények) érvényesülése nem tisztán valósul meg. Magán hordozza a kialakult szokásokat, hagyományokat. Gondoljunk például a természetbeni juttatásokra bizonyos szakmákban stb.

A szocializmus építésének kezdeti szakaszában, amikor a termelőerők fejlettségi színvonala a maihoz képest alacsony volt, a gazdaságfejlesztés extenzív útját jártuk és a fogyasztási javak csak szűk mértékben álltak rendelkezésre, akkor a munka szerinti elosztást a dolog természetéből adódóan úgy értelmeztük, hogy az a termelés mennyiségi felfutását szolgálja. Az akkori bér- és prémiumrendszerek *a termelés mennyiségi növelésére ösztönöztek*, háttérbe szorult tehát a termelékenység növelésére és az önköltség csökkentésére való törekvés. Ami a termelőerők fejlődésének növekedésével mindinkább érezte tette káros hatását. Az ellenforradalom után hasonlóan indokolt volt a stabilizáció elősegítése érdekében az *átlagbér-ellenőrzés bevezetése*, de a kezdeti eredmények után ez is fékezőjévé vált a termelés gyors növekedésének. Ha utólagosan visszatekintünk az elmúlt évekre, akkor levonhatjuk azt a következtetést, hogy a munka szerinti elosztás elvének alkalmazásánál nem számoltunk eléggé azzal, hogy a szocializmus építése során a fogyasztási javak elosztása nem a szó szerinti elosztással — azaz kiutalással — történik, hanem áru- és pénzviszonyok között. Társadalmunkban a dolgozók jövedelmeik túlnyomó többségét pénzben kapják, és pénzükért megvásárolják a fogyasztási cikkeket. Tehát árukat vesznek. Áruviszonyok között az ár és az árrendszer a fogyasztókra is aktív hatást gyakorol, így visszahat a munka szerinti elosztásra is — erősítheti és gyengítheti azt — attól függően, hogy jól vagy rosszul állapítják-e meg.

A MUNKA SZERINTI ELOSZTÁS elvének alkalmazásában problémát okoz, hogy mivel tudjuk lemérni azt, ki mennyi munkát végzett a társadalomnak. Mivel közvetlenül ez nem mérhető, arról ítéletet a piac mond, ami a vállalat jövedelmezőségében jelentkezik. Nézzük meg közelebbről: Tegyük fel, hogy valaki eljár rendszeresen dolgozni, a rábízott feladatot elvégzi. De mivel tudjuk azt lemérni, hogy ténylegesen mennyi munkát végzett a társadalomnak? Fizikai dolgozó teljesítménybérben dolgozik, tehát a teljesítménye mérhető. Igen, de egy másik vállalatnál esetleg többet vagy jobbat állítanak elő a hasonló munkát végző munkások. Egy mérnök tervez egy épületet vagy egy gépet, de egy másik tervezővállalatnál olcsóbbat vagy jobbat terveztek. Mi lehet akkor az, ami egységesen meghatározhatja, hogy ki mennyi munkát végzett?

A mi szocialista viszonyaink a társadalmi tulajdon alapján álló árutermelési viszonyok. Ez azt is jelenti, hogy *az össznépi tulajdonon belül vállalati, szövetkezeti elkülönültség van*, tehát két embernek, illetve két kollektívának azonos időben végzett munkája a társadalom

számára nem azonos értékű. Végkövetkeztetésként levonható, hogy a mi viszonyaink között a munka értékének mércéje *a társadalmilag szükséges munka mennyisége lehet.*

A társadalom érdeke az, hogy a termelő kollektívák használható, jó minőségű, a piacon realizálható termékeket állítsanak elő jövedelmezően. Hiába termel egy vállalat a társadalom számára szükséges árut, ha olyan magas az önköltsége, hogy az el nem adható, és esetleg import útján sokkal olcsóbban beszerezhető.

Mivel az egyén részese a vállalati kollektívának, egyéni teljesítményén túl részese a vállalati eredménynek vagy eredménytelenségnek is, szükségszerű, hogy ez pozitívan vagy negatívan érintse. Ebből következik, hogy a jövőben azonos termékeket előállító vállalatok dolgozóinak jövedelme nem szükségszerűen lesz azonos, sőt igen jelentős különbségek is lehetnek.

ALAPVETŐ TÖREKVÉSÜNK, hogy mind a munkások, mind a vezetők kategóriáján belül a teljesítményekhez, az eredményekhez igazodjanak a bérek és jövedelmek. Aki jobban dolgozik, az több pénzt is kapjon, akár munkásról, akár vezetőről legyen szó.

Hazánkban a vezetők és a dolgozók fizetése közötti különbség kisebb, mint általában a világ más országaiban. Az esetek egy jelentős részénél azonban a jövedelmek nem azonosak a fizetéssel. A mind gyakoribb félállások, külön munkák joggal sérthetik a munkásokat, mert az esetek egy jelentős részében az üzem, hivatal látja ennek a kárát. A munkamegosztás bővülésével, a technikai színvonal emelkedésével az irányító posztokon dolgozók tevékenységének jelentősége növekszik. Jó vagy rossz munkájuk döntő kihatással lehet a vállalat eredményességére. Éppen ezért a munka szerinti elosztás — az anyagi érdekeltség fokozottabb érvényesítése érdekében — az irányító munkakörökben dolgozók alapfizetésének egy részét a vállalati eredménytől teszi függővé.

Ha egy vállalat veszteségessé válik, akkor a szocialista állam garantálja, hogy az összes munkások és az alacsonyabb beosztású alkalmazottak teljes munkabérüket megkapják. A vezető állású dolgozóknak azonban csak az alapbér 75 százalékát garantálják, a középvezetők és kulcsbeosztásban levőknek pedig az alapbér 85 százalékát. Ez igazságos, mert nem szabad, hogy az irányító területeken dolgozók rossz munkájának következményeit az egyszerű fizikai dolgozók érezzék. (Az anyaghiányért, a munka szervezetlenségéből adódó veszteségeként, az adott termék korszerűtlenségéért azok legyenek felelősek, és ezt azok érezzék anyagiakban is, akik a nem kielégítő munkát végezték.)

A jövedelmekben a differenciálódás fokozódik azzal is, hogy az egyes vállalatoknál — azonos termék készítése esetén is — *a dolgozók jövedelme eltérő lesz.* Szükséges megemlíteni, hogy *az új gazdaságirányítási rendszerben a munkások alapbére a jelenlegi szint alá nem csökken,* ez tehát kiinduló bázist jelent.

A differenciálódás folyamatosan és három vonatkozásban lesz.

Először az alapfizetésekben a -tól-ig határok között az egyes kategóriáknál a jelenleginél lényegesen nagyobb lesz a különbség, tehát egy kategórián belül a jobban dolgozók részesedése — fizetése — lényegesen magasabb lesz a gyengébben dolgozókénál. Másodszor a jobb gazdálkodási eredménnyel dolgozó vállalatok magasabb nyereséget tudnak fizetni. Harmadszor, ha a vállalat tartósan — több éven keresztül — az előírtnál magasabb nyereségtömeget ér el, úgy annak egy részét a béralap szintjének differenciált emelésére is fordíthatja.

Az említetteken kívül természetesen alkalmazásra kerülnek a prémiumok, jutalmak és más olyan ösztönzők, amelyek a vállalatok eredményességét fokozzák.

Általában az eddiginél *lényegesen nagyobb szerepet kell kapjon a mozgó bérhányad.* Ez azt is jelenti, hogy a dolgozók összjövedelmének az eddiginél sokkal nagyobb hányada lesz a nem fix rész. Ez összetevődik a nyereségrészesedésből, a különböző jellegű prémiumokból stb. A mozgó bérhányad a vállalat eredményességétől, azaz a nyereségtől függően rugalmasan változik, azon alapszik, és ez a jövedelmeket tovább differenciálja. Mert csak így hozható szerves egységbe az össztársadalmi, a vállalati kollektíva és az egyén érdeke.

Számítani kell rá, hogy a mechanizmus bevezetésének első néhány esztendejében a munkaerő igyekszik azokra a helyekre áramlani, ahol a keresetek jobbak lesznek. Az ilyen jellegű áramlást adminisztratív eszközökkel megakadályozni nem szabad, mert akkor a kívánt előnyök elmaradnak. Érdeke a társadalomnak is, hogy olyan vállalatok fejlődjenek gyorsan, amelyek a termékek nagyobb mennyiségét olcsóbban állítják elő, ha ezen termékek piacra találnak.

A GAZDASÁGI EGYSÉGEK vezetőinek a hatáskörükben teljes önállósággal kell rendelkezniök. Minden körülmények között biztosítani kell, hogy az irányító szervekben vagy szervezetekben dolgozók ne csorbíthassák az alsóbb szervek vezetőinek jogkörét, önálló döntési jogát. De ugyanakkor ez az önállóság nem jelenthet önkényeskedést, a munkavédelmi törvények megsértését. Szükséges, hogy a munkások minél szélesebb rétegeit vonják be a tervek kialakításába, a bérrendszerek, a nyereségelosztási, a szociális és más jellegű juttatások elvének kialakításába. A vezetők nagyobb önállósága tehát nem jelentheti azt, hogy félvállról kezeljék a dolgozókat, a dolgozók részvétele és aktív támogatása nélkül a vállalatoknál tartós eredmény nem biztosítható.

Dr. Orsai János

Az új gazdasági mechanizmus és a mezőgazdaság

A pártfőiskolán a közelmúltban két-háromhetes ipari, illetve mezőgazdasági jellegű tanfolyamokat szerveztünk pártmunkásoknak a gazdasági mechanizmusról. Összesen kb. 100 hallgatóval, megyei pártbizottságok ipari és mezőgazdasági titkárai, osztályvezetői, városi pártbizottságok ipari titkárai, osztályvezetői részvételével. A két tanfolyam sok értékes tapasztalatot adott, amelyek a továbbiakban hasonló jellegű tanfolyamokon felhasználhatók.

A tapasztalatok azt is mutatták, hogy már nem elegendő a reform általános vonásainak ismertetése. Az általános vonások ismertetése mellett az egyes területek (ipari, mezőgazdasági) speciális feladatait is indokolt elemezniök az adott szakterület vezetőinek és dolgozóinak.

Célszerű volt az adott téma legjobb szakértőivel tartatni meg az előadásokat. A hallgatóknak sok újszerű ismeretet nyújtottak és érdekes volt megismerkedniök a még nem végleges döntésekkel is, meghallgatni, milyen szempontok szólnak az egyik vagy másik elképzelés mellett, képet kapni arról, hogyan, milyen viták alapján születnek meg a döntések.

A tanfolyamok tematikája módszeresen átfogta az ipar, illetve a mezőgazdaság legfontosabb kérdéseit az új gazdasági mechanizmus tükrében. Szerepeltek a tematikában a IX. kongresszus határozatain kívül még bizonyos vezetéselméleti, matematikai, szociológiai és pszichológiai előadások is.

A cikk elsősorban a mezőgazdasági tanfolyam néhány tapasztalatára kívánja felhívni a figyelmet.

A vállalati önállóság

Tartalmi szempontból olyan előadássorozat összeállítása volt a cél, amely a reformnak általános jellemvonásait már csak utalásszerűen érinti és teljes súllyal a mezőgazdaságban való érvényesülését elemzi. Ennek megfelelően elsősorban olyan kérdések szerepeltek, mint a központi tervszerű irányítás és a piaci viszonyok összekapcsolása a mezőgazdaságban olyan módon, hogy a központi irányítás

játssza a főszerepet, és szabályozza a piacot; a vállalati önállóság fokozásának szükségessége a mezőgazdaságban a döntések átcsoportosítása a központi irányító szervektől a vállalatokhoz.

Az előadók hangsúlyozták, hogy a vállalati önállóság fokozásának különös jelentősége van a termelőszövetkezetekben, ahol a tagok munkavállalók és közvetlen tulajdonosok egyszemélyben és a legközvetlenebb az összefüggés a vállalat jövedelmezősége és az egyes tagok jövedelmének alakulása között. Az állami vállalatoknál a gyenge eredményű gazdálkodás — a nehezen eladható termékek például legalábbis ez ideig — nem vagy alig érintette a dolgozók jövedelmét. A termelőszövetkezeti tagok jövedelme eddig is közvetlen függvénye volt annak, hogy mennyit termelnek, termékeik eladhatók-e és milyen áron. A termelőszövetkezeti tagoknál különös jelentősége van a vállalati önállóság fokozásának, hiszen a legközvetlenebbül érdekeltek a kollektíva eredményes gazdálkodásában.

Az új gazdasági mechanizmusban is lesznek olyan eszközök a központi irányító szervek birtokában, amelyek lehetővé teszik a központi gazdaságpolitikai döntések gyakorlati megvalósítását a nagyobb vállalati önállóság körülményei között. Nyilvánvaló, hogy a népgazdaság területén általában közgazdasági eszközökkel és sokkal kevésbé adminisztratív intézkedésekkel, előírásokkal kívánjuk a központi elgondolásokat érvényesíteni.

A csoporttulajdonon alapuló termelőszövetkezet esetében e tekintetben is sajátos a helyzet. Itt az állam nem tulajdonosa a termelőeszközöknek, nem tulajdonosi pozícióból tárgyal, nem nevezi ki a vezetőket, a beruházásokra vonatkozó állami döntések is sokkal szűkebb körre terjednek ki, mint az állami vállalatoknál stb. A termelőszövetkezeti gazdálkodás, a vezetők megválasztása, működésük ellenőrzése kizárólag a termelőszövetkezeti tagság joga és kötelessége. A termelőszövetkezeteknél a közgazdasági eszközökkel történő befolyásolásnak sokkal nagyobb tere van és döntő szerepet játszik a szövetkezeti vállalatoknak állami irányításban és ez nagyon lényeges sajátosság.

A gazdálkodási alapok megteremtése

A termelőszövetkezetek önállóságával kapcsolatban az előadások utaltak arra, hogy *a nagyobb önállósághoz meg kell teremteni a feltételeket.* Az önállóbb gazdálkodáshoz szükséges feltételek közül a mezőgazdasági termékek megfelelő árszínvonalát, az árreform szükségességét hangsúlyozták. Az 1966-ban végrehajtott 9%-os mezőgazdasági felvásárlási áremelést követni fogja 1970-ig újabb 9—10%-os áremelés. Ez az összesen kb. 19%-os árnövekedés még nem tünteti el a mezőgazdasági árképzés minden hátrányos vonását. A mezőgazdasági árszínvonal így sem éri el a tényleges ráfordításokkal és az ipari árképzés gyakorlatával arányos szintet. A mezőgazdasági és ipari árak között még mindig marad lényeges különbség a mezőgazdaság rovására. A termelőszövetkezetek önálló gazdálkodása szempontjából ezért ezen árintézkedéseknek alapvető jelentősége van.

A tanfolyam hallgatói megértették, hogy a felvásárlási árak emelésének, a fogyasztói árak oldaláról korlátai vannak. A fentebb jelzetteken kívül jelentősebb felvásárlási áremelésre a közeljövőben nem számíthatunk, de a 19%-os mezőgazdasági áremelés, együttesen egyéb intézkedésekkel (lényegében változatlan marad a mezőgazdaságnak nyújtott állami támogatás volumene, és kedvezményes áron fogja kapni az ipari eredetű, felhasználásra kerülő termelőeszközöket és az importáruk egy részét stb. 1967. január 1-én az állam a termelőszövetkezetek hiteltartozásának mintegy 60%-át, eltörölte) a mezőgazdasági termelővállalatok túlnyomó többsége számára lehetővé teszi, hogy árbevételeikből nemcsak az elhasznált termelőeszközeiket pótolják és elfogadható jövedelmet nyújtsanak dolgozóiknak, hanem azt is, hogy saját erőből beruházzanak, bővítsék termelésüket, fejlesszék gazdaságukat.

A pénzbevételek növekedésével a jövőben lehetővé válik, hogy a termelőszövetkezetek a saját erejükből képesek legyenek a korszerű gazdálkodáshoz szükséges alapok megteremtésére. Az alapképzés rendszere hasonló lesz az állami vállalatokéhoz, a termelőszövetkezetek is vállalatszerű gazdálkodást fognak folytatni. E területen lényeges új vonás egyrészt az amortizációs alap képzése, másrészt a részesedési alapnak költségelemként való beállítása.

A szövetkezetek számára biztosítani kell a konszolidált vállalatszerű gazdálkodás feltételeit a bővített újratermelés körülményei között. Nagy szerepe lesz a központilag előírt amortizációs kulcsoknak. Az amortizáció az egyszerű újratermelés feltételein túl bizonyos mértékig a bővítés finanszírozását is kell, hogy fedezze. Az önállósághoz természetesen a forgóeszközök biztosítása is szükséges. A finanszírozás rendszerének kell elősegítenie nemcsak az állóeszközök, hanem a forgóeszközök bővítését is. A forgóeszközök fenntartása és bővítése a szorosan a bankszervekkel kapcsolatos és a hitelszerződés szférájába tartozó kérdés.

Nagyon lényeges feltétele az önálló gazdálkodásnak a termelőszövetkezeti tagok év közi díjazásához szükséges feltételek megteremtése. Az önálló gazdálkodás feltételezi, hogy mindazon jövedelemrészek, amelyek év közben munkadíjként jelennek meg, rendszeresen a termelőszövetkezeti vezetés rendelkezésére álljanak. A szociális, kulturális alap képzése is új megoldást követel. Ugyanis a betegbiztosítási kötelezettség a vállalatnál év közben költségként jelenik meg és az erre a célra fordított összegeket szintén a termelés költségtényezői közé kell sorolni. Mindezek a felsorolt alapok, köztük a munkadíjazásra fordított összegek is év közben rendszeresen, mint termelési költségek jelennek meg. Ezeket a költségeket az évközi bevételekből kell fedezni és ha rendben van a gazdálkodás, akkor mindezek a kiadások az évi termelésben megtérülnek. A gazdálkodás alapfeltétele, hogy mindezeket a költségeket az adott gazdálkodási évben a termelőszövetkezet kigazdálkodja.

A hitelpolitika

Nagy érdeklődést váltott ki a tanfolyamon a tsz és a bank kapcsolata. Az új gazdaságirányítási rendszerben kiemelt szerepe lesz a hitelnek. A hitel fontos eszköze az általános gazdaságpolitikai célok érvényrejuttatásának, ami elsősorban a felhalmozást, a termelés fejlesztését szolgálja.

Ha komolyan vesszük azt az elvet, hogy *a befektetett eszközöknek a termelés folyamatában kell megtérülniök*, akkor nem vitathatjuk, hogy a hitelképességi vizsgálat a konszolidált gazdálkodás előfeltétele. Nem az a baj, hogy szigorúan betartjuk a fedezeti elvet. A baj akkor kezdődik, ha a szövetkezet olyan hitelt kényszerül felvenni, amelynek visszafizetéséhez nincsenek meg a feltételek. A bankszervezet és a szövetkezet között is ilyenkor kezdődik a vita és ilyenkor szokták több esetben a pártszervek és a tanácsi szervek is — nagyon helytelenül — támogatni a hiteltkérő szövetkezetet. A jövőben szigorúbban meg kell követelni a hitelképességet és csak annak szabad hitelt adni, aki azt vissza is tudja fizetni. Ha olyan szövetkezet igényel hitelt, amely erre nem képes, akkor szükségessé válik a szövetkezet egész gazdálkodásának felülvizsgálása. Nem érdekünk elindítani egy újabb eladósodási folyamatot, ellenkezőleg mindnagyobb mértékben kívánjuk biztosítani a saját erőt a termelőszövetkezetek gazdálkodásához. A hitelszerződés is ezt az elvet kell hogy szolgálja.

A mezőgazdaságban közismert sajátosság, hogy időben nem esik egybe a munka és termelési folyamat és nem esik egybe a gazdasági év a naptári évvel. Elkerülhetetlen bizonyos idényszerűség és ebből következik az idényszerű forgóeszköz szükséglet, amelyet rövid lejáratú hitelezéssel kell megoldani.

Termelési és értékesítési önállóság

Az önálló termelőszövetkezeti gazdálkodás — húzták alá a tanfolyam előadói — *elsősorban termelési önállóságot jelent.* A termelőszövetkezetek évi üzemi terveit a termelőszövetkezeti közgyűlésen kívül semmiféle felsőbb szerv nem kell hogy jóváhagyja. — A hosszabb lejáratú terveknél bizonyos koordinációra szükség lesz. — A termelőszövetkezetek semmiféle kötelező tervmutatót nem kapnak — átmenetileg kivétel ez alól a kenyérgabona.

Az önállóság nem kevésbé fontos az értékesítésnél. A korábbi gyakorlattal szemben, mikor a termelési szerződések megkötésébe sok kényszerítő elem is vegyült, a jövőben a termelőszövetkezetek egyenrangú félként tárgyalnak a termeltető-felvásárló vállalatokkal. A termeltető-felvásárló vállalatok rugalmasabb gyakorlatára van szükség, jobban kell számolniuk a termelőszövetkezetek érdekeivel, mert különben a termelőszövetkezetek az értékesítés más formáit fogják választani és ehhez nemcsak joguk, hanem lehetőségük is lesz. *A termelőszövetkezetek szabad értékesítési lehetősége az új gazdasági mechanizmus érvényesülésének alapkérdése.* Ezt néhány monopolcikk (dohány, kenyérgabona, fűszerpaprika, nyersbőr, gyapjú stb.) kivételével általánossá válik. Az értékesítés terén a termelőszövetkezetek szabad kezet kapnak a termelés helyén vagy erre a célra felállított értékesítési he-

lyeken, standokon stb. Az állandó jellegű elárusító helyeken olyan feltételek mellett árusíthatnak, mint az állami vagy szövetkezeti üzlet. Ugyanolyan befizetési kötelezettség terheli a termelőszövetkezeteket is, mint amilyen az állami kereskedelemből folyik be a költségvetésbe. Ugyanez vonatkozik a termelőszövetkezetek feldolgozási tevékenységére is. Az önálló gazdálkodás, végül *beszerzési önállóságot* is jelent a termeléshez szükséges eszközöknél. Még nincs minden részletében tisztázva a termelőszövetkezetek kereskedelmi tevékenysége, de értelemszerűen a beszerzés is kereskedelmi úton fog történni. Megszűnik a termelőeszközök hatósági elosztása. A termelőszövetkezetek önállósága megnyilvánul abban is, hogy beszerezhetnek eszközöket közvetlenül a gyártó vállalattól, kis- vagy nagykereskedelem útján, esetleg közvetlenül az importőr vállalatoktól is. A szabadon beszerezhető cikkek között foglalnak már most is helyet a növényvédő szerek, a cement, a mész. Az új ezen a téren az, hogy miután megszűnik a kutatás, a megrendelés elfogadása a szállító fél részéről nem kötelező. Ezért a tervszerű előrelátás, időben történő megrendelés nagyon fontos, különösen egyes cikkeknél. Ilyenek például a fenyő-fűrészeltáru, teher- és személygépkocsik, fóliák stb., amelyekből még nem rendelkezünk olyan mennyiséggel, hogy akadálymentesen lehetne lebonyolítani a forgalmat. A megrendelt és leszállított áruknál viszont fennáll a szállító vállalat *szavatossági kötelezettsége*. Ez kiterjed mind a minőségre, mind az időben történő szállításra.

*

Nagy súllyal szerepeltek a tanfolyamon az MSZMP IX. kongresszusának a mezőgazdasággal összefüggő határozatai. Ezeknek komplexjellegét tükrözte a tanfolyam egész anyaga, de különösen nagy visszhangot váltottak ki azok az intézkedések, amelyek röviddel a kongresszusi határozatok után születtek meg és jelentős szerepet játszanak az új gazdasági mechanizmus bevezetéséhez szükséges feltételek megteremtésében. Így például az új nyugdíjrendszer, a nagyarányú hitelrendezés, illetve hitelelengedés.

Nem kisebb érdeklődést keltett a készülő termelőszövetkezeti törvény, a háztáji földterület nagysága, általában a termelőszövetkezeti földtulajdon rendezése, a termelőszövetkezetek tevékenységi körének kibővítése, a termelőszövetkezetek önigazgatási és képviseleti rendszerének problémái.

A záróértekezleten a hallgatók elmondották, hogy megítélésük szerint a tanfolyam kb. azt nyújtotta, amit vártak tőle, egy-két kritikai megjegyzésen túl az észrevételeik elismerőek voltak.

Dr. Gulyás Emil,
a pártfőiskola tanszékvezető tanára

Közelebb az emberekhez

Vállalatunk — a Központi Bizottság határozata alapján — már eddig is jelentős intézkedést tett a reform előkészítésére. Az elmúlt év végén pártértekezletünk összegezte a reformból adódó feladatokat és helyes irányt szabott a vállalati felkészülésben. Kibővített pártbizottsági ülésen ismertettük az irányelvekből adódó főbb feladatokat és tennivalókat. Ezt követően a reform főbb céljait a pártoktatás különböző formáin, párttaggyűléseken és pártnapokon is többször ismertettük a Diósgyőri Gépgyár dolgozóival.

Az elmúlt hónapokban a vállalat felépítésének megfelelően — csúcsszervek létrehozásával — módosítottuk a pártszervezetek szervezeti felépítését, hogy ezáltal is alkalmasabbá váljanak az új megnövekedett követelmények ellátására. 1966. december 15-én a végrehajtó bizottság és az Igazgatói Tanács együttes ülésen vitatta meg a reform bevezetésével kapcsolatos vállalati feladatokat. Egy hetes párttitkári tanfolyamot szerveztünk a IX. kongresszus anyagának — közte a reformból adódó feladatok — feldolgozására. Jelenleg a megyei pártbizottság által szervezett három hetes mechanizmus tanfolyamon vesznek részt az alapszervezeti titkárok. Az elmúlt hetekben vb ülésen megtárgyaltuk — a reform követelményeinek megfelelően — a kádermunkánkban követendő elveket. A vállalat vezetése jóváhagyta azokat a legfontosabb szervezési elképzeléseket, amelyeket a felkészülés időszakában ez év szeptemberéig végre kíván hajtani. Eredményesen dolgozik vállalatunk mechanizmus bizottsága.

Az új mechanizmusra való felkészülést segíti a Műszaki Fejlesztési Csúcsbizottság létrehozása, amely többi között hozzájárul a vállalati intézkedési szabályzat kidolgozásához. Folyamatban van a vállalat információs rendszerének feltérképezése, a döntési modell és a döntési jogok felosztása. Céljaink között szerepel a *hatékonyabb központi irányítás mellett a gyáregységi önállóság növelése.*

Az elmúlt évben megfelelő szociálpolitikai intézkedések történtek a reform szellemében. Jelentősen bővítettük például saját erőnkből dolgozóink üdülési lehetőségeit. Az elmúlt hónapban szociológiai felmérés készült, s távlati elképzelést dolgozunk ki a vállalat dolgozói munkakörülményeinek javítására.

A vállalatvezetés az anyagi ösztönzőket, a többi között a prémiumfeltételeket is a nyereség kitermeléséhez kötötte, s olyan kizáró tényezőket is alkalmaz, amelyek hatékonyabban ösztönzik a dolgozókat, gazdasági vezetőket a minőségi tényezők javítására.

Vállalatunk *„mechanizmus tanfolyamot"* szervezett s ezeken készíti fel a gazdasági vezetőket, műszaki káderekét a reformból adódó feladataikra. És még számos intézkedést tettünk, amelyek már eddig, a felkészülés időszakában is hatékonyaknak bizonyultak.

*

Az eddigi tapasztalataink alapján megállapíthatjuk, hogy a dolgozók helyeslik a reformot és kezdik felismerni szükségességét. Még mindig tapasztalható azonban kellő meg nem értés és várakozási álláspont azzal az általános megjegyzéssel, hogy „majd meglátjuk mit eredményez a reform". Ez az álláspont nem mindenütt ösztönöz az aktív cselekvésre. Elég általános — talán a mi hibánk is —, hogy a párttagság tájékozottsága hiányos az eddig hozott gazdasági döntésekről. A gazdasági mechanizmus elvi és gyakorlati működésének megértését gátolja a részletek nem kellő ismerete. Ennek következtében egyes párttagoknál nem érzékelhető kellően a közgazdasági szemlélet, a reform-intézkedések gyakorlati végrehajtásának kimunkálásában a kezdeményezés. Sőt egyeseknél a várható eredményeket illetően bizonytalanság is tapasztalható. Egyesek a reform lényegét azonosítják az elbocsátásokkal. Az ilyen azonosítás nem helytálló, mivel a jövőben is vállalatunk gazdaságos tevékenységétől függ a foglalkoztatottság mértéke és annak alakulása.

Az anyagi ösztönzés differenciált fejlesztésének hangsúlyozása aggodalmat vált ki helyenként mind a fizikai, mind az alkalmazotti dolgozóknál. A nyereségrészesedési elosztás *arányait* túlzottnak tartják. Többen kijelentették, hogy a vezetők nagyobb arányú részesedése a jövedelemből, „munkásarisztokráciához" vezethet. A jövedelemarányok megítélésénél ezek az elvtársak nem mérlegelik kellően a végzett munkát és az ezzel járó felelősséget, a munka össztársadalmi hatékonyságát.

Az a véleményünk, hogy a dolgozók, ha világosan megértik, helyeselni fogják a reformnak ezt az elvét, mely szerint ki hogyan dolgozik, úgy részesüljön a megtermelt javakból és ily módon a jelenleginél világosabban megkülönböztethető legyen a jó és a rossz munka.

A termelői árrendezés egyesekben aggodalmat kelt a fogyasztói árak és az általános életszínvonal alakulását illetően. Többen hangoztatták, hogy a reform mezőgazdaságra vonatkozó tézisei széles körben vetnek fel ellentmondásokat. E népgazdasági ágazatban elért fejlődést sokan kizárólag a munkásosztály erőfeszítéseinek tulajdonítják. Vitatják, hogy a parasztság reáljövedelme, életszínvonala alacsonyabb volna, mint a munkásoké. Ezek az elvtársak nem látják és nem értik, hogy a gazdasági mechanizmus országunk további előrehaladását, fejlődését szolgálja, ezen keresztül a dolgozó tömegek legközvetlenebb érdekeit is. Szocialista tervgazdálkodásunk révén a jövőben is biztosítani tudjuk a társadalmi foglalkoztatottság megfelelő színvonalát, a reálbérek emelkedését, az életviszonyok javítását.

Megtalálható az ellenkező véglet is, mely szerint a reformot nem eszköznek, hanem minden problémát megoldó célnak fogják fel. Hatását hol etúlozzák, hol leegyszerűsítik s végrehajtását problémamentesnek fogják fel.

A helytelen nézetek is indokolják azt, hogy

a gyakorlati tennivalók kidolgozásával együtt, továbbra is alapvető az új irányítási rendszer egységes értelmezésének biztosítása.

A hátralevő időszakban tehát jelentősen javítanunk kell a politikai felvilágosítás színvonalát. Régi igazság, hogy nem lehet a politikai munkát a termeléstől mechanikusan különválasztani, mereven elhatárolni egymástól, mivel a politika a gazdaság koncentrált kifejezése. Ebből is az következik, hogy *pártszervezeteink termelést segítő munkája alapvetően politikai jellegű feladat.* Éppen ezért a megoldás eszközeinek is alapvetően politikai eszközöknek kell lenniök. Ez az elv azonban semmiképpen nem jelenti, hogy a pártszervezeteknek a gazdaság területén alárendelt szerepük lenne.

Komolyan kell küzdenünk a jövőben is az olyan nézet ellen, amely az egyszemélyi felelősségre hivatkozva kijelenti, hogy a párt ne szóljon bele a gazdasági kérdésekbe s szerepét a termelésben a politikai felvilágosításra, a propagandamunkára szűkítené le.

A mi számunkra, mivel a termelés fő tényezője az ember, a legfontosabb a különböző emberi viszonyok alakítása, hogy mind az egyes dolgozók, mind gyárunk kollektívája akarati egységben a legjobbat tudja nyujtani az új irányítási rendszer viszonyai között is.

Úgy véljük, hogy üzemi tanácskozásokon és egyéb fórumokon az elkövetkező hónapokban részletesebben kell tájékoztatni dolgozóinkat az eddig megtett vállalati intézkedésekről és annak várható eredményeiről.

A Gazdasági Bizottság már eddig meghozott döntései és a vállalati intézkedések lehetővé teszik, hogy gyáregységekre és kisebb munkaterületekre lebontsuk a reformból adódó feladatokat és politikai eszközökkel mozgósítsunk azok végrehajtására.

Ezzel a módszerrel közelebb kerül majd a reform főbb gondolata és célja a dolgozók mindennapi tevékenységéhez. Ez azt is jelenti, hogy a jövőben már nem elég az üzemekben csak az általános elveket hangoztatni. *Nem szabad bizonytalankodnunk a helyes elvek érvényesítésénél sem.* Fontos, hogy a Gazdasági Bizottság most megjelent döntéseit mindenütt átgondolt gyakorlati végrehajtás kövesse.

Felvetődik a kérdés, hogy az új irányítási rendszer bevezetése során pártbizottságunk és a pártszervezetek milyen módszerekkel tegyenek eleget a *gazdasági munka pártirányításának.* A KB határozata e vonatkozásban is adott útmutatást: a pártbizottságok feladatai az új mechanizmusban megnövekednek, tevékenységüknek a politikai elemzésben, irányításban és koordinálásban kell a jövőben mindinkább érvényre jutni.

A követelmény egyértelmű és világos, de gyakorlati végre-

hajtása és a végrehajtás megszervezése nem lesz könnyű feladat, mivel még bennünket is fékeznek a régi, megszokott hagyományok és módszerek. Pártbizottságunk abból indult ki, hogy *a pártmunka módszereinek mindig a kialakult helyzethez kell igazodnia.* Alapvető vonásai nem változnak, a bevált munkaformák nagy része továbbra is eredményesen alkalmazható, de az új követelményekhez mérten ezeket is fejleszteni, bizonyos mértékig szélesíteni szükséges. Ilyenek a gazdasági vezetők beszámoltatása, munkastílusuk, vezetési módszereik vizsgálata, a pártszervezetek termelést segítő tevékenységében a jól bevált módszerek általánosítása, brigádvizsgálatok szervezése, komplex intézkedési terv, éves szintű akcióprogram kialakítása gazdasági, politikai és társadalmi feladatok megvalósítására stb.

A termelési folyamatban a párt egyik alapvető feladata a helyes káder-, illetve személyzeti munka feltételeinek megteremtése.

Ismeretes, hogy a reform bevezetése után káderkérdésekben is megnő gazdasági vezetőink és választott vezető testületeink hatásköre és ezzel együtt felelősségük is. Pártunk IX. kongresszusa hangsúlyozta, hogy növelni kell a pártszervek és a pártszervezetek szerepét, felelősségét és kezdeményezőkészségét a vezető káderek kiválasztásában és nevelésében. Különösen nyomatékot kap ez a gazdaságirányítás új rendszerében. A fentiek alapján pártbizottságunk hangsúlyozta:

a reformból adódó megnövekedett feladatokat lényegében a meglevő káderekkel kell végrehajtanunk. Pártbizottságunk fontos feladata, hogy a legmesszebbmenőkig támogassa őket.

A jövőben — természetesen — az új követelményeknek megfelelően *jobban* egybehangolt, azonos elveken nyugvó káder- illetve személyzeti munkára kell törekednünk. Ehhez szükséges, hogy a párt- és a gazdasági szerveknek együttesen kidolgozott hatásköri listája legyen.

A személyi kérdések eldöntésénél — a kádermunka követelményeinek egyértelmű figyelembe vételével — a jövőben erőteljesebben érvényesíteni kell a szigorúan egyéni elbírálás elvét, az egyszemélyi gazdasági vezetés jogkörének erősítése mellett.

Szükségszerű *a kollektív testületek szerepének növekedése is.* Ez nincs ellentétben a személyes felelősség növelésével. Ellenkezőleg, az egyszemélyi felelősség szilárdan csak a kollektív megfontoláson alapulhat. Úgy ítéljük meg, hogy a szubjektivizmus ellensúlyozására a jövőben növelni kell a demokratizmust a kádermunkában. Lehetővé kell tenni, hogy több alkalmas elvtárs közül választhassa ki a vállalati pártbizottság a megfelelő vezetőt.

A gazdasági mechanizmus reformjának fontos politikai célja, hogy kedvezőbb feltételeket teremtsünk az üzemi demokrácia érvényesülése számára.

Vállalatunknál eddig is jelentős intézkedéseket tettünk a szocialista demokrácia fejlesztésére. Hatékonyabb a vezetők és a dolgozók együttműködése. Erőteljesen megnőtt a helyi szak- és társadalmi vezetők szerepe a dolgozókat közvetlenül érintő kérdések eldöntésében. Az elmúlt években a gyáregységek és főosztályok önállósága útján — differenciáltabb lett a bérezés, ami kedvezően hatott a munkafegyelemre

és ösztönzően a termelésre. Vállalatunk a dolgozókat érintő döntések kifüggesztésével és rendszeres tájékoztatással már eddig is széles körű lehetőséget biztosított ahhoz, hogy közvetlenül is részt vegyenek az őket érintő kérdések ellenőrzésében. Az eddig megtett intézkedések kezdeményezőek és jók voltak. Ezekre alapozva szükséges tovább szélesíteni az üzemi demokráciát, abból kiindulva, hogy

a gazdasági mechanizmus reformjának eredményes végrehajtása a jövőben jobban igényli a dolgozók fokozottabb bevonását a vállalat gazdálkodásának irányításába.

Pártbizottságunknak és pártszervezeteinknek — az összes termelési és műszaki kérdésekben — a legmesszebbmenőkig *erősíteni kell az egyszemélyi gazdasági vezetés elvének helyes érvényre jutását.* Nyers elvtárs április 4-i ünnepi beszédében hangsúlyozta: *„Nem lenne helyes, hogy amikor az állam önállóságot ad a vállalati gazdasági vezetőknek, ugyanakkor a vállalati kollektívák a maguk oldaláról korlátoznák a vezetőket abban, hogy élhessenek jogaikkal... Mi kommunisták igazán a kollektivitás hívei vagyunk, de a termelés szervezése, a gazdasági folyamatok gyors irányítása nem bírja el a közösségi típusú ügyintézést."* Ebből az is következhetik, hogy munkánkban meg kell szüntetni az olyan formális módszereket, amelyek az egyszemélyi döntés érvényre jutását akadályozzák.

A korábbi években vállalatunknál új elemekkel gazdagítottuk a szocialista munkaversenyt. A pontrendszer alapján történő értékeléssel és nagyobb anyagi ösztönzéssel érdekeltebbé tettük vállalatunk dolgozóit a tervfeladatok végrehajtásában. Ez figyelemre méltó eredményeket is hozott. Az új irányítási rendszer követelményeit vizsgálva azonban megállapíthatjuk, hogy a szocialista munkaverseny jelenlegi tartalma nem mindenben felel meg az új követelményeknek. A szocialista munkaversenyben is *szükséges szakítani a bázisszemlélettel és az egyoldalú mennyiségi mutatókkal.* Ezek helyett ki kell dolgozni a megfelelő tartalmi célokat, amelyek vállalatunknál a következőkre irányulnak: a nyereség-kitermelést növelő tartalékok hasznosítása (a termékek előállítási költségeinek csökkentésére stb.); a műszaki fejlesztési célkitűzések megvalósulási, átfutási idejének csökkentése; a minőség javítása, az önmeózás bevezetése és más eszközök útján; a gyártmányok minőségének, megbízhatóságának javítása; a szállítási készség javítása, a vevő igényeinek gyors kielégítése, a vállalatközi és vállalaton belüli komplex kooperáció jobb megszervezése.

A fentiekből is kitűnik, hogy az új irányítási rendszerből adódó feladatok kidolgozásában és a gyakorlati megvalósításban igen fontos a pártszervezet, a szakszervezet és vállalati gazdasági vezetők összehangolt, együttes tevékenysége. Szükséges, hogy saját vezetői munkánkat alakítsuk, továbbá igyekezzünk körültekintőbben felszámolni a saját nehézségeinket, fogyatékosságainkat. Pártbizottságunk legutóbbi ülésén megállapította, hogy ez év második felében szükségessé válik, hogy munkánk középpontjába állítsuk a reformból adódó pártpolitikai feladatokat, a vállalatnál a reform bevezetésére való felkészülés ellenőrzését.

Mónus Antal,
a Diósgyőri Gépgyár
MSZMP szervezetének titkára

Nagyobb önállóság — fokozott felelősség

HOGYAN KÉSZÜLÜNK a gazdasági mechanizmus reformjára? A kérdésre nem egykönnyű a válasz. Nem azért, mert még a kezdet kezdetén vagyunk, hanem, mert igen sokrétű amit teszünk, vagy még inkább, amit elképzeléseink, terveink szerint tennünk kell. Van olyan területünk, ahol az elemi rend, fegyelem megteremtése, alapvető munkarend kialakítása az első lépés. A vállalatvezetés a társadalmi szervekkel együtt például olyan belső szervezet kialakítását keresi, mely rugalmasan alkalmazkodik az új követelményekhez. Elkészítettük például vállalatunk ügyrendjét, s az általános meghatározások helyett konkrétabbá kívánjuk tenni a személyi felelősséget. Keressük a lehetőségét annak, hogy az adminisztrációt egyszerűsítsük és csökkentsük, s megteremtsük a hatásos operatív ellenőrző és ösztönző termelést segítő ügyvitelt.

Vállalatunk ugyanis nem nagy múltra tekinthet vissza. Néhány évvel ezelőtt (1959 és 1964 között) négy kisebb üzem összevonásával alakult. *Az Országos Szakipari Vállalat* mintegy húsz szakmát képvisel. *Munkásaink az ország valamennyi beruházásán dolgoznak:* készítik az erőművek magasfeszültségű távvezetékeit, vasúti kocsik, hajók hang- és hőszigetelését, gépeket fényeznek, végzik az ipari üzemek, gáztartályok és hidak karbantartását, a középületek (Országház, Operaház, Vár stb.) restaurálását, és még címfestő munkákat is vállalunk. Évente hozzávetőlegesen 550—650 millió forint értékű feladatokat végzünk, ennyi általában a tervelőirányzatunk.

Munkásaink éves viszonylatban több tízezer építményen dolgoznak (az egész országban szétszórtan), 2—3 naptól 3—4 hónapig, csak egyharmaduk dolgozik egy évig, vagy ennél tovább egy helyen. A területi szétszórtság, az állandó mozgás, az egy területen foglalkoztatottak kis létszáma is nagyban nehezíti munkánkat. Mindezek miatt vállalatunk helyzete a telepített üzemekénél, sőt a generálkivitelező építőipari vállalatokénál is kedvezőtlenebb.

*

A GAZDASÁGI REFORMRA való felkészülés során — figyelembe véve a vállalat sajátos helyzetét — *célul tűztük ki a vállalati vezetés decentralizálását, azzal az elgondolással, hogy az egyes ter-*

melő egységeknek nagyobb önállóságot biztosítsunk. Az elmúlt években már kialakítottuk az egyes termelő egységekben a párt- és a társadalmi szervezeteket. A termelő egységek vezetői például ma már általában a társadalmi szervekkel közösen határozzák meg a tennivalókat, véleményt kérnek például a fizetésemelés, jutalmazás, kitüntetés, előléptetés és leváltás kérdésében stb.

Az egyre növekvő feladatok azonban sokkal nagyobb helyi önállóságot, felelősséget kívánnak, amelyet a vállalatvezetés egy sor intézkedéssel kíván elősegíteni. De *nem mellékes az sem, hogy milyen módszereket alkalmazunk az önállóság kialakítására és megerősítésére.* Arról van szó, hogy nemcsak az alsó szerveknek, hanem a vállalatvezetésnek is — párt, gazdasági, műszaki területen egyaránt — másként kell dolgozni, hogy valóban érvényre jusson a helyi vezetés önállósága, felelőssége. Előfordulhat például, hogy a helyi döntések nem pontosan vagy nem mindenben egyeznek a vállalati központ elképzeléseivel. Eddig ilyenkor az történt, hogy módosították a helyi szervek döntését. Ez nyilván csökkentette a helyi vezetés tekintélyét, s esetenként felelősségét. S nemegyszer lehetőséget teremtett a felületes munkára, elhamarkodott intézkedésekre. Most *arra törekszünk, hogy a különböző vállalati szervek a helyi szervek döntéseit csak abban az esetben módosítsák, ha azok vállalati, népgazdasági érdekeket sértenek, vagy politikai szempontból helytelenek.* Eddigi tapasztalataink azt bizonyítják, hogy a termelőegységek önállósága pozitívan hat. Az 1966-os feladatokat például nemcsak mutatószámok alapján teljesítették túl (éves tervünknél 47,8 millió forinttal több munkát végeztünk), hanem figyelembe vettük a gazdaságosságot is. Így a múlt év eredménye alapján 23 nap nyereségrészesedést fizettünk, és elnyertük az élüzem megtisztelő címet.

Dolgozóink különösen a minőség javításában értek el szép eredményeket. Számos beruházó vállalat pártbizottsága és vállalatvezetősége — pl. a dunaújvárosi kórház, a dunaújvárosi szalmacellulózgyár, az oroszlányi erőmű, a százhalombattai erőmű, a dunai kőolajipari vállalat, a pécsi klinika stb. — dicsérő levélben fejezte ki elismerését.

Több beruházó és kivitelező generál-vállalattal kötöttünk szocialista szerződést, melyet eredményesen teljesítettünk. Ma már *szocialista brigádjaink — saját kezdeményezésük alapján — végzett munkájukért garanciális levélben vállalnak felelősséget.*

Az önállóság biztosítása társadalmi szerveink életében is eredményeket hozott. Ez megmutatkozik dolgozóink aktivitásában a rendezvényeken és tanácskozásokon, a kritikai készség kibontakozásában. Dolgozóink aktivitásának növekedését bizonyítja a vietnami műszak során tanúsított lelkesedés, a kongresszusi és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára szervezett munkaversenyben való aktív részvétel.

Ezt elősegítette az, hogy termelőegységeink döntéseiben egyre inkább érvényesül az a szemlélet: *mindenki úgy részesüljön a megtermelt javakból, ahogy annak létrehozásában közreműködött.*

A PÁRTMUNKA IS SOKAT FEJLŐDÖTT az 1966-os évben. Pártszervezetünk szervezeti élete jelentősen megerősödött. Javult a dolgozók között folyó politikai munka tartalmi színvonala, nőtt pártszervezetünk tekintélye és befolyása. *Az elmúlt időszakban sokat foglalkoztunk a káderek nevelésével. Továbbtanulásukat összhangba hoztuk a vállalat igényeivel, meghatároztuk fejlődésük irányát. Vezető káderelnéknél is érvényesítettük azt a követelményt, hogy műszaki, gazdasági munkájuk mellett társadalmi, illetve politikai tevékenységet is fejtsenek ki.* Ennek során fordítsanak gondot továbbképzésükre szakmai és politikai téren egyaránt.

Káderutánpótlásunkat a vállalat arra alkalmas dolgozóiból kívánjuk biztosítani. Káderfejlesztési tervünk összeállításánál szem előtt tartjuk, hogy az egyes beosztásoknál hol van utánpótlásra szükség. S nevelőmunkánk arra irányul, hogy a káderfejlesztési tervben szereplő dolgozók fejlődését a vállalat érdeke, szükséglete határozza meg. *A középiskolában és egyetemen tanuló ösztöndíjasainkkal rendszeres kapcsolatot tartunk* és gyakorló mérnökeinket egy meghatározott ideig minden szakmai területen foglalkoztatjuk, abból a célból, hogy áttekintést nyerjenek vállalatunk szakmai sajátosságairól.

Jelenleg egyik fő feladatunk, hogy *dolgozóink megismerjék a gazdasági irányítási reform alapelveit és célkitűzéseit.* Ennek érdekében a politikai oktatáson kívül az üzemi akadémián is ismertetjük a reformról szóló határozatot. A soron következő pártnapok és taggyűlések is ennek jegyében zajlanak.

A gazdasági reform meghozta a párt és a társadalmi szervek feladatát is. Ennek ismeretében szükséges a munkában még meglevő párhuzamosságok megszüntetése, ugyanis gyakran előfordul, hogy ugyanazt a kérdést a párt, illetve a szakszervezet is napirendre tűzte.

Az eredményes munkához feltétlenül szükséges részleteiben megismerni a gazdasági intézkedéseket. Ismereteink hiánya sokszor bizonytalanná tesz bennünket, mert nem tudjuk, hogy elgondolásaink miként kapcsolódnak majd a központi rendelkezésekhez.

A társadalmi szervek vezetői és a vállalatvezetőség között jó elvtársi és munkatársi kapcsolat alakult ki. Tudatában vagyunk annak, hogy a feladatokra való mozgósítás kollektív megbeszélés eredményeképpen jöhet létre, ezért a legfontosabb politikai, műszaki és gazdasági kérdésről kölcsönösen tájékoztatjuk egymást.

A gazdasági vezetők beszámoltatásánál alkalmazzuk, hogy esetenként nem a feladat befejezése után, hanem annak kitűzése előtt számolnak be. Így észrevételeinket, javaslatainkat időben közölni tudjuk, és ezzel hatékonyabban segítjük a végrehajtást.

*

A GAZDASÁGI REFORM sikerének fontos feltétele, hogy tovább javítsuk pártszervezetünk szervezeti életét, és párttagjainkat teljes egészében bevonjuk a társadalmi feladatok megoldásába. *Legfontosabb a pártcsoportok munkájának megjavítása,* mivel vállalati sajátosságunkból adódóan szervezeti életünk eredményessége nagyrészben a pártcsoportok tevékenységétől függ.

Mivel a párttagságunk egy része állandóan vidéki munkaterületen dolgozik, így a rendszeres

szervezeti életet számukra biztosítani nem tudjuk, ilyen esetekben *a pártcsoportbizalmiak a legfontosabb összekötők, rajtuk keresztül adunk tájékoztatót szóban vagy írásban az időszerű politikai és gazdasági kérdésekről.* Ez a módszer hozott ugyan eredményeket, azonban szükséges egy állandóbb kapcsolattartás, mivel nap mint nap újabb problémákat vet fel sajátos helyzetünk.

A vállalati pártbizottság és az alapszervezetek munkaterveiket összehangolják. A munkatervek általában féléves időtartamúak. A munkaterv részletezi a tennivalókat, személyekre meghatározva. Így biztosíthatjuk az ellenőrzést és adott esetben a felelősség megállapítása is egyszerűbb. Fontos feladatunk a pántonkívüli dolgozók között folyó politikai nevelő munka megjavítása, a tájékoztatás és az agitációs munka jobbátétele. Ennek módszerei a közös politikai rendezvények, az egyéni agitációk, szálláslátogatás, faliújság és a vállalati híradó.

Mind több pártonkívüli dolgozó és vezető felismeri annak szükségességét, hogy gazdasági munkája mellett társadalmi tevékenységet is fejtsen ki. Lelkesedéssel kapcsolódtak be dolgozóink pártunk IX. kongresszusa tiszteletére, valamint a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára indított munkaversenybe.

A munkaversenyt évenként kétszer értékeljük, s azokat, akik eredményesen teljesítették felajánlásaikat, erkölcsi és anyagi elismerésben részesítjük. Negyedévenként tanácskozunk szocialista brigádjainkkal, s fő törekvésünk, hogy nagyobb tartalommal töltsük meg a mozgalmat. Tapasztalataink szerint dolgozóink egyre inkább érzik felelősségüket tevékenységükért, kritikusan elemzik a végzett munkát és számos javaslatot tesznek arra, hogyan lehetne jobban és eredményesebben dolgozni. S igénylik is, hogy a mulasztókat vonjuk felelősségre.

Pártbizottságunk az üzemi tanácskozásokon képviselteti magát, s ezenkívül még a termelési bizottság is értékeli az észrevételeket, s azokat az illetékes gazdasági vagy társadalmi szervek vezetőihez továbbítja. Az észrevételekre a dolgozók a következő termelési tanácskozáson vagy értekezleten kapnak választ. Ennek eredményeképpen dolgozóink személyre való tekintet nélkül mondják el bírálataikat.

•

GAZDASÁGSZERVEZŐ MUNKÁNKBAN foglalkozunk termékeink minőségének javításával, anyagtakarékossággal, társadalmi tulajdon védelmével. Törekvésünk, hogy belső tartalékainkat a lehetőséghez mérten jobban kihasználjuk. A gazdasági vezetőink figyelmét arra irányítjuk — többi között —, hogy a munka átvételével kapcsolatosan legyenek igényesebbek. Biztosítsák, hogy valóban azok a dolgozók kerüljenek többet, akik minőségileg jobban és többet termelnek.

Nagy figyelmet fordítunk a műszaki fejlesztésre is. A műszaki fejlesztés munkáját, előrehaladását tanácsainkkal, észrevételeinkkel segítjük, ugyanakkor a gazdasági vezetés is mind több lehetőséget teremt arra, hogy vállalati dolgozók megismerjék az új technológiai eljárásokat. Üzemi akadémiai oktatáson, szakmai bemutatókon, technológiai leírásokon és a vállalati híradón keresztül.

A vállalatvezetőség és a pártszervezet közösen keresi annak a szervezeti formának kialakítását,

mely az új követelményeknek legjobban megfelel. Ilyen törekvésünk a gyártmánytervező részleg szervezetének kialakítása, s erre a legmegfelelőbb káderek kiválasztása, hasonlóképpen az előregyártó és kivitelező építésvezetőség felállítása és a gyártóműhely létrehozása stb.

Célunk az, hogy — az ágazati rendeletek ismerete alapján — kialakulandó nagyobb önállóság, nagyobb felelősséggel párosuljon vállalati életünkben. Erőforrásaink jobb kihasználásával, a fejlődési ütem gyorsításával, a helyi és népgazdasági érdekek helyes összekapcsolásával kívánunk kollektívánkkal a lakásépítési program megvalósításához hozzájárulni.

Szabó Ferenc,
ÉM Országos Szakipari Vállalat
MSZMP PB titkára

KISZ Érdemérem — egy egész szervezetnek

Tolna megyében a pálfai fiatalok már eddig is elismerésre méltó munkát végeztek: az elmúlt évben elnyerték az országos mezőgazdasági verseny harmadik helyezését. A községi „Egyetértés" tsz-fiataljainak termelési és mozgalmi munkájára mindig számíthat a helyi pártszervezet. A „Mátai Antal" alapszervezet most elnyerte a KISZ KB legmagasabb kitüntetését, s bensőséges ünnepen vették át a KISZ Érdemérmet. Az ünnepségen az egész község köszöntötte a jól dolgozó fiatalokat, akik fogadalmat tettek a további helytállásra.

(B. E.)

Beszélgetések a lakóhelyen

A Veszprém megyei Jókai-bánya dolgozóinak többsége a környező községekből jár munkahelyére. Munka után — bármennyire szeretnének beszélgetni politikai és gazdasági helyzetünkről — várja őket az autóbusz, s a család. Az üzem párt- és gazdasági vezetői most elhatározták: közelebb kerülnek munkatársaikhoz, ők mennek el a lakóhelyekre. Eddig már 15 községben keresték fel vasárnap délelőtt a bányászokat, s elbeszélgettek velük az időszerű kérdésekről. A látogatások sikeresek voltak, a vitákban résztvevők között elismerést keltett a kezdeményezés.

Pártcsoportok az alapszervezetben

POLITIKAI MUNKÁNK ereje nagyban függ a pártcsoportoktól, hiszen az ő területükön válik mindennapossá a pártmunka, s válnak életté, eredménnyé a párt határozatai.

Jelenleg pártszervezeteinkben több mint félszázezer pártcsoport működik. Amíg egy taggyűlésen a megjelentek 10—20%-a szólal fel, addig a pártcsoportok ülésein a jelenlevők 50—70%-a vesz részt a vitában. A pártcsoportokban tehát hatalmas erő rejlik. A több mint 50 ezres szervezet ugyanannyi jól mozgósítható bizalmit is jelent, ha megfelelően foglalkozunk velük. A gazdasági munka segítése és ellenőrzése, a politikai nevelés egyaránt a pártcsoportok feladatai közé tartozik.

A pártcsoportok munkájának elemzése arra kell választ adjon, hogyan tölti be az adott pártszervezet feladatát, hogyan szervezi meg a politikai munkát a maga soraiban és maga körül. A pártcsoport kommunistái részt vesznek a különböző tömegszervezetek és mozgalmak életében, s meggyőző munkájuk segít, hogy széles pártonkívüli bázis sorakozzon fel a szocializmus teljes felépítésére. Irányításuk, szervezésük fontos feladata az illetékes pártalapszervezetnek, felettes pártbizottságnak. Ha tehát pártunkban erősítjük a pártcsoportok munkáját, ezzel a lenini munkastílust, a párt tömegbefolyását is erősítjük.

A PÁRTCSOPORTOK mindennapi munkájában visszatükröződnek a lenini normák: a kollektív vezetés, a pártonbelüli demokratikus centralizmus, a választhatóság, a választott szervek beszámolási kötelezettsége, vagyis a párt belső életének rendje, amelyet a Szervezeti Szabályzat foglal össze. Vegyük sorra a jellemző vonásokat.

Ha helyesen dolgozik a pártcsoport, erősödik a kollektív vezetés, mert a kis létszámú kollektívában szinte mindenkinek módjában áll kifejteni véleményét, a csoport minden egyes tagja részt vehet a közös munkában. A tagok jól ismerik egymást, a feladatok szervezése, végrehajtása és ellenőrzése egyszerű. A pártcsoport élete és aktivitása mutatja azt is, hogy a pártvezetőség támaszkodik-e a bizalmiakra a helyzet megítélésében és a feladatok kidolgozásában. Mert ahol az alap-

szervezetek vezetőségei valóban kollektívan végzik munkájukat, ott rendszeresen kikérik a pártbizalmiak véleményét.

Széles kereteket biztosít a pártcsoport a demokratikus centralizmus elvének érvényesüléséhez. Segít azoknak is, akik nagyobb számú hallgatóság előtt még nehezebben mernek beszélni. A gazdasági és politikai feladatokat tárgyaló taggyűlések ott a legsikeresebbek, ahol a pártcsoportok előkészítik ezeket, megvitatják, majd vállalják a feladatokat. S a centralizmus, a központi akarat is ott érvényesül igazán, ahol megértik és elfogadják a sok-sok tanácskozás és helyszíni vizsgálat alapján megfogalmazott központi programokat, határozatokat. Itt kell megemlíteni a párttagok szervezeti szabályzatba foglalt jogát, mely szerint részt vehetnek mint választók és választhatók a vezető szervek megválasztásában. A pártcsoportokban ez főképpen a bizalmi kiválasztásának, munkájának és beszámoltatásának jelentőségét húzza alá.

A SZERVEZETI FORMÁKBAN ÉS MUNKAMÓDSZEREKBEN nem volna célravezető mindenütt egyforma utakat kialakítani. A tartalom mindenütt azonos — a szocializmus felépítéséért folytatott politikai, gazdaságszervező munka —, de lehetnek szervezeti eltérések üzemi és hivatali pártcsoportok, sőt egyes megyék, gazdasági ágazatok pártcsoportjainak működése között is. Szükséges tehát, hogy a meglevő formákat és módszereket összegyűjtsük, elemezzük, a jókat elfogadjuk, az elavultakat elvessük.

Több nagyüzemünkben például kialakult a pártcsoportok két fajtája: vagy a gyár szervezeti felépítésének megfelelően alakultak a csoportok is, vagy pedig több egység kommunistáit fogja össze a szervezett pártkollektíva. Az első esetben egy munkahelyen — üzemben, műhelyben, műszakban, brigádban stb. —, tehát azonos munkaterületen dolgozó kommunistákat fognak össze, azonos érdeklődési körben, azonos célok és gondok között élnek a pártcsoport tagjai. Itt könnyebb kapcsolatot találni a közvetlen gazdasági vezetővel. S ha ugyanígy szerveződtek a KISZ és szakszervezeti csoportok — egyszerűbb a munka, az összefogás. A másik esetben, vagy a munkában szorosan egymás mellé rendelt üzemrészek kommunistáit fogják össze, akik talán kevesen is vannak ahhoz, hogy külön csoportot alkossanak, vagy pedig az irányító osztályokról középszintű vezetőket, mérnököket, technikusokat osztanak be a termelő egységek pártcsoportjaiba.

Más jellegű gondot okoz a pártcsoportok szervezése a bányaüzemekben, ahol gyakrabban szervezik át a munkacsoportokat, s lehetőleg el kell érni, hogy a pártcsoport tagjai együtt maradjanak. Az építőipari pártszervezeteknél hasonló kérdések jelentkeznek, mert egy-egy építkezés befejezése vagy egy átcsoportosítás megbonthatja a pártcsoport életét. Ezért építésvezetőségenként célszerű kialakítani az egy vagy több pártcsoportot. Hivatalokban, intézményekben célszerű úgy szervezni a pártcsoportokat, hogy lehetőleg azonos vagy mellérendelt (csatlakozó) egységek kommunistái tömörüljenek benne. A párttagok számától füg-

gően, de nem függetlenül a közös munkaterülettől, szervezik a falusi pártcsoportokat. Itt kialakult a brigádonként, üzemegységenként, utcánként (ha a községben egy tsz van) szervezett pártcsoportok rendszere. Az azonos munkaterületen dolgozó kommunisták szervezése így könnyebb, cselekvési egységük hamarabb kialakítható.

Gyakran felmerül a kérdés: milyen feladatokat tűzzön maga elé a pártcsoport, s azokat rögzítse-e munkatervben? Minden nap ad be nem tervezett munkát is a pártcsoportnak. S nem kötelező ugyan, de jó ha az állandó feladatokat közösen kialakított munkatervben meghatározzák. Ez nem kíván nagy bürokráciát, csupán a tennivalók rövid meghatározását igényli. A munkaterv tartalmazza az elhatározott elvi-politikai viták idejét, tartalmát, a termelőmunkával kapcsolatos feladatokat (pl. agitációs teendők), a pártélet fejlesztésének szűkebb céljait (tagfelvétel terve, pártoktatás helyzete, pártmegbízatások számonkérése stb.). A munkaterv ne legyen zsúfolt, de a pártcsoport naplója időről időre adjon képet a tervekről és a végrehajtásról. Ahol nem készítenek munkatervet, ott a pártcsoport a pártvezetőség munkatervében szereplő feladatokat alkalmazza saját területére, s annak végrehajtásán munkálkodjék.

SOKSZOR VITATJÁK a pártcsoportülések rendszerességét, formálisnak tartják azok megszokott rendjét. Az igények és lehetőségek persze sokfélék. Az ipari üzemben könnyebb a rendszerességre törekedni, egy mezőgazdasági pártszervezetben — főleg a nagy munkák idején — nehezebb. Ezért a kéthetenként tartott értekezlettől a három havonta tartott ülésig, sokféle gyakorlat alakult ki. Véleményünk szerint helyesebb a két taggyűlés közötti megbeszélés. A pártcsoportok taggyűléseket, rendezvényeket készítenek elő, a mindenkit foglalkoztató bel- és külpolitikai események is megkívánják a politikai eszmecserét, a csoport valamely tagját bajában-gondjában segíteni kell stb. Mindez szükségessé teszi, hogy a munkaterület kommunistái összegyűljenek rendszeres időközönként. A pártbizalmi persze közben is összefogja a csoportot, beszélget, szervez, informál. A pártcsoport ülésein — például politikai vitákon — időnként részt vehetnek pártonkívüliek is. Ezért helyes, ha mindenkit érintő kérdésekben a bizalmi jó kapcsolatot épít ki a szakszervezet helyi csoportjával, s a KISZ-szervezettel is. Ezáltal is érvényesítheti a politikai nevelő munkában a párt vezető szerepét.

Fennállhat a veszélye annak, hogy a pártcsoport akciói átnyúlnak a szakszervezet vagy a termelésirányítás területére, s úgy tűnik, hogy a párt mások helyett dolgozik. Ennek elhárítása érdekében is helyes, ha a tervkészítés idején egyeztetik a tennivalókat, a párt, a KISZ, a szakszervezet s a szakmai vezető „négyszöge" együtt állapodik meg a közös és a sajátos feladatokban. Ez annál inkább természetes, mert az irányító szervek is ilyen módon koordinálják a munkát.

A PÁRTCSOPORTMUNKA LÉNYEGE a pártmegbízatások rendszerének kialakítása, azok végrehajtásának ellenőrzése — más szóval a

környezet szüntelen formálása, a szocializmus építésének helyi szolgálata. Segítheti ezt a pártcsoport együttesen is — például mozgósítás a termelési feladatok végrehajtására —, de a fő módszert az egyéni megbízatások kiadása, végrehajtása és beszámoltató értékelése jelenti. A tanulókkal, fiatalokkal való foglalkozás, a pártirodalom terjesztése, a tömegszervezetben végzett munka, a szocialista brigádokban vállalt politikai nevelés stb. mindmegannyi alkotó pártmegbízatás, amelyeket komolyan kell venni, s végrehajtásukat időnként a pártcsoport előtt is számonkérni. A pártmegbízatások együttes végrehajtása növeli a megbízatások jelentőségét, a megbízott felelősségét, neveli a pártcsoportot is.

A pártcsoport környezete: a termelő munka, az alkotó élet. Természetes tehát, hogy a hétköznapi munka és pártmunka zöme ezzel függ össze. Hasznos az, ha a legfőbb teendőkre már a pártszervezet vezetősége ráirányítja a figyelmet. A pártcsoport tanácskozzon a dolgozókkal, értékeljék a feladatok végrehajtását, a munka szervezettségét, az anyagtakarékosság és a minőség színvonalát. Az üzemvezetés, amelyhez eljutnak az értékelések, így alaposabb és sokoldalúbb vizsgálat alapján tud intézkedni. Ha a dolgozók látják, hogy javaslataikat figyelembe vették, fokozott felelősséggel dolgoznak a nagyobb eredményekért. A faliújság, a röpgyűlés, a szocialista brigádok felajánlásainak megfogalmazása, időnként a pártvezetőség informálása — mind a pártcsoportok életének hétköznapi módszerei közé tartozik.

Előfordul néha, hogy a szakmai vezetők nem támaszkodnak a pártcsoport politikai erejére. Az ilyen gazdasági vezetők sokszor magukra maradnak, mert nincs bázisuk, politikai társuk, okos szavú segítőjük. A pártcsoport ilyen esetben akkor jár el helyesen és pártszerűen, ha bírálja a vezetők fogyatékosságait, javaslatokat tesz az alkotó gazdaságpolitikai együttműködésre. A bírálatnak fóruma lehet a személyes beszélgetés, a termelési értekezlet, a kommunista szakmai vezető esetleges beszámoltatása a pártcsoport értekezletén. Ily módon a pártcsoport nem csak a dolgozók között, de a vezetők között is megfelelő nevelőmunkát végezhet.

A PÁRTCSOPORT ELSŐ SZÁMÚ EMBERE *a pártbizalmi.* Megválasztásakor is az a cél, hogy benne testesüljenek meg azok a politikai vonások és szakmai erények, amelyek egyaránt hasznosak az egész üzemegységnek, a pártcsoportnak és a pártonkívüli kollektívának. A párt ereje azonban azáltal tízszereződik meg, hogy minden tagja agitátora a szocialista építésnek. Ez nem reszortfeladat, noha egy-egy párttag a munkáját összpontosíthatja az említett (KISZ, szakszervezet, szocialista brigád, írásos kiadványok terjesztése stb.) részterületekre. Ezt kell összefognia a pártbizalminak.

Sok pártcsoportban rendszeresen foglalkoznak a tagok politikai továbbképzésével, időnként csoportülésen beszélik meg egyes elvtársak fejlődését vagy problémáját. Ha a bizalmi jól ismeri a tagság felké-

szültségének színvonalát és érdeklődési körét, könnyebben elkerülhető az esetleges lemorzsolódás, előkészíthető a magasabb fokú oktatási forma is. Különösen segíteni kell a fiatalabb párttagokat, hogy a szakmailag érettebb és politikailag tapasztaltabb tagok segítségével gyorsabban fejlődjenek. A továbbképzésnek jó eszközei a gondosan irányított és javasolt olvasás, egyes rádió- és tv-adások vitája, felkészítés egy taggyűlési hozzászólásra stb. A pártcsoport kollektív hatása és a pártbizalmi egyéni munkája együttesen biztosíthatja az általános előrehaladást.

De nem csak a politikai fejlődéssel foglalkozhat a pártcsoport. A gazdasági feladatok megoldása sokoldalúan művelt párttagokat kíván, akik helyt állnak az élet minden területén. Ha tehát a csoportban valakinek nincs meg az általános iskola 8 osztálya, ösztönözzük, hogy végezze el. Állami oktatásra, szakmai tanfolyamokra természetesen elsősorban a fiatalokat kell irányítani, de számos példa bizonyítja, hogy idősebb párttagok is nemegyszer a pártcsoportban kapták az indító erőt, hogy elmaradásukat pótolják. (Erőltetni azonban őket nem szabad.)

A POLITIKAI ÉS SZAKMAI FEJLŐDÉS együtt biztosítja az üzem vagy egyéb munkahely általános fejlődését. Szakmai vezetők vagy kisebb képzettségű munkások sokfelé lebecsülik a politikai képzést, s egyoldalúan a szakmai oktatás fontosságát hangsúlyozzák. „Abból élünk, azért fizetnek" — szokták mondani ilyen helyeken. De, hogy miért dolgozunk, miért fáradozunk, milyen társadalmat építünk — ez csak politikai eszközökkel magyarázható meg. Pártcsoportjaink és a bizalmiak fontos feladata, hogy a továbbképzés két oldalát egymástól elválaszthatatlanná tegyék.

A jól szervezett pártcsoportmunka elősegíti az egészséges légkör kialakítását, s ilyen légkörben az emberek sokszor hétköznapi erejüket meghaladó feladatok megoldására is képesek. Pártonkívüli dolgozók sokszor azon mérik le a párt politikáját, hogyan élnek, tevékenykednek környezetükben a párttagok. Ha a kommunista vezetők vagy egyszerű párttagok vétenének a szocialista normák ellen, megszűnne minden erkölcsi alapjuk a lógosok, a fegyelmezetlenkedők elleni fellépéshez. A pártcsoport és külön a bizalmi ezért időben figyeljen fel olyan jelenségekre, amelyek összeegyeztethetetlenek a kommunisták erkölcsi, morális magatartásával. A kommunista életforma és a vétségek elleni határozott fellépés együtt erősítik a szavak és tettek egységét. Ha szükséges, a pártcsoport vigye taggyűlés elé az észrevételeit.

NAGY SZEREPÜK VAN a pártcsoportoknak a pártépítő munkában is. Sokban tőlük függ, felfigyelnek-e a pártonkívüliek legjobbjaira, megismerkednek-e munkájuk eredményeivel, családi életükkel, politikai állásfoglalásaikkal. Általános tapasztalat, hogy ott ért el a pártszervezet e téren szép eredményeket, ahol a pártcsoportoknak megbízatást adtak az ilyen irányú politikai munkára. A pártcsoport üléseken évente napirendre tűzhetik — tehát megtervezhetik — a tagfelvétel

helyi feladatát, s ha van jelölt, akivel a pártcsoport külön is jól megismerkedett, már az ajánlók javasló soraival továbbíthatják kérését a pártvezetőségnek. S ilyen jelöltek mindenütt akadnak, hiszen más szervezetekben, de a párt körül is, sok pártonkívüli aktivista dolgozik, akik idővel alkalmassá válnak a párttagságra. Felvétel után sem kisebb a pártcsoport jelentősége, segíteni, irányítani kell az új párttagot a továbbfejlődés útján.

Szóljunk végül *a pártcsoportok és az alapszervezet, a pártbizottság kapcsolatáról.* Nem mondhatjuk, hogy pártszervezeteinkben egyértelműen felismerték a pártcsoportok munkájának jelentőségét. Nemegyszer előfordul, hogy területi pártalapszervezeteink munkájának értékelésekor elsikkad a pártcsoportok sokrétű tevékenysége, tagfelvételi tapasztalatokat értékelnek anélkül, hogy a pártcsoportokról szó esnék stb. S azt is meg kell mondani, hogy sok pártcsoportbizalmi csak a tagdíj beszedésével foglalkozik. A pártbizalmi pedig elsőrendű politikai összekötő kapocs a munkaterület és a pártvezetőség között. Beszámol a végzett munkáról, a vezetőség szervezésében vagy azon kívül is tanulmányozza más pártcsoportok életét, a vezetőség politikai megbízottja lehet az üzemrészben. A pártvezetőség ennek érdekében köteles szorgalmazni azt, hogy a bizalmiakat megbecsüljék. A vezetőségtől kapja meg a pártbizalmi a legfontosabb információkat politikai szervező munkájához. De a bizalminak önállóan is ki kell vívnia napról napra a helyi gazdasági szervek tiszteletét a maga munkájával, a pártcsoport életének hatékonyságával.

Ez a tisztelet egyben a pártonkívüli környezet miatt is fontos. Nem lehet eléggé becsülni annak jelentőségét, hogy a párton kívül álló, de kommunisták mellett dolgozó társak az egyes párttagokon keresztül ismerik és ítélik meg az élcsapat tevékenységét. A kommunista példa vonz, a közömbösség vagy a párt tagjaihoz méltatlan jelenség viszont taszít. A pártcsoportnak ezzel is kell törődnie.

Ma már egyre több az olyan pártbizottság, amely tervszerűen, tartalmasan foglalkozik a pártcsoportokkal. Nem egy helyen a megyei pártiskolákon indultak bizalmi tanfolyamok, a városi és járási pártbizottságok már külön is tanácskoztak területük pártbizalmi testületével. Hasznosak ezek a tanácskozások, mert a politikai munkában egyformán felhasználható információkat közölnek, illetve szélesebb területről összegezhetnek közhangulati elemeket, javaslatokat, kéréseket. Mindez jó értelemben visszahat a pártvezetőségek munkájára, egységesebbé teszi a párt politikai-szervezeti életét.

Az ilyen módon foglalkoztatott pártcsoportok és pártbizalmiak biztos tartalékot jelentenek a kádermunkában. A jól kiválasztott bizalmiak a munka dandárjában nőnek vezetővé, a legutóbbi vezetőségválasztásnál is számos bizalmit választottak meg a vezetőség tagjai sorába.

(Sz.–J.)

PÁRTSZERVEZETEINK életéből

A KISZ pártirányítása a megyében

A párttagság Komárom megyében is élénk figyelemmel és erdeklődéssel kíséri az ifjúság életét, a KISZ tevékenységét. A KISZ KB állásfoglalásának megvitatása fokozottabban ráirányította a pártmunkások, a gazdasági és társadalmi vezetők figyelmét az ifjúsági mozgalomra. A pártkongresszust megelőző vezetőségválasztó taggyűléseken, pártértekezleteken mindenütt szó esett a KISZ-ről, a fiatalok neveléséről.

A kommunisták állásfoglalása

A megye párttagsága általában helyesen értékeli a fiatalságot, az ifjúsági mozgalom helyzetét. A megítélés mércéje egyre inkább az: hogyan élnek és dolgoznak a fiatalok. Ezt a nyergesújfalui viszkózagyár vezetői egy megbeszélésen így fogalmazták meg: „A fiatalok körében ugyanolyan arányban vannak azok, akik megállják a helyüket, mint az idősebb nemzedékben."

Lehet azonban találkozni az általánostól eltérő, szélsőséges véleményekkel is. Néhány elvtárs hajlamos eltúlozni a fiatalság körében tapasztalható kedvezőtlen vagy vitatható jelenségeket, s ezekért egyedül a KISZ-t teszik felelőssé. A körülményekből kiragadva hasonlítják össze a KISZ-szervezetek 1957—58-as és mai tevékenységi formáit, s vonnak le ebből elmarasztaló következtetéseket.

Ezek a nézetek csak aláhúzzák, hogy további erőfeszítéseket kell tennünk az egységes kommunista vélemény kialakítása érdekében. Ugyanakkor az utóbbi időben a proletárdiktatúra mechanizmusának tökéletesítése is napirendre tűzte a KISZ mozgalmi helyének, szerepének újbóli meghatározását. Ez megyénkben is széles körű vitákat váltott ki, amely a KISZ kommunista jellegének érvényesülése körül csúcsosodott ki. Ezzel kapcsolatban sok bíráló megjegyzés hangzott el. A probléma az, hogy a bírálók egy része nem érti meg, hogy az ifjúsági szervezet munkájában érzékelhető hiányosságokért a pártszervezetet, a párttagságot is felelősség terheli.

A Komárom megyei párt-végrehajtó bizottság ismételten napirendre tűzte és értékelte a megye ifjúságának helyzetét, a KISZ munkájának tapasztalatait. A több hónapos vizsgálat, amelyben mintegy ötven elvtárs vett részt,

— igyekezett átfogni az ifjúsági mozgalom tevékenységének valamennyi lényeges területét. Az egyik alapvető kérdés a vizsgálat során az volt, hogy milyen a KISZ pártirányítása, s a végrehajtó bizottság ülésén is ez került a vita központjába.

Ahol hatékony és ahol nem

A vizsgálat alapján megállapítottuk, hogy Komárom megyében az utóbbi években magasabb szintre emelkedett, hatékonyabbá vált a KISZ-pártirányítása. Pártszervezeteink igénylik a KISZ közreműködését az időszerű tennivalók megoldásában, s a tömegekkel való kapcsolatok erősítésében számolnak az ifjúsági mozgalomban rejlő lehetőségekkel. Az ifjúsági vezetők lelkiismeretesen törekednek a párttól kapott feladatok megvalósítására, eleget tesznek a pártszervezetek konkrét javaslatainak.

Tökéletesedtek a párt irányításának módszerei is. A pártszervek mindinkább figyelembe veszik, hogy a pártirányítás ezen a területen is elsősorban eszmei-politikai vezetést jelent. A feladatok meghatározásában és számonkérésében sokoldalúbbak, s jobban figyelembe veszik az ifjúsági mozgalom sajátosságait. Meg kell azonban mondani azt is, hogy a pártirányítás hatékonysága az ifjúsági munka különböző területein nem egyforma. A legkevesebb gond a KISZ termelést segítő tevékenységével van, mivel ennek módszerei már kialakultak, s ezeket a pártvezetőségek is jól ismerik. Kevésbé kielégítő az eszmei-politikai nevelőmunkához és az érdekvédelemhez nyújtott segítség.

A KISZ szervezeti életének fejlesztésével is gondosabban kell törődniük a megye pártszervezeteinek. Jobban kell támogatni azokat a helyes törekvéseket, amelyek a KISZ-en belül a demokratikus centralizmus, a kollektív vezetés, a tervszerűség, a szervezeti fegyelem erősítését szolgálják. A pártszervezeteknek feltétlenül fel kell figyelniük arra is, hogy megyénkben az utóbbi két-három évben nem alakult kielégítően a KISZ taglétszáma. Ezért segíteniük kell, hogy az üzemi és falusi ifjúság körében tervszerűbbé váljék a tagfelvétel.

Pártvezetés és öntevékenység

A pártszervek tehát elsősorban eszmei-politikai irányítást adnak a KISZ-nek. De mivel a KISZ a párt közvetlen vezetésével dolgozik, természetesen határozatokat is hoznak az ifjúsági szervezetek munkájára, fő vonásaiban megszabják politikai feladatait. A komáromi járási párt-végrehajtóbizottság például a közelmúltban a KISZ járási bizottságának kádermunkáját értékelve meghatározta, hogy a vezetésbe a jövőben több tapasztalt fiatalt vonjanak be, törekedjenek erőteljesebben a fluktuáció csökkentésére és fordítsanak nagyobb gondot a káderképzésre.

Az utóbbi időben fokozottabban törekedtünk az ifjúsági vezetők kezdeményezőkészségének fejlesztésére, önállóságuk erősítésére. Ezt a törekvést olykor egyes helyi pártvezetők nem értették meg rögtön. Egyik városi pártbizottságunk vezetőivel vitatkozni kellett például, amiért aprólékosan meg akarták szabni egy ifjúsági demonstráció egyes részleteit — ahelyett, hogy ezt magukra a fiatalokra bízták volna.

A pártirányítás helyes formájának tartjuk a vezető szervek

együttes üléseit, vagy az olyan közös titkári értekezleteket, ahol egy-egy nagyobb feladatot együttesen beszélnek meg. A tatai járásban például együttes végrehajtó bizottsági ülésen vitatták meg a KISZ küldöttértekezlete elé terjesztendő beszámolót. Ezek a megbeszélések többek között azért is hasznosak lehetnek, mert így a KISZ segítése nem szűkül le a párt- és tömegszervezeti osztályokra, illetve az alapszervezeti szervezőtitkárokra, ifjúsági felelősökre. Az együttes tanácskozások összehívásában azonban tapasztalataink szerint nagyon is szükséges a mértéktartás. A közös megbeszéléseknél ugyanis fennáll az a veszély, hogy elmossák a felelősséget, gátolhatják az ifjúsági mozgalom sajátosságainak érvényesülését. Egyik járásunkban például annak idején közös párt- és KISZ-taggyűléseken akarták megtárgyalni az eszmei-politikai nevelőmunka feladatait, a párt ideológiai irányelveit. Az első tapasztalatok után azonban leállították ezeket, mert kiderült, hogy éppen a fiatalokat foglalkoztató problémák nem kapnak itt eléggé hangot.

Több párttagot a KISZ-be

A pártirányítás erősítésének megyénkben most az a legfontosabb feltétele, hogy növekedjék a KISZ-ben dolgozó fiatal párttagok száma. Kitűnt ugyanis, hogy a 30 éven aluli párttagoknak mindössze egynegyede végez az ifjúsági mozgalomban társadalmi munkát. Sok kívánnivalót hagy maga után a KISZ-ben dolgozó fiatal kommunisták irányítása, munkájuk számonkérése is.

Miért vonakodik sok fiatal attól, hogy a pártba való felvétele után továbbra is a KISZ-ben tevékenykedjék? Véleményünk szerint a szóban forgó fiatalok — és ez nagyon pozitív dolog — életük nagy eseményének, valóságos fordulatnak tekintik, hogy tagjai lehettek a pártnak. Ezért úgy vélik, hogy ezt a mozgalmi munkában is valamilyen fordulatnak kell követnie, azután már nem a „gyerekek" közt illő tevékenykedniök, hanem valami új, „felnőtthöz méltó" pártmunkát szeretnének. Ez az igény emberileg teljesen érthető. Ha azonban a pártszervek megfelelő módon megbecsülik a KISZ-ben végzett mozgalmi munkát, ha a fiatal párttagoknak taggyűlésen vagy vezetőségi ülésen adják át a pártmegbízatást, ha rendszeresen számonkérik és értékelik azt, tehát érzékeltetik az ifjúsági munka társadalmi fontosságát — akkor az említett szubjektív érzéseket le lehet küzdeni.

A KISZ vezető testületeinek újjáválasztása során a pártszervek már mindenütt arra törekedtek, hogy minél több fiatal párttagot bízzanak meg KISZ-munkával, s irányítsanak át a mozgalmi élet egyéb területeiről az ifjúsági szövetségbe. Ennek hatására az eddiginél több párttag került az ifjúsági szövetség vezető szerveibe, s máris csaknem tíz százalékkal nőtt a KISZ-ben dolgozó fiatal párttagok száma.

A pártirányításnak tehát nagyon fontos része a KISZ kádermunkájának segítése és ellenőrzése. Ezt még külön aláhúzza, hogy az ifjúsági szervezetek vezetésében igen nagy a fluktuáció, helyenként pedig túlságosan fiatalok a vezetők s emiatt sem elég tekintélyük, sem elég tapasztalatuk nincs. Különösen falun jelentkeznek élesebben ezek

a gondok, s ugyanakkor viszonylag itt alacsonyabb a fiatal párttagok száma is. Ezért helyes és szükséges, hogy a pártszervezetek számításba vegyék, sőt felkutassák az ifjúsági mozgalom vezetésében számításba vehető pártonkívülieket is. Feltétlenül jobban lehetne például itt támaszkodni a falun élő fiatal értelmiségiekre.

Nemcsak a KISZ ügye

A hatékony pártirányításnak feltétele, hogy a pártszervezetek ismerjék a KISZ felsőbb szerveinek határozatait, az ifjúsági mozgalom akcióit. Ennek hiányából adódott, hogy a beszámoltatások során elsősorban a pártmegbízatások teljesítését kérték számon, s kevésbé a KISZ felsőbb szervei határozatainak végrehajtását. A számonkérés és értékelés sokszor két vágányon futott: mást tartott fontosnak a KISZ megyei járási bizottsága, s mást a helyi pártszervezet. Ezen már korábban is igyekeztünk segíteni oly módon, hogy a titkári értekezleteken időnként tájékoztattuk a pártszervezetek vezetőit a KISZ előtt álló időszerű feladatokról. Tatabányán például már hagyományossá vált, hogy egy-egy párttitkári értekezleten tájékoztatót tart a KISZ városi titkára is. Ez azonban önmagában nem elegendő. Ezért csak helyeselni lehet, hogy újabban már intézményesen eljuttatják a pártszervezetekhez a KISZ legfontosabb központi határozatait, programjait.

Ifjúsági szövetségünk nevében hordja a „kommunista" jelzőt, ez sok kötelezettséget és feladatot jelent. A kommunista jellemvonásokat olyan fiatalok között kell erősíteni, akik csak most szerzik első tapasztalataikat a társadalomban. Nagy tehát a pártszervezetek felelőssége.

Az ifjúság nevelése nemcsak a KISZ ügye. Ezért el kell érni, hogy a fiatalság helyzetének elemzésekor ne csak a KISZ-re vonatkozó határozatok szülessenek, hanem magára a pártszervezetre, illetve a különböző állami és mozgalmi funkciókban dolgozó kommunistákra is. Megyei és járási szinten már van előrelépés ebben a vonatkozásban. A KISZ 1966. júniusi állásfoglalásának megvitatása után a tatai járási pártvégrehajtó bizottság részletes és tartalmas határozatot hozott, amelyben nemcsak a KISZ teendőit jelölte meg, hanem a pártszervezetek, valamint a járási és a helyi tanácsok, tömegszervezetek, és társadalmi mozgalmak, a kulturális és sportélet vezetésében dolgozó kommunisták feladatait is. A komáromi járási végrehajtó bizottság a KISZ kádermunkájára vonatkozó említett határozatában kitért a járási PTO, illetve a pártalapszervezet teendőire is, s ezért döntött úgy a megyei végrehajtó bizottság is, hogy az említett vizsgálat tapasztalatait összegező és a KISZ VII. Kongresszusa után elkészítendő komplex határozatában egyformán szól majd a KISZ és az ifjúság nevelésével foglalkozó valamennyi állami és társadalmi szerv kommunista vezetőinek és aktivistáinak tennivalóiról.

Mérten Lajos
MSZMP Komárom megyei Bizottság
PTO vezetője

Gyenes László
Komárom megyei Dolgozók Lapja
pártrovat vezetője

A nemzetközi idegenforgalom évében

Hazánk és ezen belül Veszprém megye idegenforgalma a legutóbbi években ugrásszerűen fejlődött, tavaly már mintegy 3 millió külföldi lépte át az ország határát. Ez az esztendő világszerte az ENSZ által szervezett Nemzetközi Idegenforgalom Éve, s emiatt jóval több mint 3 millió külföldi látogatóra és átutazóra számítunk. Hazánk vonzó állomás lett a világ országútján.

Veszprém megye a Balaton-part és a Bakony-vidék birtokában jelentős részese az idegenforgalomnak. Az elmúlt évben a szállodákat és egyéb szálláshelyeket — üdülők, sátortáborok, iskolák és magánnyaralók nélkül 176 422 belföldi és 110 604 külföldi vendég vette igénybe. A határainkon túlról érkezett vendégek száma egy esztendő alatt közel 20%-kal növekedett.

A külföldiek elismerő véleménye

Az elmúlt évben hazánk volt az első olyan szocialista ország, ahol megrendezték a nemzetközi camping találkozót s megtartották a nemzetközi szervezet (FICC) kongresszusát. Ez alkalommal mi rendeztük a nemzetközi tábort. A külföldi vendégek részére olyan légkört teremtettünk, amelyben rövid időn belül otthonosan mozogtak, megismerkedtek hazánk, megyénk természeti szépségeivel, népünk alkotó munkájával. Ez hozzá segítette vendégeinket ahhoz, hogy meggyőződjenek a nyugaton terjesztett sok elfogult és ellenséges híresztelés hazug voltáról. A hazánkba látogatók közül — az otthoni propaganda hatására — sokan azt gondolták ugyanis, hogy nálunk éheznek az emberek és az alapvető közszükségleti cikkekben hiányok vannak. Határaink előtt élelmes osztrák kiskereskedők árulták portékáikat. A FICC tábor nyugati vendégei ott vásárolt élelmiszerekkel megtömve érkeztek Balatonfüredre...

A nemzetközi nagytáborról szóló tudósítások is elismerték: *„Az 1500 brit campingező és karavánkocsizó legtöbbje magával hozta a hazai sajtó, televízió, rádió hosszú kommunistaellenes propagandájának terhét."* (The News c. folyóirat 1966. szeptemberi száma.) A Tourisme et Travail is bevallotta: *„Kétségtelenül sokak titkos vágya volt közelről látni, mi a valóság a rádió és az újság rosszindulatú állításaiból."*

S milyen „meglepő" tapasztalatokban volt részük ezzel szemben? Az alábbi idézetekhez nem szükséges semmiféle kommentár. *„Ami a legjobban meglepte a látogatókat, az a Balaton körül látható SZOT-üdülők óriási száma volt, melyek minden évben több százezer munkásnak nyújtanak üdülési lehetőséget... A magyarok mind golyóstollal írnak, nem toprongyosak, nem laknak kunyhókban, jóllakottak."* (Első alkalommal szocialista országban. Daniel Brichard cikke. Tourisme et Travail.) *„Tapasztaltuk, hogy az embereknek van pénzük és nem láttam senkit, aki aggódva hátrapillantott volna, nem figyeli-e a titkosrendőrség."* (A kék Duna mentén. The News. 1966. szeptember.) *„Minden gyermek jólápoltnak, egészségesnek és bol-*

dognak látszott." (Benyomásom a 66-os Magyarországról. J. E. Williams cikke Camping and Outdoor Life novemberi száma.)

Az idézetek igazolják: a hozzánk érkező jószándékú külföldiek, ha megismerkednek életünkkel, odahaza a szocialista Magyarország önkéntelen propagandistáivá válhatnak.

Politikai munkánk segítségével

A terebélyesedő érdeklődés politikai és gazdasági hasznot hoz 1967-ben is, ha megfelelő munkával készítjük elő a nemzetközi idegenforgalom évét. Az elmúlt esztendőben a megyei párt-végrehajtóbizottság határozata alapján már összehangolt politikai munka indult, a járási és városi pártbizottságok, az idegenforgalommal foglalkozó pártalapszervezetek sok irányú intézkedést tettek. A politikai oktatás minden formáján — legutóbb ez év januárjában a falusi téli tanfolyamok keretében — megtárgyaltuk például a szocialista hazafiság, a nemzeti önbecsülés és a proletár internacionalizmus időszerű kérdéseit. Az idegenforgalom által érintett városokban és községekben hasonló tartalmú pártnapokat szerveztünk. Az idegenforgalmi szerveknél is javult a politikai munka.

Az a felvilágosító tevékenység, amely a pártszervek irányításával a megyében szétgyűrűzött, eredményes volt. Fejlődött a lakosság szemlélete, erősödött a nemzeti önérzet, fokozódott a hazafiság és szocialista munkánk eredményeinek elismerése. E változásokhoz hozzájárult a IX. kongresszus előkészítésében kialakult jó politikai légkör. Ma egyre inkább megérti mindenki, hogy történelmi késésünkből a néphatalom éveiben sokat ledolgoztunk és a negyedszázada velünk egy szintről indult tőkésországokat minden vonatkozásban megelőztük. A társadalombiztosítás, az egészségügy vagy az iskolarendszer eredményeiben már a fejlettebb tőkésországokkal is felvesszük a versenyt. Az egyik francia turista — beszámolva az országunkban és a megyében tett látogatásáról — így írt: „*Készüljenek fel arra, hogy csodálkozni fognak az élet nyugodt ritmusán, a kultúrotthonok számán és jelentőségén, az esti tanfolyamokon részt vevő munkások csoportjain, a színházak és operák, valamint az egészségügyi szolgáltatások árain.*"

„Nem mind arany, ami..."

Megyénk lakossága tehát már az elmúlt esztendőben is érett, jó házigazdának bizonyult. Daniel Brichard idézett cikkében arra keresett választ: mi volt a XXVII. Rally campingezőinek véleménye a tapasztaltakról? Így válaszol: „Kétségtelenül meghatotta őket a magyar népnek saját jövőjébe vetett határtalan hite. Hányszor hallottunk ilyen meghívásokat: Látogasson el hozzánk négy év múlva, meg fogja látni, nem ismer reánk..." Megjegyzi, hogy lakásokat, kollégiumokat, camping-táborokat létesítünk, autóutakat hosszabbítunk, terveink tehát már az elért pozitív eredményekben gyökereznek.

Az ilyen külföldön megjelent pozitív vélemények mégsem feledtethetik el, hogy az idegenforgalom gondokat is okoz az eszmei felvilágosító munkában s nem egyszer szükség van az ellenséges vélemények leleplezésére és visszaverésére. A kommunisták és a KISZ-fiatalok körében végzett felvilágosító munkánk hatására a

lakosság jó része is fellép a káros, vagy bomlasztó tevékenység ellen. Az emberek a sokoldalú tájékoztatás eredményeképpen reálisabban vizsgálják a mai kapitalizmus valóságát, árnyoldalait. Egyre kevesebb azoknak a száma, akik kritikátlanul fogadják a „nyugatot" dicsőítő élménybeszámolókat. Nem egy helyen újra fogalmazzák a régi magyar közmondást: „Nem mind arany, ami *odaát* fénylik".

Egyre több figyelmet fordítunk a szocialista országokból érkezett vendégekre is. A Dunántúlon például igen nagy jelentősége van a közeli csehszlovák határnak. Sok csehszlovák és lengyel barátunk keresi fel a kellemes vizű magyar tengert. Az ő fogadtatásuk, ellátásuk, a velük való bánásmód a múlt esztendőkben nem volt mindig arányban a népeink között kialakult testvéri kapcsolatokkal. Ezért az ő igényeik kielégítését, fogadtatásukat, ellátásukat is elsődleges politikai kérdésnek kell tekinteni.

Az idegenforgalom szocialista vonásai

Az idén a turistaforgalom 10—12%-os emelkedése várható. A magyar és külföldi turisták zavartalan ellátása, a megfelelő étkezési, elszállásolási, sportolási, kulturális és szórakozási lehetőségek tovább bővülnek. A turistaházak, faházak és motelek férőhelyeinek száma 772-ről 1183-ra növekszik. Balatonalmádiban ezer személyes önkiszolgáló étterem nyílik, elkészül a veszprémi szálloda stb.

A balatoni nyári műsorban több kiemelkedő esemény szerepel. Először rendezik meg a nemzetközi csillagtúra és vitorlásversenyt. Több lesz a vasárnap nyitva tartó üzlet. Mozgó árusítással bővítik a képeslap és ajándéktárgyak üzlethálózatát. A külföldi vendégek jobb kiszolgálása érdekében a tavalyi 10 helyett, már 18 helyen váltják be a külföldi valutát. Bővülnek a szórakozási lehetőségek.

Az idegenforgalmi évad elején a megyei párt vb áprilisi határozata alapján aktivát hívtunk össze olyan kommunisták közreműködésével, akik a politikai munka, illetve a vendéglátás valamilyen területén dolgoznak. Az idegenvezetőktől, az Idegenforgalmi Hivatal dolgozóitól is azt várjuk, hogy a hozzánk érkező külföldiekkel ismertessék meg megyénk tájai és műemlékei mellett népünk életét, alkotó munkánk eredményeit. Az eredményes munka érdekében a pártszervezetek, a tanácsok és tömegszervezetek a községekben május hónapban mindenütt megtárgyalták, hogy az üdülőhelyek lakosságára mint házigazdára, milyen feladatok várnak. Ezt a gondolatot erősítik az idegenforgalom által érintett községekben tartott taggyűlések és pártnapok is. Azt kívánjuk elérni, hogy minden ember a megye és a szocialista haza lelkes propagandistája, a jószándékú vendégek értő kalauza is legyen.

Ebben az évben külön figyelmet fordítunk a magyar és szovjet turisták cserelátogatásaira. A megye idegenforgalmi hivatala az ősszel 500 személyes barátság-vonatot indít a Szovjetunióba, főként tsz-tag részvevőkkel. A megyénkbe érkező szovjet vendégeket pedig a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából az MSZBT címerével ellátott díszes emléklappal

ajándékozzuk meg. Ez is egy jele annak, hogy felkészültünk a szocialista látogatók számának általános növekedésére.

Megismerni a hazát is...

A nemzetközi idegenforgalom éve azonban nem feledtetheti el az a kötelességünket, hogy megyénk lakosságával is jobban meg kell ismertetni az országot. A párt-végrehajtóbizottság ezért fontos politikai feladatnak jelölte meg a belföldi vendégforgalom élénkítését, amely az előző években háttérbe szorult. Nagy gondot kell fordítani arra, hogy növekedjék a Balaton partján pihenő magyar dolgozók, munkások, parasztok, fiatalok száma. A vb-ülés után megyei idegenforgalmi hivatalunk több száz üzemmel és termelőszövetkezettel veszi fel a közvetlen kapcsolatot, s hívja fel figyelmüket a még meglevő kihasználatlan lehetőségekre, férőhelyekre. Szeretnénk, ha a vállalatok és szakszervezeti bizottságok a jól dolgozókat egy-két hetes balatoni beutalóval jutalmaznák.

Az ország megismertetésével egyetemben arra is törekszünk, hogy megyénk lakói is minél nagyobb számban ellátogassanak hazánk szép és ismeretlen tájaira. Szocialista építésünk eredményeinek megbecsülését segítené, a hazafias érzést erősítené, ha minél több megyénkbeli dolgozó megismerné természeti szépségeinket, szocialista vívmányainkat. Megyei eszközeinkkel ehhez is segítséget kívánunk nyújtani.

Dr. Beszteri Béla,
a Veszprém megyei Pártbizottság munkatársa

A járási határozat útja

A dunavecsei járási párt-végrehajtóbizottság kezdeményezésére és határozatával az elmúlt években az egész járásban a pártszervezetek vállalták a munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom irányítását. A határozat előtt nem volt szervezett mozgalom, ma pedig 35 szocialista címért versengő brigád dolgozik a termelőszövetkezetek földjein. Megyei és országos díjat nyert kollektívák emelkedtek ki soraikból az elmúlt évek alatt.

A versenymozgalomban részt vevő termelőszövetkezetek brigádvezetői most járási értekezleten beszélték meg további feladataikat. Elmondották, hogy vállalásaikat a termelési tervre építik, törekednek a mennyiségi és minőségi célok túlteljesítésére. Jelentős figyelmet fordítanak az önképzésre, a tanulásra és a nemes szórakozásra is. Megalakultak a termelőszövetkezeti versenybizottságok, a legjobb brigádokat és személyeket anyagi és erkölcsi elismerésben részesítik.

A nagy Októberi Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére augusztus végén a járási székhelyen kiállítás nyílik, amelyen bemutatják a termelőszövetkezetek eredményeit, s ezzel összefüggésben irodalmi és kultúrműsorral várják a látogatókat. A versenymozgalom továbbfejlesztése érdekében a legjobb eredményt elért Hartán még ebben az évben járási tapasztalatcseréket szerveznek, ahol a szocialista brigádmozgalom tartalmi kérdéseivel és formai módszereivel ismerkednek meg a járás termelőszövetkezeteinek vezetői.

Dér László,
a járási pártbizottság munkatársa

A tanácsi pártszervezetek megnövekedett feladatai

A IX. kongresszus határozata értelmében a hivatali pártszervezetek ugyanazokat a jogokat kapták meg, amelyek korábban csak a termelőüzemeket illették. A szervezeti szabályzat módosításának szükségességét — a megnövekedett feladatokon kívül — igazolja az a körülmény is, hogy a hivatali pártszervezetek is igen sokrétű tevékenységet fejtenek ki. A tanácsok pártszervezeteinek például a párttagok és pártonkívüliek nevelése mellett a vezetés, az apparátusi munka segítését, ellenőrzését kell megoldani. Ezek a feladatok minőségileg különböznek a korábbiaktól. Régebben a pártszervezet csupán „segítette" a hivatalvezetést. Most viszont részt vállal a döntések meghozásában és a feladatok együttes végehajtásában.

A hivatalvezetéssel való helyes együttműködés, és az új munkastílus kialakítása érdekében munkaprogramot dolgoztunk ki. Rögzítettük ebben a pártszervezet tennivalóit. Legfontosabbnak tartjuk a megye előtt álló gazdasági, politikai, kulturális, szociális célok megvalósításának támogatását, az új gazdasági irányítás reformjának megértését, megyei párt- és tanácsi, valamint a főhatóságok által hozott döntések végrehajtásának segítését. Új elem a pártmunkánkban a hivatalvezetés beszámoltatása, a párt- és tanácsi testületi ülések elé kerülő előterjesztések közös megtárgyalása.

A pártszervezet munkájában jelentősebb szerepet kaptak a taggyűlések, vezetőségi ülések, pártcsoport-értekezletek. A legfontosabb feladatokat taggyűlésen tárgyaljuk meg. A januári összevont taggyűlésen a tanácsválasztás politikai előkészítésével foglalkoztunk. Márciusban a gazdasági irányítás reformjának tanácsi feladatait tárgyaltuk meg. A májusi összevont taggyűlés témája: a tanácsapparátus politikai felkészültsége, a megnövekedett feladatokban betöltött szerepe. Az alapszervezetek február, április, június hónapokban területük speciális problémáit vitatják meg.

A csúcsvezetőségi ülések napirendi pontjait is úgy válogattuk össze, hogy a megyei párt vb fontos napirendjeinek előkészítésében résztvehessünk, vagy az ott hozott határozatok megszervezésében segítsünk. Ilyen eset volt, amikor a családi és társadalmi ünnepek szervezéséről szóló anyagot először alapszervezeti, majd csúcsvezetőségi ülésen vitattuk meg. Hasonlóan bonyolítjuk le a munkaerőgazdálkodással kapcsolatos előterjesztés elkészítését is. „A megyei tanács ellenőrző-irányító munkája a járásokban" című anyag előkészítésében is résztvettünk. Gondot fordítottunk az aktuális feladatokra, 1967. évi beruházásokra, a Tanácsköztársaság 50. évfordulójának megünneplésére stb. Ügyeltünk a tömegszervezetek munkája színvonalának javítására. Egy januári határozatunkban a szakszervezet nevelőmunkájának feladatait szabtuk

meg. Későbbi időpontja a KISZ-szervezet munkájának értékelését tervezzük.

Fontosnak tekintjük a párttagok és pártonkívüliek nevelését, tájékoztatását. A IX. kongresszus anyagának jobb megértése érdekében gazdasági, kulturális jellegű tájékoztatókat szerveztünk a part szövetségi politikája, a nemzetközi helyzet és a nemzetközi kommunista mozgalom; az új gazdasági irányítás reformja stb. témákból.

Tervezzük, hogy az eddiginél több gondot fordítunk a pártalapszervezetek segítésére. A csúcsvezetőség ülésére valamennyi titkárt meghívjuk. A csúcsvezetőségi üléseket úgy rendezzük, hogy az alapszervezetek vezetőségi ülésein, rendezvényein résztvehessünk. A pártcsoportok tevékenységében arra törekszünk, hogy egy-egy osztály feladataira mozgósítsanak, munkaértekezleteken, osztályértekezleteken felhasználják a nevelési lehetőségeket. A szakszervezetek — a vezetőségválasztás óta — osztálybizottsági szinten tevékenykednek. Külön feladat ezek irányítása, a helyes kooperáció kialakítása.

A hivatali pártszervezetek megnövekedett hatásköréből következik, hogy nagyobb lesz a felelősségünk a tanácsban dolgozó kommunisták — minden vezető és beosztott — szemléletének formálásában. Keressük azokat a módszereket, eszközöket, amelyekkel hatékonyabbá tudjuk tenni a párt- és állami határozatok végrehajtását, az egységesebb értelmezést, az egyszemélyi felelősség növelését. Az irányító munka színvonalának emelése, az igényesség és az ügyintézés gyorsítása szintén olyan területek, amelyekben a csúcsvezetőségnek több kezdeményező szerepet kell vállalnia.

Nyilvánvaló, hogy a gyakorlat még több megoldásra váró kérdést tűz majd elénk. A többi között — a megnövekedett hatáskörnek megfelelően — módosul a tanácsi választott testületek és a csúcsvezetőségek kapcsolata, egymáshoz való viszonya is. A csúcsvezetőség és az alapszervezetek gyakorlatában nagyobb szerepet kap majd a tanácsi dolgozók területi munkájának elemzése, a tapasztalatok általánosítása. Helyenként le kell küzdjük a hivatali pártszervezetek jogkörének bővítéséből adódó szélsőséges nézeteket vagy meg nem értést.

A csúcsvezetőség és az alapszervezeti vezetőségek tagjai az új státussal együttjáró szerepkörrel megnövekedett feladataikat csak úgy tudják megoldani, ha a pártmunkát arányosan osztjuk el, és a kollektív vezetésben rejlő lehetőségeket maximálisan kihasználjuk.

Molnár Pál,
a Nógrád megyei Tanács
csúcsvezetőségének titkára

A kispesti szocialista brigádvezetők tanácskozása

Kispesten a statisztikai adatok szerint — a kerület 16 üzemében, intézményében és hivatalában 548 brigádban 4604 munkás dolgozik. Ebből a szocialista címet elnyert kollektívák száma 286, tagjaik száma pedig eléri a 2500-at. Az elmúlt évben, a kongresszusi munkaverseny során kiemelkedő eredmények születtek.

1

Ez év elején a munkahelyeken mindenütt sor került brigádtanácskozásokra; májusban pedig a kerületi pártbizottság teremtett lehetőséget egy szélesebb körű tapasztalatcserére. A cél az volt, hogy a pártkongresszus tiszteletére kibontakozott lendület megmaradjon a jubileumi munkaversenyben, sőt az új mechanizmus keretei között is.

Az egésznapos program keretében a brigádmozgalom jelenlegi helyzetéről *Garamvölgyi László, a Vörös Csillag Traktorgyár SZB-titkára* tartott vitaindító előadást. Ezután három korreferátum hangzott el a brigádok és gazdasági vezetők szükséges és tényleges kapcsolatáról, a gazdaságirányítási rendszer reformjának a mozgalomban várt hatásáról, az anyagi és erkölcsi megbecsülésről és az ifjúsági brigádok helyzetéről.

A 44 hozzászólásra jelentkezett közül — idő hiányában — 21-en kaptak szót. A vitában 3—4 téma emelkedett ki, érdemes ezekhez néhány gondolatot fűzni.

2

A gazdasági munka szemléleti változását jelzi a minőség előtérbe állítása. Az elmúlt évek jellemzője, a mennyiségi szemlélet, másodlagos szerepet kapott a brigádmunkában.

Egyértelműen nem lehet lemérni természetesen, hogy a minőségi szemlélet gyors térhódításában mekkora szerepe van a szocialista brigádmozgalomnak. De tény, hogy a naplók, a vállalások ennek fontosságát mutatják. Kiemeli ezt a kérdést a sok közül az, hogy a legtöbb helyen nem elszigetelt minőségi csatározásokat folytatnak, hanem *egy-egy új kezdeményezés kiterjed az egész üzemre, gyárra*. Általános szemléletté, gyakorlattá, követelménnyé válik, mely aztán továbbterjed a módszerekben is. Ilyen szempontból is érdekes a Hungária Jacqard gyár, ahol a „Kongresszus" brigád meghirdette a *„480 perces mozgalmat"*, melyben nagy szerepet kap a minőségi munka. Például: az új belépőket a minőségi munka fogásaira tanítják, új és új áru naponta jelent minőségi problémát még a gyakorlottaknak is. E mozgalmat a brigádok specialitásuknak megfelelően támogatják. Az „Egyetértés" meós-brigád tagjai nem azért járnak le az üzemekbe, a szövőnőkhöz, hogy „végmeózzanak", — ez munkaköri kötelességük, hanem hogy megbeszéljék a hibalehetőségeket, azt, hogy a munkafázis melyik pontján kell nagyon vigyázni. Ennek következtében egyre kevesebb a hiba, javul a minőség.

Ehhez hasonló a ruhagyári *„Ne add tovább hibásan"* mozgalom is. A szalagszerű termelés, a gyártás egy-egy munkafázisát más-más ember végzi. Egyetlen ember hibás munkája „végigkísér" a to-

vábbi munkafogások során a szalagon, selejtesen. Így nemcsak az anyag válik selejtté, egy ember figyelmetlen, hanyag munkája a szalag valamennyi dolgozójának teljesítményét lerontja. S ha figyelembe vesszük, hogy „rejtett hibák" is adódnak, akkor ez a mozgalom elsősorban lelkiismereti üggyé válik. Rendkívüli emberformáló erő, hisz növeli a felelősségérzetet a közös munka iránt.

A példákat lehetne tovább sorakoztatni. Az elmondottak is igazolják, hogy a kerületben kialakult minőségi mozgalmak a brigádmunka tartalmi színvonalát emelik, nevelési lehetőségeket kínálnak, növelik az igényességet az emberekben önmaguk iránt. Ezt egyébként az is igazolja, hogy a kerületben nem egy brigád „önmeós-rendszerben" dolgozik, felelősséget vállalva azért a munkáért, amit kiad a kezéből.

3

Kár lenne tagadni, hogy *a brigádok tapasztalatcsere-látogatásai* nemegyszer formálissá váltak. A naplók bejegyzései többször csupán arról szólnak, hogy „tetszett a korszerű műhely"... „milyen jó lenne ilyen nekünk is". A látottakat nem kíséri következtetés, olyan kísérletezés, hogy a jót miként lehetne másutt is meghonosítani.

Volt időszak, amikor például lakatosok csak lakatosokat látogattak meg; ha egy vasipari brigád elment a textiliparba, lehurrogták: minek az, kinek jó az?

Ezen a tanácskozáson aztán megdőlt ez a szakmai „sovinizmus", kitűnik, hogy *értelme és haszna nemcsak a rokon-szakma tapasztalatcserének van.* Az egyik traktorgyári brigád tudatosan törekszik arra, hogy gyárlátogatások során minél több tapasztalatra tegyen szert. Mert sokat tanultak abból, hogy a gyári brigádok naplóit átböngészték. Később már más kerületi brigádok naplóit is elkérték, legutóbb pedig Debrecenbe látogattak el a Gördülőcsapágygyárba. Sokan nevettek, amikor egyszer elmondták, hogy a Sörgyárba mennek látogatóba. A „sörösöknél" pedig elromlott egy szerszámgép, nem tudták megjavítani, hát ők megcsinálták néhány órai munkával. A brigádvezető rátapintott a látogatások lényegére, amikor azt mondta: „Nemcsak kapni megyünk, hanem adni is. Ezeknek a látogatásoknak mindig van hasznuk. Vagy hozunk, vagy adunk!"

Az ilyen tudatos tapasztalatszerzés még nem mindenütt erős oldala szocialista brigádmozgalmunknak. Pedig a brigád munkájával kapcsolatos problémák tanulmányozása, egy-egy konkrét eset, új munkadarabok, új gépek, jobb módszerek vizsgálata, ezek azok a lehetőségek, amelyek érdekében jelentős lehet a más gyárakban, üzemekben tett látogatás. Természetes speciális sajátos problémák megvizsgálása is lehet a cél (egy másik üzemben, hasonló területen dolgozó szocialista brigád miként oldja meg feladatát?). Ez is nagyon fontos, mert gyakori eset, hogy gyáron belül ugyanazt a munkát egyik helyen jobban, a másikon rosszabbul végzik el. Alig 100 méter a távolság — de nincs alkotó tapasztalatcsere.

Nemcsak Kispesten, hanem másutt is hasonló a helyzet. A traktorgyáriak példája ismételten bizonyítja, hogy a tudatos, jól megválasztott gyárlátogatás lényeges eleme a brigádmunkának, sok segítséget adhat a napi problémák megoldásához.

4

Egyre többen felismerik, és feladataik közé iktatják a politikai képzést, s mind több időt szentelnek a tudatformálásra, a közösségi ember nevelésére.

A véleményekből kicsengett, hogy milyen fontos bázisa ma már a szocialista brigádmozgalom a kádernevelésnek! *Gerényi Róbert* (Ruhagyár) *26 tagú brigádjában* a kollektív munka nyomán olyan vezetésre, irányításra alkalmas elvtársak nevelődtek, hogy egy átszervezés során fontos feladatok megoldására kérték fel őket. *A traktorgyárban* évek során szép sikerrel folyt a szocialista brigádmunka a szereldében; ma már szinte valamennyi gazdasági és társadalmi vezető ebből a mozgalomból nőtt az üzemvezetői, főművezetői, műhelytitkári, párttitkári posztra! *Az EKM kikészítő üzemében* folyó politikai, tudatformáló munka eredménye, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójára a „szocialista üzem" címet is megpályázták. A tudatformálás jelentőségét leghívebben az egyik felszólaló, Dávid József elvtárs szavaival lehetne summázni: „A szocialista brigádmozgalom egyik leglényegesebb vonása a tudatformálás. Fontos a megfelelő légkör, a kritikai hang, az önkritikus szemlélet. Egy jó vezető legfontosabb feladata, hogy alkalmat teremtsen a tanulásra, a politizálásra, a világnézet kialakítására; észrevenni a brigádtagok fejlődését, beállítani őket nagyobb feladatokra, s úgy ítélkezni, bírálni, hogy igazságérzetüket ne sértsük meg."

5

A tanácskozáson a brigádmozgalomról természetesen nem alakulhatott ki teljes kép. Keveset hallottunk például a hármas jelszó egységéről; még kevesebbet arról, hogy a „szocialista módon élni" elvet miként valósítják meg stb. A tapasztalatcserére mégis érdemes felfigyelni. A gazdasági és politikai feladataink legjelentősebb kérdései ezek, s még inkább azok lesznek a jövőben.

Sz. R.

Társadalmi és családi ünnepek szervezése

A Pest megyei Pártbizottság végrehajtó bizottsága megtárgyalta „A társadalmi és családi ünnepségekről" szóló jelentést és megbízta a Propaganda és Művelődésügyi Osztályt, hogy részletesen dolgozza ki a tennivalókat. E célból külön bizottság alakult, melynek munkájában gyakorlott pártmunkások, állami, tanácsi vezetők, pszichológusok vettek részt.

A végrehajtó bizottság elé terjesztett jelentés és a munkabizottság által készített anyag nyomán már összegezni lehet a főbb feladatokat. Külön felhívták a figyelmet arra, hogy a társadalmi és családi ünnepségek közé kell sorolni a házasságkötés, a névadás és temetés mellett a nyugdíjasok búcsúztatását, a munkában eltöltött jubileumi évet, az ezüst- és aranylakodalmakat, a személyi igazolvány átadását, mindazokat a lehetőségeket, amelyekkel régi, de haladó hagyományok, vala-

mint új és népszerű szokások kialakítását elő lehet segíteni.

A megyei pártbizottság úgy látja, hogy a párt-, állami és társadalmi szervezetekkel még meg kell értetni, hogy a társadalmi és családi ünnepségek megrendezése szerves része a politikai-erkölcsi nevelőmunkának.

A társadalmi ünnepségek közül a legtöbb gondot a házasságkötések, névadók és temetkezések társadalmi megrendezése jelenti. Éppen ezért a munkabizottság is leginkább e témakörökben dolgozta ki a soron levő feladatokat.

Az ismeretterjesztés haszna

A világnézeti felvilágosító munka eddig is hozzájárult ahhoz, hogy a vallásos jellegű szertartásokat kevesebben veszik igénybe. A tudományos világnézeti nevelésnek jó módszerei alakultak ki. (Az állami oktatás, a TIT ilyen irányú előadásai, a különböző politikai és világnézeti ismereteket nyújtó tanfolyamok stb.). Mind a vb-nek, mind a munkabizottságnak az a véleménye, hogy továbbra is szorgalmazni kell a világnézeti ismeretek terjesztését. Keresni kell a módját annak, hogy ez a munka az eddiginél még hatékonyabb legyen. Különösen az ifjúság körében kell fokozottabban foglalkozni ezekkel a kérdésekkel. Az orvosok, pedagógusok bevonásával megrendezett ankétok, melyeken a házasságról, a családi életről, a házasságkötés módjáról folytattak őszinte eszmecserét, nagy népszerűségnek örvendtek. Ilyen témájú előadásokat érdemes szervezni az ifjúsági akadémiákon, az építőtáborokban, a diák önképzőkörökben stb.

A világnézeti nevelőmunka tehát viszonylag széles körben kibontakozott a megyében, de nem követte ezt a társadalmi és családi ünnepségek szélesebb körű elterjedése. Ezért kerestük azokat az okokat, amelyek gátolják a gyorsabb fejlődést.

A házasságkötések, a névadóünnepségek és a társadalmi temetések rendezésére az a jellemző, hogy ezekre a legtöbb esetben az érintettek kifejezett kérésére, névadóknál olykor a társadalmi szervek kezdeményezésére került sor Még a párttagok és közismerten nem vallásos embereknek sem indítványozzák vagy javasolják, hogy esetenként az új polgári formát vegyék igénybe. Máskor viszont a színvonal nem eléggé ünnepélyes, ez sokszor tartózkodást szül, erősíti a régi konvencionális szokásokhoz való ragaszkodást. Mindez arra mutat, hogy a területi, üzemi párt- és társadalmi, állami és olykor gazdasági vezetőknek, szervezeteknek fokozni kell az ilyen irányú meggyőző munkát.

Másik feladatunk, hogy megteremtsük a társadalmi ünnepségek anyagi feltételeit, és jól szervezzük meg azokat. Az a vélemény alakult ki, hogy ahol szükséges, módosítani kell a jogszabályokat, s elősegíteni, hogy az anyagi és személyi feltételek is javuljanak.

Emlékezetes házasságkötést...

A munkabizottság által készített javaslat a házasságkötések társadalmi megrendezését szorgalmazza. Arra kell törekedni, hogy erre a ritka és bensőséges családi ünnepre minél több községben arra alkalmas helyiség álljon rendelkezésre.

Pest megye 74 községében a tanácsok irodahelyiségében bonyolítják le az esküvőket, de az ehhez szükséges ünnepélyes külsőségek minimuma sincs meg. A meg-

levő házasságkötő termek felszereltsége is elégtelen. Ezért kialakult az a vélemény, hogy ahol más lehetőség nincs, a tanácselnökök szobáját kell úgy berendezni, hogy az alkalmas legyen a házasságkötések ünnepélyes megrendezésére. Ehhez kapcsolódik a munkabizottságnak az a nagyon lényeges megállapítása, hogy ha a házasulandók egyházi szertartást is igénybe vesznek, a „polgári" esküvő külsőségeiben és tartalmában legalább olyan ünnepélyes, emlékezetes legyen. Törekedni kell arra, hogy ezeken az állami szertartásokon is megjelenjen a teljes násznép.

Ennek érdekében el kell érni, hogy az anyakönyvi jogszabályok módosításával a házasságkötések adminisztratív része csökkenjen, s az egész eseménynek külsőségei, érzelmi vonásai erősödjenek. (Jelenleg egy házasságkötésnél 16—17 percig tart az adminisztrálás és 3—5 percig tart a házasságkötés ünnepélyes része.)

A bizottság fontosnak tartja az anyakönyvvezetők felkészültségének növelését, hogy maguk is elősegítsék a társadalmi esküvők ünnepélyességét. Az anyakönyvvezetők továbbképzése útján elérhető, hogy a szokásos szövegen túl a házasulandók körülményeinek előzetes ismerete alapján képesek legyenek ünnepi beszédükben az értelmi és érzelmi hatások kihasználására. Az anyakönyvvezetők ilyen irányú továbbképzését az e célnak megfelelő szónok-képző tanfolyamokon és írásos anyagokkal kell elősegíteni.

... és ünnepélyes névadást!

A névadó ünnepségek szélesebb körű elterjedését még nem sikerült megteremteni. A kevés számú névadó ünnepség a szülők kifejezett kérésére, olykor a társadalmi szervek kezdeményezésére történt. A szülőket az ilyen kezdeményezéstől általában visszatartja, hogy sokan úgy vélekednek, azért kérik a társadalmi névadó ünnepség megszervezését, mert ajándékokat várnak ilyenkor. Nehezíti a névadó ünnepségek elterjedését az is, hogy az újszülött anyakönyvezése miatt nem a lakhely szerinti, hanem csak a születési hely szerinti tanácsot kell felkeresni. Ez pedig falun sok esetben nem esik egybe.

Mindezeket figyelembe véve a társadalmi névadó ünnepséget úgy kellene meghonosítani, hogy az minél szélesebb körben elterjedjen, függetlenül attól, hogy egyházi keresztelő követi vagy előzi meg. A kettősségtől itt sem kell tartani, mivel az egyházi keresztelő nem jár látványos szertartással. Ha sikerül biztosítani, hogy tartalmában és külsőségeiben örömteli névadókat tartsanak — melyeken a szülők és a névadó szülők mellett esetleg vendégek is megjelennek, úgy mind többen lesznek, akik feleslegesnek, elavultnak tartják majd az egyházi jellegű szertartásokat.

A névadó ünnepségek szélesebb terjedése érdekében a szülőotthonokban olyan feltételeket kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik, hogy mielőtt elbocsátják az anyát és az újszülöttet, az értük jövő családtagok, esetleg a névadó szülők jelenlétében tartsanak egyben névadó ünnepséget is. Ezen a szülőknek díszes emléklapot kell átadni. Mindez a szülőotthonok kismamáira is jó hatást gyakorolhat.

A végrehajtó bizottság elé terjesztett jelentésből is látható, hogy megyénkben leginkább az egyházi temetési szertartásokhoz ragaszkodnak, elsősorban annak külsőségei és a kialakult évszázados

szokások miatt. A társadalmi temetések elterjedésének ma nemcsak tudati elemek szabnak gátat, hanem sok olyan objektív körülmény, mely átgondolt intézkedésekkel, viszonylag rövid időn belül kedvezően megváltoztatható.

A jogszabályok módosításáról

Szükségesnek tartjuk a temetők kezelésére, nyitására, a temetési ügyek intézésére vonatkozóan egységes, átfogó jogszabályok kidolgozását. Ezért megfelelő javaslatot kívánunk tenni. Jelenleg sokféle elavult rendelet, jogszabály nehezíti a társadalmi búcsútevékenységet.

Az egységes jogszabály kidolgozásánál figyelembe kellene venni, hogy a temetők nagy többsége egyházi tulajdonban van. A jelenleg érvényben levő rendelkezések nem biztosítanak az állami—igazgatási szervek részére semmilyen lehetőséget arra, hogy állami szertartás esetén az egyházakra hassanak.

Törekedni kellene arra, hogy az új rendelkezések lehetővé tegyék — temetkezési ügyek intézésénél, hogy a sírhely-vétel miatt ne kelljen az egyház képviselőjét felkeresni. Csak akkor kerüljön erre sor, ha kifejezetten egyházi szertartást igényelnek. Ilyen módon elérhető lenne, hogy ne alkalmazzanak hátrányos és sok esetben megalázó megkülönböztetést azokkal szemben, akik nem kívánnak igénybe venni egyházi szertartást, s akik egyházi adót nem fizetnek.

Intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy a temetkezési vállalatok javíthassák a temetkezések technikai eszközeit, különösen a társadalmi temetések esetében.

A munkabizottság jelentése kimondja, hogy egyre szélesebb körben kell elősegíteni a munkahely, a területi és társadalmi szervezetek, a munkatársak és barátok stb. bekapcsolódását a temetések megrendezésébe, és magába a temetkezési aktusba is. Ennek megfelelően meg kell különböztetni a kommunista temetéseket, s a társadalmi, illetve társadalmi közreműködéssel történő „vegyes" temetéseket. Módot kell találni arra, hogy a munkatársak, barátok részéről még akkor is mondjanak búcsúztatót, ha a temetésen egyházi szertartás is van. Természetesen ez az elhunyt hozzátartozói iránt a legnagyobb tapintatot követeli meg.

Az egyes községekben biztosítani kell, hogy legyen egy állandó intézője a társadalmi temetési ügyeknek. Feladata lenne, hogy alaposan ismerje a lehetőségeket, tartson kapcsolatot a társadalmi szervezetekkel, szónokokkal és kamarakórusokkal, a temetkezési vállalat megbízottaival; szükség esetén a helyi orvossal és az anyakönyvvezetővel is. Ez az ember lehetőleg állami alkalmazásban álljon, hogy munkájáért az erkölcsi és az anyagi elismerést biztosítani lehessen.

A temetések színvonalának emelése érdekében megyei segítséggel szónokképző tanfolyamokat kell szervezni. Keresni kell a módját országosan is annak, hogy a szónokok és kórusok tagjainak munkaidő-kiesése anyagi károsodásukkal ne járjon. A jelenlegi díjazásuk ezt nem teszi lehetővé.

Munkabizottságunk elhatározta a társadalmi és családi ünnepségek irányelveinek részletes kidolgozását és annak füzet formájában történő kiadását. Ez az egyes ünnepségek tartalmi, formai, módszerbeli tanácsait ismertetné.

A társadalmi és családi ünnepségek szervezésénél — ahogy azt a munkabizottság is megfogalmazta — figyelembe kell venni az eddigi tapasztalatokat, alkalmazkodni kell a helyi körülményekhez, szokásokhoz és messzemenően kerülni kell az újabb sablonok kialakítását. Ezért a helyi párt- és állami szervezetek nagyfokú önállóságára, kezdeményezésére lesz szükség a továbbiakban.

Radics Ferenc,
az MSZMP Pest megyei Bizottságának
munkatársa

Finis előtt Péten

A Gazdasági Bizottság 1964. október 3-án határozta el a Péti Nitrogénművek rekonstrukcióját. A rekonstrukciót az tette szükségessé, hogy az elavult technológiával működő gyár nem tudott lépést tartani sem mennyiségben, sem önköltségben az újonnan felépült nitrogénműtrágya gyárakkal. A Gazdasági Bizottság mintegy másfél milliárd forintot irányzott elő rekonstrukcióra, hogy azután az újjáalakított gyár a jelenlegi termelés ötszörösét biztosítsa, s a pétisó önköltségét tonnánként 1000,— Ft-tal csökkentse. A Gazdasági Bizottság határozata kimondta, hogy 1967 decemberére a gyárnak próba-üzemkész állapotban kell lennie.

Jubileumi munkaverseny: Hatvanmilliós felajánlás

Kettős feladat áll előttünk: egyrészt a beruházás határidőre való minőségi megvalósítása, másrészt a termelés zavartalan biztosítása. A vállalat gazdasági és politikai szerveire hárult az a feladat, hogy felkészítsék a dolgozókat a beruházás során várható nehézségekre. Taggyűléseken, termelési tanácskozásokon, műszaki értekezleteken és munkásgyűléseken ismertettük a rekonstrukció gazdasági jelentőségét, vállalatunk fejlődését és ezzel kapcsolatban a dolgozók munkakörülményeinek várható javulását.

Felhívtuk a figyelmet arra, hogy a gyár egész területén levő csatornák építése és az egyéb föld alatti munkák megnehezítik majd a közlekedést, különösen az üzemek közötti szállítást; működő üzemek között folyik majd az építkezés és a szerelés; a rekonstrukció idején megkétszereződik a gyárban a dolgozók létszáma; a földmunkák következtében megsérülhetnek a kábelek és csővezetékek, s ez üzemzavarokat okozhat. A zavartalan termelés tehát nagyobb figyelmet, több munkát követel.

Dolgozóink vállalták a nehézségeket és nemcsak a termelésben álltak helyt, hanem ahol csak lehetett, vagy kellett, segítettek a bővítés munkálataiban, a nehézségek elhárításában. Ennek az áldozatkész mun-

kának köszönhető, hogy vállalatunk 1965-ben 6 millió 365 ezer, 1966-ban pedig 19 millió 404 ezer forint nyereséget fizetett be. Dolgozóink mindkét évben maximális nyereségrészesedést kaptak. A hangulat a nehézségek ellenére is jó. Ezt bizonyítja, hogy 107 szocialista brigád kötött szerződést az elmúlt évben. A IX. kongresszus tiszteletére tett felajánlások összege elérte a 16 milliót, s ezt több mint 19 millióra teljesítettük. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára dolgozóink a megyében elsőként tettek felajánlást és ezek összege eléri a 60 millió forintot.

Nehezebb volt a helyzet a kivitelezőknél. Mert míg a vállalatnál jól szervezett mozgalmi szervekre és a törzsgárdára támaszkodtunk, addig a kivitelezőknél ismeretlen emberekkel és szervekkel kellett a munkát megkezdeni. Ehhez zömében helyi műszaki szakemberekből kellett a beruházó apparátust kialakítanunk. Ide olyan dolgozók kerültek, akiknek nagy szakmai tapasztalatuk, több éves gyakorlatuk volt. A beruházás befejeztével ők fogják az új létesítményeket üzemeltetni. Gondoskodtunk arról, hogy a beruházási főosztály politikai szempontból is megfelelő legyen. Megalakulása után megszerveztük a pártcsoportot, az osztálybizottságot és a KISZ-csoportot. Ezek élére a legjobban képzett elvtársakat állítottuk, akik a politikai feladataik mellett szakmailag is kitűnők, át tudják tekinteni a munkálatokat és kapcsolatot tudnak tartani a kivitelező vállalatok társadalmi szerveivel.

Rugalmas együttműködés

A legtöbb kivitelező vállalat — mindjárt az indulásnál — ígéretet tett, hogy minden segítséget megadnak a bővítés sikeres megvalósításához. Ígéretüket be is tartják. Bármilyen kéréssel fordulunk hozzájuk, készséggel segítenek. A Láng Gépgyár, a VEGYSZER, az Április 4-e Gépgyár, a VERTESZ, a VILATI, a Gyár- és Gépszerelő Vállalat, a Ganz-MÁVAG és a VEGYTERV nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy három fontos létesítményünk: a gázbontó, az új savüzem és a vízlágyító határidő előtti fél évvel megkezdheti a próbaüzemeltetést.

A kivitelező vállalatok száma ma már 18, és mintegy 1700 főt foglalkoztatnak. Az egységek közül mindössze kettőnél (az ÉM 22-es Építővállalat főépítésvezetőségénél, és a VEGYSZER kirendeltségnél) van pártalapszervezet, de ezek létszáma is kicsi. A többi kivitelező egységnél csak 2—3 párttag van, így alapszervezetet nem tudtunk létrehozni. A Nitrogénművek karbantartó alapszervezetéhez tartoznak, ahol szakmailag is hozzájuk hasonló munkakörben dolgozók vannak és munkájuk is kapcsolódik a beruházáshoz. Az 1700 kivitelező között mindössze 43 párttag van, közülük hetet itt vettünk fel. Kicsi ez a létszám, de mégis ez az a mag, amelyre támaszkodni lehet a tömegpolitikai munkában. Azok a vállalatok, amelyeknek kirendeltségénél nem működik alapszervezet, saját központi pártbizottságuk egyik tagját bízzák meg azzal, hogy az itt dolgozókkal és velünk is tartsa a kapcsolatot. Mi magunk is felkeressük ezeket a pártszervezeteket.

A két alapszervezetet a múlt év közepéig budapesti központjukból irányították. A távolság és a sajátos helyi körülmények miatt ez az

irányítás nehézkes volt. Az egyik alapszervnél csak megbízott titkár volt, így eredményes, önálló munkát nem tudtak végezni. A múlt év második felében csatolták őket pártszervezetünkhöz. Fő feladatnak tartottuk a két pártvezetőség megerősítését és a rendszeres szervezeti élet kialakítását. A választások során sikerült mindkét alapszervezet vezetőségét megerősíteni, illetve a VEGYSZER-nél 3 tagú vezetőséget létrehozni. A szervezeti élet is javult. Rendszeresen megtartják üléseiket, megindult a pártépítés és a pártoktatás is.

A tömegszervezetek eredményes munkája

A tömegpolitikai munkában igen nagy segítséget nyújt a szakszervezeti intézőbizottság és a KISZ-szervező. Szakszervezeti csoportok működnek minden kivitelező egységnél, KISZ-szervezet azonban csak három egységnél van, ebből is egyet — a Gyár- és Gépszerelő Kirendeltségnél — ez évben tudtunk csak megalakítani. A kivitelezés meggyorsítása érdekében az intéző bizottsággal már az indulásnál próbálkoztunk különböző versenyformákkal. Nem sok sikerrel. Ha a vállalás el is készült, elmaradtak az értékelések, vagy az eredmények nyilvánosságrahozatala. A IX. kongresszusra indított versenyben alakítottuk ki azt a formát, amely azután eredményesnek mutatkozott: a kivitelező egységek egymás igényeinek figyelembevételével tették meg a vállalásaikat. E vállalásokat negyedévenként az intéző bizottság által összeállított brigád értékeli. A legjobb eredményt elérő négy kirendeltségnek vándorserleget és zászlót adtunk. Az első értékelés ez év február 10-én történt. Ebben a versenyszakaszban legjobb eredményt a Gyár- és Gépszerelő Kirendeltség érte el, majd sorrendben a Vegyiműveket Szerelő Vállalat, Ganz-MÁVAG és az Április 4. Gépgyár kirendeltsége következik. E versenyben született olyan eredmény, mint a külső csőhálózat szerelési idejének egyhónapos csökkentése, az ammóniakonverter-torony építésének 4 hónappal előbb történt befejezése, vagy a vízlágyító reaktorainál a határidő egyhónapos csökkentése.

Az intéző bizottság ez évben is meghatározta azokat a feladatokat és határidőket, amelyek szükségesek a próbaüzemi határidő betartásához. Ennek alapján valamennyi kivitelező vállalat, csatlakozva a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére indított munkaversenyhez, megtette a vállalását.

Tömegmunkánk segítői a KISZ-szervezetek is. A KISZ-szervező — a szervezetek összefogásán túl — felhasználva a KISZ vegyipari védnökség mozgalmat, több szerződést kötött a kivitelezők KISZ-bizottságaival a határidők lerövidítésére. 1965-ben 4 vállalat KISZ-szervezetével volt ilyen védnökségi szerződésünk, 1966-ban 9 vállalattal 42 témára, ez évben pedig 14 vállalattal mintegy 60 témára és határidő csökkentésre kötöttek szerződést. Tapasztalataink szerint a vállalatok KISZ-szervezetei a gazdasági vezetés segítségével mindent elkövetnek, hogy ezeket a szerződéseket végrehajtsák.

Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy vállalatunk a gazdasági eredmények mellett a rekonstrukciót is sikeresen végrehajtja.

A területi pártszervek segítése

Eredményeink elérésében nagy segítséget kaptunk a Várpalota városi és Veszprém megyei pártbizottságoktól. A városi pártbizottság felhívást intézett a város valamennyi pártszervezetéhez, hogy lehetőségeikhez mérten segítsék a Péti Nitrogénművek rekonstrukcióját. Emellett közvetlen segítséget is nyújtott egy-egy részfeladat megoldásában, elsősorban az ellátás területén, a dolgozók elhelyezésében, vagy a csatornázási munkáknál. Az üzemek indulása volt veszélyben, ezért kezdeményeztük, hogy a főcsatorna legnehezebb szakaszát falazott bányavágattal készítsük el. Ehhez a Várpalotai Szénbányászati Trösztöt kértük fel, amely azóta már át is adta ezt a 140 méter hosszú vágatot, amiben a csatorna elhelyezésre kerül. E törekvésünkben is támogatott a városi pártbizottság.

A megyei pártbizottság többször is napirendre tűzte a péti rekonstrukciót s tanácsaival, határozatával segítette a beruházás sikerét is.

A politikai munka mellett sok esetben kell olyan kérdésekben is felsőbb pártszerveinkhez fordulnunk, vagy magunknak utána járnunk, amelyek elsősorban gazdasági feladatok volnának. Nem lehet azonban szigorú határvonalat húzni, hogy meddig tart a politikai, és hol kezdődik a gazdasági munka. Gazdasági feladatnak tartjuk az anyagbeszerzést, a szállítóeszközök biztosítását, vagy a munkaterület biztosítását az építőknek és szerelőknek. De amikor már a gazdasági vezetők az összes hivatalos utat megjárva nem tudtak segíteni, kénytelenek voltunk megkeresni az adott vállalatok pártszerveit és azok segítségét kérni. Ily módon a legtöbb esetben sikerült eredményt elérni. Így nemcsak a beruházás idejét tartjuk be, de a zavartalan munkamenetet is biztosítani tudjuk. Ugyanis, ha az emberek nem tudnak dolgozni, csökken a keresetük, romlik a hangulatuk és ez már politikai kérdés. De ügyelünk arra, hogy azért elkerüljük az átfedéseket. Minden ilyen esetben a beruházási főosztály vagy valamelyik kivitelező vállalat kérésére cselekszünk és így kerüljük el a párhuzamos intézkedéseket.

*

1967 — a rekonstrukció utolsó éve. Ez évben a határidő betartása mellett olyan minőségi munkát szeretnénk végezni, hogy minél kevesebb gond legyen a próbaüzemeltetésnél. Ezért a lehetőségekhez mérten azokban az üzemekben, amelyek előbb elkészülnek, megkezdjük a próbaüzemeltetést. Nem csökkenthetjük azonban beruházási erőfeszítéseinket sem, mivel a Gazdasági Bizottság 1966-ban jóváhagyta a rekonstrukció második lépcsőjének végrehajtását is. Ez mintegy 500 millió Ft-os beruházást jelent. Ennek végrehajtásához már az elmúlt évben hozzákezdtünk és ez évben párhuzamosan dolgozunk mindkét feladaton, mert 1969-ben a teljes rekonstrukciót be kell fejezni.

Fontos feladatunk ez évben az új üzemek beindításához szükséges dolgozók betanítása és átcsoportosítása is. Ez komoly politikai munkát követel, mivel jól összeszokott üzemi kollektívákat kell megbontani annak érdekében, hogy az új üzemek próbaüzemeltetését megfelelő szakemberek végezhessék.

Balogh László
központi pártszervező,
a Péti Nitrogénművek PB-titkára

Az üzemi demokráciáról

— Kerekasztal beszélgetés Csepelen az ország első szocialista vállalatának munkásaival —

Az üzemi demokráciáról beszélgettünk Csepelen *Oros Lászlóval*, a Szerszámgépgyár szakszervezeti bizottságának tagjával, *Vincze Józseffel*, az Acélmű többszörösen kitüntetett előhengerészével — mindketten részt vettek a szakszervezetek XXI. kongresszusán és beválasztották őket a Szakszervezetek Országos Tanácsába —, *Zubor Gáborral*, a Motorkerékpárgyár pártbizottságának szervező titkárával. A Motorkerékpárgyár az ország első szocialista vállalata, amely elnyerte a Központi Bizottság kongresszusi zászlaját. A gyár három brigádját — 8 éve teljesítik megszakítás nélkül a szocialista cím feltételeit — aranyplakettel tüntették ki. A kerekasztal beszélgetésen részt vett *Demény Jenő*, fiatal kommunista motorszerelő, a 29 tagú, aranyplakettel kitüntetett Pannónia brigád vezetője, *Kiss B. Sándor* beállítólakatos, pártonkívüli, törzsgárdatag — 1934 óta dolgozik Csepelen —, *Valkai Imre*, kommunista motorszerelő, a 45 tagú, aranyplakettel kitüntetett „*Kormos László*" szocialista brigád vezetője, a szocialista brigádmozgalom egyik elindítója. *Solic Ferencné*, pártonkívüli betanított munkásnő, szakszervezeti bizalmi, a 17 tagú Petőfi szocialista brigád tagja, *Pillmaier Péter*, a Kormos László brigád pártonkívüli motorszerelője, törzsgárdatag, 17 éve, 15 éves kora óta dolgozik Csepelen.

Egyetlen kérdésünk volt: hogyan látják, mi a véleményük az üzemi demokráciáról?

ZUBOR GÁBOR:

Az üzemi demokrácia a becsületes munkások igénye és elősegíti szocialista társadalmunk céljainak elérését. Enélkül mi sohasem jutottunk volna el a szocialista vállalat cím elnyeréséhez. A pártbizottság legfontosabb feladatának tekintette és tekinti a jó politikai légkör megteremtését, s ehhez a feltételek biztosítását. Mindenki felszabadultan, nyíltan beszélhet, nincsenek kényes kérdéseink. Tapasztaltuk, hogy a munkások — ha nem is tudnak valamit megoldani — akkor sem próbálják félrevezetni a vezetőket, elkenni a problémákat, világosan megmondják mi az álláspontjuk, mi fáj nekik, miben követtek el hibát és ugyanígy beszélnek a vezetők is. Magyarán úgy, hogy mindenki értse, miről van szó. Ebből kifolyólag nem tapasztaltunk retorziót — nem is engednénk meg! — De ami még fontosabb; olyan a légkör, a dolgozók és a vezetők kapcsolata annyira bensőségessé vált, hogy nem is kell ettől tartani.

Nagy szerepe van az üzemi demokráciában a törzsgárdának, amely otthon érzi magát, sajátjának tartja a gyárat, a feladatokat, gondokat, és azon problémázik: hogyan lehetne jobban, még eredményesebben dolgozni? Ez kihat az egész gyár szemléletére. Ma sokan mennek nyugdíjba, gyakran fiatalok kerülnek a régiek helyére, akik még nem szokták meg a fegyelmezett munkáséletet, sok mindenről más

a véleményük. De ilyenkor is a törzsgárdatagok hatnak az újakra és nem az újak lazítják fel a régi kollektívákat. Ez erősíti a munkafegyelmet, javítja, szívélyesebbé, önzetlenebbé teszi az emberek egymáshoz való kapcsolatát, növeli a kölcsönös bizalmat a vezetők és a munkások között, röviden: az új társadalom normáit erősítik. Mit értünk mi ezalatt? Elsősorban azt, hogy a dolgozók helyesen értelmezik a párt politikáját, a IX. kongresszus határozatait és tudatosan tevékenykednek annak végrehajtásáért. És ez — legalábbis nálunk — ma már a pártonkívüliekre is vonatkozik, ami nem kis mértékben köszönhető az üzemi demokrácia segítségével létrehozott jó politikai hangulatnak.

— A különböző tanácskozásainkon a dolgozók 24—27 százaléka, vagyis minden ötödik ember szólal fel rendszeresen. Nemcsak az aktivisták, a tisztségviselők, de mindinkább az egész osztály politizál. Ez bonyolultabbá, differenciáltabbá, de eredményesebbé is teszi a munkát. Arra törekszünk, hogy ez a jelenség általánossá váljon elsősorban is a műszaki vezetés körében. Szükségünk van minden jószándékú dolgozó véleményére, tapasztalatára.

— A szocialista demokrácia gazdasági vonatkozásairól nagyon röviden. Arra törekszünk, hogy mindenről ott, azon a szinten döntsenek, ahol a legjobban ismerik a problémákat, és azok akik felelősek és érdekeltek is a munka elvégzéséért. A havi terveket például lebontottuk brigádokra. Azt előzőleg megvitatják a munkabrigádok, jelzik a problémákat, és csak ezután születnek meg a végleges döntések, határozatok. A végrehajtás módozataiban, a munka- és bérelosztásban, a jutalmazásban, a szabadság kiadásában és még sok más kérdésben a brigádok önállóan döntenek. Ez növelte az egyes kollektívák felelősségtudatát. Mindenki fokozottabban érdekelt a jó munkában.

DEMÉNY JENŐ:

— 1962-ben a szocialista brigádok kezdeményezésére beindult a „120-as mozgalom", vagyis elhatároztuk, hogy 100 helyett 120 motorkerékpárt gyártunk naponta. Ez szinte parancsolóan írta elő az üzemi demokrácia fejlesztését, a vezetés munkastílusának javítását. Lényegesen nagyobb önállóságot kaptak az egyes üzemek, üzemrészek és a brigádok. Hogy ez mennyire javította a munkások és vezetők kapcsolatát, arra csak egy példát említek. Megszűntek például az olyan hangok, hogy ez meg az azért kapott béremelést, mert a művezető barátja, jóismerőse; a brigádban a brigádvezető, a szakszervezeti bizalmi, a pártcsoportbizalmi és a KISZ-bizalmi a dolgozók véleménye alapján közösen döntik el, hogy kinek adjanak órabérjavítást, jutalmat, vagy más kedvezményt. Ezzel nemcsak a szóbeszéd szűnt meg, de igazságosabbá tettük az elosztást is. Elvégre mi ismerjük a legjobban, ki hogyan dolgozik, ki mennyit ér mint munkás, mint ember. Ezek a tények, vagyis az üzemi, szakszervezeti demokrácia feilődése, nagy mértékben elősegítették, hogy ma, a célul tűzött 120 helyett, 130-nál is több motorkerékpárt gyártunk naponta, és lényegesen olcsóbban, termelékenyebben, mint korábban.

— Alapvető célunk a minőség javítása, azért is kezdeményeztük, hogy hat hónap helyett, egy

évig vállaljunk garanciát az új termékeinkért és a szocialista brigádok vezessék be az önmeózást. A vezetők örültek a kezdeményezésnek, és minden tőlük telhetőt megtettek, hogy segítsék törekvéseinket. Ezek a tények, kulonösen az önmeó bevezetése megnövelték a munkások felelősségtudatát, a korábbinál jobban érezték, hogy személy szerint kell vállalniok a felelősséget munkájukért, az üzletekbe, a világpiacra kerülő termékeinkért. Ez azt eredményezte, hogy aktívabbak, színvonalasabbak lettek a termelési tanácskozások, a brigádgyűlések. Gyakorlatban tapasztalták, hogy érdemes beszélni, nincs olyan, hogy te nem vagy okos, neked nem lehet szavad, sőt inkább azt érezték: mulasztást követnek el a közösséggel szemben, ha nem mondják el véleményüket. Hogy mennyire érdemes bízni a munkásokban, arra talán nem szerénytelenség, ha a magunk példáját említem: kértük, és engedélyezték, hogy a munka kezdésekor és befejezésekor ne bélyegezzünk. Bár korábban is ritka volt, de azóta úgyszólván teljesen megszűnt a késés, még fegyelmezettebben mindenki végigdolgozza becsületesen a munkaidőt.

KIS B. SÁNDOR:

— A törzsgárda tagjai sok tapasztalatot szereztek az évek, évtizedek során, megtanulták mit, hogyan kell csinálni, mit hol kell keresni, ismerik a munka fortélyait. Ezért, ha nem jól megy valami, azonnal szólnak a művezetőnek, az üzemvezetőnek, akkor is, ha nem éppen az ő munkájukról van szó, az egész üzem munkájáért, fegyelméért felelősséget éreznek magukban. Nemcsak a vezetők ellenőrzik, a munkát, de mi magunk között is megnézzük: ki hogyan dolgozik, tesz eleget kötelességének, és ilyen vonatkozásban mi is ellenőrizzük a vezetők utasításait, rendelkezéseit s a különböző tanácskozásokon kifejtjük véleményünket. Ezt ők szívesen veszik, sőt elvárják, tisztában vannak azzal, hogy ez a feltétele az ő jó munkájuknak is. Régen mindenért a művezetőhöz kellett szaladni, kérni, várni, amíg elintézi a dolgokat, ma az ügyek jórészét a brigádon belül mi magunk oldjuk meg. Hogy példát is említsek, a brigád maga készíti el a szabadságolási tervet, és soha nincs fennakadás, ha valaki távol van. A brigádok, az egyes kollektívák nagyobb önállósága azt is eredményezi, hogy a vezetők körültekintőbben intézik az egész üzemet érintő fontosabb kérdéseket.

VALKAI IMRE:

Az üzemi demokrácia nem csökkenti, hanem erősíti az egyszemélyi vezetést. A feladatok előzetes felmérését, a munkaelosztást, a legjobb módszerek kiválasztását a vezetők nem egyedül, hanem a kollektíva segítségével, különösen a szocialista brigádok bevonásával végzik. Brigádértekezleteken, termelési tanácskozásokon, taggyűléseken a legkülönbözőbb fórumokon mondjuk el véleményünket, de ezután a feladatok végrehajtására, már az üzemvezető egyszemélyben ad utasítást. És ekkor, vagyis a munka végrehajtása során már nincs pardon, nem lehet „elbeszélni" a tennivalókat. Az üzemi demokrácia tehát egyrészt segíti a dolgozók véleményének megismerését, a valóságot jól tükröző utasítások kiadását, más-

részt növeli a vezetés, az utasítások tekintélyét. A dolgozók ilyen esetben a határozatokban benne érzik az előzetesen elmondott véleményüket is, és azokat valóban szívvel-lélekkel, fegyelmezetten igyekeznek végrehajtani. Ezért mondjuk, hogy az üzemi demokrácia növelte gyárunkban a munkafegyelmet, segítette az ütemes termelés megvalósítását, a dolgozók kezdeményezésének hasznosítását, egyszóval mindazt, amit elértünk az elmúlt években.

A továbblépésről talán azt mondanám, hogy a szocialista demokráciát „rettegetté" kell tenni az önzők, a harácsolók a fegyelmezetlenek, a csak magukkal törődők számára, el kell érnünk, hogy a szocialista brigádokban kialakult normák legyenek általánosak minden szinten, fel kell ébresztenünk nyugodt álmaikból azokat, akik ma is valahogy így gondolkodnak: majd akkor állok közétek, ha előbb ti nekem mindent megcsináltok.

SOLIC FERENCNÉ:

— Nálunk 8 éve jöttek-mentek az emberek, volt egy brigád, de csak neve volt. A vezetők gyakran elvesztették a fejüket, ilyenkor gorombáskodtak, jobbra-balra osztogatták a fegyelmit, mégse mentek semmire. A szereldéből gyakran egyenként jöttek át hozzánk a munkások, a hónuk alatt hozták a munkadarabot és könyörögtek, hogy legalább azt az egyet fessük be, mert szeretnének tovább dolgozni. Öt éve történt, hogy egyesültünk a VI. üzemmel, ahol igen fejlett volt már korábban is a pártmunka, és az ottani elvtársak a segítségünkre voltak. Az első amit a kommunisták — a gazdasági vezetéssel megbeszélve a dolgokat — kimondtak a taggyűlésen: meg kell javítani a vezetők és a munkások kapcsolatát és egymással összefogva kell leküzdeni a gondokat. Nem részletezem: a lényeg, hogy három éve teljesítjük maradéktalanul terveinket, szocialista üzemrész lettünk, egy komoly, jó kollektíva alakult ki, megerősödött a brigádmozgalom, súlyuk, tekintélyük lett a brigádoknak, értékes lett minden emberi szó, jó javaslat. Beleszólási lehetőséget kaptunk mindenbe, megszűntek a túlórák, nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb a légkör. Ma sem dolgozunk kevesebbet, mint régen, sőt valamivel még többet is, mégsem panaszkodunk, szeretünk ebben az üzemben dolgozni, vagy ahogy mondani szokták: mindinkább örömmé válik a munka. Ezt tartom én a legtöbbnek. És ez az, amit soha nem értünk volna el az üzemi demokrácia nélkül. Valamennyien úgy tekintünk az eredményeinkre, mint amelyet közöseh összefogva értünk el, és ugyanígy személyes ügyünk a holnap is.

PILMAIER PÉTER:

— Hét vagy nyolc éve történt, hogy hatan ki akartunk lépni olyanok, akik pedig szinte gyerekkorunktól tartoztunk ehhez az üzemhez. A Csepel Műveken belül már el is mentünk a Kerékpárgyárba, amikor hívattak bennünket a pártszervezetbe, ott leültek velünk beszélgetni, és elmondtuk a véleményünket mindenről. Akkor már érezni lehetett a pártszervezet segítségét és azóta egyre inkább elmondható, hogy nemcsak akkor kérdeznek meg bennünket, ha valami baj van, hanem rendszeresen tanács-

koznak velünk, kikérik véleményünket.

— De nemcsak a munkában lettek jobbak a kapcsolataink, kiterjedt ez a magánéletre is. Úgy mondanám, hogy, amiben csak lehet segítünk egymásnak. Például a fiatal új szakmunkásokat nem hagyjuk magukra, a brigádon belül több tag házépítését segítettük társadalmi munkával. Öt családi ház készült el a brigád segítségével. Persze, azért nem vagyunk elégedettek mindennel. Így például meg kellene gyorsítani a kisgépesítést, több helyen könnyíteni a fizikai munkán és általában napirendre került a műszaki fejlesztés. Véleményem szerint, ezekben a műszaki, alapvető gazdasági kérdésekben is jobban kell támaszkodni a kollektíva javaslataira, tapasztalataira.

OROS LÁSZLÓ:

— Az üzemi demokrácia fejlesztése nagymértékben növeli a szakszervezeti szervek felelősségét a munkában. Kádár elvtárs hangsúlyozta a szakszervezetek XXI. kongresszusán, hogy ma már senki sem elégedhet meg azzal, hogy néhány jól betanult jelszót ismételget — noha a helyes jelszavaknak fontos szerepük van a munkában —, de mindenkinek önállóan és felelősséggel kell végeznie munkáját. A párt is, a szakszervezet is a munkásosztályt képviseli, világos, hogy nem húzhatunk különböző irányba. A IX. kongresszus határozatai valóban az egész nemzet programja, de emellett a szakszervezetnek megvannak a sajátos feladataik, nem várhatjuk meg, hogy a pártszervezetek helyettünk oldják meg a munkát, vonják le a tanulságokat. Különösen vonatkozik ez az üzemi demokráciára. A dolgozók általában a szakszervezet biztosította fórumokon fejtik ki véleményüket, tesznek javaslatokat. Idáig is őrködtünk azon, hogy a dolgozók ne csak formális választ kapjanak egy-egy javaslatra, hanem tapasztalják: a gazdasági és társadalmi vezetők közösen és következetesen igyekeznek végrehajtani helyes javaslataikat. Az a tapasztalatunk, hogy ez a munkamódszer nagymértékben erősíti az üzemek egységét, összefogását.

VINCZE JÓZSEF:

— Az üzemi demokrácia azt is jelenti, hogy egyetlen vezető sem bújhat a paragrafusok mögé. Rugalmasan, önállóan kell dolgozni, megoldani a dolgokat, leküzdeni a nehézségeket, de sohasem a szocialista törvényességgel ellentétben. Márpedig a szocialista törvényességet nem utolsósorban az biztosítja, ha minden munkás, minden dolgozó szabadon véleményt mondhat, bírálhat, amihez tudatosan biztosítjuk is a fórumokat.

— Nekünk védenünk kell az emberek érdekeit, akkor is, ha nem nagyobb csoportokról, egy-egy üzemről, műhelyről, hanem csupán egyetlen ember személyes érdekeiről is van szó. Ilyen esetben is járjunk el ugyanolyan humánusan, emberségesen, felelős körültekintéssel, mintha ezrekről lenne szó. Meggyőződésem és tapasztalatom i , hogy aki egy ember gondját-baját nem tudja vállalni. az — bármilyen nagy szavakat, frázisokat is mond — valójában a közösség ügyét sem viseli igazán a szívén. Az üzemi demokrácia a mi üzemünkben azt eredményezte, hogy ezekhez a normákhoz tudunk igazodni.

Földesi József

EZT OLVASTUK

A pedagógus-pártszervezetek munkája

(Kossuth Könyvkiadó 1967)

A pedagógusok szerepét, jelentőségét hangsúlyozta pártunk IX. Kongresszusa. Az ifjúság nevelésében, oktatásában alapvető szerepük van a pedagógusoknak. Nevelőink többsége hivatását átérezve, munkájával, magatartásával igazolja, hogy a pártnak, rendszerünknek hűséges harcostársa. Most is azt kérjük tőlük: soha el ne felejtsék, hogy népünk legféltettebb kincsét, a jövő nemzedékét bízza rájuk." E követelmények megvalósításában fontos feladatuk van a pedagógus pártszervezeteknek. E pártszervezetek alapvető feladatai itt sem mások, mint a társadalmi élet egyéb területein működő pártszervezeteké: biztosítani a párt vezető szerepének maradéktalan érvényesülését, és hogy az ifjúság oktatását, nevelését a párt politikájának szellemében végezzék oktatási intézményeink. Bizonyos mértékig újszerű vonás a munkában a Szervezeti Szabályzatban biztosított beszámoltatási és ellenőrzési jogkör érvényesítése. Valamennyi feladatuk eredményes végrehajtásának legfontosabb feltétele a pedagógusok politikai nevelésének, marxista—leninista képzésének magasabb színvonalra emelése.

A füzet szerzői a pedagógus pártszervezetek tapasztalatainak ismertetésével, kritikai elemzésével hasznos módszertani segítséget adnak az új és megnövekedett feladatokhoz.

A szerzők — igen helyesen — nem ragadják ki a pártmunkát az iskolai élet egészéből, hanem azzal összefüggésben tárgyalják a pártszervezetek feladatait és munkamódszereit. A füzet első részében az oktatási reform végrehajtásával kapcsolatos teendőket tárgyalják. Abból indulnak ki, hogy az iskolai oktató-nevelő munka segítése az iskolareform megvalósításához kapcsolódik. Ez ma a legfontosabb állami feladat, amelynek végrehajtását az iskolai pártszervezetek politikai irányító és a pedagógusok között végzett eszmeinevelő és szervező munkával biztosítják.

„A pártszervezeteknek el kell érniük — olvashatjuk a füzetben —, hogy a pedagógusok az iskolareformban és az iskolai munkában egységet lássanak és ennek érdekében dolgozzanak. Ez nem jelenti azt, hogy a pártélet különböző fórumain, a pártonkívüliek közötti munkában ne foglalkozzanak az iskolai reform egyes részfeladataival... Csupán arról van szó, hogy minden részkérdést az egész összefüggésében vizsgáljanak és a szocialista embernevelés összefüggésében határozzák meg a feladatokat... helyes ha a pártszervezetek hosszabb idő után a reform helyi megvalósításának egész tapasztalatát napirendre tűzik. Máskor a helyi tapasztalatok ismeretében emeljék ki a számukra legjelentősebbeket."

A füzet második fejezetében a pedagógus-pártszervezetek politikai és ideológiai tevékenységéről olvashatunk. Arról, hogy hogyan tehetnek eleget az iskolai pártszervezetek egyik legfontosabb feladatuknak s milyen módon használják ki azokat a lehetőségeket, amelyek az ideológiai képzés területén rendelkezésükre állnak.

A pedagógus pártszervezetek keretei változatosak: többségük önálló szervezet, de van közöttük olyan, amely az egy-egy iskolatípusban dolgozó párttagokat tömöríti; a községekben vagy kisebb városokban az összes iskolában dolgozó kommunista pedagógusok alkotnak egy szervezetet. A pártélet rendszeressége tervszerűséget követel. A szerzők ennek segítésére közlik az egyik budapesti általános iskola pártszervezetének éves munkatervét, de hangsúlyozzák, hogy nem kívánnak kész receptet adni, hiszen a helyi körülmények, a tényleges helyzetek más más feladatokat állítanak a pártszervezetek elé. Mégis hasznos ez a „minta munkaterv", hiszen útmutatóul szolgál a legfontosabb tennivalókhoz.

A füzetnek az a része, amelyben a pártszervezet és az állami vezetés kapcsolatával foglalkozik, különösen érdekes. A pártellenőrzés formáiról és módszereiről ugyan még kevés tapasztalat áll rendelkezésre, mégis az alapvető elvek hangsúlyozásán túl néhány hasznos tanácsot is ad e munka eredményes végzéséhez. Az ellenőrzési és beszámoltatási jog színvonalas elemző munkát kíván a pártvezetőségtől, amelyre alaposan fel kell készülnie. Ennek előfeltétele, hogy a pártszervezet és az iskola állami vezetősége kölcsönösen tájékoztassák egymást tevékenységükről, kérjék ki egymás véleményét a különböző intézkedések megtétele előtt. Ezzel elejét veszik a későbbi nézeteltéréseknek is.

Szó van még a füzetben az iskolában működő gyermek- és ifjúsági szervezetek pártirányításának helyes elveiről és módszereiről. Az iskolában működő gyermek- és ifjúsági szervezetek sajátos körülmények között végzik munkájukat, hiszen tagjaik kötelesek betartani az iskola rendjét és fegyelmét. Ahhoz, hogy ilyen körülmények között mégis biztosíthassák szervezeti önállóságukat, nagy segítséget nyújthatnak a pártszervezetek.

*

A szerzők külön érdeme, hogy nem bocsátkoznak elméleti fejtegetésekbe, nem szolgálnak kész formulákkal, nem oktatják ki a pedagógus pártszervezetek vezetőségeit. Mindössze 40 oldalon röviden és tömören összefoglalják és közreadják a legjobb tapasztalatokat, a legeredményesebb módszereket — ezzel adják a legnagyobb segítséget.

K. E.

A felkészülés évében

A Szolnok megyei Néplap hírt ad arról: a szolnoki városi pártvégrehajtóbizottság konkrét segítséget ad az új gazdasági mechanizmus bevezetésének sikeréhez. A városban működő tanácsi és szövetkezeti ipari üzemek gazdasági vezetőivel és párttitkáraival hónapok óta összesítik és vitatják az elgondolásokat, javaslatokat. A felmérések kiterjednek a munkahelyek személyi és anyagi feltételeire, ugyanakkor hangsúlyozottan felhívják a figyelmet a fogyasztók, a lakosság igényeinek kielégítésére. Ennek megfelelően dolgozzák ki a termelő üzemek, valamint a piac, a kereskedelem új kapcsolatait. A felkészülés évében a további hónapok is ennek jegyében zajlanak le.

Nemzeti és mozgalmi ünnepeink

(Kossuth Könyvkiadó 1967)

A munkásmozgalomnak számos olyan eseménye van, amelyet a világ munkásosztályának jelentős része évről évre megunnepel. Ilyen többek között május elseje, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója, Lenin születésnapja, a Nemzetközi Nőnap. Ezek melletti nemzeti és mozgalmi ünnepeink sorából kiemelkedik a Tanácsköztársaság és a kommunista párt megalakulása, felszabadulásunk évfordulója, Alkotmányunk ünnepe, az 1848-as forradalom és szabadságharc, és a Néphadsereg napja.

A különböző ünnepségek előadóinak mindig gondot okoz, hol találhatnak hasznos anyagot ünnepi beszédeik elkészítéséhez. Most tíz legjelentősebb nemzeti és mozgalmi ünnepünk történelmi jelentőségéről, általános politikai vonatkozásairól egyetlen kötetben — a Kossuth Könyvkiadó „Nemzeti és mozgalmi ünnepeink" c. kiadványában — naptári sorrendben megtalálhatnak mindent ezzel kapcsolatban.

Clara Zetkin, amikor 1908. március 8-án Koppenhágában a szocialista nőmozgalom II. kongresszusán azt javasolta, hogy a kongresszus megnyitásának napját nyilvánítsák *nemzetközi nőnappá*, talán nem gondolt arra, hogy fél évszázaddal később, az első szocialista országban hivatalos állami ünneppé nyilvánítják ezt a napot. De a többi szocialista országban és más országokban is évről évre ünnepségeket tartanak ezen a napon, kifejezve a társadalom elismerését és szeretetét a nők áldozatos munkája iránt.

Az 1848—1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, március 15-ének ünnepe igaz tartalmat, méltó elismerést csak a felszabadulás után kaphatott. Jelentőségét az európai reakció elleni harc és a forradalomhoz vezető út szempontjából Marx és Engels is elismerte. Leverését követő közel egy évszázad alatt emlékét igazán a munkásosztály őrizte, az az osztály, amely a 48-as forradalom célkitüzéseit a szocialista forradalom eredményeként meg is valósította.

A Magyar Tanácsköztársaság megalakulása — elsőként az oroszországi szocialista forradalom győzelme után — nemzetközi jelentőségű esemény volt. S ha el is bukott, emlékét a kíméletlen Horthy-fasiszta rendszer sem tudta kiirtani a munkások szívéből. Rövid, 133 napos fennállása idején a dolgozó nép érdekében hozott intézkedéseit a Magyar Népköztársaság magasabb színvonalon megvalósította, s okulva hibáiból szilárdan és rendíthetetlenül halad előre a szocializmus építésének útján. Ha közel öt évtized választ is el bennünket ettől a küzdelemtől, élő és napjainkban is ható emlék ez.

Hazánk felszabadulásának napja, Április 4-e legnagyobb nemzeti ünnepünk. Az azóta eltelt két évtized eseményei, győzelmei a magyar történelem legjelentősebb eseményei. 1945 óta nyert igazi jogot a nép, gyárak ezrei, virágzó mezőgazdaságunk, az alkotó elme nagyszerű vívmányai bizonyítják, hogy milyen sikereket ér el szabad hazában a szabad nép. Ezen a napon különös szeretettel és hálával gondolunk felszabadítónkra és igaz barátunkra a Szovjetunióra, és kegyelettel hajtjuk meg zászlóinkat azoknak a harcosoknak az emléke előtt, akik életüket áldozták népünk szabadságáért.

A nemzetközi munkásmozgalom vezető egyéniségei közül a ma nemzedékéhez *Vlagyimir Iljics Lenin*, a proletárforradalom nagy elméleti megalapozója és szervezője áll a legközelebb. Lenin emberi és szellemi nagyságát nehéz szavakkal kifejezni, de minden törekvése: a dolgozó nép

szabadságának, jólétének, boldogságának megteremtése — ma a szocialista országokban kézzelfogható valóság. Ezért emlékezünk különös szeretettel Leninre születésnapján.

1890 óta *Május elseje* a nemzetközi munkásosztály szolidaritásának harcos ünnepe. Szerte a világon milliók sztrájkokkal, tüntetésekkel bizonyítják, hogy készek szembeszállni a kizsákmányolással, az elnyomással. Ötven éve a világ egyhatodán, s több mint két évtizede a szocialista országokban a munkásosztály hatalma hivatalos állami ünneppé nyilvánította ezt a napot. Május elsején nemcsak az elnyomatás éveinek felejthetetlen harcaira emlékezünk, hanem segítő kezünket nyújtjuk a világ még elnyomott millióinak, akik példánkon fellelkesülve, velünk együtt harcolnak a kommunizmus világméretű győzelméért.

Az 1949. augusztus 20-án elfogadott alkotmánnyal hazánk történelmének ezeréves korszakát zártuk le, s új, szocialista államot teremtettünk. Korábban az uralkodó osztályok sokat hivatkoztak az ezeréves alkotmányra, amely nem volt más, mint a mindenkori uralkodó osztály törvényeinek tára a dolgozók elnyomása érdekében. A szocialista alkotmány viszont a lakosság nagy többségének, a dolgozóknak uralmát biztosítja. Az alkotmány elfogadása óta eltelt közel két évtized alatt egyre nagyobb sikereket értünk el a szocializmus teljes győzelmének útján.

Az 1848—1849-es forradalom és szabadságharc egyik kiemelkedő ütközetének, a pákozdi csatának napját, szeptember 29-ét 15 év óta mint a *Fegyveres Erők Napját* ünnepeljük. Néphadseregünk és fegyveres testületeink nemcsak dicső elődeiknek — a 48-as honvédeknek, a 19-es vörös katonáknak — legszebb hagyományait folytatja, hanem szoros barátságban a szovjet harcosokkal és a többi szocialista ország fegyveres erőivel, őrzi népünk békéjét és biztonságát.

Ötven évvel ezelőtt, *1917. november 7-én* kezdődött el az emberiség történetének új fejezete, a proletárhatalom, szocializmus korszaka. Az azóta eltelt időben a Szovjetunió léte, hatalmas ütemű fejlődése és társadalmi berendezkedése az egész világ haladó mozgalmainak lelkesítő példájává és biztos támaszává vált. A Szovjetuniónak a fasizmus felett a második világháborúban aratott győzelme eredményeként a szocializmus túlnőtt egy ország határain — világrendszerré vált. Ma már november 7-ét a világ dolgozói pirosbetűs napként ünneplik.

49 éve alakult meg hazánkban a munkásosztály élcsapata — a *kommunisták pártja.* Félévszázados történetét küzdelmek sora jelzi. Röviddel megalakulása után győzött hazánkban az első proletárforradalom. A Horthy-rendszer éveiben az elnyomatás nehéz körülményei között is vezette a munkásosztály harcát a fasizmus, a kizsákmányolás ellen. Miután a szovjet hadsereg kiűzte hazánkból a német fasisztákat és magyar csatlósait, a párt győzelemről győzelemre vezeti az országot a szocialista Magyarország megteremtése útján.

A „Nemzeti és mozgalmi ünnepeink" c. kézikönyvben a kötet összeállítói ezekről az ünnepekről, történelmi jelentőségükről, általános politikai vonatkozásaikról adnak összefoglaló anyagot. Politikusok beszédeiből, szépirodalmi művekből szemelvényeket, a beszédek elkészítéséhez felhasználható irodalomjegyzéket. Az egyes írások végén közölt versek — kár hogy kevés van belőlük — is jól felhasználhatók.

–k–t.

Fontosabb cikkek jegyzéke

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Máté György: Gyárórlások építői (IV. 11. A kiemelt beruházásokon folyó pártmunkával foglalkozó cikk); A Német Szocialista Egységpárt VII. kongresszusáról közölt tudósítások (IV. 18—23.); Faragó Jenő: A munkástanulók segítése (IV. 20. A IV. kerületi pedagógus-pártszervezetek tapasztalatait ismertető cikk); F. J.: A pártmunka továbbfejlesztése a Csepel Vas- és Fémművekben (IV. 28.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Alvo Fontani: Az emigráció és a kommunisták (4. A Rómában tartott országos konferencia összegezése).

SZABAD FÖLD — Dr. Szabó Imre: A pártszervezetek és a szövetkezeti demokrácia (IV. 16.).

IFJÚ KOMMUNISTA — Krasznai Lajos: A szervezetek feladatai a KISZ-tagok párttaggá nevelésében (4. A KISZ pártépítő munkájával foglalkozó cikk).

KÖZNEVELÉS — Kiss Gyula: Pártszervezet és iskolavezetés (IV. 14.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Az országgyűlés első ülésszakáról közölt beszámoló (IV. 15.); Fock Jenő elvtárs beszéde a Lenin Kohászati Művekben (IV. 28.); Veres József: Az új Munka Törvénykönyve tervezetének vitája elé (IV. 30.); A szakszervezetek XXI. kongresszusáról közölt tudósítások (V. 4—7., Népszava V. 4—7.); Gáspár Sándor elvtárs beszámolója (V. 4., Népszava V. 4.); Biszku Béla elvtárs felszólalása (V. 5., Népszava V. 5.); Kádár János elvtárs felszólalása (V. 7., Népszava V. 7.); A nagyobb feladatokra felkészülve (V. 9. A szakszervezeti mozgalom feladataival foglalkozó cikk).

NÉPSZAVA — A szakszervezetek XXI. kongresszusának határozata (V. 9.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Bíró József külkereskedelmi miniszter elvtárs beszéde az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának genfi ülésszakán (IV. 12.); Földes István: Az új beruházási rendszer (IV. 12.); A bányászszakszervezet és a Népszabadság ankétja a felszabaduló bányászokról való gondoskodásról (IV. 15.); dr. Csikós Nagy Béla nyilatkozata a KGST gazdasági-konferencia munkájáról (IV. 16.); A Termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusán elhangzott beszámolók, felszólalások (IV. 21—23., Szabad Föld V. 1., Magyar Mezőgazdaság IV. 26., V. 3.); dr. Dimény Imre elvtárs beszámolója (IV. 21.); Fehér Lajos elvtárs felszólalása (IV. 22.); A termelőszövetkezetek első országos kongresszusának határozata (IV. 23., Szabad Föld V. 1., Magyar Mezőgazdaság V. 3. Melléklet); Földes István: A vállalatok nyereségadója és anyagi érdekeltsége az új mechanizmusban (IV. 23.); Erdei Ferenc: Tapasztalatok és teendők (IV. 30. A termelőszövetkezetek időszerű kérdéseivel foglalkozó cikk); Földes István: A találmányi és újítási rendszer továbbfejlesztése (V. 7.); A vállalatok devizagazdálkodása az új mechanizmusban (V. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Dobossy Imre: A vállalatvezetés az új mechanizmusban (5.); Vermes Lászlóné dr.: Az új mechanizmus és a vállalati szervezet (5.); Pogány György: A gazdasági reform es a foglalkoztatottság (5.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A Szovjetunió ma (4. Tények és számok. Az összeállítás első része a folyóirat 3. számában jelent meg.); Dimény Imre: A műszaki fejlődés kérdései a magyar mezőgazdaságban (4.); Alfred Ruschitzka: Ausztria gazdasági problémái (4.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — A mezőgazdasági üzemekkel kapcso-

latban álló vállalatok és intézmények (IV. 19. A mellékletben megadott névsor tájékoztat az egyes vállalatok, intézmények tevékenységi köréről is); Erdei Ferenc: Új, magasabb lépcsőfokra lép termelőszövetkezeti mozgalmunk (V. 3. A termelőszövetkezetek I. Országos Kongresszusán elhangzott zárszó); Dimény Imre elvtárs beszéde a Baromfiipari Országos Vállalat vándorzászló-átadási ünnepi ülésén (V. 10.).

FIGYELŐ — Czeitler Sándor: Sokrétű konjunktúra- és piackutatás (IV. 12. A külkereskedelemnek az új mechanizmusban való irányítási, piackutatási problémáival foglalkozó cikk); Bognár József: A termékforgalmazás új rendszere (IV. 19.); Molnár László: Beruházási változások (IV. 19. A Gazdasági Bizottság határozatával foglalkozó cikk); A szocialista nemzetközi munkamegosztás időszerű kérdései (IV. 19.); Változások az amerikai konjunktúrában (IV. 19.); dr. Kulin Sándor: Takarmánygazdálkodásunk fő kérdései (IV. 19.); A kelet—nyugati kereskedelem 1966-ban (V. 3.); Buda István: A bérszínvonal szabályozása az új mechanizmusban (V. 10.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Nyitrai Ferencné: Népgazdaságunk import-igényessége (4.); Zala Ferenc: A fogyasztási cikkek piaca és a kereskedelem működésének új vonásai (4.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A. Bacsurin: A szovjet gazdaság fejlődésének jelenlegi szakasza és a burzsoá kritikusok (5.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Galántai József: Lenin áprilisi tézisei (IV. 16.); Háy László: Leninre emlékezünk (IV. 22.); Friss István: A szocialista gazdaság törvényei és irányítása (V. 6.); Tarján Imre: A „Populorum progresszio" — és a népek haladása (V. 7.); Biszku Béla : A Német Demokratikus Köztársaság a szocializmus teljes felépítésének útján (V. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Somogyi János: A szovjet filozófiatörténeti kutatás mai problémái (5.); Kis közgazdasági lexikon (Preferencia, társadalmi össztermék, nemzeti jövedelem, központosított tiszta jövedelem (5.).

VALÓSÁG — Földes Károly: Értéktörvény és gazdaságelmélet (4.); Wirth Ádám: Szocialista nemzeti tudat illúziók nélkül (4.); Pataki Ferenc: Jegyzetek a moszkvai pszichológiai kongresszusról (4.).

VILÁGOSSÁG — Somogyi János: Racionalista vallásfelfogás vagy szociológiai valláselmélet? (4. J. A. Levadának A vallás társadalmi természete c. könyvével foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — G. Sahnazarov: A kínai „kulturális forradalom" és a kispolgári kalandorság (5.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Ádám Antal: Az Elnöki Tanács hatáskörének fejlődése (4.); dr. Besnyő Károly: Az országgyűlési képviselők és tanácsok kapcsolatának elvi követelményei az új választójogi törvény után (4.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A Nilsson svéd külügyminiszter hazánkban tett hivatalos látogatásáról kiadott közlemény (IV. 12.); Pintér István: „Magyar" szervezetek — amerikai pénzen (IV. 13. A magyar emigránsszervezeteket is érintő CIA-botránnyal foglalkozó cikk); Walter Ulbricht elvtárs referátuma (IV. 18.); Leonyid Brezsnyev elvtárs beszéde (IV. 19.); Biszku Béla elvtárs felszólalása (IV. 21.) a Német Szocialista Egységpárt VII. kongresszusán; Az európai kommunista és munkáspártok Karlovy Varyban tartott tanácskozásáról közölt tudósítások, a tanácskozás határozatai (IV. 25—28.); Leonyid Brezsnyev elvtárs beszéde (IV. 25.), Kádár János elvtárs beszéde (IV. 26.), Wladyslaw Gomulka elvtárs beszéde Karlovy Varyban (IV. 26.); A Karlovy Vary-i értekezleten részt vett európai kommunista és munkáspártok Nyilatkozata (IV. 27.).

Az 1967. évben megjelent cikkek

tartalomjegyzéke

Budapest 1967

	Szám	Oldal
Az új év kezdetén a népgazdasági tervről	1	17
Harcos múltunk megbecsülése	5	3
A békéért és biztonságért	5	5
A szocializmus politikáját képviselve	6	10
A párt lenini megújhodásának kiemelkedő állomása	7	17
Pályázati felhívás	8	14
A szocializmus útján, a Szovjetunió oldalán	10	3
Az SZKP számokban	11	31
Vállalták — teljesítik	11	46
A párttagsági könyv	12	3
Balló István: A marxizmus—leninizmus propagandájának megnövekedett szerepe	10	9
Dr. Bencédy József: Az új tanév politikai feladatairól	10	20
Benkő Károly: A Nagy Október áramkörében	11	40
Biszku Béla: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója és a párt	11	3
Bugár Jánosné: A párt népfrontpolitikája	1	3
Dr. Dimény Imre: A Termelőszövetkezetek I. Országos kongresszusára	4	3
Eck Gyula: A huszonkettedik évforduló	3	7
Garai Róbert: A közel-keleti válság és mozgatórugói	7	3
Gyenes András: A béke és biztonság programja	6	3
Harsányi Iván: A pártiskolai oktatás rendszerének továbbfejlesztése	7	12
Horváth József: Alkotó négy év küszöbén	5	9
Katona István: Március 19: választunk!	3	3
Káplár József: A magyar—szovjet kereskedelem szerepe népgazdaságunk fejlődésében	11	26
Kékesdi Gyula: A nemzetközi nőnap előtt	2	11
Kurucz István: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom általános érvényű tapasztalataiból	11	19
Dr. Molnár Imre: A termelőszövetkezeti vezetés fejlesztése	2	17
Nemes Dezső: Az Októberi Forradalom és Magyarország	11	11
Nyers Rezső: Népgazdasági szemlélet és gazdaságpolitikánk	2	3
Orbán László: Tanulmányozzuk, ismertessük a pártkongresszus határozatait	1	11
Puja Frigyes: A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásáról	12	5
Pirityi Sándor: Ezernyelvű világ egyszívű ünnepe	12	12
Rappai Gyula: Új, nagy erőpróba előtt	9	3
Ripp Géza: „A tőke" megjelenésének századik évfordulójára	9	8
Velencei Károly: Görögország a fasiszta diktatúra igájában	10	25

	Szám	Oldal
Vértes Imre: Történelmi tanulságok...	8	3
Wirth Ádám: A szocializmus teljes felépítésének útján	4	8
TÁJÉKOZTATÓ A VEZETŐ PÁRTSZERVEK MUNKÁJÁRÓL		
A Politikai Bizottság 1967. április 6-i határozata a pártoktatás 1967—68. évi feladataira	5	28
A Politikai Bizottság határozata a párt kádermunkájáról és az állami személyzeti munka pártellenőrzésének helyzetéről, a káder- és személyzeti munka továbbfejlesztéséről	10	29
Kádermunka a pártbizottságok napirendjén *(L. V.)*	10	36
A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI		
Bartolák Mihály: A földművesszövetkezeti tanácskozások	2	38
Béres Tibor: Százezrek egészsége és szórakozása	9	20
Csicsay Iván: Meggyőző érvek a felvilágosító munkához	2	47
Dajka Ferenc: Kommunisták a szakszervezetekben	1	22
Herczeg Károly: A párt vezető szerepe és belső életének törvényei	5	13
Horváth János: Összevont termelőszövetkezetek	6	34
Jurmics László: A lakóterületi pártmunkáról	1	34
Jurmics László: Az építés tanúi és részvevői	8	15
Kahulits László: Az idei felsőoktatási felvételekről	5	19
Karalus László: Tagjelöltség megszűnése — nagyobb felelősség a tagfelvételi munkában	4	24
Klenczner András: Mezőgazdaságunk idei feladatai	3	16
Kornidesz Mihály: A pályaválasztásról	2	43
Kovács Péter: A kádermunka időszerű feladatairól	8	19
Dr. Kurucz Imre: KISZ-szervezetek pártirányítása a közép- és szakmunkásképző iskolákban	12	30
Moharos József: A nagyüzemi földhasználat és földtulajdon egysége	4	20
Moharos József: A szövetkezeti demokrácia fórumai	12	34
Nagy Józsefné: Növekvő feladatok a könnyűiparban	4	13
Dr. Nagy László: A termelőszövetkezetek tevékenységének társadalmi oldala	6	25
Nagy Tibor: Az állami személyzeti munka pártirányítása és ellenőrzése	12	18
Németh Ferenc: Falusi pártmunkánk tapasztalataiból és feladatairól	12	38
Papp János: A gazdasági és politikai feladatok egysége	2	32
Dr. Petrák Katalin: A munkásmozgalom harcosainak visszaemlékezései	8	26
Szabó Gusztáv: Vállvetve a néppel	9	14
Szabó János: Kongresszusra készül a KISZ	3	11
Szamos Rudolf: A tanácsi munka: a dolgozó nép szolgálata	2	26
Szatmári István: Tennivalók a testenevelés és a sport fejlesztésében	12	24

	Szám	Oldal
Tar Imre: A termelőszövetkezetek önálló, vállalatszerű gazdálkodása	1	28
Tóth József: Pártszervezetek a mezőgazdasági üzemekben	9	7
Tóth Mátyás: A tagjelöltség megszüntetéséről, a tagfelvétel tapasztalatairól és feladatairól	6	18
Az MSZMP KEB közleménye		42
A KONGRESSZUSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁÉRT		
Erősítsük a pártalapszervezetek munkáját *(L. V.)*	1	39
Döntéstől a végrehajtásig *(B. M.)*	1	44
Egyetemi pártszervezeteink megnövekedett feladatai *(R. I.)*	1	48
Tovább a megkezdett úton *(B. V.)*	1	52
Az eszmék és az írók *(—cs —ó)*	1	56
Még közelebb a falusi emberekhez *(F. J.)*	1	59
A NAGY OKTÓBER 50. ÉVFORDULÓJÁRA		
Az MSZMP KB 1967. február 15-i határozata a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünnepléséről	3	21
Ünnepi verseny, sokrétű készülődés	5	38
Tudósítóink jelentik	10	71
B. Gy.: A Viharsarok ünnepre készül	9	52
Dolmányos István: Az 1917. évi februári oroszországi forradalom	3	26
Esti Béla: Kiállítások — országszerte	8	53
Fejes István: Jubileumi munkaverseny az Ózdi Kohászati Üzemekben	8	59
Fencsik László: A júliusi fordulat Oroszországban	7	64
Harsányi Iván: A pártaktíva iskolái	6	66
J. L.: Gribov és társai	9	54
N. A. Lomakin: A szovjet nép a Nagy Október 50. évfordulójára készül	4	53
M. E.: Barátság album Baranyában	9	52
Müller Tibor: A szemafor végig zöldet mutatott	9	50
Rákos Imre: Egy város, amely Lenin-rendet kapott	9	42
Samu András: A jubileum tiszteletére	5	35
Simon Péter: A szocialista forradalom és az állam	8	45
S. Gy.: Három nemzet vasutas kommunistáinak versenye	7	70
Sütő Ottó: A Szovjetunió nemzetközi tekintélyének növekedése	6	60
Sz. J.: A vállalás nyertese: a szocialista haza	7	71
Vass Henrik: A szocializmus és a nemzeti felszabadulás évszázadában	10	57
Vértes Imre: A forradalom továbbfejlesztésének tudományos programja	4	45
Újvári Tibor: Új utakon a traktorgyári jubileumi verseny	10	66
Z. F.: Gyümölcsöző két évtized	4	57

	Szám	Oldal
A Szovjetunió ma	5	32
A Szovjetunió ma	6	70
A Szovjetunió ma	7	72
A Szovjetunió ma	8	56
A Szovjetunió ma	9	47
A Szovjetunió ma	10	63
A Szovjetunió ma	11	55

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

Dr. Andocsi Sándor: A lakóterületi pártmunkáról	8	40
Ágoston László: Mindnyájunk személyes ügye	12	62
Ballai László: Tervmutatók nélkül — tervszerűen	12	49
Balogh Mária: Az év második felében...	9	29
Barcsa Sándor: Gazdaságpolitikai akcióbizottság a reform propagálására	12	68
Dr. Beckl Sándor: Az új Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés	7	21
Csuhai Sándor: Az iparfejlesztésről	7	35
Dajka Ferenc: Egyszemélyi vezetés és üzemi demokrácia	7	29
Demeter Béla: A minőségi munka ösztönzése	9	35
Dr. Dobossy Imre: Lenin és a vezetés	11	67
Dr. Gulyás Emil: Az új gazdasági mechanizmus és a mezőgazdaság	6	77
Dr. Harangozó Ede: Az új Munka Törvénykönyve	12	44
Jukász György: Közgazdasági propaganda Miskolcon	12	66
Kalocsai Tibor: Legfőbb vonása: demokratikus!	8	42
Kalocsai Tibor: Készül a kollektív szerződés	12	70
Kakuk Józsefné: Érdekes vita a Pamutnyomóipari Vállalatnál	9	30
K. L.: Az új gazdasági mechanizmus előkészítése Zala megyében	9	33
Dr. László Andor: A vállalatok és a bankok új kapcsolata	10	49
Moharos József: A termelőszövetkezetek területi szövetségeinek megalakulása	8	34
Mónus Antal: Közelebb az emberekhez	6	82
Nagy Gyula: Széles körű propaganda Győr-Sopron megyében	8	37
Dr. Orsai János: A munka szerinti elosztásról	6	72
R. I.: A járási pártbizottságok megnövekedett feladatai	9	22
Dr. Rédei Jenő: A termelőüzemek és a külkereskedelem	10	53
Söjtör János: A járási pártbizottság a gazdasági reform küszöbén	7	44
Szabó Ferenc: Nagyobb önállóság — fokozott felelősség	6	87
Szántó Miklós: Szociológia a pártmunkában	7	40
Tamás László: A közgazdasági tényezők megnövekedett szerepe a termelőszövetkezetek irányításában	11	62
Dr. Tatai Zoltán: Az iparfejlesztés területi irányítása	11	58
Dr. Timár Mátyás: Megfelelő ütemben halad az előkészítés	10	41

	Szám	Oldal
Mit tesz a pártszervezet 1968 előkészítéséért? (Összeállítás)	12	53
Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és a felhasználásra ajánlható cikkek *(Téglási L.)*	9	37
Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és a felhasználásra ajánlható cikkek *(Téglási L.)*	12	114
A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ		
Az amerikaiak vietnami bűncselekményei	1	74
A kínai pártvezetőség politikájának forrásai	5	60
„Emberek, legyetek éberek!" *(—ds—)*	5	69
Tények, adatok Latin-Amerikáról	8	69
Balló István: A IX. kongresszus a világnézeti nevelőmunkáról	5	48
Dr. Beszteri Béla: A televízió politikai tanfolyama	2	72
Dr. Blickle Ilona—Kovács László: Tanácskozás az esti egyetemi oktatás módszertanáról	11	81
Csatári Dániel: Szocialista hazafiság — proletár nemzetköziség	6	43
Csatári Dániel: A burzsoá nacionalizmus ikertestvérei az antiszemitizmus és a cionizmus	9	66
Dankó Lászlóné: Szakcsoportok munkája a pártoktatásban	4	42
Dr. Dankovits László: A pártoktatás fejlődése	7	57
Fejes F. István: A tizenharmadik évtized rekordja	1	81
Ferenczi István: A politikai oktatás összehangolása	8	80
Dr. Gondi József—Dr. Horváth József: A Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem módszertani munkája	8	74
Dr. Harsányi Ernő: Az elmélet és gyakorlat kapcsolatának módszertani kérdései	12	73
Harsányi Iván: A monopoltőke diktatórikus kormányzati törekvései Nyugat-Európában	11	72
Háy László: Negatív jelenségek a tőkésországok gazdaságában	3	30
Dr. Kahulits László: A munkához való jog és a munkakötelezettség a szocializmusban	10	74
Kerekes György: Latin-Amerika	8	62
K. Gy.: A propagandisták hasznos segítője	4	33
Kovács Ferenc: A kispolgáriságról	3	35
Nebehaj Ferenc: A marxista—leninista középiskolák Győr megyei tapasztalatai	2	70
Marton Imre: Guinea és a fejlődés nem kapitalista útja	12	81
Megyeri Károly: A tv politikai tanfolyama	1	69
M.—K.: Diplomaosztás a Budapesti Pártbizottság Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemén	1	72
Pozsgay Imre: A propagandista a pártoktatás kulcsembere	3	42
Puja Frigyes: Néhány ellentmondásos nemzetközi kérdés	2	52
Révész Ferenc: Tudományos konferencia a történelmi materializmus oktatásáról	2	59
Sárközi Andor: A beszédműveltségről	3	47

	Szám	Oldal
Sikula György: A pártpropaganda hatékonyságának növelése	6	53
Sófalvi Zoltánné: A marxizmus—leninizmus esti egyetemi felvételek előkészítése	5	58
Dr. Szabó József: A szocialista demokráciáról	1	64
Szántó György: Az antiimperialista akcióegység és a Karlovy Vary-i értekezlet	7	49
Szántó Lajos: Egy új tudományág	2	67
Szentirányi József—Rozs László: Nevelőmunka a pécsi pártiskolán	4	38
Dr. Szűrös Mátyás: A Kiesinger-kormány negyedéves mérlege	4	28
Sz. M.: Hatékony gazdasági propagandát a reform bevezetéséért	10	82
Tamasi Mihály: A propagandamunka tartalmi és szervezeti fejlesztése	9	77
Toronyi László: 5000 bányász lakóterületi oktatása Nógrádban	9	80
TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL		
Balogh Mária: Csehszlovák barátainknál	11	84
Garai Vera: Az NSZEP propagandamunkájának néhány tapasztalata	9	62
Jurmics László: Új gazdaságirányítási rendszer Bulgáriában	12	90
Rudolf Wettengel: A Német Szocialista Egységpárt VII. kongresszusa	5	42
Dr. Szatmári Miklós: A gazdasági reform propagandájának tapasztalatai Csehszlovákiában	3	56
Verók Istvánné: A Francia Kommunista Párt XVIII. kongresszusa	3	49
AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI		
Az alapszervezet, a vezetőség és a titkár *(L. V.)*	2	86
Külön és együttesen *(J. L.)*	3	59
Hámori Sándor: A pártalapszervezetek munkaterveiről és határozatairól	4	61
Jurmics László: A hivatali, intézményi pártszervezetek jogairól és kötelességeiről	5	73
Pártcsoportok az alapszervezetben *(Sz.—J.)*	6	92
Rákos Imre: Az alapszervezetek propagandamunkája	7	76
Filep János: A tagfelvétel és a nyilvántartás rendje	8	90
Politikai és szervezési feladat: a tagkönyvcsere	8	94
PÁRTSZERVEZETEINK TÁJÉKOZTATÁSÁRA		
Az ifjúság a szocialista mezőgazdaságban *(F. J.)*	2	73
Ballai László: A munkaidő-csökkentésről	2	82
Nonn György: A Kossuth Könyvkiadó 1967-es tervéről	2	79
PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL		
A jegyzőkönyvek nyomában	1	101
A politikai élet középpontja	8	102

	Szám	Oldal
Ágoston József: Párttitkárok tanfolyama Csongrád megyében	4	69
Balázs Béla: A népművelés káderhelyzete	9	100
Balogh Gyula: Bátran alkalmazzák az újat...	1	92
Balogh László: Finis előtt Péten	6	114
Barcsa Sándor: A patronálás új vonásai	8	98
B. E.: Jubileumi munkaverseny Tolna megyében	4	76
Bedő Ottó: A pártcsoportok tömegpolitikai munkája Győr-Sopron megye vasipari üzemeiben	11	101
Dr. Beszteri Béla: A gazdasági reform propagandája Veszprém megyében	3	94
Dr. Beszteri Béla: A nemzetközi idegenforgalom évében	6	102
B. Gy.: A dolgozók javasolják — az illetékesek intézkednek	5	104
B. M.: Vélemények a komplex intézkedési tervről	2	93
Bodnár László: Tömegszervezetek pártirányítása a sárbogárdi járásban	11	106
Czinder Károly: Munkaverseny a komáromi járás üzemeiben	7	92
Cs. I.: Tagságuk kelte: a IX. pártkongresszus	1	82
Csonka György: Pártfórumon az iskolai nevelés	2	98
Csonka György: A párttagság rendszeres tájékoztatásáról	4	88
Dér László: A járási határozat útja	6	105
Dömötör Ferenc: A pártmunka a győri vasúti csomóponton	7	88
Eigner György—Bucsi Elek: A Tolna-mözsi Új Élet Tsz grafikonja	9	113
Fodor Sándor—Bucsi Elek: A szakmai és politikai munka a Hőgyészi Állami Gazdaságban	4	85
Dr. Forgó István: A tanácsi munka eredményei a makói járásban	1	97
Földesi József: Az üzemi demokráciáról	6	118
Főcze Lajos: A budapesti ifjúkommunisták tanácskozása	7	84
Friss Antalné: A Nagykőrösi Konzervgyár versenymozgalma	8	96
Gém György: A munkáslevelezésről	11	110
Gonda Pál: „Ez évben is kiemelkedő sikereket érünk el .."	5	88
Dr. Gyevi Károly: Egy bányaüzem pártbizottságának munkamódszerei	9	110
Dr. Háromházi Jánosné: Tagfelvétel a tagjelöltség megszüntetése után	9	92
Horváth Antal: Agitáció a mezőgazdasági gépjavító állomáson	2	99
Horváth Antal: A verseny tovább folyik	7	97
Horváth Antal: A községi pártbizottság irányító, szervező munkája	9	107
Horváth István: Tapasztalatcsere az agitációs munkáról	8	100

	Szám	Oldal
Horváth József: Hatékonyabb pártmunka, jobb gazdasági eredmény	5	102
Jelen Lajos: Párttaggá nevelés a Műegyetemen	9	84
Kalocsai Tibor: Előkészületek az új gazdasági mechanizmusra	2	102
Karalyos László: A párt- és a szakszervezet együttműködése — a Csőszerelőipari Vállalatnál	3	76
Kerkay László: Termékeny alkotómunka a párthatározatok nyomán	4	73
Koréh Sándor: Nem kampányfeladat...	4	99
Koréh Sándor: A kádermunka színvonalának növeléséért	11	99
Kovács Béla: A párttagság bírálatának hasznosítása	3	66
Kovács Endre: Körültekintő ajánlást!	4	96
Kovács Lajos: A vállalatszerű gazdálkodás kialakítása	5	98
Kovács Ottó: Gazdaságszervező munka — az alapszervezetben	1	84
Lakatos István: A párttitkári munka hatékonyságának fokozása	9	97
Lantos Zoltán—Varga Sándor: Új módon — hatékonyabban	5	85
Lencsés József: Versenymozgalom a Dunai Vasműben	3	81
Ligeti Zsuzsa: Év elejei számvetés egy iskolában	9	87
Lipcsik István: A pécsi járás szocialista brigádmozgalma	7	95
Lovász Vince: A gazdasági reform előkészítése a Csepel Autógyárban	5	80
L. V.: Vétett a centralizmus ellen?	7	106
Marjai Albertné: Nőmozgalom a kecskeméti járásban	11	108
Mede Szilárd: A munkaidő-veszteség csökkentése	3	87
Mendly Gyula: A falusi könyvtár: a tudatformálás eszköze	2	107
Dr. Méhész József—Mezei György: Vélemények a komplex intézkedési tervekről	3	90
Mérten Lajos—Gyenes László: A KISZ pártirányítása a megyében	6	98
Molnár István: Munkaalkalom asszonyoknak, lányoknak	8	107
Molnár Pál: A tanácsi pártszervezetek megnövekedett feladatai	6	106
Nagy Antal: Szocialista munkaverseny az Agárdi Állami Gazdaságban	3	83
Nagy Béla—Peti József: Pártmunka a siklósi járás üzemeiben	5	91
Nagy Tiborné: A politikai kiadványok terjesztése és felhasználása	8	103
Néveri László: Új vonások a járási tanácsok és a termelőszövetkezetek kapcsolatában	4	77
Oravec János: Olajbányász pártszervezetek Csongrád megyében	9	103
Oszvald Lajos: Élő mozgalom	11	114
Pillók János: A munkastílus és a módszerek	9	95

	Szám	Oldal
Pintér Lajos—Frankberger Mihály: Tanácskozások a Balaton partján	7	102
Dr. Pünkösti Árpád: Túl a hullámvölgyön	3	72
Radics Ferenc: Társadalmi és családi ünnepek szervezése	6	110
Rácz Pál: Nevelőmunka a vidékről bejáró dolgozók között	2	104
R. I.: A nádudvari „Vörös Csillag" brigádvezetői	4	80
Rott József: Pártoktatás a komlói Zobák Bányaüzemben	11	104
Dr. Sík Ottó: A pártellenőrzés és a törvényesség egy üzemben	1	88
Sipos Istvánné: A termelőszövetkezeti nőbizottságok munkájáról	1	95
Somlói Ferenc—Kulcsár Sándor: A falusi értelmiség társadalmi jelentősége	3	69
Szabó József: Az eredményesebb gazdálkodásért	4	90
Szamos Rudolf: Elévülhetnek-e?	4	96
Szávai Ferenc: A fiatal mezőgazdasági szakemberek nevelése	3	79
Szöllősi János: Közgazdasági elemző munka a termelőszövetkezetekben	4	93
Sz. R.: A kispesti szocialista brigádvezetők tanácskozása	6	108
Talléri Mária: Ez is pártmunka!	5	90
Trezsenyik Sándor: Kommunista tanácstagok a választások után	5	96
Újvári Sándor—Ágoston László: A beruházás pártirányításának néhány kérdése	7	98
Dr. Varga Antal: Politikai tömegmunka a pártkongresszus után	5	93
SZABOLCS-SZATMÁR A KONGRESSZUSI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSÁÉRT		
Orosz Ferenc: Eredményeink és feladataink	10	85
Jakab Miklós: Az alapszervezetek irányítása és önállóságuk a kisvárdai járásban	10	91
Bánóczi Gyula: KISZ-élet a falusi ifjúság körében	10	97
Bojtor Miklós: Mit várunk a gazdasági reformtól	10	102
Szviridov Ivánné: A gyenge termelőszövetkezetek gondjai	10	105
Bajdik András: A közösségi élet megteremtése	10	111
TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK		
Baranyai István—Láng György: Az 1966. évi ár- és bérintézkedések hatása	10	112
Békés Ferenc: Politikai ismeretszint és politikai állásfoglalás	11	91
F. V.: A szocialista országok gazdasági fejlődése	4	101
Garai Vera: A tsz-törvény és a földjogi törvény	12	97
Győri Imre: Öt esztendő termelőszövetkezeti társulásaink életében	8	82
Kiss József: Felkészülés az őszi forgalomra	9	56

	Szám	Oldal
Dr. Lóránd István: Érdemben és gyorsan intézkedni ...	9	59
Néveri László: A gyengétől a közepesig ...	12	107
Nonn György: Az Októberi Forradalom jubileumának polgári visszhangjáról ...	12	101
Sikula György: A gyermek- és ifjúságvédelem tapasztalatai ...	8	86
Dr. Simon Gyula: Sertéshústermelésünk növelése ...	11	95
KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK		
B. Gy.: Tömegkapcsolat ...	9	118
Borzák Lajos: Dolgoznának, ha lenne munka ...	5	109
Borzák Lajos: „Most lettem ember..." ...	12	112
Darabos Erzsébet: Hasznos ismeretek kiállítása ...	5	107
Farkas Kálmán: A párttitkár vizsgája ...	9	116
F. J.: Együtt örülünk velük ...	2	111
Hári Sándor: A pártmunkás programja ...	3	97
Joó Ernő: Nagyobb megbecsülést...! ...	1	105
J. L.: Úrhajóskorban, villanyról ...	1	106
Jurmics László: A „Szorgalom" veteránja ...	4	105
J. L.: Hozzászólás... ...	7	103
J. L.: A béka-mutató ...	10	120
Kászon József: A képviselő hagyatéka ...	2	109
K. L.: A közgazdasági szemléletért ...	4	106
K. E.: „Veszteségidő..." ...	3	102
K. E.: Hasznos ötlet ...	9	118
Koréh Sándor: Az első lépések... ...	7	109
Mitzki Ervin: A munkásmozgalom baranyai emlékei ...	7	107
Radványszky Rózsa: A fiatalság titka ...	5	106
Révai István: A törvényhozásban is megállja a helyét... ...	3	100
Sütő Gyula: Gázfáklya az Alföldön ...	4	104
Sz. M.: „Nem szabad beleláradni!" ...	3	98
Vincze Istvánné: A fáradozás nem vész kárba ...	12	110
OLVASÓINK ÍRJÁK		
B. Gy.: A tagkönyvcsere politikai munka ...	10	119
Koréh Sándor: Dunaújvárosi kezdeményezés ...	1	102
Nagy Imre: Szemináriumot — előadás helyett ...	10	116
Sárközi János: Kádermunkánk eredményei és gondjai ...	10	117
Sütő Gyula: Együttműködés — közös haszonnal ...	1	104
EZT OLVASTUK		
Dósa Rudolfné: Sem nemzetiek, sem szocialisták ...	1	108
Kiss György: Ember és történelem ...	3	103
Liptai Ervinné: Osztályok és pártok a Bethlen-konszolidáció időszakában ...	3	106
Gyenes László: A gazdasági mechanizmus reformja és a mezőgazdaság (Dr. Csizmadia Ernő könyvéről) ...	4	107
K. E.: A pedagógus pártszervezetek munkája ...	6	123
—k. —t.: Nemzeti és mozgalmi ünnepeink ...	6	125
Pogány Róbert: A propagandista munkája *(Sz. K.)* ...	10	121
S. Gy.: Két könyv a népfrontmozgalomról ...	10	123
A zuglói nyilasper ...	11	119